השם מכתבים אל חברי הכנסת תגובה

מכתבים אל חברי הכנסת - כללי

מס' 2

שנת כלשהי 1972

מזכירות הממשלה

ירושלים, י"ג באלול תשל"ב
23 באוגוסט 1972

סודי
(314)

עותק מס. 24 מתוך 30

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: תיאום מוקדם עם משרד החוץ
בקשר לביקורי שרים בחו"ל

... אבי מצרף בזה העתק מכתב אותו קיבלתי משר החוץ בקשר לנ"ל ואשר תוכנו מדבר בעד.

ארזה לכם אם תואילו להורות למנהלי לשכותיכם לנהוג בהתאם.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

העתק

שר החוץ

מודי

ירושלים, י"ב באלול תשל"ב
22 באוגוסט 1972

אל : מזכיר הממשלה
מאת: שר החוץ

זוהי לך אם תביא לתשומת לב חברי הממשלה את בקשתי להבטחת תיאום מוקדם עם משרד החוץ בנושא הזדעזעות לשגרירויות זרות בארץ ולמשרדי החוץ בחו"ל על ביקורי שרים ישראליים בחו"ל. חשיבות מיוחדת יש לתיאום המוקדם בקשר להצבת הממרה הרשמית של הביקור, זאת במיוחד כאשר מדובר בביקור לצרכי מגבירות באותן מדינות - בעיקר באמל"ט - בהן פעילות המגבירות אסורה. תיאום כזה מתבקש גם לגבי המגעים הסדוריים עם השגרירויות הזרות. השגרירויות הזרות מצפות כמובן לכך שבוריען רשמית (ולא רק טכנית ורק כדי בקשת אשרה) על ביקורי שרים.

השרים מתבקשים להורות למטהלי לשכותיהם לקיים קשר ותיאום עם לשכת שר החוץ.

בברכה,

(-)

אבא אבן

מזכירות הממשלה

ירושלים, ו' באלול תשל"ב
16 באוגוסט 1972

(311)

אל: חברי הממשלה

מאת: עוזר ראשי למזכיר הממשלה

הנדון: נושאים לסדר יומה של ועדת השרים לענייני כלכלה

מצורפים בזה נושאים אשר יועלו על סדר יומה של ועדת השרים לענייני כלכלה ...

		מס. הנספח	השר המגיש
א.	אשור מכירת קרקע על ידי מינהל מקרקעי ישראל	כל348	הקלאות
ב.	הקמת חברה פרטית בשם "המרכז הישראלי לאביזרי מים"	כל349	הקלאות
ג.	תקנות בדבר העומס המותר בהובלת מטענים במשאיות	כל350	תחבורה
ד.	איטור מכירת קרקעות ע"י מינהל מקרקעי ישראל	כל351	הקלאות

ג ב ר ב ה

א. לישנסקי

מזכירות הממשלה

ירושלים, ו' באלול תשל"ב
16 באוגוסט 1972

(310)

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: מינוי חברים למועצת המים

על-פי סעיף 17 בתקנון לעבודת הממשלה, אני מתכבד להביא להחלטתכם הצעה בדבר מינוי חברים למועצת המים:

"ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ט י ם, על-פי סעיף 125 לחוק המים, תשי"ט-1959, את הרשומים להלן להיות חברים במועצת המים:

- מר מיכאל גולן, בציג משרד העבודה - במקום ד"ר גדעון באור.
- מר יעקב ורדי, בציג תה"ל - במקום מר רפאל גורביץ.

ד ב ר י ה ס ב ר

על-פי סעיף 125 לחוק המים, תשי"ט-1959, ממנה הממשלה את חברי מועצת המים.

עם פרישתו של ד"ר גדעון באור מעבודתו במשרד העבודה ועם יציאתו של מר רפאל גורביץ לעבודה בתה"ל, ביקשו משרד העבודה ותה"ל למנות בציגים אחרים מטעמם במועצה.

מוגש ע"י שר החקלאות"

אם לא נקבל הסתייגות מההצעה הנ"ל תוך שבועיים מהיום, תצורף ההצעה לפרוטוקול החלטות הממשלה ותקבל תוקף של החלטת ממשלה.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ם באב תשל"ב
9 באוגוסט 1972

(309)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר ועדת השרים לעניני כלכלה

.... מצורפת בזה תכנית הפיתוח לשנים 1972 - 1976 (נספח 347כל), אשר הוכנה על-ידי הרשות לתכנון כלכלי ואשר תועמד על סדר-יומה של ועדת השרים לעניני כלכלה.

ב ב ר כ ה

מיכאל בר

משרד האוצר
הרשות לתכנון כלכלי

תכנית המיתאר 1972-1976

מבוא

בהתאם להחלטת ועדת השרים לענייני כלכלה מס' כל/46 מיום י' בטבת תשל"ב (28.12.71) עידכנה הרשות לתכנון כלכלי במשרד האוצר את תוכנית המיתאר למשק 1971-1975 לשנים 1972-1976. להלן סיכום היעדים המרכזיים ועיקרי קוי המדיניות המוצעים בתוכנית.

בשנים 1970-1971 נמשך תהליך הצמיחה המהיר של המשק אשר החל במחצית השניה של 1967. תהליך הצמיחה ניזון בעיקר מהגידול במספר העולים, הגידול בהוצאות לבטחון ומגידול ההוצאות בנושאי רווחה.

במשך השנים 1970-1971 ננקטו ע"י הממשלה צעדים חריפים לבלימת התהליכים האינפלציוניים - צעדים אלה היו מיועדים להאיט באופן ניכר את גידולה של ההוצאה לצריכה הפרטית ולסייע להעברת מקורות וגורמי יצור משימושים פחות מועדפים מבחינת המשק לשימושים בעלי עדיפות גבוהה יותר - היצוא, השקעות והבטחון.

התפתחויות בשנים 1970-1971 מראות שצעדי המדיניות הכלכלית בשנים אלו השיגו את עיקרי היעדים הנ"ל.

הצריכה הפרטית לנפש גדלה בקרוב לאחוז לשנה, היצוא המתכם בשנת 1971 ב-1820 מיליון דולר לעומת 1265 מיליון דולר בשנת 1969 והגרעון במאזן התשלומים המתכם בשנת 1971 ב- 1180 מיליון דולר - ירידה לעומת השנה הקודמת.

מסוף 1971 ובתחילת 1972 גברו הלחצים האינפלציוניים במשק. לחצים אלה התקפו בעליה מואצת באמצעי תשלום אשר מקורה בהסרות המוגדלות של מטבע חוץ ובעודפי הביקוש של הסקטור הציבורי ומצאו את ביטויים בתהליך מואץ של עליה מחירים מקומיים ובהגברה היבוא.

6347 נספח

9.8.72

המשך המגמות הללו מסכן את ההשגים של המדיניות הכלכלית בשנתיים שחלפו ומקשה על השגת היעדים המוצבים בתוכנית היחוח.

התמדתם של הבעיות המרכזיות המלוות את פיתוח המשק: הוצאות הבטחון, קליטת העליה והפערים החברתיים מחייבת התמדה בעקרונות המדיניות הכלכלית, אשר נתנו תוצאות חיוביות בשנתיים האחרונות. המשך קיומם של בעיות יסוד אלה גם בשנים הקרובות אינו מותיר אפשרויות רבות להפוגה במאמצי המדיניות הכלכלית.

המשימות העומדות בפני המדינה בשנים הקרובות והבעיות אשר ילוו את השגתן מרובות וכבדות: פיתוח המשק, הגברת כושר הנשיאה בנטל הבטחוני, קליטת עליה, תעסוקה מלאה והגברת הרווחה של שכבות מעוטות הכנסה תוך הגדלת חלקן בהכנסה הלאומית כל זאת תוך הקטנת חלותו של המשק ביבוא הון מחו"ל.

להלן סיכום היעדים העיקריים של תוכנית הפיתוח:

1. <u>המשך תהליך הצמיחה המהירה של המשק</u> והבטחת תעסוקה מלאה של גורמי היצוא - עובדים והון - על מנת לאפשר קליטת 250,000 עולים. התוצר הלאומי יגדל בממוצע שנתי ב-7.3 אחוזים ויהיה גבוה ב-1976 בכ-43 אחוזים מזה של 1971.
2. <u>קיום תעסוקה מלאה</u>, קליטתם של 170 אלף עובדים בתקופה 1972-1976. מספר המועסקים בשנת 1976 יסתכם ב-1177 אלף מועסקים ואחוז הבלתי מועסקים יהיה כ-3.5 אחוז מכח העבודה בדומה לשנת 1971.

3. צמצום ההלוות של המשק הישראלי ביבוא הון מחו"ל, - בהתאם לתוכנית ירד הגרעון במאזן התשלומים ל-950 מיליון דולר בשנת 1976 בהשוואה לכ-1200 מיליון דולר בשנת 1971. חלק מהגרעון במקורות יקטן מ-18.5 אחוזים ל-9 אחוזים בשנת 1976.

4. גידול של סך היצוא בקצב של 14.5 אחוזים דרוש להשגת היעדים בתחום סחר החוץ. סך היצוא יסתכם בכ-3535 מיליון דולר בשנת 1976. היצוא התעשייתי יגדל בשיעור של 20 אחוז לשנה ויסתכם ב-1550 מיליון דולר בשנת היעד.

5. ריסון הגידול בצריכה הפרטית לנפש לכ- 2.5 אחוזים לשנה מתחייב מהשגת היעדים בסחר החוץ ובהתחשב במגבלות יבוא הון. זהו גידול איטי בהשוואה לשנות השבעים אך מהיר קמעא מזה של 1970-1971. האטה זו תשחרר מקורות להגדלת הייצור המיועד ליצוא ותגביל את גידול ביבוא.

6. רמת החיים של שכבות מעוטות הכנסה תעלה בשעור גבוה בהרבה מזה של השכבות המבוססות, וימשך התהליך של צמצום פער ההכנסות בין קבוצות ההכנסה הקיצוניות.

7. ההשקעות בענפי המשק יסתכמו בתוספת 1972-1976 בכ-26.5 מליארד ל"י וכ-12.5 מליארד ל"י מהן יועדו לדיור.

8. ריסון הגידול בצריכה הציבורית האזרחית אשר תעלה בקצב כפי שיעור הגידול של הצריכה הפרטית.

9. ענף התעשיה - עיקר העומס להשגת היעדים יוטל על ענף זה כאשר יתפתח בקצב של כ-11 אחוזים לשנה. לשם כך דרושה תוספת של כ-60 אלף מועסקים, 7.8 מיליארד ל"י בהשקעות בענף במשך חמש השנים הקרובות.

10. התפוקה החקלאית תגדל - בכ-5 אחוזים לשנה ללא גידול במועסקים, ובהשקעות ישירות ועקיפות של 1.6 מיליארד של ו-400 מיליון ל"י בהתאמה.

11. בענף התחבורה ישקעו בחומש הקרוב 5.7 מיליארד ל"י, בענף התקשורת כ- 2 מיליארד ל"י. יצוא שירותי התחבורה יסתכמו בשנת 1976 ב-735 מיליון דולר למעלה מכפליים מזה של שנת 1971. ומעמס האניות הישראלי יגיע ל-6 מיליון טון.

12. מספר התיירים כמעט ויוכפל ויגיע ב-1976 לכ-1,150,000 נפש, והכנסות מטבע חוץ יסתכמו באותה שנה ב-340 מיליון דולר. התקעות במשך החומש יסתכמו ב-910 מיליון ל"י ומספר החדרים המופלצים בשנת 1976 יסתכמו בכ-28 אלף חדרים לעומת כ-16 אלף חדרים בשנת 1971.

13. סך ההשקעה בדיור בחמש שנות התוכנית יסתכם ב-12.5 מיליארד ל"י, רובה ככולה של תפוקת ענף הבניה מיועדת לקליטת עליה, שיקום משכנות עוני, ודיור לזוגות צעירים.

ב. המדיניות הכלכלית

השגת היעדים שהוצגו לעיל, מחייבת המעלה של מערכת אמצעי מדיניות בכל התחומי הפעילות הכלכלית.

1. מדיניות פיסקלית מונטרית

תפקיד המדיניות הפיסקלית והמוניטרית יהיה לאזן את רמת הפעילות הכלכלית במשק. על מדיניות זו יהיה למנוע הווצרות לחצים אינפלציונים העלולים לסכן את יעדי המשק בתחום מאזן התשלומים מחד גיסא ולמנוע ריפיון העלול להביא לחת תעסוקה של גורמי יצור ולהאטת גידול המשק, מאידך גיסא.

אחד מתפקידיה העיקריים של המדיניות הפיסקלית והמוניטרית להגביל את שעור הגידול של הצריכה הפרטית לכ-2.5 אחוזים לנפש לשנה, לעומת גידול בתוצר הלאומי לנפש של 4.5 אחוזים לשנה. על מנת להשיג צמצום הגידול בצריכה הפרטית תגבר הספיגה (נטו) של הסקטור הציבורי ב-280 מיליון ל"י (במחירי 1971) מידי שנה. שינוי מבני מערכת המיסים יקל בודאי על השגת יעד זה. תפקיד נוסף של המדיניות הפיסקלית הינה לשפר את חלוקת ההכנסות במשק, בעיקר ע"י שיפור מצבם של קבוצות אוכלוסיה אשר רמת חייהן נמוכה יחסית.

2. <u>סחר חוץ</u>

א. מדיניות הממשלה תהיה מכוונת להבטחת זמינותם של גורמי היצור - הון ועבודה - הנחוצים לתעשיות היצוא.

ב. חובטח כדאיותו היחסית של היצוא הן לעומת הרווחיות של הייצור לשוק המקומי והן לעומת מחירי התשומות.

ג. ייתשך תהליך התשיפה של תוצרת הארץ, תוך תתירה להאחדתה של רמת ההגנה על הייצור המקומי, על מנת לצמצם את היצור הלא כדאי למשק ולשפר את הקצאת המקורות.

3. <u>כח העבודה והתעסוקה</u>

א. תערך בדיקה מפורטת של צרכי כח אדם, בעיקר במקצועות המכניים ואקדמאיים, ותוכן תכנית תכשרה מקצועית ואמון מחדש של העובדים בהתאם לצרכי פיתוח המשק.

ב. מערכת החינוך תותאם למילוי צרכי כח האדם המקצועי.

ג. לשם הקלה על ניידות העובדים, תוקם קרן מרכזית אשר תרכז את זכויות העובדים במשק ללא קשר למקום עבודתם. בפחרון ביניים וחלקי עד להקמתה והפעלתה של הקרן המרכזית, תובטח רציפות הזכויות של העובדים המשנים את מקום עבודתם.

4. <u>עידוד ההשקעות והחסכון</u>

א. דרושה מדיניות אינפלציונית לשמירה על שעורי החסכון הקיימים ואף להגדלתם. הממשלה תפעל לעידוד ההשקעה מחדש של רווחים בפעלים, להרחבת מסגרת קופות הגמל אל מעבר לאובליגציות המבוטחים היום ולהגברת הניידות בין קופות הגמל השונות.

ב. החוק לעידוד השקעות הון, אשר חוקן בשנת 1970 ישמש כאמצעי עיקרי להגברת ההשקעות הפרטיות ממקורות מקומיים וזרים.

ג. מגבלת מטבע חוץ העומדת בפני המשק בחמש השנים הקרובות, מחייב הפעלת מדיניות סלקטיבית של השקעות תוך הדגשה מיוחדת של ההשקעות בענפים המייצרים לייצוא או להחלפת יבוא במחירים סבירים.

ענפי המשק

ביחס לענפי המשק השונים תפעל הממשלה כלהלן:

א.בענף התעשייה

1. הממשלה תפעל לשינוי מבנה התעשייה על ידי עידוד פיתוח של ענפי יצוא חדשים ועל ידי העמדת הייצור המקומי במבחן התחרות וההתמחות הבינלאומית.
2. תמשך המגמה של הגדלת הכדאיות היחסית של היצוא, ולהאחדת שיעורי התמורה למוצרי התעשייה השונים,לגבי תעשיית הציוד - ינתן עידוד מיוחד לפיתוח תעשיות אלה.
3. הממשלה תעודד פיתוחם של ענפים המייצרים מוצרים בעלי מרכיב גבוה יחסית של עבודה מקצועית, ידע ומחקר, שבהם יש למשק הישראלי יתרון יחסי.
4. הממשלה תפעל להכנון, ארגון והכוונת ההתעשיה המקומית לייצור מקומי של ערכי מערכת הכטחון ותסייע לתעשיה הערטית והציבורית להשתלב בייצור זה.
5. הממשלה תעודד תהליך של הגדלת מפעלים, מזוג מפעלים, הנהגת טכנולוגיות יצור חדשות, העלאת רמת האיכות והעיצוב.
6. הממשלה תעודד עידכון נורמות מיושנות והנהגת שכר עידוד במפעלים כדי להעלות את פריון הייצור ולשפר את כושר התחרות של התעשייה.
7. לשם הגדלת ניצולת ההון בתעשיה, ינקטו מדיניות פיסיקלית שיעודדו הרחבת העבודה במשמרות ובשעות נוספות.
8. הממשלה תאפשר ותעודד העברת גורמי ייצור(במיוחד כח אדם מקצועי) ממפעלים בלתי יעילים למפעלים יעילים. אף אם הדבר עלול להביא לצמצום היקף המעולה של מפעלים בלתי יעילים.

9. תשומת לב מיוחדת תינתן להרחבת המחקר השימושי.

ב. <u>בענף החקלאות</u>

1. באמצעות מדיניות מימון והכוונת השקעות בחקלאות, תתכוון הממשלה בפיתוחם של גידולי היצוא, וגידולים מחליפי יבוא, בשינויים הסטרוקטורליים הדרושים לשם שיפור הפריון בענף, ובהרחבת השימוש האיזורי תוך יעול ולהוזלת השירותים לחקלאות. הממשלה תמעל לפיתוח מקורות תעסוקה לא חקלאיים באזורים הכפריים תוך שמירה על אופי החברתי של הישובים החקלאיים בהשקעות הציבוריות במים, תינתן עדיפות לתכניות ליעול השימוש במים.

2. מדיניות התמיכות וההתערבות במערכת המחירים תכוון לצימצום עוותים במחירים היחסיים של מוצרים חקלאיים שונים. ייעשה מאמץ להבראת איזורים חקלאיים שרמת הכנסתם נמוכה, מבלי לפגוע בתמריץ להגברת היעילות. במדיניות קביעת תעריפי המים, ילקח בחשבון הצורך בשיפור ההקצאה והגדלת יעילות השימוש במים.

3. על פרויקטים של החישבות יוחלט בהתאם לצורך בתוספת פוטנציאל יצור חקלאי, פרט לאותם פרוייקטים המבוצעים על יסוד החלטת הממשלה והנובעים משיקולים מדיניים ובמחוניים.

ג. <u>בהתחבורה ובקשר</u>

1. הממשלה תפתח את אמצעי התחבורה והקשר הנחוצים בשלימתה בהתאם לתכנית הפיתוח. קצב ההשקעות יותאם בהתאם להתפתחות רמת הפעילות במשק.

2. הממשלה תדאג לפיתוח מתואם של התשתית והמאמצים הדרושים להעברת טעון אחיד מהנמלים למקבל ומהמשלח לנמלים.

3. לשם הגדלת הבטיחות בדרכים תשקיע הממשלה בשיפורים ברשת הכבישים והדרכים ובהתקנת אביזרי בטיחות בהם.

4. תוך חיאום בין משרד התחבורה ומשרד התיירות יפותחו התעופה ושדות התעופה כדי לספק את הביקוש החזוי של התיירים לישראל.

ד. <u>בענף הבניה</u>

1. הפעילות הממשלתית והציבורית בענף הבניה תתרכז בעיקר בבניה לעולים, לזוגות צעירים, ולחיסול משכנות עוני.
2. בניה מבני ציבור תוגבל לצרכים בעלי עדיפות גבוהה.
3. התעוש של ענף הבניה לשם העלאת הפריון, קיצור יעול תהליכי הבניה.

ה. <u>ענף התיירות</u>

1. יפותחו אתרי המירפא והנופש על ידי פיתוח חופי הארץ. והוך ניצול היתרונות האקלימיים והגאוגרפיים במקומות המתאימים.
2. יפותחו המקומות הקדושים והאתרים ההסטוריים המהווים מוקדי משיכה לתיירים.
3. לשיפור רמת השירותים בענף יורחבו אמצעי ההכשרה וההדרכה המקצועית למועסקים בענף התיירות.
4. יופעלו אמצעים מיוחדים לפיזור העונתיות בתיירות ע"י ארגון אירועים מיוחדים, קונגרסים וכו' שלא בחודשי השיא.
5. יחוקק "חוק התיירות" שמטרתו להגיע ליתר אפקטיביות בפיקוח וביקורת על שירותי הענף.

לוח מס' 1: המקורות והשימושים 1970 - 1971 והחזית ל- 1976

(מחירי 1971)

	1970	1971	1976	שיעור גידול שנתי ממוצע 1970-מ- 1971-ל-	שיעור גידול שנתי ממוצע 1971-מ- 1976-ל-
	(מיליוני לי)			(אחוזים)	
התוצר הלאומי הגולמי	21,490	23,320	33,150	8.5	7.3
היבוא [1]	11,825	13,100	18,380	10.8	7.0
סך המקורות	33,315	36,420	51,530	9.3	7.2
הצריכה הפרטית	13,310	13,890	18,320	4.4	5.7
הצריכה הציבורית	7,850	7,830	9,240	-0.3	3.3
ההשקעה הגולמית	5,895	6,935	9,845	17.6	6.5
היצוא [1]	6,260	7,765	14,485	24.0	13.3
סך השימושים	33,315	36,420	51,530	9.3	7.2

1) היבוא והיצוא מותאם למאזן התשלומים בשער חליפין אפקטיבי
מקור: 1971,1970: ל.מ.ס.

לוח מס' 2: היצוא, היבוא, והגרעון 1970 - 1976 [1]

	1970	1971	1976	שיעור גידול שנתי ממוצע 1970-מ- 1971-ל-	שיעור גידול שנתי ממוצע 1971-מ- 1976-ל-
	(מיליוני דולר)			(אחוזים)	
1. יבוא סחורות	1373	1729	2475	25.9	7.4
2. יצוא סחורות	723	900	1775	24.4	14.5
3. עודף יבוא סחורות (2 - 1)	650	829	700	27.5	-3.3
4. יבוא שירותים	1283	1291	2010	0.6	9.3
5. יצוא שירותים	651	923	1760	41.8	13.8
6. עודף יבוא שירותים (4 - 5)	632	368	250	-41.8	-7.4
7. יבוא סחורות ושירותים (1 + 4)	2656	3020	4485	13.7	8.2
8. יצוא סחורות ושירותים (2 + 5)	1,374	1283	3535	32.7	14.2
9. עודף יבוא (8 -7)	1282	1197	950	-6.4	-4.5
10. עודף יצוא לשטחים	49	26	40	-	9.0
11. עודף יבוא (10-9)	1233	1171	910	5.0	-4.9

1) יבוא ויצוא, למעט השטחים.
מקור: 1971,1970 - ל.מ.ס.

לוח מס' 3: ההשקעה הגולמית 1970 ו-1971 ותחזית ל- 1972 - 1976

(מחירי 1971)

	1970	1971	1976	סה"כ 1976-1972	שיעור שינוי שנתי ממוצע מ-1970 ל-1971	שיעור שינוי שנתי ממוצע מ-1971 ל-1976
	(מ י ל י ו נ י ל " י)				(א ח ו ז י ם)	
1. החקלאות	265	268	350	1580	1.0	5.3
2. השקייה ומפעלי מים	59	67	90	400	13.4	6.1
3. תעשיה ומכרות	960	1056	1980	7820	10.0	13.4
4. חשמל	172	158	300	1180	-9.1	13.7
5. ציוד לבנייה	94	118	130	630	126.0	2.0
6. תחבורה וקשר (נמו)	1064	1618	1720	7700	152.0	1.2
7. שירותים וממחר	1057	1179	1615	7150	11.5	6.5
8. סך ההשקעה בענפי המשק	3671	4464	6185	26460	21.6	6.7
9. דיור	1820	2111	2800	12540	16.0	5.8
10. סך ההשקעה בנכסים קבועים	5410	6775	8985	39,000	19.7	6.5
11. השינוי במלאי	404	358	500	2175	-11.4	6.5
12. סך ההשקעה הגולמית	5895	6933	9485	41,175	17.6	6.5

לוח מס' 4: האוכלוסיה, כח העבודה והמועסקים 1970 - 1976 (1)

	1970	1971	1976	שיעור שינוי שנתי ממוצע מ-1970 ל-1971	שיעור שינוי שנתי ממוצע מ-1971 ל-1976
	(א ל פ י ם)			(א ח ו ז י ם)	
1. האוכלוסייה קבועה ממוצעת	2973	3070	3571	3.3	3.1
2. האוכלוסייה בגיל העבודה	2045	2116	2465	3.5	3.1
3. שייכים לכח העבודה	1008	1043	1220	3.5	3.2
4. מועסקים	970	1007	1177	3.8	3.2
5. בלתי מועסקים	38	36	43	-5.3	3.6
6. אחוז השייכים לכוח העבודה	49.3	49.3	49.5	-	-
7. אחוז הבלתי מועסקים	3.8	3.5	3.5	-	-

1) כולל עולים בכוח.

מקור: 1970, 1971 - ל.מ.ס.

לוח מס' 5: החיסכון הפרטי, הציבורי והלאומי 1970 - 1976

(מחירי 1971)

	1970	1971	1976	שיעור שינוי שנתי ממוצע 1970-ל-1971	שיעור שינוי שנתי ממוצע 1971-ל-1976
	(מ י ל י ו נ י ל " י)			(אחוזים)	
1. ההכנסה הפרטית הפנויה	16,840	18,000	23,790	7.5	5.6
2. הצריכה הפרטית	13,310	13,890	18,380	4.4	5.7
3. החיסכון הפרטי המקומי (1 - 2)	3,530	4,207	5,470	19.2	5.4
4. החיסכון הלאומי הגלמי	330	1600	5,590	384.8	28.4
5. החיסכון הציבורי הדרוש (3 - 4)	3,200	-2,607	120	-	-
6. הכנסות המקסור הציבורי (נטו)	4,650	5220	9,360	12.3	12.4
7. הצריכה הציבורית	7,850	7,830	9,240	-0.3	3.3
8. הכנסות המקסור הציבורי נטו(מגמות קיימות)	4,650	5,223	7,680	12.9	8.0
9. הכנסות המקסור הציבורי נוספות דרושות (8-7)	-	-	1,700	-	-
10. שיעור החיסכון הפרטי מההכנסה	21.0	23.2	23.0	-	-
11. שיעור החיסכון הלאומי מהתוצר הלאומי	1.5	6.9	16.9	-	-
12. שיעור החיסכון הלאומי מההשקעה הגולמית	5.6	23.1	58.9	-	-

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ט באב תשל"ב
9 באוגוסט 1972

(308)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר ועדת השרים לעניני פנים ושירותים

הנדון: בושאים לסדר יומה של ועדת השרים לעניני פנים ושירותים

... מצורפים בזה בושאים אשר יועלו על סדר יומה של ועדת השרים לעניני פנים ושירותים:

	מס' הנספח	השר המגיש
א. הזכיר-הצעת חוק הרשויות המקומיות (תרגים לאבטבות טלויזיה ורדיו)	65פש	היועץ המשפטי לממשלה
ב. חוק שירות המדינה (מיבויים), תשי"ט-1959, פטור ממכרז - עובדי הוראה ומחקר	66פש	אוצר
ג. הגדלת תקופת שירותו של עובד לפי סעיף 100 לחוק שירות המדינה (גימלאות)(בוסח משולב), תש"ל-1970 - יעקב הירש	67פש	אוצר
ד. הגדלת תקופת שירותו של עובד לפי סעיף 100 לחוק שירות המדינה (גימלאות)(בוסח משולב), תש"ל-1970 - יצחק לוי	68פש	אוצר

ב ב ר כ ה

מיכאל בר

תזכיר - הצעת חוק

א. <u>שם החוק המוצע</u>

חוק הרשויות המקומיות (תרגיל למנסגות סלוזיזה ורדיו).

ב. <u>עיקרי החוק המוצע</u>

1. רשות מקומית רשאית להחליט שבתחומה, כולו או בכל חלק ממנו, לא יהיה יותר מעורן אחד לסלוזיזה או לרדיו לכל כניסה בבית אחד; חלק מתחום הרשות יכול שיהא, בין השאר, שכונה או מספר שכונות, רחוב או מספר רחובות, הכל כפי שתחליט הרשות המקומית.

2. ההחלטה הרשות המקומית שנתקבלה כאמור, וכן יינתן לה פרסום בתחום הרשות המקומית על ידי הדבקה על לוח המודעות. הפרסום לא יתמקד בציון של הגורמים והשלכות שעליהם תחול ההחלטה אלא יפרט את השמות של השכונות או הרחובות שבהם יורגשים השפעים הנדונים.

3. פורסמה ההחלטה ניתן הרשות המקומית בנוסף לכך הודעה אישית לכל בעל העורן כי עליו להוריד את העורן תוך שלשה חדשים מיום מסירת ההודעה.

4. לענין החוק המוצע, רואים כבעל העורן את בעל הרשיון למקלט כפי שאחר בתעודה של רשות השידור. באין רשיון כאמור, די בכך שם ההודעה תמסר, בבית מגורף, לבניגות הבית, ובבתים אחרים - לכל דיירי הבית; בבתים אחרים כאמור יכול שההודעה תודבק במקום בולט על חזית הבית.

5. ההודעה תינתן על ידי ראש הרשות המקומית או על ידי מי שהסמין לכך.

6. נמסרה ההודעה חייב בעל העורן להוריד אותו. לא נעשה כן תוך המועד שנקבע, רשאית הרשות המקומית, באמצעות מנגנון המקום שלה, להסיר את העורן, ויהיו לה למטרה זו כל הסמכויות של כניסה וחיפוש בבית, הכל מבלי שיהיה צורך בקבלת החלטה מבית משפט, והעורן על אביזרי האנטנה המחוברים בו יהולם לטובת הרשות המקומית.

7. הוצאות ההורדת על ידי הרשות המקומית יחולו על בעל העורן.

<u>נספח 65מ</u>

8. הוקם התורן על פי היתר לפי חוק התכנון והבניה, תשלם הרשות המקומית לבעלי הצוותים, ותוכנת התשלום של הצוותים תפורט בפקודה כאמור בהודעה של הרשות המקומית הדורשת להסיר את התורן. הצוותים ניתנים לקיזוז עם כל חוב של הזכאי להם לרשות המקומית. ניסור הצוותי יהיה עלות התורן בעת הקמתו או הוצאות ההתאמות של בעליו בהקמת תורן מרכזי, הכל לפי הסכום הנמוך יותר.

9. הרשות המקומית רשאית בחוק עזר לקבוע ויעור יציב להוצאות של הוועדת תורן על ידה; נקבע תעור כזה, יהיו הוצאות ההוועדה לפי תעור זה ניתנות לגביה בדרך יגובים את הארגונה הכללית. סמכות זו אינה גורעת מזכותה של הרשות המקומית לגבות את ההוצאות הממשיות בדרך תובענה בבית המשפט.

10. הוועדו תורנים מכח חוק זה, הן על ידי בעליהם והן על ידי הרשות המקומית, יוקם תורן מרכזי על הבית הגדול, זולת במקרים שלהי:

(1) בבתים משותפים שבתקנונם נאמר שלא יהיו תורנים על הגג בכלל;

(2) בבתים שבהם כל הדיירים הודיעו לרשות המקומית, תוך התקופה שנקבעה בהודעת הרשות המקומית להוועדת התורנים, שאין ברצונם להקים תורן מרכזי. אם אחרי מתן הודעה על ידי כל הדיירים כאמור ירצה אחד הדיירים בכל זאת להקים תורן, יחולו עליו התקנות לפי חוק התכנון והבניה שלפיהן לא יהא על גג פנוי יותר מתורן אחד;

(3) הרשות המקומית הקימה תורן אידורי המשוגל לשמש את הבית הגדול, והדבר מורה בהחלטת הרשות המקומית המחייבת את הוועדת התורנים.

11. היו בבית אחד יותר מכניסה אחת, ניתן להקים תורן מרכזי לכל כניסה כאמור.

12. בבית משותף כאמור, באין הסכם אחר בין כלל בעלי הדירות, חובה להקים את התורן המרכזי כאילו היתה חובה להחזיק את הרכוש המשותף, וכל ההוראות של חוק המקרקעין כדבר החזקת הרכוש המשותף, בדבר עצם קיום החובה וחלוקת ההוצאות בין בעלי הדירות יחולו, הן לעניין הקמת התורן והן לעניין החזקתו, כפי שהן חלות לגבי כל עניין אחר הנוגע לרכוש המשותף. התורן יהיה רכוש משותף. באה דרישה להקים את התורן המרכזי מטעות מ-25% של כלל בעלי הדירות בבית משותף, רשאי המפקח שנתמנה לפי חוק המקרקעין, על פי בקשה שתוגש לו על ידי בעל דירה מעונין, לקבוע הסדרים מיוחדים בדבר מימון הקמתו של התורן המרכזי על ידי המעוניינים בהקמתו, לרבות זכויותיהם של אלה שהוצאתו לפי ההסדר, לשעבוד על חלק מהוצאותיהם, אם אמנם במועד מאוחר יותר ירצה אחד מבעלי הדירות האחרות לשבר את האנטנה שלו לתורן המרכזי.

13. בבית השלים עליו, כולו או מקצתו, חוקי הגנת הדייר, יחולו הוראות אלה:

(1) מקום שהקמת התורן המרכזי הובה לפי החוק המוצע, תהיה ההקמה מותרת על אף התנגדותו של בעל הבית, ואין צורך בהתייפתו על הבקשה להיתר הבניה.

(2) החובה להקים את התורן המרכזי חלה על בעל הבית.

(3) לא קיים בעל הבית את החובה, רשאי כל דייר להתרות בו לקיום כן תוך זמן סביר שיקבע בהתראה; הודעה על התראה זו יתן ליתר הדיירים.

(4) לא קיים בעל הבית את המוטל עליו על אף ההתראה, ועברה התקופה שנקבעה בהתראה, רשאי הדייר להקים את התורן המרכזי; עשה כן זכאי **רוא** לשתם מחלה לפי בחירתו -

(א) לדרוש החזרת הוצאותיו מבעל הבית בנכוי חלקו שלו בהוצאות אלה;
(ב) לדרוש מכל יתר הדיירים החזרת חלקיהם בהוצאות כאמור.

(5) בעל בית שהחזיר את ההוצאות הקמת התורן לדייר שהקים אותו כאמור, זכאי לתבוע מהדיירים האחרים החזרת חלקיהם בהוצאות.

(6) הוצאות הקמת התורן המרכזי יחולו על הדיירים, בחלקים שווים בהתאם למספר הדירות; היה בעל הבית גר בעצמו בבית, או היתה דירה בבית מושכרת שלא על פי חוק הגנת הדייר, יירשו אף את בעל הבית כדייר לענין החלוקה הדירה או הדירות בהוצאות.

(7) בעל הבית חייב להחזיק במצב תקין את התורן המרכזי; הוצאות ההחזקה יהיו על הדיירים, לרבות בעל הבית הגר בבית או המחזיר דירות שלא לפי חוקי הגנת הדייר, כאמור בפסקה (6), ועל אי-קיום החובה של ההחזקה יחולו ההוראות בדבר אי-קיום החובה של הקמת התורן.

14. הוכח להנחת דעתו של ראש הרשות המקומית, תוך התקופה של 3 חדשים שנקבעה בהודעתו בדבר הוועדת התורן, שנערך הסכם עם קבלן להקמת תורן מרכזי, יאריך את התקופה להוועדת התורן לתקופה נוספת של 3 חדשים או עד להשלמת התורן המרכזי, הכל לפי המוקדם.

15. רשות מקומית רשאית להקים או להחיר את הקמתו של תורן אזורי לאנטנות טלויזיה.

16. הוקם תורן אזורי באמור, לא ינתנו עוד היתרים להקמת תורן באזור ההתורן מטרת אותו; הוק עזר יסדיר את הקמת התורן האזורי, ההתחבורות אליו, החזקתו והאגרות או תשלומים אחרים בעד קבלת היתרות מהתורן.

17. טובת ההורדת של תרניח אינה חלה באחת מאלה:

(1) תורן של אנטנה לקליטת שידורים שאינם מיועדים לציבור הרחב;

(2) תורן של אנטנה המחוברת בעיקר לשידור;

(3) בית שאין עליו יותר מתורן אחד לכל כניסה;

(4) בית שאינו משמש אלא למגורי משפחה אחת או שתים;

(5) תורן שהוקם כדין לפני הורת תורן מרכזי על פי חוק התכנון והבניה, או שעתיד להיות מוקם כאמור וניתן עליו היתר כדיעבד על פי החוק האמור.

כל הודעה בדבר הורדת תורן תשרת את סעיף קטן זה.

18. בעל תורן החייב בהורדתו, ואינו מקיים את המוטל עליו, דינו קנס 500 לירות וכן קנס של 10 לירות לכל יום של עיכוב באי-קיום החובה.

ג. מטרת החוק המוצע והצורך בו

תקנות על פי חוק התכנון והבניה אינן מתירות הקמתו של יותר מתורן שלוזיה אחד על הגגות של בניינים שיש בהם מספר דירות, ומאידך מחייבות את הקמתו של תורן מרכזי על אביזרי האנטנות שלו על בניינים חדשים.

אין בתקנות לפתור את הבעיה של יתרות האנטנות שהוקמו על הבניינים הקיימים, ברוב המקרים בניגוד להוראות המחייבות לפי חוק התכנון והבניה. אין להוריד את אלפי התורנים שהוקמו בניגוד לחוק אלא אחרי הליכים מסובכים מיבעים שהמבנון הקיים אינו מסוגל להשלש עליהם.

מוצע, איפוא, הסדר לפיו יורשבו ההגבלות וההוראות שבתקנות לפי חוק התכנון והבניה גם על בניינים קיימים. לא יהיו, עקרונית, אלא תורנים מרוחפים לגבי כל אחד מדרגות שבית רב-קומתי. הורדת האנטנות ביחוב או בחלק ממנו תהא תוצאה מהחלטת הרשות המקומית. במקומן יבואו או תורנים מרכזיים לכל אחד מדרגות בבית או אנטנה אזורית שתוקם על ידי הרשות המקומית או הרשיון מטעמה. ההוצאה להקים תורן מרכזי בבנין תוטל למעשה על הדיירים, והחוק המוצע קובע הוראות מפורטות לביטוח עקרון זה. הן בבית משותף והן בבתים אחרים. אולם באמת מעשה מעטם הדיירים תהא הרשות המקומית רשאית להסיר את התרנים בכח, וללא צורך בהליכים משפטיים.

בעל תורן לאצילה חוקים אותו ברשות - ואלה הם מקרים נדירים - יהיה זכאי לפצויים מהרשות המקומית.

הוקמה אגמנה אזורית, לא יתנו עוד היתרים להקמת חורנים באזור שהאגמנה תכסה אותו. חוק עזר יקבע את תנאי המיבור לאגמנה האזורית, לרבות התשלומים המגיעים מהמשתמשים.

ד. <u>השפעת החוק המוצע על החוק הקיים</u>

ההוראות המוצעות יכוסחו כחוק נפרד, בשים לב להוראות הקיימות בחוק התכנון והבניה, התקנות על פיו, פקודת העיריות ופקודת המועצות המקומיות.

ה. <u>השפעת החוק הקיים על מקציב המדינה</u>

אין בהצעה כדי לחייב הוצאות מתקציב המדינה. באותם המקרים הנדירים שבהם יורה לאגמנה להקים אותו ברשיון - יאלץ להוריד אותו - יחולטו פצויים על ידי הרשות המקומית; אך כאמור - מקרים אלה הם נדירים ומכוח הפצוייה יחולטם בכל מקרה סיכוי גבוה ביותר.

ו. <u>השפעת החוק המוצע על התקן והתיבת המנהלי של המשרד הממונה על ביצועו ועל משרדים ורשויות אחרים</u>

החוק המוצע מחייב עריכת הכנות מבצעיות מסויימות מצד הרשויות המקומיות לקראת הביצוע הוא בידיהן. עולם מאחר שהקף הביצוע ומועדו תלויים, בכל רשות מקומית, בהחלטת מועצת הרשות, תהא כל רשות מקומית מסוגלת להכנון את הביצוע בהתאם ליכולתה, וקבלת החוק לא תגרום לזעזוע כל שהוא הן בבחינה הקציבית והן בבחינה מנהלית.

ז. היועץ המשפטי לממשלה סמך את ידיו על התזכיר בבחינה משפטית.

ח. הממונה על התקציבים הביע את אי-התנגדותו לחוק המוצע.

ט. התזכיר מוגש על דעת משרדי הפנים, התקשורת והמשפטים. לא היו הסתייגויות ממשרדים אחרים.

כ"ו באב תשל"ב
6 באוגוסט 1972

מאיר יסגור
היועץ המשפטי לממשלה

חוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט - 1959
פטור ממיכרז - עובדי הוראה ומחקר

ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ט י ם בהתאם לסעיף 21 לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט - 1959, על פי הצעת ועדת השירות, להאריך את תוקף החלטת הממשלה, בדבר פטור ממכרז לגבי עובדי הוראה באגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית במשרד העבודה ולגבי חוקרים במינהלי מחקר, שהודעה עליה פורסמה בילקוט הפרסומים 1727, תשל"א, עמ' 1886, לשנה נוספת, ולתקן את פיסקה (2) של ההחלטה האמורה על ידי החלפת "חוקרים" ב"משרות בדירוג עובדי מחקר".

ד ב ר י ה ס ב ר

1. סעיף 19 לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959 (להלן - חוק המינויים) קובע:

"19. לא יתמנה אדם עובד המדינה אלא לאחר שנציב השירות הכריז על המשרה בפומבי, על פי בקשת המנהל הכללי או מי שהוסמך לכך על ידיו, בין שנתפנתה המשרה ובין שהיא עשויה להתפנות".

סעיף 21 לחוק קובע:

"21. הממשלה רשאית על פי הצעת ועדת השירות ובהודעה שתפורסם ברשומות, לקבוע משרות וסוגים של משרות שעליהם לא תחול, בתנאים שתקבע, חובת המכרז האמורה בסעיף 19, והסעיף 11 לא יחול על הצעת ועדת השירות; ועדת השירות רשאית, בין בדרך כלל ובין במקרה מסויים, להתיר, בתנאים שתקבע, או ללא תנאי, מינוי למשרה בלי שהוכרז עליה כאמור, אם המועמד עובר לשירות המדינה לפי חוק זה עקב אחת מאלה:

(1) העברת משרתו או יחידתו של המועמד ממוסד מוכר כמשמעותו בסעיף 61 לחוק שירות המדינה (גימלאות) תשט"ו - 1955 - לשירות המדינה;

(2) העברת משרתו או יחידתו של המועמד מארגון ציבורי כמשמעותו בפרק החמישי לחוק שירות המדינה (גימלאות), תשט"ו - 1955 לשירות המדינה, אם על העברת המועמד חל הסכם כללי או מיוחד לפי סעיף 62א לאותו חוק;

(3) העברה ממשרה בשירות המדינה שחוק זה אינו חל עליו".

2. בתוקף סמכותה לפי סעיף 21 לחוק המינויים החליטה הממשלה, על פי הצעת ועדת השירות, בהחלטה שהודעה עליה פורסמה בילקוט הפרסומים 1727, תשל"א, עמ' 1886, לקבוע כי חובת המכרז האמורה בסעיף 19 לחוק המינויים לא תחול על עובדי הוראה באגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית במשרד העבודה, ועל חוקרים במינהל למחקר חקלאי, במינהל למחקר תעשייתי ובמינהל למחקר סביבתי.

חוקף ההחלטה היה לשנה אחת ועתה מציעה ועדת השירות לממשלה להאריך את תוקף הפטור הנ"ל לשנה נוספת, ויחד עם זאת לתקן את פיסקה(2) של ההחלטה כדלקמן:

./הנוסח

הנוסח הקיים של פיסקה (2)

"חוקרים במינהל למחקר חקלאי שליד משרד החקלאות, במינהל למחקר תעשייתי שליד משרד המסחר והתעשיה ובמינהל למחקר סביבתי שליד משרד הפיתוח, בתנאי שהמשרות יפורסמו בפומבי בעת חיפוש מועמדים למילוין;"

הנוסח המוצע של פיסקה (2)

"מישרות בדירוג עובדי מחקר במינהל למחקר חקלאי שליד משרד החקלאות, במינהל למחקר תעשייתי שליד משרד המסחר והתעשיה ובמינהל למחקר סביבתי שליד משרד הפיתוח, בתנאי שהמשרות יפורסמו בפומבי בעת חיפוש מועמדים למילוין;".

מוגש על-ידי שר האוצר

כ"ט באב תשל"ב
9.8.72

הגדלת תקופת שירותו של עובד לפי סעיף 100
לחוק שירות המדינה (גיוסלאות) (נוסח משולב)
תש"ל-1970 - יעקב הירש

ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ט י ם בתוקף הסמכות לפי סעיף 100 לחוק שירות המדינה (גיוסלאות) (נוסח משולב), תש"ל-1970, לקבוע כי בהתאם להחלטת הממשלה שהודעה עליה פורסמה בילקוט הפרסומים 1704, תשל"א, עמ' 1194, יהא רשאי נציב שירות המדינה להורות לענין הסעיף האמור כי תקופת השירות כמפורט בטור ב' להלן של העובד המנוי בטור א', תחושב בשיעור המצויין בטור ג'.

טור א'	טור ב'		טור ג'	
	תקופת השירות במדינה		תקופת השירות המוגדלת	
	שנים	חודשים	שנים	חודשים
מר יעקב הירש	21	9	27	-

דברי הסבר

1. סעיף 100 לחוק שירות המדינה (גיוסלאות) (נוסח משולב), תש"ל-1970 (להלן - החוק) קובע :-

"עובד המועסק בתנאי עבודה שקבעה הממשלה בתנאים מיוחדים לענין סעיף זה, וכן עובד שבא לשירות המדינה לאחר שהגיע לגיל 40, רשאי נציב השירות להורות בהודעה ברשומות ובתנאים שקבעה הממשלה, כי לצורך קביעת זכויותיו של אותו עובד לפי חוק זה, כולן או מקצתן, תחושב תקופת שירותו, כולה או מקצתה, כתקופה גדולה משהיתה למעשה, ובשיעור שקבעה הממשלה".

2. בהתאם לסעיף 100 לחוק קבעה הממשלה בהחלטה שהודעה עליה פורסמה בילקוט הפרסומים 1704, תשל"א, עמ' 1194, כי עבודתם של מנהל כללי, היועץ המשפטי לממשלה, נציב שירות המדינה, המפקח הכללי של משטרת ישראל ומזכיר הממשלה, יראו אותה כעבודה בתנאים מיוחדים.

3. בהתאם לסעיף 104 לחוק, כל כלל, תנאי או הוראה אחרת שנקבעים לפי החוק על ידי הממשלה, ייקבעו לפי המלצת ועדת השירות.

4. ועדת השירות בהחלטתה מיום 13.5.1969 קבעה כי היא תמליץ בפני הממשלה כי תקופת שירותו של עובד בתפקיד מנהל כללי של משרד, תחושב לצורך החוק כמפולה משהיתה למעשה.

5. מר יעקב הירש החל את שירותו במדינה ביום 5.11.1950 ופורש משירותו ביום 31.8.1972 בתקופה 1.6.1967 - 31.8.1972 שירת כמנהל כללי של משרד מבקר המדינה.

6. ועדת השירות ממליצה על הכפלת תקופת שירותו של מר הירש כמנהל כללי (שהיא 5 שנים ו-3 חודשים).

7. ביחד עם תקופת השירות המוכפלת תגיע תקופת שירותו של מר הירש ל-27 שנים.

מוגש ע"י שר האוצר

בספח 967ספ

כ"ט באב תשל"ב
9.8.72

הגדלת תקופת שירותו של עובד לפי סעיף 100
לחוק שירות המדינה (גיוסים) (נוסח משולב),
תש"ל – 1970 – יצחק לוי

הצעה להחלטה

מחליטים בהוקף הסמכות לפי סעיף 100 לחוק שירות המדינה (גיוסים) (נוסח משולב), תש"ל-1970, לקבוע כי נציב שירות המדינה יהא רשאי להורות לענין הסעיף האמור כי תקופת השירות כמפורט בטור ב' להלן של העובד המנוי בטור א', תחושב בשיעור המצויין בטור ג'.

טור א'	טור ב'		טור ג'	
	תקופת השירות במדינה		תקופת השירות המוגדלת	
שם העובד	לפעשה		בסדינה	
	שנים	תודשים	שנים	תודשים
מר יצחק לוי	12	6	30	-

דברי הסבר

1. סעיף 100 לחוק שירות המדינה (גיוסים) (נוסח משולב), תש"ל-1970, קובע:-

"100. עובד המועסק בתנאי עבודה שקבעה הממשלה כתנאים מיוחדים לענין סעיף זה, וכן עובד שבא לשירות המדינה לאחר שהגיע לגיל 40, רשאי נציב השירות להורות בהודעה ברשומות ובתנאים שקבעה הממשלה, כי לצורך קביעת זכויותיו של אותו עובד לפי חוק זה, כולן או מקצתן, תחושב תקופת שירותו, כולה או מקצתה, כתקופה גדולה משהיתה למעשה, ובשיעור שקבעה הממשלה."

2. הממשלה, בהחלטה שהודעה עליה פורסמה בילקוט הפרסומים 532, תשי"ז, עמ' 785, קבעה כי תקופת שירותו של עובד שבא לשירות המדינה לאחר שהגיע לגיל 40 תחושב, כולה או מקצתה, ככפולה משהיתה למעשה.

3. מר י. לוי משמש כמנהל מינהל מקרקעי ישראל מאז שנת 1967 ופרש לקצבה ב-1.7.72 בהיותו בן 74 שנה.

מר י. לוי עלה לארץ בשנת 1924 ובשנותיו הראשונות עבד כפועל חקלאי וניהל משק חקלאי עצמי.

בשנת 1944 החל את שירותו הציבורי כמרכז החקלאי ועם הקמת המדינה היה כמנהל המחלקה להתישבות של הסוכנות היהודית.

בשנת 1958 מונה ע"י הממשלה להיות מנהל כללי של משרד החקלאות ובתפקיד זה כיהן עד שנת 1962.

בשנים 1962-65 שימש כציר ישראל באמריקה הלטינית ובשנים 1965-67 עבד בחברת חה"ל.

./על-אף

נוסח 68פס

על אף שירותו הציבורי הארוך אין חוק הגימלאות מאפשר להביא בחשבון אלא שירות המסתכם ב-12½ שנים בלבד.

גם אם נציב השירות יפעיל את סמכותו המירבית בסעיף 100 לחוק הגימלאות ויכפיל את תקופת שירותו במדינה, יוכל מר לוי לזכות בקצבה של 50% בלבד.

4. לאור האמור לעיל ממליצה ועדת השירות בפני הממשלה לקבוע כי תקופת שירותו של מר יצחק לוי תוגדל ביותר מכפליים, כך שקיצבתו תגיע ל- 60% ממשכורתו הקובעת.

מוגש ע"י שר הארצר

כ"ם באב תשל"ב
9.8.72

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ם באב תשל"ב
9 באוגוסט 1972

ש מ ו ר

(307)

אל: חברי הממשלה

מאת: סגן מזכיר הממשלה

הנני מתכבד להביא לתשומת לבכם החלטה מס. עפ/6 של ועדת השרים לסיווג מחייב של ערי פיתוח לכל היעדים, בישיבתה מיום כ"ח באב תשל"ב (8.8.72):

"עפ/6. מצפה-רמון

מ ח ל י ט י ם, בהמשך להחלטה מס. עפ/2 של ועדת השרים מיום כ"ם בתמוז תשל"ב (11.7.72), לאשר את המלצות ועדת המומחים לעניין בדיקת מצבה של מצפה רמון, כדלקמן:-

א. להגדיל האוכלוסיה במצפה-רמון עד ל-4,000-5,000 נפש, תוך פרק זמן של כחמש שנים.

ב. לבנות 500 יחידות דיור חדשות (100 יחידות בכל שנה) תוך בדיקת האפשרות להתחיל בבניה בשנת התקציב 1972/73.

ג. לחזק את פעולות המועצה המקומית של מצפה-רמון ע"י מיבוי ועדה מייעצת שתפעל על-ידה.

ד. לשפץ קטע הכביש שבין מצפה-רמון לעבדת ולבדוק את האפשרות לשפץ גם את הכביש שבין מצפה-רמון לגרופית.

ה. 1. להמליץ בפני משרד החינוך-והתרבות על פתיחה בהקדם של כתה ט' בבית הספר במקום גם אם מספר התלמידים בה לא יגיע למינימום המקובל.

2. להעניק עזרה כספית למועצה המקומית של מצפה-רמון לרכישת אוטובוס להסעה מסודרת של תלמידי בית-הספר התיכון למדרשת שדה-בוקר.

3. לבקש את שר החינוך והתרבות לפעול למתן הקלות לתלמידים הרוצים ללמוד בפנימיות מחוץ למצפה-רמון.

ו. להגדיל את הפטור המיוחד של מס-הכנסה לתושבי מצפה-רמון, מ-600 ל"י ל-750 ל"י.

ז. משרד המסחר והתעשיה יעודד הקמת מיפעלים במצפה-רמון תוך שימת דגש על גיוסם של יזמים פרטיים, ציבוריים וממלכתיים, בגמה ליצור, עד סוף שנת 1973, 250-300 מקומות עבודה נוספים.

./משרד

ס מ ו ך

ח. משרד התיירות יקים במצפה-רמון אכסניית נוער מהתקציב לשנת 1973/74.

ט. לאחר ביצוע ההמלצות הנ"ל אשר יביא להתפתחות חברתית וכלכלית במקום - תדון ועדת השרים באפשרות הקמת מרכז לקליטת עולים במצפה-רמון.

עד לדיון כאמור לעיל - תפנה ועדת השרים לכל הגורמים הנוגעים בדבר במגמה לעודד ייסוד גרעיני נוער, ישיבות תורניות וכל מוסד אחר היכול לתרום לקידום החברתי והכלכלי במקום.

י. המועצה המקומית, בסיוע משרד הפנים, תשפץ את הכניסה לעיר.

יא. משרד התיירות יבדוק אפשרות הקמת מוזיאון סביבתי אשר יהווה מקום-משיכה נוסף לתיירים.

יב. ועדת המומחים לבדיקת מצבה של מצפה-רמון תמשיך לפעול כוועדת-מעקב, ויצורף אליה נציג הסוכנות היהודית.

יג. משרדי הממשלה יודיעו לועדת השרים על ביצוע ההחלטות הנ"ל."

ב ב ר כ ה

מיכאל בר

העתק: מר דן תיכון, יו"ר ועדת המומחים לבדיקת מצבה של מצפה-רמון, משרד המסחר והתעשיה

מזכירות הממשלה

ירושלים, ח' באב תשל"ב
19 ביולי 1972
(306)

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: מינוי חבר לועדה המיוחדת לפי סעיף 29
לחוק נכסי נפקדים, תש"י-1950

על-פי סעיף 17 בתקנון לעבודת הממשלה, אני מתכבד להביא להחלטתכם הצעה בדבר מינוי חבר לועדה המיוחדת לפי סעיף 29 לחוק נכסי נפקדים, תש"י-1950:

"ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ט י ם , על-פי סעיף 29 לחוק נכסי נפקדים, תש"י-1950, למנות את מר יעקב הס להיות חבר הועדה המיוחדת לצורך הסעיפים 27(ב) ו-28 של החוק האמור, במקום מר רפאל מגדל.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 29 לחוק נכסי נפקדים, תש"י-1950, מסמיך את הממשלה למנות ועדה מיוחדת המתקיימת לייעץ לאפוטרופוס על נכסי נפקדים בהפעלת סמכויותיו לפי סעיף 27(ב) ו-28 לחוק, לפיהם רשאי האפוטרופוס לתת תעודת אישור לכך בפקד או לשחרר בכטים מוקבים.

מר רפאל מגדל יוצא לשליחות לחו"ל, על-כן מוצע למנות במקומו את מר יעקב הס.

מוגש ע"י שר ההון"

אם לא בקבל הסתייגות מההצעה הנ"ל תוך שבועיים מהיום, היא תצורף לפרוטוקול החלטות הממשלה ותקבל תוקף של החלטת ממשלה.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

מזכירות הממשלה

ירושלים, א' באב תשל"ב
12 ביולי 1972

(305)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר ועדת השרים למיבוריים בשירות החוץ

הנדון: מיבוריים בשירות החוץ

בתבקשתי על-ידי שר החוץ להביא לידיעתכם את דבר המיבוריים לשירות החוץ, כדלקמן:

1. מר נחנאל גרפין, שגריר בגיאמי, ניג'ר.

2. מר יהושע רם, שגריר בלומה, טוגו.

3. מר שמעון אבימור, שגריר לא-תושב בלאוס, נוסף לתפקידו כשגריר בפנום-פן, קמבודיה (ולא רחבעם עמיר כפי שנמסר בישיבת הועדה ביום מ"ו בסיון תשל"ב - 28.5.72).

4. מר משה לשם, שגריר לא-תושב באיסלנד, נוסף לתפקידו כשגריר בקופנהאגן, דנמרק.

א. לישנסקי

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ט בתמוז תשל"ב
11 ביולי 1972

(304)

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: מיבוי חבר למטה למלחמה בתאונות דרכים

על-פי סעיף 18 בתקנון לעבודת הממשלה, הריני מביא להחלטתכם הצעה בדבר מיבוי חבר למטה למלחמה בתאונות דרכים:

"ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ט י ם למנות את אלוף-משנה אליהו שריד כחבר במטה למלחמה בתאונות דרכים במקום אלוף-משנה פנחס להב.

ד ב ר י ה ס ב ר

המטה למלחמה בתאונות דרכים הוקם על-פי החלטת הממשלה מס. 186 מיום ח' בכסלו תשל"א (6.12.70).

השיבוי המוצע בא להחליף את בציג המטה הכללי במטה למלחמה בתאונות דרכים.

מוגש ע"י שר התחבורה"

אם לא תוגש הסתייגות מההצעה הנ"ל תוך שבועיים מהיום, היא תצורף לפרוטוקול החלטות הממשלה ותקבל תוקף של החלטת ממשלה.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ג בתמוז תשל"ב
5 ביולי 1972

(303)

אל : חברי הממשלה
מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: מינוי חבר במועצת מקרקעי ישראל

על-פי סעיף 17 בתקנון לעבודת הממשלה אני מתכבד להביא להחלטתכם הצעה בדבר מינוי חבר במועצת מקרקעי ישראל:

" ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ט י ם , על-פי סעיף 3 לחוק מינהל מקרקעי ישראל, תש"ך-1960, למנות את מר מאיר זורע להיות חבר במועצת מקרקעי ישראל במקום מר יצחק לוי.

ד ב ר י ה ס ב ר

לפי סעיף 3 לחוק מינהל מקרקעי ישראל, תש"ך-1960 (ס"ח 312, תש"ך עמוד 57), ממנה הממשלה מועצת מקרקעי ישראל אשר תפקידה לקבוע את המדיניות הקרקעית שלפיה יפעל מינהל מקרקעי ישראל, לפקח על פעולות המינהל ולאשר הצעת תקציבו.

הממשלה מינתה את מר יצחק לוי, מנהל מינהל מקרקעי ישראל להיות חבר המועצה (י.פ. 1362 - תשכ"ז - עמוד 1530).

עם מינויו של מר מאיר זורע כמנהל המינהל, מוצע למנותו להיות חבר במועצה במקומו של מר יצחק לוי.

מוגש על-ידי שר החקלאות"

אם לא תוגש הסתייגות תוך שבועיים מהיום, תצורף ההצעה לפרוטוקול החלטות הממשלה ותקבל תוקף של החלטת ממשלה.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארגוז

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ג בתמוז תשל"ב
5 ביולי 1972

(302)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר ועדת השרים לעניני כלכלה

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם את החלטה מס.
כל/188 של ועדת השרים לעניני כלכלה, בישיבתה מיום כ' בתמוז
... תשל"ב, מצורפת בזה, בדבר הקצאת קרקעות למוסדות ציבור.

ב ב ר כ ה

מיכאל גיר

העתק: הממונה על התקציבים
המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
מנהל מינהל מקרקעי ישראל

ש מ ר ר

החלטה מס. כל/188 של ועדת השרים לעניני כלכלה מיום כ' בתמוז תשל"ב (2.7.72):

כל/188. **הקצאת קרקעות למוסדות ציבור**

מ ח ל י ט י ם , בהמשך להחלטת ועדת השרים (מיום ד' בכסלו תשל"ב - 22.11.71) לעניין הסתייגות מההחלטה ועדת השרים לעניני כלכלה מס. כל/111 מיום י"ד באייר תשל"א (9.5.71): הקצאת קרקעות למוסדות ציבור:-

א) לדחות את הסתייגויות שרי הדתות, הסיבון- והתרבות והפנים מהחצעה בדבר **הקצאת** קרקעות למוסדות ציבור.

./לאשר

ב) לאשר את ההצעה בדבר הקצאת קרקעות למוסדות ציבור, כדלקמן:-

1. מינהל מקרקעי ישראל יקצה מקרקעין למוסדות ציבור, לשם ביצוע מטרותיהם, אך ורק אם ישולם לו מלוא ערך הקרקע או דמי חכירה ראשוניים כנהוג באותו אזור, בהתאם לשומת השמאי הממשלתי הראשי.

מוסדות ציבור לעניין זה -

מוסד שבבעלות ציבורית או בפיקוח ציבורי ושמטרתו חינוך, תרבות, דת, ספר, בריאות, גופש או ספורט או מטרה ציבורית אחרת שקבע השר שבמסגרת משרדו במצאת פעולת המוסד, ואשר אושרו על-ידי השר האמור לעניין זה.

2. השר רשאי להמליץ בפני מינהל מקרקעי ישראל, להקצות קרקע למוסד ציבורי ללא תשלום וכנגד תשלום דמי חכירה שנתיים סמליים בסך -.12 ל"י, אם:-

(א) לא ניתן להקציב למוסד קרקע במסגרת הקרקעות שהוקצו לצרכי ציבור לרשות המקומית, לפי חוק התכנון והבניה;

(ב) הוקצב בהקציב משרדו סכום מתאים כאמור לתשלום למינהל בעד אותה הקרקע והקרקע תוקצה לאחר שהמשרד יזכה את המינהל במלוא ערך הקרקע, בהתאם לשומת השמאי הממשלתי הראשי.

3. השר רשאי להמליץ בפני מינהל מקרקעי ישראל להקצות קרקע למוסד ציבורי ללא תשלום על-ידי המוסד בעד המורת הקרקע או דמי חכירה ראשוניים אך תמורת תשלום דמי החכירה המקובלים אם -

(א) לא ניתן להקציב למוסד קרקע במסגרת הקרקעות שהוקצו לרשות המקומית, לפי חוק התכנון והבניה;

(ב) הוקצב בהקציב משרדו סכום מתאים לתשלום למינהל של דמי החכירה הראשוניים כנהוג באותו אזור, בעד אותה קרקע;

(ג) הקרקע תוקצה לאחר שהמשרד יזכה את המינהל בסיעור דמי החכירה הראשוניים כאמור בפיסקה 1 והמוסד התחייב לשלם את דמי החכירה השנתיים בשיעור 2% מהיתרה הבלתי-משולמת של ערך הקרקע.

4. שר רשאי להמליץ בפני מינהל מקרקעי ישראל שלא במסגרת ההסדרים האמורים בפיסקאות (2) ו-(3) דלעיל, להקצות קרקע למוסד ציבורי לשם ביצוע מטרותיו, והמינהל יקצה את הקרקע הדרושה בתנאי שישולמו לו דמי חכירה ראשוניים בשיעור המקובל באותו אזור, והמוסד יתחייב בדמי חכירה שנתיים בשיעור 2% מהיתרה הבלתי-משולמת של ערך הקרקע.

ש מ ר ר

5. בכל מקרה יחתום המינהל הסכם עם המוסד הציבורי לפיו תשמש הקרקע אך ורק למטרה לה הוקצתה והיא תוחזר למינהל אם יחדל להשתמש בה כך.

6. בציגי הממשלה במועצת מינהל מקרקעי ישראל יסליצו בפני המועצה להחליט, כי בעד קרקע שהוקצתה בעבר לא ייגבה כל תשלום - אם מלוא המחיר ואם תשלום חלקי המקנה חכירה.

7. מי שהוקצתה לו קרקע בעבר ללא תשלום לצרכי ציבור, יחוייב בתשלום דמי חכירה שנתיים בשיעור 2% מערך הקרקע, החל מיום הקצאת הקרקע.

8. בתקציבי המשרדים המבקשים להקצות קרקע למוסדות ציבור יופיע פרט "תשלום בעד קרקעות שהוקצו למטרות ציבור".

9. תוקף ההחלטה זו למפרע מיום 1 באפריל 1971. בשנת הכספים 1972/73 יוקצבו הכספים הדרושים לתשלום בעד הקרקעות שהוקצו החל מיום תחילת ההחלטה זו, מהתרומה הכללית, לאחר אישורו של שר האוצר.

ג) התקציב המיועד לתשלום עבור רכישת קרקעות למוסדות ציבור, יופיע כסעיף נפרד מיתר סעיפי התקציב.

בשנת 1972, בהיכנס ההחלטה לתוקפה, יטפל משרד האוצר בהעברת תקציב נוסף למטרה זו, בהתאם לנדרש.

מזכירות הממשלה

ירושלים, י"ד בתמוז תשל"ב
26 ביוני 1972

ס מ ו ר
(300)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר ועדת השרים לענייני כלכלה

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם החלטה מס. כל/182 של ועדת השרים לענייני כלכלה, בישיבתה מיום י"ג בתמוז תשל"ב (25.6.72):

"כל/182. הגבלת חברות ממשלתיות במתן תרומות למטרות ציבוריות

מ ח ל י ט י ם :

א) חברה ממשלתית לא תתן תרומה או מענק (להלן - תרומה) לרבות שירותים או טובין הניתנים כתרומה, אלא בהתקיים התנאים הבאים:-

1. התרומה ניתנת לאחר אישור מאזן החברה על-ידי האסיפה הכללית ומתייחסת לשנה שאליה מתייחס המאזן;

2. התרומה ניתנת מרווחי החברה שיוותרו לאחר תשלום כל המסים בגינם ולאחר הפחתת כל ההפסד המצטבר (אם יש כזה);

3. התרומה מיועדת למוסד צדקה, ספר, דת, זכרון, לימוד, מחקר או רווחה קהילתית, הפועל תחת פיקוח ציבורי;

4. ערך התרומה איבר עולה על -.1,000 ל"י;

5. סך כל התרומות הניתנות על-ידי החברה בשנת מאזן מסויימת איבר עולה על ½% (חצי אחוז) מרווחי החברה לאחר מס והפחתת ההפסד המצטבר, או על סך -.60,000 ל"י, הכל לפי הסכום הנמוך יותר;

6. דירקטוריון החברה, במליאה, אישר את התשלום.

ב) בהחלטה זו חברה ממשלתית משמעה חברה שהממשלה מחזיקה בה במישרין, או על-ידי תאגיד, או על-ידי היררכיה של תאגידים, לפחות 50% מכוח ההצבעה או מהזכויות למינוי חברי הדירקטוריון."

ב ב ר כ ה

מיכאל ניר

העתק: מנהל לשכת החברות הממשלתיות

מזכירות הממשלה

ירושלים, ס' בתמוז תשל"ב
21 ביוני 1972

(295)

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: הרכב המועצה לקשר ולאלקטרוניקה

על-פי סעיף 18 בתקנון לעבודת הממשלה, אני מתכבד להביא להחלטתכם הצעה בדבר הרכב המועצה לקשר ולאלקטרוניקה.

"ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ט י ם, בהמשך להחלטת הממשלה מס. 181 מיום כ"ט בטבת תשט"ו (23.1.55):

א. הרכב המועצה לקשר ולאלקטרוניקה יהיה כדלקמן:

4 נציגי משרד התקשורת

4 נציגי משרד הבטחון

2 נציגי משרד המשטרה

2 נציגי משרד התחבורה

נציג משרד החינוך והתרבות

נציג משרד המסחר והתעשיה

נציג משרד העבודה

נציג משרד ראש הממשלה

ב. ליפות את כוחו של שר התקשורת לקבוע את ההרכב האישי של המועצה, בשם הממשלה, ולמנותם בשמה.

ד ב ר י ה ס ב ר

הממשלה החליטה בהחלטתה מס. 181 מכ"ט בטבת תשט"ו (23.1.1955) להקים מועצה לקשר ולאלקטרוניקה מורכבת מנציגים אלה: 3 נציגי משרד הדואר, 3 נציגי משרד הבטחון, 2 נציגי משרד המשטרה, נציג אחד של משרד התחבורה ונציג אחד של משרד ראש הממשלה.

./מאז

מאז קבלת ההחלטה הנ"ל חלה הרחבה ניכרת ביישום ההיבטים של מדעי האלקטרוניקה בתחומי החיים השונים בארץ. בד בבד עלה במידה ניכרת מספר העובדים בתחומי האלקטרוניקה ובכלל ובתלקומוניקציה בפרט, ומספר תלמידים הלומדים במגמה אלקטרונית במוסדות הלימוד השונים. התפתחות זו הפיעה גם על התארגנותם של משרדי הממשלה. הוקם אגף לחשמל ואלקטרוניקה במשרד המסחר והתעשיה והורחבו האגפים להכשרה טכנולוגית במשרד החינוך והתרבות ובמשרד העבודה, וכבר בשנת 1966 נאלצה המועצה לשתף בעבודתה נציגים נוספים של משרד התקשורת, משרד הבטחון ומשרד התחבורה.

לאור האמור לעיל מוצע להגדיל את מספר חברי המועצה ל-16, על ידי צירוף חברים חדשים כמפורט בהצעת ההחלטה וזאת על דעת נציגי המשרדים שכבר מיוצגים במועצה והמנהלים הכלליים של המשרדים תהוצע לצרף את נציגיהם.

מוגש ע"י שר התקשורת"

אם לא נקבל הסתייגות מההצעה הנ"ל תוך שבועיים מהיום תצורף ההצעה לפרוטוקול החלטות הממשלה ותקבל תוקף של החלטת ממשלה.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ד בסיון תשל"ב
6 ביוני 1972

ס ו ד י
(289)

עותק מס. 42 מתוך 50

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר ועדת השרים לענייני כלכלה

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם החלטה מס. כל/160א' ו-ג' של ועדת השרים לענייני כלכלה, בישיבתה מיום כ"ב בסיון תשל"ב (4.6.72):

"כל/160. הועדה העליונה למשק לשעת חירום (מל"ח)

מ ח ל י ט י ם , בהתייחס להחלטה מס. 114 של הממשלה מיום י"ב בכסלו תשט"ז (27.11.55):

א) הסמכות הנתונה לועדת המל"ח העליונה תעבור בימי חירום לידי ועדת השרים לענייני כלכלה אשר תדון בתכניות למשק לשעת חירום בהשתתפות שר הבטחון.

ג) לאשר, בכפוף לסעיף א' דלעיל, את הסכנית בדבר משק לשעת חירום, המצורפת בזה."

...

ב ב ר כ ה

מיכאל בר

העתק: המנהלים הכלליים, משרדי הממשלה

הועדה העלירנה למשק לשעת חירום (מל"ח)

א. תפקידים וסמכויות של ועדת ה-מל"ח העליונה

1) לבחון הדרכים והתכניות להפעלת המשק האזרחי של המדינה בשעת חירום, מתוך מגמה להבטיח את האספקה החיונית ביותר של מוצרים ושירותים; ולמנוע, עד כמה שניתן הדבר, גזק לגורמי יסוד במשק המדינה בעת חירום ובתקופת לחימה (להלן - שעת חירום).

2) לקבוע תכניות ארציות, מרחביות ומקומיות להפעלת גורמי הייצור, האספקה והשירותים החיוניים ביותר במשק האזרחי בשעת חירום, על בסיס נתונים, תכניות והצעות שהוכנו ע"י משרדי הממשלה השונים, בהתאם להנחיות ועדת ה-"מל"ח העליונה".

3) לקבוע דרכי והיקף הקצאת אמצעי ייצור, אספקה, שירותים ותחבורה מתוך האמצעים שאושרו לגורמים השונים המפעילים בהתאם לנאמר לעיל את המשק האזרחי בשעת חירום.

4) לתאם ולהנחות את הגורמים האזרחיים ורשויות צה"ל בהכנות לשעת חירום ובשעת חירום, כדי להבטיח את הפעלת המשק האזרחי הכלתי מגויים בשעת חירום בהתאם לנאמר.

5) להנחות את משרדי הממשלה והרשויות המקומיות בנושא שמירת מלאי, ייצור ואספקת מוצרים ושירותים אשר יידרשו למשק בשעת חירום.

החלטות ועדת ה-מל"ח העליונה, או כל גורם במשק, לגבי שימוש באמצעי ייצור ושירותים, המשפיעים על צרכי מלחמה תהייבה כפופות בשעת חירום לצרכי הלחימה, כפי שייקבע ע"י שר הבטחון.

./הרכב

ג. <u>הרכב ועדת ה-מל"ח העליונה</u>

1) הרכב ועדת ה-מל"ח העליונה יהיה:

שר הבטחון - יו"ר הוועדה;
המנהל הכללי של משרד האוצר;
המנהל הכללי של משרד הבטחון;
המנהל הכללי של משרד הבריאות;
המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות;
המנהל הכללי של משרד החקלאות;
המנהל הכללי של משרד המסחר והתעשיה;
המנהל הכללי של משרד העבודה;
המנהל הכללי של משרד הפיתוח;
המנהל הכללי של משרד הפנים;
המנהל הכללי של משרד השיכון;
המנהל הכללי של משרד התחבורה;
המנהל הכללי של משרד התיירות;
המנהל הכללי של משרד התקשורת;
נציג המטה הכללי ; (בדרג בכיר)
נציג משטרת ישראל ; (בדרג בכיר)
המנהל הכללי של הסוכנות היהודית;
מזכיר מרכז השלטון המקומי;
מזכיר ארגון המועצות האזוריות.

2) בהעדרו של שר הבטחון יכהן כיו"ר הועדה מי שימונה על ידו כממלא מקום קבוע ליושב ראש ועדת ה-מל"ח העליונה.

ג. <u>אחריות משרדי הממשלה</u>

1) כל משרד ממשלתי יהיה אחראי בשעת חירום להפעיל את המשק האזרחי בתחום עליו הוא מופקד ברגיעה במסגרת ההכנית אשר הוצעה על ידו ואשר אושרה ע"י ועדת ה-מל"ח העליונה.

2) באשר להפעלת הסמכויות החוקיות על פי חוק שירות עבודה לשעת חירום, תשכ"ז-1967, יקחו בחשבון הרשויות המוסמכות על פי החוק האמור את הבחירות ועדת המל"ח העליונה.

./הקמת

ד. <u>הקמת ועדות מל"ח מקומיות וסמכויותיהן</u>

1) שר הפנים יגרום את הקמתן של ועדות מל"ח מקומיות. באמצעות ועדת ה-מל"ח המקומית תהיה רשות מקומית אחראית בשעת חירום לבצע בתחום שיפוטה את כל התפקידים והמשימות אשר יהיו דרושים להבטחת האספקה והשירותים לאוכלוסיה וכן שירותי סעד ופיקוח עבור האוכלוסיה האזרחית, בהתאם לתכניות שנקבעו ע"י הרשות המקומית, בהתאם להנחיות ועדת ה-מל"ח העליונה ועל פי הוראות שתינתנה לה מידי פעם על ידי ועדה זו.

2) לועדת מל"ח מקומית יהיו, בתחום הרשות המקומית, כל התפקידים והסמכויות אשר יקבעו לה מידי פעם על-ידי ועדת המל"ח העליונה.

ועדת ה-מל"ח העליונה רשאית לקבוע לועדת מל"ח מקומית התפקידים והסמכויות המוקנים לועדת ה-מל"ח העליונה, על פי החלטה זו, או כל חלק מהם.

ה. <u>ב ה ל י ם</u>

1) ועדת ה-מל"ח העליונה תקבע סדרי עבודתה ודיוניה.

2) ועדת ה-מל"ח העליונה תביא לאישור ועדת השרים לעניני כלכלה החלטות בעלות השלכות ביכרות על המשק האזרחי או פעולת מטרדי המטמלה. במקרה של צורך מיידי להפעלת החלטות אלו וכדי למנוע עכובים בביצוע, יתאם האחראי לועדת ה-מל"ח את הדברים עם יו"ר ועדת השרים לעניני כלכלה.

3) ועדת ה-מל"ח העליונה רשאית לקבוע ועדות משנה ובעלי תפקידים, מבין חבריה או שלא מבין חבריה, לשם טיפול בנושאים מיוחדים שתקבע, לאזורים מסויימים, או לביצוע משימות ולאצול לועדות או לבעלי תפקידים כאמור, מסמכויותיה ותפקידיה.

מזכירות הממשלה

ירושלים, ב' בסיון תשל"ב
15 במאי 1972

(281)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם החלטה מס. 570 של הממשלה, בישיבתה מיום א' בסיון תשל"ב (14.5.72):

"570. הגברת הביקורת הפנימית במשרדי הממשלה ובתאגידים הממשלתיים

מ ח ל י ט י ם :

א) בעקבות הדו"ח השנתי מס. 22 של מבקר המדינה ולאור הודעת שר האוצר בבדון, הוזרת הממשלה ומדגישה את החשיבות של הפעלת יחידות ביקורת פנימית, בכל משרדי הממשלה ובתאגידים הממשלתיים. יחידות ביקורת אלו תהיינה כפופות במישרין למנהלים הכלליים, ועל המנהלים הכלליים לדווח לשרים לעתים מזומנות על עבודתן.

הממשלה רושמת לפניה את פניית שר האוצר לחברי הממשלה להגביר את הביקורת הפנימית במשרדיהם וכן את הודעתו על הקמת ועדה שתטפל בביצוע הגברת הביקורת הפנימית הלכה למעשה.

שר האוצר ידווח לוועדת השרים לעניני כלכלה עם תום עבודת הוועדה האמורה.

ב) הממשלה תדון מדי שנה בדין-וחשבון השנתי של מבקר המדינה ובהערות שר האוצר לדין-וחשבון זה."

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ח באייר תשל"ב
12 במאי 1972

ס ו ד י
(279)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: חקירת תורם על-ידי ארגון
טרוריסטי באורוגוואי

... שר האוצר ביקשני להביא לידיעתכם את הדו"ח המצורף בזה, כהמחשה למצב השורר כיום באורוגוואי.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

- העתק -

ב. איירס, כ"ח ניסן תשל"ב
12.4.72

אל : המנכ"ל מר ש.י. קרויסנר

מאת: אמד"ר ש. דרור

הנדון:- חקירת חורש ע"י ארגון טרוריסטי באורוגואי

1. ב-28/3 נכנסו 3 אנשים מזויינים של ארגון טרור (חזית עממית מזויינת) לחורש שלנו במונטבידאו, חוזה ברנר, וחקרו אותו ולקחו את כספו. (גזרק $ 120,000)

2. בצאתם השאירו כרוז, שחובר בעקבות השוד בבנק הישראלי באורוגואי.

3. אני מצרף את תמצית דו"ח החקירה -השאלות, שנשאלו וכן הכרוז, שהושאר.

4. אנו נמנעים מלחת פרסום לנדון, כדי לא ליצור בהלה. כמו כן נוקטים באמצעי בטחון לגבי מוסדותינו.

בברכה

(-)
ש. דרור

תמצית הכרוז
שנמסר להנהלת הבנק הישראלי באורוגואי
ע"י ה"חזית העממית המזויינת"
בתאריך 24.1.72.

הכרוז מכריז על כוונת ה"חזית העממית המזויינת" להתקיף את הכלכלה הציונית ולמנוע גביית דמי ביטוח על הנזק הכספי שהם גורמים, כי הם רואים בציונות באורוגואי חלק מהסכסוך הערבי-ישראלי החורמה למדינת ישראל. החזית החליטה לקחת לעצמה חרומות אלה ולהביא לידיעת הציבור שהחליטו להעניש 2 מהמוסדות הציוניות החזקות מבחינה כלכלית. הכרוז מסיים בסיסמא: שחרור או מלחמה.

- - - -

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ד באייר תשל"ב
8 במאי 1972
(276)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר ועדת השרים לעניני כלכלה

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם ההלטה מס. כל/120 של ועדת השרים לעניני כלכלה, בישיבתה מיום כ"ג באייר תשל"ב (7.5.72):

"כל/120. <u>דחיית ביצוע תקציבים בשנת הכספים 1972</u>

מ ח ל י ט י ם , בהמשך להחלטה מס. כל/112 של ועדת השרים לעניני כלכלה מיום ט"ז באייר תשל"ב (30.4.72):

א) לדחות ביצועם של תקציבי פיתוח שהוצאתם תוכננה למחצית הראשונה של שנת הכספים 1972, בהיקף תקציבי של 200 מיליון ל"י, למועדים שבמחצית השניה של שנת הכספים. חלוקת התקציב המיועד לפרוייקטים אלה לפי סעיפי התקציב, תהיה כמפורט בנספח המצורף בזה.

...

ב) סך 70-- 50 מיליון ל"י מתקציב משרד הבטחון יידחה מהמחצית הראשונה של שנת הכספים 1972 למחציתה השניה., הסכום הסופי ייקבע בין שרי האוצר והבטחון.

ג) משרד הפנים, בתיאום עם משרד האוצר, יבוא בדברים עם מרכז השלטון המקומי בקשר לדחיית ביצוע פרוייקטים במסגרת תקציבי הפיתוח של הרשויות המקומיות.

ד) **חברי** הממשלה, בתיאום עם שר האוצר, יבדקו אפשרות דחיית ביצועם של פרוייקטים במסגרת התאגידים שבתחום אחריותם.

ה) תוך שבועיים ידווחו השרים הנוגעים בדבר, לוועדת השרים לעניני כלכלה, על סיכומיהם בכל הנוגע לסעיפים ג' ו-ד'."

ב ב ר כ ה

מיכאל ניר

העתק: הממונה על התקציבים

נ ס פ ח

חלוקת דחיית התקציב בסך 200 מיליון הל"י לסעיפי הוצאה
(באלפי ל"י)

	תקציב ההוצאה לתכניות פיתוח לשנת 1972	פרוייקטים שביצועם תוכנן לתחילת 1972 והמוצעים לדחיה
ס ה " כ	2,000,000	200,000
חקלאות	70,955	2,500
מפעלי מים	52,450	6,000
מחצבים, מכרות וחשמל	23,976	2,500
תעשיה ומלאכה	199,800	15,000
תחבורה	117,344	20,000*
תקשורת	149,850	20,000*
שיכון	869,100	10,000
פיתוח כבישים ושיקומם	81,918	12,000
בניבים למוסדות ציבוריים וממשלתיים:-	234,069	37,200
מוסדות רפואה	(44,600)	(2,500)
מוסדות סיעד	(11,833)	(5,000)
מוסדות חינוך	(70,000)	(20,000)
מוסדות חינוך גבוה	(70,000)	(-)
הכשרה מקצועית	(9,500)	(2,000)
מעונות לילדי נשים עובדות	(4,000)	(2,000)
מוסדות דת	(2,500)	(1,500)
בתי משפט ומשרד המשפטים	(3,646)	(-)
ממשרה ובתי-סוהר	(8,000)	(1,200)
בניבי ממשלה	(9,990)	(3,000)
רשויות מקומיות	52,445	15,000
תיירות	30,070	4,000
מפעלים טוגים - רשות התיידור	19,000	2,000
קווים וקידוחי נפט	5,000	1,300
רזרבה להוצאות פיתוח - פרוייקט ממילא בירושלים	94,023	2,500
תקציבים מיוחדים (בנק לפיתוח התעשיה)		50,000

---

* שר התחבורה והתקשורת מערער על דחיית תקציבי משרדיו.

מזכירות הממשלה

ירושלים, י"ט באייר תשל"ב
3 במאי 1972

(273)

אל : חברי הממשלה

מאת: ממלא-מקום מזכיר הממשלה

הנדון: <u>מכתב ממר טרנס פריטי</u>

... מצורף בזה, לתשומת לבכם, מכתבו של שר החוץ מיום י"ז באייר תשל"ב (1.5.72), על הלוטה.

ב ב ר כ ה

מיכאל בר

שר החוץ

ירושלים, י"ז אייר תשל"ב
1 במאי 1972

אל: מזכיר הממשלה

מאת: שר החוץ

ר"ב לידיעת השרים מכתב ממר טרנס פריסי, לשעבר הסופר הדיפלומטי של גרדיאן שפרש לגימלאות וקיבל את ניהול האגודה "בריטניה וישראל" התורמת הרבה למאבקנו ההסברתי.

העורתיו של מר פריסי עולות בקנה אחד עם דיווחים דומים מפאריס ובירות אחרות.

אין ספק כי לרגל הנויכוחים האחרונים בכנסת והמערבולת של וויכוחים אחרים נפגמה תדמיתה של ישראל מבחינת אמיגות רבונה בשלום.

ב ב ר כ ה,

BRITAIN AND ISRAEL

THE HON. T. C. F. PRITTIE, M.B.E., M.A.
AIR VICE-MARSHAL R. L. JONES, C.B., A.F.C., R.A.

5 UXBRIDGE STREET
LONDON W8 7TQ
01-229 3129

משרד המשפטים
מחלקת ההסברה
התקבל
11 IV 1972

7 April, 1972

Mr. Alouf Hareven,
Foreign Ministry,
Jerusalem.

Dear Mr Hareven,

My small office is somewhat concerned at the huge spate of reports coming out of Israel about different people's ideas as to how much previously Arab territory Israel intends to keep. Mrs. Meir, and Mr. Eban, laid down the excellent precept that there should be "no drawing of maps", as this would be confusing and counter-productive - in the absence of proper peace negotiations. Mrs. Meir and Mr. Eban seem to be about the only two people in Israel who are continuing to observe this precept.

Since we study carefully the reactions of people in Britain to events in the Middle East, one can safely say that the conflicting statements about Israel's territorial aims are having exactly the effects that Mrs. Meir and Mr. Eban warned against. People are becoming very confused, and the only general impression which is being created is that Israelis are asking for more and more, and that this is making peace less and less possible.

You will, I know, understand that this thought is being passed on to you, simply and solely because studying reactions in this country is part of our job.

With good wishes from us both.

yours Terence Prittie

The Hon. Terence Prittie

P.S. Many thanks for copy of your letter to Dineen. He is doing a great deal of groundwork for his book in this country, with much help from organisations in this country and in Israel. I think he can achieve a very great deal in a tightly-packed four weeks in Israel, during which he will have to see places "on the ground" at weekends and aim as nearly as possible for a seven day working week. Our office will help him, and "feed" him stuff too.

מזכירות הממשלה

ירושלים, י"ג באייר תשל"ב
27 באפריל 1972

(271)

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר הועדה

הנני מתכבד להביא לתשומת לבכם החלטה מס. שם/1 של ועדת השרים לשחרור משרות מהקפאה בשנת הכספים 1972 בשרדי הממשלה בישיבתה מיום י"א באייר תשל"ב (25.4.72):

"שם/1. סדרי עבודתה של ועדת השרים

מ ח ל י ט י ם בהמשך להחלטה מס. 462 של הממשלה מיום כ"ה בניסן תשל"ב (9.4.72) כדלקמן:

א. ועדת השרים בלבד תהיה מוסמכת להגדיל שיאי כוח אדם של משרדי הממשלה.

ב. ועדת השרים תדון בבקשות משרדי הממשלה לתוספת תקנים ובערעוריהם על החלטות בציבות שירות המדינה ואגף התקציבים ביחס לבקשות להמרת משרות.

ג. משרדי הממשלה אשר יבקשו להמיר משרות יפנו בנדון לבציבות שירות המדינה ואגף התקציבים.

ד. (1) משרדי הממשלה אשר יבקשו תוספת תקנים יפנו את בקשותיהם אל מזכירות הממשלה.

(2) מזכירות הממשלה תעביר את הבקשות הנ"ל לחוות דעת בציבות שירות המדינה ואגף התקציבים.

(3) הבקשות בצירוף חוות הדעת של בציבות שירות המדינה ואגף התקציבים כאמור לעיל יובאו לדיון בועדת השרים."

נ כ ו ן

א. ליבנסקי

העתק: המנהלים הכלליים של משרדי הממשלה
בציב שירות המדינה
המסונה על התקציבים

מזכירות הממשלה

ירושלים, ט' באייר תשל"ב
23 באפריל 1972

(267)

אל: חברי הממשלה

מאת: ממלא מקום מזכיר הממשלה

הנדון: תכניות מיכון בתקציב הפיתוח (התחלות) -
דיור לעולים לעומת מיכון סוציאלי

... על-פי בקשת ראש הממשלה אני ממציא לכם, מצורף בזה, קטע מתוך תקציב הפיתוח לפי חוק התקציב - דיור לעולים לעומת מיכון סוציאלי - כפי שהוגש ע"י שר האוצר בעת הדיון בממשלה על קליטת העליה ביום ט' באייר תשל"ב (23.4.72).

ב ב ר כ ה,

מיכאל בר

תכניות מיכון בתקציב הפיתוח (התחלות)
דיור לעולים לעומת מיכון סוציאלי

השנה	דיור לעולים		שיכון סוציאלי		היחס - עולים / שיכון סוציאלי	
(1)	מס' מחרוזות (2)	התוצאה נטו (אלפי לי) (3)	מס' מחרוזות (4)	התוצאה נטו (אלפי לי) (5)	מחרוזות (2)/(4)	התוצאה נטו (3)/(5)
1965	14,500	200,000	5,530	75,100	2,62	2.66
1966	3,000	49,500	11,650	129,690	0,26	0.38
1967	3,500	59,400	16,180	105,310	0,22	0,56
1968	2,250	27,100	11,450	85,550	0,20	0,32
1969	8,500	157,500	8,800	104,850	0,97	1,50
1970	19,750	525,000	10,250	159,700	1,93	3,29
1971	12,500	494,500	20,620	461,225	0,61	1,07
1972	9,500	304,900	28,280	448,685	0,34	0,68

המקור : תקציב פיתוח לפי חוקי התקציב ודברי התסבר.

בשיכון סוציאלי נכללות שיכון עממי, טיפול מעברות ושכונות עוני, דיור בהתיישבות ובאיזורי פיתוח, שיכון לזוגות צעירים.

ערך : ברוך יפה-נוף
היחידה למיכנון ומיקצוב

18.4.72

מזכירות הממשלה

ירושלים, ר' באייר תשל"ב
20 באפריל 1972
(265)

אל : חברי הממשלה

מאת: ממלא מקום מזכיר הממשלה

הנדון: <u>קליטת העליה</u>

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות ביקשנו להעביר אליכם הפרסומים המצורפים בזה, לקראת המשך הדיון בממשלה על קליטת העליה. ...

ב ב ר כ ה

מיכאל בר

לַמַּתְחִיל לילך

וְלִבְנֵי־הַנְּעוּרִים

ד' באייר תשל"ב, 18 באפריל 1972

תאריך השבוע

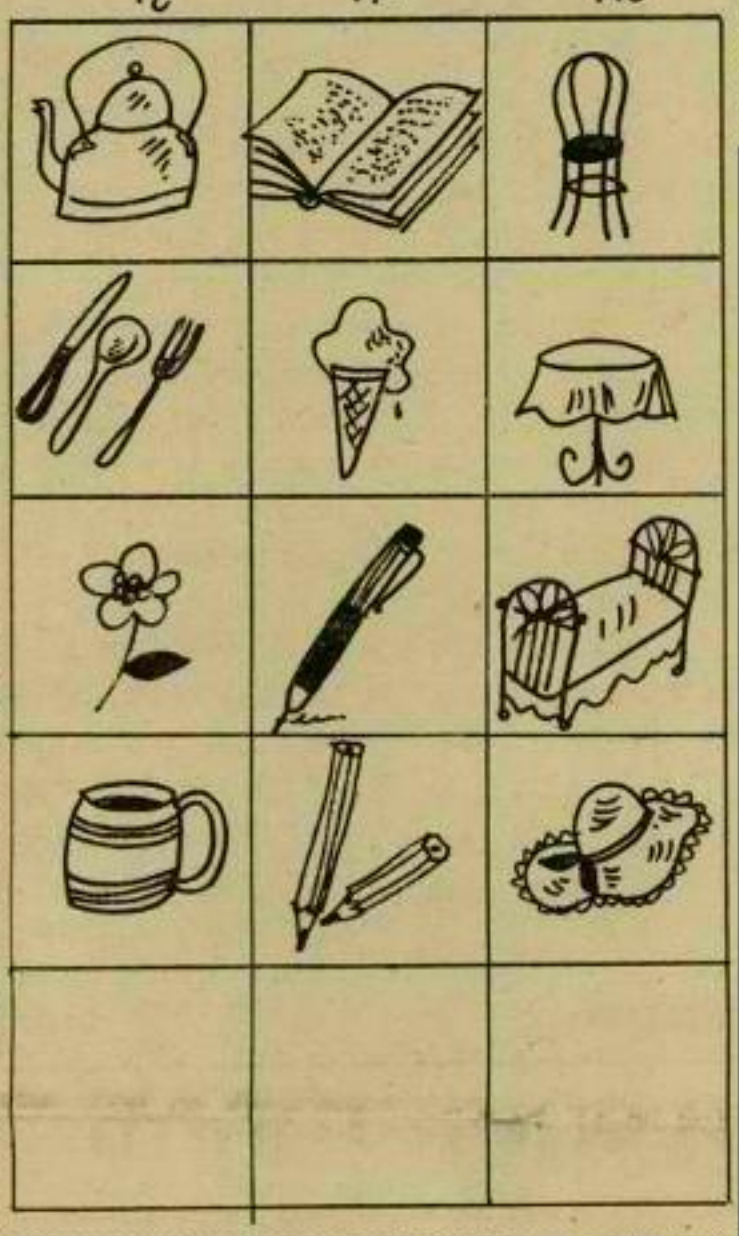
" בְּאִיָּר תש"ג (1943)

שלושה מיצים מוכתים נוגר

[redacted]

אֶחָד מִתּוֹךְ אַרְבָּעָה

בְּכָל טוּר — אַרְבָּעָה צִיּוּרִים. שְׁלוֹשָׁה מֵהֶם בְּנוֹשֵׂא אֶחָד, וְהָרְבִיעִי — שׁוֹנֶה. כְּתוֹב בַּמִּשְׁבֶּצֶת הָרֵיקָה אֶת שְׁמוֹ.

נוּרִית הַמְּבוּלְבֶּלֶת

נוּרִית קָמָה מְאוּחָר.

הוֹי, הִיא כָּל־כָּךְ עֲיֵפָה.

שָׁה לָהּ לִפְתּוֹחַ אֶת הָעֵינַיִם.

אֲבָל מִי צָרִיךְ לִפְתּוֹחַ עֵינַיִם.

י לְצַחְצֵחַ שִׁנַּיִם,

★

בְּכִיתָה אוֹמֶרֶת הַמּוֹרָה: נוּרִית,

קְרָאִי, בְּבַקָּשָׁה מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר.

קָמָה נוּרִית. פּוֹתַחַת אֶת הַפֶּה, ן...הַמּוֹן בּוּעוֹת סַבּוֹן פּוֹרְחוֹת הַחוּצָה...

מָה קָרָה?

אוֹי וַאֲבוֹי! עַכְשָׁיו אֲנִי מְבִינָה מַדּוּעַ הָיָה לְמִשְׁחַת־הַשִּׁנַּיִם טַעַם מוּזָר כָּל־כָּךְ. זוֹ הָיְתָה מִשְׁחַת־גִּילּוּחַ!

אוּרָה

שִׁעוּר בְּגֵיאוֹגְרַפְיָה

מאת: יוֹסִי גַּמְזוּ

לְצַבִּיקָה יֵשׁ שִׁיעוּר גָּהִיר, קְמוֹ רַפְיָה
וְצָחוֹק בָּזֶה:
גָּלוּי
בְּלִי הִתְחַפְּשׁוּת.
אֲז לָמָּה הַמּוֹרָה לְגֵיאוֹגְרַפְיָה
מְצַבִּיקָה לְעוֹלָם אֵינוֹ "מַבְסוּט" (שָׂבַע רָצוֹן)?
כָּךְ, לְסֶשֶׁל, אֲתְמוֹל (בְּלִי "אֵיךְ" וְלָמָה")
שָׁאַל אוֹתוֹ בְּאֶמְצַע הַשִּׁיעוּר:
"אֵיזֶה הָרִים בָּאָרֶץ יֵשׁ? וְכַמָּה?"
וְצַבִּיקָה יוֹדֵעַ,
זֶה בָּרוּר!
וְצַבִּיקָה כְּבָר מוֹנֶה (סוֹפֵר) לוֹ אֶת־שְׁמֵיִם,
כְּמוֹ הַחַזַּאי בָּרַדְיוֹ,
אֶט־אֶט:
"הָרֵי גִלְעָד, הָרֵי כַּרְמֶל, הָרֵי אֶפְרַיִם,
הָרֵי שׁוֹמְרוֹן, הָרֵי חֶבְרוֹן, וִירוּשָׁלַיִם,
הָרֵי גּוֹלָן, הָרֵי בָּשָׁן, הָרֵי אֵילַת".
וְהַכֹּל,
בְּשַׁלְוָה שֶׁאֵין כָּמוֹהָ,
מוֹסִיף "בַּקְשִׁישׁ" (חִיכָּם) בְּלִי בְּעָיוֹת קָשׁוֹת:
"הָרֵי הַנֶּגֶב, וְהָרֵי גִּלְבּוֹעַ,
— — — וְהָרֵי הַמֻּדָּשׁוֹת"...

כל הזכויות שמורות למחבר

„למתחיל", גיליון 823, עמוד 3

הַפְּלִשְׁתִּים לוֹקְחִים אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה'

מִן הַתַּנַ"ךְ

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל יָצְאוּ לְמִלְחָמָה בִּ־פְלִשְׁתִּים. הַמִּלְחָמָה הָיְתָה קָשָׁה מְאוֹד, וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּרְחוּ מִשָּׂדֶה־הַקְּרָב.

„בֹּאוּ וְנָבִיא אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה' לַמַּחֲנֶה", אָמְרוּ זִקְנֵי הָעָם, „וְ־הוּא יַצִּיל אוֹתָנוּ מִיַּדֵי הָאוֹיֵב".

הֵבִיאוּ אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה' מִ־שִּׁילֹה לַמַּחֲנֶה יִשְׂרָאֵל, וּשְׁנֵי בְּנֵי עֵלִי הַכֹּהֵן – חָפְנִי וּפִינְחָס – בָּאוּ לַמַּחֲנֶה יַחַד עִם אֲרוֹן ה'.

כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ אֲרוֹן־הַבְּרִית לַ־מַּחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, הֵרִיעוּ כּוּלָּם: „הָ־אָרוֹן יַצִּיל אוֹתָנוּ מִיַּדֵי פְּלִשְׁתִּים!"

„אֲרוֹן הַבְּרִית יוֹשִׁיעֵנוּ!".

שָׁמְעוּ הַפְּלִשְׁתִּים אֶת קוֹל הָ־תְּרוּעָה בְּמַחֲנֵה־יִשְׂרָאֵל. „הִנֵּה בָּא אֲרוֹן הַבְּרִית לַמַּחֲנֶה יִשְׂרָאֵל", אָמְרוּ הַפְּלִשְׁתִּים, „אוֹיֶה לָנוּ. מִי יוּכַל לְהַצִּילֵם מִגֶּדֶל אֱלוֹקֵי יִשְׂרָאֵל!"

„אַתֶּם רוֹצִים לִהְיוֹת עֲבָדִים לָ־עִבְרִים כְּפִי שֶׁהֵם עֲבָדִים לָכֶם? הֵילָחֲמוּ בִּגְבוּרָה וְתַצִּילוּ אֶת עַצְמְכֶם".

נִלְחֲמוּ הַפְּלִשְׁתִּים בִּגְבוּרָה רַבָּה, וּשְׁלוֹשִׁים אֶלֶף מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל נָפְלוּ אָז בַּמַּעֲרָכָה. גַּם שְׁנֵי בָּנָיו שֶׁל עֵלִי מֵתוּ, וַאֲרוֹן ה' נָפַל בִּידֵי פְּלִשְׁתִּים, וְהֵם לָקְחוּ אוֹתוֹ בַּשֶּׁבִי.

אִישׁ אֶחָד מִשֵּׁבֶט בִּנְיָמִין בָּרַח מִשְּׂדֵה־הַקְּרָב. הוּא בָּא לְשִׁילֹה בְּצוּעַ, בְּגָדָיו קְרוּעִים וְאֲדָמָה עַל רֹאשׁוֹ. וְכָךְ הָלַךְ אֶל עֵלִי.

וְעֵלִי יָשַׁב בְּפֶתַח הַהֵיכָל. זְקֵנוּ הָיָה עֵלִי וְעֵינָיו כֵּהוֹת (כְּמוֹ חוֹ־לוֹת, אֵינָן רוֹאוֹת).

„מִן הַמַּעֲרָכָה (מִשְּׂדֵה־הַקְּרָב) אֲנִי בָּא", אָמַר הַפָּלִיט; „בְּשׂוֹרוֹת רָעוֹת בְּפִי. הָרוּגִים רַבִּים בְּמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. אֲחָרִים בּוֹרְחִים מִשְּׂדֵה־הַקְּרָב. גַּם שְׁנֵי בָּנֶיךָ מֵתוּ. גַּם אֲרוֹן ה' נָפַל בַּשֶּׁבִי".

כַּאֲשֶׁר שָׁמַע עֵלִי כִּי אֲרוֹן ה' נִמְצָא בִּידֵי פְּלִשְׁתִּים, נָפַל מֵעַל הַכִּיסֵּא וָמֵת.

כָּךְ קִיֵּם ה' אֶת דִּבְרֵי הַנְּבוּאָה אֲשֶׁר שָׂם בְּפִי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא. וְכָךְ הֶעֱנִישׁ אֶת עֵלִי עַל שֶׁלֹּא לִימֵּד אֶת בָּנָיו לְלֶכֶת בִּדְרָכֵי ה'.

(לְפִי שְׁמוּאֵל א' פֶּרֶק ד')

מַדּוּעַ לֹא בָּא גִ'ימִי? (סִיפּוּר)

הוּא נִכְנַס לְפִיתָה. בְּהַתְחָלָה לֹא יָדַעְנוּ אִם הוּא יֶלֶד אוֹ יַלְדָּה: שְׂעָרוֹת אֲרוּכוֹת, חוּלְצָה רוֹעֶשֶׁת, מִכְנְסֵי גִ'ינְס צָרִים וּמְשׁוּפָּשִׁים.

„הִנֵּה גִ'ימִי" — אָמַר הַמְנַהֵל שֶׁבָּא אִיתּוֹ לְפִיתָה — „גִ'ימִי בָּא אֵלֵינוּ מֵאֲמֶרִיקָה. אֲנִי מְקַוֶּה שֶׁ־יִּרְגִּישׁ טוֹב בְּפִיתָה שֶׁלָּכֶם".

גִ'ימִי לֹא הִרְגִּישׁ טוֹב בְּפִיתָה — זֹאת רָאִינוּ מִיָּד, בִּימֵי הָרִאשׁוֹ־נִים. הוּא יָשַׁב בְּשֶׁקֶט, הִסְתַּכֵּל סְבִיב, בָּחַן אֶת הַיְלָדִים, אֶת הַמּוֹ־רֶה וְאֶת הַקִּישׁוּטִים שֶׁעַל הַקִּיר. אַךְ לֹא עָבַר זְמַן רַב, וְהוּא הִתְחִיל לַ־הַפְרִיעַ לְיוֹסִי, שֶׁיָּשַׁב עַל יָדוֹ.

יוֹסִי יוֹדֵעַ אַנְגְּלִית. מִפַּעַם לַ־פַּעַם נִיסָּה לְהַסְבִּיר לְגִ'ימִי מָה קוֹרֶה בְּפִיתָה, אַךְ גִ'ימִי לֹא הִקְ־שִׁיב. זֶה הִרְגִּיז אֶת יוֹסִי. לִבְסוֹף נִיקֵשׁ מֵהַמּוֹרֶה שֶׁתִּרְשֶׁה לוֹ לָשֶׁבֶת בְּמָקוֹם אַחֵר.

הַיְלָדִים בְּפִיתָה הָיוּ מְדַבְּרִים תָּמִיד עַל גִ'ימִי. „נָכוֹן, אֲנַחְנוּ צְ־רִיכִים לַעֲזוֹר לוֹ" — אָמְרָה רִינָה — „אֲבָל הוּא לֹא נוֹתֵן לָנוּ לַעֲזוֹר לוֹ".

אָמַר צִיוֹן: „אָמַרְתִּי לוֹ שֶׁיָּבוֹא לְשַׂחֵק אִיתָּנוּ בְּהַפְסָקָה — וְהוּא לֹא בָּא".

אָמְרָה חַנָּה: „הוּא מַרְגִּישׁ אֶת עַצְמוֹ זָר, וְלָכֵן הוּא מִתְנַהֵג כָּךְ".

„זָר זָר, שֶׁלֹּא יִתְפַּנֵּק", אָמַר יוֹסִי.

„הָיִיתִי רוֹצָה לִרְאוֹת אֵיךְ אַתָּה תַּרְגִּישׁ בִּמְקוֹם זָר" — אָמְרָה רִי־נָה. הִיא לֹא סָלְחָה לוֹ שֶׁבִּיקֵּשׁ מִ־הַמּוֹרֶה לְהַחְלִיף אֶת מְקוֹמוֹ.

בְּלֵיל־שַׁבָּת הִתְאַסְּפוּ כָּל תַּל־מִידֵי הַפִּיתָה בְּבֵית שֶׁל טַלִי.

גִ'ימִי לֹא בָּא.

„אֲמַרְתֶּם לְגִ'ימִי שֶׁאֲנוּ נְפַגְּשִׁים בְּבֵיתָהּ שֶׁל טַלִי זְ" — שָׁאַל הַמּוֹ־רֶה.

„הוֹדַעְנוּ בְּפִיתָה" — אָמְרָה חַנָּה (הִיא הָיְתָה חֲבֶרֶת וְעַדַת־חֲבֵרָה) — „גַּם כָּתַבְנוּ עַל הַלּוּחַ".

„אוּלַי לֹא הֵבִין גִ'ימִי אֶת הַ־הוֹדָעָה, וְאוּלַי לֹא יָדַע לִקְרוֹא מִ־הַלּוּחַ זְ"

הַיְלָדִים שָׁתְקוּ.

„אֵיפֹה גָּר גִ'ימִי זְ" — שָׁאַל הַמּוֹרֶה. אַף אֶחָד לֹא יָדַע.

„גִ'ימִי לוֹמֵד בְּפִיתָה שֶׁלָּנוּ כְּבָר יוֹתֵר מֵחוֹדֶשׁ" — אָמְרָה הַמּוֹרֶה — „וְאַף אֶחָד אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ הֵיכָן הוּא גָּר זְ"

„הִזְמַנְתִּי אוֹתוֹ אֵלַי כַּמָּה פְּ־עָמִים" — אָמַר יוֹרָם — „וְהוּא אַף פַּעַם לֹא בָּא. תָּמִיד הָיוּ לוֹ תֵּרוּצִים".

„הַאִם הָלַכְתֶּם פַּעַם לְבַקֵּר אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ זְ"

„לֹא".

הַיְלָדִים שָׁתְקוּ. הֵם לֹא נִ־עֲנִים. כָּל יַלְדֵי הַפִּיתָה הָיוּ כָּאן. רַק גִ'ימִי לֹא בָּא. וְכָל הַיְלָדִים הִרְגִּישׁוּ: אֲנַחְנוּ אֲשֵׁמִים.

פִּתְאוֹם נִפְתְּחָה הַדֶּלֶת. גִ'ימִי עָמַד בַּפֶּתַח: שְׂעָרוֹת אֲרוּכוֹת, חוּלְ־צָה רוֹעֶשֶׁת, מִכְנְסֵי גִ'ינְס.

„גִ'ימִי" — פָּרְצָה קְרִיאָה מִפִּי יְלָדִים רַבִּים. „אֵיךְ יָדַעְתָּ שֶׁאֲנוּ מִתְאַסְּפִים בְּבֵיתָהּ שֶׁל טַלִי זְ" — שָׁאֲלָה חַנָּה.

גִ'ימִי לֹא עָנָה. אַךְ מַה זֶּה חָשׁוּב? מֵיוֹם זֶה לֹא הִרְגִּישׁ עוֹד גִ'ימִי זָר בֵּינֵינוּ, וּבְמֶשֶׁךְ הַזְּמַן אַף הָיָה אַחַר מֵחֲבִיבֵי הַפִּיתָה.

תַּשְׁבֵּץ

1			6
2			
3			
4			
5			

מִימִין לִשְׂמֹאל: 1) סְעָרָה, רוּחַ חֲזָקָה. 2) לֹא מְסוֹרָק. 3) אֲנַחְנוּ לֹא מַכְרִיחִים אִישׁ. הֵם יָבוֹאוּ רַק אִם הֵם.... 4) הַהֶפֶךְ מִמַּעֲטִים. 5) גְּבוֹהַּ, חָסוֹן.

אִם פְּתַרְתֶּם נָכוֹן אֶת הַתַּשְׁבֵּץ, תְּקַבְּלוּ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה בַּשּׁוּרָה הָרִאשׁוֹנָה וְהָאַחֲרוֹנָה (6) אֶת שֵׁם הַ־מְצוּיָה הַנּוֹהֶגֶת בֵּין פֶּסַח לְשָׁבוּעוֹת.

„למתחיל", גיליון 823, עמוד 4

פִּינַת הַבּוּל

אֶת הַבּוּלִים הָאֵלֶּה הוֹצִיאוּ לִכְבוֹד יוֹם־הָעַצְמָאוּת. הַאִם אַתָּה יוֹדֵעַ בְּאֵיזוֹ שָׁנָה יָצְאוּ בּוּלִים אֵלֶּה? מַה רוֹאִים בְּכָל אֶחָד מֵהַבּוּלִים?

שְׁלַח אֶת הַתְּשׁוּבוֹת לְמַעֲרֶכֶת „לַמַּתְחִיל לִילְדֵי", ת"ד 99, יְרוּ־שָׁלַיִם, וְתִשְׁתַּתֵּף בְּהַגְרָלַת פְּרָס.

פְּתוֹר וְצַיֵּיר

בְּכָל צִיּוּר לְמַטָּה מִסְתַּתֶּרֶת מִלָּה חֲדָשָׁה. מְצָא אוֹתָהּ וְצַיֵּיר אוֹתָהּ.

הָבָה נָשִׁיר זְמַר שִׁיר

שִׁירוֹ שֶׁל צְנוּחָן

הַמִּלִּים: יוֹרָם טַהַרְלֵב

רָאִיתָ אוֹתוֹ בְּמַטּוֹס הַמַּמְרִיא[1],
תַּחְתָּיו נִפְרָשִׂים[2]
פָּרָסִים וְכִפָּרִים;
הוּא חָשׁ[3] אֶת הַסַּעַר
נִכְנָף עַל גַּבּוֹ
אוֹחֵז בְּרִצּוּעָה וְחוֹשֵׁב בְּלִבּוֹ:
הִנֵּה, עוֹד רָקָה,
וְהָרוּחַ תַּחְבּוֹט[4] עַל פָּנַי;
הִנֵּה, עוֹד רָקָה,
יִפָּתַח הַמִּצְנָח מֵעָלַי.

פִּזְמוֹן:
שִׁיפָּתַח עָלַי, שִׁיפָּתַח,
אֶת הָעוֹלָם כּוּלוֹ אֶשְׁכַּח.
אֲנִי לְבַד וְהַמִּצְנָח,
שִׁיפָּתַח, שִׁיפָּתַח,
שִׁיפָּתַח... עָלַי.

כָּל הַזְּכוּיוֹת שְׁמוּרוֹת לַמְּחַבֵּר

1) מַמְרִיא – עוֹלֶה לָאֲוִיר.
2) נִפְרָשִׂים – כָּאן: נִמְצָאִים.
3) הוּא חָשׁ... – הוּא מַרְגִּישׁ אֶת הָרוּחַ הַחֲזָקָה מַכָּה בְּגַבּוֹ.
4) תַּחְבּוֹט – תַּכֶּה, תִּיתֵּן מַכָּה.

[redacted]

בֵּין עֵזָה לְחַאן־יוּנֶס

חול וְכורכָר, פַּרְדֵסים, כְּרָמים ודְקָלים

עצי שקמים בכביש לעלי מתמאר (ממורח לעזה)

„רצועת עזה" — היא שם־דבר. „רצועת־עזה" היא סמל לבעיות פוליטיות, חברתיות ואנושיות מסובכות ביותר.

אך אנו, בסדור זה, עוסקים בנוף, בטבע ובחקלאות, ולא בפוליטיקה.. ועל־כן נעזוך את המסע שלנו לרצועה הפּ־רובלמטית מנקודת מבט זאת.

„רצועת עזה" — היא חבל־ארץ לא־גדול: כ־340 ק"מ בסך־הכול. זוהי רצועה (כמו פס, „קו") באורך כ־100 ק"מ וברוחב 6–14 ק"מ.

אם נמצא לנו מקום גבוה קדי לצפות (להביט) בששה, נוכל להבחין בשלוש רצועות מקבילות זו לזו:

טֶבַע וְעָף

(א) רצועת החולות הנודדים, בקרבת חוף־הים. אלה הן גבעות חול, לאורך קילומטרים רבים, המגיעות לגובה 40–70 מטרים.

(ב) שרשרת גבעות הכורכר (אבן־חול שיש בה סיד).

(ג) „המרזבה"* — רצועת אדמה מעובדת, בין גבעות הכורכר

נפנים בחול — ברצועת־עזה

חול וגבעות־הכורכר. רוחב הרצועה 1–2 קילומטרים.

בחולות הנודדים אין צמחיה. גם גבעות הכורכר אינן עשירות בצמחיה. רק באביב הקצר אפשר לראות עליהן צמחים מעטים, רובם צמחים חד־שנתיים.

לעומת זאת — ה„מרזבה" ירוקה כל השנה. תחפלאו: ירק זה מניין? הרי עמות הגשמים היורדת כאן במשך החורף אינה עולה על 150 — 200 מילימטרים לשנה! ובכל זאת, ה„מרזבה" פוריה מאוד: גני־ירק, חלקות־שדה, מטעים למיניהם ופרדסים... פרדסים.. פרדסים... הסוד הוא ב..מרזבה! רצועה זו היא „הציגור" שנשפכים אליו מי־הגשם הירדים על־פני גבעות החול והכורכר. ואם יש אדמה, ויש מים, ויש שמש וגם ידיים

*מרזבה – וריאנט של המלה מרזב – צינור המעביר את מי־הגשם מגג הבית – לאדמה.

עובדות — אין פלא שהשטח הופך לגן־עדן.

כאן, כל חלקת אדמה מעובדה. אפילו בתוך שטחי החול אפשר למצוא כרמים קטנים. אלה הם עמקים שמתאספים בהם מים בכמות מספקת.

צפון המרזבה ומרכזה — מכוסים פרדסים וכרמים. בדרום המרזבה מרובים עצי הדקל (תמר).

מלבד זה גדלים כאן שקדים, תאנים, זיתים, רימונים, עצי תות, משמש ושיחי־ענב ואפרסקים. פעם גידלו כאן גם עצי קיקיון, אך היום כמעט שאין מגדלים אותם.

מבין עצי־הבר כדאי לציין את השקמה. פעם היתה השקמה נפוצה כמעט בכל הארץ. אך היום נותרו שקמים יפות רק בדרום. כאן, ברצועת עזה, הן חלק מן הנוף הטבעי: גבוהים, קפוחים ובעלי יופי פרשים.

א. רן

כל היהודים אחים, בערך...

הומורסקה מאת עדית־יעל פפרט

הייתי בארץ זמן קצר לפני מלחמת ששת־הימים, והמוראל היה נפלא... כולם גיבורים, ואי־לו נימוסים! אפילו הילדים נהגו בעדינות. הם היו ממש מבוגרים קטנים, ולא ילדים!...

כשעזבתי את הארץ, הרגשתי כמו פושעת. ישראל משכה אותי כמו מגנט... החלטתי לחזור לי־תמיד!

עכשיו, המלחמה מאחורינו. ומה לומר — יש הרבה דברים מצחיקים ונם מרגיזים... נכון, יותר טוב ככה, כשאין מלחמה — אבל איפה הנימוס! ואיפה היחס המצוין! נעלמו!!!

שמעתי שקוראים לאשפנזים „ווס־ווסים" ולספרדים „פרנ־קים", ואומרים ששני הצדדים לא מחבבים כל־כך זה את זה — אבל לא שמתי לב...

פעם היכרתי בחור אחד מעי־ראק, וסיפרתי על כך לבן־דודי. „תעזבי אותו", הציע לי. „חס וחלילה מה יהיה אם תתאהבי בו ותתחתני איתו!... אוי ואבוי לך... יום־יום תקבלי מכות!"

לאחר חודש היכרתי באולפן זוג נחמד — ודוקא מעיראק. הם הזמינו אותי לביתם. ישבתי, אכלתי עוגה, שתיתי כוס תה — והסתבלתי על האשה. היא היתה שמנה, נחמדה... ובלי שום סימני־מכות!!!

אחר־כך היכרתי זוג מרומניה. בילינו כמה שעות יפות בצריף שלהם, וחזרתי הביתה עם תיק שלם, ולא נגבו לי אפילו אצבע אחת...

גם היהודים הספרדים מארץ פלונית מפחדים מספרדים מארץ אלמונית. בבנק שעבדתי, היה פּ־קיד אחד מתורכיה — מאוד אומ־לל. הוא אהב בחורה ממרוקו, ואל תשאלו... ההורים משני ה־צדדים עשו להם את המוות. סוף כל סוף החליטו להתחתן למרות התנגדות ההורים.

אחרי שנה פגשתי בו ברחוב. הוא היה מאוד מאושר, ואמר לי שרעייתו עומדת ללדת... מזל טוב! יהיה עוד „צבר" חדש!

בפינה אחרת היתה משפחה מעיראק — ככה אמר לי החבר. היו שם אמא, אבא, שישה או שבעה ילדים, וסבתא מאוד מבו־גרת — אולי בת אלף, עם שתי שיניים בפה... והיתה גם עז.

אני מאוד אוהבת חיות, ו־התקרבתי אליהם כדי ללטף את העז.

„מאיין את ז" שאלה הסבתא.

„מניו־יורק. מותר לי ללטף את העז ז"

„כן. את יכולה אפילו לתת לה חתיכת מצה. היא יהודיה"...

הסבתא נתנה לי מצה אחת, ונתתי אותה לעז...

„איפה אתם שמים את העז ש־לכם", רציתי לדעת, „בחצר ז"

„לא", הסבירה הסבתא, „בּ־דירה שלנו. היא נותנת חלב ל־נכדים שלי".

זה היה כל־כך בלתי־רגיל ב־עיני — ודוקא נחמד — עד שצ־חקתי.

„ומאיין הסבתא שלן ז" שא־לה הזקנה.

„מפולניה", אמרתי.

„באמת ז" אמרה. „ואת יו־דעת באיזה מדינה נולדה סבתא של העז ז"

„לא" אמרתי.

„גם כן בפולניה!!!"...

ככה זה! כל היהודים אחים... בערך...

הלכתם פעם לגן הלאומי ב־רמת־גן? זה מקום מאוד מעניין. אפשר ללמוד שם שיעור בסוציו־לוגיה...

מתאספות שם הרבה משפחות מכל מיני ארצות. פעם הלכתי ל־שם עם חבר, וראיתי מנהגים מ־עניינים ביותר!

האיראנים ישבו על השטיחים שלהם. הם לקחו את השטיחים הנפלאים שלהם, שמו על הארץ וישבו... ישבו, אכלו בצל, שתו עראק — ושמחו מאוד.

היוונים והאיטלקים לקחו שולחנות וכיסאות, אכלו גבינה, שתו יין, ושרו שירים מאוד נח־מדים מארצות־מוצאם.

— המשך מעמוד 3 —

3 מצפים מוקמים בנגב

אבל לא לשוא ישבו הבחורים בנגב, לא לשוא קבלו מבדידות ומחום, מסכנות ומעוני. הם למדו להכיר את הנגב, ולאחר שלוש שנים כבר אפשר היה להקים כמה ובמה יישובים חדשים בנגב.

אבל האנגלים, ששלטו אז בארץ, התנגדו. הם רצו כי הנגב יישאר ריק ושומם. הם לא רצו שהיהודים יפריחו אותו. הם אסרו על היהודים להקים בו יישובים.

לילה אחד, בשנת 1946, ב־מוצאי יום־הכיפורים, עלו שתים־עשרה קבוצות חלוצים להקים שנים־עשר יישובים חדשים בנגב. לאותו לילה קראו „ליל העליות".

12 יישובים אלה שמרו על הנגב גם בזמן מלחמת העצמאות, ולא נתנו למצרים לכבוש את הנגב ולהתקדם לכיוון תל־אביב.

הָאִשָּׁה הָעַרְבִיָּה אַחֲרֵי הַמִּלְחָמָה

לְאַחַר מִלְחֶמֶת שִׁשֶּׁת-הַיָּמִים עוֹדְדוּ אִירגּוּנֵי-הַנָּשִׁים בְּיִשְׂרָאֵל פְּגִישׁוֹת בֵּין נָשִׁים עַרְבִיּוֹת לְ-נָשִׁים יִשְׂרְאֵלִיּוֹת.

פְּגִישׁוֹת הַנָּשִׁים

בְּעָלִים וְאָבוֹת הִתְנַגְּדוּ לִפְגִישׁוֹת אֵלֶּה, וְרַאוּ בָּהֶן אָסוֹן חֶבְרָתִי וְדָתִי. הָיוּ עֲרָבִים שֶׁחָשְׁבוּ כִּי לְאִירגּוּנֵי-הַנָּשִׁים בְּיִשְׂרָאֵל יֵשׁ כַּוָּנוֹת פּוֹ-לִיטִיּוֹת.

אַךְ כְּיוֹם נָשִׁים סִקְרָנִיּוֹת הֵן, וְהַסִּקְרָנוּת הַנָּשִׁית עָשְׂתָה אֶת שֶׁלָּהּ... נָשִׁים עַרְבִיּוֹת הִתְחִילוּ לָ-בוֹא לְבִיקוּר בְּמוֹעֲדוֹנִים שֶׁל אֵיר-גּוּנֵי-הַנָּשִׁים (וִיצ"ו, אִירגּוּן אִמָּהוֹת עוֹבְדוֹת, וְעוֹד). וְכָךְ רָכְשׁוּ לָהֶן מֵאוֹת נָשִׁים עַרְבִיּוֹת יָדַע בְּכָל-כְּלַת-הַבַּיִת, בְּתְפִירָה, בְּבִישׁוּל, בְּ-חִינּוּךְ וְכוּ'. כְּמוֹ-כֵן שָׁמְעוּ הַר-צָאוֹת עַל נוֹשְׂאִים שׁוֹנִים מֵעוֹלָמָהּ שֶׁל הָאִשָּׁה הַמּוֹדֶרְנִית.

נָשִׁים רַבּוֹת נִיצְלוּ אֶת הַהִו-דַּמְנוּת וְלָמְדוּ מִקְצוֹעַ. בִּירוּשָׁלַיִם, לְמָשָׁל, לָמְדוּ כְּ־1000 נָשִׁים עַר-בִיּוֹת בְּקוּרְסִים לְהַכְשָׁרָה מִקְצוֹעִית, וְהַיּוֹם הֵן עוֹבְדוֹת בְּבָתֵּי-מְלָאכָה וּבְבָתֵּי-חֲרוֹשֶׁת. 1000 נָשִׁים בְּעָלוֹת מִקְצוֹעַ – וְזֹהִי מַהְפֵּכָה מַמָּשׁ בְּ-חַיֵּי-הַחֶבְרָה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם הַמִּזְרָחִית.

בְּעוֹד שֶׁלִּפְנֵי הַמִּלְחָמָה הִשְׁתַּכְ-רָה תּוֹסֶפֶת עַרְבִיָּה בְּ־150 לִירוֹת בְּחוֹדֶשׁ – הִיא מְקַבֶּלֶת הַיּוֹם שָׂכָר לְפִי הַעֲרִיךְ הַהִסְתַּדְּרוּת. וּבְמִפְעָלִים רַבִּים בִּירוּשָׁלַיִם, רוֹב הַפּוֹעֲלוֹת הֵן צְעִירוֹת מִמִּזְרַח יְרוּשָׁלַיִם.

גַּם בְּנִיהוּל בְּמֶשֶׁק-הַבַּיִת הָ-עַרְבִי – חָלָה מַהְפֵּכָה מַמָּשׁ. הָ-אִשָּׁה הָעַרְבִיָּה מִשְׁתַּמֶּשֶׁת בְּמָזוֹן מוּכָן וּבְשִׁימּוּרִים (קוֹנְסֶרְבִים), בְּ-כְלֵי פְּלַאסְטִיק וּבְחוֹמְרֵי נִיקּוּי חֲרִישִׁים, הַמְקִילִים עַל חַיֶּיהָ שֶׁל הָאִשָּׁה. הַבָּנוֹת הַצְּעִירוֹת קִיבְּלוּ בְּחֶפְצֵי-לֵב אֶת הָאוֹפְנָה הַמְקוּבֶּלֶת בְּרְחוֹב הַיְּהוּדִי בִּירוּשָׁלַיִם, לְצַעֲרָם הָרַב שֶׁל הַהוֹרִים וְהַבְּעָלִים.

בָּנוֹת עַרְבִיּוֹת רַבּוֹת מְעִיזוֹת הַיּוֹם לָצֵאת לְבִילּוּי בְּבֵית-קָפֶה וּבְמוֹעֲדוֹן-לַיְלָה, בְּחֶבְרַת צְעִירִים בְּנֵי-גִילָן. וְזֶהוּ חִידּוּשׁ בְּמִזְרַח.

אֵין סָפֵק שֶׁעוּבְדוֹת אֵלֶּה מְעוֹ-רְרוֹת שְׂנְאָה לֹא מְעַטָּה כְּלַפֵּינוּ בְּלֵב הוֹרִים מִן הַדּוֹר הַיָּשָׁן.

אֵיךְ לַעֲזוֹר לַקְּשִׁישִׁים?

בְּרֹאשׁ-הָעַיִן עָשׂוּ נִיסָּיוֹן מְעַנְיֵן. כֹּל הַקְּשִׁישִׁים מֵעַל לְ-גִיל 60 קִיבְּלוּ הַזְמָנָה לָבוֹא וּ-לְהִירָשֵׁם בְּ„טִיפַּת חָלָב".

500 קְשִׁישִׁים וּקְשִׁישׁוֹת בָּאוּ לַתַּחֲנָה. הֵם נִרְשְׁמוּ. מִי שֶׁזָּקוּק לְטִיפּוּל רְפוּאִי – מְקַבֵּל טִיפּוּל רְפוּאִי. וְהָאֲחֵרִים נִמְצָאִים תַּחַת הַשְׁגָּחָה וּפִיקּוּחַ שֶׁל רוֹפֵא.

עוֹבְדוֹת „טִיפַּת חָלָב" מְבַקְּ-רוֹת אֶת הַקְּשִׁישִׁים בְּבֵיתָם וְ-לוֹמְדוֹת לְהַכִּיר אֶת תַּגְאֵי-הַחַיִּים שֶׁלָּהֶם. הָעוֹבְדוֹת עוֹזְרוֹת לְ-קְשִׁישִׁים לְקַיֵּם קֶשֶׁר עִם מוֹ-סָדוֹת שׁוֹנִים, כְּמוֹ הַבִּיטּוּחַ הַ-לְאוּמִי, לְשָׁבַת-הַסַּעַד, קוּפַּת חוֹלִים וְכוּ'.

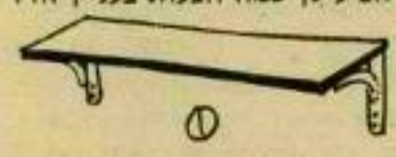
* „טִיפַּת חָלָב" – כָּךְ נִקְ-רָאוֹת הַתַּחֲנוֹת לְטִיפּוּל בָּאֵם וּבְיָלְדָה.

שׁוּלְחַן-הַכְּתִיבָה

חֲדַר-הַיְלָדִים הוּא מִין „דִּירָה קְטַנָּה". וּבִזְמַן שֶׁהַמְּבוּגָרִים מְ-תַמְּשִׁים בְּכָל חַלְקֵי הַדִּירָה — אֲנוּ מְבַקְּשִׁים מֵהַיְלָדִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּ-חֲדַר שֶׁלָּהֶם לְעֲבוֹדָה, לְמִשְׂחָק, לְקַבָּלַת אוֹרְחִים וְלִשִׁינָה.

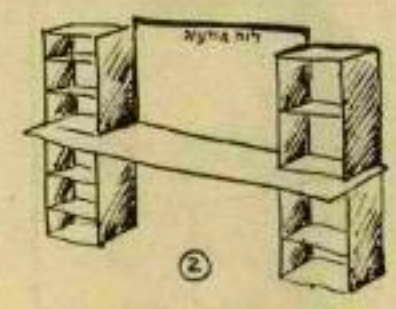
עַל-כֵּן חָשׁוּב מְאוֹד שֶׁהַחֲדַר יִהְיֶה מְרוּהָט בְּצוּרָה קוֹמְפַּאקְטִית. חָשׁוּב שֶׁיִּהְיֶה בְּחֲדַר מַקְסִימוּם שֶׁטַח חָפְשִׁי, וְחָשׁוּב לֹא פָּחוֹת שֶׁתִּהְיֶה גַּם אֶלְוְזִיָּה שֶׁל שֶׁטַח רָחָב וְחָפְשִׁי.

בְּעָיָה חֲשׁוּבָה בְּחֲדַר-הַיְלָדִים הִיא שׁוּלְחַן עֲבוֹדָה. וַאֲנִי רוֹצִים לְ-הָצִיעַ לָךְ כַּמָּה הַצָּעוֹת בְּעִנְיָן זֶה:

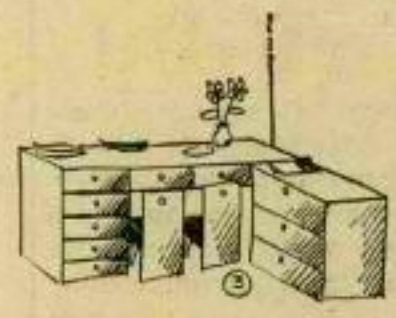

(1) **מִדָּף בְּקִיר.** הַמִּדָּף יָכוֹל לִהְיוֹת לוּחַ-עֵץ בְּתוֹךְ חֵלֶל שֶׁבֵּין אָרוֹן לְשׁוּלְחָן, אוֹ סְתָם לוּחַ-עֵץ, הַמְחֻזָּק לְקִיר, שֶׁאֶפְשָׁר לִקְפֹּל אוֹתוֹ.

(2) **לוּחַ-עֵץ בֵּין קוּבִיּוֹת.** אֶפְ-שָׁר לְהָנִיחַ לוּחַ-עֵץ עַל שְׁתֵּי קוּ-בִיּוֹת-עֵץ. כְּאֲשֶׁר גָּדֵל הַיֶּלֶד, אֶפְשָׁר לְהוֹסִיף קוּבִיּוֹת, כְּדֵי שֶׁהַשּׁוּלְחָן יִהְיֶה גָּבוֹהַ יוֹתֵר.

(3) **הַשּׁוּלְחָן פָּחוֹת מֵאָרוֹן-מְגֵרוֹת.** גַּם הַפִּיסָא יִהְיֶה לוּחַ חָלָק, עָשׂוּי מֵאוֹתוֹ הָעֵץ. כְּאֲשֶׁר הַפִּיסָא אֵינוֹ בְּשִׁימּוּשׁ, מְכַנִּיסִים אוֹתוֹ פְּנִימָה.

„קִרְיַת-חִינּוּךְ" לְנוֹעַר בְּתֵל-אָבִיב

בְּצִפּוֹן תֵּל-אָבִיב מְקִימִים עַתָּה מֶרְכָּז שֶׁל בָּתֵּי-סֵפֶר מְקֻצּוֹעִיִּים לְ-בָנוֹת. בְּמָקוֹם זֶה תָּקוּם קִרְיַת-חִינּוּךְ לַנּוֹעַר.

הַיּוֹם כְּבָר נִמְצָאִים בְּבִנְיָיה בֵּית-סֵפֶר תִּיכוֹן מְקֻצּוֹעִי שֶׁל „וִיצ"וֹ", בֵּית-סֵפֶר תִּיכוֹן מִקְיף לִבְנוֹת דָּתִיּוֹת צְעִירוֹת שֶׁל „הַמִּ-זְרָחִי". בְּקָרוֹב יִבָּנוּ שָׁם עוֹד בֵּי"ס מִקִּיף לִבְנוֹת ע"ש זַלְמָן אָרָן. בְּ-בָתֵּי-סֵפֶר אֵלֶּה אֶפְשָׁר יִהְיֶה לִל-מוֹד גַּם בְּמַגְמָה עִיּוֹנִית וְגַם בְּמַ-גְמָה מְקֻצּוֹעִית.

הַאִם לֹא תִּהְיֶה כְּפִילוּת? הַאִם לֹא יִלְמְדוּ אוֹתָם הַמְּקֻצּוֹעוֹת בְּ-כַמָּה בָּתֵּי-סֵפֶר?

הַמַּחְלָקָה לְחִינּוּךְ שֶׁל עִירִיַּית

* מֵצֵב שֶׁבּוֹ שְׁנֵי דְּבָרִים שׁוֹנִים אוֹ דּוֹ-מִים נִמְצָאִים זֶה בְּצַד זֶה.

פֶּסֶל – לְמַעַן הַיְלָדִים

הַפֶּסֶל יִצְחָק שְׁמוּאֵלִי הַחֲלִיט, שֶׁהַגִּיעַ הַזְּמַן לָתֵת מַרְאֶה חָדָשׁ לְמִגְרְשֵׁי-הַמִּשְׂחָקִים שֶׁל הַיְלָדִים. לְכֵן הִתְחִיל לְעַצֵּב מִתְקָנִים לְמִשְׂחְקֵי יְלָדִים, בְּעִיצּוּב חָדָשׁ, וְהַצִּיג אוֹתָם בְּבְאֵר-שֶׁבַע. בִּתְמוּנָה: מִגְלָשָׁה בְּ-צוּרַת הַסְּפָרָה 8.

„סוֹדוֹת" הַמִּטְבָּח הַסִּינִי

פֶּט נִיקְסוֹן אוֹמֶרֶת, שֶׁהַמִּטְבָּח הַסִּינִי נִפְלָא... וְזֶה סִימָן שֶׁבְּקָרוֹב יִכְבּוֹשׁ הַמִּטְבָּח הַסִּינִי אֶת אֲמֶרִי-קָה (הַאֲמִינוּ לִי!) וְאֵין מָה לְדַבֵּר, גַּם בְּיִשְׂרָאֵל נֶאֱכָל פִּינְגּוּ „סַלְט מְאוֹ" וּ„תֵּה שַׁעֲרֵי הַשָּׁמַיִם". אֵז בּוֹאוּ וְנַתְחִיל.

מִמִּטְבָּח

תֵּה שְׁקֵדִים

הַמַּצְרִכִים: כּוֹס מַיִם, רֶבַע כּוֹס אוֹרֵז, 2 כּוֹסוֹת שְׁקֵדִים, 10 כּוֹסוֹת מַיִם, 2 כּוֹסוֹת סוֹכָּר, 2 כַּפִּיּוֹת חִמְאָה, חֲצִי כַּפִּית תַּמְצִית שְׁקֵדִים.

הַהֲכָנָה: שִׁימִי אֶת הָאוֹרֵז לְתוֹךְ מַיִם קָרִים לְ־15 דַּקּוֹת. סַנְנִי, הַבִיסִי לְ-בְלֶנְדֶּר כּוֹס מַיִם, אֶת כָּל הַשְּׁקֵדִים וְהָאוֹרֵז וְטַחֲנִי יַחַד. הַבִיסִי אֶת הַתַּעֲרֹ-בֶת וְשְׁאָר הַחוֹמָרִים לְתוֹךְ סִיר וּבוֹ 10 כּוֹסוֹת מַיִם. חַמְמִי עַד לְנְקוּדַת רְתִיחָה. הַקְטִינִי אֶת הָאֵשׁ וְהַמְשִׁיכִי לְהָרְתִּיחַ עַל אֵשׁ קְטַנָּה, עוֹד כְּשִׁבְעָ דַּקּוֹת.

דָּג חָמוּץ-מָתוֹק

הַמַּצְרִכִים: ½ ק"ג פִּילֵה-דָּג, כַּפִּית מֶלַח, 3 כַּפּוֹת קֶמַח, 3 כַּפִּיּוֹת קוֹרְנְפְלוֹר, 5 כַּפּוֹת סוֹכָּר, 3 כַּפּוֹת חוֹמֶץ, 2 כַּפּוֹת רוֹטֶב סוֹיָה, 1 כַּף יַיִן, כַּף קֶטְשׁוּפ, חֲצִי כּוֹס שֶׁל בַּמְבּוּק (קוֹפֶסֶת שִׁימּוּרִים מְחוּיֶּלֶת), בְּרוֹב קָצִיץ, חֲצִי כּוֹס פְּטְרִיּוֹת קְצוּצוֹת, רֶבַע כּוֹס גֶּזֶר מְרוּסָק, 3 כַּפּוֹת אֲפוּנָה יְרוּקָה, 2 כַּפִּיּוֹת גִּינְגֶּר טָחוּן, 2 כַּפִּיּוֹת שׁוּם מְעוּךְ וּ־4 כַּפּוֹת שֶׁמֶן.

הַהֲכָנָה: מְרַחֲצִים אֶת הַדָּג בְּמֶלַח, מְעָרְבְּבִים אֶת הַקֶּמַח, הַקּוֹרְנְפְלוֹר וּ-הַמַּיִם וּמְרַחֲצִים שׁוּב אֶת הַדָּג. מְטַגְּנִים בְּשֶׁמֶן עָמֹק, וּמוֹצִיאִים מֵהַשֶּׁמֶן.

הַכָּנַת הָרוֹטֶב: מְחַמְּמִים 4 כַּפּוֹת שֶׁמֶן וּמוֹסִיפִים אֶת הַיְרָקוֹת הַקְּצוּצִים וְהַמְגַ-רְדִים וּמְטַגְּנִים כַּמָּה דַּקּוֹת. מְעָרְבְּבִים 5 כַּפּוֹת סוֹכָּר, 3 כַּפּוֹת חוֹמֶץ, 2 כַּפּוֹת מֵיָה, כַּף יַיִן וְכַף קֶטְשׁוּפ וּמוֹסִיפִים לַיְרָקוֹת הַמְטֻגָּנִים. מְבַשְּׁלִים עוֹד מִשְׁתֵּי דַּקּוֹת. שׁוֹפְכִים מֵעַל לַדָּג וּמַגִּישִׁים חַם.

חִינּוּךְ

בִּבְיה"ס שֶׁל „בֵּית צְעִירוֹת מִזְרָחִי": פְּקִידוּת, מְזְכִּירוּת, אֵי-רוּחַ, כַּלְכָּלַת הַבַּיִת, אֲמָנוּת שִׁימּוּ-שִׁית וְאוֹפְנָה. לְאַחַר זְמַן יִיפָּתְחוּ גַּם מְגַמּוֹת לְקוֹסְמֶטִיקָה, עוֹבְדוֹת מַעֲבָדָה, הַנְדָּסָאִיּוֹת מְזוֹן. הַבָּנוֹת יִלְמְדוּ גַּם בְּמִסְגֶּרֶת בֵּית-סֵפֶר תִּי-כוֹן אַרְבַּע-שְׁנָתִי, וְהַבּוֹגְרוֹת יְקַבְּלוּ תְּעוּדַת גְּמַר מְקֻצּוֹעִית.

בָּנוֹת שִׁירְצוּ — יוּכְלוּ לִגְשֶׁת גַּם לְבְחִינוֹת בָּגְרוּת בְּכַמָּה מְקֻצּוֹעוֹת, וְיְקַבְּלוּ תְּעוּדַת בָּגְרוּת חֶלְקִית. הַ-מִּדְרָשָׁה לְתִזּוֹנָה בִּירוּשָׁלַיִם וְהַפַּ-קוּלְטָה לְכַלְכָּלַת-הַבַּיִת שֶׁל הָאוּנִי-בֶרְסִיטָה יְפִיעוּ בְּתְעוּדוֹת אֵלֶּה. (הַבָּנוֹת יִצְטָרְכוּ לְהַשְׁלִים אֶת בְּ-חִינַת-הַבָּגְרוּת בְּזְמַן הַלִּימוּדִים). בְּבָתֵּי-סֵפֶר אֵלֶּה יוּכְלוּ הַבָּנוֹת לְ-קַבֵּל תּוֹאַר בִּי. אֵיי.

יַעֵל יִשְׂרְאֵלִי

„לְמַתְחִיל", גִּלְיוֹן 823, עַמּוּד 8

בֶּן הַיְהוּדִיָּה שׁוֹלֵחַ אֶת הַיְהוּדִים לַגֵּיהִינוֹם

לִפְנֵי כְּשָׁנָה אָמַר מַנְהִיג לוּב קַדַּאפִּי: „אוּמָה שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְחיוֹת בְּלִי תְּמִיכָה אֲמֶרִיקָנִית אוֹ סוֹבְיֶטִית — מוּטָב שֶׁתֵּלֵךְ לַגֵּיהִינוֹם!".

הַשְׁאֵלָה הִיא: לְאָן צְרִיכִים לִשְׁלֹחַ הַמְדִינוֹת אוֹ אִירגוּנֵי־הַמַּחְתֶּרֶת שֶׁאֵינָם עֲזוּרָה כַּסְפִּית מִלּוּב?

לוּב פּוֹעֶלֶת עַל־פִּי אִידֵיאוֹלוֹגִיָה פְּשׁוּטָה וְשָׁוָה לְכָל נֶפֶשׁ: אֲמוּנָה עִיוֶּרֶת בְּאַחְדוּת פַּאן־עַרְבִּית וּפַאן־מוּסְלִמִית, וְשִׂנְאָה עַזָּה מוּקָה וְעִוֶּרֶת לְיִשְׂרָאֵל.

לְקַדַּאפִּי יֵשׁ „חָזוֹן" (חֲלוֹם) גָּדוֹל. בְּאַחַד הַנְּאוּמִים שֶׁלּוֹ בְּרַדְיוֹ לוּב תֵּאֵר קַדַּאפִּי אֶת חֲלוֹם הָאַחְדוּת שֶׁלּוֹ: „עַל־יְדֵי אִיחוּד כּוֹחוֹתֵינוּ (כּוֹחוֹת לוּב) עִם כּוֹחוֹת מִצְרַיִם, סוּרְיָה, סוּדָאן וְשְׁאָר מְדִינוֹת־עֲרָב — נוּכַל אוּלַי לְנַצֵּחַ אֶת אֲמֶרִיקָה, בְּרִיטַנְיָה רוּסְיָה, וְכָל כּוֹחַ גָּדוֹל אַחֵר שֶׁיִּנְסֶה לְכַבּוֹשׁ אֶת הָאֵיזוֹר".

וּמַה הַגּוֹרָל שֶׁל מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל בְּ„חֲלוֹם" זֶה? בְּשָׁנָה שֶׁעָבְרָה הֵעִיק קַדַּאפִּי רַאיוֹן לְעִיתּוֹנַאי „לָה־מוֹנְד" אֶרִיק רוֹלוֹ. קַדַּאפִּי יָעַץ לוֹ לִקְרוֹא אֶת הַקוֹרָאן בְּפֶרֶק י"ז. פֶּרֶק זֶה דָּן בַּיְהוּדִים, וּמַסְבִּיר: פַּעֲמַיִם נָחְרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בִּגְלַל חַטָּאֵי יִשְׂרָאֵל. „בְּעֵת אוֹתִי יְרַחֵם עֲלֵיכֶם רִבּוֹנְכֶם (ה')... אַךְ אִם תָּשׁוּבוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע — נַעֲנִישׁ אֶתְכֶם שׁוּב... כִּי קִבַּעְנוּ אֶת הַגֵּיהִינוֹם כְּמִכְלָאָה (בֵּית־סוֹהַר) לְפוֹשְׁעִים מוּעָדִים".

לְשִׁלְטוֹן לוּב אֵין כָּל סָפֵק כִּי הַיְּהוּדִים חַטָּאֵי שׁוּב. וְהֵם רָאוּיִים הַמְקַבֶּלֶת אֶת הַסִּיּוּעַ חַיָּב לָצֵאת בְּהַצְהָרוֹת אַנְטִי־יִשְׂרְאֵלִיּוֹת.

יְדוֹ שֶׁל קַדַּאפִּי אֲרוּכָּה. הוּא עָמַד מֵאֲחוֹרֵי הַנִּיסָיוֹן לְרַצֵּחַ אֶת מֶלֶךְ מָרוֹקּוֹ בְּיוּלִי 1971. הוּא חִ־

מִילְיוֹנֶר יְהוּדִי הַכֹּל בִּזְכוּת

מִזְּרוֹת דַּרְכֵי הַגּוֹרָל. הַיּוֹם אַתָּה מִתְפַּרְנֵס מִמַּשְׁכּוֹרֶת, שֶׁאֵף־פַּעַם אֵינָהּ מַסְפִּיקָה. לְמָחֳרָת — אַתָּה נַעֲשֶׂה שׁוּתָף בְּמִפְעָל הַ־שֶּׁוָּה מִילְיוֹנֵי לִירוֹת, וּמַצְלִיחַ בַּעֲסָקִים „בְּלִי לְהִתְאַמֵּץ"...

כְּדֵי שֶׁ„פֶּלֶא" כָּזֶה יִקְרֶה לְךָ מֵהַיּוֹם לְמָחָר, צָרִיךְ אֱלוֹהֵי הַ־ [illegible] יְרוּשָׁה מִקָּרוֹב־

[illegible] בָּאָה כְּדֵי [illegible] הַזֶּה הוֹפִיעַ הַמַּזָּל [illegible] הַחֲלִיט שֶׁיַּצְלִיחַ

[illegible] מִבְּטִיחַ הַבְּטָחוֹת [illegible] אוֹתָן לְמַחֲרַת

[illegible] שְׁבוּעוֹת מִסְפַּר הַגִּיעַ [illegible] לְאַרְה"ב. וּכְשֶׁהִגִּיעַ [illegible]ב, בִּישֵׁר לוֹ מַר גִּיינְס [illegible] בּוֹ, בִּיעֲקֹב, לִהְיוֹת [illegible] בְּמִפְעָל לְמוּצָרִים פִּי־ [illegible] עוֹמֵד לְהָקִים בִּישְׁ־ [illegible] הַכְּסָפִים שֶׁל הַמִּפְעָל [illegible] לִירוֹת.

[illegible] פֹּתְאוֹם? וְכִי מַה [illegible] לְהַשְׁקִיעַ? חוּץ מִזֶּה, [illegible] טָבְעוֹנִי קִיצוֹנִי. הוּא [illegible] הַמּוּצָרִים הַכִּימְיִים [illegible] אֶת דָּמוֹ שֶׁל הָאָדָם. [illegible] לְייַצֵּר וְלִמְכּוֹר מוּצ־ [illegible] בְּטוּחַ שֶׁהֵם לְרַעַת הַ־ [illegible] הַיִּשְׂרְאֵלִי לִידִידוֹ

[illegible] הָאֲמֶרִיקָנִי לֹא הִתְרַגֵּשׁ. [illegible] אֶת יַעֲקֹב אֶל קְצֵה [illegible] יוֹרְק. אָדָם זֶה אֵינוֹ [illegible] אֲבָל הוּא מוֹכֵר אוֹתוֹ [illegible] בּוֹ...

[illegible] מִין שְׁמוּתָר לְךָ לַעֲסוֹק [illegible] מַיִם, אֲפִילוּ אִם אֵינְךָ [illegible]ם" — טָעַן הָאֲמֶרִיקָנִי. [illegible]נַע.

[illegible] אֵין הַמָּקוֹם לִסְפֹּר מֵעַט [illegible]ס עַצְמוֹ. הָאִישׁ, בֶּן 45, [illegible]"ב מְרוֹסִיחַ לִפְנֵי עֹשֶׁר [illegible] אָז לֹא הָיְתָה אֲפִילוּ [illegible]ת בְּכִיסוֹ. הַיּוֹם הוּא [illegible]על מִפְעָלִים בְּפוֹרְטוֹ־ [illegible]ריקו, בְּקוֹסְטָאריקָה, בְּג'מָאיקָה בְּאִיטַלְיָה, וְעוֹד. וְעַתָּה גַּם בְּעַל מִפְעָל בְּעִיר אַשְׁדּוֹד שֶׁלָּנוּ. מַר גִּיינְס מִפְקַח עַל מִפְעָלָיו בְּרַחְבֵי הָעוֹלָם בְּעֶזְרַת מְטוֹס פְּרָטִי וְסִפְּ־ נוֹת רַבּוֹת הָעוֹמְדוֹת לְרְשׁוּתוֹ.

כֵּיצַד הִצְלִיחַ, תּוֹךְ עֶשְׂרִים שָׁנָה, לְהַפּוֹךְ לְמִילְיוֹנֵר? — בְּעֶשֶׂר אֶצְ־ בָּעוֹת, כְּמוּבָן. הוּא הִתְחִיל לְייַצֵּר מוּצָרִים כִּימְיִים בְּצָרִיף דּוֹלֶף, שֶׁ־ שָׁכַן בְּתוֹךְ יַעַר, מָחוּץ לָעִיר. בַּלַּיְלָה הָיָה מְייַצֵּר אֶת הַמּוּצָרִים, וּבַיּוֹם הָיָה הוֹלֵךְ מִדְּלֶת לְדֶלֶת כְּדֵי לְמ־ כּוֹר אֶת סְחוֹרָתוֹ.

הַיּוֹם נֶחְשָׁב בֵּית־הַחֲרוֹשֶׁת שֶׁלּוֹ לְאֶחָד הַמִּפְעָלִים הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר בָּעוֹלָם, וְהוּא מַכְנִיס לוֹ כ־13 מִיל־ יוֹן לִירוֹת בְּשָׁנָה.

עַתָּה הִשְׁקִיעַ הַמִּילְיוֹנֵר הָאֲמֶרִי־ קָנִי כְּמִילְיוֹן ל"י בְּמִפְעָל שֶׁלּוֹ בְּ־ אַשְׁדּוֹד, וְהוּא מְתַפְּנֵן לְהַרְחִיב אֶת מִפְעָלוֹ וְלְהַשְׁקִיעַ בּוֹ סְכוּמִים נוֹ־ סָפִים.

מְנַהֵל הַמִּפְעָל בְּיִשְׂרָאֵל הוּא יַעֲקֹב צְרוֹר.

דּוֹרוֹן פְּרֶמֶל

מַה חָדָשׁ בָּאוֹלְפָנִים?

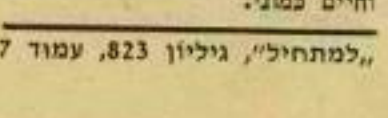
● שְׁבָתַי אֶבֶן מֵאוֹלְפַן קִיבּוּץ עֵין־שֶׁמֶר כּוֹתֵב לָנוּ: זֶה עֵת הַסְּתָיִים מַחְזוֹר י"ז (בְּנִימְטְרִיָּה: „טוֹב") בְּאוֹלְפַן שֶׁלָּנוּ. 36 תַּלְמִידִים סִיְּמוּ אֶת הָאוֹלְפַן. שְׁלוֹשָׁה מֵהֶם מְצְטָרְפִים לְקִיבּוּץ וְשְׁתֵּי תַּלְמִי־ דוֹת מְצְטָרְפוֹת לְקִיבּוּץ נִירִים.

בְּמַחְזוֹר זֶה הָיוּ לָנוּ תַּלְמִידִים מִ־15 אַרְצוֹת, אַךְ רֹב הַתַּלְמִידִים הָיוּ עוֹלִים מֵאַרְה"ב וּמִבְּרִית־הַמּוֹעֲצוֹת.

● בְּנְאוֹת רָחֵל, חוֹלוֹן הִסְתַּיְּמוּ מַחְזוֹר ח', וְהִרֵי קֶטַע מִדִּבְרֵי הַפְּרִידָה שֶׁל הַ־ תַּלְמִידָה לְאָה מִילֶר:

תּוֹדָה לַמְנַהֵל הָאוֹלְפַן אֲלִי וְלַמּוֹרָה עֵדָה, שֶׁעֲבָדָה קָשָׁה בְּשְׁבִילֵנוּ. אִם נִצְא הַיּוֹם לַעֲבוֹדָה אוֹ לַחֲנוּת — נוּכַל לְהַגִּיד מָה שֶׁאֲנִי רוֹצִים בְּעִבְרִית יָפָה.

וּמֵאוּד חָבַל לַעֲזוֹב אֶת הָאוֹלְפַן, אַחֲרֵי שֶׁהָיָה לָנוּ כָּאן כָּל־כָּךְ יָפֶה וְנָעִים. כָּאן לָמַדְנוּ וְטִיְּלְנוּ וְהִסְכַּנּוּ לְמִשְׁפָּחָה אַחַת.

● „בִּיתָנוּ — עִלּוֹן אוֹלְפַן „מוֹצְקִין" בְּחֵיפָה. מִדְּבְרֵי הַתַּלְמִידִים בָּעִלּוֹן:

לִישְׂרָאֵלִים אֵין סַבְלָנוּת

„בְּעִנְיַן הַשָּׂפָה חָשׁוּבָה מְאוֹד. כִּי בְּלִי תִּקְשׁוֹרֶת אִי־אֶפְשָׁר לְהָבִיר אֶת הַ־ יִשְׂרְאֵלִי. וְקָשֶׁה לְהִסְתַּגֵּל. אַךְ לְפְעָמִים הַיִּשְׂרְאֵלִים הוֹסְפִים אֶת לִימוּד הַשָּׂפָה לִבְעָיָה קָשָׁה. מַדּוּעַ? כִּי אֵין לָהֶם סַבְ־ לָנוּת לְתַקֵּן אֶת הַשְׁגִיאוֹת שֶׁלָּנוּ, וְהֵם מַעֲדִיפִים לְדַבֵּר אַנְגְּלִית.

צְבִיָּה גּוֹלְדְשְׁטֵיין
אוֹלְפַן „מוֹצְקִין"

מִיעוּט גַּם בְּיִשְׂרָאֵל?

הָעוֹלֶה הֶחָדָשׁ צָרִיךְ לְהַשְׁאִיר בְּ־ בֵּיתוֹ הַקּוֹדֵם חֵלֶק חָשׁוּב מֵחַיָּיו. כַּאֲשֶׁר הוּא מַגִּיעַ לָאָרֶץ, הוּא מְגַלֶּה כִּי הַיִּשׁ־ רְאֵלִי הַרְגִּיל הוּא אָדָם בְּלִתִּי־חֶבְרָתִי, וּבְמִיוּחָד בִּיחַס שֶׁלּוֹ אֶל הָעוֹלִים הַח־ דָשִׁים.

הָעוֹלֶה מְגַלֶּה כִּי הָאוִירָה הַתַּרְבּוּתִית בָּאָרֶץ שׁוֹנָה לְגַמְרֵי, וְכְדֵי לְהִיכָּנֵס לְ־ תַּרְבּוּת הַיִּשְׂרְאֵלִית — עָלָיו לַחְבּוֹת זְמַן רַב.

אֲנִי חָשַׁבְתִּי שֶׁרַק אֲנִי אַרְצָה אֲבָנִים מִיַּד לַחַיִּים הַיִּשְׂרְאֵלִיִּים. אֲבָל אֲנִי רוֹ־ אֶה שֶׁכָּאן אֲנִי רַק חֵלֶק מִמְּיעוּט שֶׁל עוֹלִים חֲדָשִׁים, הַחוֹשְׁבִים, מַרְגִּישִׁים וְחַיִּים כְּמוֹנִי.

„לְמַתְחִיל", גִּילְיוֹן 823, עַמּוּד 7

823

לַמַּתְחִיל

שְׁבוּעוֹן בְּעִבְרִית קַלָּה

יום שלישי, ד' באייר תשל"ב, 18 באפריל 1972. 10 עמודים.
חטחיר 25 אגורות, למנויים: 8 ל"י לשנה, 4.5 ל"י לחצי־שנה

„אַפּוֹלוֹ 16" – בְּדֶרֶךְ לִירֹחַ

בְּיוֹם חֲמִישִׁי זֶה – עוֹמֶדֶת הַחַלָּלִית „אַפּוֹלוֹ 16" לִנְחוֹת עַל הַיָּרֵחַ.

הַחַלָּלִית יָצְאָה מִכַּף־קָנָוֶרָל בְּיוֹם א'. הַזִּינוּק לַחָלָל הָיָה מוּשְׁלָם, בְּלִי כָּל תְּקָלוֹת. אַךְ מְאוּחָר יוֹתֵר דִּיווְחוּ טַיָּסֵי הַחַלָּלִית עַל „גּוּפִים זוֹהֲרִים מוּזָרִים, הַמַּקִּיפִים אֶת הַחַלָּלִית".

הַהוֹדָעָה גָּרְמָה לִדְאָגָה רַבָּה בְּמֶרְכַּז־הַחָלָל בְּיוּסְטוֹן. הִתְבָּרֵר כִּי קְלִיפַּת הַחַלָּלִית מִתְקַלֶּפֶת, וְהָיָה חֲשָׁשׁ שֶׁהַסִּיבָּה לְכָךְ הִיא דְּלִיפָּה מֵאַחַד הַמְּכָלִים. הַטַּיָּ־ לְצֵאת וְלִבְדּוֹק הַחַלָּלִית – אַךְ . מַטַּע הַחַלָּלִית

16" הֵם גִּיּוֹן חָלָל בְּפִעַם הָ־ ם זִיוּק וְתוֹמְאם ם לְחָלָל בַּ־

יָלְכוּ טַיָּסֵי ם גְּדוֹלִים יוֹ־ ם.

עַל סֵדֶר הַיּוֹם

חַג, שִׂמְחָה – וְחֶשְׁבּוֹן־נֶפֶשׁ

אנו חוֹגְגִים הַיּוֹם אֶת חַג־הָעַצְמָאוּת בְּפִעַם הַ־24.

זֶהוּ יוֹם חַג, אוֹשֶׁר, שִׂמְחָה וְהִתְרוֹמְמוּת־הַנֶּפֶשׁ לְאֻלָּה שֶׁזָּכוּ לִלְחוֹם לְמַעַן הָקְמַת הַמְּדִינָה, בְּ־שֹׁרֶשֶׁת מַאֲבָקִים וּמִלְחָמוֹת הַ־נִּמְשֶׁכֶת כְּמַעַט מֵאָה שָׁנִים.

זֶהוּ יוֹם חַג, אוֹשֶׁר, שִׂמְחָה וְהִתְרוֹמְמוּת־הַנֶּפֶשׁ לְאֻלָּה שֶׁזָּכוּ לְהִיוָּלֵד כָּאן, עַל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל, כְּאֶזְרָחִים חָפְשִׁיִּים, בָּנִים לְעַם חָפְשִׁי, וְלֹא יְדְעוּ גָּלוּת.

זֶהוּ יוֹם חַג, אוֹשֶׁר, שִׂמְחָה וְהִתְרוֹמְמוּת־הַנֶּפֶשׁ לְכָל יְהוּדִי, בְּכָל תְּפוּצוֹת הַגּוֹלָה, הַמַּאֲמִין וְ־רוֹצֶה בְּקִיּוּם יְהוּדִי.

אַךְ טוֹב נַעֲשֶׂה אִם גַּם בְּיוֹם זֶה לֹא נִסְתַּפֵּק בְּשִׂמְחָה וּבְאוֹשֶׁר, וְנַעֲסוֹק גַּם בְּחֶשְׁבּוֹן־הַנֶּפֶשׁ.

זֶה שְׁנָתַיִם זָכִינוּ לְ„כְּמַעַט שֶׁקֶט" בִּגְבוּלוֹת יִשְׂרָאֵל, אַךְ עֲדַיִן לֹא הִשַּׂגְנוּ שָׁלוֹם.

בִּשְׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת זָכִינוּ לִ־רֵיחָה כַּלְכָּלִית שֶׁלֹּא הָיְתָה כָּמוֹהָ — אוּלָם אֲנוּ רְחוֹקִים עֲדַיִן מִ־עַצְמָאוּת־כַּלְכָּלִית.

הִצְלַחְנוּ לְהָפוֹךְ לִמְדִינָה חֲזָקָה, כְּמַעַט מֵעַצְמָה, אוּלָם לֹא הִצְלַחְנוּ לְסַגֵּר אֶת הַפֶּעֶר הַסּוֹצִיאָלִי. בְּ־אַרְצֵנוּ עֲדַיִן יֵשׁ אֲנָשִׁים רַבִּים הַחַיִּים בְּעוֹנִי, עֲדַיִן לֹא הִצְלַחְנוּ לְהַעֲמִיק אֶת בְּסִיס הַחִינּוּךְ שֶׁל הַשִּׁכְבוֹת הַנֶּחְשָׁלוֹת.

זָכִינוּ לִפְתִיחַת שַׁעֲרֵי הָעֲלִיָּה מִבְּרִית־הַמּוֹעֲצוֹת, אַךְ לֹא זָכִינוּ לִפְתִיחַת לֵב אַחִים מִצַּד הַיְשׁוּ־אָלִים הַיְתֵרִים.

זָכִינוּ לְשִׁפּוּר דַּרְכֵי הַקְּלִי־טָה שֶׁל הָעוֹלִים בְּשָׁנָה זוֹ — אַךְ עֲדַיִן לֹא קָלְטְנוּ אֶת הָעוֹלִים שֶׁבָּאוּ לָאָרֶץ בְּשָׁנוֹת הַ־50 הָרִא־שׁוֹנוֹת.

עֲדַיִן אֵין אֲנוּ חַיִּים עַל־פִּי תּוֹרַת וְעֶרְכֵי יְהוּדִים. אֵין אֲנוּ אוֹתָהּ חֶבְרָה טוֹבָה, צוֹדֶקֶת וְרַחוּמָה, כְּפִי שֶׁהָיִינוּ רוֹצִים לִהְיוֹת: כְּפִי שֶׁמְּסוֹרֶת הַיְּהֻדוּת מְחַיֶּבֶת אוֹתָנוּ לִהְיוֹת.

הַבָּה וְנַעֲשֶׂה הַכֹּל כְּדֵי שֶׁשְּׁנַת הַ־25 תִּהְיֶה טוֹבָה יוֹתֵר, יָפָה יוֹתֵר.

חַג שָׂמֵחַ!

מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל חוֹגֶגֶת אֶת יוֹם־הָעַצְמָאוּת הַכ"ד

הַיּוֹם, יוֹם ג', מַצְלָה כָּל בֵּית־יִשְׂרָאֵל אֶת זֵכֶר בָּנָיו וּבְנוֹתָיו שֶׁנָּפְלוּ בְּמִלְחֶמֶת־הַשִּׁחְרוּר וּבְכָל מַעַרְכוֹת־יִשְׂרָאֵל. עִם גְּמַר יוֹם־הַזִּכָּרוֹן, מַתְחִילוֹת בְּכָל הָ־אָרֶץ חֲגִיגוֹת יוֹם־הָעַצְמָאוּת הַ־24 שֶׁל מְדִינַת יִשְׂרָאֵל.

יוֹם הַזִּיכָּרוֹן נִפְתָּח אֶתְמוֹל, יוֹם ב', בְּשָׁעָה 7 בָּעֶרֶב, בְּצַפִּירָה וּבַעֲמִידַת דּוֹם שֶׁל כָּל תּוֹשְׁבֵי יִשְׂ־רָאֵל, לְזֵכֶר הַחֲלָלִים. נְשִׂיא הַמְּ־דִינָה הִדְלִיק אֶת נֵר־הַזִּיכָּרוֹן עַל־יַד הַכּוֹתֶל הַמַּעֲרָבִי.

בְּכָל בָּתֵּי־הַקְּבָרוֹת הַצְּבָאִיִּים וְלִיד אַנְדַּרְטָאוֹת־הַזִּיכָּרוֹן מִתְקַיְּ־מוֹת הַיּוֹם אַזְכָּרוֹת לְחַלְלֵי צָהַ"ל. בְּבֵיכָּרוֹת הַמֶּרְכָּזִיּוֹת בְּעָרִים דּוֹל־קִים נֵרוֹת־זִיכָּרוֹן, וּמִשְׁמַר־כָּבוֹד עוֹמֵד לִידָם.

יוֹם־הַזִּיכָּרוֹן מִסְתַּיֵּם בְּשָׁעָה 7, בְּצַפִּירָה וּבַעֲמִידַת דּוֹם. מִיָּד אַח־רֵיהָ מַתְחִילוֹת חֲגִיגוֹת יוֹם־הָעַצְ־מָאוּת.

בְּהַר־הַרְצֶל בִּירוּשָׁלַיִם מִתְקַ־יֵּם טֶקֶס הַכְּרָזַת הַחֲגִיגוֹת וְהַדְלָ־קַת הַמְּשׁוֹאוֹת (לַפִּידִים). הַשָּׁנָה יִדְ־לִיקוּ אֶת הַמְּשׁוֹאוֹת 12 יְלִדֵי־עוֹ־לִים מִגְּלוּיוֹת שׁוֹנוֹת.

בְּמֶשֶׁךְ שְׁעוֹת הָעֶרֶב וְהַלַּיְלָה יְחוֹגְגוּ תּוֹשְׁבֵי יִשְׂרָאֵל בְּרְחוֹבוֹת הֶעָרִים, לְיַד בִּימוֹת־בִּידוֹר וּבֵי־מוֹת־רִיקוּדִים. וְכֵן בִּנְשִׁפִּים פְּר־טִיִּים וְצִיבּוּרִיִּים רַבִּים.

בְּיוֹם ד' יִתְקַיְּמוּ, בֵּין הַשְּׁאָר, הָאֵירוּעִים הַבָּאִים: חִידּוֹן הַתַּנַ"ךְ הָעוֹלָמִי לְנוֹעַר יְהוּדִי; טֶקֶס הָעַ־נָקַת „פְּרָסֵי יִשְׂרָאֵל", וּ„פֶסְטִיבָּל הַזְּמָר", אֲשֶׁר יְסַיֵּם אֶת הַחֲגִיגוֹת.

מוֹסְקְבָה הִגִּי[illegible]חָאָה רִשְׁמִית עַל [illegible]אַנְוִי

מוֹסְקְבָה מָסְרָה הַשָּׁבוּעַ מְחָאָה רִשְׁמִית לְאַרְצוֹת־הַבְּרִית, עַל חִידּוּשׁ הַהַפְצָצוֹת בְּוִיטְנַאם. שׁוּרִיר אַרְצוֹת־הַבְּרִית בְּמוֹסְקְבָה קִיבֵּל הַזְמָנָה לָבוֹא בְּמִשְׂרַד־הַחוּץ הַסּוֹבְיֶטִי, וְשָׁם קָרְאוּ בְּפָנָיו אֶת נוֹסַח הָאַזְהָרָה, וּבִיקְשׁוּ מִמֶּנּוּ לְשָׁלוֹם אֶת הַנּוֹסַח הַמְּלָא לְווֹשִׁינְגְטוֹן.

גַּם רֹאשׁ מֶמְשֶׁלֶת סִין, מַר צִ'וּ־אֶן־לַאי, חָקַף בְּחֲרִיפוּת אֶת חִידּוּשׁ הַהַפְצָצוֹת, וְטָעַן כִּי אַרְצוֹת־הַבְּרִית נוֹהֶגֶת בְּפִרְאוּת. הוּא רָגַשׁ מְמֻנָּה לַחֲזוֹר לְשִׂיחוֹת־הַשָּׁלוֹם בְּפָארִיס.

מוֹסְקְבָה וּוַשִׁינְגְטוֹן מוֹסְרִים: בְּכָר בְּ־חוֹדֶשׁ יָנוּאָר מָסַר שַׁר־הַהֲגָנָה, מַר מֶלְווִין לַיְירְד, לְקוֹנְגְרֶס עַל רִיכּוּזֵי צָבָא גְּדוֹלִים לְ־ד הַיְיפוֹנג. בְּכָר אָז הָיָה בָּרוּר כִּי אַנְשֵׁי הַצְּפוֹן מְכִינִים הַתְקָפָה גְּדוֹלָה. וּבְכָל־זֹאת הֶחְלִיטָה מֶמְשֶׁלֶת אַרְצוֹת־הַבְּרִית לֹא לְתַקֵּף אֶת רִיכּוּזֵי הַצָּבָא, כְּדֵי לֹא לְפַגֵּעַ בְּשִׂיחוֹת הַשָּׁלוֹם.

וְבֵינְתַיִם נִמְשְׁכוֹת הַהִתְקָפוֹת עַל הַצְּפוֹן. מֵאוֹת מְסוֹסִים מְ־תַּתְפִּים בַּהִתְקָפָה. הָאכוּי מוֹדִיעָה עַל אֲבֵידוֹת כְּבֵדוֹת. כְּמוֹ־כֵן נוֹדַע עַל פְּגִיעָה בְּאוֹנִיָּה סוֹבְיֶטִית.

שְׁלוֹשָׁה שְׁבוּיִים סוֹרִים בְּרְחוּ מִבֵּית־הַסּוֹהַר

שְׁלוֹשָׁה שְׁבוּיִים סוֹרִיִּים בָּרְחוּ מִבֵּית־הַסּוֹהַר בְּמֶרְכַּז הָאָרֶץ. אֶחָד מֵהֶם נִתְפַּס כַּעֲבוֹר שָׁעוֹת אֲחָדוֹת בְּמַחֲנֶה הַמֶּרְכָּזִית בְּת"א. הַשְּׁנַיִם הָאֲחֵרִים עֲדַיִן לֹא נִתְפְּסוּ, וְהַמִּשְׁטָרָה מְחַפֶּשֶׂת אוֹתָם.

תֵּיאוּר הַבּוֹרְחִים: נאג'י תאו־פִיק חְמוּד אבּוּ סָאלֶח. בֶּן 28. גּוֹבַהּ 171 ס"מ. מִשְׁקָל 73 קִילוֹ־גְּרַם. גּוּף אַתְלֶטִי. שֵׂיעָר שָׁחוֹר, מְסוֹרָק לְאָחוֹר. עֵינַיִם חוּמוֹת. אַף יָשָׁר. הַשְׂפָה הַתַּחְתּוֹנָה עֲבָה. סַנְטֵר מְאוֹרָךְ וּפָנִים מְאוֹרָכוֹת. מְדַבֵּר עֲרָבִית בִּלְבַד.

אִישָׁה בְּאַשְׁאם אִיבֶּן עַבְּדוּ. בֶּן 24. גּוּף רָזֶה. שֵׂיעָר חָלָק קָצָר וּמְסוֹרָק לְאָחוֹר. גּוֹבַהּ 168 ס"מ. מִשְׁקָל 60 ק"ג. צֶבַע עֵינַיִם חוּם. שֵׂיעָר שָׁחוֹר. אַף קָטָן. אָזְנַיִם צְמוּדוֹת. מְדַבֵּר עֲרָבִית. כָּל מִי שֶׁרָאָה אוֹתָם, מִתְבַּקֵּשׁ לְהוֹדִיעַ מִיָּד לַמִּשְׁטָרָה.

„וַעֲדַת וִיתְקוֹן" הִגִּישָׁה דִּין־וְחֶשְׁבּוֹן לַמֶּמְשָׁלָה

וַעֲדַת־וִיתְקוֹן, שֶׁחָקְרָה בְּפָרָשַׁת „נְתִיבֵי נֶפֶט", מָסְרָה אֶת הַדִּין־וְחֶשְׁבּוֹן שֶׁלָּהּ לַמֶּמְשָׁלָה.

רוֹב חַבְרֵי הַוַּעֲדָה (הַשּׁוֹפֵט הָ־עִלְּיוֹן אֶלְפְּרֶד וִיתְקוֹן וּמר אַבְרָהָם קְלִיר) חוֹשְׁבִים כִּי מר מַרְדְּכַי פְּרִידְמַן לֹא עָשָׂה מַעֲשִׂים בִּלְתִּי־חוּקִיִּים, הַמּוֹנְעִים מִמֶּנּוּ לַעֲמוֹד בְּרֹאשׁ הַחֶבְרָה. רוֹב זֶה דָּחָה אֶת הָ־אַשְׁמוֹת עַל בִּיזּוּז בַּחֶבְרָה, עַל פִּיטוּרִים בְּלִי הַצְּדָקָה, וְעַל „מִשְׁטָר אֵימִים" בְּשֵׁדֶה. כְּמוֹ־כֵן „אֵין שַׁחַר לְסִיפּוּרִים עַל אוֹרְגְיוֹת מִינִיּוֹת, עַל שִׁיכְרוּת וְזִנּוּת בְּשֵׁדֶה אֲבוּ־רוֹדֶס".

עִם זֹאת מְצַיֵּן הָרוֹב כִּי „מר פְּרִידְמַן הוּא אָדָם אֲשֶׁר לְמַעַן הָ־הַסֶּפֶס הַפְּסִפּוּ שֶׁלּוֹ מוּכָן לְהָגֵן אַף עַל עַמְדָה שֶׁאִיסְטְנִיס לֹא הָיָה מֻגָּן עָלֶיהָ".

הָאַלּוּף (מִיל') מֵאִיר זוֹרֵעַ הִגִּישׁ דּוּ"ח־מִיעוּט. לְדַעְתּוֹ לֹא יָכוֹל מר פְּרִידְמַן לְהַמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדָה.

חַבְרֵי הַוַּעֲדָה מְצַאוּ שֶׁאֵין יְסוֹד לְהָאשָׁמוֹת שֶׁנִּשְׁמְעוּ נֶגֶד שַׂר־הָאוֹצָר, מר צְבִי דִּינְשְׁטַיְין.

אֶבֶן נוֹסַעַ לְווֹשִׁינְגְטוֹן

שַׂר־הַחוּץ, מַר אַבָּא אֶבֶן, עוֹמֵד לְהִיפָּגֵשׁ הַשָּׁבוּעַ עִם שַׂר־הַחוּץ הָאֲמֶרִיקָנִי, מַר וִויל־יָאם רוֹגֶ'רס. הֵם יְדוּנוּ בְּבָעָיוֹת הָ־אֵיזוֹר, לִקְרַאת נְסִיעַת מַר נִיקְסוֹן לְמוֹסְקְבָה.

גַּם מַר אָלוֹן יִפָּגֵשׁ עִם רוֹ־גֶ'רס עוֹד לִפְנֵי נְסִיעַת נִיקְסוֹן לְמוֹסְקְבָה.

הוֹצָאוֹת רָכֶב

וְעֶדֶת הַשָּׂרִים לְעִנְיְנֵי כַּלְכָּלָה הֶחְלִיטָה לְהָפִיר בְּ־75% מִן הַהוֹ־צָאוֹת לְהַחְזָקַת רֶכֶב.

אַנְשִׁים הַמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּרֶכֶב לְ־עֲבוֹדָתָם, יוּכְלוּ לִנְכּוֹת מִמַּס־הָ־הַכְנָסָה 75% מִן הַהוֹצָאוֹת לְרִי־שׁוּי בִּיטּוּחַ, פַּחַת, דֶּלֶק וְתִיקוּנִים.

ירושלים שולם 78
דואר רשמי
משרד החינוך והתרבות

צְמִקְרָה שֶׁל אִי־מְסִירָה נָא לְהַחְזִיר לְשׁוֹלֵחַ. דְּמֵי דּוֹאַר מוּחְזָרִים מְרֹאשׁ

בַּשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה גָּדַל כּוֹחוֹ שֶׁל צה"ל, וְהוּא קָלַט, בֵּין הַשְׁאָר

מָטוֹס חָדָשׁ; טַנְק חָדִישׁ; תּוֹתָח מְשׁוֹכְלָל

הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה הָיְתָה שָׁנָה טוֹבָה מְאוֹד לְצה"ל. הָיְתָה זוֹ שָׁנָה שֶׁל הִתְעַצְמוּת (הִתְחַזְּקוּת, הִתְגַּבְּרוּת) שֶׁלֹּא הָיְתָה כָּמוֹהָ — בַּיָּם, בָּאֲוִיר וּבַיַּבָּשָׁה. צה"ל יַמְשִׁיךְ לְהִתְעַצֵּם בְּקֶצֶב זֶה גַּם בַּשָּׁנָה הַבָּאָה.

לִקְרַאת יוֹם־הָעַצְמָאוּת פִּירְסֵם צה"ל פְּרָטִים עַל כַּמָּה מִכְלֵי־נֶשֶׁק חֲדָשִׁים שֶׁבְּרְשׁוּתוֹ.

חֵיל־הַשִּׁרְיוֹן שֶׁל צה"ל מְצַיֵּן עַתָּה אֶת הַטַּנְק "פְּסוֹן 1 אֵם". טַנְק זֶה הוּא כְּלִי מ... וְהוּא הַיּוֹם הַטַּנְק הַקְּרָבִי ... שֶׁל צְבָא אֲרה"ב.

לְטַנְק זֶה יֵשׁ מַעֲרָכָ... אֵינְפְרָא־אָדוֹם לְמַלְחֶמֶת לַ... (מָרְחָק) הַיְרִיָּה שֶׁלּוֹ – 00... רִים. יֵשׁ לוֹ גַּם שְׁנֵי מְשׁוֹכְלָלִים. הַ"פְּסוֹן" הֶחָדָ... גָּל לִצְלוֹחַ (לַחֲצוֹת, לְעָב... סִיעָה רַגְלָה מִכְשׁוֹל־מַיִם ... מֶטֶר וְרֹחַב. הַטַּנְק יָכוֹל נ... מִכְשׁוֹל־מַיִם בְּעוֹמֶק 4.10 ... – לְאַחַר הֲכָנָה קְצָרָה.

מִבְנֵה הַטַּנְק מְשַׁפֵּר אֶ... הָאֵשׁ שֶׁלּוֹ וְאֶת הַבִּיטָחוֹן שֶׁ... הַצָּוֶת. יֵשׁ בּוֹ מָקוֹם לְיוֹתֵ... וְטַוַח הַפְּעוּלָה שֶׁלּוֹ – יוֹתֵר ... מֵאוֹת קִילוֹמֶטְרִים.

חֵיל־הַתּוֹתָחָנִים שֶׁל צ... הַשָּׁנָה תּוֹתָח חָדָשׁ. זֶהוּ תּוֹ... נֵיֵע • בְּקוֹטֶר 'דִיאַמֶטֶר' 5... הַיָּכוֹל לִירוֹת לְמֶרְחַק 4... תּוֹתָח זֶה מְדוּיָק מְאוֹד, וְה...

הַתּוֹבָלָה הָעֲנָקִי "הֶרְקוּלֶס 130". מְחִיר הַמָּטוֹס – 4 מִילְיוֹן דּוֹלָאר, וּמִשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ לְמַטָּרוֹת רַבּוֹת: אֶפְשָׁר לְשַׁגֵּר (לְשַׁלּוֹחַ) בְּמָטוֹס זֶה מָטוֹסִים בְּלִי טַיָּסִים, אֶפְשָׁר לְ־הַצְנִיחַ בְּעִזְרָתוֹ צַנְחָנִים, לְהַפּוֹךְ אוֹתוֹ לְמִפְקֶדָה מְעוֹפֶפֶת, לְהוֹבִיל מָטוֹסֵי "פָאנטוֹם" וּ"סְקַייהוֹק". מְקוֹרוֹת זָרִים מוֹסְרִים כִּי חֵיל־הָאֲוִיר שֶׁלָּנוּ יְקַבֵּל גַּם מָטוֹסִים בְּלִי טַיָּסִים. בְּמָטוֹסִים אֵלֶּה מְשַׁתַּמְּשִׁים לְבִיוּן (רִיגּוּל) וּלְהַטָּעָיָה אֶלֶקְטרוֹנִית. כְּמוֹ־כֵן מוֹסְרִים מְקוֹרוֹת אֵלֶּה, כִּי חֵיל־הַיָּם שֶׁלָּנוּ יְקַלּוֹט שְׁתֵּי צוֹלְלוֹת, וְכֵן סְפִינוֹת־תּוֹתָחִים.

גַּם הַשָּׁבוּעַ עוֹקֵב הָעוֹלָם בְּ־

נִיקסוֹן עֲדַיִן מְקַוֶּה שֶׁהַדְּרוֹם "יִתְכּוֹפֵף" וְלֹא "יִשָּׁבֵר"...

הָעִיר אֵן לוֹק כְּבָר עָבְרָה לְיָד, וְהַ־ לְקָרֵב אֶת הַמּוּבְחָרוֹת

הָאוֹפְּנסִיבָה אֶת תְּקוּפָתִיו ן לְהוֹצִיא ה. יוֹתֵר פּ־ לָה לְהַחְמִיר שֶׁבֵּין אֲרה"ב יִפְנַע הַ־ יְדִידוּת הַ־ ב"ב לְסִין. ן מְקוֹמִים שֶׁ־ לִים "לְהַת־ ר". אוּלָם אִם פּוֹן – וְהַ־ ח בְּפִנֵּי הַ־ שָׁרֵךְ נִיקסוֹן ו, כְּדֵי לְמַ־

קסוֹן.

סְגַן שַׁ... רוֹמַנְיָה בִּיקֵר בְּיִשְׂרָאֵל

סְגַן־שַׂר־הַחוּץ שֶׁל רוֹמַנְיָה, מַר נִיאוֹרְגִי מַאקִינסְקִי, בִּיקַר בְּשָׁבוּעַ שֶׁעָבַר בְּיִשְׂרָאֵל וְנִפְגַּשׁ עִם שַׂר־הַחוּץ וְעִם רֹאשׁ־הַמֶּמְשָׁלָה.

אֵין סְפֵק כִּי בְּבִיקוּר זֶה, שֶׁבָּא לְאַחַר בִּיקוּרוֹ שֶׁל צ'אוּשֶׁסְקוּ בְּ־קָאהִיר — נִיסָּה הָאוֹרֵחַ לְהַסְבִּיר אֶת דִּבְרֵי צ'אוּשֶׁסְקוּ בְּקָאהִיר.

וְהָאֱמֶת הִיא, כִּי הַדְּבָרִים שֶׁ־אָמַר צ'אוּשֶׁסְקוּ בְּקָאהִיר לֹא מָצְ־אוּ־חַן בְּעֵינֵינוּ. צ'אוּשֶׁסְקוּ אָמַר שְׁרוֹמַנְיָה "תּוֹמֶכֶת בְּמַאֲבַק הָעֲר־בִּי". כְּמוֹ־כֵן אָמַר פֶּמַה מִלִּים שֶׁל סִימְפַּטְיָה לִמְנַהִיגִים שֶׁל אִירְגּוּ־נִי־הַטְּרוֹר.

דְּבָרִים אֵלֶּה לֹא הִתְאִימוּ לְמ־דִינִיּוֹת הַנִּיטְרָאלִית שֶׁל רוֹמַנְיָה, שֶׁעָלְיָה שָׁמְרָה בְּקַפְדָנוּת בְּשָׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת. וְאֵין פְּלָא שֶׁבְּאֶרֶץ עוֹרְרוּ הַדְּבָרִים דְּאָגָה.

נִרְאֶה אֵיפוֹא, כִּי בִּיקוּר סְגַן־שַׂר־הַחוּץ בָּאָרֶץ — בָּא כְּדֵי לְ־פַיֵּס אֶת יִשְׂרָאֵל. נִרְאֶה כִּי הוּא הִבְטִיחַ כִּי לְרוֹמַנְיָה אֵין כַּוָּנָה לְ־שַׁנּוֹת אֶת הַמְּדִינִיּוּת שֶׁלָּהּ, וְהִיא רַק מְנַסָּה לְשַׁפֵּר אֶת יַחֲסֶיהָ עִם הָעֲרָבִים.

הַצָּרָה הִיא, שֶׁגִּסְטוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁאֵינָן עוֹזְרוֹת אוֹלִי לָעֲרָבִים — גּוֹרְמוֹת לָנוּ נֵזֶק...

פְּסוּק אַחֲרוֹן

"מִמִּזְרָח אָבִיא זַרְעֶךָ (בְּנֶיךָ) וּמִמַּעֲרָב אֲקַבְּצֶךָּ (אֶאֱסוֹף אוֹתָךְ); אֹמַר לַ־צָּפוֹן: תֵּנִי! וּלְתֵימָן—אַל תְּכַלְאִי! הָבִיאִי בָנַי מֵ־רָחוֹק, וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָ־אָרֶץ".

(יְשַׁעְיָהוּ מ"ג, ה'—ו')

"לְמַתְחִיל", גִּיליוֹן 823, עמוד 2

שְׁבִיתָה שֶׁהָפְכָה לְמִבְחָן

השביתה התחילה, כאשר פנ... לכל שעת שביתה. קנס זה היה עובדי התחזוקה ל"אֶל־עַל" ודר־ פרוגרסיבי. והוא גדל והלך בכל שו תוספת שכר והטבות. "אֶל־ שעה ב־10 אחוזים. על" לא הסכימה כלל להיכנס למשא־ומתן עם העובדים. וזאת העובדים עדיין לא חזרו לע־ משתי סיבות: בודה.

(א) הדרישות הסתכמו בהעל־ בשעה זו הטילה הממשלה אות של כ־100% בשכר העוב־ צוי־ריתוק על עובדי התחזוקה. דים. הם חזרו לעבודה, אך עובדים אחרים של "אֶל־עַל" פתחו בש־

(ב) "אֶל־עַל" עמדה על־כך ביתות־הזדהות. הממשלה הת־ שאֵין לנהל משא־ומתן לגבי ת־ אספה לישיבת־חירום, והחליטה קופה שחל בה הסכם־עבודה בי־ להפסיק את כל שירותי "אֶל־עַל" נה ובין העובדים. — אם העובדים לא יחזרו לעבו־ דה מיד.

עובדי התחזוקה הכריזו על בשלב זה נכנסה לתמונה ה־ שביתה פתאומית. "אֶל־עַל" תב־ הסתדרות (השביתות הוכרזו ל־ עה אותם לבית־הדין לעבודה, לא התייעצות עם ההסתדרות. שהתנהל על־פי החוק החדש •. ובניגוד לרצונה). מר בן־אהרון הצליח להשפיע על העובדים ש־

בית־הדין דרש מן העובדים לשוב מיד לעבודה. העובדים לא קיימו את הצו.

בית־הדין קבע שזהו בזיון בית־המשפט. והטיל על חברי ועד העובדים קנס של 500 ל"י

• חוק זה אוסר הכרזת שביתה בשי־ רותים חיוניים בזמן שחל בו הסכם־ עבודה.

יחזרו לעבודה. תוך הבטחה ש־ הוא יתן את שירותיו הטובים כדי לחדש את ההידברות (משא־ ומתן) בין העובדים לבין החברה. והעובדים חזרו לעבודה.

לסיכום השביתה: כמו ברוב השביתות שפרצו בשנים האח־ רונות — אין עובדי "אֶל־עַל" ה־ שובתים בין העובדים המקופחים במדינה. להפך. הם נמצאים בין מקבלי המשכורות הגבוהות. אך עובדים אלה יודעים כי הם נמ־ צאים בעמדת־כוח, מפני שהם מסוגלים לגרום נזק רב למדינה.

במקרה זה הוכח כי ההחלטה התקיפה של הממשלה להפסיק את השביתה בכל מחיר — הבי־ אה להפסקת השביתה. עם זאת, ייתכן שהממשלה מיהרה קצת יותר מדי להפעיל את צוי־הרי־ תוק, וכך לא היתה לנו הזדמנות לבחון את השפעת פסק־הדין של בית־הדין לעבודה.

מִשְׁאָל דַּעַת־קָהָל שֶׁל „דַּחַף":

56% חוֹשְׁבִים שֶׁקָּשֶׁה מִדַּי לִקְלוֹט אֶת יְהוּדֵי רוּסְיָה

חֶבְרַת „דַּחַף" עָרְכָה מִשְׁאָל דַּעַת־קָהָל בְּנוֹשֵׂא הַקְּלִיטָה.

הַשְּׁאֵלָה הָיְתָה: „הַאִם אַתָּה חוֹשֵׁב כִּי הַעֲלִיָּה מֵרוּסְיָה תְּגָרוֹם לִמְדִינָה קוֹשִׁי כַּלְכָּלִי גָּדוֹל מִדַּי?"

56% עָנוּ „כֵּן".

21% אָמְרוּ שֶׁ„אֵינָם מַסְכִּימִים כָּל־כָּךְ לְדַעָה שֶׁהַעֲלִיָּה תְּבִיא קוֹשִׁי גָּדוֹל מִדַּי".

19.28 אָמְרוּ שֶׁהֵם „אֵינָם מַסְכִּימִים כְּלָל לְדַעָה זוֹ".

מְעַנְיֵן כִּי מְבוּגָרִים וּבַעֲלֵי הַשְׂכָּלָה גְּבוֹהָה חוֹשְׁבִים שֶׁהָעוֹלִים טוֹבִים לִמְדִינָה. אַך צְעִירִים בְּלִי יְלָדִים חוֹשְׁבִים שֶׁהַעֲלִיָּה תְּגִרוֹם לָנוּ צָרוֹת.

דֶּרֶךְ חֲדָשָׁה לַגּוֹלָן

הַקֶּרֶן הַקַּיֶּמֶת פּוֹרֶצֶת (פּוֹסַחַת) דֶּרֶךְ חֲדָשָׁה בְּצִפּוֹן רַמַּת־הַגּוֹלָן. דֶּרֶךְ זוֹ תְּקַשֵּׁר בֵּין מַעְיְנוֹת הַבָּנְיָאס „קְלַעַת נַמְרוֹד". הַדֶּרֶךְ תְּחַבֵּר גַּם עִם רַמַּת־שָׁלוֹם, לְרַגְלֵי הַחֶרְמוֹן.

הַבַּעַל נָשָׂא אִשָּׁה שְׁנִיָּיה

חֲדִיגְ'ה חִנְגִ'י הִיא אִשָּׁה צְעִירָה בַּת 27. חֲדִיגְ'ה גָּרָה בְּכֹפֶר תַּמְרָה, בַּגָּלִיל הַמַּעֲרָבִי. תַּמְרָה הוּא כֹּפֶר עַרְבִי, וְכִמְעַט רֹב תּוֹשְׁבֵי הַכֹּפֶר גַּם חֲדִיגְ'ה הִיא מוּסְלְמִית.

בִּימִים אֵלֶּה הֵבִיא הַבַּעַל שֶׁל חֲדִיגְ'ה אִשָּׁה שְׁנִיָּיה לַבַּיִת. זֶה לֹא מִצְּאֵצְאֵן בְּעֵינֵי חֲדִיגְ'ה. הִיא יוֹדַעַת כִּי זֶה מוּתָּר לְפִי הַדָּת הַמּוּסְלְמִית. אֲבָל אֲנַחְנוּ חַיִּים בִּמְדִינַת יִשְׂרָאֵל, לֹא? וְלִפְנֵי חוֹקֵי הַמְּדִינָה — אָסוּר לְהִתְחַתֵּן עִם שְׁתֵּי נָשִׁים.

עַל כֵּן הָלְכָה חֲדִיגְ'ה לַמִּשְׁטָרָה וְהִגִּישָׁה תְּלוּנָה נֶגֶד בַּעְלָהּ. הַמִּשְׁטָרָה חוֹקֶרֶת.

„פֶּאַרַאזִיט, לֵךְ לַעֲבוֹד!"

שְׁמוּאֵל גּוּרְבִיץ הוּא פִּיסִיקַאי יְהוּדִי מִמּוֹסְקְבָה. לִפְנֵי זְמַן קָצָר בִּיקֵשׁ גּוּרְבִיץ רְשׁוּת לַעֲלוֹת לְיִשְׂרָאֵל.

הָרוּסִים הִבְטִיחוּ תְּשׁוּבָה. וְהוּא קִבֵּל אֶת הַתְּשׁוּבָה: דְּבַר רִאשׁוֹן פִּיטְרוּ אוֹתוֹ מִן הָעֲבוֹדָה. אַחַר־כָּךְ „הוֹדִיעוּ" לוֹ שֶׁהוּא מְשׁוּגָּע, וְדָרְשׁוּ מִמֶּנּוּ לָלֶכֶת לְבַדִּיקוֹת פְּסִיכִיאַטְרִיּוֹת.

יְדִידִים שֶׁל גּוּרְבִיץ בַּמַּעֲרָב הִתְחִילוּ לִכְתּוֹב מִכְתָּבִים לְמֶמְשֶׁלֶת רוּסְיָה. הֵם דָּרְשׁוּ לֹא לִפְגּוֹעַ בְּגוּרְבִיץ, וְלֹא לִשְׁלוֹחַ אוֹתוֹ לְ„טִיפּוּל פְּסִיכִיאַטְרִי".

אַנְשֵׁי ה„ק.ג.ב." מָצְאוּ פִּתְרוֹן חָדָשׁ. עַכְשָׁיו הֵם דּוֹרְשִׁים מִגּוּרְבִיץ: לֵךְ לַעֲבוֹד. אַל תִּהְיֶה פַּאראזִיט! (כִּידוּעַ, חַיָּיב כָּל אָדָם בְּרוּסְיָה לַעֲבוֹד. מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹבֵד הוּא „פַּאראזִיט". וְזוֹ אַשְׁמָה פְּלִילִית. וּמַה הַדִּין שֶׁל „פַּאראזִיט"? שְׁנַת מַאסָר אַחַת). „אִם לֹא תֵּלֵךְ לַעֲבוֹד — נִשְׁלַח אוֹתָךְ לְבֵית־הַסּוֹהַר".

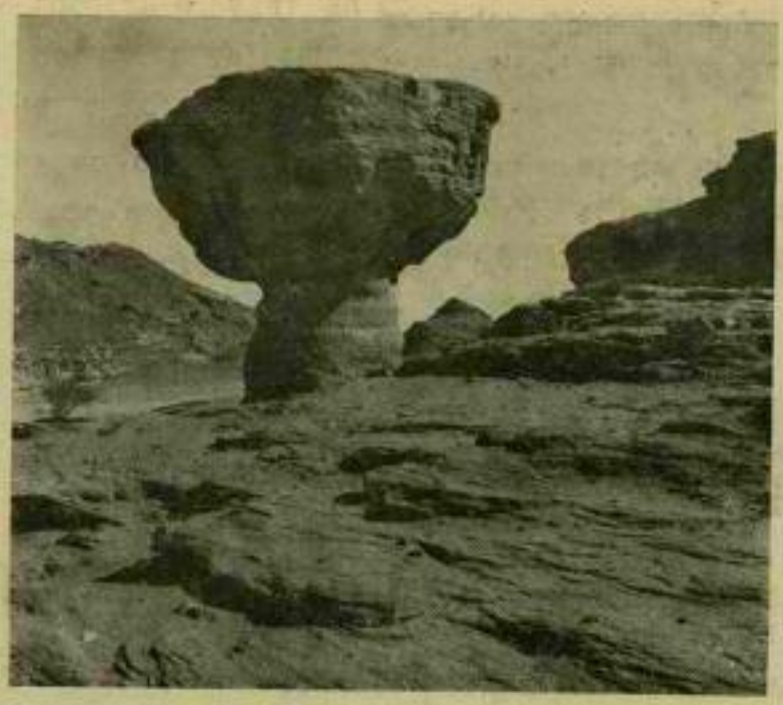
אוֹמֵר גּוּרְבִיץ: אַתֶּם צוֹחֲקִים לִי? הֲרֵי אַתֶּם פִּיטַרְתֶּם אוֹתִי, וְעַכְשָׁיו אֲנִי עוֹבֵד כְּמוֹרֶה פְּרָטִי. אֲנִי נוֹתֵן שִׁעוּרִים פְּרָטִיִּים בְּפִיסִיקָה וּבְעִבְרִית. וְגַם מִשְׁלַם מַס עִירוֹנִי. וּמַה אַתֶּם רוֹצִים?

הֵם רוֹצִים שֶׁגּוּרְבִיץ יֵלֵךְ לְעָבוּד כְּפוֹעֵל פָּשׁוּט בְּבֵית־חֲרוֹשֶׁת מְדוּעַ? כְּדֵי לִפְגּוֹעַ בְּגוּרְבִיץ. כְּדֵי לְהַפְחִיד אִינְטֶלֶקְטוּאֲלִים אֲחֵרִים. הָרוֹצִים לַעֲלוֹת לְיִשְׂרָאֵל.

הַאִם הַסִּיפּוּר נִשְׁמַע לָכֶם מוּכָּר? הוּא בְּאֱמֶת מוּכָּר. הֵם — ה„ק.ג.ב." — כְּבָר עָשׂוּ זֹאת לִפְנֵי זְמַן קָצָר לְוולאדימיר סלאפק.

מִי מַכִּיר? מִי יוֹדֵעַ?

גַּם הַשָּׁבוּעַ — צִילוּם שֶׁל נוֹף פְּרָאִי. תֹּאַם אַתָּה יוֹדֵעַ הֵיכָן הוּא נִמְצָא? מָה שֵׁם ה„פֶּסֶל" שֶׁבְּמֶרְכָּז? שְׁלַח אֶת הַתְּשׁוּבָה בְּהֶקְדֵּם, עַל־גַּבֵּי גְּלוּיָה בְּלָבָד. לְמַעַרְכֶת „לְמִתְחִילִים", ת"ד 99 יְרוּשָׁלַיִם, וְתִשְׁתַּתֵּף בְּהַגְרָלַת פְּרָסִים.

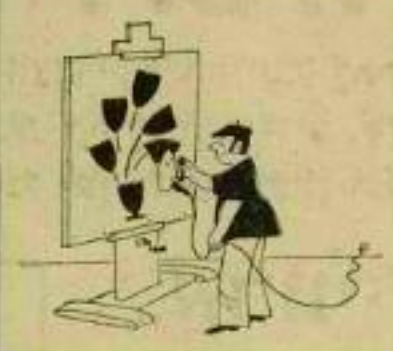

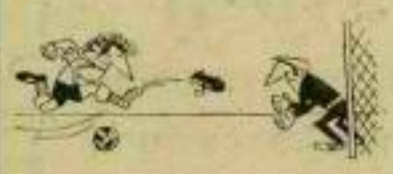

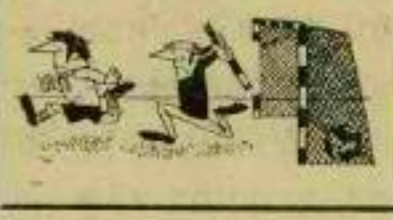
כְּמָה קוֹרְאִים שָׁלְחוּ לָנוּ תְּשׁוּבוֹת יָפוֹת מְאוֹד לִשְׁאֵלוֹת שֶׁשָּׁאַלְנוּ בְּקֶשֶׁר לִתְמוּנָה זוֹ. שִׁפִּירְסְפֶּנוּ לִשְׁנֵי שָׁבוּעַיִם. בִּתְמוּנָה רוֹאִים אֶת מְצוּדַת הָרוֹדוֹן, כ־8 ק"מ מִבֵּית־לֶחֶם. הַקִּים אוֹתָהּ הֵרוֹדוֹס הַמֶּלֶךְ הוֹרְדוֹם, בִּשְׁנַת 20 לִפְנֵי־הַסְּפִירָה בְּעֶרֶךְ, וְהִיא נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ.

בְּפְּרָסִים זָכוּ: שְׁלוֹמִית גְּלִיק (רח' מְטוּדֶלָה 10, יְרוּשָׁלַיִם) וְנוּרִית מוֹזֶס (רח' מִיטַּת הַמְּלָכִים 8, קִרְיַת־שְׁמוֹנָה).

בְּחִיּוּךְ קַל

גְּבֶרֶת אֲוִיר

גִּ'יגִ'י (אר"ב) — מוֹדִיעָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה: „קִיַּלְתִּי הַיּוֹם גְּבֶרֶת־אֲוִיר מִנְיוּ־יוֹרְק!"

מִי קוֹקוּ...

הַמּוֹרֶה: „אֵיךְ נוֹסְעִים מִפֶּתַח־תִּקְוָה לְחוֹלוֹן?"

פַּארֶס: „אֲנִי יוֹדֵעַ! מִפֶּתַח תִּקְוָה לְחוֹלוֹן נוֹסְעִים בִּשְׁנֵי קִיקִים"...

הוּא נָסַע לְאִיבּוּד...

הַמּוֹרֶה: „מַדּוּעַ לֹא בָּא זְאֵן לְכִיתָּה? מָה קָרָה לוֹ? הוּא הָלַךְ לְאִיבּוּד?"

הַתַּלְמִידִים: „לֹא, לֹא... הוּא נָסַע לְאִיבּוּד"...

בֵּית־שִׁימּוּשׁ חוֹלֶה

לְסְלִי (מְרוֹנְסִיָּה) רוֹצָה לָסַפֵּר לְמְטַפֶּלֶת כִּי בְּחַדְרֵי־הָ־נְּחִיּוֹת שֶׁל הָאוּלְפָּן הִתְקַלְקְלָה הַנִּיאַגָּרָה שֶׁל הַמַּיִם.

אוֹמֵר לָסְלִי: „סְלִיחָה, אֲבָל בֵּית־הַשִּׁימּוּשׁ חוֹלֶה".

אַחַת וּשְׁתַּיִים...

ד"ר דּוֹמִינִיק (מִצָּרְפַת) בָּא לְמַחְסַן הַבְּגָדִים וְשָׁאַל אֶת הַמְּטַפֶּלֶת: „אֲנִי יָכוֹל לָמֵת לְךָ אֶת הַבְּגָדִים?"

אָמְרָה הַמְּטַפֶּלֶת: „בְּבַקָּשָׁה... אַחַת וּשְׁתַּיִים".

הָלַךְ ד"ר דּוֹמִינִיק וְחָזַר בֵּין אַחַת לִשְׁתַּיִים.

(נִשְׁלַח ע"י שׁוּלְחָנוֹת אַבָּל, קִיבּוּץ עֵין־שָׁמֶר)

„לֵךְ וְתִהְיֶה בֶּן־אָדָם הַגּוֹן"...

בְּחַצִי־הַלַּיְלָה, סַנְדְּלָר בַּעַל־מִסְעָדָה בְּרֹאשׁוֹן־לְצִיּוֹן אֶת הָעֵסֶק. כְּאֶשֶׁר סִידֵּר אֶת הַכִּיסְאוֹת, מָצָא אַרְנָק מִתַּחַת לְשׁוּלְחָן. בָּאַרְנָק הָיוּ תְּעוּדוֹת עַל שֵׁם גְּבֶרֶת ד' וְ־2100 ל"י.

בַּעַל־הַמִּסְעָדָה הִכִּיר אֶת הָאִשָּׁה. הִיא אִשְׁתּוֹ שֶׁל קַבְּלַן יְדוּעַ. לְאַחֲרוֹנָה הִיא מְבַקֶּרֶת בְּמִסְעָדָה. חָשַׁב הָאִישׁ: חֲבָל שֶׁהָאִשָּׁה תִּצְטָעֵר כָּל הַלַּיְלָה עַל הָאַרְנָק שֶׁאָבַד.

הוּא הִזְמִין מוֹנִית, וּבְשָׁעָה אַחַת בַּלַּיְלָה דָּפַק עַל דֶּלֶת שֶׁל הַגְּבֶרֶת, בַּעֲלַת הָאַרְנָק.

הָאִשָּׁה פָּתְחָה אֶת הַדֶּלֶת וְשָׁאֲלָה: „מַה קָּרָה?"

„הָאַרְנָק שֶׁלָּךְ" — אָמַר הָאִישׁ — „יֵשׁ בּוֹ הַרְבֵּה כֶּסֶף...".

„הִשְׁתַּגַּעְתָּ?" — אָמְרָה הָאִשָּׁה — „בְּשָׁבִיל זֶה אַתָּה מֵעִיר אוֹתִי בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה? לֹא יָכוֹלְתִּי לָחְפּוֹת עַד הַבֹּקֶר?" אָמְרָה וְסָגְרָה אֶת הַדֶּלֶת בְּכַעַס.

„נוּ, לֵךְ וְתִהְיֶה בֶּן־אָדָם הָגוּן" — אוֹמֵר בַּעַל־הַמִּסְעָדָה.

רַק הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּינֵינוּ...

וָרָה צ'רְמַק מִפְּרַאג הָיְתָה אוּמְלָלָה מְאוֹד. כָּל הַחֲבֵרוֹת וְכָל הַשְּׁכֵנוֹת סִיפְּרוּ לָהּ כִּי בַּעְלָהּ בּוֹגֵד בָּהּ.

„הוּא נִשְׁבַּע שֶׁיֹּאהַב אוֹתִי לָעַד (לְתָמִיד). הוּא אָמַר לִי שֶׁרַק הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּינֵינוּ" — חָשְׁבָה וָרָה שׁוּב וָשׁוּב.

יוֹם אֶחָד הֶחְלִיטָה שֶׁאֵין עוֹד טַעַם לְחַיֶּיהָ. הִיא נִיגְּשָׁה לְחַלּוֹן הַבַּיִת (בְּקוֹמָה הַשְּׁלִישִׁית) וְקָפְצָה.

וּמִי עָמַד בְּאוֹתוֹ רֶגַע מִתַּחַת לַחַלּוֹן, אִם לֹא הַבַּעַל שֶׁל וָרָה. וָרָה נָפְלָה עַל בַּעְלָהּ. הָאִישׁ מֵת בַּמָּקוֹם. וָרָה נִפְצְעָה רַק פְּצָעִים קַלִּים.

עִבְרִית לָעָם
בְּשִׁידּוּרֵי יִשְׂרָאֵל

בְּשָׁעָה 7 בְּעֶרֶב, בְּרֶשֶׁת ב'

- יוֹם ד' — 19.4 : חֲדָשׁוֹת. עַל הַמַּת־רְחָשׁ. שִׁיעוּר עִבְרִית לְמַתְחִילִים.
- יוֹם ה' — 20.4 : חֲדָשׁוֹת. יוֹמָן חֹדֶשׁ שָׁבוּעִי. נִיבֵּי לְשׁוֹן וְשִׁימּוּשָׁם.
- יוֹם ו' — 21.4 : חֲדָשׁוֹת. מַאגָּאזִין עַל גּוּשָׁא חוּפְשִׁי.
- מוֹצָאֵי־שַׁבָּת — 22.4 : חֲדָשׁוֹת. סִיפּוּרִים מִן הַתַּ"ךְ. עִם שִׁיר אֶחָד.
- יוֹם א' — 23.4 : חֲדָשׁוֹת. תַּסְבִּית סְפּוֹרְטִיבִּי. מְקוֹם בַּחֲדָשׁוֹת.
- יוֹם ב' — 24.4 : חֲדָשׁוֹת. בְּמַעֲלֵי עֲבוֹדָה וּמַדָּע. שִׁיעוּר עִבְרִית לְמַתְחִילִים.
- יוֹם ג' — 25.4 : חֲדָשׁוֹת. מִבְחַן מוֹסָד עַל מוֹסָדוֹ. שְׁאֵלוֹת בְּתִיב.

זְמַנֵּי הַדְלָקַת הַנֵּרוֹת

פָּרָשַׁת אַחֲרֵי־קְדוֹשִׁים, ח' בְּאִיָּר

	יְרוּשָׁלַיִם	ת"א	חֵיפָה
עֶרֶב־שַׁבָּת	5.33	5.51	5.45
מוֹצָאֵי־שַׁבָּת	6.50	6.48	6.52

„לְמִתְחִיל", גִּלָּיוֹן 823, עַמּוּד 9

85 מִילְיוֹן לְקִלְיטַת יְהוּדֵי רוּסְיָה

וַעֲדָה שֶׁל הַסֶּנָאט הָאֲמֶרִיקָנִי הֶחְלִיטָה לָתֵת 85 מִילְיוֹן דוֹלַאר לְמֶדִינוֹת הַקּוֹלְטוֹת יְהוּדִים שֶׁיָּצְאוּ מֵרוּסְיָה. מִתּוֹךְ זֶה תְּקַבֵּל יִשְׂרָאֵל 50 מִילְיוֹן דוֹלַאר.

300 מִילְיוֹן דוֹלַאר

בְּשָׁנַת 1971 הִבִּיאוּ הָעוֹלִים הַחֲדָשִׁים 300 מִילְיוֹן דוֹלַאר לְיִשְׂרָאֵל.

הַנָּשִׂיא עוֹבֵר לְבֵיתוֹ הֶחָדָשׁ

בִּימִים אֵלֶּה עוֹבֵר נְשִׂיא הַמְּדִינָה, מר זַלְמָן שָׁזָר, לְבֵיתוֹ הַחָדָשׁ. הַנָּשִׂיא עוֹזֵב אֶת הַבַּיִת הַצָּנוּעַ בִּרְחוֹב אֲלְחָרִיזִי, וְעוֹבֵר לְבַיִת הַמְפוֹאָר בִּרְחוֹב הַקְּשָׁת, הַנִּקְרָא „מִשְׁכַּן נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל".

בַּבַּיִת בִּרְחוֹב אֲלְחָרִיזִי, שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ שֶׁל הַנָּשִׂיא הַמְנוֹחַ יִצְחָק בֶּן־צְבִי ז"ל, יִשְׁכֹּן (יִהְיֶה) מַעֲכְשָׁיו „יַד יִצְחָק בֶּן־צְבִי" — הַמּוֹסָד הַמַּדָּעִי לְזִכְרוֹ שֶׁל הַנָּשִׂיא הַמְנוֹחַ.

„טוּרְנָדוֹ" בְּגוּשׁ דָּן

רוּחַ טוּרְנָדוֹ הִשְׁתּוֹלְלָה* הַשָּׁבוּעַ בְּאֵיזוֹר דָּן. הָרוּחַ הָיְתָה בְּמְהִירוּת שֶׁל 100 קִילוֹמֶטְרִים לְשָׁעָה.

הָרוּחַ הַמְּזִקָּה עָקְרָה עֵצִים, קָרְעָה חוּטֵי־חַשְׁמַל, הֵעִיפָה גַּגּוֹת, אַנְטֶנוֹת וּתְרִיסִים. הַנֵּזֶק הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר הָיָה בְּרִאשׁוֹן־לְצִיּוֹן.

רוּחַ הַטּוֹרְנָדוֹ נָשְׁבָה רַק 5 – 10 דַּקּוֹת.

יִשְׂרְאֵלִים וָתִיקִים אֵינָם זוֹכְרִים רוּחַ חֲזָקָה כָּל־כָּךְ.

* לְהִשְׁתּוֹלֵל – לְהִתְנַהֵג „כְּמוֹ מְשׁוּגָּע".

הַוָּרְדִים שֶׁלָּכֶם יָפִים מְאוֹד

מַר קֶרְדִּים, הַנָּשִׂיא שֶׁל „אִינְטֶרְפְלוֹרָה", בָּא לְבִיקוּר בְּיִשְׂרָאֵל. הוּא אָמַר: „הַוָּרְדִים שֶׁלָּכֶם יָפִים מְאוֹד־מְאוֹד".

„אֲדוֹנִי הַשַּׂר, מָתַי הָיִיתָ בַּמְכוֹלֶת?"

שַׂר־הָאוֹצָר, מַר סַפִּיר, הָיָה הַשָּׁבוּעַ אוֹרֵחַ שֶׁל אִירְגּוּן אִמָּהוֹת עוֹבְדוֹת בְּתֵל־אָבִיב.

הַנָּשִׁים רָצוּ לָדַעַת: מַדּוּעַ הַכֹּל יָקָר כָּל־כָּךְ? מַדּוּעַ הַמְּחִירִים עוֹלִים יוֹם־יוֹם?

הַשַּׂר אָמַר כִּי הַמְּחִירִים שֶׁל מִצְרָכִים חִיּוּנִיִּים לֹא עָלָה. וְהוּא נִיסָּה לְמַנּוֹת („לִסְפּוֹר") לְפָחוֹת 10 מוּצָרִים שֶׁלֹּא הִתְיַקְּרוּ: „לֶחֶם.. חָלָב... סוּכָּר...

הַנָּשִׁים לֹא שָׁתְקוּ. מִכָּל צַד קָרְאוּ הַנָּשִׁים: „אֲדוֹנִי הַשַּׂר... מָתַי הָיִיתָ בְּפַעַם הָאַחֲרוֹנָה בַּמַּכּוֹלֶת? הֶחָלָב הִתְיַקֵּר... גַּם הַסוּכָּר הִתְיַקֵּר"...

בְּתְמוּנָה: הַתַּקְרָה הַמְצוּיֶרֶת שֶׁל אוּלָם קַבָּלוֹת־הַפָּנִים בְּ„מִשְׁכַּן נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל".

נֶעֱצַר הַצָּעִיר שֶׁ„הֶעֱמִיד אֶת הַמְּדִינָה עַל הָרֹאשׁ"

צָעִיר צָנוּם וְרָזֶה, לָבוּשׁ חֻלְיָה שְׁחוֹרָה וְכוֹבַע שָׁחוֹר שֶׁל דָּתִיִּים, עָמַד בְּבֵית־הַמִּשְׁפָּט.

עַל־יָדוֹ עָמְדוּ הוֹרָיו הַזְּקֵנִים. הֵם הָיוּ חִיְּרִים וּמְלֵאִים יָאוּשׁ.

זֶה עָתָה הֶחְלִיט הַשּׁוֹפֵט לְשַׁלּוֹחַ אֶת הַבֵּן לְ־15 יְמֵי מַעֲצָר, לַחֲקִירָה.

הַמִּשְׁטָרָה אוֹמֶרֶת כִּי הַצָּעִיר שָׁלַח מִכְתְּבֵי־אִיּוּם רַבִּים לְרוֹפְאִים פְּתוֹלוֹגִים, לְרֹאשׁ־הַמֶּמְשָׁלָה, וּלְאִישִׁים אֲחֵרִים. הוּא גַּם צִילְצֵל אֲלֵיהֶם בְּטֶלֶפוֹן וְ־אִיֵּם לִרְצוֹחַ אוֹתָם – אִם לֹא יְפַסִּיקוּ אֶת נִיתּוּחֵי הַמֵּתִים.

חֲבֵרָיו מַבִּיטִים בּוֹ. הַאִם בֶּ־אֱמֶת הוּא הָאִישׁ שֶׁשָּׁלַח אֶת הַמִּכְתָּבִים, שֶׁ„הֶעֱמִידוּ אֶת כָּל הַמְּדִינָה עַל הָרֹאשׁ"? בְּחוּר שָׁקֵט כָּל־כָּךְ. מִי הָיָה מַאֲמִין...

הֵם סִיפְּרוּ כִּי לִפְנֵי שָׁנִים מִסְפָּר הָיְתָה טְרַגֶּדְיָה בְּמִשְׁ־פָּחָה שֶׁל הַצָּעִיר, מִשֶּׁהָ לִיקָּא. אֲחוֹתוֹ הַצְּעִירָה נִרְצְחָה בְּאַכְ־זָרִיוּת. דָּבָר זֶה הִשְׁפִּיעַ מְאוֹד עַל הָאָח. וּמֵאָז הוּא מִתְנַהֵג בְּצוּרָה קָצַת מְוִזָּרָה.

„לֹא יִתָּכֵן שֶׁזּוּג צָעִיר לֹא יוּכַל לְטַיֵּל בְּגַן צִיבּוּרִי"

בְּמוֹצָאֵי־שַׁבָּת בְּקִיץ שֶׁעָבַר. יָשַׁב זוּג צָעִיר עַל סַפְסָל בְּפַארְק הַלְּאוּמִי שֶׁל רָמַת־גָּן. הוּא — חַיָּל בֶּן 19, הִיא, חֲבֵרָתוֹ, בַּת 18.

וְהִנֵּה הִגִּיעוּ לַמָּקוֹם תִּשְׁעָה נְעָרִים בְּגִיל 14־16. הֵם נִיגְּשׁוּ לַסַּפְסָל, וְהִתְחִילוּ לְהָצִיק לְבַחוּ־רָה.

הַחַיָּל וְהַחֲבֵרָה שֶׁלּוֹ קָמוּ מִן הַסַּפְסָל וְרָצוּ לָלֶכֶת מִשָּׁם. „הַחֲבֵ־רִ'ה" לֹא הִנִּיחוּ (נִתְּנוּ) לָהֶם לָ־צֵאת. הֵם הָלְכוּ אַחֲרֵיהֶם. לְיַד הַ־שַּׁעַר רָאָה הַחַיָּל שְׁלוֹשָׁה זוּגוֹת אֲחֵרִים. הוּא בִּיקֵּשׁ מֵהֶם עֶזְרָה.

אֲבָל הַנְּעָרִים הִצְלִיחוּ לְהַבְרִיחַ אוֹתָם. הֵם תָּפְסוּ בְּכוֹחַ אֶת הַחַיָּל וְאֶת הַבְּחוּרָה. כַּמָּה מֵהֶם הֶחְ־זִיקוּ בַּחַיָּל. הָאֲחֵרִים סָחֲבוּ אֶת הַבְּחוּרָה הַצִּידָה. הִפְשִׁיטוּ אוֹתָהּ בְּכוֹחַ, וְהִתְחִילוּ לַאֲנֹס אוֹתָהּ. לְפִי הַתּוֹר.

וְאָז הִגִּיעָה הַמִּשְׁטָרָה וְעָצְרָה אֶת כּוּלָּם.

הַשָּׁבוּעַ קָבַע בֵּית־הַמִּשְׁפָּט הַ־מָּחוֹזִי בְּתֵ"א אֶת פְּסַק־הַדִּין שֶׁל הַבְּחוּרִים.

„הַמְּנַהִיג" קִיבֵּל שֵׁשׁ שָׁנוֹת מַאֲסָר. עוֹד צָעִיר שֶׁאָנַס אֶת הַ־צְּעִירָה קִיבֵּל אַרְבַּע שָׁנִים. הַשְּׁ־לִישִׁי, שֶׁהַמִּשְׁטָרָה „הִפְרִיעָה" לוֹ — קִיבֵּל שְׁנָתַיִם וְעוֹד שְׁנַת מַ־אֲסָר עַל־תְּנַאי. הָאֲחֵרִים, שֶׁהָיוּ גַּם צְעִירִים יוֹתֵר וְלֹא הִסְפִּיקוּ לַאֲנֹס — קִיבְּלוּ חֲצִי־שָׁנָה בְּפוֹעַל וְעוֹד שָׁנָה וְחֲצִי עַל־תְּנַאי.

אָמַר הַשּׁוֹפֵט: „לֹא יִתָּכֵן שֶׁזּוּג צָעִיר לֹא יוּכַל עוֹד לְטַיֵּל בְּגַן צִיבּוּרִי. לֹא יִתָּכֵן שֶׁקְּבוּצָה שֶׁל צְעִירִים, כַּמָּה מֵהֶם כִּמְעַט יְלָדִים, תְּטִיל (תְּזָרֵק, תָּבִיא) אֵי־מָה וּפֶחָד עַל אֶזְרָחִים שְׁלוֹמִים".

הָ„קַ־גָּ־בְּ'" וְהַחוֹחֶנֶת נֶגֶד הָרַקָּדָן

פַּאנוֹב הָיָה רַקָּדָן בְּבַאלֶט „קִירוֹב" בְּרוּסְיָה. הוּא הָיָה רַקָּדָן טוֹב וְקִיבֵּל תָּמִיד פְּרָסִים. הַמְּבַקְּרִים כָּתְבוּ כִּי הוּא „גּוֹרְיֵיב הַשֵּׁנִי".

פִּתְאוֹם הָפַךְ פַּאנוֹב לְ„חוּלִיגַאן". מַה קָּרָה? פַּאנוֹב בִּיקֵּשׁ רְשׁוּת לַעֲלוֹת לְיִשְׂרָאֵל. מִיָּד זָרְקוּ אוֹתוֹ מִן הַבַּאלֶט. וְאִם זֶה לֹא דַּי – עוֹמְדִים לַעֲשׂוֹת לוֹ מִשְׁפָּט. מַדּוּעַ? „הוּא הֵיקָּה אֶת הַחוֹחֶנֶת, עַד שֶׁהִיא אִיבְּדָה אֶת הַהֲכָרָה" – אוֹמְרִים בְּ„קַ־גָּ־בְּ'", „וּבְעַד זֶה מַגִּיעוֹת לוֹ שָׁנָתַיִם מַאֲסָר".

„לֹא נָכוֹן" – אוֹמֵר פַּאנוֹב. „אִשְׁתִּי וְאִמָּהּ זָכוּ. אֲמָא שָׁלְחָה לֹא רוֹצָה שֶׁנִּיסַּע לְיִשְׂרָאֵל. אֲנִי עָמַדְתִּי בִּינְתַיִם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכּוּ זוֹ אֶת זוֹ. זֶה הַכֹּל".

לְמַתְחִיל

שבועון בעברית קלה

יוצא לאור על־ידי
הַיְחִידָה לְחִינּוּךְ מְבוּגָרִים בְּמִשְׂרַד הַחִינּוּךְ וְהַתַּרְבּוּת
רח' יפו 19, יְרוּשָׁלַיִם, ת"ד 99,
טלפון 221646
עורכת: רָחֵל עֲנָבָר
עורך־משנה: יִגְאָל מוֹלְדָבְסְקִי
„למתחיל לילד" — בעריכת מרים רוזן
„עולה־עשרה" — בעריכת פ. לדור
● עבור מנוי לעיתון יש לשלם בבנק הדואר, חשבון 9־06210־0, לפקודת משרד־החינוך והתרבות.
נדפס בדפוס סלומון, ירושלים

כְּדוּרְגָּל בְּבֵית הַסוֹהַר

כָּל שִׁחֲקָנֵי הַכְּדוּרְגֶּל שֶׁל מוֹשָׁב בֵּית־שִׁקְמָה — בֵּילוּי הַשַּׁבָּת בְּבֵית־הַסוֹהַר.

מַדּוּעַ? כִּי שִׁחֲקָנֵי הַכְּדוּרְגֶּל שֶׁל בֵּית־שִׁקְמָה הִפְסִידוּ בְּמִשְׂחָק נֶגֶד נִיטְחָה. וְזֶה לֹא מָצָא־חֵן בְּעֵינֵיהֶם. מָה עָשׂוּ? הֵם תָּקְפוּ אֶת הַשַּׂחְ־קָנִים שֶׁנִּיצְּחוּ בַּמִּשְׂחָק, זָרְקוּ אֲבָנִים עַל אוֹטוֹבּוּס שֶׁנָּסְעוּ בּוֹ, וְשִׁבְּרוּ אֶת הַשְּׁמָשׁוֹת.

822

לְמַתחִיל

שְׁבוּעוֹן בְּעִבְרִית קַלָה

יום שלישי, כ"ז בניסן תשל"ב, 11 באפריל 1972. 12 עמודים.
תמחיר 25 אגורות; למנויים: 8 ל"י לשנה, 4.5 ל"י לחצי־שנה

בְּרִית־הַמוֹעָצוֹת וְעִירַאק חָתְמוּ הֶסכֵּם לְ„יְדִידוּת וְשִׁיתוּף־פְּעוּלָה"

רֹאש מֶמשֶׁלֶת בְּרִית־הַמוֹעָצוֹת אֲלֶכְסֵי קוֹסִיגִין חָתַם הַשָּׁבוּעַ בְּעִירַאק הֶסכֵּם „יְדִידוּת וְשִׁיתוּף־פְּעוּלָה" בֵּין בְּרִית־הַמוֹעָצוֹת לְעִירַאק. הַהֶסכֵּם הוּא לַ־15 שָׁנִים.

בהסכם מדובר על עזרה צבאית של רוסיה לעיראק; על התייעצויות פוליטיות בדרגים גבוהים. על הידוק היחסים (חיזוק הקשרים) הפוליטיים והמסחריים. ועל שיתוף־פעולה בתחום הפקת הנפט.

שתי המדינות התחייבו לא להצטרף לשום ברית המכוונת נגד אחת מהן. כמו־כן התחייבו שתי המדינות לא להרשות למדינה אחרת כל־שהיא להשתמש בשטח שלהן נגד המדינה השנייה.

משקיפים אומרים כי הסכם זה בא להעמיק את החדירה הסובייטית לעולם הערבי. ההסכם בינה לבין עיראק מקרב את רוסיה אל אוצרות־הנפט העשירים של המפרץ הפרסי. ועכשיו יש לחפות להסכם דומה בין רוסיה לסוריה.

המשקיפים טוענים כי ההסכם בין רוסיה לעיראק התקבל במורת־רוח (אי־רצון) במצרים ובסוריה.

יִצחָק נָבוֹן - מְמַלֵא־מְקוֹם יוֹשֵׁב־רֹאש הַכְּנֶסֶת

סְגַן יוֹשֵׁב־רֹאש הַכְּנֶסֶת, מַר יִצחָק נָבוֹן, מְמַלֵא עַתָה בְּ־אוֹפֶן זְמַנִי אֶת תַפקִיד יוֹשֵׁב־רֹאש הַכְּנֶסֶת.

ב„מַעֲרָך" כְּבָר הֻחלוּ לְהִתיַיעֵץ עַל בְּחִירַת יוֹשֵׁב־רֹאש חָדָש לַכְּנֶסֶת, בִּמקוֹמוֹ שֶׁל רְאוּבֵן בַּרקַת ז"ל. רוֹב חַברֵי „הַמַעֲרָך" מַציִעִים כִּי חֲבַר־הַכְּנֶסֶת יִשׂרָאֵל יְשַׁעיָהוּ יִהיֶה יוֹשֵׁב־רֹאש הַחָדָש (מַר יְשַׁעיָהוּ הוּא הַיוֹם מַזכִּיר מִפלֶגֶת־הָעֲבוֹדָה). חַברֵי רָפ"י לְשֶׁעָבַר וַאֲחֵרִים מַציִעִים כִּי מַר נָבוֹן יִהיֶה יוֹשֵׁב־רֹאש הַכְּנֶסֶת.

אַלפֵי מְחַבְּלִים חָזְרוּ לִגבוּל לְבָנוֹן

יְדִיעוֹת מִנְיוּ־יוֹרק מוֹסרוֹת כִּי כ־5000 מְחַבְּלִים חָזְרוּ לְ־בָּסִיסִים שֶׁלָהֶם בִּדרוֹם לְבָנוֹן.

מְחַבְּלִים אֵלֶה בָּרְחוּ מֵאֵיזוֹר הַגְּבוּל בְּפִשׁיטָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל צַה"ל.

בְּנְיוּ־יוֹרק חוֹשְׁבִים כִּי הַ־מְחַבְּלִים עוֹמְדִים לְחַדֵש אֶת הַ־פְּעִילוּת שֶׁלָהֶם בַּיָמִים הַקְרוֹבִים. הַפַּצָם נֶהֱנִים הַמְחַבְּלִים מִתְמִיכָה מְלֵאָה שֶׁל מִצרַיִם.

300 מִילְיוֹן דוֹלָאר לִקנִיַית נָשֶׁק

בְּווֹשִׁינגטוֹן נֶחתַם הֶסכֵּם בֵּין אַרה"ב לְיִשׂרָאֵל. לְפִי הַהֶסכֵּם תְקַבֵּל יִשׂרָאֵל אַשרַאי (קרֶדִיט) שֶׁל 300 מִילְיוֹן דוֹלָאר לִרכִישַׁת נֶשֶׁק.

רֹאש מַטֶה מִשקִיפֵי הָאו"ם:
„אֵין צוֹרֶך בְּמַשקִיפִים נוֹסָפִים בִּגבוּל לְבָנוֹן"

רֹאש מַשקִיפֵי הָאו"ם בַּמִזרָח־הַתִיכוֹן אָמַר לְמַזכִּיר הָאו"ם, כִּי לְדַעתוֹ אֵין צוֹרֶך לְהוֹסִיף עוֹד מַשקִיפִים בִּגבוּל לְבָנוֹן. מַזכִּיר הָאו"ם מָסַר אֶת דְבָרָיו לְחַברֵי מוֹעֶצֶת־הַבִּיטָחוֹן.

לְמרוֹת זֹאת יֵש לְהַניַח כִּי מוֹעֶצֶת־הַבִּיטָחוֹן תַחלִיט לְהוֹסִיף מַשקִיפִים, לְפִי בַּקָשַׁת מֶמשֶׁלֶת לְבָנוֹן. יִיתָכֵן כִּי הַמוֹעֶצָה תַעֲבִיר מַשקִיפִים מִסִפַּר מַתעֶלֶת־סוּאֵץ לִגבוּל לְבָנוֹן.

אַנַב: הַהַחלָטָה לְהַעֲבִיר מַשקִיפִים מִתַעֲלַת־סוּאֵץ לִגבוּל לְבָנוֹן תַעֲלֶה לָאו"ם כַּמָה מֵאוֹת־אַלפֵי דוֹלָארִים לְשָׁנָה. כַּיָדוּעַ סוֹבֶלֶת מַזכִּירוּת הָאו"ם מִקשֵׁיֵי תַקצִיב.

• מַטֶה – מִסקָרָה. מַשקִיפֵי הָאו"ם – אַנשֵׁי הָאו"ם שֶׁתַפקִידָם לְהַשקִיף (לְהִסתַכֵּל) עַל הַנַעֲשֶׂה לְאוֹרֶך הַגְּבוּל וּלהוֹדִיעַ עַל כָּל הַפָּרָה שֶׁל הֶסכֵּמֵי הַפסָקַת־הָאֵש.

הָרוֹסִים מַעֲנִישִׁים אֶת סוֹלְז'נִיצִין

שלטונות מוסקבה לא הרשו לנציג האקדמיה השוודית להיכנס לרוסיה. האיש עמד לבוא לרוסיה כדי למסור לסופר סולז'ניצין את פרס־נובל, בביתו במוסקבה.

נראה כי ממשלת רוסיה החליטה „להעניש" את סולז'ניצין, בגלל הראיון (אינטרביו) שנתן לעיתונאי מערבי. בראיון זה אמר דברי ביקורת קשים על ממשלת רוסיה.

הַתקָפַת־לֵב לְג'ונסון

לינדון ג'ונסון, הנשיא הקודם של ארצות־הברית, קיבל השבוע התקפת־לב קלה. מבית־החולים נמסר כי מצבו טוב עכשיו. אך הוא יצטרך להישאר בבית־החולים זמן רב.

כְּנוּפיוֹת הַ„מַאפיָה" נִלחָמוֹת בְּנְיוּ־יוֹרק

בְּנְיוּ־יוֹרק מִשתוֹללֶת בִּימִים אֵלֶה מִלחֶמֶת אֲלִימָה • בֵּין כְּנוּפיוֹת הַמַאפיָה. ג'ו גאלו, אחד מֵראשֵׁי הַמַאפיָה בָּעִיר, נִרצַח בְּ־מסעדה איטלקית, כַּאשֶׁר חָגַג אֶת יוֹם־הוּלדתוֹ יַחַד עִם בְּנֵי־מִשפָּחָתוֹ.

נראה כי רצח זה חוא נקמה של אנשי ג'וזף קולומבו. לפני חודשים אחדים ירו אלמונים כדור בראשו של ג'וזף קולומבו ופצעו אותו קשה. קולומבו שוכב מאז בבית־החולים וכל גופו משותק.

מאז נרצחו כמה וכמה אנשים מן העולם התחתון של ארה"ב.

• אל"ם — שיש בו שימוש בכוח ואכזריות.

בשבוע הבא, ביום ד', תחוג מדינת־ישראל את
יום העצמאות העשרים וארבעה.

גיליון זה של „למתחיל" מוקדש ברובו ליום־העצמאות ולמלחמת־העצמאות. במרכז הגיליון — תוספת בת ארבעה עמודים, ובה תיאור המאורעות הדראמאטיים שהביאו להקמת מדינת־ישראל, והשלבים השונים של מלחמת העצמאות.

בתמונה: המונים שמחים בחוצות ירושלים — אחרי החלטת האו"ם על הקמת מדינה יהודית, ב־29 בנובמבר 1947

עַל סֵדֶר הַיוֹם

לֹא רַק בְּיוֹם־הַשוֹאָה

השבוע התייחד העם עם זכרם של שישה מיליון יהודים, שנרצחו בידי הנאצים בימי מלחמת־העולם השנייה.

לכל ימי־הזיכרון יש השפעה עמוקה על רוח עמנו ועל מעשיו. אך השפעת השואה באירופה עמוקה יותר מכל ימי־הזיכרון ההיסטוריים. ולא רק מפני שתדבר קרה בימינו, ורבים־רבים מאיתנו עדיין זוכרים באופן אישי את השואה.

השפעת השואה קשה יותר, עמוקה יותר, מפני שהשואה קרתה בעולם „הומאני", בעולם שהאמין באידיאות ליבראליות. בעולם שקרא לפירוק־נשק ולאחוות־אדם.

האם האמין העולם?

בכל מקרה, אנחנו, בני העם היהודי, האמנו.

אנחנו האמנו — והעולם ראה באדישות. אם לא ברשע, איך עם שלם נרצח ונשרף ועולה בעשן. ראה ולא עזר.

זאת לא נשכח לעולם. לעולם־לעולם יזכור יהודי באשר הוא שם, כי הוא ורק הוא אחראי לחייו. וזהי אחריות טוטאלית.

מכאן באה מערכת רגשות, מעשים, תגובות ורגישויות, שזר, לא־יהודי — לא יבין אותם לעולם.

ואל לנו להתפלא על כך. הזר מעולם לא היה יהודי בעולם שהפך מלכודת־רצח ליהודים.

ואל לנו להתרגש — גם לא כאשר סופר־נאצי כמו ג'ונטר גראס מבקר בישראל וטוען שהוא רואה סכנה של תחיית הנאציזם דווקא בישראל.

את אשר קרה לעם היהודי בשואה — אי־אפשר לשכוח וצריך לזכור. ולא רק ביום־השואה.

ירושלים שולם 78
דואר רשמי
משרד החינוך והתרבות

במקרה של אי־מסירה נא להחזיר לשולח. דמי דואר מחורים שבמחים

לִקרַאת נְסִיעַת ניקסון לְמוסקבָה: הַצָּפוֹן

חוקֵף, הָאַמְרִיקָנִים מַפְצִיצִים

לִפְנֵי כְּשבוּעַ פָּתְחוּ הַקוֹמוּנִיסטִים מִצָּפוֹן־וִיֶטנַאם בְּהַתקָפָה כְּלָלִית עַל הַשֶּטַח הַמָּפוֹרָז. כְּעֶשֶר דִיבִיזיוֹת קוֹמוּנִיסטִיוֹת מִשתַתְפוֹת בַּהַתקָפָה. הַהַתקָפָה גָרמָה כְּמַעַט לְהַתמוֹטטוּת כּוֹחוֹת הַדָרוֹם.

הָאַמְרִיקָנִים עָשׂוּ מַאֲמָץ אַדִיר (גָדוֹל מְאוֹד) כְּדֵי לִבלוֹם (לְעַצוֹר) אֶת הַהַתקָפָה שֶל הַקוֹמוּנִיסטִים. יוֹתֵר מִ־500 מְטוֹסִים מַפְצִיצִים אֶת צָפוֹן־וִיֶטנַאם וְאֶת הָעֹרֶף הַתוֹקֵף. אַרצוֹת־הַבְּרִית טוֹעֶנֶת כִּי הַהַפְצָצוֹת כְּבָר גָרמוּ לְהַחלֶשֶת הַהַתקָפָה.

מַדוּעַ הִתלַקחוּ שוּב הַקְרָבוֹת בְּוִיֶטנַאם?

מִמשֶלֶת אַרצוֹת־הַבְּרִית מְסַרֶבֶת לְהַשתַתֵף בְּ„שִיחוֹת פָּאריז" (לְהַסדֵר בָּעָיַת וִיֶטנַאם), מִפְּנֵי שֶלְדַעתָה „סוֹחֶבֶת" הָאנוֹי אֶת הַשִיחוֹת וְאֵינָה מְתַיחֶסֶת אֲלֵי־

[redacted]

הֵן בְּרצִינוּת. עַתָה הַחלִיטָה מִמשֶלֶת הָאנוֹי לְהַעֲמִיד בְּמִבחָן אֶת הַמְדִינִיוּת שֶל הַנָשִיא ניקסוֹן.

מִלחֶמֶת־הָעֲצָבִים בֵּין אַרה"ב וּבֵין צָפוֹן־וִיֶטנַאם הִגִיעָה אֵי־פוֹא לְשִיא חָדָש. וְהַשְאֵלוֹת

מִצרַיִם מַ

„המצב של מצרים — רע מ־אוד". כותב מוחמד חסנין הייכל, עורך העיתון המצרי „אל־אהראם". וכידוע, מבטאו הייכל את דעתו של סאדאת ושל ממשלתו.

בימים אלה קיבלנו הוכחה לכך, כי סאדאת נמצא בפאניקה: הוא הודיע, בוועידה השנתית של אירגוני המחבלים הפלסתינאים, כי מצרים מנתקת את קשריה עם ירדן. סאדאת מקוה כי בדרך זו יצליח להכשיל את תוכנית הפדראציה של המלך חוסין.

סאדאת טוען כי תוכניתו של חוסיין אינה שונה כלל מתוכנית אלון. הוא כועס וזועם על חוסיין, שהעז להציע תוכנית להסדר מבלי להתייעץ עם מצרים.

סאדאת גם מודאג מן העובדה שהאמריקנים הבטיחו לסייע לחוסיין, כדי שיוכל להתמודד עם הקומוניסטים. האם יצליח סאדאת להכניע את חוסיין? להפך. נראה כי יחוף את חוסיין עוד יותר לזרועות ארצות־הברית. נוסף על כך מחריפה מצרים את הקרע בעולם הערבי.

אמר אחד המנהיגים הפלסתינאיים משכם: „אם מדינות־ערב ימשיכו בדרך זו, ואתם (הישראלים) תמשיכו להיות חזקים — נמשיך לחיות יחד עמכם לעולם ועד (לתמיד)".

האם לכך מתכוון סאדאת?

פְּסוּק אַחֲרוֹן

„וְקִבַּצְתִי אֶתכֶם מִן הָעַמִים, וְאָסַפְתִי אֶתכֶם מִן הָאֲרָצוֹת אֲשֶר נְפוֹצוֹתֶם (הִתפַּזַרתֶם) בָּהֶם, וְנָתַתִי לָכֶם אֶת אַדמַת יִשרָאֵל".

(יְחֶזקֵאל י"א, י"ז)

„למתחיל", גיליון 822, עמוד 2

נִפטַר יוֹשֵב־רֹאש הַכְּנֶסֶת

רְאוּבֵן בַּרקַת ז"ל

יוֹשֵב־רֹאש הַכְּנֶסֶת, רְאוּבֵן בַּרקַת, נִפטַר בַּיוֹם הָאַחֲרוֹן שֶל פֶּסַח בְּגִיל 66. הוּא הִשאִיר אִשָה, בֵּן וּבַת.

רְאוּבֵן בַּרקַת נִקבַּר בְּטֶקֶס מְלֻוֶה בְּחֻלקַת הַ־נְבִיאִים" שֶעַל הַר־הַזֵיתִים.

ראובן ברקת נולד בליטא ולמד בישיבה ובגימנסיה עברית. הוא היה אחד ממייסדי „החלוץ הצעיר" ויושב־ראש אירגון „העב־" בליטא. הוא למד מש־פרות בסורבון בפאריז יטה של שטרסבורג.

4 שנים עלה לארץ. כאן ר מחלקת ההתיישבות ז החקלאי. בימי מל־לם השנייה היה מזכיר ון החייל. אחר־כך עבד המדינית של ההסתד־

קום המדינה היה ראש המדינית של ההסתד־ מחלקת תאירגון, יו"ר תרפות ויו"ר המחלקה

1 שנה התמנה לשגריר רווגיה, ובשנים 1962 יה המזכיר הכללי של

אז הכנסת השביעית הוא כיהן כיושב־ראש הכנסת.

שִים רָצחוּ אֶת שַלִים זַנזִיבַּאר

רלו שֶל עֲרִיץ*

רומה. שליט האי זנ־ת בשבת.

היא אי קטן, והיא דראציה עם טנגאני־יא טנזאניה — אשר מד הנשיא ניירֶרֶה. ה ידוע כעריץ ושליט הבשמים" (כינוי לזנ־

ר שנים השתלט קא־אי ונטל (לקח) לידיו את השלטון מידי הערבים שהחזיקו בו. כעבור שנתיים הצטרף לפדראציה של טנגאניה.

בשבת התנקשו בחייו של העריץ שלושה רוצחים. עדיין לא ידוע מי בדיוק עומד מאחורי המתנקשים. אולם נראה כי גורלו של עבד קארומה היה הגורל הקלאסי של העריצים: מוות מידי רוצחים.

* עריץ — בלועזית: דספוט, טיראן.

יְהוּדֵי מִצרַיִם חוֹשְשִים מִמִלחָמָה

הָרַב חַיִים דוּאֶק, הָרַב הָ־רָאשִי שֶל מִצרַיִם, קִיבֵּל רְשוּת לְעָזוֹב אֶת מִצרַיִם יַחַד עִם בְּנֵי־מִשפַּחתוֹ.

כְּשֶהִגִיעַ הָרַב דוּאֶק לְפָארִיס, נִפגַש עִם עִיתוֹנָאִים וְסִיפֵּר לָהֶם עַל הַגוֹרָל שֶל הַיְהוּדִים הַמְעַטִים שֶעֲדַיִין נִשאֲרוּ בְּ־מִצרַיִם.

הָרַב סִיפֵּר כִּי הִכרִיחוּ אוֹתוֹ לוֹמַר דְבָרִים־שֶקֶר אוֹפְטִימִיִים עַל הַמַצָב שֶל יְהוּדֵי מִצרַיִם, לְאַחַר מִלחֶמֶת שֵשֶת־הַיָמִים. בְּאוֹתָהּ תְקוּפָה נֶאֱסרוּ רוֹב בְּנֵי הַקְהִילָה. שׁוֹטֵר־חֶרֶש מִצרִי יָשַב בֵּין הָעִיתוֹנָאִים וְרָמַז לוֹ מַה לוֹמַר, עַל מָה לַעֲנוֹת וְאִילוּ שְאֵלוֹת לְהַשאִיר בְּלִי תְשוּבָה.

הָרַב סִיפֵּר כִּי מֵאָז הַמִלחָמָה יָצְאוּ מִמִצרַיִם כְּאַלפַּיִים וַחֲמֵשׁ־מֵאוֹת יְהוּדִים, וְהַיוֹם נִשאֲרוּ בְּמִצרַיִם כְּאַרבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִישִים יְהוּדִים — רוּבָם זְקֵנִים וְחוֹלִים. בְּקָאהִיר פְּתוּחִים עֲדַיִן שְלוֹשָה בָּתֵי־כְּנֶסֶת, וּבְאֶלכְּ־סַנדרִיָה — שְנַיִים.

הָרַב עָצמוֹ בִּיקֵשׁ רְשוּת לָצֵאת מִמִצרַיִם לִפְנֵי יוֹתֵר מִ־שְלוֹשָה חוֹדָשִים. בְּסוֹפוֹ שֶל דָבָר הרשו לוֹ לָצֵאת, בְּתנַאי שֶלֹא יָשוּב לְעוֹלָם לְמִצרַיִם.

הָרַב סִיפֵּר כִּי יְהוּדֵי מִצ־רַיִם פּוֹחֲדִים מְאוֹד שֶמָא (אוּלַי) תִפרוֹץ מִלחָמָה נוֹסֶפֶת בֵּין יִשְ־רָאֵל לְמִצרַיִם, וְהֵם יֵאָסְרוּ שוּב וְיִישָלְחוּ לְמַחֲנוֹת־רִיכּוּז.

אִמּו שֶׁל הַדַּאפִּי הָיְתָה יְהוּדִיָּה

סוֹכְנוּת־הַיְדִיעוֹת שֶׁל מָרוֹקוֹ מוֹסֶרֶת: אִמּו שֶׁל שַׁלִּיט לוּב מוּעַמַּר קַדַּאפִּי הָיְתָה יְהוּדִיָּה מִבֶּנְגָּזִי. הִיא הִתְחַתְּנָה עִם מוּסְלְמִי וְעָבְרָה לְדָת הַמּוּסְלְמִית.

עַכְשָׁיו מִתְבָּרֵר כִּי לְקַדַּאפִּי יֵשׁ גַּם קְרוֹבֵי־מִשְׁפָּחָה בְּיִשְׂרָאֵל. הַקְּרוֹבִים שֶׁלּוֹ (מִצַּד אִמּוֹ) גָּרִים בְּרָמַת־גָּן, בְּבַת־יָם וּבְתֵל־אָבִיב.

הַנְּחָלִים מָלְאוּ מַיִם

גְּשָׁמִים חֲזָקִים יָרְדוּ הַשָּׁבוּעַ בַּנֶּגֶב. הַנְּחָלִים בָּעֲרָבָה הִתְמַלְּאוּ מַיִם וְהִצִּיפוּ (מִילְאוּ) אֶת הַכְּבִישִׁים. מְאוֹת מְטַיְּלִים שֶׁחָזְרוּ מֵאֵילַת וּמִשְּׁאָרִם אֵי־שָׁם – לֹא יָכְלוּ לַעֲבוֹר אֶת הַכְּבִישׁ לְיַד עֵין־יַהַב, וְהֵם נֶאֱלְצוּ לְחַכּוֹת כְּאַרְבַּע שָׁעוֹת, עַד אֲשֶׁר יָרְדוּ הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הַכְּבִישׁ.

עוֹלִים מִבֶּנְגָּזִי סִיפְּרוּ: שָׁם אִמּוֹ שֶׁל קַדַּאפִּי הָיְתָה סַנְדְּרִיָּה. בְּשָׁנוֹת ה־40 קִיבְּלָה אֶת הַדָּת הַמּוּסְלְמִית וְשִׁנְּתָה אֶת שְׁמָהּ לְחַדִּיגָ'ה. לְחַדִּיגָ'ה נוֹלְדוּ כַּמָּה בָּנִים וּבָנוֹת, וְאֶחָד מֵהֶם הוּא מוּעַמַּר קַדַּאפִּי.

אֶחָד מִקְרוֹבֵי־הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁל קַדַּאפִּי אוֹמֵר, כִּי אִמּוֹ שֶׁל קַדַּאפִּי נֶחְשְׂפָה בְּכֹחַ, וְהִכְרִיחוּ אוֹתָהּ לְהִתְאַסְלֵם וּלְהִתְחַתֵּן עִם אָבִיו שֶׁל קַדַּאפִּי.

אֲסִירִים רוֹסִיִּים תָּפְרוּ אֶת פִּיהֶם

עִיתּוֹן הַמַּחְתֶּרֶת הָרוּסִי „כְּרוֹנִיקָה שֶׁל הַמְּאוֹרָעוֹת הַשּׁוֹטְפִים" כּוֹתֵב: 15 אֲסִירִים בְּמַחֲנֵה־עֲבוֹדָה סוֹבְיֶטִי תָּפְרוּ אֶת הַשְּׂפָתַיִם שֶׁלָּהֶם. הֵם עָשׂוּ זֹאת בְּמָחְאָה (פְּרוֹטֶסְט) עַל הַתְּנָאִים הַקָּשִׁים בַּמַּחֲנֶה. שִׁשָּׁה מֵהֶם נִשְׁלְחוּ לְבֵית־חוֹלִים פְּסִיכִיאָטְרִי.

נַעֲרָה נָפְלָה לְוַאדִי

200 „צוֹפִים" מִכִּיתּוֹת ט' בְּתֵל־אָבִיב – יָצְאוּ לְטִיּוּל מִיָּם אֶל יָם.

בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לַטִּיּוּל הַגִּיעוּ ה„צוֹפִים" לְוַאדִי עַמּוּד, לְיַד צְפַת.

_ אַחַת הַבָּנוֹת, אִירִית גַּבְרִיאֵלִי, רָצְתָה לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן הַפַּלְגִּי הַזּוֹרֵם אֶל הַנַּחַל. הִיא הִתְכּוֹפְפָה – וּפִתְאוֹם הֶחֱלִיקָה וְנָפְלָה אֶל תּוֹךְ הַוַּאדִי.

אִירִית נִפְצְעָה בָּרֹאשׁ. חוֹבֵשׁ שֶׁהִשְׁתַּתֵּף בְּטִיּוּל הִגִּישׁ לָהּ עֶזְרָה רִאשׁוֹנָה. מִדְרִיךְ אֶחָד רָץ עַד לְקִיבּוּץ חוּקוֹק וּבִיקֵּשׁ עֶזְרָה.

כַּעֲבוֹר רָגָעִים מִסְפָּר הִגִּיעַ לַמָּקוֹם הֶלִיקוֹפְּטֶר שֶׁל חֵיל־הָאֲוִיר וְלָקַח אֶת אִירִית לְבֵית־הַחוֹלִים.

הָרוֹפְאִים אָמְרוּ כִּי הַפְּצָעִים שֶׁל אִירִית קַלִּים, וְהַחֲבָרָה הִמְשִׁיכוּ בְּטִיּוּל.

• פְּלָג – זֶרֶם־מַיִם, נַחַל קָטָן מְאוֹד.

הַכֹּל בְּגַלַּל תַּרְנְגוֹלֶת

לִילָה אֶחָד, בִּשְׁנַת 1924, פָּרַץ אָדָם לְחַוַּת חַקְלָאִית בְּמִדִּינַת מֵיין בְּאַרְצוֹת־הַבְּרִית וְגָנַב תַּרְנְגוֹלֶת.

בְּאוֹתוֹ לַיְלָה, שָׁעוֹת מִסְפָּר לְאַחַר גְּנֵיבַת הַתַּרְנְגוֹלֶת, נִרְצַח אָדָם בַּחַוָּה.

מְלַוִּין וִיטוֹם, הָאִישׁ שֶׁגָּנַב תַּרְנְגוֹלֶת, נָאֱסַר וְנִשְׁפַּט לִשְׁלוֹשׁ שָׁנוֹת מַאסָר. הָאִישׁ הַשֵּׁנִי, שֶׁרָצַח אָדָם – לֹא נֶעֱצַר. אַךְ הַשּׁוֹפְטִים דָּנוּ אוֹתוֹ לְמַאסַר־עוֹלָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו (בְּלִי שֶׁהוּא יִהְיֶה בַּמָּקוֹם). שְׁנֵי הַתִּיקִים – שֶׁל הָרוֹצֵחַ וְשֶׁל הָאִישׁ שֶׁגָּנַב תַּרְנְגוֹלֶת – „הִתְעָרְבוּ" בְּמִשְׁטָרַת.

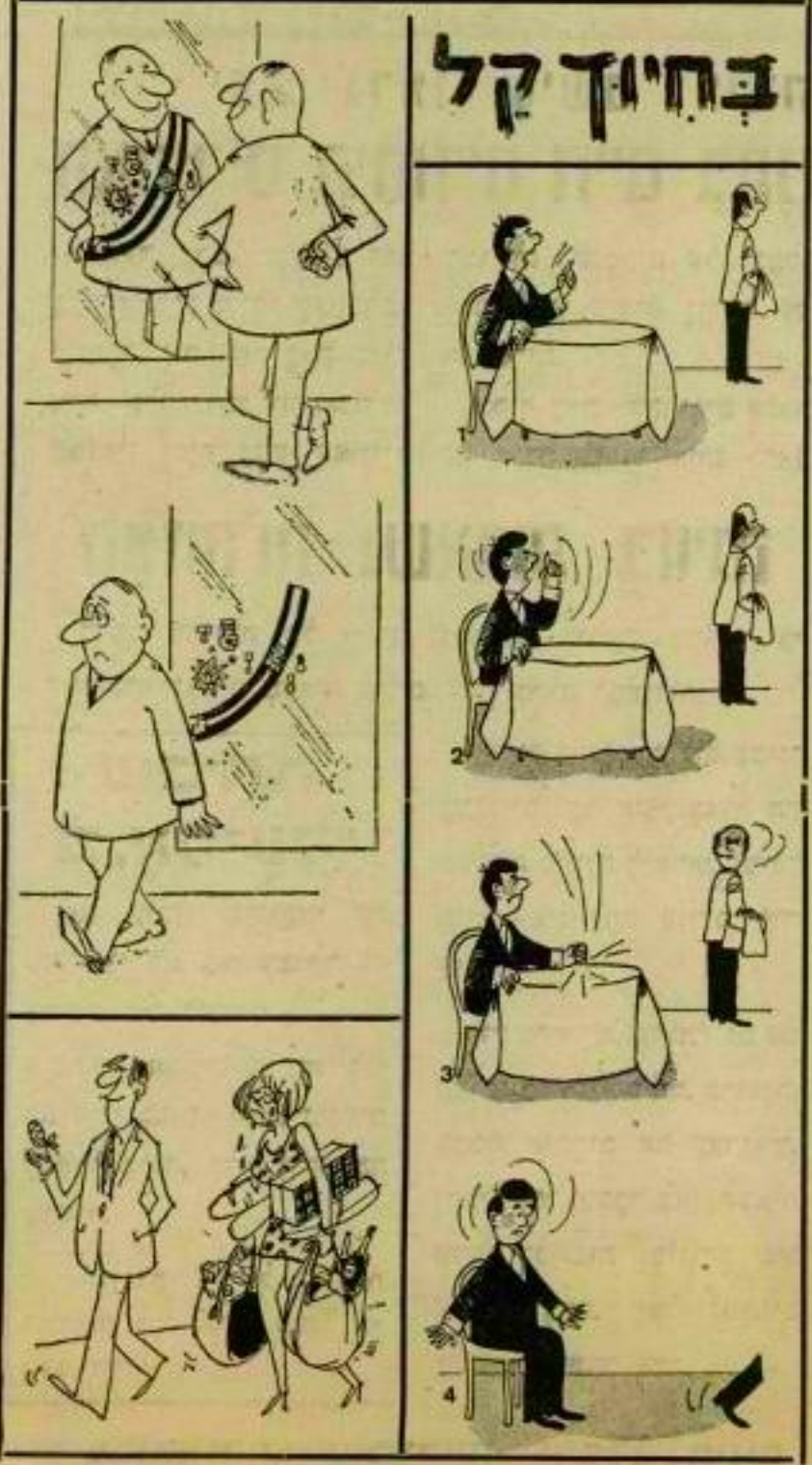
וְכָךְ קָרָה שֶׁגַּנָּב הַתַּרְנְגוֹלֶת יָשַׁב בְּבֵית־הַסֹּהַר 48 שָׁנָה.

יוֹם אֶחָד בִּיקֵּשׁ עִיתּוֹנַאי לְחַיֵּי־פֶּשַׁע עִם אָסִיר וָתִיק. מְנַהֵל בֵּית־הַסֹּהַר בְּמִיין קָבַע לוֹ פְּגִישָׁה עִם מְלַוִּין וִיטוֹם.

אָמַר הָאִישׁ: בְּמֶשֶׁךְ 30 הַשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת לֹא בִּיקֵּר אֶצְלִי אִישׁ. אֲנִי אוֹמֵר תָּמִיד לְסוֹהֲרִים שֶׁאֲנִי יוֹשֵׁב כָּאן „חִינָּם" – אֲבָל הֵם צוֹחֲקִים וְקוֹרְאִים לִי „רוֹצֵחַ". אֲנִי כָּתַבְתִּי מִכְתָּבִים לְמְנַהֵל בֵּית־הַסֹּהַר, לַמּוֹשֵׁל – אַךְ אִישׁ לֹא עָנָה לִי.

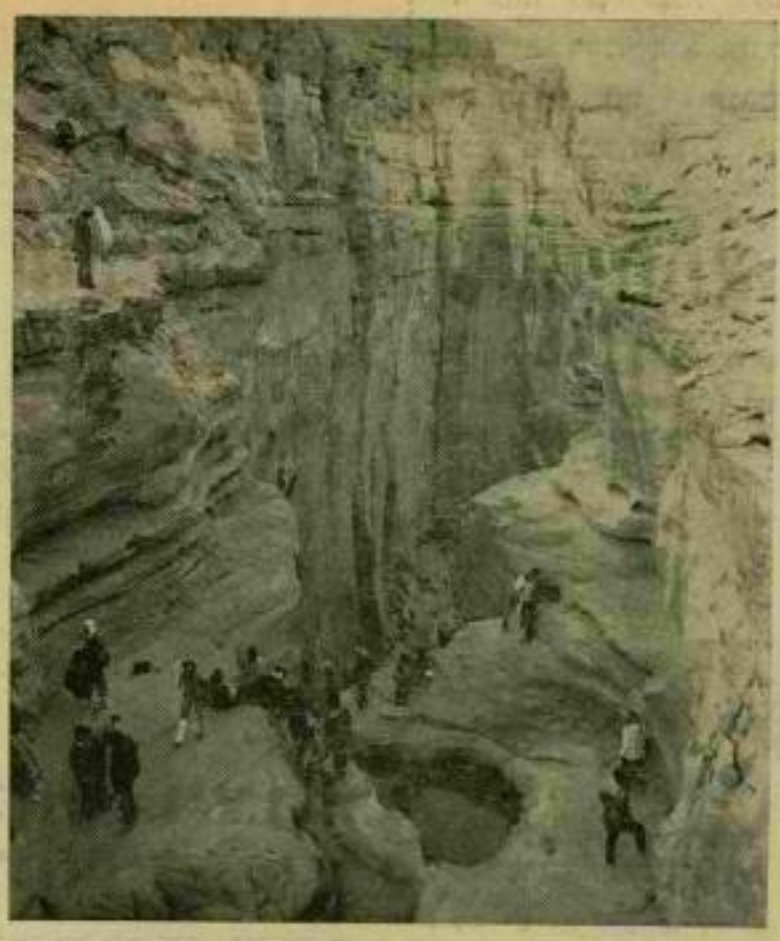
עַתָּה הִשְׁתַּחְרֵר וִיטוֹם. נִרְאֶה שֶׁיְּקַבֵּל פִּיצוּיִים גְּבוֹהִים. אַךְ מַה יֵּצֵא לוֹ מִזֶּה? „הַחַיִּים שֶׁלִּי הָלְכוּ לְאִיבּוּד", הוּא אוֹמֵר.

בְּחִיּוּךְ קַל

מִי מַכִּיר? מִי יוֹדֵעַ?

הָאִם אַתָּה יוֹדֵעַ הֵיכָן צִילְמְנוּ אֶת הַתְּמוּנָה הַזֹּאת? אִם אַתָּה יוֹדֵעַ זֹאת, שְׁלַח אֶת הַתְּשׁוּבָה, עַל־גַּבֵּי גְּלוּיָה בְּלָבָד, לְמַעֲרֶכֶת „לְמִתְחִילִים", ת"ד 99, יְרוּשָׁלַיִם, וְתוּכַל לְהִשְׁתַּתֵּף בְּהַגְרָלַת פְּרָסִים.

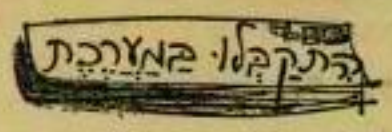
הַבִּנְיָן בְּתְמוּנָה שֶׁפִּירְמְנוּ לְפָנֵי שָׁבוּעַ עַיִן גְּמָצָא בְּרָמְלָה. וְהוּא יָדוּעַ בְּשֵׁם „הַמִּגְדָּל הַלָּבָן".

בְּהַגְרָלַת שֶׁעָרְכְנוּ בֵּין הַפּוֹתְרִים, זָכוּ בְּפְרָסִים: רְפִי אֶלְוָז (אֶסְבֶּסְטוֹן 595/2, קְרִיַּת־אַתָּא) וְדָנִיאֵל פִּנְחָסוֹב (רח' קְמִינִיטְסָה 16, קְרִיַּת שָׁלוֹם, ת"א).

„חִינּוּךְ מִצְרִי"

הָעִיתּוֹן הַמִּצְרִי „אֶל־אַכְבַּאר" כּוֹתֵב: אִשָּׁה אַחַת פָּנְתָה לְבֵית־הַמִּשְׁפָּט וּבִיקְשָׁה גֵּט מִבַּעְלָהּ.

הַסִּיבָּה: בַּעְלָהּ הֶחְלִיט לְחַנֵּךְ אוֹתָהּ בְּשִׁיטָה מְיוּחֶדֶת: בְּכָל פַּעַם שֶׁהִיא נִרְדֶּמֶת, הוּא מְעִיר אוֹתָהּ בְּעִוֻּרֶת סְטִירוֹת־לֶחִי...

● עִלּוֹן אוֹלְפַּן חֲנִיתָה (מְחוֹז ר').

● „שִׂיחָה בֵּין אוֹלְפָנִיסְטִים" (קִיבּוּץ חֲנִיתָה).

עִבְרִית לָעָם בְּשִׁדּוּרֵי יִשְׂרָאֵל

בְּשָׁעָה 7 בְּעֶרֶב, בְּרֶשֶׁת ב'

● יוֹם ד' — 12.4 : חֲדָשׁוֹת. עַל הַמִּתְרָחֵשׁ. שִׁיעוּר עִבְרִית לְמִתְחִילִים.

● יוֹם ה' — 13.4 : חֲדָשׁוֹת. יוֹמַן חֲדָשׁוֹת שָׁבוּעִי. נִיבֵּי לָשׁוֹן וְשִׁנּוּיִים.

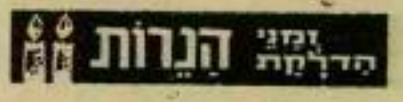
● יוֹם ו' — 14.4 : חֲדָשׁוֹת. סוֹפֵר, סִיפּוּר וְתִיאַטְרוֹן.

● מוֹצָאֵי־שַׁבָּת — 15.4 : חֲדָשׁוֹת. סִיפּוּרִים מִן הַתַּנַ"ךְ. עִם שִׁיר אָחוֹר.

● יוֹם א' — 16.4 : חֲדָשׁוֹת. מָאזִין שׁוֹאֵל — מוֹמְחֶה מֵשִׁיב. מְקוֹמוֹת בְּחֲדָשׁוֹת.

● יוֹם ב' — 17.4 : חֲדָשׁוֹת. בְּעִיּוּרוֹת וּבְסְפָרִים. שִׁיעוּר עִבְרִית לְמִתְחִילִים.

● יוֹם ג' — 18.4 : חֲדָשׁוֹת. עוֹלֶה עַל קְלִיטָתוֹ. שְׁאֵלוֹת כְּתִיב.

פָּרָשַׁת מְזָרִיעַ־מְצוֹרָע, א' בְּאִיָּר

	יְרוּשָׁלַיִם	ת"א	חֵיפָה
עֶרֶב־שַׁבָּת	5.29	5.47	5.40
מוֹצָאֵי־שַׁבָּת	6.45	6.43	6.47

יֹמַא' גְּרָמָנִי שָׁיְשֵׁב בְּמַחֲנֵה „פּוֹטְמָה":

הָאֲסִירִים הַיְּהוּדִים חַיִּים בְּתְנָאִים „רְצָחָנִיִּים"

אוֹבֶה אַרְפָּ, בֶּן 32, הוּא טַבָּח־אוֹנְיָיה מִלִּיבֶּק שֶׁבְּמַעֲרַב־גֶּרְמַנְיָה. יוֹם אֶחָד בָּאָה הָאוֹנְיָיה שֶׁלּוֹ לִנְמַל אַרְחַאנְגֶלְסְק שֶׁבְּצְפוֹן וּסְיָה. אַנְשֵׁי הָאוֹנְיָיה רָבוּ עִם הַשּׁוֹטְרִים שֶׁל הַנָּמָל, וְהֵם לָקְחוּ בִּיצִים וְזָרְקוּ עַל הַשּׁוֹטְרִים.

הַסּוֹף הָיָה, שֶׁהָרוּסִים אָסְרוּ אֶת אוֹבֶה וְשָׁלְחוּ אוֹתוֹ לְ־18 חוֹדְשֵׁי מַאֲסָר בְּמַחֲנֵה „פּוֹטְמָה".

כָּאן פָּגַשׁ אוֹבֶה אֶת אֲסִירֵי־צִיּוֹן. הוּא סִיפֵּר כִּי תְּנָאֵי־הַחַיִּים בְּמַחֲנֵה הֵם „רְצָחָנִיִּים" מַמָּשׁ, וְכִי הָאֲסִירִים הַיְּהוּדִים הֻסְכּוּ לַאֲנָשִׁים שְׁבוּרִים.

הוּא עַצְמוֹ הִפְסִיד 27 קִילוֹ מִמִּשְׁקַל גּוּפוֹ בְּ־18 חוֹדְשֵׁי הַ־מַּאֲסָר.

הַמְּזוֹנוֹת נִשְׁאָרוֹת בְּווִינָה

הַרְבֵּה מְזוֹנוֹת שֶׁל עוֹלִים נִשְׁאָרוֹת בְּווִינָה. מְדוּעַ? כִּי הַמְּטוֹסִים יוֹצְאִים מְלֵאִים עוֹלִים, וְאֵין מָקוֹם לְמְזוֹנוֹת.

לְפְעָמִים מְחַכִּים הָעוֹלִים שְׁבוּעַ־שְׁבוּעַיִם, עַד אֲשֶׁר בָּאוֹת הַ־מְּזוֹנוֹת מִווִינָה לְיִשְׂרָאֵל. וּבֵינְתַיִם – אֵין לָהֶם בְּגָדִים לִלְבּוֹשׁ.

חוּץ מִזֶּה יֵשׁ „צָרוֹת" גַּם עִם הָאַרְגּוֹנִים שֶׁל הָעוֹלִים. בְּרוּסְיָה, בְּמֶכֶס, פּוֹתְחִים אֶת הָאַרְגָּזִים, וְהַכֹּל נִשְׁפָּךְ וְנִשְׁבָּר. בְּווִינָה בָּאִים אַנְשֵׁי הַסּוֹכְנוּת וְסוֹגְרִים שׁוּב אֶת הָאַרְגָּזִים. אֲבָל לִפְעָמִים זֶה קוֹרֶה מְאוּחָר מִדַּי.

שְׁבִיתָה בְּ„אֶל־עַל"

400 עוֹבְדֵי תַּחֲזוּקָה* שֶׁל „אֶל־עַל" לֹא בָּאוּ הַבּוֹקֶר לַ־עֲבוֹדָה. הֵם שׁוֹבְתִים.

תִּשְׁעָה מְטוֹסִים שֶׁל „אֶל־עַל" לֹא יָכְלוּ לָטוּס. 2100 נוֹסְעִים נִשְׁאֲרוּ בְּלוֹד, וְלֹא יָדְעוּ מַה לַּעֲשׂוֹת.

* תַּחֲזוּקָה – כָּל הַפְּעוּלוֹת הַדְּרוּשׁוֹת כְּדֵי לְקַיֵּם מִפְעָל בְּ־מַצָּב תָּקִין.

דִּיפְלוֹמָאטִים יִשְׂרְאֵלִיִּים יִלְמְדוּ סִינִית

עוֹבְדֵי מִשְׂרַד־הַחוּץ יוּכְלוּ לִלְמוֹד רוּסִית וְ־סִינִית בְּקוּרְסִים שֶׁל מִשְׂרַד־הַחוּץ.

עַד הַיּוֹם יְכוֹלִים עוֹבְדֵי הַמִּשְׂרָד לִלְמוֹד בְּקוּרְסִים: אַנְגְּלִית, צָרְפָתִית, סְפָרְדִית וַעֲרָבִית.

2200 רוֹפְאִים עָלוּ לְיִשְׂרָאֵל בַּשָּׁנָתַיִם הָאַחֲרוֹנוֹת

מְנַהֵל בֵּית־הַסֵּפֶר לִרְפוּאָה בְּאוּנִיבֶרְסִיטָה שֶׁל תֵּל־אָבִיב אָמַר: בַּשָּׁנָתַיִם הָאַחֲרוֹנוֹת עָלוּ לְיִשְׂרָאֵל 2200 רוֹפְאִים מֵרוּסְיָה וּמֵאַרְצוֹת־הַבְּרִית. בְּאוֹתוֹ זְמַן גָּמְרוּ 220 אִישׁ אֶת בָּתֵּי־הַסֵּפֶר לִרְפוּאָה בְּיִשְׂרָאֵל. כְּ־20% מֵהֶם עָזְבוּ אֶת הָאָרֶץ.

הַמִּילְיוֹנֶר מִפְלוֹרִידָה הָיָה נַהַג מוֹנִית בְּתֵל־אָבִיב

הַשָּׁבוּעַ בָּא לָאָרֶץ מוּלְטִי־מִילְיוֹנֶר מִפְלוֹרִידָה. הַמִּילְיוֹנֶר, קוֹלוֹאֵס מוֹרְלִי, הָיָה פַּעַם נַהַג־מוֹנִית בְּתֵל־אָבִיב. כַּאן קָרְאוּ לוֹ נִיסִים מִשְׁ־לוֹם. הוּא לֹא הִצְלִיחַ כַּאן ב„בִּיז־נֶס" וְנָסַע לְפְלוֹרִידָה. אֲבָל לִבּוֹ נִשְׁאַר כַּאן.

הַשָּׁבוּעַ בָּא לָאָרֶץ יַחַד עִם יְדִי־דִים רַבִּים. הוּא חוֹגֵג כַּאן חֲנִיגַת בַּר־מִצְוָה לִבְנוֹ.

וּמִי הֵם הָאוֹרְחִים שֶׁל מוֹרְלִי? נִזְכִּיר רַק שְׁנַיִם מֵהֶם: בְּנוֹ שֶׁל שֶׁל אַייזֶנְהָאוֶאר, וְסִימוֹן הַשֵּׁנִי, שֶׁהָיָה בְּעָבַר מֶלֶךְ בּוּלְגַרְיָה...

הַסְּפוֹרְטַאי מֵת מִשְּׁמִחָה

עַלִּי מַחְמוּד אַלְפַּשׁ הָיָה שַׁחְקָן ...עִיר (21) מִקָּאהִיר. ...שִׁי בָּעֵט עַל כַּדּוּר ... הָיָה מֶמֶשׁ „גּוֹל". ...יא נִיצָּחוֹן לִקְבוּצָה ...

...„נוֹרָא". הוּא צָעַק: ...עַר", „שַׁעַר"...

...ק וְצָעַק – עַד שֶׁ־

וְגַר אַרְיֵה עִם כֶּבֶשׂ...

בְּדִיחָה מִמּוֹסְקְבָה:

סַיָּר מֵאַנְגְּלִיָּה בִּיקֵר בְּ־גַּן־הַחַיּוֹת שֶׁל מוֹסְקְבָה.

עַל כְּלוּב אֶחָד רָאָה כְּתוֹבֶת: „דּוּ־קִיּוּם בְּשָׁלוֹם: אַרְיֵה וְכֶבֶשׂ". הַבַּיִת הָאַנְגְּלִי, וְלֹא הַמֵּאָמִין לְמַרְאֵה עֵינָיו: אַרְיֵה וְכֶבֶשׂ יְשָׁבוּ יַחַד בְּכְלוּב.

„אֵיךְ אַתֶּם עוֹשִׂים זֹאת?" – שָׁאַל.

„פָּשׁוּט מְאוֹד" – אָמַר לוֹ עוֹבֵד הַגַּן: „בְּכָל פַּעַם שֶׁאַרְיֵה רָעֵב, הוּא אוֹכֵל אֶת הַכֶּבֶשׂ. וְאָז – אֲנַחְנוּ מַכְנִיסִים כֶּבֶשׂ חָדָשׁ"...

חוֹת־שָׁדֶה בְּחַג־הַפֶּסַח

בְּעֶרֶב־פֶּסַח יָצְאוּ פּוֹעֲלֵי „אֲגְ־רְסְקוֹ" לְיוֹם חוֹפְשָׁה. אֲבָל בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם קִיבְּלָה „אֲגְרְסְקוֹ" הַזְמָנָה לְשַׁלּוֹחַ 16,000 תֵּיבוֹת תּוֹת־שָׂדֶה לְאֵירוֹפָּה.

בְּאֵירוֹפָּה חִיכּוּ מְאוֹד לְתוּת. כִּי הַנּוֹצְרִים עָמְדוּ לַחֲגֹג אֶת חַג־הַפֶּסַח. וּמַה נְּעִים יוֹתֵר בְּחַג מֵאֲשֶׁר לֶאֱכוֹל תּוֹת־שָׂדֶה בְּקַצְפַּת? 35 מְנַהֲלִים שֶׁל „אֲגְרְסְקוֹ" הֶחְלִיטוּ לְעַזֵּב אֶת הַמִּשְׂרָדִים וְלָצֵאת לַעֲבוֹדָה. הֵם הֵבִיאוּ אֶת הַתֵּיבוֹת לְלוֹד וְהֶעֱלוּ אוֹתָם עַל הַמְּטוֹס.

שָׁבוּעַ אַחֲרֵי־כֵן חִילְקוּ אַנְשֵׁי „אֲגְרְסְקוֹ" תֵּיבוֹת תּוֹת־שָׂדֶה לְ־חַיָּלִים.

שְׁבִי קַאנְטוֹן נִיצְחוּ אֶת הַיִּתּוּשִׁים

...א ייפתח בְּקַאנְטוֹן ...בֵּין־לְאוּמִי. וְדַווְקָא ... מִילְיוֹנֵי יִתּוּשִׁים בְּ־...מִפְרִיאֲלִיסְטִית" עַל ... הָעַתִּיקָה.

...ו מְאוֹ הַזְּמִין אֶת ... לָצֵאת לְ„מִלְחָמָה ...וּשִׁים.

...צְאוּ כָּל תּוֹשְׁבֵי הָעִיר לְחוּצוֹת, הִדְלִיקוּ מְדוּרוֹת וְשָׂפְכוּ לְתוֹכָן חֹמֶר נֶגֶד יִתּוּשִׁים. אַחַר־כָּךְ נִכְנְסוּ לְדִירוֹת וְרִיסְּסוּ אוֹתָן, וְסָגְרוּ אֶת הַחַלּוֹנוֹת וְהַדְּלָתוֹת לְ־מֶשֶׁךְ שָׁלוֹשׁ שָׁעוֹת.

שָׁלוֹשׁ שָׁעוֹת יָשְׁבוּ כָּל אֶזְרְחֵי קַאנְטוֹן עַל מַדְרְכוֹת הָרְחוֹב. תִּ־נּוֹקוֹת, זְקֵנִים, נָשִׁים וּגְבָרִים — כּוּלָּם יָשְׁבוּ בָּרְחוֹב וְחִיכּוּ עַד שֶׁ־הָאוֹיֵב יָמוּת.

אַחֲרֵי שָׁלוֹשׁ שָׁעוֹת חָזְרוּ תּוֹשְׁבֵי קַאנְטוֹן הַבַּיְתָה, פָּתְחוּ אֶת הַחַלּוֹ־נוֹת וְהַדְּלָתוֹת, וְיָשְׁנוּ שְׁנַת־יְשָׁרִים. בְּעֶזְרַת מָאוֹ עָבַר עֲלֵיהֶם לַיְלָה לְלֹא זִימּוּם וְלֹא עֲקִיצוֹת.

[redacted]

שְׁפַת־הַיָּם.

ברית חיילי אצ"ל — אגודת אנשי לח"י

במלאת 25 שנה למותם בגיבורים של

משה בראזני ומאיר פיינשטיין הי"ד

נכבד את זכרם בטקסים הבאים:

● ביום ראשון, ג' באייר תשל"ב, 16 באפריל 1972, נעלה לקבריותיהם בהר־הזיתים. נפגשים בשעה 16.00 על השביל העולה מדרך ירימו (ליד המסגד החדש).

● באותו היום, בשעה 19.30, ייערך טקס זיכרון בהיכל הגבורה (לשעבר בית־הסוהר המרכזי) במגרש־הרוסים, בהשתתפות הרב יעקב גולדמן, ששהה במחיצתם בשעתם האחרונה.

המוזיאון בהיכל הגבורה יהיה פתוח לקהל החל משעה 17.00. הכניסה חופשית.

הוועד המארגן

לְמַתְחִיל שבועון בעברית קלה

יוצא לאור על־ידי

היחידה לחינוך מבוגרים במשרד החינוך והתרבות

רח' יפו 19, ירושלים, ת"ד 99,

טלפון 221646

עורכת: **רחל ענבר**

עורך־משנה: **יגאל מולדבסקי**

„למתחיל לילד" — בעריכת **מרים רוזן**

„עולה־עשרה" — בעריכת **ש. לדור**

● עבור מנוי לעיתון יש לשלם בבנק הפועלים, חשבון 9-06210-0, לסקודת משרד־החינוך והתרבות.

נדפס בדפוס שלמון, ירושלים

8 עמודים
המחיר:
25 אגורות

שער הקורא החדש

שבועון
בעברית קלה
להשכלת־עם

היחידה לחינוך מבוגרים
משרד החינוך והתרבות
העורך: זבי שמיר

גיליון 501 | יום ד', כ"ח בניסן תשל"ב, 12 באפריל 1972

7186

חגיגות העצמאות – בסימן קימוצים

חגיגות יום העצמאות יערכו השנה בסימן קימוצים. מספר אירועים יבוטלו, ביניהם מצעד הגדנ"ע בירושלים ומסע חיל־האוויר. כל ההוצאות של אירועי יום העצמאות השנה יסתכמו ב־2 מיליון לירות לעומת 3 מיליון ל"י בשנה שעברה. בירושלים יתקיימו חידון התנ"ך לנוער, סדנה לקרוקת פרסי ישראל ופסטיבל הזמר. בחוף תל־אביב יערך מפגן צניחה. כמו כן יתקיימו הופעות אומנים. במרכז החגיגות יעמוד סדנה המשוואות בהר הרצל.

בגיליון זה:

סקס בהכרזה	בעמוד 2
הגבעה המשושה	בעמוד 2
אבעבועות שחורות	בעמוד 4
היתושים נוצחו	בעמוד 6
אלה ידאג	בעמוד 7

הפצצות כבדות על צפון־וייטנאם

לפני שבועיים פתחו הכוחות הקומוניסטיים של צפון־וייטנאם בהתקפה גדולה על דרום־וייטנאם. הם הפעילו כוחות גדולים של טנקים, ארטילריה וטילי קרקע־אויר נגד מטוסים. בשלב הראשון הם זכו להצלחה ניכרת: הם כבשו מספר בסיסים חשובים וחדרו עמוק לתוך שטח דרום־וייטנאם.

כוחות הבישה של האמריקנים אינם מתערבים בקרבות, אך הם מסייעים לכוחות דרום־וייטנאם על־ידי הפצצות. הם מפציצים לא רק את הכוחות הקומוניסטיים בחזית, אלא גם את בסיסיהם בצפון וייטנאם. הם משתמשים למטרה זו במפציציהם הענקיים "בי 52", המסוגלים לשאת 30 טונות פצצות.

כוחות צפון־וייטנאם נמצאים עתה במרחק 60 קילומטר מסייגון. קצינים של דרום־וייטנאם מוריים כי התקדמות הקומוניסטים נבלמה (נעצרה). אך הקומוניסטים ממשיכים להודיע על נצחונות.

דוד [illegible] במטוס. את ידו. ראשון היורדים מהמטוס היה יהודי ישיש מגרוזיה. הוא התקרב לבן־גוריון, חסף את כף ידו ונישק אותה בהתרגשות. בתמונה: בן־גוריון מדבר עם אחד העולים.

בקיצור

• שר הביטחון, משה דיין, הציע לממשלה לקצץ 100 מיליון ל"י מתקציב הביטחון.

• ועדת השרים לעניני כלכלה אישרה השקעה של 55 מיליון ל"י לפיתוח מכרות הנחושת בתמנע.

• 40 אחוז משיכוני העולים ייבנו השנה באיזורי פיתוח לעומת 30 אחוז אשתקד.

• מחבל שחדר מתחום לבנון נהרג בהיתקלות עם משמר צה"ל. ליד גופתו נמצא נשקו האישי.

• "אל־על" מעונינת לרכוש מטוס ג'מבו שלישי. המטוס עולה 30 מיליון דולאר, כולל חלקי החילוף.

[illegible] ממועצת־ [illegible]את מספר [illegible]ה ל־25. [illegible]ת אושר. [illegible]התנגדותה [illegible] נוספים [illegible]לו למנוע [illegible]ם לתחום

[illegible]צחק גבון [illegible]ים יושב־ [illegible]מותו של [illegible]רשב־ראש [illegible]דש ימים.

[illegible]ע יער של [illegible]ם מזכירת [illegible]גב' בבה

• בארצות־הברית נחתף מטוס נוסעים. החוטף קיבל חצי מיליון דולאר ומצנח תמורת שחרור הנוסעים והמטוס. האיש צנח ונעלם. אחרי חיפושים הוא נתפש ונמצא גם כל הכסף.

• מנהיג הכורדים בעיראק, מוסטאפה ברזאני, הודיע כי אין לתת אימון במנהיגי עיראק וצפוי חידוש המלחמה של הכורדים בעיראק.

[illegible]איראן

[illegible]ן היתה רעידת־ [illegible]ספר קטנים נהרסו [illegible]דעים עדיין מהו [illegible]סון, אך כבר עתה [illegible] מספר הקורבנות [illegible]ת הצבא האיראני [illegible]י לסייע לנפגעים.

[illegible]תיות לטיניות. [illegible]אה דור שלם [illegible]ינית למדים.

בכתב הסיני יש קרוב ל־50 אלף סימנים, אך בעיתונים של יום־יום משתמשים "רק" בשלושת אלפים סימנים.

אין אמת בדברי אמין

שר החוץ, מר אבא אבן, מסר במסיבת עיתונאים על פרשת יחסי ישראל אוגנדה. הוא אמר כי כל מה שסיפר הנרצח אנדרי אמין של ישרא[illegible]

אמת. נראה שנשיא אוגנדה ניתק את היחסים עם ישראל ופגע בה בצורה מעליבה, רק בדי לזכות [illegible]

[illegible]זה בין עיראק וברה"מ

[illegible]ת־המועצות ועיראק [illegible] על חוזה ידידות [illegible]שנים. הסכם כולל [illegible]באי סובייטי לעיראק [illegible]ק היחסים בין שתי המדינות בתחומי המדיניות והכלכלה. החוזה שנחתם עם עיראק דומה להסכם שנחתם לפני שנה בין מוסקבה וקהיר.

[illegible]רים נגד תוכנית חוסיין

[illegible]ם ניתקה את היחסים [illegible]מטיים עם ירדן. כמו־כן [illegible]קשרים הכלכליים בין שתי [illegible]. מצרים נקטה צעד זה [illegible] על תוכנית הפדרציה של המלך חוסיין. כך הצטרפה מצרים לבנות בריתה. סוריה ולוב. שגם הן ניתקו את יחסיהן עם ירדן.

על־ידי התנגדותה לתוכנית הפדרציה התקרבה מצרים לעמדתם של אירגוני המחבלים. כידוע רואים המחבלים בתוכניתו של חוסיין "מזימה לחיסול הבעיה הפלשתינית".

בידי חיל־התותחנים של צה"ל נמצא עתה תותח חדיש מתוצרת ארצות־הברית. זהו תותח מחניים בקוטר 175 מ"מ משקל הפגז שלו 67 קילוגרם וטווח הירייה – 33 קילומטרים. התותח מורכב על טנק שמהירותו 56 ק"מ. זהו התותח החדיש ביותר המצוי כיום הן במערב והן במזרח.

גם אלה עולים – מדרום־אמריקה במוקן

ההכרזה על הקמת המדינה

ביום ד', ה' באייר, נתגוג את יום העצמאות ה־24 למדינת ישראל. רבים מאתנו לא היו עדיין בארץ כאשר הוכרז על הקמת המדינה, ורבים — לא נולדו עדיין. בשביל כל אלה אנו מביאים כאן תאור קצר על הכרזת עצמאות ישראל לפני 24 שנים.

זה היה ביום ו', ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948). בשעה 4 אחרי הצהריים, שמונה שעות לפני גמר המנדט הבריטי, התכנסו בבנין הממוזיאון בתל־אביב כ־200 מוזמנים. עיניהם היו נשואות (הספקלו) אל השולחן שעל הבמה. שם נתישבו לפני רגעים מספר דוד בן־גוריון, חברי מועצת המדינה והשרים העתידי.

דוד בן־גוריון קם, מכה בפטיש וסותם את הקהל קם על רגליו ושר את "התקוה". בתום השיר מיד עם גמר הקהל קם על רגליו ושר את "התקוה". בתום השיר יושבים כל הקרואים על מקומותיהם, רק בן־גוריון נשאר עומד. הוא מחזיק את "מגילת העצמאות" — ההכרזה על הקמת מדינת ישראל. הוא קורא את המגילה בקול חזק, שלו ובוטח.

אחרי זה קם הרב מימון, שר הדתות, ובקול רוצד מהתרגשות הוא מברך את הברכה המקובלת מדור דור: "...שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

אחד עוזים חברי מועצת המדינה על הבמה וחותמים, בשם מיוחד שכזה זהב, על מגילת העצמאות. תזמורת מנגנת את ה"תקוה", והקהל הצעיר" נגעל.

כך זה היה לפני 24 שנה

גרחובות ירושלים רואים תורים ארוכים ליד מכוניות. האנשים עומדים עם פחים בידי: מטלקים מים להושבי העיר.

*

גם בחניות יש תורים. מספר מכוניות הצליחו להגיע מתל־אביב והביאו מזון. את המזון מטלקים בתנות קטנות.

*

ד"ר דב יוסף פרסם את הפרטים הבאים. אל הפרטים זה יצטרכו האנשים להתרגל, מרצונם או שלא מרצונם. המצרך היחידי שיהיה ללא הגבלה יהיה להם. שאר המצרכים יחולקו לפי תלושים, לפי הפירוט הבא (לנפש ליום): קמח 60 גרם, קמח תירס 60 גרם, אורז 57 גרם, סוכר 58 גרם, מרגרינה 20 גרם.

*

התחילה חלוקת פנסי־אדמה בירושלים. המנה: חצי קילוגרם לנפש. נא להביא את פנסי התלושים!

גבעה חשופה בנגב

אני נהג מונית. אני עובד בחיפה ובסביבתה. אך לפעמים אני מגיע גם לגליל או לנגב. נסיעות מיוחדות כאלה מזמינים לרוב תיירים. אך קורים גם מקרים יוצאי דופן (לא־רגילים): הנה לפני שנה הסעתי בנסיעה מיוחדת שני ישראלים מטבריה לנגב.

ראיתי אותם עומדים על הבניש בבניסה לטבריה. שניהם כבני שישים, בעל ואישה. האיש הרים את ידו ועצרתי. "לאן אתם רוצים?" שאלתי.

"אנו רוצים לנגב", אמרה האישה.

"לנגב?" התפלאתי. "זה יעלה לכם כסף רב. מדוע אינכם נוסעים באוטובוס או בשירותי?".

הרגשתי שהם אינם רוצים להשיב. הם הורידו את הראש ושתקו.

"לאן בדיוק אתם רוצים להגיע? הנגב הוא גדול", אמרתי.

"כן, הוא גדול מאוד" נאנחה האישה. "נרצה לך את המקום כאשר נגיע אליו".

הכנסתי את המזוודה לתוך המונית ויצאנו לדרך. אך לפני כן בדק הזקן אם לא השמדתי את המזוודה עם המחתית למעלה.

"אנשים חשובים", חשבתי בלבי. כל הדרך הם שתקו. אחרי שהתקרבנו לקריית־גת הם התחילו להסתכל דרך החלון. הם חיפשו משהו.

לפתע אמר האיש: "זהו. עצרו פנה ימינה". ראיתי לפני דרך שדה, אך היא לא הובילה לשום ישוב.

"האם בטוחים אתם כי זוהי הדרך?" שאלתי.

"כן, אנו בטוחים". השיבו שניהם. כעבור מספר דקות הגענו לגבעה —גבעה חשופה בלי עצים ובלי ירק. "עצור כאן", אמרו שניהם בבת אחת. הם יצאו מהמכונית ובקשו ממני להוציא את המזוודה. הם פתחו אותה והתחילו להוציא מתוכה... עציצים. היו אלה שתילי אורן.

האישה פנתה אלי ואמרה: "על גבעה זו נהרג בנינו במלחמת השחרור. אך גופתו לא נמצאה. הוא היה הבן היחיד שלנו. מאז אנו רואים בגבעה זו את הקבר שלו. נאנו לשתול על קברו עצי אורן שהוא כל־כך אהב".

האיש הוציא שני אתים קטנים מהמזוודה ושניהם התחילו לחפור.

הייתי המום ודמעות חנקו את גרוני. גם בני נפל בנגב, אך קברו ידוע לנו. כל שנה, ביום־העצמאות, אנו מקשקים אותו בפרחים. לקחתי את האת מידי האישה ועזרתי לה במלאכת הקודש.

א. ר. סיפה

ליום השואה והגבורה:

שיר הפרטיזנים

מלים: הירש גליק
עברית: אברהם שלונסקי

אל נא תאמר
הנה דרכי האחרונה,
אם אור היום
הסתירו שחי הענגה.
זה יום נכספנו לו
עוד יבל ויבוא,
ומצעדנו עוד ירעים:
אנחנו פה!

מקרן השמר עד
ירקתי קסוריס
אנחנו פה
בקאובות ויסורים
באשר טיפת דמנו
קם ניגרה
הלא יטיב עוד
עוד רוקנו בגבורה.

אל נא תאמר
דרכי האחרונה,
את אור היום
הסתירו שחי הענגה.
יה יום נכספנו לו
עוד יבל ויבוא,
ומצעדנו עוד ירעים:
אנחנו פה!

הרב דואק יצא ממצרים

הרב חיים דואק, הצלים את ברית המילה בסין, נפטר בירושלים. הוא נולד בפולין, למד בישיבות בליטא, ובשנת 1939 נסע לסין. שם הקים ישיבה, שבה למדו מאות בחורים יהודים. בשנת 1949 עזב את סין ועבר לארצות הברית. בשנת 1960 עלה לישראל.

חתן התנ"ך הארצי

בראשון־לציון נערך לפני שבוע החידון הארצי לנוער בתנ"ך. אבנר מצרפי, בן 16, מבני־ברק זכה במקום הראשון. כסגן בת 16, ממושב שורדה, בת 16, תלמידת תיכון.

שירות מיוחד לנשים

בקרית־גת יקימו מספר "מועדוני ביטחה". המועדונים ישרתו את עקרות־הבית שאין באפשרותן לרכוש מכונת כביסה. במועדונים גם יפתחו חוגים לכלכלת בית והנחלת הלשון. הנשים גם יקבלו הדרכה בתיקון וגיהוץ בגדים.

נדל יצוא הפרחים

100 מיליון פרחים נשלחו עד סוף מארס לחוץ־לארץ. ההכנסה היתה 7.3 מיליון דולאר. עד סוף העונה, ב־10 במאי, ישלחו עוד 25 מיליון פרחים. זהו גידול ב־25 אחוז לעומת אשתקד (השנה שעברה).

ביקורי הציץ מערב

כ־150 אלף איש מארצות ערב יבקרו השנה בישראל בתוניני ויבשכו עד ל־15 במסגרת ביקורי הציץ. הביקורים יתחילו ב־1 באוקטובר.

נרצח בבית־הכלא

מסבל, שהיה כלוא בבית־הכלא. הוא נרצח בתניקה

"תקופת האבן" במאה ה־20

אנשי מדע אמריקניים גילו בפיליפינים שבט פרימיטיבי שאנשיו חיים במערות. המערות נתגלו בצלע הר גבוה בלב (באמצע) הג'ונגל. אנשי השבט חיים כמו בתקופת האבן. הם אינם יודעים לעבד את האדמה ולבשים עורות לגופם.

לפני שנתיים נגנבו בבית־הרוגר בקופנהאגן חצי מיליון כתר (כ־300 אלף ל"י). נערכה חקירה, אך הגנב לא נמצא.

השבוע סגה הגנב עצמו למשטרה והודיע כי הוא רוצה להחזיר את כל הכסף. האיש, דוד בן 28, סיפר: "במשך השנתיים לא היה לי אף רגע אחד של מנוחה. פחדתי להוציא אפילו פרוטה אחת מן הכסכום. לא קניתי אפילו כוס בירה נוספת במסעדה, כדי שלא ישאלו אותי מניין התעשרתי. מספר פעמים רציתי לצאת מן המדינה—אך לא עשיתי זאת. חששתי שמא (אולי) המשטרה עוקבת אחריי".

האיש החזיר את כל הסכום הגנוב, והוסיף: "סוף סוף התפטרתי מהצרה". אך הצרה רק מתחילה: האיש יועמד לדין.

[redacted]

לְכַמָּה אֲדָמָה זָקוּק הָאָדָם

(סיפור מאת ל. טולסטוי)

פָּאהוֹם הָיָה אִיכָּר, אַך לֹא הָיָה לוֹ אֲדָמָה מִשֶּׁלּוֹ. הוּא עִיבֵּד חֶלְקַת אֲדָמָה שֶׁל בַּעַל קַרְקָעוֹת עָשִׁיר. כָּל הַשָּׁנִים הוּא צָרַךְ לְשַׁלֵּם קִרְיוֹטָה לְפָרִיטָה כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִקְנוֹת חֶלְקַת אֲדָמָה שֶׁתִּהְיֶה שֶׁלּוֹ לו בִּלְבַד.

פַּעַם נוֹדַע לו כִּי גְּבֶרֶת אֲשִׁירָה בְּקֹר הַשָּׁכֵן רוֹצָה לִמְכּוֹר אֲדָמָה וּמְחַפֶּשֶׂת קוֹנִים. אֶחָד מִשְּׁכֵנָיו קָנָה מִמֶּנָּה חֲמִישִׁים דוּנָאם אֲדָמָה וּפָאהוֹם קִנֵּא בו. "הֵבָה", חָשַׁב. "עוֹד מְעַט הִיא תְּמַכֵּר אֶת כָּל הַקַּרְקַע וְלִי לֹא יִהְיֶה דָּבָר".

הוּא שׂוֹחֵחַ עַל כָּךְ עִם אִשְׁתּוֹ. "הָכֵן" (פּוֹלָנִית) קוֹנִים", אָמַר, "עֲלֵינוּ לַעֲשׂוֹת מַאֲמָץ כְּדֵי שֶׁגַּם אָנוּ נוּכַל לְהַשִּׂיג מִסְפַּר דוּנָאמִים קְרָעַע".

הֵם חָשְׁבוּ עַל הַדָּבָר וְחִיפְּשׂוּ עֵצָה כֵּיצַד לְהַשִּׂיג אֶת הַכֶּסֶף הַדָּרוּשׁ. כָּל הַחֲסָכוֹנוֹת שֶׁל פָּאהוֹם הִסְתַּכְּמוּ בִּמְאָה רוּבֶּל (כֶּסֶף רוּסִי). הֵם מָכְרוּ סוּס אֶחָד וְכִנֶּרֶת דְּבוֹרִים. אֶחָד מִבְּנֵיהֶם הָלַךְ לַעֲבוֹד בְּבֵית הַמְּלָאכָה שֶׁל בִּיבִּיקוֹב בְּכַפְרָם, וְהִתְחִיל לְהַכְשִׁיר פָּרָשִׁים לַצָּבָא. הַשְּׂכָר הָיָה טוֹב, וְהַמִּשְׁפָּחָה חָסְכָה כָּל מַה שֶּׁיָּכְלָה. כְּעָבוֹר 3–4 יָמִים יָרַד הַחֹם וְהַגִּיוֹךְ מִתְּפָרִיטָה דָּקָה בְּדָקָה אַדוֹם. הַפְּרִיחָה מַתְחִילָה, בְּדֶרֶךְ כְּלָל, בְּפֶּגִים וּמִתְפַּשֶּׁטֶת עַל פְּנֵי הַגּוּף כּוּלו. בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי אוֹ הַתְּשִׁיעִי מִתְמַלְּאוֹת הַבּוּעִיּוֹת נוֹזֵל כָּהֶה. הַטֶּמְפֶּרְטוּרָה שֶׁל הַחוֹלֶה עוֹלָה וְהִיא נִשְׁאֶרֶת גְּבוֹהָה עַד לְהִתְיַבְּשׁוּתָן שֶׁל הַשִּׁלְפּוּחִיּוֹת. אַחֲרֵי שֶׁהַקְּרוּם נוֹשֵׁר מֵהַשִּׁלְפּוּחִיּוֹת נִשְׁאָרִים עַל הָעוֹר שְׁקָעִים וְצֶלֶקוֹת (סִימֵנֵי פְּצָעִים).

נֶגֶף הָאֲבַעְבּוּעוֹת תּוֹקֵף לְפֹעֶמִים אֶת פָּנִים הַפֶּה, הַגָּרוֹן וְהָעֵינַיִם וְאַף גּוֹרֵם לְרֶטֶת קְרוּם הַמּוּס — וּלְעִוָּרוֹן. בְּאָמוּר, הַמַּחֲלָה מִידַבֶּקֶת מְאוֹד וְיֵשׁ לְבוֹדֵד אֶת הַחוֹלֶה כְּדֵי לִמְנוֹעַ אֶת הִתְפַּשְּׁטוּת הַמַּחֲלָה.

בְּזִמְנֵנוּ מְטַפְּלִים בַּמַּחֲלָה בְּאֶמְצָעוּת הַכְּשִׁירִים אַנְטִיבִּיוֹטִיִּים. הֶרְיפּוּי מְכַוֵּן בְּעִיקָר לְמִנִיעַת סִיבּוּכִים שׁוֹנִים. הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר לִמְנוֹעַ אֶת הִתְפַּשְּׁטוּת הַמַּחֲלָה הִיא עַל-יְדֵי חִיסּוּן. הַחִיסּוּן יָשִׁיל לְמֶשֶׁךְ שָׁלוֹשׁ שָׁנִים לְפָחוֹת.

קְרֹאי לִקְרַאת

אֲבַעְבּוּעוֹת שְׁחוֹרוֹת

בְּגֵיְלִיוֹן הַקּוֹדֵם קָרָאנוּ עַל מִקְרֵי מַחֲלַת הָאֲבַעְבּוּעוֹת הַשְּׁחוֹרוֹת שֶׁנִּתְגַּלּוּ בְּיוּגוֹסְלַאוְיָה וּבְסוּרְיָה, בְּיַרְדֵּן וּבְמִצְרַיִם הַחֲזִיקוּ לְסֵפֶל אֶת הָאוּכְלוֹסִיָּה נֶגֶד הַמַּחֲלָה, וְגַם בְּיִשְׂרָאֵל נָקְטוּ אֲמָצִים נֶגֶד הִתְפַּשְּׁטוּת הַמַּחֲלָה — אִם הִיא תַּגִּיעַ אֲלֵינוּ.

מַחֲלַת הָאֲבַעְבּוּעוֹת הִיא מַחֲלָה קָשָׁה וּמְסוּכֶּנֶת וּמִתְפַּשֶּׁטֶת בְּקַלּוּת. בְּעָבָר הִיא גָּרְמָה לְמוֹתָם שֶׁל אַלְפֵי אֲנָשִׁים. זְמַן רַב לֹא יָדְעוּ הָרוֹפְאִים מַה גּוֹרֵם לַמַּחֲלָה וְכֵיצַד הִיא מִתְפַּשֶּׁטֶת. כַּיּוֹם יָדוּעַ כִּי הַמַּחֲלָה נִגְרֶמֶת עַל-יְדֵי נֶגִיף (וירוס) וְכִי הָאָדָם נִדְבָּק בְּמַחֲלָה בְּקִיקַר עַל-יְדֵי מַגָּע. הַנֶּגִיף יָכוֹל לַעֲבוֹר מֵאָדָם אֶחָד לְשֵׁנִי עַל-יְדֵי מַגָּע בְּעוֹרוֹ אוֹ בְּשֶׁתֶן שֶׁל הַחוֹלֶה וְגַם עַל-יְדֵי רִסִּיסֵי רוֹק הַנִּישָׁאִים בָּאֲוִיר. לָכֵן יֵשׁ לְהִימָּנַע מִכָּל מַגָּע עִם הַחוֹלֶה.

מֻכָּרָגַע שֶׁהָאָדָם נִפְגָּע עַל-יְדֵי הַנֶּגִיף וְצַד לְהוֹפָעַת סִימָנֵי הַמַּחֲלָה עוֹבְרִים כִּשְׁבוּעַיִם. זוֹהִי תְּקוּפַת הַדְּגִירָה שֶׁל הַנֶּגִיף. הַחוֹלֶה מַקְפִּיד חֹם גָּבוֹהַּ, כְּאֵב רֹאשׁ וּכְאֵבֵי גַב וְלִפְעָמִים גַּם בְּחִילָה. כְּעָבוֹר 3–4 יָמִים יוֹרֵד הַחֹם וְהַגִּיוֹךְ מִתְפָּשֵׂט בְּפֶרִיטָה דַּקָּה בְּצֶבַע אָדוֹם. הַפְּרִיחָה מַתְחִילָה, בְּדֶרֶךְ כְּלָל, בְּפֶּגִים וּמִתְפַּשֶּׁטֶת עַל פְּנֵי הַגּוּף כּוּלו. בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי אוֹ הַתְּשִׁיעִי מִתְמַלְּאוֹת הַבּוּעִיּוֹת נוֹזֵל כָּהֶה. הַטֶּמְפֶּרְטוּרָה שֶׁל הַחוֹלֶה עוֹלָה וְהִיא נִשְׁאֶרֶת גְּבוֹהָה עַד לְהִתְיַבְּשׁוּתָן שֶׁל הַשִּׁלְפּוּחִיּוֹת. אַחֲרֵי שֶׁהַקְּרוּם נוֹשֵׁר מֵהַשִּׁלְפּוּחִיּוֹת נִשְׁאָרִים עַל הָעוֹר שְׁקָעִים וְצֶלֶקוֹת (סִימֵנֵי פְּצָעִים).

נֶגִיף הָאֲבַעְבּוּעוֹת תּוֹקֵף לְפֹעֶמִים אֶת פָּנִים הַפֶּה, הַגָּרוֹן וְהָעֵינַיִם וְאַף גּוֹרֵם לְרֶטֶת קְרוּם הַמּוּס — וּלְעִוָּרוֹן. בְּאָמוּר, הַמַּחֲלָה מִידַבֶּקֶת מְאוֹד וְיֵשׁ לְבוֹדֵד אֶת הַחוֹלֶה כְּדֵי לִמְנוֹעַ אֶת הִתְפַּשְּׁטוּת הַמַּחֲלָה.

בְּזִמְנֵנוּ מְטַפְּלִים בַּמַּחֲלָה בְּאֶמְצָעוּת הַכְּשִׁירִים אַנְטִיבִּיוֹטִיִּים. הֶרְיפּוּי מְכַוֵּן בְּעִיקָר לְמִנִיעַת סִיבּוּכִים שׁוֹנִים. הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר לִמְנוֹעַ אֶת הִתְפַּשְּׁטוּת הַמַּחֲלָה הִיא עַל-יְדֵי חִיסּוּן. הַחִיסּוּן יָשִׁיל לְמֶשֶׁךְ שָׁלוֹשׁ שָׁנִים לְפָחוֹת.

פִּנַּת הָאִישָׁה

כְּרוּכִיּוֹת מְמֻצוֹת

אִם נִשְׁאַרוּ לָךְ מְצוֹת, תּוּכְלִי לְהָכִין מִהֶן כְּרוּכִיּוֹת (בְּלִינְצֶ'ס) מְתוּלָאוֹת: הַרְטִיבִי מְצוֹת שְׁלֵמוֹת בְּמֵי קֵרִים. הֲנִיחִי אוֹתָן עַל מַגֶּבֶת וְכִסִּי בְּצֵד רִבּוּעַ לְרֶבַע שָׁעָה. כָּךְ יִתְרַכְּכוּ הַמְּצוֹת וְאֲשֶׁר יִהְיֶה לְהַשְׁמִיט אֶתָּן בְּיַצֶּקֶת. תַּחְכִּי מְעַט – וְתִמְלְאִי אֶת הַמַּצָּה בְּגוֹדֶל הָרָצוּי לָךְ. מִלְּאִי כָּל תַּחְיכָה בְּתַעֲרוֹבֶת שֶׁל גְּבִינָה אוֹ יְרָקוֹת בְּתוֹסֶפֶת בֵּיצָה טְרוּפָה. גַּם בָּשָׂר קָצוּץ אוֹ דָּגִים בְּרוֹטֶב יְכוֹלִים לְשַׁמֵּשׁ כְּמִילּוּי. קַפְּלִי אֶת הַמְּצוֹת הַמְּמוּלָאוֹת, טִבְּלִי בְּתוֹךְ הַמַּרוֹבֶת שֶׁל בֵּיצָה, וְטִגְּנִי – וְסַגְּנִי.

רִיבָּה מִתְּפּוּזִים וּתְמָרִים

הָאִם הַבַּיִת פֶּתַע רִיבָּה מְעוֹרֶרֶת מִתְּפּוּזִים וּתְמָרִים? אִם לֹא – נְסִי. תִּינָּתֵי כִּי זוֹהִי רִיבָּה טְעִימָה.

עֲשֶׂה הַזְּמֵן לְהָכִין אֶת הָרִיבָּה בְּאֲשֶׁר הַתְּפּוּזִים עֲדַיִן יְרֻקִּים וּמְתוּקִים.

הָכִיני 6 כּוֹסוֹת תְּפּוּזִים חֲתוּכִים, 2 כּוֹסוֹת סוּכָּר וְרֶבַע קִילּוֹ תְּמָרִים. הַעֲבִירִי אֶת הַתְּפּוּזִים הַמְּקוּלָפִים וְהַתְּמָרִים (בְּלִי הַגַּלְעִינִים) דֶּרֶךְ מַטְחֵנָה. הוֹסִיפִי חֲצִי כּוֹס מַיִם וְהַשְׁאִירִי לְמֶשֶׁךְ כָּמָּה שָׁעוֹת. בְּשֶׁלִּי כַּחֲצִי שָׁעָה. הוֹסִיפִי אֶת הַסּוּכָּר וּיְרִי מִלְּיִמוֹן אֶחָד וְהוֹסִיפִי לְבֶשֶׁל עַד שֶׁיִּתְעַבֶּה. בַּחֲשִׁי כְּדֵי שֶׁלֹּא יִיצָּרְבוּ גוּשִׁים.

כָּךְ מְבַשְּׁלִים דָּגִים

אֵל תְּבַשְּׁלִי דָּגִים זְמַן רַב יֶתֶר עַל הַמִּידָּה, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מוֹכְנִים בְּעֵבוֹר זְמַן קָצָר. אַל פְּרִפְּיתִי אוֹתָם בְּמַחֲרִיוֹת, אֶלָּא בְּשַׁלִּי לְאֵט עַל אֵשׁ קְטַנָּה עַד שֶׁהַבָּשָׂר נִפְרָד מֵהָעֲצָמוֹת. רְצוּי לְהוֹסִיף לַמַּיִם מְעַט חוֹמֶץ אוֹ מִיץ לִימוֹן. הֵם פְּלַגִּינִים אֶת הַדָּג וְגַם מוֹנְעִים בְּעַד הַבָּשָׂר מִלְּהִתְפּוֹרֵר. הוֹאִיל וְהַדָּגִים מִתְבַּשְּׁלִים יוֹתֵר מִדַּי מֵהֵרָקוֹת, בְּדֵאי לְבַשֵּׁל קוֹדֶם אֶת הָרֶקוֹת וְאַחַר-כָּךְ לְהַכְנִיס אֶת הַדָּגִים, כְּדֵי לְסַיֵּם אֶת בִּישׁוּלָם בְּיַחַד.

כְּדַאי לָדַעַת

הַאִם יְדַעְתְּ לְהַפְּזִי בֵּינוֹנִי יֵשׁ כ־13 פְּלָחִים וְהוּא נוֹתֵן חֲצִי כּוֹס מִיץ. חֲצִי אֲשְׁכּוֹלִית נוֹתֶנֶת כְּשִׁשׁוֹת רֻבְעֵי כּוֹס מִיץ. רֶבַע קִילּוֹגְרָם פֵּירוֹת מְיוּבָּשִׁים יִתְּנוּ לָךְ 4 מָנוֹת לִפְתָּן. סָפָל אֶחָד שֶׁל אֲטְרִיוֹת בְּלֹתִי־מְבוּשָׁלוֹת נוֹתֵן 3 סְפָלִים אֲטְרִיוֹת מְבוּשָׁלוֹת. 3 תַּפּוּחֵי־אֲדָמָה בֵּינוֹנִיִּים נוֹתְנִים כְּשָׁנַיִם וַחֲצִי סְפָלִים מָחִית (פִּירֶה).

קַל לְהַבְחִין בֵּין עוֹף צָעִיר לְזָקֵן: עֹצֶם הַחֹזֶה שֶׁל עוֹף צָעִיר הִיא רַכָּה וְנִכְפֶּפֶת בְּקַלּוּת. הָרַגְלַיִם רְכוֹת וְעוֹרָן חָלָק. אֵצֶל עוֹף זָקֵן הַרְגְלַיִם קְשׁוֹת וִיבֵשׁוֹת וְעֹצֶם הַחֹזֶה קָשֶׁה.

★

הַקְצִיפִי אֶת הַחֶלְבּוֹנִים בִּכְלִי זְכוּכִית אוֹ בִּכְלִי חֶרְסִינָה עָמוֹק. כָּךְ יְווֹצֵר הַקֶּצֶף בְּזֹמֶן קָצָר. הוֹסִיפִי מְעַט מֶלַח — וְזֹמֶן הַהַקְצָפָה יִהְיֶה קָצָר עוֹד יוֹתֵר. אִם הַחֶלְבּוֹן הַתְּפוּרֵר הוֹסִיפִי מְעַט אַבְקַת סוֹכָר וְטִרְפִי שָׁנִיָּה.

שִׁיאוֹנָה

נערה נחמדה ומעוניינת להתכתב עם חיילים בני 19-22. שמה רחל זרוק, שיכון אנ"ש 85/2, קריית־ים ב'.

תְּשׁוּבוֹת לְקוֹרְאִים

לְנוּרָה ברינקר מלוד:
טוקיו, בירת יַפָּאן, נחשבת לְעִיר הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר בָּעוֹלָם. הִיא מוֹנָה כ־12 מִילְיוֹן תּוֹשָׁבִים.

ל־י. כ. מחולון:
עַל־יְדֵי חוּצְפָּה לֹא תַּשִּׂיגִי דָּבָר. הַמְּשִׁיכִי לְשַׁכְנֵעַ אֶת אֲבִךְ בְּדֶרֶךְ הַהֲיָגוֹן.

לְשָׁרָה סעדון מַחֲנָרָה:
1. דְּמֻגוֹ – מַנְהִיג הַמְּשַׁפִּיעַ בְּדִבְרֵי רְגִשׁוֹת הֲמוֹן וּמְשַׁכְנֵעַ אוֹתוֹ לִפְעוֹל לְפִי רְצוֹנוֹ בְּאֶמְצָעִים לֹא יְשָׁרִים. 2. גְּלוּלָה – סוּפֶר עֲנָבִים. סוּפֶר הַנְּמָצָא בְּדָם.

חיל בן 20 מבקש להתכתב עם בנות בגיל 19-17 מאיזורי תל־אביב נתניה וחדרה. נא לצרף תמונה אם אפשר. כתובתו: רחמים יצחק, מ. א. 2126478, ד. צ. 2408, צה"ל.

צבר סימפאטי ונאה, 35/182, מעוניין להכיר בחורה נאה וגבוהה מבית־שמש והסביבה. כתובתו: ארי, ת"ד 7521, ירושלים.

חיל המשרת בחיל־האויר מעוניין להתכתב עם בנות בגיל 17-16. כתובתו: דניאל נביא, ס. א. 2134254, ד. צ. 2526, צה"ל.

שני חילים משועממים מבקשים להתכתב למטרה רצינית עם בנות 21-16. רצוי לצרף תמונה. כתובתם: שלום עמרוסי מ. א. 2086091, רפי אלמקיס מ. א. 2082694, ד. צ. 2403, צה"ל.

תַּשְׁבֵּץ לְמִבְחָן עַצְמִי

(מֵאֵת מ. רִישׁוֹן)

מִימִין לִשְׂמֹאל: 1 בִּירַת הַנֶּגֶב. 6 זָקָן. 8 נִשְׁבִּיל. 9 הַמִּיקְרֹ מִמְּקוֹלָל. 10 דִּיבֵּר. 12 "כְּלָל" בְּלִי סוֹף. 13 הַבָּסִיס שֶׁל הַחַלּוֹן. 15 עֵץ הַגֶּפֶל בְּלֶבָנוֹן. 16 שָׁקְטוּ. 17 שֹׁרֶה חָרוּשׁ. 19 עֲדָיִם בָּהּ דָּגִים. 21 גֶּר. 22 עוֹמֵד מִמַּחַת לְחוּפָּה. 24 מִגְדַּל בָּקָר. 25 נָשָׁק קָדוּם. 28 אַךְ. 29 עִיר מִדְרוֹם לִירוּשָׁלַיִם.

מִלְמַעְלָה לְמַטָּה: 1 "בְּלִי" בְּלִי סוֹף. 2 עָשִׁיר. 3 חֵבֶר. 4 הַמִּיקְרֹ מ"אֲהֵבָ". 5 צַד. 6 מַמְתִּיקִים בּוּ. 7 אַף שֶׁל שִׁי כֹּן. 11 מָקוֹם בּוֹ עוֹרְכִים עִיתּוֹן. 13 לֹא אִכְּפַת. 14 יֶלֶד גָּדוֹל. 15 מָקוֹם. 18 אַחַד הַבָּנִים. 20 מִי שֶׁנִּשְׁלַח עַל־יְדֵי מִישֶׁהוּ. 22 הָרוּס וְשָׁבוּר. 23 הַגָּאָה, קוֹרַת־רוּחַ. 26 "נוֹסֵר לְמַעְלָה" בְּרַאשֵׁי־תֵּיבוֹת. 27 נִגְמַר.

פְּתָרוֹן הַתַּשְׁבֵּץ מִגְלָיוֹן 500

מִימִין לִשְׂמֹאל: 1 לְמָדָן. 4 בְּרִיא. 7 פֶּה. 8 אֶה. 9 יָו. 11 נָמֵר. 13 חֵשׁ. 14 נָדָן. 16 גִּיר. 17 פִּלְטִיר. 18 דָּקָר. 20 רָפֵשׁ. 23 רֵשׁ. 24 אָרָא. 26 סַע. 27 נָם. 28 רַן. 30 מִפְרָץ. 31 סִכִּין.

מִלְמַעְלָה לְמַטָּה: 1 לְשׁוֹן. 2 דָּת. 3 נָקִי. 4 בָּאר. 5 רִ"ד. 6 אַפְשָׁר. 10 יָד. 12 מִזְמוֹר. 13 חֵי. 15 פְּחָר. 16 גָּדֵר. 18 דְּרוֹם. 19 שֵׁם. 21 פֵּס. 22 שְׁעוֹן. 24 קֶסֶם. 25 אָרַס. 27 נָר. 29 דָּךְ.

קוֹרְאִים כּוֹתְבִים

לִידִיעַת הַקּוֹרְאִים:
תּוֹכֶן הַסִּכְתָּבִים הַמְּתֻרְגָּמִים בְּעַמּוּד זֶה הוּא עַל דַּעַת הַמְּחַבְּרִים בִּלְבַד. הַמַּעֲרֶכֶת

הָאֶזְרָח – מוּל שִׁלְטוֹן הַפְּקִידִים

אֲנִי נָא לְעִתִּים לְמִשְׂרָדִים לְסֵדֶר עִנְיָנֵי רִשְׁיוֹן אוֹ מִסִּים אוֹ לְבַקֵּשׁ הֶסְבֵּר עַל הוֹדָעוֹת מֻשְׁלוֹם שֶׁאֲנִי מְקַבֵּל מִמִּשְׂרַד הַדּוֹאַר, מֵחֶבְרַת חַשְׁמַל, מִקּוּפַּת־חוֹלִים וְעוֹד. כְּמַעַט תָּמִיד אֲנִי יוֹצֵא מֵהַמִּשְׂרָדִים בְּתַפָּה־נָפֶשׁ (מְמוּרְמָר): הַפְּקִידִים מְעוּצָּבִים וְסַכְרִי סַבְלָנוּת וְאֵינָם מוּכָנִים לִשְׁמֹעַ אֶת דְּבָרַי עַד הַסּוֹף. תְּשׁוּבוֹתֵיהֶם אֵינָן מְנִמָּסוֹת וְלִפְעָמִים אַף גַּסּוֹת. בַּאֲשֶׁר הִשְׁרַתִּי לְאַחֲרוֹנָה לְאֶחָד הַפְּקִידִים שֶׁהוּא אֵינֶנּוּ עֹלֶה כְּלָל עַל דַּעְתִּי – הוּא הִתְנַפֵּל עָלַי בְּגִדּוּפִים (בְּקִלּוּת).

אוּלַמַּי הִגַּשְׁתִּי נִגּוּד תְּלוּנָה, אַךְ אֲנִי שׁוֹאֵל: הַאִם זֶה הַכְּרֵחִי שֶׁיִּהְיוּ לָנוּ פְּקִידִים כָּאֵלֶּה? נִדְמֶה לִי שֶׁהַפְּקִיד מֵיָב לְשָׂרֵת אֶת הַצִּיבּוּר וְלֹא לְהַיְקֵר. לֹא דַּי בְּכָךְ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לִכְתּוֹב – הוּא צָרִיךְ גַּם לָדַעַת לְהָאֲזִין לְאָזְרָח וּלְהָשִׁיב לוֹ בְּנִימוּס. נַאֲנִי שׁוֹאֵל: מַדּוּעַ יֵשׁ פִּיקּוּחַ עַל טִיב הַמּוֹצָרִים וְאֵין פִּיקּוּחַ עַל טִיב הַפְּקִידִים?

ש. רוֹבֶרט, רַמַּת־גַּן

מִקְצוֹעַ "מְכוֹבָּד"

הַבְּעָיָה שֶׁלִּי

לִפְנֵי שְׁנָתַיִם הִפְרַשְׁתִּי בְּחִוּר בֶּן 22. הִתְיַדַּדְנוּ וְהוּא רָצָה לְשֵׂאת אוֹתִי לְאִשָּׁה. אִם כִּי הוּא קָצָה חֵן בְּעֵינַי – דָּחִיתִי אֶת הַצָּעָתוֹ. אֲפַרְתִּי לוֹ: "לָמָּה לָנוּ לְמַהֵר? טוֹב שֶׁנַּכִּיר יוֹתֵר זֶה אֶת זֶה". אַך הַסִּיבָּה הָאֲמִתִּית לְדְחִיָּיתִי הָיְתָה אַחֶרֶת: מִקְצוֹעוֹ לֹא מָצָא חֵן בְּעֵינַי. הוּא עָבַד כְּעוֹזֵר לְסַנְדָּר. שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ מַדּוּעַ לֹא בָּחַר לוֹ מִקְצוֹעַ מַעֲנִין וּמְכוּבָּד יוֹתֵר, וְהוּא הֵשִׁיב כִּי עַכְשָׁו הָאוּנָה שֶׁאֵרְעָה לוֹ בְּגִיל 11 הוּא לֹא הִצְלִים בְּלִימּוּדָיו. לָכֵן בָּחַר בְּמִקְצוֹעַ שֶׁאֵינוֹ דוֹרֵשׁ הַשְׂכָּלָה רַבָּה, וְשָׁמָּה הוּא מְרוּצֶה מִבְּחִירָתוֹ.

שִׂיכְנַעְתִּי אוֹתוֹ שֶׁיַּרְשֵׁם לְעַצְמוֹ לְהַשְׁלִים, אַך הוּא נִכְשַׁל בְּבְחִינוֹת הַכְּנִיסָה. אַחֲרֵי כֵּן נִיסָּה לִלְמוֹד פְּסִיכּוֹלוֹגְיָה וְסוֹצִיוֹלוֹגְיָה וְגַם מִזֶּה לֹא הָיָה כְּלוּם. הוּא עוֹבֵד שׁוּב בְּמִקְצוֹעוֹ.

לְמֵרוֹת כִּשְׁלוֹנוֹתָיו לֹא נִפְרַדְתִּי מִמֶּנּוּ. הוּא אָדָם מְצוּיָן וַאֲנִי אוֹהֶבֶת אוֹתוֹ: הוּא אִישׁ שֶׁקֶט וּרְצִינִי, חָרִיץ, חוֹסֵךְ כָּל פְּרוּטָה וּמְכַבֵּד אוֹתִי. אֲנִי בְּטוּחָה שֶׁיִּהְיֶה גַּם אָב מְצוּיָן לִילָדַיי. וּבְכָל זֹאת מְטָרִידָה אוֹתִי הַמַּחְשָׁבָה: הַאִם יֵשׁ לִי עִתִּיד בְּמִקְצוֹעוֹ? וַהֲרֵי בְּיָמֵינוּ נִקְבָּע עֶרְכּוֹ שֶׁל הָאָדָם לְפִי כִּסּוֹ וּלְפִי מַעֲמָדוֹ בַּחֶבְרָה. לֹא כֵן?

ש. ס. כְּפַר־סָבָא

נִרְאֶה לִי שֶׁגַּרְמִתְּ עָוֶל לַבָּחוּר כַּאֲשֶׁר נִיסִּית "לִדְחוֹף אוֹתוֹ קְדִימָה" נֶגֶד רְצוֹנוֹ. אִילּוּ הִמְשִׁיךְ לַעֲבוֹד בְּמַסְגְּרוּת, הָיָה בְּוַדַּאי מְתַקֵּדֵם בְּמִקְצוֹעוֹ וְגַאֶה בְּהִתְקַדְּמוּתוֹ. וְהִנֵּה כַּיּוֹם הוּא חוֹזֵר לְמִקְצוֹעוֹ לְאַחַר הַכְשָׁלוֹנוֹת בְּמִקְצוֹעוֹת אֲחֵרִים. וְאֵין זוֹ הַרְבָּשֶׁה נְפְשִׁית... הַסִּבָּה הִיא מִקְצוֹעַ מְכֻנִּים וְרַבִּים מִתְפַּרְנְסִים מִמֶּנּוּ בְּכָבוֹד, בְּיִחוּד בַּשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת כַּאֲשֶׁר הַמְּיַרְאוֹת בְּאַרְצֵנוּ הוֹלֶכֶת וּגְדֵלָה. זֶהוּ גַּם מִקְצוֹעַ מְכוּבָּד – כְּמוֹ כָּל מִקְצוֹעַ אַחֵר שֶׁיּוֹרְדִים לְכִבְדּוֹ. כִּי רְצוֹנִי לְזַכּוֹר שֶׁהָאָדָם קוֹבֵעַ אֶת עֶרֶךְ הַמִּקְצוֹעַ וְלֹא לְהֵיפָךְ.

מֵאַחַר שֶׁהַבָּחוּר הוּא חָרִיץ וְאוֹהֵב אֶת מִקְצוֹעוֹ – אֵין סָפֵק שֶׁיִּתְקַדֵּם בּוֹ וְיֹכִיחַ לְפָרְנָס אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּכָבוֹד. וְאֲשֶׁר לְמַעֲמָד בַּחֶבְרָה: הַדָּבָר נִקְבָּע לֹא רַק לְפִי הַמִּקְצוֹעַ, כְּפִי שֶׁאַתְּ חוֹשֶׁבֶת, אֶלָּא בְּעִיקָר לְפִי הָרָמָה הַתַּרְבּוּתִית שֶׁל הָאָדָם. יָכוֹל אָדָם לְעַסּוֹק בְּמִקְצוֹעוֹת וְלִהְיוֹת אִישׁ אָצִיל, חָכָם וְתַרְבּוּתִי – לֹא פָּחוֹת מֵרוֹפֵא.

ש.ג.

מְעוֹנָם הַחַי

גַּם בְּעוֹלָם הַחַי יֵשׁ תּוֹשָׁעוֹת יוֹצְאוֹת־דֹּפֶן (לֹא־רֶגִילוֹת) שֶׁקָּשֶׁה לִמְצוֹא לָהֶן הֶסְבֵּר הֶגְיוֹנִי. לְמָשָׁל: מַדּוּעַ פְּסִילָה הַקּוֹרְנִיָּה אֶת בֵּיצֶיהָ בְּקֵן זָר? מַדּוּעַ אֵין הִיא דוֹגֶרֶת שֶׁל הַ־ בֵּיצִים בְּכָל שֶׁאֵר הַצִּיפּוֹרִים? לְרוֹב מְשִׁיבִים עַל שְׁאֵלָה זוֹ תְּשׁוּבָה סְתָמִית, כְּגוֹן: "זֶהוּ הַטֶּבַע שֶׁל הַקּוֹרְנִיָּה". אַך תְּשׁוּבָה כָּזוֹאת אֵינָהּ מַסְבִּירָה דָּבָר, כִּי אֵין הִיא מַצְבִּיעָה עַל הַסִּיבָּה שֶׁל הַתּוֹפָעָה.

עַד עַתָּה לֹא הִצְלִיחוּ לִמְצוֹא אֶת סִיבַּת הַהִתְנַהֲגוּת הַ־ מּוּזָרָה שֶׁל הַקּוֹרְנִיָּה. אֲבָל בָּאֲמֶרִיקָה חָיָה צִיפּוֹר אַחֶרֶת הַנִּזְהֶגֶת בְּאֹפֶן דּוֹמֶה כְּמוֹ הַקּוֹרְנִיָּה – וּבִיחַס לְהִתְנַהֲגוּתָהּ מָצְאוּ אֶת הַהֶסְבֵּר.

זוֹהִי צִיפּוֹר־הַבָּקָר. כָּל הַשָּׁנִים הִיא הָיְתָה מְלֻוָּה אֶת עֲדָרֵי הַתְּאוֹרִים (הַבּוּפַאלוֹס) שֶׁחָיוּ בְּיַבֶּשֶׁת אֲמֶרִיקָה וְהָיְתָה נִיזּוֹנָה מִטְּרַקְצִיוֹת וְהַתּוֹלָעִים שֶׁחָיוּ בְּתוֹכָם. בְּדֵי לְהַשִּׂיג אֶת הַמָּזוֹן הָאָהוּב עֲלֵיהָ, הָיְתָה צְרִיכָה לְהִימָּצֵא תָּמִיד בְּמָקוֹם שֶׁבּוֹ נִמְצְאוּ הַתְּאוֹרִים. מֵאַחַר שֶׁבְּעֲלֵי־חַיִּים אֵלֶּה נָדְדוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם כְּדֵי לְחַפֵּשׂ מִרְעֶה – נֶאֱלְצָה הַצִּיפּוֹר לִנְדֹּד אַף הִיא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.

לְמֵרוֹת כִּשְׁלוֹנוֹתָיו לֹא נִפְרַדְתִּי מִמֶּנּוּ. הוּא אָדָם מְצוּיָן וַאֲנִי אוֹהֶבֶת אוֹתוֹ: הוּא אִישׁ שֶׁקֶט וּרְצִינִי, חָרִיץ, חוֹסֵךְ כָּל פְּרוּטָה וּמְכַבֵּד אוֹתִי. אֲנִי בְּטוּחָה שֶׁיִּהְיֶה גַּם אָב מְצוּיָן לִילָדַיי. וּבְכָל זֹאת מְטָרִידָה אוֹתִי הַמַּחְשָׁבָה: הַאִם יֵשׁ לִי עִתִּיד בְּמִקְצוֹעוֹ? וַהֲרֵי בְּיָמֵינוּ נִקְבָּע עֶרְכּוֹ שֶׁל הָאָדָם לְפִי כִּסּוֹ וּלְפִי מַעֲמָדוֹ בַּחֶבְרָה. לֹא כֵן?

ש. ס. כְּפַר־סָבָא

נִרְאֶה לִי שֶׁגַּרְמִתְּ עָוֶל לַבָּחוּר כַּאֲשֶׁר נִיסִּית "לִדְחוֹף אוֹתוֹ קְדִימָה" נֶגֶד רְצוֹנוֹ. אִילּוּ הִמְשִׁיךְ לַעֲבוֹד בְּמַסְגְּרוּת, הָיָה בְּוַדַּאי מְתַקֵּדֵם בְּמִקְצוֹעוֹ וְגַאֶה בְּהִתְקַדְּמוּתוֹ. וְהִנֵּה כַּיּוֹם הוּא חוֹזֵר לְמִקְצוֹעוֹ לְאַחַר הַכְשָׁלוֹנוֹת בְּמִקְצוֹעוֹת אֲחֵרִים. וְאֵין זוֹ הַרְבָּשֶׁה נְפְשִׁית... הַסִּבָּה הִיא מִקְצוֹעַ מְכֻנִּים וְרַבִּים מִתְפַּרְנְסִים מִמֶּנּוּ בְּכָבוֹד, בְּיִחוּד בַּשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת כַּאֲשֶׁר הַמְּיַרְאוֹת בְּאַרְצֵנוּ הוֹלֶכֶת וּגְדֵלָה. זֶהוּ גַּם מִקְצוֹעַ מְכוּבָּד – כְּמוֹ כָּל מִקְצוֹעַ אַחֵר שֶׁיּוֹרְדִים לְכִבְדּוֹ. כִּי רְצוֹנִי לְזַכּוֹר שֶׁהָאָדָם קוֹבֵעַ אֶת עֶרֶךְ הַמִּקְצוֹעַ וְלֹא לְהֵיפָךְ.

מֵאַחַר שֶׁהַבָּחוּר הוּא חָרִיץ וְאוֹהֵב אֶת מִקְצוֹעוֹ – אֵין סָפֵק שֶׁיִּתְקַדֵּם בּוֹ וְיֹכִיחַ לְפָרְנָס אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּכָבוֹד. וְאֲשֶׁר לְמַעֲמָד בַּחֶבְרָה: הַדָּבָר

יְדִיעוֹת מֵהָעוֹלָם הַגָּדוֹל

● בְּיוּגוֹסְלַאוִיָה מֻתָּר עוֹד 2 אֲנָשִׁים מֵאֲבַעְבּוּעוֹת. עַד כֹּה הִתְגַּלּוּ בְּמְדִינָה זוֹ 156 מִקְרִים שֶׁל אֲבַעְבּוּעוֹת שְׁחוֹרוֹת.

● בֵּית־דִּין צְבָאִי בְּאוּקְרַאִינָה דָּן לְמָוֶת בְּיִרְיָה שְׁנֵי פּוֹשְׁעֵי מִלְחָמָה. הֵם נִמְצְאוּ אֲשֵׁמִים בְּרֶצַח יְהוּדִים וַאֲסִירִים בְּמִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשֵּׁנִיָּה.

● מִשְׂרַד הַחִינּוּךְ הַסּוֹרִי הִסְכִּים לְקַבֵּל 200 בּוֹגְרֵי תֵּיכוֹן מְעֻזָּה לְלִימּוּדִים בְּאוּנִיבֶרְסִיטַת דַּמַשְׂק. עַד עַתָּה הָיְתָה מִצְרַיִם הַמְּדִינָה הָעֲרָבִית הַיְחִידָה שֶׁקִּבְּלָה לְלִימּוּדִים גְּבוֹהִים תַּלְמִידִים מֵהָרְצוּעָה.

● בְּיוֹם א', 16 בְּאַפְרִיל, ת' שְׁוָט (שִׁלַּח) יָרַד הַחֲלִיָּה "אַפּוֹלוֹ 16". בַּחֲלִיָּה יִהְיוּ שְׁלוֹשָׁה אֲנָשִׁים. שְׁנַיִם מֵהֶם יִנְחֲתוּ עַל הַיָּרֵחַ.

● אֲרְצוֹת־הַבְּרִית תִּמְכּוֹר לְיַרְדֵּן 12 עַד 24 מְטוֹסֵי־קְרָב מָדָם "פ־5" בְּמֶשֶׁךְ חֲמֵשׁ הַשָּׁנִים הַבָּאוֹת. עַל כָּךְ מוֹדִיעַ הָעִיתּוֹן "נְיוּ־יוֹרְק טַיִמְס". מְהֵירוּתוֹ שֶׁל מָטוֹס זֶה הוּא 1760 ק"מ בְּשָׁעָה.

● בְּנַאנָה (מְדִינָה בְּאַפְרִיקָה) מָתָה אִישָׁה בַּת 135. הִיא הָיְתָה הָאִישָׁה הַזְּקֵנָה בְּיוֹתֵר בְּמְדִינָה זוֹ. הִיא הִשְׁאִירָה אַחֲרֶיהָ 12 יְלָדִים וְ־98 נְכָדִים וְנִינִים.

● בְּסַפְרַד נִתְגַּלָּה אָדָם־פֶּרָא שֶׁחַי 50 שָׁנָה בְּהָרִים וְלֹא בָּא בְּקֶשֶׁר עִם אֲנָשִׁים. מַנִּיחִים שֶׁהוֹרָיו נָטְשׁוּ (עַזְבוּ) אוֹתוֹ כְּשֶׁהָיָה בֶּן שָׁלוֹשׁ. הָאִישׁ אֵינוֹ מְסוּגָל לְדַבֵּר. עוֹרוֹ שָׁחוּם וְשַׂעֲרוֹ גּוֹלֵשׁ לְכָל אוֹרֶךְ גַּבּוֹ. הָאִישׁ הוּעֲבַר לְבֵית־מַחֲסֶה שֶׁל הַסַּנְהֶדְרִין.

● חֲבֵרוֹת בִּיטּוּחַ בְּבְרָאזִיל עָרְכוּ מֶחְקָר מָה הֵם הַמִּקְצוֹעוֹת הַמְסוּכָּנִים בְּיוֹתֵר בְּמְדִינָה זוֹ. מִתְבָּרֵר שֶׁאֶת הַמָּקוֹם הָרִאשׁוֹן מִבְּחִינַת הַסִּיכּוּן תּוֹפֵס הַמִּקְצוֹעַ שֶׁל שׁוֹפֵט כַּדּוּרֶגֶל. מִיָּד אַחֲרָיו בָּא הָעִיסּוּק בְּשִׂדְכָנוּת...

● בְּאוּנִיבֶרְסִיטַת אִסְיוּט בְּמִצְרַיִם נֶעֶרְכָה וְעִידָה לְמַלְחָמָה בְּעַכְבָּרִים. לְפִי דִּבְרֵי הַמְּאִרְגְּנִים, נִמְצְאִים בְּמִצְרַיִם כ־300 מִילְיוֹן עַכְבָּרִים הַגּוֹרְמִים נֶזֶק שֶׁל 20 מִילְיוֹן לִירוֹת בְּשָׁנָה.

● בְּרִבְּתֵי־עַמּוֹן גָּעֲרָה בֶּן דּוֹדוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ חוּסֵיין, שָׁרִיף גַּאזִי רַקָּאן. הוּא חָשׁוּד בְּהַבְרָחַת חֲשִׁישׁ וְזָהָב לְיַרְדֵּן בְּשׁוּבוֹ 3 מִילְיוֹן דּוֹלָאר. עַל כָּךְ מוֹסֵר הַיְּדִיעוֹן הַלָּבָנוֹנִי "אֶל־נַהַאר".

אֵיךְ נִיצְּלוּ הַסִּינִים? (חִידוֹן)

אַגָּדָה סִינִית עַתִּיקָה מְסַפֶּרֶת: בְּסִירָה אַחַת הִפְלִיגוּ 30 אִישׁ: 15 סִינִים וְ־15 רוּסִים. בְּדֶרֶךְ פָּרְצָה סְעָרָה בַּיָּם וְהַסִּירָה עָמְדָה לְטְבּוֹעַ. סִינִי רַב־הַחוֹבֵל לְהַטִּיל לַיָּם אֶת מַחֲצִית הַנּוֹסְעִים כְּדֵי לְהָקֵל עַל מַשָּׂא הַסִּירָה. אֲבָל מִי יִרְצֶה לְקַבֵּעַ אֶת גּוֹרָל הַנּוֹסְעִים, מִי לְחַיִּים וּמִי לְמָוֶת?

הָיָה בֵּין הַנּוֹסְעִים סִינִי זָקֵן. הוּא הָאִישׁ וְאָמַר: "הֲבָה נַעֲבוֹד כֻּלָּנוּ בְּשׁוּרָה וְנִיפָּקֵד. כָּל אֶחָד יִקְרָא אֶת מִסְפָּרוֹ בְּשׁוּרָה – וְכָל אִישׁ תְּשִׁיעִי יִשְׁלַךְ לַיָּם. אַחֲרֵי שֶׁנִּגִּיעוּ לְסוֹף הַשּׁוּרָה, תִּיפָּשֵׁךְ כְּמִנְיַן הַסְּפִירָה מֵרֹאשׁ הַשּׁוּרָה (לְמָשָׁל: אַחֲרֵי הַסְּפִירָה הָרִאשׁוֹנָה יִהְיֶה כֹּבֶד מִסְפָּרוֹ שֶׁל הָאִישׁ הָרִאשׁוֹן בְּשׁוּרָה 4). כָּךְ יַמְשִׁיכוּ לְהִיפָּקֵד עַד שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ בְּסִירָה 15 אֲנָשִׁים גִּלְגַּד.

הַהַצָּעָה נִתְקַבְּלָה. אַחֲרֵי שֶׁהָאֲנָשִׁים הִתְפַּקְּדוּ 15 פְּעָמִים הִתְבָּרֵר כִּי כָּל הָרוּסִים הוֹשְׁלוּ לַיָּם וְכָל הַסִּינִים נִשְׁאֲרוּ בְּסִירָה.

בְּרוּר שֶׁזֶּה לֹא הָיָה מִקְרֶה. הַסִּינִי הֶעֱמִיד אֶת הָאֲנָשִׁים כָּךְ שֶׁכָּל אִישׁ תְּשִׁיעִי יִהְיֶה רוּסִי. הַשְּׁאֵלָה הִיא: בְּאֵיזֶה סֵדֶר הֶעֱמִידוּ הָאֲנָשִׁים בְּשׁוּרָה? בְּהַשְׁוָאָה יֵשׁ לִסְמֹן אֶת הַסִּינִים בְּקָרוֹס וְאֶת הָרוּסִים בְּיִגּוּדִים וְלַהֲעֲמִידָם בְּשׁוּרָה.

כַּמָּה שְׁלַבִּים הָיוּ? (חִידוֹן)

בְּשָׁעַת דְּלִיקָה בְּדִירָה עָמַד כַּבַּאי בְּאֶמְצַע הַסּוּלָם וְקִיֵּן אֶת זֶרֶם הַמַּיִם לְעֵבֶר הָאֵשׁ. כַּאֲשֶׁר פָּחֲתָה הָאֵשׁ הוּא עָלָה שְׁלוֹשָׁה שְׁלַבִּים בַּסּוּלָם וְהִמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדָתוֹ. לְפֶסַע הִתְלַקְּחָה הָאֵשׁ וְהוּא נֶאֱלַץ לָרֶדֶת חֲמִישָׁה שְׁלַבִּים. לְאַחַר מִסְפַּר דַּקּוֹת הִיא עָלָה שׁוּב שִׁבְעָה שְׁלַבִּים וְהִמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדָתוֹ עַד שֶׁהָאֵשׁ כָּבְתָה. בְּסוֹף עָלָה הַכַּבַּאי בְּשִׁבְעַת הַשְּׁלַבִּים הָעֶלְיוֹנִים וְנִכְנַס דֶּרֶךְ הַחַלּוֹן לִדִירָה. הַשְּׁאֵלָה הִיא: כַּמָּה שְׁלַבִּים הָיוּ בַּסּוּלָם?

הַקּוֹרְאִים שֶׁפָּתְרוּ אֶת שְׁנֵי הַחִידּוֹנִים מְתֻבָּקְשִׁים לְהַמְצִיא אֶת תְּשׁוּבוֹתֵיהֶם לַמַּעֲרֶכֶת עַד יוֹם ו', 28 בְּאַפְרִיל. שִׁלְחוּ אֶת הַתְּשׁוּבוֹת עַל גְּלוּיוֹת!

פִּתְרוֹן הַחִידּוֹן הַקּוֹדֵם מִגִּיל'ון 498 וּשְׁמוֹת הַפּוֹתְרִים יִתְפַּרְסְמוּ בְּגִיל'ון הַבָּא.

מֶרֶד גִּיטוֹ וַרְשָׁה

בָּאָרֶץ מִתְכּוֹנְנִים עַתָּה לַחֲגִיגוֹת יוֹם־הָעַצְמָאוּת הַ־24 שֶׁל מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל. הַקְּוִירְיָה הִיא שֶׁל עֶרֶב חַג, וְהַגָּה, בְּקְוִירְיָה זוֹ נֶעֱרְכוּ הַשָּׁבוּעַ "חֲגִיגוֹת" מִסּוּג אַחֵר. הִיו אֵלֶּה עֲצֵרוֹת אֵבֶל בְּיוֹם הַשּׁוֹאָה וְהַגְּבוּרָה" לְזֵכֶר קוֹרְבָּנוֹת הַנָּאצִים בְּאֵירוֹפָּה. בַּעֲצֵרוֹת הוּעֲלָתָה עַל נֵס גְּבוּרָתָם שֶׁל מוֹרְדֵי הַגֶּטָּאוֹת וּבִיחוּד שֶׁל מוֹרְדֵי גִּיטוֹ וַרְשָׁה.

בְּחוֹדֶשׁ אַפְּרִיל מָלְאוּ 29 שָׁנִים לְמֶרֶד הַגָּדוֹל שֶׁל אֲחֵרוֹנֵי יְהוּדֵי פּוֹלִין. הָיָה זֶה מֶרֶד נֶגֶד הַגֶּרְמָנִים שֶׁהִשְׁמִידוּ אֶת כָּל יְהוּדֵי אֵירוֹפָּה.

בִּשְׁנַת 1943 נִשְׁאֲרוּ בְּוַרְשָׁה רַק יְהוּדִים מְעַטִּים. כֻּלָּם הָיוּ כְּרוּכִים בְּתוֹךְ הַגֶּטּוֹ. מֵאוֹת אֲלָפִי אֲחֵיהֶם כְּבָר לֹא הָיוּ בַּחַיִּים. הַנָּאצִים הִמִּיתוּ אוֹתָם בְּתַעֲרֻי הַגָּזִים וְאֶת גּוּפוֹתֵיהֶם שָׂרָפוּ. אֵז הֶחֱלִיטוּ הַיְּהוּדִים הַמְּעַטִּים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ עֲדַיִן בַּחַיִּים: אוֹתָנוּ לֹא רוֹצִילוּ הַגֶּרְמָנִים לְשַׁחֵט! נִתְנַגֵּד – וְנִלָּחֵם עַל כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל!

הַמֶּרֶד פָּרַץ בְּעֶרֶב פֶּסַח, ב־19 בְּאַפְרִיל, בְּרֹאשׁוֹתוֹ שֶׁל מְרַדֵּי גֶּטּוֹ וַרְשָׁה עָמְדוּ לוֹחֲמִים בַּעֲלֵי נִסָּיוֹן צְבָאִי. כ־700 צְעִירִים וּצְעִירוֹת יְהוּדִים יָצְאוּ לְהִלָּחֵם נֶגֶד הַמְּיֻלָּדִים הַנָּאצִים שֶׁהִקִּיפוּ אֶת הַגֶּטּוֹ. הַגֶּרְמָנִים הָיוּ מְצוּיָדִים בְּטַנְקִים וּבְתוֹתָחִים, וְהַצְּעִירִים הַיְּהוּדִים – בְּאֶקְדָּחִים, בְּרוֹבִים יְשָׁנִים וּבְבַקְבּוּקֵי מוֹלוֹטוֹב. הַמּוֹרְדִים הַיְּהוּדִים יָדְעוּ כִּי אֵין לָהֶם כָּל סִיכּוּי לְהִשָּׂאֵר בַּחַיִּים אוֹ לְנַצֵּחַ. הֵם רָצוּ רַק בְּדָבָר אֶחָד: לִגְרֹם בְּגֶרְמָנִים עַל הֶדֶם הַיְּהוּדִי הַשָּׁפוּךְ. וְהֵם נִקְּמוּ. בַּאֲשֶׁר אוֹזְלָה (נִגְמְרָה) הַתַּחְמוּשֶׁת שֶׁלָּהֶם, הֵם הִשְׁלִיכוּ בְּקְבּוּקֵי בֶּנְזִין עַל הַטַּנְקִים הַגֶּרְמָנִים. כַּאֲשֶׁר אָזַל גַּם הַבֶּנְזִין, הֵם נִלְחֲמוּ בְּסַכִּינִים וּבְצִיפּוֹרְנַיִם.

29 יָמִים נִמְשַׁךְ הַמֶּרֶד. הַגֶּרְמָנִים הִפְגִּיזוּ אֶת הַגֶּטּוֹ מֵהָאֲוִיר וְהִשְׁאִירוּ בּוֹ אַף בַּיִת אֶחָד שָׁלֵם. כְּמַעַט כָּל הַלּוֹחֲמִים הַיְּהוּדִים נֶהֶרְגוּ אוֹ נִקְבְּרוּ תַּחַת הֲרִיסוֹת הַבָּתִּים. בְּסוֹף הָעֲלוּ הַנָּאצִים אֶת הַגֶּטּוֹ בָּאֵש. מֵרֹבֵי אֵילְבִּין נִפַּל יַחַד עִם חַבְרֵי קְבוּצָתוֹ. רַק בּוֹדְדִים הִצְלִיחוּ לְהִמָּלֵט מֵהַגֶּטּוֹ הַבּוֹעֵר דֶּרֶךְ תְּעָלוֹת הַבִּיוּב וְנִיצְּלוּ.

אֱלֹהֶיךָ יִדְאַג לָנוּ

מְנַהִיגֵי מִצְרַיִם אוֹמְרִים כִּי שִׁחְרוּר הַשְּׁטָחִים הַכְּבוּשִׁים שֶׁנִּידַּר יִשְׂרָאֵל הוּא הַבָּעָיָה הַמֻּרְכָּזִית שֶׁל מִצְרַיִם. וְאָכֵן, כָּל פְּעוּלוֹת הַהַסְבָּרָה

[redacted]

וְעַל רִיקּוּדֵיהֶם. וְאוּמְנָם יָפִים הֵם הָרִיקּוּדִים הַסְּקוֹטִיִּים. הֵם מְצֻטְיָנִים בִּתְנוּעוֹתֵיהֶם הַמְיֻחָדוֹת וּבְצִלְצוּלֵי חַמַּת־הַחֲלִילִים הַמְלַוִּים אֶת הָרִיקּוּד. הַסְּקוֹטִים מְסוּגָלִים לִרְקֹד אֶת רִיקּוּדֵיהֶם בְּמֶשֶׁךְ שָׁעוֹת רַבּוֹת מִבְּלִי לְהַתְעַיֵּף. עִיתּוֹנַאי אַנְגְּלִי הֵצִיעַ לְאַחֲרוֹנָה לְעָרוֹךְ תַּחֲרוּת אַרְצִית בְּרִיקּוּדִים סְקוֹטִיִּים. הַזּוֹג שֶׁיַּצְלִיחַ לְהַחְזִיק מַעֲמָד בְּרִיקּוּדִים הַכִּי הַרְבֵּה זְמַן יִקַּבֵּל.

[redacted]

הַהִשְׁגָּחָה הַיְתֵרָה לְבָעְיָה זוֹ הִיא תְּכוּנַן הַמִּשְׁפָּחָה, כְּלוֹמַר הַגַּבֶּלֶת הַיְּלוּדָה. אַך הַפְּלָאתָם הַמְצֻרִּים אֵינָם מְתַלְהֲבִים מֵרַעְיוֹן זֶה. הֵם אוֹמְרִים: "אֱלֹהֶיךָ יִדְאַג לְמִינְיוֹת שֶׁלָּנוּ". הֵם מִתְנַגְּדִים לְהַגְבָּלַת הַיְּלוּדָה בְּמִסְגֶּרֶת תּוֹךְ נוֹסָפֶת: הֵם רוֹאִים בְּיַלְדֵיהֶם כּוֹחַ עֲבוֹדָה זוֹל שֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה כֶּסֶף.

הָעוֹבְדִים הַסּוֹצְיָאלִיִּים בְּמִצְרַיִם עוֹשִׂים בְּכָל יְכוֹלְתָּם כְּדֵי לְשַׁנּוֹת אֶת הַגִּישָׁה הַזֹּאת (הַיֶּתֶר הַזֶּה) לְבָעְיָה, אַך לְלֹא הַצְלָחָה יְתֵרָה. מֵאָז 1965 הוּקְמוּ בְּמִצְרַיִם 3000 מֶרְכָּזִים לְתְכוּנַן הַמִּשְׁפָּחָה וְ־40 אֶלֶף עוֹבְדִים עוֹסְקִים בְּתְחוּם זֶה. הוּקְמוּ גַּם מֶרְכָּזִים נַיָּדִים לְתְכוּנַן הַמִּשְׁפָּחָה. אֵלֶּה עוֹבְרִים בְּכְלֵי רֶכֶב וְעַל גַּבֵּי גְּמַלִּים מֵעִיר לְעִיר וּמְבַקְּרִים לְכָפֶר וּמַסְבִּירִים לְתוֹשָׁבִים אֶת הַיִּתְרוֹנוֹת (הַמַּעֲלוֹת) אֲשֶׁר בְּמִשְׁפָּחָה קְטַנָּה. אַך קָשֶׁה לְשַׁנּוֹת מְסוֹרֶת שֶׁל דּוֹרוֹת תּוֹךְ מִסְפַּר שָׁנִים. 5 מִילְיוֹן נָשִׁים מִצְרִיּוֹת עָמְדוּ עַד עַתָּה בְּקֶשֶׁר עִם הַמְּרַכְּזִים בַּחַיִּים וְיוֹתֵר פִּיּוֹת דּוֹרְשִׁים מָזוֹן.

[redacted]

לְתְכוּנַן הַמִּשְׁפָּחָה, אַך רַק 800 אֶלֶף מִתּוֹכָן הִסְכִּימוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁיטוֹת שׁוֹנוֹת לְהַגְבָּלַת הַיְלוּדָה. כ־40 אֲחוּז מִבֵּין נָשִׁים אֵלֶּה מְקַבְּלוֹת בִּקְבִיעוּת אֶת הַגְּלוּלָה לְמִנִיעַת הֵרָיוֹן, רְבוֹת מֵהֶן לְלֹא יְדִיעַת הַבַּעַל.

עַתָּה דּוֹרְשִׁים מוּמְחֵי תְּכוּנַן הַמִּשְׁפָּחָה בְּמִצְרַיִם לְהַרְחִיב אֶת הַהַסְבָּרָה בָּעִיתּוֹנוּת, בְּרַדְיוֹ וּבַטֶּלֶוִיזְיָה. הֵם מַאֲמִינִים כִּי רַק בְּדֶרֶךְ זוֹ אֲשֶׁר יִהְיֶה לְהַחְדִּיר לְתוֹדָעָתָם (לְהַכָּרָתָם) שֶׁל הַתּוֹשָׁבִים אֶת הַצֹּרֶךְ בְּהַגְבָּלַת הַיְלוּדָה. הֵם אוֹמְרִים: "יוֹתֵר הַרְבֵּה יְלִידָה לְמִגְזַע אֶת סַכָּנַת הָרָעָב בְּמִצְרַיִם".

רְאוּבֵן בֶּרְקַת ז"ל

בְּיוֹם ג', כ' בְּנִיסָן, נִפְטַר מֵהַתְּקֵפַת־לֵב יוֹשֵׁב־רֹאשׁ הַכְּנֶסֶת, רְאוּבֵן בֶּרְקַת. בֶּן 67 הָיָה. מוֹתוֹ הַפִּתְאוֹמִי הִשְׁרָה אֵבֶל כָּבֵד עַל הַמְּדִינָה.

רְאוּבֵן בֶּרְקַת ז"ל עָלָה מֵאֵרְצָה מוֹלַדְתּוֹ בִּשְׁנַת 1926. בִּשְׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת מִילֵּא תַּפְקִידִים חֲשׁוּבִים בְּמִפְלֶגֶת פּוֹעֲלֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וּבַהִסְתַּדְרוּת. בִּשְׁנַת 1960 נִתְמַנָּה לְשַׁגְרִיר יִשְׂרָאֵל בְּנוֹרְבֶגְיָה וּמִאז מִילֵּא שְׁלִיחֻיּוֹת חֲשׁוּבוֹת מִטַּעַם הַמְּדִינָה. בִּשְׁנַת 1965 נִבְחַר כְּחָבֵר כְּנֶסֶת וּבִשְׁנַת 1969 נִבְחַר לְיוֹשֵׁב־רֹאשׁ הַכְּנֶסֶת.

רְאוּבֵן בֶּרְקַת קִיבֵּל חִינּוּךְ מְסוֹרְתִי וְצִיּוֹנִי. הוּא לָמַד בְּחֶדֶר. בִּישִׁיבָה וּבְגִמְנַסְיָה עִבְרִית. אַחֲרֵי כֵּן לָמַד סְפָרוּת וּמִשְׁפָּטִים בְּאוּנִיבֶרְסִיטָאוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וּבְפָארִיס.

בִּתְקוּפָה הָאַחֲרוֹנָה. כְּיוֹשֵׁב־רֹאשׁ הַכְּנֶסֶת. הִתְחַבֵּב בֶּרְקַת עַל כָּל חִבֵּרֵי הַבַּיִת. הַכֹּל הֵעֲלוּ עַל נֵס אֶת יִשְׁרוֹ וְיִכְלוֹתָו לְקִיּוּם יְחָסִים טוֹבִים עִם נְצִיגֵי כָּל הַסִּיעוֹת. לְאַחֲרוֹנָה אַף הִזְכִּיר שְׁמוֹ כְּאַחַד הַמּוֹעֲמָדִים לְכְהוּנַת נְשִׂיא הַמְּדִינָה הַבָּא.

בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ. בְּעֵת שֶׁמֵּילֵא תַּפְקִיד חָשׁוּב בְּיוֹתֵר. נִשְׁבַּר לִבּוֹ. חִבֵּל עַל דְּאַבְדִּין.

"הֲאִם אוֹתוֹ עֶבֶר עִבְרִי הָיָה חוֹתֵר בְּמִשּׁוֹטִים בְּאוֹנִיָּה הָרוֹמִית ז"? שֶׁעַל מַסָּלָה בְּהַתְרַגְּשׁוּת.

"כֵּן", עָנָה הָאוֹרֵחַ. "אֲרִיוֹס קוֹינְטוּס לָקַח אוֹתוֹ לְאַרְמוֹנוֹ, לְיַמֵּד אוֹתוֹ אֶת תּוֹרַת הַמִּלְחָמָה וְכֵן נָהֲיָה בְּמַרְכְּבוֹת רוֹמִיּוֹת".

"עַכְשָׁו אֲנִי יוֹדֵעַ..." אָמַר מַסָּלָה לְעַצְמוֹ. "הָיָה זֶה הוּא שֶׁעָצַר אֶת סוּסֵי הַבּוֹקֶר. נִדְמֶה הָיָה לִי כִּי הוּא מוּכָּר לִי. אַך לֹא הֶאֱמַנְתִּי כִּי כֵּן־חוּר עוֹרֵנוּ חַי".

פָּנָיו שֶׁל מַסָּלָה הָיוּ חִיְורִים. הוּא קָם מִמְּקוֹמוֹ וּבִיקֵשׁ אֶת סְלִיחַת הָאוֹרְחִים.

"עַכְשָׁו לְשָׁלוֹם מִכְתָּב חָשׁוּב", אָמַר, וּמִיהֵר לְצֵאת מֵהַחֶדֶר.

(הַמְּשֵׁךְ בְּגִיל'ון הַבָּא)

עִיבְּדָה לְעִבְרִית קַלָּה: רִבְקָה מִישָׁר־צְדִיק

יום השואה והגבורה

ביום ג', כ"ז בניסן, נערכו במקומות שונים בארץ עצרות זיכרון לחללי השואה. נערכו תפילות והודלקו נרות נשמה לזכר ששת מיליוני היהודים שנרצחו על־ידי הנאצים. כל בתי הספר היו סגורים והדגלים של הגופים הציבור הורדו לחצי [illegible] שרים וחברי הכנסת. הם סיפרו על השואה ועמדו על הלקח שיש ללמוד ממנה. כל הנואמים ציינו, כי "העולם הנאור" (המערבי) לא הפריע לנאצים במעשי הרצח שלהם. סכאן עלינו ללמוד שאין לסמוך על אחרים ועלינו להיות חזקים כדי שאמונות באלה לא [illegible] קדי להסתכל בנוף המרהיב (היפה מאוד).

קורסים לבישול ולאפייה

בית־הספר הממלכתי לתזונה ולכלכלת בית פותח קורסים לבישול ולאפייה. הקורסים מתקיימים במקומות הבאים: ירושלים – רח' יפו 159 (טל' 522598). ירושלים – בי"ס שמידט, רח' הלל. תל־אביב – רח' בריק 1 (טל' 51438). חיפה – רח' לוחמי הגיטאות 16 (טל' 527347). באר־שבע – רח' שלמה המלך 9 (טל' 3619).

ההרשמה בימי שני ורביעי בין השעות 12 – 10 לפנה"צ; 6 – 4 אחה"צ.

מחבלים הסגירו את עצמם

שלושה מחבלים עברו ביום ר' את הירדן והחזירו את עצמם לחב[illegible] בשד[illegible] מג'[illegible] והצט[illegible] הם ק[illegible]

הושתלו כליות של מת

השבוע יצאו מבית־החולים הדסה בירושלים אישה בת 35 וגבר בן 50. בגופו של כל אחד מהם הושתלה כליה. לאחר שכליותיהם של השניים הפסיקו לפעול. הכליות נלקחו מאדם שנהרג בתאונת־דרכים. משפחת ההרוג הסכימה לתרום את כליותיו כדי להציל את שתי הנפשות. כליותיו של ההרוג הוצאו כחצי שעה לאחר מותו. ניתוח ההשתלה, שנמשך שמונה שעות, הצלית.

אנו עדיין עם הספר

עם ישראל שומר עדיין על [illegible]ואר "עם הספר". לפי הנתונים [illegible]רטים) של הלישכה המרכזית [illegible]טטיסטיקה תופסת ישראל את [illegible]קום השלישי בעולם מבחינת מספר הספרים המופיעים בה לכל מאה אלף תושבים. קודמים לה רק שודיה (92 ספרים לכל מאה אלף תושבים) והולנד (86). בישראל מופיעים 76 ספרים לכל מאה אלף תושבים. בסך־הכול הודפסו השנה בישראל 9 מיליון עותקים של 1889 ספרים.

הדרישות של יוצאי מרוקו

[illegible]נציגי האיחוד העולמי של [illegible]צאי מרוקו וצפון אפריקה [illegible]גשו לפני שבוע עם ראש [illegible]ממשלה ומסרו לה עד [illegible]חלטות שנתקבלו בוועידה [illegible]ל יוצאי צפון אפריקה. [illegible]ם תבעו מראש הממשלה [illegible]עולה נמרצת לחיסול [illegible]שכנות העוני ומתן דיור [illegible]משפחות גדולות בהתאם [illegible]גודל המשפחה. כמו כן דרשו לשפר את שירותי החינוך בשכונות.

נפל – ונהרג

במושבה מנחמיה נהרג ילד בן ארבע, יצחק ביטון. הוא טיפס על טרקטור ושיחרר את הבלמים שלו. הטרקטור התחיל לנוע ונתקל בקיר. הילד נפל ממנו ונגרם למוח [illegible]

חשוד במשלוח מכתבי איום

משטרת חדרה עצרה צעיר בן 23. החשוד בשיגור (במשלוח) מכתבי איום ברצח לראש הממשלה ולרופאים פאתולוגים. החקירה העלתה כי החשוד שלח חלק מהמכתבים מבית־הדואר בבני־ברק. נראה כי השמיע גם איומי רצח בטלפון וחילק חומר הסתה נגד אישים במקומות שונים בארץ. החשוד הוא חרדי והתגורר לאחרונה בחדרה. הוא סיפר למכריו כי אחד מהוריו שנפטר נותח לאחר מותו, בלי הסכמת המשפחה.

בן דבר את אביו

נהג מונית מרסיס, בן 45, נדרס למוות על־ידי בנו. האסון אירע (קרה), כאשר האב לימד את בנו בן ה־16 לנהוג. הוא הדריך אותו בנהיגה אחורנית. הצעיר, שלא שלט בהגה, נסע קדימה ודרס את אביו.

אזכרה לעולי הגרדום

בבית־הקברות העתיק בצפת נערך טקס אזכרה לזכרם של עולי הגרדום. היו אלה לוחמי אצ"ל (ארגון זבאי לאומי) שהוצאו להורג על־ידי הבריטים לפני 25 שנה והובאו לקבורה בצפת.

יבנו דירות באילת

900 דירות חדשות יושלמו (יהיו מוכנות) באילת בשנת התקציב הנוכחית. על כך מסר השבוע המנהל הכללי של משרד השיכון.

במקום השתתפו בני משפחה של עולי הגרדום וחברי הכנסת בגין ולנדאו. מר בגין אמר דברים לזכרם של הרוגים ונאמרה תפילת קדיש.

אנו אבלים על מותה הפתאומי של חברתנו לכיתה, אורייט דייע, ושולחים את תנחומינו למשפחה.

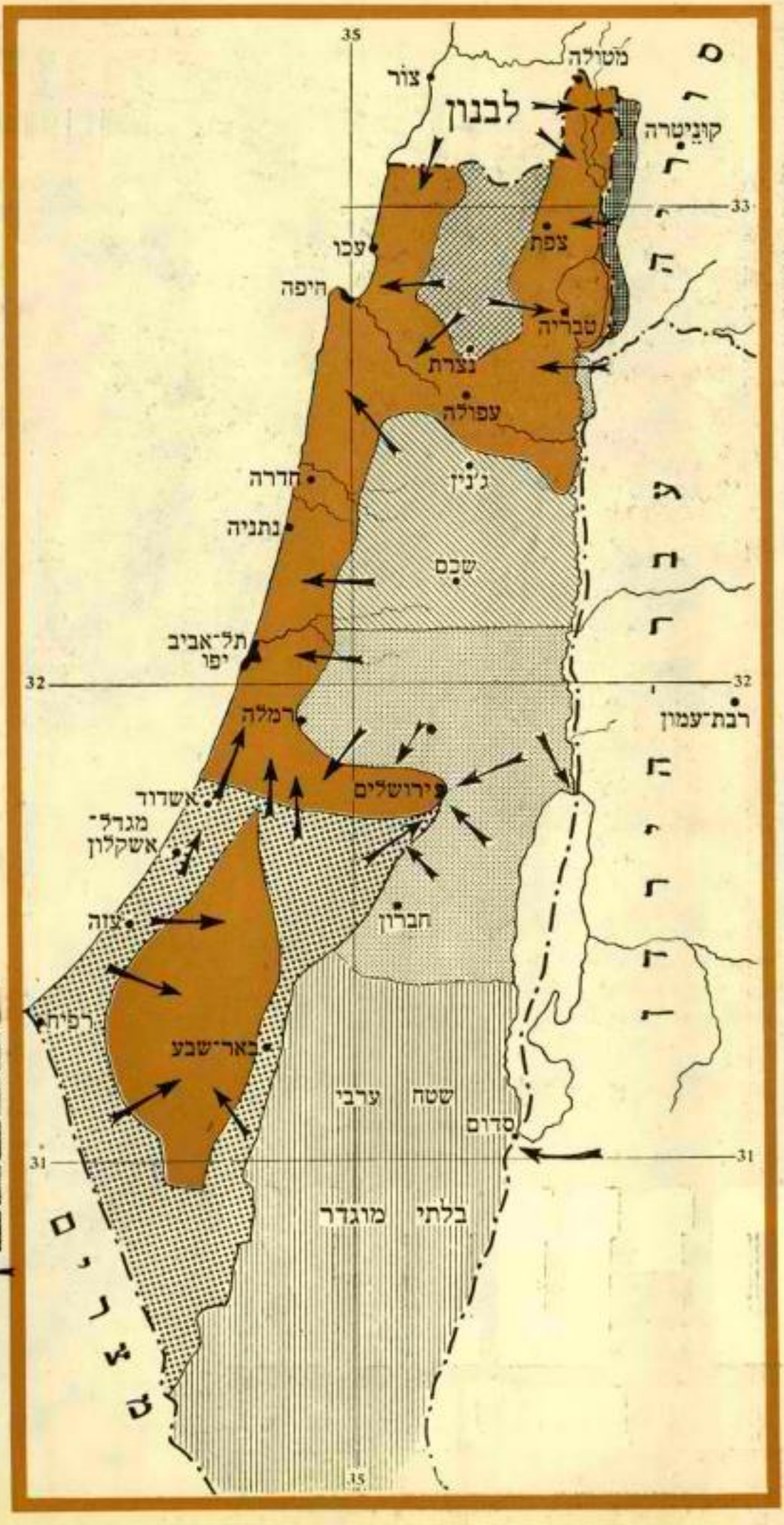
תלמידי הכיתה בסועדון "מרגליות" בבאר־שבע

זה קרה ברומא: ויטוריו מאולה יצא בבוקר מביתו ונוכח לדעת ("ראה") כי מכוניתו נגנבה. הוא ניסה להשיג "טרמפ" כדי להגיע מהר ככל האפשר למשטרה. לבסוף עצר על־ידו נהג צעיר והסכים להסיע אותו למחוז חפצו (לכיוון הדרוש). כאשר הגיעו למחנה המשטרה, אמר מאולה לצעיר: "תודה רבה, ועכשיו תואיל בבקשה להיכנס אתי למחנה – כי זו המכונית שלי".

"שער לקורא מסדש"
רחוב יפו 19 ירושלים,
(ת"ד 825, טל' 234978)

— דשם סלומון, ירושלים — הצלומות — צינקוגרפיה תבקין

חיל שריון

השטחים שכבשו מדינות ערב מיום הפלישה ועד להפוגה הראשונה.
15.5.48 — 11.6.48
35
33
32
31
מטולה
צור
לבנון
קוניטרה
עכו
חיפה
צפת
טבריה
נצרת
עפולה
ג'נין
חדרה
נתניה
שכם
תל־אביב
יפו
רמלה
רבת־עמון
ירושלים
אשדוד
מגדל־
אשקלון
חברון
עזה
רפיח
באר־שבע
שטח ערבי
סדום
בלתי מוגדר
ישראל
מצרים
הלגיון הירדני
עיראק
סוריה.
קאוקג'י (לבנון)
מקומות לחץ של הפולשים על קווי ישראל

מעטים

2000 שנה עברו מאז איבד העם היהודי את אדמתו ואת עצמאותו. 2000 שנה נרדף העם, גורש מארץ לארץ, סבל ונרצח.

בכל השנים האלה שמר העם היהודי על החלום היקר לשוב לארץ־אבותיו. אב סיפר לבן ואם סיפרה לבת, כי בבוא יום־הגאולה יבוא משיח בן־דויד, רכוב על חמור לבן, וישיב את עמו לארץ ציון וירושלים.

בסוף המאה שעברה קמה תנועה חדשה בעם היהודי — התנועה הציונית. הציונים אמרו: נשוב לארץ אבותינו. ניישב אותה. נבנה אותה. נהפוך לעם נורמאלי, החי מעבודתו. נגשים את החלום הגדול.

בסוף המאה קמה קבוצה של סטודנטים צעירים מרוסיה, עלתה לארץ־האבות והתיישבה בה. מעטים היו החלוצים הראשונים, שבאו לבנות את ארץ־ישראל. כמה עשרות. ועוד כמה עשרות. וזה הכל.

קשים היו חייהם של הראשונים: בודדים היו ורעבים. מחלות קשות פקדו אותם. שודדים ורוצחים תקפו אותם. ובכל־זאת קם החלום והיה למציאות! במקומות שונים בארץ נוסדו מושבות של עובדי־אדמה יהודים.

אחרי מלחמת־העולם הראשונה כבר היו כאן מושבות יהודיות אחדות. ובגולה כבר היו קבוצות רבות של צעירים ציונים שהתפוננו לעלות לארץ.

בֵּית לְאוּמִי בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל

בריטניה כבשה את ארץ־ישראל מידי התורכים. „חבר הלאומים" * נתן לה מנדאט לשלוט בארץ, כדי שתעזור ליהודים להקים כאן „בית לאומי לעם היהודי".

אלפי יהודים עלו לארץ, קנו אדמות, ייבשו ביצות, סללו דרכים והקימו כפרים.

אך לא עבר זמן רב, ובריטניה התחילה לעודד את הערבים להתנגד ל„בית הלאומי" של היהודים.

לבריטניה היו חשבונות משלה: המזרח־התיכון היה אוצר־הנפט של העולם. היא רצתה להישאר כאן וליהנות מן האוצר. ועל־כן גרמה לסיכסוכים בין שני העמים, כדי שתוכל לשפוט ולמשול.

ב־1933 עלה היטלר לשלטון בגרמניה — והתחיל לרדוף את היהודים. פתאום התחילה עלייה גדולה לארץ. היישוב היהודי התפתח ושיגשג (הצליח). הערבים ראו זאת בקינאה. הם דרשו עצמאות מיידית לארץ. לפני שהיישוב היהודי יהיה גדול מדי, חזק מדי. לפני שתקום כאן מדינה יהודית.

הַמֶּרֶד הָעַרְבִי

ב־1936 פרץ מרד ערבי: הערבים דרשו להפסיק מיד את העלייה. לאסור על היהודים לקנות קרקעות. הם הכריזו מרי אזרחי ושביתה כללית, שנמשכה 100 ימים. הם תקפו עוברים ושבים יהודים, יישובים בודדים, תחבורה. שודדים ורוצחים הדליקו בתים באש ועקרו עצים.

שלוש שנים נמשך המרד הערבי. לבסוף נכנעו הבריטים לערבים ו־

ילדים יהודים שניצלו מאושוויץ בבגדי מחנה המוות מניפים את הדגל הכחול לבן של מדינת ישראל

* כל ביאורי־המלים — בעמוד 46, לפי סדר האלף־בית.

פירסמו „ספר לבן". „הספר הלבן" הבטיח לערבים מדינה פלסתינאית תוך 10 שנים, הפסקת העלייה היהודית ואיסור מכירת קרקעות ליהודים בְּרוב אֵיזורי הארץ.

עכשיו עמד לפרץ מרד יהודי.

אבל מלחמת־העולם השנייה פרצה, והעולם החופשי גייס את כל הכוחות למלחמה נגד היטלר. גם היישוב היהודי התגייס למלחמה: בריגדה שלמה של יהודים התגייסה לצבא הבריטי, ולחמה בכל שדות־הקרב.

אוניות מעפילים

רק יהודים מעטים הצליחו לברוח מן הגיהינום הנאצי. רק מעטים הצליחו להשיג אוניות קטנות ורעועות (שבורות), כדי להפליג בהן לארץ־ישראל.

בריטניה לא עזרה לאומללים. להיפך. היא התייחסה אל הפליטים בציניות נוראה. היא אסרה על ידידותיה לתת להם מזון ודלק. ספינות רבות טבעו בלב־ים. המעטות שהגיעו לחוף — נתפסו וגורשו לאי מאוריציוס.

אחרי המלחמה — התברר כי אסון נורא פקד את העם היהודי. שישה מיליון איש נרצחו במחנות־המוות. אירופה כולה הפכה לקבר־אחים של העם היהודי. היהודים המעטים שנשארו בחיים לא יכלו עוד לחיי־שאר באירופה. הם נדדו לערי־הנמל, וחיכו לרגע שבו יוכלו לעלות לא"י.

היישוב היהודי בארץ וכל העם היהודי בעולם עזרו למיבצע ה־עלייה של פליטי השואה. ספינות־מעפילים יצאו מכל נמלי אירופה בדרכן לישראל.

הבריטים החליטו למנוע את ה־עלייה בכל מחיר. הם שלחו לארץ צבא גדול, מטוסים ואוניות־מל־חמה. המטוסים היו מגלים את ה־אוניות בלב־ים. אוניות־המלחמה היו יוצאות לתפוס אותם. והצבא עמד מוכן לדכא („לשבור") כל ני־סיון לעזרה של היישוב היהודי.

התחיל מאבק מר בין היישוב היהודי לבין בריטניה. אירגוני־ה־מחתרת אצ"ל ולח"י הכריזו על מרד גלוי. הם הרגו חיילים בריטיים, ופוצצו מיתקני־צבא. והבריטים ה־שיבו להם ברדיפות, במעצרים ו־בתליות.

מאה־אלף בריטיים באו לארץ כדי לדכא את המרד היהודי. אך בריטניה לא יכלה לדכא את המרד בלי לחסלוי את היישוב היהודי כולו — שתמך במרד. וזאת לא יכלה לעשות: דעת־הקהל בעולם, וגם באנגליה, דרשה לתת לפליטי־השואה לעלות לארץ ולהקים בה מדינה.

לבסוף הביאה בריטניה את ב־עיית ארץ־ישראל ל„אירגון האומות המאוחדות". לאחר דיונים ארוכים, החליט האו"ם לחלק את הארץ לשתי מדינות: מדינה יהודית ומדי־נה ערבית.

שנת 1949 רשומה בהיסטוריה שלנו כשנה של סבל, דם ודמעות. אך בשנה זו היה גם לילה אחד של אושר ואור גדול, ליל 29 בנובמבר, הלילה שבו הצביעה עצרת האו"ם על הקמת המדינה היהודית.

שֵׁשֶׁת הַיָּמִים שֶׁל יַד־מָרְדֳּכַי

מעפיל ובנו — דורכים על אדמת נמל חיפה. כעבור שנה גורשו ממנו

אומנם מדינה זו היתה קטנה מאוד, רק חלק קטן מארץ־ישראל ההיסטורית. ובכל־זאת הסכימו היהודים לקבל אותה, כדי שיוכלו לתת סוף־סוף בית לפליטי השואה.

העם היה מאושר. המונים יצאו לרחובות — לשמוח לשיר ולרקוד.

אך בבוקר התעורר העם מתוך החלום המתוק. הערבים פתחו במלחמה. הם רצו להטביע את המדינה בים של דם ואש. היהודים השיבו מלחמה. הם החליטו להגן על המדינה שלהם בכל כוחם, בכל מאודם. שוב יצאו ללחום מעטים מול רבים. חלשים מול חזקים. חסרי־נשק מול תותחים ומטוסים. ושוב ניצחו.

סיפור המעטים, סיפור מלחמתם, מלחמת תש"ח — אנו מביאים לכם בחוברת זו.

בַּתְּחִילָה הָיוּ חֲבֵרִים בִּתְנוּעַת הַנּוֹעַר "הַשּׁוֹמֵר הַצָּעִיר", שָׁם, בַּעֲיָרוֹת פּוֹלִין וְגָלִיצְיָה. הֵם הָיוּ צְעִירִים, כְּמַעַט יְלָדִים, כַּאֲשֶׁר קָמוּ וְעָזְבוּ אֶת בֵּית־הַהוֹרִים הֶחָם, כְּדֵי לִנְסוֹעַ לְפָלֶסְטִינָה, אֶל אֶרֶץ־הָאָבוֹת, שֶׁנִּקְרְאָה שׁוּב "אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל".

אַבָּא כְּעַס. אִמָּא בָּכְתָה. אָחוֹת קְטַנָּה, בַּעֲלַת סֶרֶט קְטִיפָה כָּחוֹל בְּרֹאשָׁהּ הַזָּהוֹב, נִיפְנְפָה לְשָׁלוֹם. הָאָח הַגִּימְנַזִיסְט לָחַץ יָדַיִם, טָפַח עַל שֶׁכֶם, הִבְטִיחַ לָבוֹא בְּקָרוֹב.

צִפְצוּף שֶׁל רַכֶּבֶת, וְהַמַּסָּע הִתְחִיל.

כָּאן בָּאֶרֶץ הִקִּימוּ מַחֲנֵה־אוֹהָלִים בַּחוֹלוֹת עַל שְׂפַת־הַיָּם, לְיַד נְתַנְיָה. זֶה הָיָה "בַּיִת" זְמַנִּי. עַד אֲשֶׁר יִלְמְדוּ לַעֲבוֹד. עַד אֲשֶׁר יִתְרַגְּלוּ לָאַקְלִים. עַד אֲשֶׁר יַחְסְכוּ מְעַט כֶּסֶף כְּדֵי לִקְנוֹת סוּס־עֲבוֹדָה, וְאוּלַי אֲפִילוּ טְרַקְטוֹר. עַד אֲשֶׁר יִזְכּוּ לְקַבֵּל אֲדָמָה כְּדֵי לִבְנוֹת לָהֶם קִיבּוּץ חָדָשׁ, בְּאֵיזוֹר חָדָשׁ, בָּאָרֶץ הַחֲדָשָׁה.

הַשֶּׁמֶשׁ הַחַמָּה, שֶׁעָלְיָה חָלְמוּ בִּימֵי הַחֹרֶף הַקָּרִים שֶׁל פּוֹלַנְיָה — הָיְתָה חַמָּה מִדַּי. וְתַפּוּחֵי־הַזָּהָב, שֶׁעָלֶיהָם חָלְמוּ שָׁם — הָיוּ כָּאן בְּשֶׁפַע. בְּשֶׁפַע רַב מִדַּי. יָמִים רַבִּים אָכְלוּ חַבְרֵי הַקִּיבּוּץ רַק לֶחֶם יָבֵשׁ וְתַפּוּחִים. הַבַּחוּרִים וְהַבַּחוּרוֹת עָבְדוּ בַּפַּרְדֵּסִים. הֵם קִבְּלוּ 17–20 גְּרָשִׁים לְיוֹם עֲבוֹדָה. מוּבָן שֶׁלֹּא קָנוּ אוֹכֶל בְּכָל הַכֶּסֶף. 2–3 גְּרָשִׁים לְיוֹם — הִסְפִּיקוּ. שְׂאֹר הַכֶּסֶף הָיָה קוֹדֶשׁ לְבִנְיַן הַמֶּשֶׁק. אֵין פֶּלֶא שֶׁבָּשָׂר אָכְלוּ פַּעַם בְּחוֹדֶשׁ. בֵּיצָה — רַק פַּעַם בְּיוֹמַיִם. אֲבָל תַּפּוּזִים הָיוּ בְּשֶׁפַע.

וְכָךְ הָיוּ שָׁרִים אָז, בְּאוֹתָם יָמִים:

לֶאֱכוֹל נוֹתְנִים "קְדָחַת"־
בְּצַלַּחַת עֲמוּקָה.
עֲמוּקָה הִיא הַצַּלַּחַת,
הַקֵּיבָה שֶׁלִּי רֵיקָה...

לֹא עָבְרוּ חוֹדָשִׁים רַבִּים, וְהַבַּחוּרִים בַּעֲלֵי הַחֲלוֹמוֹת וְהַבַּחוּרוֹת הָעֲדִינוֹת הָפְכוּ לְפוֹעֲלִים טוֹבִים. הֵם עָשׂוּ כָּל עֲבוֹדָה קָשָׁה: סָלְלוּ כְּבִישִׁים וְעָבְדוּ בְּזֶפֶת. הֵם בָּנוּ בָּתִּים בִּנְתַנְיָה, אִפּוּ לֶחֶם, זָרְעוּ יְרָקוֹת וְשָׁתְלוּ פְּרָחִים. הַבָּנוֹת לֹא הִתְבַּיְּשׁוּ לַעֲבוֹד כְּעוֹזְרוֹת־בַּיִת אֵצֶל נָשִׁים עֲשִׁירוֹת בַּמּוֹשָׁבָה.

הַגּוּבֶּר כָּבָר קָנָה סוּסִי־עֲבוֹדָה וְגַם חוֹמְרֵי־בִּנְיָן. אַחֲרֵי יוֹם עֲבוֹדָה בְּבִנְיָנִים זָרִים, שֶׁנִּמְשַׁךְ עֶשֶׂר שָׁעוֹת — בָּנוּ הַבַּחוּרִים אֶת חַדְרֵי־הָאוֹכֶל שֶׁלָּהֶם. הֵם גַּם בָּנוּ אֶת הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן, שֶׁקָּרְאוּ לוֹ "מִצְפֵּה־יָם". כֹּל הַלּוֹנוֹת הַבַּיְתָה פָּנוּ אֶל הַיָּם. מִשָּׁם, מִן הַיָּם, עָמְדוּ לָבוֹא אוֹנִיוֹת. בָּאוֹנִיוֹת עָמְדוּ לָבוֹא אַחִים וַאֲחָיוֹת, אִמָּהוֹת וְאָבוֹת.

"אָח', אָח'"

בִּשְׁנַת 1936 פָּרְצוּ מְאוֹרְעוֹת־דָּמִים בָּאָרֶץ. הָעַרְבִים פָּחֲדוּ שֶׁיְּהוּדִים יִהְיוּ רוֹב בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל

וישלטו כאן. על־כן דרשו מן הבריטים להפסיק את העלייה היהודית. בריטניה הסכימה. היא הוציאה את "הספר הלבן". "הספר הלבן" קבע כי רק 12,000 יהודים יעלו לארץ בכל שנה. וברוב חלקי הארץ אסור למכור אדמה ליהודים.

באותו זמן ניסו מאות־אלפי יהודים לברוח מגרמניה של היטלר וממזרח־אירופה. הם דפקו ביאוש על שערי הארץ. זאת היתה התקווה האחרונה שלהם להציל את חייהם.

לבריטים לא היה איכפת.

יהודים שהצליחו לברוח מן הגיהינום של היטלר נתנו את כל הכסף שהיה להם לקפיטנים של אוניות־פחם שבורות. הם היו מוכנים לתת הכל כדי להגיע לחופים של יוון ושל איטליה. שם כבר חיכו להם עובדי "עליה ב'", שהביאו אותם לארץ באופן בלתי־לגאלי.

"מצפה ים" היה אחד משלושת "הנמלים" של ה"הגנה"; והבית הגדול, שכל חלונותיו פונים לים – היה המגדלור של ההגנה: חושך בחלונות? סימן שהבריטים מסתובבים בחוף, ואי־אפשר להוריד עולים. אור מלא – אין סכנה. אפשר להתקרב לחוף.

סירות־הדייגים של הקיבוץ היו יוצאות לים, לקראת האונייה. אנשי הקיבוץ היו מורידים את העולים ונוסעים אתם עד למים רדודים. שם לקחו אותם צעירים אחרים על כתפיים, והביאו אותם למשאיות, שחיכו בין עצי הפרדס.

בין המשאיות עמד יהודי זקן, בעל הפרדס, וחילק תפוזים לעולים. "אכלו ילדים, אכלו",

יום ראשון על הקרקע — הגדר והמגדל מוכנים והשרבים באים לבקר את השכנים

היה מבקש שוב ושוב.

בליל חושך אחד שמע מאיר, אחד מחברי הקיבוץ, קול מוכר. מישהו נפל על צוואר, חיבק ונשק לו. "אחי, אחי", אמר האיש. זה היה האח שחיכו לו חודשים רבים. הוא הגיע. הם־אחרים לא הגיעו לעולם.

לנגב

היטלר כבש את כל אירופה. כל העולם עולה באש־המל־חמה. אבות ואמהות, אחים ואחיות נשארו שם, בתוך הגיהינום.

בחורים רבים בישראל התגייסו לצבא הבריטי, כדי להילחם בגרמנים, ואולי גם להציל. גם בחורים ממצפה־ים הלכו לצבא. האחרים נשארו לשמור על המשק. יום אחד באו מן "הקרן הקיימת לישראל" והציעו לקיבוץ: יש לנו שטח אדמה גדול ליד עזה. לפי חוקי "הספר הלבן", אסור היה לנו לקנות אותה. רק אם יהיה שם יישוב יהודי – תישאר האדמה בידינו.

יצאו החברים לראות את האדמה: גבעות חול נמוכות וריקות, סגורות בין כפרים ערביים. אדמה רזה ולא פוריה. אבל מתי עלה קיבוץ לאדמה פוריה? פעם יבשו ביצות. עכשיו צריך לכבוש את החול. והשכנים הערביים? חברי "השומר הצעיר" האמינו ב"אחוות־עמים". הם חשבו שיצליחו להתיידד עם השכנים בשלום וביידידות.

לפי חוק תורכי עתיק, אין לגרש שום אדם מאדמה שעליה הוא יושב, אם הצליח לבנות שם בית ולכסות אותו בגג. על כן יצאו כל חברי הקיבוץ בלילה אל האדמה החדשה שלהם. לפני שעלה השחר הגיעו שש משאיות לגבעת חול לבנה, שעליה עמדו לבנות חדר־אוכל. הם לא היו ראשונים. ידידים מקיבוצים שכנים כבר הגיעו לשם לפניהם, כדי לעזור להם להקים יישוב בן־יום.

עשרות אנשים עבדו בהתלהבות רבה. הם יישרו אדמה, חפרו בורות והניחו יסוד לחדר־האוכל. מיד העמידו קירות,

שֶׁהֵבִיאוּ אִתָּם מִן הַצָּפוֹן. קְבוּצָה אַחַת הִנִּיחָה רְצָפוֹת בַּחֲדַר־הָאוֹכֶל, וּקְבוּצָה שְׁנִיָּה כְּבָר הִנִּיחָה אֶת הַגַּג. בְּאוֹתוֹ זְמַן עָבְדוּ אֲחֵרִים וּמָתְחוּ גְּדֵר־תַּיִל מִסָּבִיב לַמֶּשֶׁק. אֲחֵרִים הֵקִימוּ צְרִיפִים לְאוֹהָלִים. בְּשָׁעָה 2 בַּצָּהֳרַיִם כְּבָר הָיָה יִשּׁוּב קָטָן עַל הַגִּבְעָה, וְשׁוֹמֵר כְּבָר הִסְתּוֹבֵב סְבִיב־סְבִיב וְשָׁמַר עַל הַמַּחֲנֶה בְּעֶזְרַת רוֹבֶה אִיטַלְקִי יָשָׁן נוֹשָׁן.

עַכְשָׁיו הִגִּיעָה שְׁעַת הַחֲנִינָה. חַבְרֵי הַקִּיבּוּץ יָחַד עִם הָאוֹרְחִים יָשְׁבוּ עַל הָאָרֶץ וְשָׁרוּ. אָכְלוּ סַנְדְוִיצִ׳ים וְשָׁמְעוּ נְאוּמִים. מֵעַל לַחֲדַר־הָאוֹכֶל הִתְנוֹפְפוּ שְׁנֵי דְגָלִים: דֶּגֶל הָעָם הַכָּחוֹל־לָבָן, וְדֶגֶל תְּנוּעַת הַפּוֹעֲלִים בָּעוֹלָם, אָדוֹם כְּדָם.

הַקִּיבּוּץ נִקְרָא עַל שְׁמוֹ שֶׁל גִּיבּוֹר גִּיטוֹ וַארְשָׁה, מְרְדְכַי אַנִילֶבִיץ'. שֵׁם שֶׁהָפַךְ לְסֶמֶל: שָׁם לָחֲמוּ וְנָפְלוּ, מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ זָרִים עַל אֲדָמָה זָרָה. כָּאן נִילְחָם וְנִבְנֶה וְנַצְלִיחַ, מִפְּנֵי שֶׁאֲנַחְנוּ בָּנִים בְּאֶרֶץ־אֲבוֹתֵינוּ.

כְּבָר שָׂרוּ הַמְּנוּנִים. הִגִּיעָה הַשָּׁעָה לְהִיפָּרֵד מִן הַחֲבֵרִים, שֶׁיָּשׁוּבוּ לְ״מִצְפֵּה יָם״, עַד אֲשֶׁר יִהְיֶה כָּאן מֶשֶׁק שֶׁיִּתֵּן פַּרְנָסָה לְכוּלָם. וְהִגִּיעָה הַשָּׁעָה לִלְחוֹץ אֶת יַד הַשְּׁכֵנִים, שֶׁבָּאוּ לְבָרֵךְ וְלַעֲזוֹר.

שֶׁקֶט יָרַד עַל הַמַּחֲנֶה הֶחָדָשׁ. כַּמָּה בַּחוּרִים קָמוּ מִן הָאֲדָמָה וְיָצְאוּ לִשְׁמוֹר. הָאֲחֵרִים הִדְלִיקוּ מְדוּרָה וְהִתְחִילוּ לָשִׁיר. כַּמָּה שָׁנִים עָבְרוּ מֵאָז שָׁמְעוּ חוֹלוֹת עַזָּה שִׁירָה עִבְרִית? מִן הַכְּפָרִים הָעַרְבִיִּים עָנוּ לָהֶם שִׁירֵי רוֹעִים עַרְבִיִּים. הַאִם יָשָׁא אוֹתָם הַמִּדְבָּר יַחְדָּיו? הַאִם יִהְיוּ שְׁכֵנִים אוֹ אוֹיְבִים?

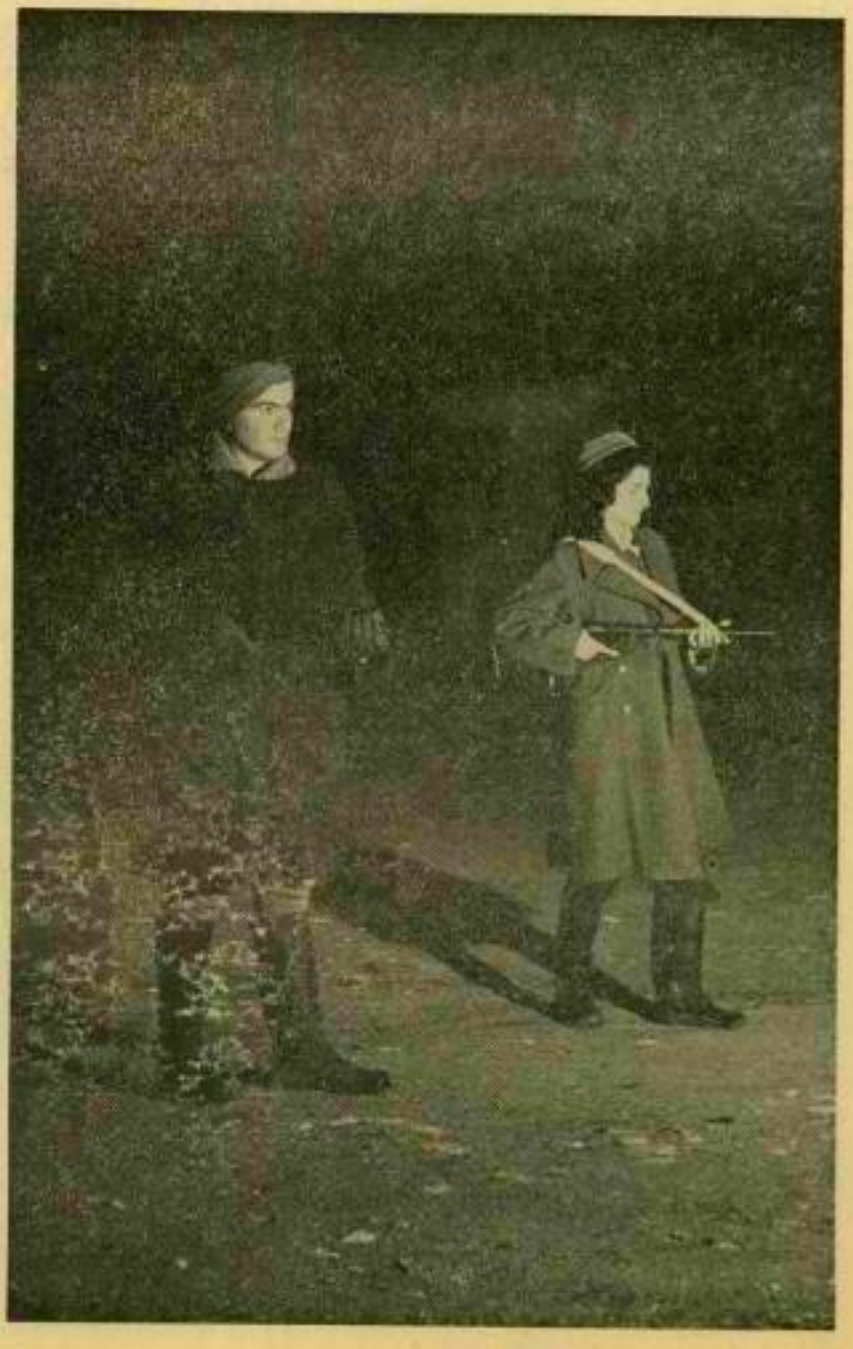
בּוֹקֶר בָּא. בּוֹקֶר שֶׁל עָמָל: חָרִישׁ וּזְרִיעָה. נְטִיעָה וַחֲפִירָה. וּבָאוּ עוֹד בְּקָרִים. יֶרֶק צָמַח עַל גִּבְעוֹת הַחוֹל. תַּרְנְגוֹלוֹת קִירְקְרוּ בַּלּוּלִים. פְּרוֹת גָּעוּ בָּרֶפֶת. עֶרֶא־טוֹר, כְּמוֹ לֵב, דָּפַק בְּיוֹם וּבַלַּיְלָה. בָּנוּ בָּתִּים. בַּחֲדָרִים כְּבָר הָיוּ סְפָרִים, תְּמוּנוֹת וּבְגָדִים. הַמִּדְבָּר כְּבָר הָפַךְ לְבַיִת. הִגִּיעַ הַזְּמַן לְהָבִיא לְכָאן אֶת כָּל הַחֲבֵרִים וְהַיְלָדִים.

שְׁכֵנִים או אוֹיְבִים?

הַדֶּרֶךְ מִתֵּל־אָבִיב לְיַד־מָרְדְכַי עְבָרָה לְיַד כְּפָרִים עֲרַבִיִּים, וְלִפְעָמִים מַמָּשׁ בְּאֶמְצַע הַכְּפָר. חַבְרֵי ״הַשּׁוֹמֵר הַצָּעִיר״ הֶאֱמִינוּ בְּאַחְוַת עַמִּים. אֲבָל הַפֹּלְחִים הָעַרְבִיִּים הָיוּ מַבִּיטִים בָּהֶם בַּחֲשָׁד, וּבְשִׂנְאָה, כַּאֲשֶׁר עָבְרוּ הַמִּשְׁאִיּוֹת שֶׁלָּהֶם בְּתוֹךְ הַכְּפָרִים. לִפְעָמִים נִזְרְקָה אֶבֶן. לִפְעָמִים פָּרְצוּ מְרִיבוֹת. לֹא־פַּעַם הָיוּ בָּאִים רוֹעִים עַרְבִיִּים לִשְׂדוֹת הַמֶּשֶׁק וְרוֹעִים שָׁם.

חַבְרֵי יַד־מָרְדְכַי הֶחְלִיטוּ

יד אחת אוחזת במחרשה יד שניה אוחזת ברובה

לשמור עַל יְחָסִים טוֹבִים עִם הַשְּׁכֵנִים, לַמרוֹת הַכֹּל. הַנּוֹרָל רָצָה שֶׁשְּׁנֵי עַמִּים קרוֹבִים־רְחוֹקִים יֵחיוּ עַל אֶרֶץ אַחַת וּמִתַּחַת לְאוֹתָם שָׁמַיִם. עַל כֵּן מוּכרָחִים לְמצוֹא שָׂפָה מְשוּתֶּפֶת. בַּחוּרֵי הַקִיבּוּץ לָמְדוּ אֶת הַשָּׂפָה הָעַר־בִּית וְאֶת מִנְהָגֵי הַשְּׁכֵנִים. הֵם הָיוּ מְבַלִּים שָׁעוֹת אֲרוּכוֹת בְּ״מַדָּפָה״ – חֲדַר־הָאוֹרְחִים הָעַרְבִי. שָׁתוּ קָפֶה מַר וְשׂוֹחֲחוּ עַל מֶזֶג־הָאֲוִיר. גַּם בַּחֲדַר־הָאוֹכֶל שֶׁל הַקִיבּוּץ הִקִימוּ ״מַדָּפָה״ – פִּינָה מְכוּסָה שְׁטִיחִים וְכָרִיוֹת. לְאַט־לְאַט הִתְחִילוּ לָבוֹא לְשָׁם הַמּוּכתָרִים הָעַרְבִיִים. לְאַחַר שִׂיחוֹת אֲרוּכוֹת עַל הַנִּשְׂמִים וַעֲבוֹדוֹת הַשָּׂדֶה, הָיוּ מְבַקְשִׁים טוֹבוֹת: קְטָנוֹת: שְׁתִילֵי יָרָקוֹת, סוּס עֲבוֹדָה לְיוֹם־יוֹמַיִם.

לִפְנֵי חֲתוּנוֹת הָיוּ בָּאִים לַקִיבּוּץ לִשְׁאוֹל אֶת הַסוּס ״אֲצִיל״. סוּס זֶה הָיָה אֶחָד הַסוּסִים הַיָּפִים בְּיוֹתֵר בַּנֶּגֶב. וְלֹא הָיָה סוּס מַתְאִים יוֹתֵר לְטַקְסֵי חֲתוּנָה. הָאָב שֶׁל הַכַּלָּה הָיָה מוֹלִיךְ אֶת בִּתּוֹ עַל־גַּבֵּי ״אֲצִיל״ מִן הַבַּיִת לְמֶרְכָּז הַכְּפָר. בִּימֵי חַג מוּסלְמִיִים הָיוּ עוֹרְכִים הַשְּׁכֵנִים מֵרוֹצֵי־סוּסִים. ״אֲצִיל״ הָיָה מִשְׁתַּתֵּף בַּמֵּרוֹצִים וְזוֹכֶה בַּמְּקוֹמוֹת הָרִאשׁוֹנִים.

כַּמָּה מֵחַבְרֵי הַקִיבּוּץ כְּבָר הִכִּירוּ יָפֶה אֶת הַפַּלָּחִים הַשְּׁכֵנִים. בּוֹקֶר־בּוֹקֶר הָיוּ מְבָרְכִים זֶה אֶת זֶה לְשָׁלוֹם. לְיַד הַקִיבּוּץ הִקִימוּ צְרִיף קָטָן. לְכָאן הָיוּ בָּאוֹת הַפַּלָּחוֹת לָחִיוֹת עִם הַיְלָדִים הַחוֹלִים. רוֹפֵא הַקִיבּוּץ הָיָה מְטַפֵּל בָּהֶן חִנָּם. מִצְרִיף זֶה יָצְאוּ רַעְיוֹנוֹת חֲדָשִׁים לַכְּפָרִים הָעֲנִיִים. רַעְיוֹנוֹת עַל הִינְיֶנָה וּתְרוּפוֹת.

חַבְרֵי הַקִיבּוּץ לָמְדוּ גַּם דָּבָר נוֹסָף: בַּמִּדְבָּר מְכַבְּדִים אֶת הַחָזָק, וְאָסוּר לִהְיוֹת חַלָּשִׁים. כִּי חוּלְשָׁה קוֹרֵאת לַשּׁוֹדֵד וְלַגָּנָב. עַל־כֵּן הָיְתָה גָּדֵר הַמֶּשֶׁק שְׁלֵמָה תָּמִיד. תָּמִיד הִסְתּוֹבְבוּ שׁוֹמְרִים וְשָׁמְרוּ עַל הַמַּחֲנֶה וְעַל הַשָּׂדוֹת בְּקַנָּאוּת.

כָּךְ עָבְרוּ חָמֵשׁ שָׁנִים.

מחוץ למדינת־ישראל

29 בְּנוֹבֶמבֶּר 1947. עֲצֶרֶת הָאוּמוֹת הַמְאוּחָדוֹת הֶחלִיטָה לְהָקִים שְׁתֵּי מְדִינוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: מְדִינָה יְהוּדִית וּמְדִינָה עַרְבִית. יַד־מָרְדְּכַי הָיְתָה בְּתוֹךְ שֶׁטַח הַמְּדִינָה הָעַרְבִית.

הַיְדִיעָה עַל הַקָּמַת מְדִינָה יְהוּדִית הִגִּיעָה לָאָרֶץ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. מְבוּגָרִים, זְקֵנִים וִילָדִים רָקְדוּ בִּרְחוֹבוֹת יְרוּשָׁלַיִם, תֵּל־אָבִיב וְחֵיפָה. בְּיַד־מָרְדְּכַי יָשְׁנוּ הַחֲבֵרִים שֵׁינָה כְּבֵדָה. רַק שְׁלוֹשָׁה שׁוֹמְרֵי־לַיְלָה שָׁמְעוּ אֶת הַהוֹדָעָה בְּשַׁעַת חֲצוֹת. אֶחָד מֵהֶם תָּלַשׁ (קרע) דַּף נְיָיר מִמַּחְבֶּרֶת, כָּתַב אֶת הַיְדִיעָה וְהִדְבִּיק אוֹתָהּ עַל לוּחַ־הַמּוֹדָעוֹת.

בַּבּוֹקֶר, כַּאֲשֶׁר בָּאוּ הַחֲבֵרִים לִשְׁתּוֹת כּוֹס תֵּה רִאשׁוֹנָה, לִפְנֵי שֶׁיָּצְאוּ לְיוֹם עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה, הִתְבָּרֵר לָהֶם שֶׁקָּמָה מְדִינָה יְהוּדִית. אַךְ הֵם וּבֵיתָם נִמְצְאוּ מִחוּץ לַמְּדִינָה.

בָּעֶרֶב הִתְאַסְּפוּ חַבְרֵי הַקִיבּוּץ לַאֲסֵיפָה כְּלָלִית, לָדוּן בַּמַּצָּב. קָם חָבֵר וְאָמַר: ״לֹא נוּכַל לִחְיוֹת בִּמְדִינָה עַרְבִית. אָנוּ מוֹכְרִים אֶת הַתּוֹצֶרֶת הַחַקְלָאִית שֶׁלָּנוּ בְּתֵל־אָבִיב. וְתֵל־אָבִיב תִּהְיֶה עִיר־הַבִּירָה שֶׁל מְדִינָה זָרָה. אֵיךְ נִתְפַּרְנֵס״?

אָמַר חָבֵר אַחֵר: ״אֵין לָדַעַת אֵיךְ יִנְהֲגוּ בָּנוּ הָעַרְבִים. יִתָּכֵן

ידים למעלה! — חייל ברית־מועצות נשק אצל צעירים יהודים

שֶׁנִּסְבּוֹל רְדִיפוֹת. הַאִם עָזְבנוּ אֶת הַגּוֹלָה בְּאֵירוֹפָּה כְּדֵי לְחיוֹת בְּגוֹלָה עַרְבִית? וּמַה נַּעֲשֶׂה אִם הָעַרְבִים יְגָרְשׁוּ אוֹתָנוּ מֵאַדְמָתֵנוּ? עָמָל שֶׁל שָׁנִים יֹאבַד...

קָם אֶחָד הַחֲבֵרִים וְהִצִּיעַ: "טוֹב נַעֲשֶׂה אִם נַחֲלִיף אֶת אַדְמוֹתֵינוּ וּבָתֵּינוּ עִם תּוֹשְׁבֵי אַחַד הַכְּפָרִים הָעַרְבִיִּים בַּמְּדִינָה הַיְּהוּדִית".

רַעְיוֹן טוֹב? אַךְ אִישׁ לֹא קִבֵּל אוֹתוֹ בְּרָצִינוּת. לְכֻלָּם שֶׁל הָאֲנָשִׁים הָיָה קָשׁוּר בְּאַדְמַת הַחוֹל, שֶׁהֻפְקָה לְגַן פּוֹרֵחַ בְּעָמָל וְיִיעָה.

וְהֵיוּ גַּם אוֹפְּטִימִיסְטִים. הֵם הֶאֱמִינוּ שֶׁשְּׁתֵּי הַמְּדִינוֹת הַצְּעִירוֹת – הַמְּדִינָה הַיְּהוּדִית וְהַמְּדִינָה הָעַרְבִית – יִחְיוּ בְּשָׁלוֹם וּבִידִידוּת. בְּכָל־אוֹפֶן, הַפְּלָחִים מִן הַכְּפָרִים הַשְּׁכֵנִים וַדַּאי שֶׁלֹּא יִפְגְּעוּ בָּהֶם.

הָאֲנָשִׁים הִתְווַכְּחוּ בְּמֶשֶׁךְ שָׁעוֹת רַבּוֹת. הֵם הִתְווַכְּחוּ בְּחוֹם וּבְקוֹל רָם. אַךְ בְּתוֹךְ לִבָּם יָדְעוּ כִּי לֹא הֵם וְלֹא מַעֲשֵׂיהֶם יִקְבְּעוּ אֶת גּוֹרָלָם בְּעָתִיד. כּוֹחוֹת אֵיתָנִים (חֲזָקִים מְאוֹד) מְשַׂחֲקִים בָּהֶם – וְהֵם אֵינָם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת דָּבָר.

כְּמוֹ כֹּל הַיְּהוּדִים בָּאָרֶץ – שָׂמְחוּ עַל הַקָּמַת הַמְּדִינָה. אַךְ בְּשִׁבְילָם הָיְתָה זוֹ שִׂמְחָה עֲצוּבָה.

הַאִם יִתְקִיפוּ הַיּוֹם?

שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן לְאַחַר הַהַחְלָטָה שֶׁל הָאו"ם: 36 הֲרוּגִים יְהוּדִים. הָעַרְבִים עוֹשִׂים מַעֲשֵׂי אַלִּימוּת (שְׁרוֹר) בְּכֹל רַחֲבֵי הָאָרֶץ. מְדִינוֹת עֲרָב מוֹדִיעוֹת: נִפְלוֹשׁ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. בְּכֹל כְּפָר וּבְכֹל עִיר עֲרָבִית מִתְאַרְגְּנוֹת כְּנוּפְיוֹת. בְּרֹאשׁ הַכְּנוּפְיוֹת עוֹמֵד פּוֹשֵׁעַ־הַמִּלְחָמָה, שֶׁהָיָה יְדִידוֹ שֶׁל הִיטְלֶר, חַ'אג' אַמִין אַל־חוּסַיְנִי. הַכְּנוּפְיוֹת תּוֹקְפוֹת גַּם אֶת הָעֲרָבִים שֶׁאֵינָם מוּכָנִים לְרָצוֹחַ יְהוּדִים. אַנְשֵׁי הַכְּנוּפְיוֹת אֵינָם נִשְׁמָעִים לַמּוֹכְתָרִים, וּמַפְחִידִים עַד מָוֶת אֶת הַכַּפְרִיִּים אוֹהֲבֵי הַשָּׁלוֹם.

הַתַּחְבּוּרָה הַיְּהוּדִית הִיא הַמַּטָּרָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַכְּנוּפְיוֹת הָעַרְבִיּוֹת. הֵן מְנַסּוֹת לְהַפְסִיק אֶת הַקֶּשֶׁר בֵּין הַיִּשּׁוּבִים הַקְּטַנִּים וְהָרְחוֹקִים לְבֵין הֶעָרִים הַמְּרְכָזִיּוֹת.

בְּיַד־מָרְדְּכַי שֻׁקַּט. הַנָּשִׁים הַכַּפְרִיּוֹת שׁוּב אֵינָן בָּאוֹת לַמְּרְפָּאָה. ה"מַּדְפָּה" שֶׁל הַקִּיבּוּץ רֵיקָה. אִישׁ אֵינוֹ יוֹשֵׁב עַל הַשְּׁטִיחִים הַיָּפִים. בַּשָּׂדוֹת אֵין מְבָרְכִים

זֶה אֶת זֶה בְּ"אַהֲלָן וְסַהֲלָן". עוֹבְדִים בְּשִׁתּוּקָה. שׁוֹתְקִים בְּמִתְיחוּת.

אֲבָל עֲדַיִן אֵין יְרִיוֹת. יָדִיד עַרְבִּי לוֹחֵשׁ בַּסֵּתֶר בְּאוֹזֶן שֶׁל יְדִיד יְהוּדִי: "הַלְוַאי וְנִקְצוֹר בְּשָׁלוֹם אֶת הַיְבוּל. אִינְשַׁלָּלָה. אֲבָל רְצוֹנִי לוֹמַר לְךָ: בַּכְּפָרִים מִסְתּוֹבְבִים זָרִים נוֹשְׂאֵי־נֶשֶׁק. הֵם מְאַיְּמִים עָלֵינוּ, בְּמִיוּחָד עַל אֲנָשִׁים הַיְדוּעִים כִּידִידֵי הַיְהוּדִים. הַמְפַקְּדִים שֶׁלָּהֶם הֵם פּוֹשְׁעֵי־מִלְחָמָה גֶּרְמָנִים, פּוֹלָנִים וְיוּגוֹסְלָבִים. הִיזָּהֲרוּ! הֵם יִתְקְפוּ אֶת הַמְּכוֹנִיּוֹת שֶׁלָּכֶם".

אֲבָל הַכְּבִישׁ לְיַד־מָרְדֳּכַי הָיָה שָׁקֵט. עֲדַיִן שָׁקֵט. כּוּלָם יָדְעוּ: הַשֶּׁקֶט לֹא יִמָּשֵׁךְ זְמַן רַב.

יוֹם־יוֹם, כַּאֲשֶׁר הָיוּ יוֹצְאוֹת שְׁתֵּי הַמַּשָּׂאִיּוֹת לְתֵל־אָבִיב, הָיוּ מַבִּיטִים בָּהֶן בְּשֶׁקֶט וּבְפַחַד: הַאִם יִתְקְפוּ הַיּוֹם?

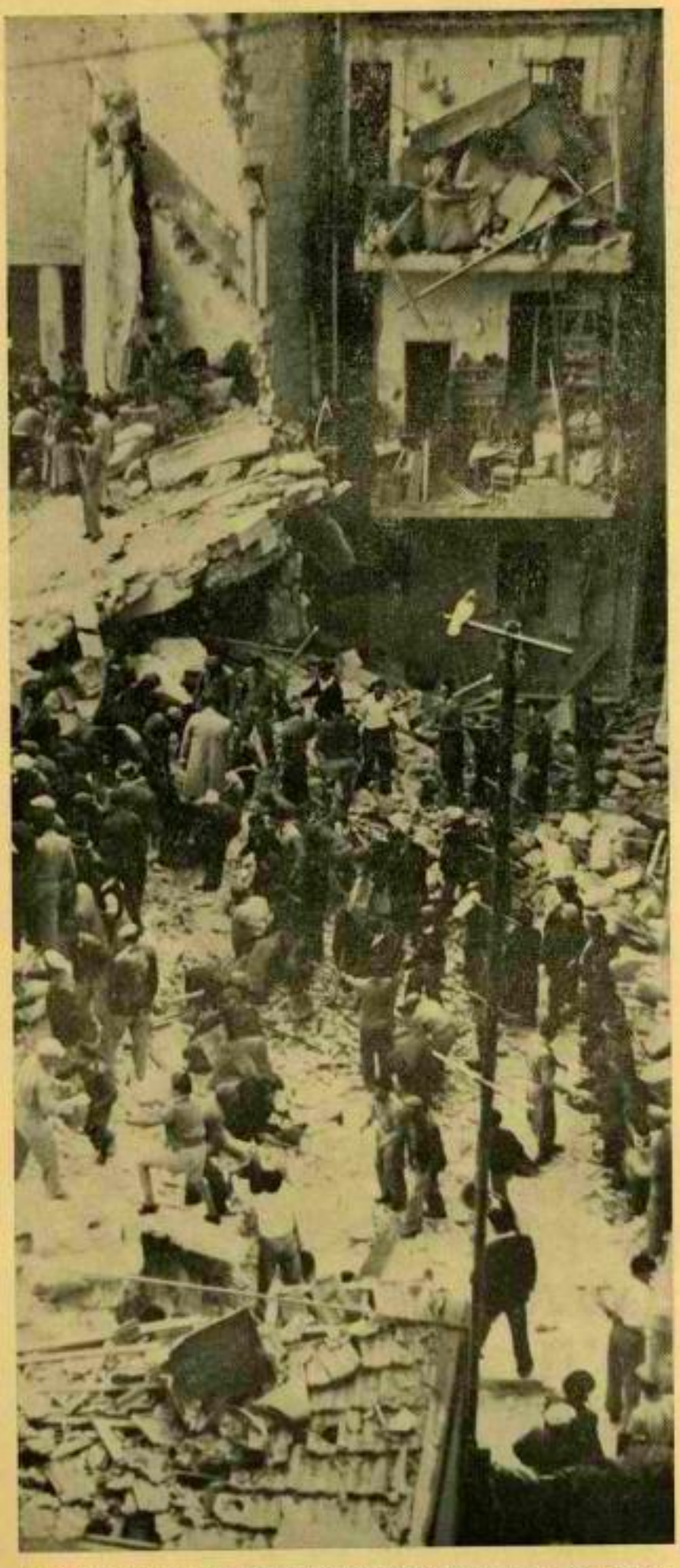
עַל אַחַת הַמַּשָּׂאִיּוֹת הָיָה נוֹסֵעַ הַנּוֹטֵר (הַשּׁוֹמֵר). עֲדַיִן הָיָה לוֹ אוֹתוֹ רוֹבֶה אִיטַלְקִי יָשָׁן מִשְּׁנַת 1911. הָיוּ לוֹ 50 כַּדּוּרִים, וְגַם רִימּוֹן אֶחָד בְּלִתִּי־לִינְאָלִי.

מִדֵּי פַּעַם הָיָה מִתְעַנֵּב לַקִּיבּוּץ יְדִיד עַרְבִּי, אַבּוּ־פַּתְחִי שְׁמוֹ. הוּא הָיָה מְסַכֵּן אֶת חַיָּיו כְּדֵי לְסַפֵּר לַיְּדִידִים: "הַיּוֹם אַל תִּסְעוּ. הַיּוֹם יִתְקְפוּ הַכְּנוּפִיּוֹת".

אַךְ הַיָּמִים עָבְרוּ. הַמַּשָּׂאִיּוֹת נָסְעוּ. הַהַתְקָפָה שֶׁכּוּלָם חִיכּוּ לָהּ עֲדַיִן לֹא בָּאָה.

אֵש בַּדְּרָכִים

אֶחָד מֵעַרְבֵי דַּמְּבֵּר. הַמַּשָּׂאִיּוֹת חָזְרוּ מִתֵּל־אָבִיב. כְּמַעַט וְהִגִּיעוּ לַמֶּשֶׁק. לְיַד הַכְּפָר הָעַרְבִּי בַּרְבָּרָה רָאָה הַנּוֹטֵר כַּמָּה עֲרָבִיּוֹת עוֹמְדוֹת וּמְגַלְגְּלוֹת חֲבִיּוֹת לְרוֹחַב הַכְּבִישׁ, כְּדֵי לַחְסוֹם (לְסַגֵּר) אֶת הַדֶּרֶךְ. "שְׁמֹאלָה, סַע

דֶּרֶךְ נְרָאָה רְחוֹב בֶּן־יְהוּדָה לְאַחַר שֶׁהִתְפּוֹצְצָה מְכוֹנִית חוֹמֶר־נֶפֶץ שֶׁהוּבְאָה ע"י אַנְגְלִים

שְׁמֹאלָה״, צָעַק הַנּוֹטֵר לַנָּהָג. הַנּוֹטֵר יָרָה בָּאֲוִיר, מֵעַל לְרֹאשָׁן שֶׁל הַנָּשִׁים. הֵן מִיהֲרוּ לִבְרוֹחַ. מִתּוֹךְ פַּרְדֵּס בְּצַד הַדֶּרֶךְ נִפְתְּחָה אֵשׁ חֲזָקָה עַל הַמְּכוֹנִית. הַכַּדּוּרִים פָּגְעוּ בְּכַדֵּי־הֶחָלָב הָרֵיקִים. כַּדּוּר אֶחָד נִכְנַס לְתָא הַנָּהָג. אִישׁ לֹא נִפְגַּע. הַנָּהָגִים הִגְבִּירוּ אֶת הַמְּהִירוּת וְהִגִּיעוּ לַמָּשָׁק בְּשָׁלוֹם. שָׁם כְּבָר חִכּוּ לָהֶם הַחֲבֵרִים חִיּוְרִים וְנִרְגָּשִׁים. בַּמָּשָׁק שָׁמְעוּ אֶת רַעַשׁ הַיְרִיּוֹת. הַפַּעַם עָבַר הַכֹּל בְּשָׁלוֹם. אַךְ כּוּלָּם יָדְעוּ כִּי לֹא יַעֲבוֹר זְמַן רַב וְאֵל־הַמִּלְחָמָה יִדְרוֹשׁ גַּם קוֹרְבָּנוֹת אָדָם.

הַמָּשָׁק הִתְכּוֹנֵן: אֶת הַמַּשָּׂאִיּוֹת כִּיסּוּ בִּלּוּחוֹת פְּלָדָה. מַשָּׂאִיּוֹת בּוֹדְדוֹת שׁוּב לֹא יָצְאוּ לַדֶּרֶךְ. הֵן הָיוּ מִתְאַסְּפוֹת מִכָּל קִיבּוּצֵי הַסְּבִיבָה וְיוֹצְאוֹת בְּשַׁיָּרָה אֲרוּכָּה לְרַחוֹבוֹת. פְּלוּגַת פַּלְמַ״ח נִשְׁלְחָה לְיִישׁוּבֵי הַנֶּגֶב, כְּדֵי לְהָגֵן עַל הַשַּׁיָּרוֹת. בְּנוֹת הַפַּלְמַ״ח הָיוּ נוֹסְעוֹת גַּם הֵן בַּדְּרָכִים הַמְסוּכָּנוֹת. הֵן הָיוּ מַחְבִּיאוֹת אֶת הַנֶּשֶׁק עַל גּוּפָן – כַּאֲשֶׁר עָצְרוּ אַנְגְּלִים אֶת הַשַּׁיָּרָה וְחִיפְּשׂוּ נֶשֶׁק ״בִּלְתִּי לִיגַּאלִי״.

הַמַּצָּב נַעֲשָׂה חָמוּר מִיּוֹם לְיוֹם. הַנָּהָגִים כְּבָר הִתְרַגְּלוּ לַיְרִיּוֹת. הֵם הִרְגִּישׁוּ בְּיִטָּחוֹן יֶחְסִי בְּתוֹךְ תָּא הַמְּכוֹנִית הַמְּשׁוּרְיָנֵת. אַךְ מִן הַמּוּקְשִׁים פָּחֲדוּ מְאוֹד. אֵלֶּה הָיוּ עֲלוּלִים לְפוֹצֵץ אֶת הַמְּכוֹנִית הַמְּשׁוּרְיָנֵת וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ.

כַּאֲשֶׁר הָיוּ יוֹצְאוֹת הַשַּׁיָּרוֹת מֵרְחוֹבוֹת דְּרוֹמָה, לִיוּוּ אוֹתָן נָשִׁים קְשִׁישׁוֹת. הֵן עָמְדוּ בְּצַד הַדֶּרֶךְ וְהִתְפַּלְלוּ: ״צְאוּ בְּשָׁלוֹם וְשׁוּבוּ בְּשָׁלוֹם״. סַבְתָּא אַחַת פָּרְצָה בִּבְכִי, וְצָעֲקָה בְּיִדִּיִּים פְּשׁוּטוֹת לַשָּׁמַיִם: ״הוֹי אֵלִי אֵלִי, יְלָדִים מְתוּקִים כָּאֵלֶּה אַתָּה שׁוֹלֵחַ לָמוּת. לָמָּה? לָמָּה?״

גַּם בַּמָּשָׁק חִיכּוּ לַשַּׁיָּרָה בְּעֵצֶב בְּנוּת. שָׁרְשׁוּבוּ. רַק שֶׁיָּשׁוּבוּ. שֶׁיָּשׁוּבוּ בְּשָׁלוֹם. אַךְ לֹא תָּמִיד נִשְׁמְעוּ הַתְּפִילוֹת. לֹא תָּמִיד חָזְרוּ כֹּל הַמַּשָּׂאִיּוֹת מִן הַדֶּרֶךְ. וְלִפְעָמִים חָזְרוּ כְּמָה מִן הָאֲנָשִׁים בְּלִי רוּחַ־חַיִּים. הָרוֹפֵא הַקָּשִׁישׁ הָיָה קוֹבֵעַ אֶת מוֹתָם שֶׁל אֵלֶּה שֶׁהִפְסִיקוּ לִנְשׁוֹם, וּמִיָּד הָיָה מַתְחִיל לְטַפֵּל בַּפְּצוּעִים.

אוֹתָהּ שָׁעָה הָיוּ מִסְתּוֹבְבִים הַנָּהָגִים מִסָּבִיב לַמְּכוֹנִיּוֹת. בּוֹדְקִים אֶת הַפְּגִיעוֹת. כְּמַעַט שֶׁלֹּא דִּיבְּרוּ. רַק בָּקוֹשִׁי אֶפְשָׁר הָיָה לִשְׁמוֹעַ מִפִּיהֶם אֶת הַסִּיפּוּר הַמָּלֵא עַל מַה שֶּׁקָּרָה בַּדֶּרֶךְ.

בְּסוֹף יָנוּאַר 1948 הִצְלִיחוּ הָעַרָבִים לְנַתֵּק אֶת הַיִּישׁוּבִים הָעִבְרִיִּים בַּדְּרוֹם. הַדֶּרֶךְ לְתֵל־אָבִיב הָיְתָה רֵיקָה. אֵין נוֹסֵעַ וְאֵין בָּא. הַקִּיבּוּצִים לֹא יָכְלוּ לִשְׁלוֹחַ תּוֹצֶרֶת חַקְלָאִית הָעִירָה. הֵם עַצְמָם אָכְלוּ אֶת מִיטַב הַפֵּרוֹת וְהַיְרָקוֹת, הַבֵּיצִים הַבָּשָׂר וְהֶחָלָב. אָכְלוּ בְּלִי שִׂמְחָה.

נִיתּוֹק

הַקֶּשֶׁר בֵּין יַד־מָרְדְּכַי וּמַטֵּה־הַהֲגָנָה הִתְנַהֵל בְּעֶזְרַת מַכְשִׁיר־קֶשֶׁר קָטָן. יוֹם־יוֹם הָיָה הַקֶּשֶׁר מִתְקַשֵּׁר לַמַּטֶּה וְשׁוֹאֵל בִּדְאָגָה: ״מָתַי תַּגִּיעַ שַׁיָּרָה? מָתַי?״

עֲרָבִים יוֹצְאִים לִבְזֹז חֲנֻיּוֹת שֶׁל יְהוּדִים בְּמֶרְכָּז הַמִּסְחָרִי שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם

הַנְּסִיעָה בְּשַׁיָּרוֹת הָיְתָה דוֹמָה עַכְשָׁיו לְמַסָּע שֶׁל הִתְאַבְּדוּת. חַבְרֵי הַקִּיבּוּץ נָסְעוּ עַל־פִּי הַתּוֹר. הֵם נִכְרְדוּ מִבְּנֵי־הַמִּשְׁפָּחָה כְּמוֹ אֲנָשִׁים הַיּוֹצְאִים לְדֶרֶךְ שֶׁמִּמֶּנָּה אֵין חוֹזְרִים. אִם שִׂיחַ לָהֶם מַזָּלָם וְשָׁבוּ – הָיוּ נוֹשְׁקִים לִבְנֵי־הַמִּשְׁפָּחָה בְּאוֹשֶׁר וְגַם בְּכַאֲב. הֵם יָדְעוּ הֵיטֵב כִּי הַמָּוֶת מְחַכֶּה לָהֶם בְּפִנַּת הַכְּבִישׁ בַּנְּסִיעָה הַבָּאָה.

אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַקֶּשֶׁר הָיְתָה בַּחוֹדֶשׁ הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַהֵרָיוֹן. הִיא עָמְדָה לָלֶדֶת בְּכָל יוֹם. בַּמָּשָׁק הָיוּ עוֹד כַּמָּה נָשִׁים שֶׁעָמְדוּ לָלֶדֶת. אַחַת מֵהֶן כְּבָר יָלְדָה בַּמִּרְפָּאָה שֶׁל הַמָּשָׁק. זֹאת הָיְתָה לֵידָה קָשָׁה וּמְסוּבֶּכֶת. וְהָרוֹפֵא קִיבֵּל אֶת הַלֵּידָה בְּלִי צִיּוּד מַתְאִים וּבְלִי מַכְשִׁירִים מוֹדֶרְנִיִּים. עַל כֵּן דָּרַשׁ הָרוֹפֵא שֶׁהַנָּשִׁים יִסְעוּ מִיָּד לְבֵית־

הַחוֹלִים. הַאִם תַּגִּיעַ הַשַּׁיָּרָה בַּזְּמַן? וְגַם אִם תַּגִּיעַ שַׁיָּרָה – אֵיךְ אֶפְשָׁר לִשְׁלוֹחַ יוֹלְדוֹת לְדֶרֶךְ כֹּה נוֹרָאָה וּמְסוּכֶּנֶת?

וְשׁוּב עָבְרוּ יָמִים. יוֹם אֶחָד יָצָא הַקָּשָׁר מִן הַמֶּשֶׁק וְעָמַד בַּכְּבִישׁ הָרָאשִׁי. בַּכְּבִישׁ נִסְעוּ מְכוֹנִיּוֹת בְּרִיטִיּוֹת בִּלְבַד. הַקָּשָׁר עָצַר אַחַת מֵהֶן, שֶׁנִּסְעָה בְּרֹאשׁ שַׁיָּרָה שֶׁל טַנְקִים. קָפְטֶן בְּרָאוּן יָרַד מִן הַטַּנְק שֶׁלּוֹ. "מַה הָעִנְיָן?"

"אִשְׁתִּי הָרָה. הִיא עוֹמֶדֶת לָלֶדֶת. הַאִם תּוּכַל לִשְׁלוֹחַ אוֹתָהּ בְּאַמְבּוּלַנְס לְבֵית־חוֹלִים בִּרְחוֹבוֹת?"

"אַמְבּוּלַנְס?" שָׁאַל קָפְטֶן בְּרָאוּן, "אֵין לִי אַמְבּוּלַנְס. אֲבָל אֲנִי מוּכָן לָקַחַת אוֹתָהּ לְשָׁם בַּטַּנְק שֶׁלִּי. מָה אַתָּה אוֹמֵר? אֲנִי מַבְטִיחַ לָךְ לִשְׁמוֹר עָלֶיהָ כְּאִילּוּ הָיְתָה אִשְׁתִּי. הִיא תַּרְגִּישׁ כָּאן טוֹב. יוֹתֵר טוֹב מֵאֲשֶׁר בְּאַמְבּוּלַנְס".

קָפְטֶן בְּרָאוּן נָהַג אֶת הַטַּנְק שֶׁלּוֹ לְשַׁעַר הַמֶּשֶׁק. הַקָּשָׁר הָלַךְ לַחֲדַר־הָאוֹכֶל לְהָבִיא אֶת אִשְׁתּוֹ. כַּעֲבוֹר רְגָעִים אֲחָדִים חָזַר עִם... שְׁתֵּי נָשִׁים הָרוֹת.

"הֵי!" קָרָא הַקָּפְטֶן, "מַדּוּעַ לֹא גִּילִיתָ לִי מִיָּד שֶׁיֵּשׁ לְךָ שְׁתֵּי נָשִׁים?". הוּא לָקַח אֶת שְׁתֵּיהֶן, וְהֵבִיא אוֹתָן בְּשָׁלוֹם לִרְחוֹבוֹת.

מַטֶּה "הַהֲגָנָה" בִּיקֵשׁ מֵחַבְרֵי הַמֶּשֶׁק לְהָכִין שָׂדֶה־תְּעוּפָה קָטָן בִּשְׁבִיל מְטוֹסֵי "פַּיְיפֶּר". כְּשֶׁהָיָה הַשָּׂדֶה מוּכָן – הִגִּיעַ מְטוֹס "פַּיְיפֶּר" לַמֶּשֶׁק. הַמְּטוֹס הֵבִיא דוֹאַר, עִיתּוֹנִים וּמִצְרָכִים חִיּוּנִיִּים אֲחֵרִים. בַּדֶּרֶךְ חָזְרָה לָקַח נָשִׁים הָרוֹת.

הַטִּיסָה בְּ"פַּיְיפֶּר" לֹא הָיְתָה בְּטוּחָה כְּלָל וְכְלָל. הָעֲרָבִים נִיסּוּ לִפְגֹּעַ בּוֹ כַּאֲשֶׁר טָס בְּגוֹבַהּ נָמוּךְ לִפְנֵי הַנְּחִיתָה. וְהַמַּרְאֶה. אַךְ בְּכָל־זֹאת, הָיָה זֶה קֶשֶׁר לָעוֹרֶף שֶׁבְּצָפוֹן. וְהַקֶּשֶׁר נָתַן הַרְגָּשַׁת בִּיטָחוֹן.

יַד־מָרְדְּכַי הָיְתָה מְנוּתֶקֶת.

בְּכָל שְׁעוֹת הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה הָיוּ הָעֲרָבִים יוֹרִים עַל בָּתֵּי הַקִּיבּוּץ. חוּטֵי־הַחַשְׁמַל נֶחְתְּכוּ, וְהַקִּיבּוּץ קִיבֵּל חַשְׁמַל מִגֶּנֶרָאטוֹר יָשָׁן, שֶׁפָּעַל בְּעֶזְרַת טְרַקְטוֹר. בַּיּוֹם חָרַשׁ הַטְּרַקְטוֹר בַּשָּׂדֶה, וּבָעֶרֶב חִיבְּרוּ אוֹתוֹ לַגֶּנֶרָאטוֹר, כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן אוֹר וְכוֹחַ לִשְׁאִיבַת־מַיִם מִן הַבְּאֵר. הַגֶּנֶן הָיָה יוֹצֵא לְהַשְׁקוֹת אֶת גַּן־הַיָּרָק בְּשָׁעוֹת הָעֶרֶב. בְּשָׁעָה 11 בַּלַּיְלָה הָיָה שׁוֹמֵעַ חֲדָשׁוֹת, רוֹשֵׁם אוֹתָן עַל דַּף נְיָר, מַדְבִּיק אֶת הַדַּף עַל לוּחַ־הַמּוֹדָעוֹת בַּחֲדַר־הָאוֹכֶל, וְשׁוֹכֵב לִישׁוֹן.

גַּם יַלְדֵי הַקִּיבּוּץ הִרְגִּישׁוּ אֶת הַמִּלְחָמָה. פַּעַם יָכְלוּ לְשַׂחֵק בַּמֶּשֶׁק, לְבַקֵּר בַּמַּטָּעִים וּבַשָּׂדוֹת. הַיּוֹם יָכְלוּ לְשַׂחֵק רַק בְּשֶׁטַח קָטָן וְסָגוּר בֵּין גְּבָעוֹת. רַק שָׁם הָיוּ בְּטוּחִים מִכַּדּוּרֵי צַלָּפִים.

הַמֶּשֶׁק הָיָה בְּמָצוֹר – וּבְכָל־זֹאת נִמְשְׁכוּ הַחַיִּים כָּרָגִיל, עַד כַּמָּה שֶׁרַק אֶפְשָׁר. אֲנָשִׁים יָצְאוּ לַשָּׂדֶה, לַמַּטָּע וְלַפַּרְדֵּס. מוּבָן שֶׁנִּשְׂאוּ נֶשֶׁק יַחַד עִם כְּלֵי־הָעֲבוֹדָה. אַחֲרֵי הָעֲבוֹדָה הִתְרַחֲצוּ, לָבְשׁוּ בִּגְדֵי שַׁבָּת וְשִׂיחֲקוּ עִם הַיְלָדִים עַל הַדֶּשֶׁא. הַחוּג לְסִפְרוּת נִמְשַׁךְ כָּרָגִיל. הַגַּ־פּוּרִים עָמַד בַּפֶּתַח. אוּלַי כְּדַאי לְהָכִין נֶשֶׁף? נֶשֶׁף?! אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהָכִין נֶשֶׁף כַּאֲשֶׁר כַּמָּה מֵחַבְרֵי הַקִּיבּוּץ שׁוֹכְבִים בִּקְבָרִים רַעֲנָנִים (חֲדָשִׁים)? אֲבָל מִי יוֹדֵעַ מַה יָּבִיא הַמָּחָר? מִי יוֹדֵעַ אִם אֵין זֶה חַג־הַפּוּרִים הָאַחֲרוֹן שֶׁהֵם חוֹגְגִים יַחַד, הוֹרִים וִילָדִים? (אִישׁ לֹא אָמַר וְאֶת בְּקוֹל רָם, אֲבָל אִישׁ־אִישׁ אִישׁ שָׁאַל אֶת לִבּוֹ: הַאִם בְּנֵי יִהְיֶה יָתוֹם בְּחַג־הַפּוּרִים הַבָּא?).

וְהוּחְלַט: יִהְיֶה אֲשֶׁר יִהְיֶה – אֲבָל אֶת הֶחָג יֵשׁ לָחוֹג. שֶׁיִּזְכְּרוּ הַיְלָדִים חַג זֶה. וְהֶחָג נָחוֹג. אוּמְנָם לֹא הָיוּ מְשֻׁחָקִים עַלִּיזִים וְתַחֲרוּיוֹת מַצְחִיקוֹת כְּמוֹ בַּשָּׁנִים הַקּוֹדְמוֹת. אֲבָל הַיְלָדִים הִתְחַפְּשׂוּ. הָיוּ הַרְבֵּה פַּלְמַ"חְנִיקִים. וְהָיוּ גַּם "עַרְבִים טוֹבִים", צוֹעֲנִים, חַתּוּלִים וּסְפָרַדִּיוֹת. הַמַּצָּב הָיָה מָתוּחַ. הַלְּבָבוֹת הָיוּ מְלֵאִים חֲרָדָה. אֲבָל חַג־הַפּוּרִים נָחוֹג.

„מַה נִּשְׁתַּנָּה"– בִּיד־מָרְדְּכַי

חוֹדֶשׁ יָמִים לֹא הִגִּיעָה שַׁיָּרָה לַמֶּשֶׁק. אָבִיב בָּאָרֶץ. חַג־הַפֶּסַח קָרוֹב. עוֹד מְעַט יֵשְׁבוּ לְשׁוּלְחָן הַסֵּדֶר. הַאִם יֵשְׁבוּ לַסֵּדֶר בְּלִי יַיִן.

„פַּיְיפֶּר" נוֹחֵת בְּמֶשֶׁק נָצוֹר, וּמֵבִיא דוֹאַר, תַּחְמֹשֶׁת וּתְרוּפוֹת

מְצוֹת וּמָרוֹר? וְאָז בִּישֵׁר מִכְשִׁיר־הַקֶּשֶׁר: שַׁיָּרָה גְּדוֹלָה יְצֵאָה מִ־רְחוֹבוֹת, וּכְבָר הִגִּיעָה לְנִיר־עַם הַשְּׁכֵנָה. בְּקָרוֹב, עוֹד לִפְנֵי הַ־פֶּסַח, תֵּצֵא שַׁיָּרָה לְיַד־מָרְדְּכַי, וְתָבִיא אֶת כֹּל הַדְּרוּשׁ לַסֵּדֶר.

וְהַשַּׁיָּרָה יָצְאָה לַדֶּרֶךְ. הַדֶּרֶךְ עְבְרָה וְהִתְפַּתְלָה (הִסְתּוֹבְבָה) בֵּין שִׂיחֵי צַבָּר עֲבוּתִים (עֲבִים) וּפַר־דֵּסִים – עַד שֶׁהִגִּיעָה לְמֶרְכַּז הַכְּפָר הָעַרְבִי, שָׁם נִפְתְּחָה אֵשׁ חֲזָקָה עַל הַשַּׁיָּרָה. הַמְּשׁוּרְיָן שֶׁ־נָּסַע רִאשׁוֹן נִפְגַּע בְּמוֹקֵשׁ, וְלֹא יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ לִנְסוֹעַ. הַמַּשָּׂאִיּוֹת שֶׁנָּסְעוּ אַחֲרָיו קִיבְּלוּ הוֹרָאָה: לְהַמְשִׁיךְ! לֹא לְהַבִּיט לְאָחוֹר!

בֵּין כֹּה וְכֹה לֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת דָּבָר. אוּמְנָם הָיוּ לָהֶם אֶקְדָּחִים, לַנַּהֲגִים. אַךְ הֵם לֹא יָכְלוּ לְהַשְׁ־תַּמֵּשׁ בָּהֶם, כַּאֲשֶׁר הָיוּ סְגוּרִים בְּתוֹךְ הַתָּא הַמְּשׁוּרְיָן שֶׁלָּהֶם. הַ־דְּלָתוֹת הָיוּ נְעוּלוֹת הֵיטֵב. וּבְתוֹךְ הַתָּא הַסָּגוּר הָיוּ רַק חוֹרֵי הַצָּצָה־קְטַנִּים, שֶׁדַּרְכָּם רָאוּ אֶת הַדֶּרֶךְ.

הַמַּשָּׂאִיּוֹת הִצְלִיחוּ לָצֵאת מִ־תּוֹךְ הָאֵשׁ. אַךְ שְׁנֵי מְשׁוּרְיָנִים נִשְׁאֲרוּ מֵאָחוֹר וְנִכְנְסוּ לִקְרַב עִם הַתּוֹקְפִים. עוֹד מְשׁוּרְיָן נִפְגַּע בַּ־מַּנּוֹעַ – וְלֹא יָכוֹל לָזוּז. הַמְּשׁוּרְיָן הַשְּׁלִישִׁי נָסַע מֵאֲחוֹרָיו וְדָחַף אוֹתוֹ קָדִימָה, עַד שֶׁהִגִּיעוּ אֶל הַמְּשׁוּרְיָן שֶׁנִּפְגַּע בְּתְחִילַת הַקְּרָב. בְּעֶזְרַת דְּחִיפוֹת אֲחָדוֹת הִצְלִיחַ לְהוֹצִיא גַּם אוֹתוֹ אֶל וַאדִי, מִחוּץ לִשְׂדֵה הָאֵשׁ. בְּרֶגַע זֶה נִפְגַּע הַצָּמִיג שֶׁל הַמְּשׁוּרְיָן הַיָּחִיד שֶׁהָיָה מְסוּגָל לִנְסוֹעַ. הַנַּהַג יָרַד לְהַחֲלִיף צָמִיג וְנִפְצַע בְּרַגְלוֹ. אַךְ לַמְרוֹת הַכֹּל הִצְלִיחַ לָשׁוּב לַמְּכוֹנִית וְלִדְחוֹף אֶת שְׁנֵי הַמְּשׁוּרְיָנִים הַפְּגוּעִים עַד לַמֶּשֶׁק.

בְּמֶשֶׁךְ כֹּל שְׁעַת הַקְּרָב עָמְדוּ וְצָפוּ (הִבִּיטוּ) בּוֹ חַיָּלִים בְּרִיטִיִּים, שֶׁיָּשְׁבוּ בִּשְׁנֵי מְשׁוּרְיָנִים וְנָהֲגוּ מִן הַהֲצָנָה. וְהִיוּ עוֹד צוֹפִים בַּ־הַ־צָּנָה". הָיוּ אֵלֶּה חַבְרֵי הַמֶּשֶׁק,

שיירה של משוריינים הניעה לנגב

שֶׁטִּיפְּסוּ אֶל רֹאשׁ גִּבְעָה גְּבוֹהָה כְּדֵי לִרְאוֹת אֶת סוֹפוֹ שֶׁל הַקְּרָב, שֶׁבּוֹ נִלְחֲמוּ חַבְרֵיהֶם מִלְחֶמֶת חַיִּים וּמָוֶת.

כַּאֲשֶׁר הִגִּיעוּ, הָפְכָה הַמִּתִיחוּת לְשִׂמְחָה רוֹעֶשֶׁת.

פִּתְאוֹם נִזְכְּרָה הַטַּבָּחִית: "חֲבֵרָה, מָה עִם מַצּוֹת וְיַיִן? הֲבֵאתֶם?"

"הֲבֵאנוּ! וְתִרְאוּ מָה עוֹד יֵשׁ לָנוּ בְּשִׁבְיְלְכֶם: שִׁבְעָה רוֹבִים צ'כִּיִּים!"

"רוֹבִים צ'כִּיִּים!"

וּ הָיְתָה מַתָּנָה נִפְלָאָה. צ'כִּיָּה הַנֶּהֱדֶרֶת!

הָעֶרֶב יָרַד. עֶרֶב הַסֵּדֶר. כֹּל חַבְרֵי הַקִּיבּוּץ יוֹשְׁבִים לְשׁוּלְחָנוֹת הָעֲרוּכִים, מְלֻבָּד הַשּׁוֹמְרִים, כַּ־מּוּבָן. חַבְרֵי־מֶשֶׁק, אַנְשֵׁי־פַּלְמַ"ח, מְלַוֵּי שַׁיָּרוֹת וְגַם קְבוּצַת הַנּוֹעַר שֶׁעָלְתָה לֹא־מִזְּמַן לָאָרֶץ, עִם כְּתוֹבוֹת־קַעֲקַע (שַׁאטוּ) שֶׁל מַחֲ־נוֹת־הַמָּוֶת עַל הַיָּדַיִם.

– "מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה?" שׁוֹאֵל הַבֵּן.

– "שֶׁבְּכֹל הַלֵּילוֹת יָשַׁבְנוּ לְ־שׁוּלְחָן הַסֵּדֶר בְּלִי רוֹבִים" – עוֹנֶה הָאָב – "הַלַּיְלָה הַזֶּה לְכוּ־לָנוּ רוֹבִים".

כּוּלָם שָׁרִים אֶת שִׁירֵי הַסֵּדֶר הַחֲגִיגִיִּים. הַשּׁוּלְחָנוֹת מְכוּסִים מַפּוֹת לְבָנוֹת. מְלֵאִים שֶׁפַע מָזוֹן, עוֹפוֹת (מַאֲכָל לַעֲשִׁירִים בְּאוֹתָם יָמִים), מַצּוֹת, יַיִן וּמָרוֹר. וְהַלֵּב כָּבֵד־כָּבֵד. מַה מְּחַכֶּה לָנוּ בְּיוֹם הַמָּחָר? מַה מְּחַכֶּה לָנוּ בְּלַיְלָה זֶה?

יְרִיּוֹת. הַתְּקָפָה חֲזָקָה מִמֶּרְחָק לֹא גָּדוֹל. אֲנָשִׁים תּוֹפְסִים רוֹבִים וְקָמִים מִן הַמָּקוֹם. "הַסֵּדֶר נִמְ־שָׁךְ" – מוֹדִיעַ הַמְּפַקֵּד. מִי שֶׁצָּרִיךְ לָצֵאת יוֹצֵא בְּשֶׁקֶט־בְּשֶׁקֶט. הַשִּׁירָה הַחֲגִיגִית נִמְשֶׁכֶת. יְרִיּוֹת רוֹבִים מְלַוּוֹת אוֹתָהּ בְּקָצֶב מְאֻיָּם.

בִּיצוֹרִים*

הָאַנְגְּלִים הִתְחִילוּ לַעֲזוֹב אֶת הָאָרֶץ. מִדִּינוֹת־עֲרָב הוֹדִיעוּ כִּי

הצבא הבריטי עוזב את הארץ

יִפְלְשׁוּ לְכָאן. בַּנֶּגֶב הָיוּ 22 יְשׁוּבִים עִבְרִיִּים. כְּבָר עַכְשָׁיו, לִפְנֵי הַפְּלִישָׁה, הָיוּ לָעֲרָבִים 100 לוֹחֲמִים עַל כָּל לוֹחֵם יְהוּדִי. עַל כָּל רוֹבֶה יְהוּדִי – הָיוּ 500 רוֹבִים עֲרָבִיִּים. לַיְּהוּדִים הָיוּ מַרְגֵּמָה וּשְׁנֵי מַקְלָעִים לִכְפָר. לָעֲרָבִים הָיוּ מֵאוֹת. כַּאֲשֶׁר יָבוֹאוּ צְבָאוֹת־עֲרָב יִהְיוּ לָעֲרָבִים צָבָא סָדִיר, אַרְטִילֶרְיָה וְחֵיל־אֲוִיר. לַיְּהוּדִים לֹא יִהְיֶה דָּבָר מִלְּבַד רְצוֹנָם לַעֲמוֹד! לַעֲמוֹד וְלֹא לִיפּוֹל!

22 יְשׁוּבִים בַּנֶּגֶב הִתְחִילוּ לְהִתְחַפֵּר. לִקְרַאת הַיּוֹם שֶׁבּוֹ יִהְיֶה עֲלֵיהֶם לַעֲמוֹד מוּל צָבָא סָדִיר. לִקְרַאת הַיּוֹם שֶׁבּוֹ יֵהָפוֹךְ כָּל אֶחָד מֵהֶם לְמִבְצָר שֶׁאֵין לְכַבּוֹשׁ אוֹתוֹ. לְמִבְצָר שֶׁאֵינוֹ נוֹפֵל לִפְנֵי שֶׁנָּפַל אַחֲרוֹן הַלּוֹחֲמִים.

עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם יְשׁוּבִים בַּנֶּגֶב חָפְרוּ וְהִתְחַפְּרוּ בְּאַדְמַת הַחוֹלוֹת. יַד־מָרְדְּכַי הָיְתָה מִבְצָר אֶחָד מִתּוֹךְ 22 מִבְצָרִים. מִבְצָר זֶה עָמַד עַל הַדֶּרֶךְ הָרָאשִׁית שֶׁבֵּין עַזָּה לְתֵל־אָבִיב. מֵעַזָּה בָּאוּ הַגְּדוּדִים הַמִּצְרִיִּים. תֵּל־אָבִיב – הָיְתָה הַמַּטָּרָה. בַּדֶּרֶךְ עָמְדָה יַד־מָרְדְּכַי. עוּבְדָה זוֹ הָיְתָה גּוֹרָלִית.

חוֹפְרִים. כֹּל מִי שֶׁמְּסוּגָל לְהַחֲזִיק כְּלִי־עֲבוֹדָה בְּיָד חוֹפֵר וּמְמַלֵּא שַׂקִּים. חוֹפְרִים גְּבָרִים. חוֹפְרוֹת נָשִׁים. חוֹפְרִים בְּנֵי־נוֹעַר וַאֲפִילוּ יְלָדִים מְחַזְּקִים אֶת הַגְּדֵרוֹת. עוֹד קוֹנְצֶרְטִינָה שֶׁל תֵּיל. וְעוֹד אַחַת. וְעוֹד אַחַת. כַּמָּה שֶׁאֶפְשָׁר יוֹתֵר. וְעוֹד חֲפִירָה מְסָבִיב לַגְּדֵר. וְעוֹד אַחַת. וְעוֹד אַחַת. כַּמָּה שֶׁאֶפְשָׁר יוֹתֵר. יוֹתֵר עָמוֹק. יוֹתֵר פִּיתּוֹלִים.

מַחְפֵּר: מַכְנִי חוֹפֵר וְחוֹתֵךְ בַּדְּשָׁאִים וּבַגַּנִּים הַיָּפִים, שֶׁהָיוּ גַּאֲוָתוֹ שֶׁל הַמֶּשֶׁק. עוֹבֶדֶת הַ"נּוֹי" צוֹעֶקֶת: "הוֹרְסִים לִי אֶת הַדֶּשֶׁא! הוֹרְגִים אֶת גַּן־הַוְרָדִים!" הַצְּעָקוֹת מַכְאִיבוֹת. אֲבָל הַיּוֹם אָסוּר לָתֵת לַכְּאֵב לִנְגֹּעַ בַּלֵּב. כּוֹרְתִים עֲצִים. תּוֹמְכִים אֶת הַתְּעָלוֹת. מְכַסִּים אוֹתָן בִּלּוּחוֹת בָּרְזֶל. לְיַד הַקִּבּוּץ יֵשׁ מַטָּע בַּנָּנוֹת. בְּמַטָּע זֶה יוֹכְלוּ לְהִתְחַבֵּא לוֹחֲמִים עֲרָבִיִּים. וַעֲדַת־הַבִּיטָחוֹן מַחְלִיטָה: לִכְרוֹת! מְרִכּוּ הֶעָנָף בּוֹכָה: "הָעֵצִים קְטַנִּים. אִי־אֶפְשָׁר לְהִתְחַבֵּא בֵּינֵיהֶם... וּבְכָלָל, אִם נַהֲרוֹס וְנַעֲקוֹר הַכֹּל – אֵיזֶה טַעַם יֵשׁ לְכָךְ שֶׁנִּשַּׁב כָּאן?" שׁוֹמְעִים – וְכוֹרְתִים.

שָׁעָה זוֹ אֵינָהּ יָפָה לִפְרָחִים וּלְעֵצִים. וְחוֹפְרִים. עוֹד חֲפִירָה וְעוֹד חֲפִירָה. וְחוֹפְרִים מִקְלָטִים. מִקְלָט לַמַּטֶּה. מִקְלָט לִפְצוּעִים. מִקְלָט לַחֲבֵרִים שֶׁלֹּא יִהְיוּ בְּעֲמָדוֹת. וְהַיְלָדִים? מַה יִּהְיֶה עַל הַיְלָדִים? וְהַנָּשִׁים? מַה יִּהְיֶה עֲלֵיהֶן?

הַמַּחְשָׁבוֹת פְּרוּעוֹת. אָסוּר לַחֲשׁוֹב. צָרִיךְ לַחְפּוֹר. לְהִתְאַמֵּן. לִהְיוֹת מוּכָנִים לָנְרוּעַ בְּיוֹתֵר.

בְּאוֹתוֹ זְמַן הָיוּ בְּיַד־מָרְדְּכַי

60 נְבָרִים, כַּמָּה מֵהֶם נְכִים, 37 נְעָרִים צְעִירִים מֵעֶלְיַת־הַנּוֹעַר, ו־30 אַנְשֵׁי פַּלְמַ״ח. בְּסַךְ־הַכֹּל כ־100 לוֹחֲמִים, וּבֵינֵיהֶם גַּם נָעֲרִים. רוֹב חַבְרֵי הַקִּיבּוּץ עָבְרוּ קוּרְסִים צְבָאִיִּים בִּלְתִּי־לֵגָלִיִּים. אַחַת הַחֲבֵרוֹת, שֶׁעָבְרָה גַּם הִיא קוּרְס, לִימְּדָה עַכְשָׁיו אֶת הַנָּשִׁים כֵּיצַד לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּנֶשֶׁק.

הַצְּעִירִים בְּנֵי ה־14–17 הִקְמוּ פְּלוּגָה שֶׁל ״צַיָּדֵי טַנְקִים״. הָיָה בֵּינֵיהֶם פַּרְטִיזָן אֶחָד, שֶׁיָּדַע לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּ״בַּקְבּוּקֵי מוֹלוֹטוֹב״, וְהוּא לִימֵּד אֶת חֲבֵרָיו כֵּיצַד לִפְגּוֹעַ בְּטַנְק. בַּמֶּשֶׁק לֹא הָיוּ דֵּי בַּקְבּוּקִים. עַל כֵּן נֶעֶרְכוּ הָאִמּוּנִים בְּעֶזְרַת אֲבָנִים וּבִיצִים (בֵּיצִים הָיוּ אָז בְּשֶׁפַע רַב – הַדֶּרֶךְ לַשּׁוּק הָיְתָה סְגוּרָה, וְחַבְרֵי הַמֶּשֶׁק לֹא יָכְלוּ לֶאֱכוֹל אֶת כּוּלָן). הַפַּלְמַ־חְנִיקִים זָרְעוּ מוֹקְשֵׁי־נַעַל מִסָּבִיב לַגְּדֵרוֹת. כַּאֲשֶׁר אָזְלוּ הַמּוֹקְשִׁים – כָּתְבוּ שִׁלְטֵי אַזְהָרָה: ״זְהִירוּת מוֹקְשִׁים״ – וְפִיְּרוּ אוֹתָם מִסָּבִיב לַגְּדֵרוֹת.

מִפְקַד הַמָּקוֹם סָפַר שׁוּב וְשׁוּב אֶת הַנֶּשֶׁק שֶׁלּוֹ: 12 רוֹבִים אִיטַּלְקִיִּים; 25 רוֹבִים שׁוֹנִים, גֶּרְמָנִיִּים, פּוֹלָנִיִּים, אַנְגְלִיִּים וְקַנָּדִיִּים; 3000 כַּדּוּרֵי רוֹבֶה – עֲבוּר כָּל הָרוֹבִים מִכָּל הַסּוּגִים; טוֹמִי־גַּן אֶחָד; 2 סְטֶנִים – 150 כַּדּוּרִים לְכָל אֶחָד מֵהֶם; שְׁמֹנֶה־עֶשְׂרֵה גְּרָנָטוֹת אֶחָד; שְׁפַּדַּאוּ אֶחָד – כְּמַעַט לְלֹא כַּדּוּרִים; בְּרַאוּנִינְג אֶחָד עִם 4000 כַּדּוּרִים; פִּיאַט אֶחָד נֶגֶד טַנְקִים עִם 3 פְּצָצוֹת; 2 מַרְגְּמוֹת (אַחַת מְקוּלְקֶלֶת) 2 אִינְטֶש, וְלָהֶן 50 פְּגָזִים; 400 רִימּוֹנֵי־יָד. זֶה הַכֹּל.

נוֹסָף לְכָךְ הָיָה לָאַנְשֵׁי הַפַּלְמַ־ח נֶשֶׁק אִישִׁי מְשֻׁלָּהֶם: 30 רוֹבִים, 2 בְּרֵנִים, כְּמוּת שֶׁל מוֹקְשֵׁי נַעַל, וַ־50 ק״ג חוֹמְרֵי־נֶתֶךְ. זֶה הַכֹּל.

וּבְזֹאת יִהְיֶה עֲלֵיהֶם לַעֲמוֹד מוּל הַצָּבָא הַמִּצְרִי.

פִּרְחֵי אָבִיב פָּרְחוּ בְּשִׁלַּל צָבָ־עִים, בָּעֵמֶק וּבָהָר. אֲפִילּוּ בַּמִּד־בָּר. עֵצִים פָּרְחוּ וְלִבְלְבוּ. נְעָרוֹת וּנְעָרִים צְעִירִים בָּשְׁלוּ לְאַהֲבָה. הַצִּיפּוֹרִים גִּידְלוּ אֶפְרוֹחִים. חַיּוֹת־הַבָּר יָלְדוּ. חִיטִּים וְהוּבוֹת חִיכּוּ לַקּוֹצְרִים.

בְּיַד־מָרְדְּכַי, כְּמוֹ בְּכָל מָקוֹם בָּאָרֶץ – פָּרַח הָאָבִיב. וּכְמוֹ בְּכָל מָקוֹם בָּאָרֶץ – הִבְיטוּ אֲנָשִׁים בַּלּוּחַ בְּלֵב כָּבֵד. עוֹד דַּפִּים אֲחָדִים – וְיוֹם 15 בְּמַאי יַגִּיעַ. בְּיוֹם זֶה יוֹצְאִים הַבְּרִיטִים מִן הָאָרֶץ. מִיּוֹם זֶה יַעַמְדוּ יְהוּדִים וְעַרְבִים זֶה מוּל זֶה לְבַדָּם. מִלְ־חֶמֶת הַדָּמִים הָאַכְזָרִית, שֶׁהִשְׁ־תּוֹלְלָה כָּאן חוֹדָשִׁים רַבִּים, תַּגִּיעַ לְשֶׁלֶב מַכְרִיעַ וְסוֹפִי. הָעַרְבִים יְכוֹלִים לְנַצֵּחַ אוֹ לְהַפְסִיד. הַיְהוּ־דִים יְכוֹלִים רַק לְנַצֵּחַ אוֹ לָמוּת. דָּבָר זֶה הָיָה יָדוּעַ לְכָל אִישׁ וְאִשָּׁה. דָּבָר זֶה עָשָׂה אוֹתָם חֲזָקִים מִפְּלָדָה.

ילדים וחפירות: ילדי הנגב משחקים יחד עם הממפלת בפתח המקלט.

בּוֹקֶר־בּוֹקֶר הָיוּ קָמִים הַחַבֶּרִים וְעוֹמְדִים צְפוּפִים מִסָּבִיב לְלוּחַ הַמּוֹדָעוֹת. שָׁם הָיָה "הָעִיתּוֹן", שֶׁרָשַׁם בִּשְׁבִילָם עוֹבֵד גַּן־הַיֶּרֶק, לְאַחַר שֶׁשָּׁמַע חֲדָשׁוֹת בְּשָׁעָה 11 בַּלַּיְלָה. וְהַיְדִיעוֹת עוֹרְרוּ חֲרָדָה עֲמוּקָה וְתִקְווֹת גְּדוֹלוֹת: בַּגָּלִיל הִתְנַהְלוּ קְרָבוֹת מָרִים. צְפַת מְנוּתֶּקֶת, אֲבָל טְבֶרְיָה שׁוּחְרְרָה. כֹּל הָעַרְבִים בָּרְחוּ. בְּעִיר זוֹ יֵשׁ עַכְשָׁיו שִׁלְטוֹן עִבְרִי מָלֵא. קְרָבוֹת לְיַד מִשְׁמַר־הָעֲמָק. 1500 לוֹחֲמִים הִקִּיפוּ אֶת הַקִּיבּוּץ. וּלְאַחַר יוֹם: נִיצָּחוֹן גָּדוֹל. אֲבֵדוֹת קָשׁוֹת לָעַרְבִים. יָפוֹ הָעַרְבִית נִכְבְּשָׁה. חֵיפָה הָפְכָה לְעִיר עִבְרִית. אֲבָל רָמוֹת־נַפְתָּלִי מְנוּתֶּקֶת, וּבְלִי מַיִם. הַנָּשִׁים וְהַיְלָדִים עָזְבוּ אֶת הַמָּקוֹם. וְקָשֶׁה מִכֹּל: יְרוּשָׁלַיִם וּבָהּ 100,000 יְהוּדִים גַּם הִיא מְנוּתֶּקֶת. בְּלִי מַיִם. בְּלִי מָזוֹן. בְּלִי נֶשֶׁק. הַאִם תּוּכַל לַעֲמוֹד?

אַנְשֵׁי יַד־מָרְדְּכַי הִמְשִׁיכוּ לַחְפּוֹר. מִתּוֹךְ הַחֲפִירוֹת שֶׁלָּהֶם הָיוּ רוֹאִים אֶת הַכְּבִישׁ הָרָאשִׁי הַמּוֹלִיךְ לְעַזָּה. הַכְּבִישׁ הָיָה מָלֵא פְּלִיטִים עַרְבִיִּים שֶׁנָּדְדוּ דָרוֹמָה. מַשָּׂאִיּוֹת וְעוֹד מַשָּׂאִיּוֹת מְלֵאוֹת מִיטוֹת, מִזְרָנִים, כִּיסָאוֹת, פְּרִימוּסִים, כְּלֵי אוֹכֶל, יְלָדִים, תַּרְנְגוֹלוֹת, עִזִּים, כֶּלֶב וַחֲמוֹר – כּוּלָּם נָדְדוּ דָרוֹמָה. לְאָן? מַדּוּעַ? וּמַה יִּהְיֶה הַסּוֹף?

הַמְּדִינָה נוֹלְדָה

אַלְפֵי אֲנָשִׁים עָמְדוּ בְּשִׂדְרוֹת רוֹטְשִׁילְד בְּתֵל־אָבִיב, לְיַד הַמּוּזֵיאוֹן. הָיָה זֶה יוֹם הִיסְטוֹרִי: 14 בְּמַאי. בְּתוֹךְ הַמּוּזֵיאוֹן יָשְׁבוּ חַבְרֵי הַמֶּמְשָׁלָה שֶׁל הַמְּדִינָה הַיְּהוּדִית, שֶׁעַדַיִן לֹא הָיְתָה קַיֶּמֶת. בְּעוֹד דַּקּוֹת מִסְפָּר יוֹדִיעַ מֵר בֶּן־גּוּרְיוֹן עַל הָקָמַת הַמְּדִינָה.

אוּלָם הַמּוּזֵיאוֹן הָיָה מָלֵא. אַלְפֵי אֲנָשִׁים הִיכּוּ בַּחוּץ, וְהִקְשִׁיבוּ לְרַמְקוֹלִים. מֵאוֹת־אַלְפֵי אֲנָשִׁים בָּעָרִים וּבַכְּפָרִים חִיכּוּ לְהוֹדָעָה בְּרַדְיוֹ. גַּם בַּחֲדַר־הָאוֹכֶל שֶׁל יַד־מָרְדְּכַי הִתְאַסְּפוּ כֹּל הַחֲבֵרִים, הַחֲבֵרוֹת וְהַיְלָדִים, כְּדֵי לִשְׁמוֹעַ אֶת הַהוֹדָעָה...

דָּוִיד בֶּן־גּוּרְיוֹן קָרָא: "אָנוּ מַכְרִיזִים בָּזֹאת עַל הָקָמַת מְדִינָה יְהוּדִית בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל".

אֲנָשִׁים בָּכוּ. אֲנָשִׁים חִיבְּקוּ וְנָשְׁקוּ זֶה אֶת זֶה. הִיא קָמָה, הַמְּדִינָה! הָיָה טַעַם לְסֵכֶל, לְצַעַר, לַמָּוֶת הַטַּרְגִּי בְּמֶשֶׁךְ 2000 שָׁנוֹת גּוֹלָה. אוֹשֶׁר גָּדוֹל יוֹתֵר – לֹא יָדְעוּ אַף פַּעַם בִּימֵי חַיֵּיהֶם. לֹא יָדְעוּ – וְלֹא יֵדְעוּ בָּעָתִיד.

בְּיַד־מָרְדְּכַי הָיְתָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. וְהָיָה גַּם כְּאֵב גָּדוֹל: אֶת יְמֵי הַסֵּכֶל וְהַגְּדוּדִים חִילְקוּ עִם הָעָם כּוּלּוֹ. יוֹתֵר מִזֶּה. הֵם הָלְכוּ חֲלוּצִים לִפְנֵי הַמַּחֲנֶה. הֵם הֵקִימוּ יִשּׁוּב חָדָשׁ בַּמִּדְבָּר הַשּׁוֹמֵם שֶׁל הַנֶּגֶב. אֲבָל הֵם לֹא יִזְכּוּ לִחְיוֹת בְּאֶרֶץ־הַבְּחִירָה יַחַד עִם כֹּל הָעָם. הַגּוֹרָל שָׂלָהֶם גָּזַר עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת בַּמְּדִינָה הָעֲרָבִית. כְּמוֹ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, יָכְלוּ לִרְאוֹת אֶת הָאָרֶץ מִנֶּגֶד. אֵלֶיהָ – לֹא יָכְלוּ לָבוֹא.

הַיְלָדִים נוֹסְעִים צְפוֹנָה

חֲמֵשׁ מִדִּינוֹת־עֲרָב פּוֹלְשׁוֹת לִמְדִינַת־יִשְׂרָאֵל. מְדִינָה בַּת־יוֹם, בְּלִי צָבָא, בְּלִי נֶשֶׁק, וְכִמְעַט בְּלִי מָזוֹן, יוֹצֵאת לְהָגֵן עַל עַצְמָהּ מִפְּנֵי חֲמֵשׁ מְדִינוֹת חֲזָקוֹת, בַּעֲלוֹת צָבָא מוֹדֶרְנִי וְסָדִיר.

בְּבוֹקֶר 15 בְּמַאי, הִתְעוֹרְרוּ יַלְדֵי יַד־מָרְדְּכַי בַּמִּקְלָטִים. "אֶפְשָׁר לָצֵאת הַחוּצָה?" שָׁאֲלוּ הַיְלָדִים. אָתְמוֹל בַּלַּיְלָה הִכְנִיסוּ אוֹתָם לַמִּקְלָט, מִפַּחַד הַתַּקְפוֹת־אֲוִויר. הַלַּיְלָה הָיָה שָׁקֵט. "מָתַי נֵצֵא?" שָׁאֲלוּ שׁוּב וְשׁוּב. הֵם לֹא יָצְאוּ. הֵם נִשְׁאֲרוּ שָׁם כֹּל הַיּוֹם.

זְמִזּוּם מְטוֹסִים. צוֹפְרֵי הָאַזְעָקָה מְיַלְּלִים. הַחֲבֵרִים חוֹרְרִים מִן הַשָּׂדוֹת. מֵעַל לְרֹאשָׁם חוֹלְפִים 3 מְטוֹסִים מִצְרִיִּים. הַמְּטוֹסִים חָגִים מֵעַל לְמֶשֶׁק נִיר־עַם הַשָּׁכֵן. פְּצָצוֹת שְׁחוֹרוֹת נוֹפְלוֹת עַל חֲצַר הַמֶּשֶׁק. קוֹלוֹת נֶפֶץ. פִּטְרִיּוֹת עָשָׁן. וְהַמְּטוֹסִים נֶעֱלָמִים אֵי־שָׁם בַּשָּׁמַיִם.

"עַכְשָׁיו תּוֹרֵנוּ" – אוֹמֵר אֶחָד הַחֲבֵרִים. שׁוֹמְעִים – וְאֵין פְּנַאי לַעֲנוֹת. מְמַהֲרִים לַחֲפִירוֹת. מְכִינִים שׂוּחוֹת (בּוֹרוֹת) מְיוּחָדוֹת בְּשֵׁכִיל הַטֶּלֶת רִימוֹנֵי־יָד. וּמַמְשִׁיכִים לַחְפּוֹר. יוֹתֵר עָמֹק. יוֹתֵר עָמֹק. מְמַלְּאִים עוֹד שַׂקֵּי חוֹל. שׁוּב וְשׁוּב בּוֹדְקִים אֶת תּוֹכְנִיּוֹת הַהֲגָנָה.

חייל בכובע־גרב "הכובע הלאומי" של לוחמי תש"ח

דויד בן־גוריון מכריז על הקמת המדינה היהודית באולם המוזיאון בתל־אביב.

"הֱיִינוּ צְרִיכִים לְהוֹצִיא מִכָּאן אֶת הַיְלָדִים" – אוֹמְרִים הַחֲבֵרִים זֶה לָזֶה בְּלֵב כָּבֵד. כְּבָר לִפְנֵי חוֹדָשִׁים מִסְפָּר בִּיקְשׁוּ חַבְרֵי הַמֶּ־שֶׁק לְפַנּוֹת אֶת הַיְלָדִים. מַטֶּה הַהֲגָנָה אָמַר: "לֹא. זֶה יִפְגַּע בְּמוֹרַאל". מִי יוֹדֵעַ אִם עַכְשָׁיו לֹא מְאוּחָר מִדַּי...

בְּאוֹתוֹ עֶרֶב הִגִּיעוּ הַמְּטוֹסִים הַמִּצְרִיִּים גַּם לְיַד־מָרְדֳּכַי. פְּצָצָה אַחַת הָרְסָה אֶת בֵּית־הַתִּינוֹקוֹת. הַתִּינוֹקוֹת הָיוּ בַּמַּקְלָט. כְּדוּרֵי הַמַּקְלְעִים שָׁרְקוּ הַמְּטוֹסִים דָּפְקוּ עַל גַּג הַבַּרְזֶל. הַמַּטֶּפְלוֹת שָׁרוּ וְסִיְּרוּ סִיּוּר. יֶלֶד אֶחָד הִתְחִיל לִבְכּוֹת. "דַּי. מַסְפִּיק. אֲנִי לֹא אוֹהֵב פְּצָצוֹת".

לְאַחַר שֶׁנַּעֲלְמוּ הַמְּטוֹסִים הִת־קַיְּמָה אֲסֵפַת־חֲבֵרִים. הַקִּיבּוּץ הֶחְלִיט: מְפַנִּים אֶת הַיְלָדִים. יַחַד אִתָּם יֵצְאוּ צְפוֹנָה מְטַפְּלוֹת, נָשִׁים מְנִיקוֹת, וְעוֹד כַּמָּה נָשִׁים בַּעֲלוֹת עֲצַבִּים רְגִישִׁים. כֹּל הַשְּׁאָר נִשְׁאָרִים בַּמֶּשֶׁק, וְיִבּוֹא מַה שֶּׁיָּבוֹא.

מִיָּד יָצְאוּ הַבַּחוּרִים לְחַדְרֵי־הַיְלָדִים, וְהִתְחִילוּ לִסְחוֹב מִיטוֹת וּמְזָרְנִים קְטַנִּים אֶל הַמַּשָּׂאִיּוֹת. מְטַפְּלוֹת אָרְזוּ אֶת בִּגְדֵי הַיְלָדִים. הוֹרִים רָצוּ לַחֲדַר, לְהָבִיא לַיֶּל־דָּם "דוּבּוֹן" אוֹ בּוּבָּה אֲהוּבָה. מִשֶּׁהִי רָצָה לְהָבִיא מְעִיל חוֹרֶף.

"דַּי" – אָמַר בָּעֲלָהּ. "מַסְפִּיק. הַיְלָדִים יוֹצְאִים רַק לְשָׁבוּעַיִם".

הִיא שָׁתְקָה. לִבָּהּ אָמַר לָהּ שֶׁהַפְּרִידָה תִּהְיֶה אֲרוּכָה יוֹתֵר אוּלַי פְּרִידָה לָנֶצַח. הִיא יָדְעָה שֶׁלֹּא כֹּל הַחֲבֵרִים יִזְכּוּ לִרְאוֹת שׁוּב אֶת הַיְקָרִים לִלְבָּם. הַאִם תּוּכַל הִיא?

"קְחִי אֶת אַלְבּוֹם הַתְּמוּנוֹת שֶׁלָּנוּ" – אָמַר אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהָ־יְתָה מְטַפֶּלֶת וְיָצְאָה עִם הַיְלָדִים.

"לְשֵׁם מָה? – הֲרֵי עוֹד מְעַט נַחֲזוֹר".

"קְחִי" – הִתְעַקֵּשׁ. "תַּרְאִי לַיְלָדִים אֶת הָאַלְבּוֹם. תְּסַפְּרִי לָהֶם עַל אַבָּא". וּלְאַחַר רֶגַע שֶׁל שְׁתִיקָה חִבֵּק אֶת אִשְׁתּוֹ וְהוֹסִיף: "אֲנִי שָׂמֵחַ שֶׁאַתְּ נוֹסַעַת. יְלָדִים זְקוּקִים לְאֵם. אִם אֶפּוֹל – אֲנָא. הִנָּשְׂאִי שֵׁנִית, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם אָב".

הִיא לָקְחָה אֶת הָאַלְבּוֹם. טִיפָּה מְלוּחָה אַחַת נָפְלָה מֵעֵינָהּ עַל פָּנָיו הַמְּחַיְּכוֹת שֶׁל הָאִישׁ שֶׁאוֹתוֹ אָהֲבָה.

בְּשָׁעָה 11 בַּלַּיְלָה הִגִּיעוּ הַמַּשְׁ־

אוֹת לַקִּיבּוּץ. הַהוֹרִים יָרְדוּ לַמַּקְלָטִים, הֵרִימוּ אֶת הַיְלָדִים מִן הַמִּיטוֹת, עָטְפוּ אוֹתָם בְּשְׂמִיכוֹת, וְנָשְׂאוּ אוֹתָם עַל הַיָּדַיִם לַמְּכוֹנִיוֹת. הַיְלָדִים הָיוּ עַצְבָּנִיִּים אַחֲרֵי יוֹמַיִם שֶׁל יְשִׁיבָה בְּמַקְלָט, וְאַחֲרֵי הַהַפְצָצָה. הֵם בָּכוּ. רַק פַּעַם אֶחָד חִיֵּךְ. "אוֹטוֹ אוֹטוֹ אוֹטוֹבּוּס" – קָרָא בְּשִׂמְחָה. שִׂמְחָתוֹ צָבְטָה בְּלֵב הַחֲבֵרִים.

מִישֶׁהוּ רָאָה לְנֶגֶד עֵינָיו מַרְאֶה אָיוֹם: מוֹקֵשׁ מִתְפּוֹצֵץ מִתַּחַת לַמְּכוֹנִית שֶׁבָּהּ נוֹסֵעַ הַפָּעוֹט הַמְּחַיֵּךְ. מִישֶׁהוּ רָאָה אֶת עַצְמוֹ שׁוֹכֵב פָּצוּעַ וְנוֹסֵס, וִילָדָיו הַיְתוֹמִים נוֹסְעִים וְנוֹסְעִים וְנוֹסְעִים...

הַנְּהָגִים נִכְנְסוּ לְתוֹךְ הַמְּכוֹנִיוֹת וּמִתְנִיעִים. צָרִיךְ לְהִיפָּרֵד. צָרִיךְ לוֹמַר מַשֶּׁהוּ לַיְלָדִים וְלַנָּשִׁים. מַשֶּׁהוּ שֶׁיִּזְכְּרוּ תָּמִיד אִם יִקְרֶה הָרַע מִכֹּל. מַשֶּׁהוּ שֶׁיּוּכְרוּ בְּבֶכִי, אִם יָשׁוּבוּ וְיִפָּגְשׁוּ. מְנַסִּים לְהִתְחַזֵּק, לְגָרֵשׁ מִן הַלֵּב אֶת כֹּל הַמַּחֲשָׁבוֹת הַשְּׁחוֹרוֹת.

"אַל תִּדְאֲגִי. אַל תִּדְאֲגִי" – אוֹמֶרֶת הַמְטַפֶּלֶת לְכָל אֶחָד מִן הַנָּשִׁים וְהַגְּבָרִים, הַמּוֹסְרִים לָהּ אֶת הַיָּקָר מִכֹּל. "אִם יִקְרֶה לָךְ מַשֶּׁהוּ – אֲאַמֵּץ אֶת הַיֶּלֶד שֶׁלָּךְ. הוּא יִהְיֶה אֶחָד מִיְלָדַי, וְיִגְדַּל יַחַד אִתָּם".

מִלִּים פְּשׁוּטוֹת וַאֲיוּמוֹת בְּרֶגַע פָּשׁוּט וְאָיוֹם. אָבוֹת וְאִמָּהוֹת לוֹחֲצִים אֶת יָדָהּ. הֵם אֵינָם יְכוֹלִים לוֹמַר תּוֹדָה. הֵם אֵינָם יְכוֹלִים לְדַבֵּר. גּוּשׁ דְּמָעוֹת חוֹנֵק בַּגָּרוֹן. הַמְּכוֹנִיוֹת מַתְחִילוֹת לָזוּז. חוֹשֵׁךְ בּוֹלֵעַ אֶת הַפַּרְצוּפִים הַקְּטַנִּים. הַמְּכוֹנִיוֹת יוֹצְאוֹת מִן הַשַּׁעַר וְנֶעֱלָמוֹת. מַשֶּׁהוּ נֶעְקָר מִן הַגּוּף בְּכֹאֵב גָּדוֹל. אוּלַי הָיָה זֶה הַלֵּב שֶׁנֶּעֱקַר.

חוֹזְרִים לַמֶּשֶׁק. הַגּוֹרָל בָּחַר בָּהֶם, דַּוְקָא בָּהֶם, לַעֲשׂוֹת אוֹתָם גִּיבּוֹרִים בְּטַרְגֶּדְיָה שֶׁל הֶרֶס וָדָם. וְהֵם אֲנָשִׁים. רַק אֲנָשִׁים: בָּשָׂר וָדָם וְלֵב נִפְחָד.

נִכְנָסִים לַחֲפִירוֹת. חוֹפְרִים בְּשֶׁקֶט. יָרֵחַ בָּהִיר זוֹרֵחַ בַּמְּזוֹרָח. אוֹר גָּדוֹל מֵאִיר אֶת גִּבְעוֹת הַחוֹל. הַאִם רוֹאִים הַמְצָרִים אֶת שֵׁשׁ הַמַּשָּׂאִיּוֹת הַנּוֹסְעוֹת בְּדֶרֶךְ־לֹא־דֶרֶךְ צָפוֹנָה? הַאִם הִצְלִיחוּ לָצֵאת בְּשָׁלוֹם מִשְּׂדוֹת הַמּוֹקְשִׁים? לַחֲמוֹק (לברוח בפתע) מִן הַמְּשֻׁמָּרוֹת הַמְצֻרְיִים? יָרֵחַ אָכְזָר. מִפַּעַם לְפַעַם מַנִּיחַ מִישֶׁהוּ אֶת כְּלִי־הַחֲפִירָה, וְרָץ לַחֲדַר הַמִּטָּה. נוּ? אוּלַי הִגִּיעָה יְדִיעָה מִן הַדֶּרֶךְ? לֹא? חוֹזְרִים וְחוֹפְרִים. לַיְלָה אָרוֹךְ. לַיְלָה אָרוּר. לַיְלָה בְּלִי קֵץ (סוף).

רַק לִפְנוֹת־בֹּקֶר הִגִּיעוּ הַיְלָדִים לְקִיבּוּץ רוּחָמָה – וְשָׁכְבוּ לִישׁוֹן בְּתוֹךְ הַמִּיטוֹת הַחֲמוּת שֶׁל יַלְדֵי הַמֶּשֶׁק (יַלְדֵי רוּחָמָה הָלְכוּ לְחַדְרֵי הַהוֹרִים). הֵם הִסְפִּיקוּ לִישׁוֹן שָׁעָה קַלָּה – וְצוֹפְרֵי הָאָזְעָקָה יָלְלוּ. הַיְלָדִים הָעֲיֵפִים עַד מָוֶת הָיוּ מוּכְרָחִים לָקוּם שׁוּב. בְּרוּחָמָה לֹא הָיָה מִקְלָט. רַק חֲפִירוֹת הַגֶּנָּה הָיוּ שָׁם. וְהַקְּטַנִּים בָּכוּ וְהִתְלוֹנְנוּ: "רוֹצִים הַבַּיְתָה. רוֹצִים לִישׁוֹן בַּמִּקְלָט. לֹא רוֹצִים לִישׁוֹן בַּחֲפִירָה".

קָרוֹב לְשָׁעָה שָׁבַע בַּבֹּקֶר יָשְׁבוּ הַקְּטַנִּים לֶאֱכוֹל אֲרוּחַת־בֹּקֶר בַּחֲפִירָה, יַחַד עִם הַמְּטַפֶּלוֹת. וְאָז רָאוּ שְׁלוֹשָׁה מְטוֹסִים חֲגִים מֵעַל יַד־מָרְדְּכַי שֶׁלָּהֶם, יוֹרְדִים נָמוֹךְ־נָמוֹךְ, זוֹרְקִים פְּצָצוֹת, וְהַמֶּשֶׁק הוֹפֵךְ לְיָם שֶׁל אֵשׁ.

הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן
19 בְּמַאי

חֲמִסִּין. רוּחַ מִדְבָּר חַמָּה. חוֹל בְּעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הָעֲיֵפִים. כֹּל הַלַּיְלָה חָפְרוּ. עַכְשָׁיו הִגִּיעָה שָׁעַת אֲרוּחַת־הַבֹּקֶר. מַנִּיחִים אֶת כְּלֵי הַחֲפִירָה, מְיַשְּׁרִים אֶת הַגַּב, וְ... "מְטוֹסִים!"

שָׁלוֹשׁ נְקוּדוֹת בָּאוּ מִדָּרוֹם. תּוֹךְ שְׁנִיּוֹת גָּדְלוּ הַמְּטוֹסִים. חָגוּ מֵעַל לַמֶּשֶׁק, צָלְלוּ וְזָרְקוּ עֶשְׂרוֹת פְּצָצוֹת שְׁחוֹרוֹת.

"פְּצָצוֹת תַּבְעֵרָה!"

צְרִיפִים בָּעֲרוּ. אֲסַם־הַתְּבוּאָה

מתנדבים צעירים עוברים בדיקה רפואית בלשכת הגיוס

האם ישוב ? — אם דואגת נפרדת מבנה היורד לנגב

אָה בָּעַר. פָּרוֹת, וְסוּסִים פָּרְצוּ מִן הָרְפָתוֹת. רַבִּים מֵהֶם בּוֹעֲרִים. הֵם הִתְרוֹצְצוּ בַּמֶּשֶׁק וְנָעוּ בְּקוֹל נוֹרָא. אַוְזִים וְתַרְנְגוֹלוֹת בּוֹעֲרִים פָּרְחוּ בָּאֲוִיר. וְהַמְּטוֹסִים הִמְשִׁיכוּ לָחוּג וְלִזְרוֹק פְּצָצוֹת.

הַמְּטוֹסִים הִסְתַּלְּקוּ וְהַתּוֹתָחִים הִתְחִילוּ לְהָרְעִישׁ. פְּגָזִים נָפְלוּ בַּמֶּשֶׁק וְכִסּוּ אוֹתוֹ בְּעָנָן שֶׁל אֵשׁ, אָבָק וּבְרָזֶל רוֹתֵחַ. מָטוֹס סִיּוּר מִצְרִי תָּג בַּשָּׁמַיִם וְכִיוַּן אֶת אֵשׁ הַתּוֹתָחִים. וְהַפְּגָזִים נָפְלוּ בְּדַיְּקָנוּת. פָּגְעוּ בִּצְרִיפִים, בַּחֲדַר־הָאוֹכֶל, בַּחֲפִירוֹת וּבַמְּקַלָּטִים. מִגְדַּל־הַמַּיִם הַגָּבוֹהַ נִפְגַּע שׁוּב וְשׁוּב. זְרָמִים שֶׁל מַיִם נִשְׁפְּכוּ הַחוּצָה, וְהִתְעָרְבוּ בְּזֹרְמֵי הָאָבָק וְהֶעָשָׁן. הַבַּחוּרִים שֶׁשָּׁכְבוּ בַּחֲפִירוֹת נִצְמְדוּ לָאֲדָמָה הָרוֹעֶדֶת מִתַּחַת לְמַכּוֹת הָאֵשׁ. אִישׁ לֹא יָכוֹל לְהַבִּיט בְּפְנֵי חֲבֵרוֹ. אִישׁ לֹא יָכוֹל לְדַבֵּר. הַמֶּשֶׁק נֶהֱרָס. הַכֹּל עוֹלֶה בָּאֵשׁ. בְּוַדַּאי לֹא נִשְׁאַר אִישׁ בַּחַיִּים לִבְכּוֹת עַל הַחוּרְבָּן.

בְּעֶמְדַת הַ״פִּילְבּוֹקְס״, שֶׁהָיְתָה עַל גִּבְעָה, בְּמֶרְחָק־מָה מִן הַמֶּשֶׁק, יָשְׁבוּ כַּמָּה לוֹחֲמִים וְהִבִּיטוּ בְּבֵיתָם הָעוֹלֶה בָּאֵשׁ. פִּתְאוֹם רָאוּ אֶת ״דּוּבִּי״ הַכֶּלֶב בּוֹרֵחַ מִן הַמֶּשֶׁק וְנוֹבֵחַ כְּמוֹכֵה אֵמוּק. הַכֶּלֶב הָיָה מְשׁוּגָע מִפַּחַד. הוּא הִגִּיעַ לְעֶמְדַת הַבֶּטוֹן הַסְּגוּרָה, הִתְרוֹצֵץ מְסָבִיב לְחוֹרֵי הַיְרִיָּה, הֵרִיחַ אֶת רֵיחַ הָאֲנָשִׁים הַנִּמְצָאִים בְּפְנִים, בִּיקֵשׁ לְהִיכָּנֵס פְּנִימָה.

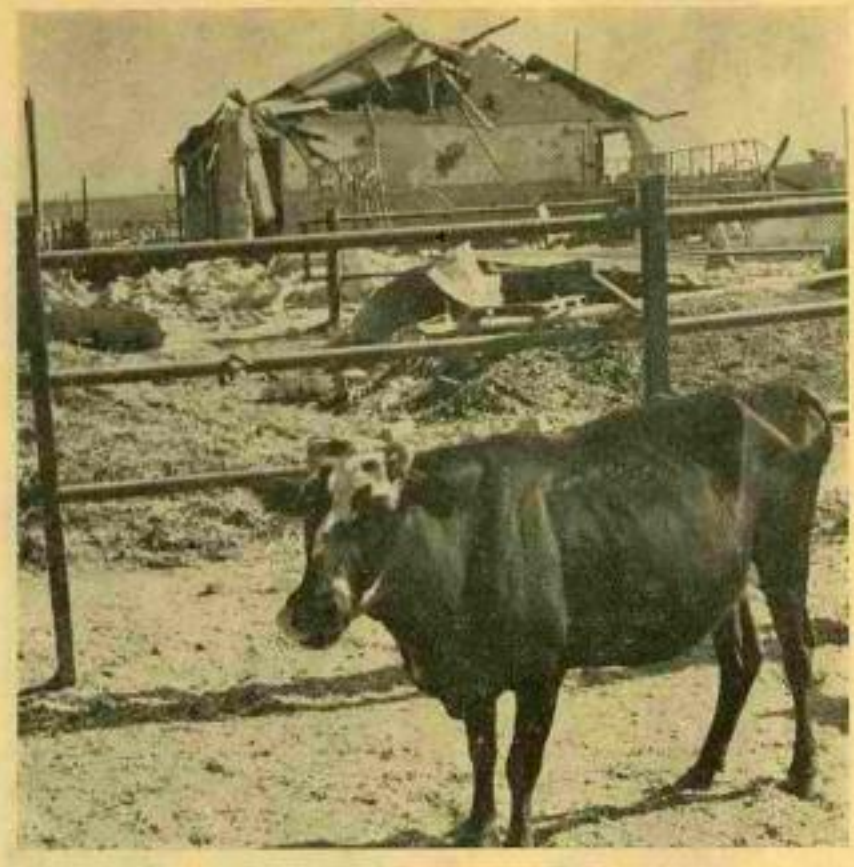
״צָרִיךְ לִירוֹת בּוֹ. הוּא מְסוּכָּן״ – אָמַר מְפַקֵּד הַפִּילְבּוֹקְס, לַבַּחוּר שֶׁעָמַד לְיַד חוֹר הַיְרִיָּה. הַבַּחוּר דָּרַךְ אֶת הָרוֹבֶה. אַךְ יָדוֹ רָעֲדָה וְהוּא לֹא הִצְלִיחַ לִירוֹת. בַּחוּר אַחֵר נִיסָּה לִירוֹת. הוּא הֶחְטִיא. גַּם יָדוֹ רָעֲדָה. לְבַסּוֹף פָּגְעוּ בַּכֶּלֶב. הַכֶּלֶב נָסַס, אֲבָל גַּם אָז נִיסָּה לְהִתְקָרֵב אֶל הַחוֹרִים, אֶל הָאֲנָשִׁים, שֶׁאוֹתָם אָהַב כָּל חַיָּיו. מִישֶׁהוּ דָּחַף אֶת גּוּפָתוֹ הַמֵּתָה מִן הַחַלּוֹן. אַחַר־כָּךְ הָלַךְ לַפִּינָּה וּבָכָה בְּקוֹל, כְּמוֹ יֶלֶד.

מִקְלַט הַמַּטֶּה נִפְגַּע. הַטֶּלֶפוֹן הַפְּנִימִי בֵּין הָעֲמָדוֹת נוֹתַק. מְפַקֵּד הַמָּקוֹם הֶחְלִיט לִשְׁלוֹחַ רָצִים אֶל הָעֲמָדוֹת, לִמְסוֹר הוֹרָאוֹת. הוֹרָאָה רִאשׁוֹנָה: לֹא לִירוֹת בְּמִטּוֹסִים! חֲבָל עַל כָּל כַּדּוּר. הוֹרָאָה שְׁנִיָּה: לֹא לְהִתְרַכֵּז יַחַד. לְהִתְפַּזֵּר בַּחֲפִירוֹת הַהֲגָנָה! הָרָצִים – הָיוּ שָׁלוֹשׁ צְעִירוֹת. בְּבִרְכַּיִם רוֹעֲדוֹת קָפְצוּ אֶל תּוֹךְ הַחֲפִירוֹת.

קָשֶׁה הָיָה לָרוּץ אֶל הַגִּיהִינוֹם שֶׁבַּחוּץ. הַגּוּף בָּכָה. ״אֵינִי יְכוֹלָה, אֵינִי יְכוֹלָה״, הִתְחַנְּנוּ הַבִּרְכַּיִם הָרוֹעֲדוֹת. ״אֲנִי אֶפָּצַע. אֲנִי אָמוּת״. אֲבָל הֵן רָצוּ. קוֹפְצוֹת וְשׁוֹכְבוֹת בֵּין פָּגְזֵי לְפָגְזֵי. הַלֵּב דָּפַק. דָּפַק חָזָק. יוֹתֵר חָזָק מִן הַפְּגָזִים הַמִּתְפּוֹצְצִים. הַנְּשִׁימָה אָזְלָה. אַחַת מֵהֶן רָאֲתָה יַד אָדָם מִתְגַּלְגֶּלֶת בֶּחוֹל. שְׁנִיָּה רָאֲתָה גּוּף צָעִיר בְּלִי רֹאשׁ. שְׁלִישִׁית נִכְנְסָה לַחֲפִירָה בְּרֶגַע שֶׁפָּגַע בָּאַחַד הַחֲבֵרִים, וְרִגְלוֹ נִקְטְעָה. הִיא הִגִּישָׁה לוֹ עֶזְרָה רִאשׁוֹנָה,

וְעֶזְרָה לְהָבִיא אוֹתוֹ עַל אֵלוּנְקָה־ לְמִקְלַט הָרוֹפֵא. הָרוֹפֵא הַקָּשִׁישׁ הִשְׁכִּיב אֶת הַפָּצוּעַ עַל סַפְסָל נָמוּךְ (שׁוּלְחָן לֹא הָיָה שָׁם), וְטִיפֵּל בּוֹ כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד עַל בִּרְכָּיו. הָיוּ לוֹ רַק כְּלֵי־נִיתּוּחַ פְּרִימִיטִיבִיִּים שֶׁל מִרְפְּאָה כַּפְרִית.

לְאַחַר שָׁלוֹשׁ שָׁעוֹת שֶׁל הַר־ עָשָׂה, הִשְׁתָּרֵר (נַשְׁקָה) פִּתְאוֹם שֶׁקֶט. מָטוֹס בּוֹדֵד חָג מֵעַל לַמֶּשֶׁק וּפִיזֵּר כְּרוּזִים. הַמִּצְרִים הִצִּיעוּ לְחַבְרֵי הַמֶּשֶׁק לְהִיכָּנַע תּוֹךְ שָׁעָה. אַחֶרֶת יַהַרְסוּ הַכֹּל. הַחֲבֵרִים צָחֲקוּ צְחוֹק מַר. הֲרֵי הַמֶּשֶׁק הָרוּס כְּבָר. אַרְבָּעָה חֲבֵרִים נֶהֱרְגוּ וַעֲשָׂרָה נִפְצְעוּ... "לֹא נִ־ כָּנַע, נַחֲזִיק מַעֲמָד", אָמְרוּ וְזָרְקוּ אֶת הַכְּרוּזִים.

פרה בלדדה שניצלה מתוך הרפת הבוערת

הַמְפַקְּדִים יָשְׁבוּ יָחַד, לָדוּן בַּמַּצָּב. מִתּוֹךְ 113 לוֹחֲמִים – נִפְגְּעוּ 15. אֲבָל מִמַּיְלָא לֹא הָיוּ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר 66 רוֹבִים. כָּךְ שֶׁכּוֹחַ־ הָאֵשׁ לֹא פָּחַת.

בְּעֶזְרַת 66 רוֹבִים הָיוּ צְרִיכִים לַעֲמוֹד מוּל 2000 לוֹחֲמִים, שֶׁהָיוּ לָהֶם 32 תּוֹתָחִים, 20 מַרְגֵּמוֹת, 12 מַקְלְעִים וְלַהַק שֶׁל מְטוֹסִים.

"צָרִיךְ לְהַחֲזִיק־מַעֲמָד, עַד שֶׁתַּגִּיעַ תִּגְבּוֹרֶת". הֵם הֶאֱמִינוּ שֶׁהַתִּגְבּוֹרֶת תַּגִּיעַ מָחָר. וְעַד אָז צָרִיךְ לְתַקֵּן אֶת הָעֲמָדוֹת שֶׁנִּפְגְּעוּ בַּהַרְעָשָׁה. לְהָכִין מִטְבָּח בְּאַחַד הַמִּקְלָטִים בִּשְׁבִיל הַפְּצוּעִים. (הַבְּרִיאִים יְכוֹלִים לֶאֱכוֹל מְנוֹת־ קְרָב קָרוֹת).

הַשָּׁעָה עֶבְרָה. שׁוּב יוֹרִים הַ־ תּוֹתָחִים. עַכְשָׁיו הַתְּחִילָה גַּם הַסַּ־ תָּעָרוּת שֶׁל חֵיל־רַגְלִים. עֶשְׂרוֹת חַיָּלִים בְּמַדִּים חֲדָשִׁים וּמְגוֹהָצִים מִתְקַדְּמִים זְקוּפִים, כְּמוֹ בְּמִסְדָּר. מֵאָחוֹר הוֹלְכִים הַקָּצִינִים, מְנַפ־ נְפִים בְּאֶקְדָּחִים וְצוֹעֲקִים בְּקוֹל: "עֲלֵיהוּם!"

נוֹתְנִים לָהֶם לְהִתְקָרֵב עַד לְמֶרְחַק־מָה מִן הָעֲמָדוֹת וְיוֹרִים. פְּצוּעִים צוֹעֲקִים. חַיָּלִים מְס־ תּוֹבְבִים וּבוֹרְחִים. וְשׁוּב תּוֹתָחִים. וְשׁוּב חֵיל־רַגְלִים. וְשׁוּב... וְשׁוּב... נִדְמֶה שֶׁכָּךְ יִמָּשְׁכוּ הַדְּ־ בָרִים לְעוֹלָם: פְּגָזִים וְהִתְקָפוֹת. פְּגָזִים וְהִתְקָפוֹת. אִישׁ לֹא יֵצֵא מִכָּאן לְעוֹלָם. אִישׁ לֹא יֵצֵא מִכָּאן חַי. בַּהַפְסָקוֹת הַקְּצָרוֹת בֵּין הַסַּ־ תָּעָרוֹת לְהִסְתָּעֲרוּת מְנַקִּים אֶת הָרוֹבִים.

לְאַחַר יוֹם שֶׁנִּמְשַׁךְ כְּנֶצַח יוֹרֵד לַיְלָה שָׁקֵט. הַמְפַקְּדִים יוֹשְׁבִים שׁוּב יָחַד. הָעֵינַיִם אֲדוּמוֹת. אַךְ הֵם הוֹלְכִים מֵעֲמָדָה לְעֲמָדָה וּמְחַזְּקִים אֶת לֵב הָאֲנָשִׁים. מִישֶׁהוּ מַצִּיעַ לִשְׁלוֹחַ כַּמָּה בַּחוּרִים מִן הַפַּלְמַ"ח אֶל מִחוּץ לַמֶּשֶׁק, לְמָ־ קוֹם שֶׁשּׁוֹכְבִים הָהֳרוּגִים הַמִּצְרִים. אֶפְשָׁר לָקַחַת אֶת הָרוֹבִים שֶׁלָּהֶם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה רוֹבֶה לְכָל לוֹחֵם. וְאֶפְשָׁר גַּם לְזָרֵעַ עוֹד מוֹקְשִׁים

מגדל המים של יד־מרדכי
לאחר הפצצה מצרית

מְסָבִיב לַמֶּשֶׁק. הַהַצָּעָה מַת־קַבֶּלֶת.

ב־11 בַּלַּיְלָה שׁוֹמְעִים חֲדָשׁוֹת אַחֲרוֹנוֹת. חָמֵשׁ מְדִינוֹת פָּלְשׁוּ לְיִשְׂרָאֵל. הַסּוּרִים בָּאוּ מִצָּפוֹן וְכָבְשׁוּ אֶת מִשְׁטֶרֶת צָמַח. הֵם תּוֹקְפִים אֶת דַּעְיָה. מְדָרוֹם עוֹלִים הַמִּצְרִים וְתוֹקְפִים אֶת יִשּׁוּבֵי הַנֶּגֶב. מִמִּזְרָח עָלָה הַלִּגְיוֹן הָעַרְבִי וְכָבַשׁ אֶת שֵׁיךְ גַּ׳רַאח, בֵּירוּשָׁלַיִם. תּוֹתָחִים מַרְעִישִׁים אֶת יְרוּשָׁלַיִם.

דָּמָה כְּבֵדָה בַּחֲדַר־הָאוֹכֶל. מְסוֹבְבִים אֶת הַכַּפְתּוֹר שֶׁל הָרַדְיוֹ וְחוֹזְרִים לָעֲמָדוֹת.

הַשָּׁעוֹת עוֹבְרוֹת. מָתַי יַתְקִיפוּ הַמִּצְרִים? בְּיַד־מָרְדְּכַי לֹא לָמְדוּ עֲדַיִן כִּי הַמִּצְרִים אֵינָם תּוֹקְפִים בַּלַּיְלָה. הַשָּׁעוֹת נִמְשָׁכוֹת בְּלִי סוֹף. הַשָּׁמַיִם נַעֲשִׂים אֲפוֹרִים. מָחָר תָּגִיעַ בְּוַדַּאי תִּגְבּוֹרֶת מִן הַצָּפוֹן. אֱלוֹהִים. שֶׁיַּעֲבוֹר כְּבָר הַלַּיְלָה הַזֶּה. שֶׁיִּהְיֶה כְּבָר מָחָר. שֶׁנִּחְיֶה עַד מָחָר. שֶׁנִּחְיֶה עַד שֶׁתַּגִּיעַ הַתִּגְבּוֹרֶת. אֱלוֹהִים.

הַיּוֹם הַשֵּׁנִי

20 בְּמַאי

שַׁחַר. בָּעֲמָדָה מִסְפָּר 7 נִימְנָם לָרֶגַע הָרַפְתָּן. הוּא מִתְעוֹרֵר לְקוֹל פָּרָה גּוֹעָה. "אֵיפֹה אֲנִי?" – נִדְמָה לוֹ שֶׁהוּא נִמְצָא בָּרֶפֶת הַבּוֹעֶרֶת. הוּא פּוֹתֵחַ אֶת עֵינָיו וְרוֹאֶה: פָּרָה נְפוּחַת עֲטִינִים עוֹמֶדֶת וְגוֹעָה לְיַד הָעֲמָדָה. "טַנְיָה" – הוּא אוֹמֵר בְּקוֹל רָךְ "מָה אַתְּ עוֹשָׂה כָּאן? אֶת רוֹצָה שֶׁאֶחְלוֹב אוֹתָךְ, מִסְכֵּנָה שֶׁלִּי". הָרַפְתָּן יוֹצֵא מִן הָעֲמָדָה, אֲבָל הַפָּרָה מַתְחִילָה לִברוֹחַ. הוּא רוֹאֶה פֶּצַע עָנָק פָּתוּחַ בְּתוֹךְ גּוּפָהּ, וּמַתְחִיל לְהָקִיא.

כְּבָר אוֹר. מִן הָעֲמָדָה אֶפְשָׁר לִרְאוֹת כִּי הַמִּצְרִים הִקִּיפוּ אֶת כָּל הַמֶּשֶׁק. תּוֹתָחִים וְטַנְקִים עוֹמְדִים מִוּל כָּל הָעֲמָדוֹת, מוּכָנִים לִפְתוֹחַ בְּאֵשׁ. הַאִם נוּכַל לַעֲמוֹד יוֹם נוֹסָף?

"נוּכַל", אוֹמֵר רַק שֶׁהִגִּיעַ זֶה עַתָּה מִמִּקְלַט הַמַּטָּה. וְהוּא מְסַפֵּר: בַּלַּיְלָה נִיסּוּ הַמִּצְרִים לְהָקִים גֶּשֶׁר "בֵּיילִי" מֵעַל לַוַּאדִי. הַגֶּשֶׁר לֹא קָם. הַלּוֹחֲמִים שֶׁל יַד־מָרְדְּכַי יָרוּ כָּל הַלַּיְלָה עַל חֵיל־הַהַנְדָּסָה הַמִּצְרִי – וְהַגֶּשֶׁר לֹא קָם. כָּל הַתּוֹתָחִים וְהַטַּנְקִים יֵשְׁאֲרוּ כָּאן יוֹם נוֹסָף. הֵם לֹא יַגִּיעוּ לְתַל־אָבִיב. אֲנַחְנוּ לֹא נִתֵּן לָהֶם לְהַגִּיעַ לְשָׁם. אֲנַחְנוּ לְבַדֵּנוּ נְקַבֵּל אֶת כֹּל הָעוֹפֶרֶת, הָאֵשׁ וְהַבַּרְזֶל. אֲנַחְנוּ. רַק אֲנַחְנוּ.

הַמְפַקֵּד עוֹבֵר מֵעֲמָדָה לְעֲמָדָה, לְחַזֵּק אֶת לִבָּם שֶׁל הַלּוֹחֲמִים. בְּמִקְלָט שֶׁל הַנָּשִׁים מַרְאִים לוֹ גֶּבֶר צָעִיר, שֶׁהִתְחַבֵּא מִתַּחַת לַסַּפְסָל. "גֶּבֶר זֶה הִגִּיעַ לָאָרֶץ רַק לִפְנֵי שְׁלוֹשָׁה שָׁבוּעוֹת.

"צֵא מִשָּׁם!" צָעַק הַמְפַקֵּד. "צֵא. לֵךְ לָעֲמָדוֹת".

"אֲנִי חוֹלֶה" – אָמַר הָאִישׁ. "נִפְצַעְתִּי".

הַמְפַקֵּד מָשַׁךְ אוֹתוֹ הַחוּצָה, אַךְ הָאִישׁ רָעַד מִפַּחַד. "אֲנִי לֹא יָכוֹל לְהִילָּחֵם. לֹא יָכוֹל, לֹא יָכוֹל" – בָּכָה. "הָיִיתִי בַּמַּחֲנוֹת. אֲנִי רוֹצֶה לִחְיוֹת".

שָׁעָה 9 בַּבּוֹקֶר. חַם. רוּחַ חַמָּה מְבִיאָה זְבוּבִים וַעֲנֵי חוֹל. הַמִּצְרִים עֲדַיִן לֹא פָּתְחוּ בְּהַרְעָשָׁה. מַדּוּעַ? מַה הֵם מְכִינִים לָנוּ? מָתַי יַתְקִיפוּ סוֹף־סוֹף? שָׁעָה 10. מְטוֹס הַסִּיוּר הַמִּצְרִי מוֹפִיעַ מֵעַל לַקִּיבּוּץ – וּמִיָּד מַתְחִיל הַטַּיָּס לְשַׁדֵּר הוֹרָאוֹת: "תְּנוּ אֵשׁ עַל הָעֲמָדָה! אֵשׁ! יֵשׁ שָׁם 15 אִישׁ בְּסַךְ־הַכֹּל! נִמְרוּ אֹתָם".

הַקָּשֶׁר רוֹשֵׁם אֶת הַשִּׁדּוּר, וְצוֹעֵק בְּעַרְבִית: "15 אִישׁ! אֲבָל

הבתים ההרוסים על יד מרדכי, לאחר ההפגזה המצרית

הֵם גָּמְרוּ לָךְ חֲצִי פְּלוּנְה!״ הַקֶּשֶׁר מוֹסִיף קְלָלָה עַרְבִית אֲרוּכָה. כְּאִילוּ יָכוֹל הַסַּיָּס לִשְׁמוֹעַ...

וּמִיָּד מַתְחִילָה הַהַפְגָּזָה. הַפַּעַם אֵין הַמִּצְרִים מְבַזְבְּזִים פְּגָזִים עַל מִגְדַּל־הַמַּיִם הַמָּלֵא חוֹרִים. הֵם מְטַאטְאִים אֶת הַמֶּשֶׁק בְּמַטְאֲטֵא שֶׁל אֵשׁ. וְאַחֲרֵי הָאֵשׁ בָּא הֶעָשָׁן. עָנָן שֶׁל עָשָׁן מְמַלֵּא אֶת הָעֲמָדוֹת. הַלּוֹחֲמִים נֶחְנָקִים. מִשְׁתַּעֲלִים. הָעֵינַיִם מְלֵאוֹת דְּמָעוֹת. יוֹרִים כְּמוֹ מְשׁוּגָּעִים – אֲבָל לֹא רוֹאִים דָּבָר. יוֹדְעִים שֶׁהַמִּצְרִים קְרוֹבִים. הַאִם יַצְלִיחוּ לִכְבּוֹשׁ אֶת הָעֲמָדָה? הַאִם הִגִּיעַ הַסּוֹף?

לֹא. הַסּוֹף עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ. הָרוּחַ שִׁנְּתָה פִּתְאוֹם אֶת הַכִּיוּוּן שֶׁלָּה, וְהֶעָשָׁן שֶׁכִּיסָּה אֶת הַלּוֹחֲמִים פָּנָה אֲחוֹרָה וְכִיסָּה אֶת הַמִּצְרִים. הֵם נָסוֹגוּ.

לִפְנֵי הָעֲמָדָה שׁוֹכֵב צָעִיר בֶּן עֶשְׂרִים. בָּחוּר יָפֶה כָּל־כָּךְ. כָּל בְּנוֹת הַקִּיבּוּץ אָהֲבוּ לְהַבִּיט בַּתַּלְתַּלִּים שֶׁעַל מִצְחוֹ. הוּא פָּצוּעַ קָשֶׁה. הוּא עוֹמֵד לָמוּת. ״עִזְרוּ לִי״ – הוּא מְבַקֵּשׁ – ״אֲנִי כָּל־כָּךְ רוֹצֶה לִחְיוֹת״. מְבִיאִים אוֹתוֹ לַמַּרְפָּאָה. הַחֲבֵרוֹת מְנַקּוֹת אֶת פִּיו בְּסַמַּרְטוּט רָטוֹב. ״אֲנִי הוֹלֵךְ לָמוּת״ – הוּא אוֹמֵר. ״וַאֲנִי רוֹצֶה לִחְיוֹת״. מְלַטְּפִים אוֹתוֹ. הַיָּדַיִם מִתְלַכְלְכוֹת בְּדָם. הוּא מֵת. הַדָּם הִתְייַבֵּשׁ עַל הַיָּדַיִם הַמְלַטְּפוֹת.

שָׁעָה 2. בְּחֶדֶר הַקֶּשֶׁר עוֹמְדִים הַמְפַקֵּד וְהַקֶּשֶׁר וּמְכִינִים מַבְרָק לַמַּטֶּה: ״הָרַפְנוּ• שְׁתֵּי הַתְקָפוֹת. יֵשׁ לָנוּ הַרְבֵּה הָרוּגִים. הַרְבֵּה עֲמָדוֹת נֶחְרְבוּ. אֲנַחְנוּ צְרִיכִים תִּגְבּוֹרֶת: אֲנָשִׁים וְתַחְמוֹשֶׁת״.

הַמְפַקֵּד שָׁם־לֵב כִּי הַהַרְעָשָׁה נִפְסְקָה. עַכְשָׁיו שׁוֹמֵעַ הוּא יְרִיוֹת שֶׁל מַקְלְעִים וְרוֹבִים מִמֶּרְחָק קָצָר. ״הַתְקָפָה חֲדָשָׁה״, צוֹעֵק הַמְפַקֵּד וְרֶץ הַחוּצָה. וְהַקֶּשֶׁר מוֹסִיף: ״הַמִּצְרִים מַתְקִיפִים שׁוּב״.

וְשׁוּב נֶהְדְּפוּ הַמִּצְרִים. וְשׁוּב חָג מְטוֹס־הַסִּיוּר מֵעַל לַמֶּשֶׁק. וְשׁוּב יָרוּ הַתּוֹתָחִים.

בְּמֶשֶׁק נִיר־עַם הַשָּׁכֵן שָׁמְעוּ הֵיטֵב אֶת רַעַם הַתּוֹתָחִים. בְּאֶחָד הַחֲדָרִים הִתְקַיְּמָה יְשִׁיבַת מַטֵּה הַפַּלְמַ״ח. הַזְּגוּגִיּוֹת רָעֲדוּ מִן הַפְּגָזִים שֶׁנִּפְלוּ עַל יַד־מָרְדְּכַי. בְּלֵב כְּבֵד הִבִּיטוּ קְצִינֵי הַמַּטֶּה בְּיַד־מָרְדְּכַי הַבּוֹעֶרֶת. הִבִּיטוּ וְחָשְׁבוּ בְּלִי קוֹל:

״מוּכְרָחִים לַעֲזוֹר לָהֶם. מוּכְרָחִים. אֲבָל אֵיךְ? אֵיךְ?״

מְפַקֵּד הַפַּלְמַ״ח יָדַע כִּי יַד־מָרְדְּכַי מְרַתֶּקֶת• אֵלֶיהָ אֶת מַחְצִית הַכּוֹחַ הַמִּצְרִי שֶׁעָמַד לַעֲלוֹת עַל תֵּל־אָבִיב. הוּא יָדַע שֶׁקָּרֵב זֶה חָשׁוּב מְאוֹד. עֲתִיד הַמְּדִינָה תָּלוּי בַּקְּרָב. מוּכְרָחִים, מוּכְרָחִים לַעֲזוֹר לְיַד־מָרְדְּכַי. אַךְ אֵיךְ?

אחד מלוחמי חטיבת הנגב

בַּמֶּה? הֲרֵי מַחֲצִית הַכּוֹחַ שֶׁל הַפַּלְמַ״ח – כְּ־400 אִישׁ – לוֹחֵם בַּנֶּגֶב. וְהַמַּחֲצִית הַשְּׁנִיָּה שֶׁל הַכּוֹחַ מְפוּזֶּרֶת בַּ־15 קִיבּוּצִים. חֵלֶק מֵהֶם עוֹסְקִים בְּפִינּוּי יְלָדִים וְנָשִׁים מִן הַקִּיבּוּצִים הַנִּמְצָאִים בְּמָצוֹר, וְחֵלֶק מְלַוִּים שַׁיָּרוֹת וּמַבְטִיחִים אֶת הַתַּחְבּוּרָה. רַק 60 אִישׁ נִשְׁאֲרוּ בְּרָזֶרְבָּה. שִׁשִּׁים אִישׁ.

וְשׁוּב מַגִּיעַ מִבְרָק מִיַּד־מָרְדְּכַי: יֵשׁ לָנוּ 16 הֲרוּגִים וְ־20 פְּצוּעִים. אֵין לָנוּ מְקוֹם בְּשִׁבְיל בֵּית־הַחוֹלִים. אֵין לָנוּ כּוֹחַ לְהַמְשִׁיךְ בַּמִּלְחָמָה. שִׁלְחוּ תִּגְבּוֹרֶת. מְיָד.

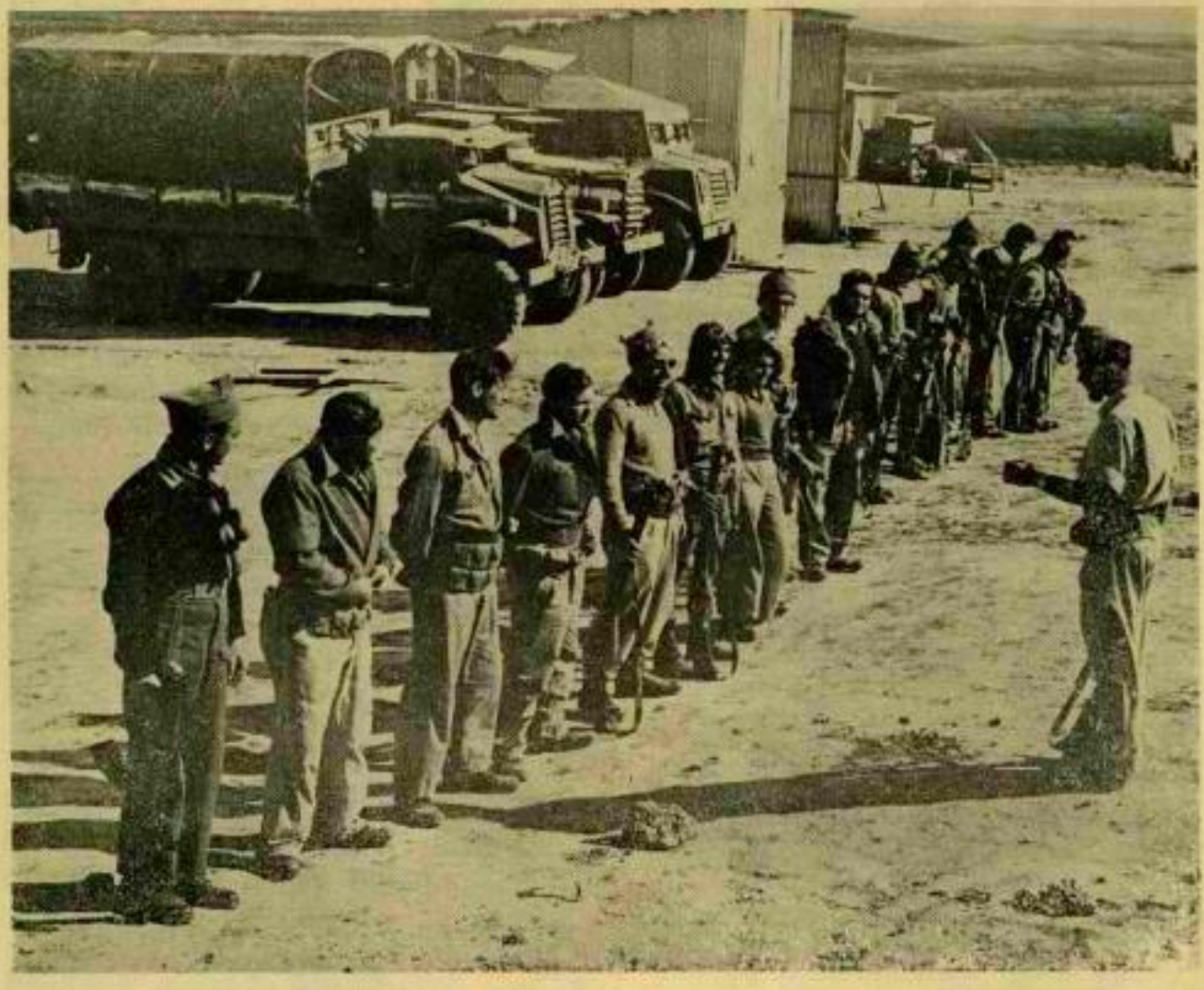
״נִשְׁלַח לָהֶם אֶת הָרֶזֶרְבָה״, הֶחְלִיט הַמְפַקֵּד.

״וּמָה בְּקֶשֶׁר לַפְּצוּעִים? צָרִיךְ לְהוֹצִיא אוֹתָם מִשָּׁם!״

״לְהוֹצִיא? הֲרֵי אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁכָּל הַמַּשְׂאִיּוֹת עוֹסְקוֹת עַכְשָׁיו בְּפִינּוּי הַיְלָדִים מִן הַנֶּגֶב. מַחֲצִית מַיְלְדֵי יַד־מָרְדְּכַי נִמְצָאִים עֲדַיִן בִּרְיוּחָמָה. צָרִיךְ לְהוֹצִיא אוֹתָם מִשָּׁם. הַמִּצְרִים עֲלוּלִים לְהַפְצִיץ אֶת רוּחָמָה בְּכָל רֶגַע. אֵילּוּ יָכוֹלְנוּ לְשָׁאוֹל אֶת הַפְּצוּעִים בְּמִי לְטַפֵּל תְּחִילָּה – הָיוּ אוֹמְרִים בְּוַדַּאי שֶׁנְּטַפֵּל בַּיְלָדִים קוֹדֶם־כֹּל״.

הַלַּיְלָה יָרַד עַל יַד־מָרְדְּכַי. מְפַקֵּד הַמֶּשֶׁק אוֹסֵף אֶת מְפַקְּדֵי הָעֲמָדוֹת. הַפַּעַם רָנִים אֵיפֹה לִקְבּוֹר אֶת 16 הַהֲרוּגִים. מַחְלִיטִים לְהַכְנִיס אוֹתָם לְמִקְלָט הָרוֹס, וּלְכַסּוֹת אוֹתָם בְּחוֹל. וְכָךְ הָפַךְ הַמִּקְלָט לְקֶבֶר־אַחִים.

בְּשָׁעָה 6 הִגִּיעוּ מְפַקְּדֵי הָעֲמָדוֹת לַמַּטֶּה. הֵם מוֹסְרִים דִּין־וְחֶשְׁבּוֹן מִיּוֹם קְרָבוֹת: עֲמָדוֹת נֶהֶרְסוּ. כְּלֵי־נֶשֶׁק נִפְגְּעוּ. תַּחְמוֹשֶׁת אָזְלָה. מִתְאַסְּפִים אֲנָשִׁים מִכָּל הָעֲמָדוֹת. הַדִּין הוֹפֵךְ לְ״אֲסֵיפַת קִיבּוּץ״. רַבִּים בִּימָאוּ דֵעוֹת שֶׁל

יאוש:

"לא נוכל להחזיק מעמד". אין תחמושת. אין מים. אין אפשרות לעמוד שוב ושוב מול תותחים וטנקים. ואם יפרצו המצרים למשק – מה יהיה על הנשים?"

בצהריים, כאשר נדמה היה שהמצרים הצליחו לפרוץ פנימה – נתן להן מפקד המשק רימון־יד, כדי שיוכלו להרוג את עצמן בשעת הצורך. עכשיו היו כולם מלאי מרירות. מדוע השאירה ההגנה נשים במשק? כדי שהמצרים יתעללו בהן? 20 נשים שאין להן מה לעשות תופסות את המקום במקלטים – ולפצועים אין מקום. ונם הלוחמים אינם יכולים לנוח בין קרב לקרב. והעיקר: מה יקרה להן אם יד־מרדכי תיפול חלילה בידי המצרים?

פתאום מתפרץ הרפתן לתוך ה"אסיפה" הנרגזת. הוא מחזיק ברובה ובוכה: "ירית בכל ה־פרות. ירית בהן".

אנשים נאנחים. "כולנו נמות כאן" – אומרות הנשים ומתייפ־חות.

"תפסיקו, תפסיקו" – צועק המפקד.

אך הרפתן ממשיך להתייפח ולמלמל: "ירית. אני ירית בהן. אני".

"להיכנע. מוכרחים להיכנע" אומר אחד החברים. "אם ניכנע, נישאר אולי בחיים. הילדים שלנו לא יגדלו יתומים".

"להיכנע", "להיכנע" – נש־מעו קולות.

ברנע זה ביקש המפקד שקט. הוא סיפר: "גוש־עציון נפל לפני שבוע. גורל מר חיכה לאנשי הגוש שנכנעו. הם נשחטו כולם. האם חושבים אתם שהמצרים ינהגו בנו יפה יותר? אנו מוכרחים להילחם. ומלבד זאת: משה ה־פלמ"ח הבטיח לשלוח לנו תג־בורת. הלילה. כאשר יעלה הירח תגיע למשק מחלקה של פלמ"ח".

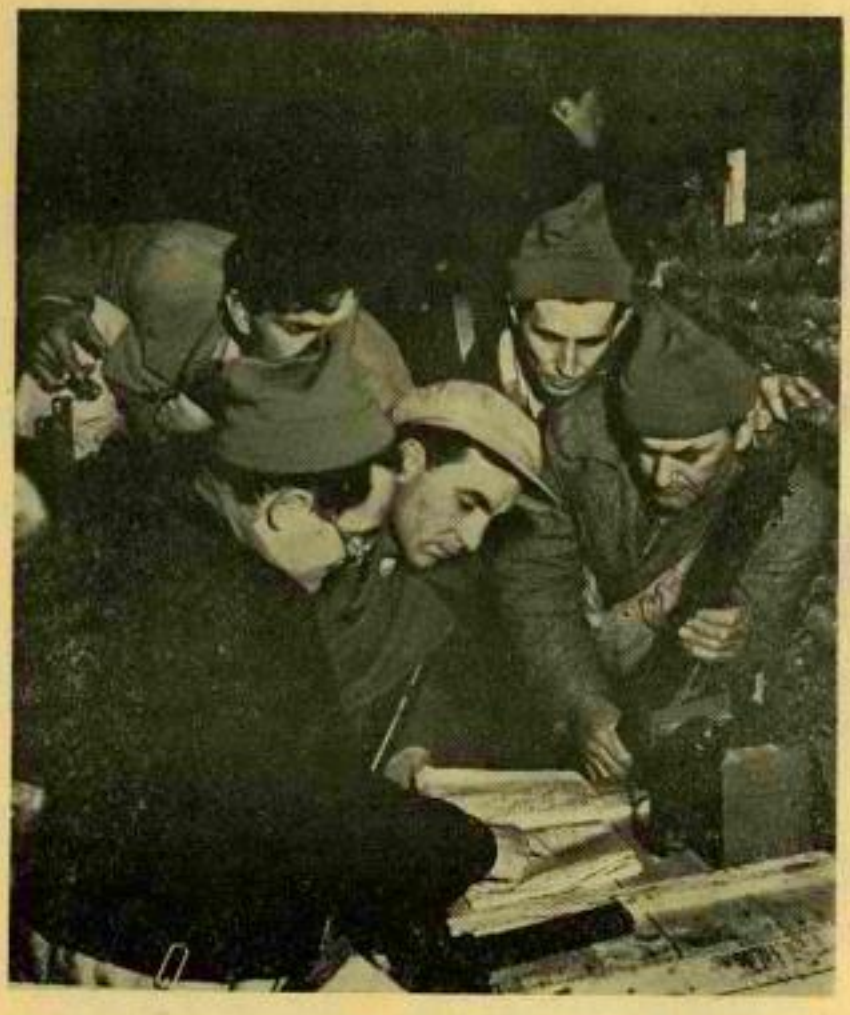
"מחלקה אחת? זה הכל?" מוטב שלא יבואו. מדוע שימותו גם הם יחד אתנו? לא. כך לא נוכל להילחם".

"אנחנו לא רצינו במלחמה. הכריחו אותנו להילחם – ואין לנו ברירה אלא להילחם. בואו

וְנַפְסִיק לְדַבֵּר עַל כְּנִיעָה״.

בְּרֶגַע זֶה נִכְנַס הַקָּשָׁר פְּנִימָה: ״שִׁמְעוּ, שִׁמְעוּ!״ — אָמַר הַקָּשָׁר — ״בְּרֶגַע זֶה קָלַטְתִּי • שִׁדּוּר מִצְרִי לְקָאהִיר. הֵם אוֹמְרִים שֶׁאִיבְּדוּ כָּאן 200 אִישׁ. הֵם בּוֹכִים שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לִכְבּוֹשׁ אֶת הַמֶּשֶׁק, וְהֵם מְבַקְּשִׁים תִּגְבּוֹרֶת״...

הֵם? הֵם זְקוּקִים לְתִגְבּוֹרֶת? אֵיךְ־שֶׁהוּא עוֹדֵד הַסִּיפּוּר אֶת הַלּוֹחֲמִים הָעֲיֵפִים. אַחֲרֵי חֲצוֹת הִגִּיעָה מַחְלֶקֶת פַּלְמַ״ח לַמֶּשֶׁק. מֵיָּד הִתְחִילוּ לַחְפּוֹר. הַלּוֹחֲמִים הָעֲיֵפִים עַד מָוֶת שָׁכְבוּ לִישׁוֹן.

הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי

21 בְּמַאי

הַמְפַקֵּד בּוֹכֶה. טוֹב שֶׁאִישׁ אֵינוֹ רוֹאֶה אוֹתוֹ בּוֹכֶה. עִם שַׁחַר, לְאַחַר שָׁעוֹת שֶׁל שֵׁינָה, יָצָא מִן הַחֲפִירָה וְהָלַךְ לִבְדוֹק אֶת הָעֲמָדוֹת. לְאוֹר הַשַּׁחַר הַחִיוֵּר נִרְאָה הַמֶּשֶׁק הָרוֹס וְשָׁחוֹר מִפִּיחַ. בְּכָל מָקוֹם הִתְגַּלְגְּלוּ בַּעֲלֵי־חַיִּים מֵתִים וּמַסְרִיחִים. עֵגֶל אֶחָד שָׁנַשׁ־אַר בַּחַיִּים לִיקֵּק אֶת יָדוֹ. בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה הִתְחִיל לַחֲשׁוֹב שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁהַמֶּשֶׁק יִפּוֹל.

הַיּוֹם הָיָה שָׁקֵט. הַשָּׁעָה כְּבָר הָיְתָה 11 בַּבֹּקֶר, וְהַמִּצְרִים לֹא תָּקְפוּ עֲדַיִן. ״הֵם מְחַכִּים לְתִגְבּוֹרֶת״, חִיְּכוּ הָאֲנָשִׁים בָּעֲמָדוֹת.

בְּשָׁעָה 3 בָּאוּ שְׁלוֹשָׁה מְטוֹסִים וְזָרְקוּ פְּצָצוֹת. הַבָּתִּים שֶׁנִּפְגְּעוּ פַּעַם וּפַעֲמַיִם נִפְגְּעוּ שׁוּב. שׁוּב וְשׁוּב הֵנִיחוּ מְטוֹסִים וְזָרְקוּ פְּצָצוֹת. גַּם הַתּוֹתָחִים וְהַטַּנְקִים יָרוּ מְעַט, כְּדֵי לְהַגְדִּיל אֶת ״הַשִּׁמְחָה״. אַךְ בְּאוֹתוֹ יוֹם לֹא נֶעֶרְכוּ הַתְּקִפּוֹת חֵיל־רַגְלִים וְלֹא הָיוּ אֲבִידוֹת.

בַּלַּיְלָה הִגִּיעָה הוֹדָעָה מִמַּטֵּה הַפַּלְמַ״ח בְּנִיר־עַם: שַׁיָּרָה שֶׁל מַשָּׂאִיּוֹת תָּגִיעַ לַמֶּשֶׁק כְּדֵי לְפַנּוֹת אֶת הַפְּצוּעִים וְהַנָּשִׁים. בְּשַׁיָּרָה זוֹ אֶפְשָׁר גַּם לִשְׁלוֹחַ דּוֹאַר לַצָּפוֹן.

מְכָתָבִים. מִי יוֹדֵעַ אִם אֵין אֵלּוּ הַמִּכְתָּבִים הָאַחֲרוֹנִים שֶׁיִּכְתְּבוּ בִּימֵי חַיֵּיהֶם? אֲנָשִׁים הוֹלְכִים לַחֲדָרִים הֲהָרוּסִים — מְחַפְּשִׂים בֵּין עֲרֵימוֹת הַחוֹל וְהָאֶבֶן אַלְבּוֹם. תְּמוּנָה. מַשֶּׁהוּ שֶׁיַּזְכִּיר אֶת הָאִשָּׁה וְהַיְלָדִים. חֲבֵר אֶחָד כּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ הַשּׁוֹכֶבֶת בְּבֵית הַחוֹלִים לְיוֹלְדוֹת: ״יִתָּכֵן שֶׁזֶּהוּ מִכְתָּבִי הָאַחֲרוֹן. אַל נָא תִּתְאַבְּלִי, אֲהוּבָתִי. זֶה גּוֹרָלֵנוּ. כַּאֲשֶׁר יִוָּלֵד הַיֶּלֶד, שְׁמְרִי עָלָיו. חַנְכִי אוֹתוֹ לִהְיוֹת יְהוּדִי גֵּא וְאָדָם יָשָׁר״.

כּוֹתֵב מְפַקֵּד יַד־מָרְדֳּכַי לְבָנוֹ: ״הִתְגַּעְגַּעְתִּי אֵלַיִךְ, אַחֲרֵי שֶׁנִּסַּעְתְּ. הִבְטַחְתִּי לָךְ לִשְׁמוֹר עַל הַצַּעֲצוּעִים. סָלַח לִי, הֵם נִשְׁבְּרוּ. הָעַרְבִים פּוֹצְצוּ אוֹתָם. טַפֵּל יָפָה בְּאַבָּא, כִּי אָחִיךְ הוּא״.

בְּאוֹתוֹ עֶרֶב הִתְאַסְפוּ חֲבֵרִים רַבִּים בְּמִקְלַט הַמַּטָּה. הֵם הֵבִיאוּ מִכְתָּבִים וְיָשְׁבוּ לָנוּחַ מְעַט. הַחֲבֵרוֹת הֵבִיאוּ בִּיסְקְוִיטִים וְקָפֶה. אֶת הַקָּפֶה הֵכִינוּ מַיִם יְרוּקִים וּמַסְרִיחִים. אֲבָל הַחֲבֵרִים שָׁתוּ אוֹתוֹ בַּהֲנָאָה. כַּמָּה נָשִׁים יָצְאוּ לְהָבִיא אוֹכֶל וְקָפֶה לָעֲמָדוֹת. הָאֲנָשִׁים הָיוּ עֲיֵפִים מְדַי וְלֹא רָצוּ לֶאֱכוֹל. יָשְׁבוּ הַנָּשִׁים וְהֶאֱכִילוּ אוֹתָם בְּכַפִּית.

"שִׁמְעוּ" – אָמַר אֶחָד – "צָרִיךְ לְהִסְתַּלֵּק מִכָּאן כָּל זְמַן שֶׁאֶפְשָׁר. עֲדַיִן יֵשׁ לָנוּ נֶשֶׁק. עֲדַיִן יֵשׁ לָנוּ תַּחְמוֹשֶׁת. נְקַח אֶת הַפְּצוּעִים וְנִסְתַּלֵּק".

"וְאֶת הַמֶּשֶׁק תַּשְׁאִיר לַמְצֹרְרִים?" – שָׁאַל נַעַר בֶּן 17, מִבַּחוּרֵי הַפַּלְמַ"ח.

"הֵם יִהְיוּ כָּאן מָחָר בֵּין כֹּה וְכֹה. וּמִי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁכּוֹלְנוּ נִהְיֶה מֵתִים?"

מִישֶׁהוּ הִצִּיעַ לִשְׁלוֹחַ מִשְׁלַחַת לְמַטֵּה הַהֲגָנָה, לְהַסְבִּיר לָהֶם שָׁם, בְּאֵיזֶה מַצָּב קָשֶׁה נִמְצָא הַמֶּשֶׁק. הֵם לֹא יָדְעוּ בְּיַד־מָרְדְּכַי, שֶׁלֹּא רַק הֵם לְבַדָּם נִמְצָאִים בְּמָצוֹר. הֵם לֹא יָדְעוּ שֶׁכָּל הָאָרֶץ נִמְצֵאת בְּמָצוֹר.

הַלַּיְלָה הַזֶּה, לְאַחַר הַיּוֹם "הַשָּׁקֵט", הִשְׁפִּיעַ לְרָעָה עַל הָאֲנָשִׁים. הֵם הָיוּ עַצְבָנִיִּים וּמִלֵּי־אֵי־יֵאוּשׁ.

הַיּוֹם הָרְבִיעִי
22 בְּמַאי

אוֹתוֹ לַיְלָה לֹא הִגִּיעָה הַשַּׁיֶּרֶת שֶׁהָיְתָה צְרִיכָה לָבוֹא מִנִּיר־עָם. הַקֶּשֶׁר נִיסָּה לְהִתְקַשֵּׁר בְּמַכְשִׁיר־הַקֶּשֶׁר שֶׁלּוֹ. אֲבָל הַמַּצְבְּרִים (נַפָּרִיוֹת) כְּבָר לֹא פָּעֲלוּ. שְׁתֵּי בַּחוּרוֹת, שֶׁלָּמְדוּ אִיתּוּת־מוֹרס, לָקְחוּ פָּנָס, עָלוּ עַל גִּבְעָה וְהִתְחִילוּ לְאוֹתֵת לְנִיר־עָם. צַלָּפִים מִצְרִיִּים הִרְגִּישׁוּ בְּאוֹרוֹת וְהִתְחִילוּ לִצְלוֹף בְּכָל פַּעַם שֶׁהַנָּשִׁים קָמוּ לְאוֹתֵת.

"הַצִּילוּ, הַצִּילוּ. הוֹצִיאוּ אֶת הַפְּצוּעִים. הַצִּילוּ" – אוֹתְתוּ הַנָּשִׁים. בְּנִיר־עָם לֹא הִצְלִיחוּ לְקַלּוֹט אֶת הָאִיתּוּת. "נִרְאֶה שֶׁהֵם מְאוֹתְתִים תַּחַת אֵשׁ" – אָמַר הַמְּפַקֵּד, וְאוֹתֵת: "אִי־אֶפְשָׁר לְהָבִין. חִזְרוּ עַל הַהוֹדָעָה".

"הַצִּילוּ! הַצִּילוּ!" – אוֹתְתוּ הַנָּשִׁים שׁוּב וְשׁוּב.

הַנָּשִׁים חָזְרוּ לַמֶּשֶׁק הַמּוּפְגָּז. אַחַת מֵהֶן נִזְכְּרָה שֶׁיּוֹם שַׁבָּת הַיּוֹם. שַׁבָּת? מָתַי הָיְתָה שַׁבָּת בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה? לִפְנֵי שָׁבוּעַ? רַק לִפְנֵי שָׁבוּעַ יָשְׁבָה עִם בִּתָּהּ הַקְּטַנָּה וְשִׂיחֲקָה אִתּוֹ עַל הַדֶּשֶׁא? מִי יוֹדֵעַ אֵיפֹה הוּא עַכְשָׁיו? וּמָה יַעֲלֶה

פִּינוּי פְּצוּעִים בְּאַחַד מִמַּשְׁקֵי הַנֶּגֶב הַנִּצָּרִים

מעטים מול רבים

המצב בארץ אחרי החלוקה:

הביטו במפה וראו: 33 כפרים יהודיים היו מפוזרים בתוך אזורים ערביים. „ההגנה" החליטה לא לְהזיז אותם מן המקום.

בערים הגדולות יושבת אוכלוסיה מעורבת. ובשכונות־הגבול גרים יהודים וערבים זה ליד זה.

הדרכים החשובות עוברות בתוך אזורים ערביים. הערבים יושבים בהרים הגבוהים ושולטים על הדרכים העוברות בעמק.

עובדות אלה קבעו את האופי של התוקפנות הערבית. הערבים תקפו את שכונות היהודים המעורבות, את היישובים המבודדים ואת התחבורה.

כוחה של „ההגנה" באוקטובר 1947:

כוח־אדם:

ארבעה גדודי פלמ"ח — 2100 איש + 1000 עתודאים (רזרבה).

חי"ש (חיל־שדה) — 1800 איש + 10,000 עתודאים.

חי"מ (חיל־משמר) * — 35,000 איש.

גדנ"ע (גדודי־נוער) — כמה אלפים. (גדודים אלה מילאו תפקידים של רצים, קשרים, ועתודה לפלמ"ח).

נוסף לכך היו יחידות מטה, שירותים ותע"ש (ייצור חומרי־מלחמה).

מאוחר יותר הצטרפו לצה"ל עוד 5000 אנשי אצ"ל ו־1000 אנשי לח"י.

נשק:

15 אלף רובים שונים. עשרות אחדות של מקלעים כבדים, בינוניים ומרגמות 3 אינץ'. סדנות סודיות של „ההגנה" היו מייצרות: רימוני־יד, חומרי־נפץ, ותת־מקלעים מטיפוס „סטן".

בחודשים הראשונים של המלחמה נראה היה שהניצחון הערבי מובטח. הערבים היו רבים יותר: מיליון איש מול חצי־מיליון. היה להם גבול משותף עם מדינות־ערב. הם יכלו לקבל לוחמים, נשק ותחמושת — בלי הגבלה. ומה שחשוב עוד יותר: הבריטים ששלטו בארץ, והכריזו על נייטראליות, עזרו להם לבסס את שלטונם.

בשלב הראשון התנהלה המלחמה בשלוש חזיתות:

(א) **שכונות הגבול:** הערבים תקפו את היהודים בערים המעורבות. תוך תקופה קצרה התחילו יהודים לעזוב את השכונות הערביות, ולהיפך. הערבים תקפו בלי הפסק את שכונות־הגבול היהודיות. מפעם לפעם ניסו לפרוץ אל לב הערים העבריות.

(ב) **תחבורה:** כנופיות גדולות תקפו את התחבורה היהודית. קורבנות רבים נפלו בדרכים. למעשה אי־אפשר היה לנסוע מיישוב ליישוב אלא בשיירות גדולות וחזקות.

(ג) **הבריטים:** הבריטים התערבו במלחמה לצד הערבים. הם היו עוצרים שיירות, מחפשים נשק (ומחרימים את הנשק שמצאו). הם שמרו גם על הערבים מפני התקפות־נגד יהודיות. לעומת־זאת נתנו לכנופיות הערביות להתארגן בחופש גמור ולשאת נשק ללא הגבלה.

„צבא החצלה" הערבי

באמצע ינואר התחילו לחדור לארץ לוחמים ערביים מן הארצות השכנות. לוחמים אלה קראו לעצמם **„צבא החצלה הערבי".**

— המשך בעמוד 6, סור הי —

בְּנוֹרָלוֹ? אֲבִיו נָפַל אָתְמוֹל. וְהִיא — הַאִם תָּמוּת הַיּוֹם? מַדּוּעַ נִשְׁאֲרָה כָּאן? אֵיךְ יָכְלָה לְיַחֵם אֶת בְּנָהּ גַּם מֵאָב וְגַם מֵאֵם?

בְּאוֹתוֹ יוֹם הָיוּ יַלְדֵי הַמַּשָּׁק בְּקִיבּוּץ רוּחָמָה. מִדֵּי פַּעַם עָבְרוּ מְטוֹסִים מִצְרִיִּים בַּשָּׁמַיִם, צוֹפְרֵי הָאַזְעָקָה יָלְלוּ, וְהַיְלָדִים יָרְדוּ לַחַפִּירָה. הַיְלָדִים הִתְלוֹנְנוּ: "לֹא רוֹצִים לִהְיוֹת כָּאן. לֹא רוֹצִים לְהִישָּׁאֵר בְּקִיבּוּץ הָאַזְעָקוֹת". כָּל הַיּוֹם שִׂחֲקוּ הַיְלָדִים בְּכַדּוּר. נִדְמֶה הָיָה שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים וְאֵינָם רוֹצִים לָדַעַת עַל הַנַּעֲשֶׂה בְּיַד־מָרְדְּכַי. אֲבָל פִּתְאוֹם הָיָה אֶחָד מֵהֶם זוֹרֵק אֶת הַכַּדּוּר הַצִּידָה וּמַתְחִיל לִבְכּוֹת: "נָכוֹן שֶׁיַּד־מָרְדְּכַי בּוֹעֶרֶת? נָכוֹן שֶׁיּוֹרִים עַל אַבָּא שֶׁלִּי?"

הַמְטַפֶּלוֹת נִיסוּ לְהַרְגִּיעַ אֶת הַיְלָדִים. אֲחָדוֹת מֵהֶן הָלְכוּ לְמַטֵּה הַפַּלְמַ"ח, וּבִיקְשׁוּ לִשְׁמוֹעַ יְדִיעוֹת מִן הַבַּיִת. הַקְּשָׁרִיוֹת לֹא רָצוּ לְסַפֵּר לָהֶן. "זֶה סוֹד צְבָאִי", אָמְרוּ. אֲבָל לְבַסּוֹף נִכְנְעוּ וְסִיפְּרוּ לַנָּשִׁים אֶת הָאֱמֶת הַמָּרָה: מִתַּנְהֲלִים קְרָבוֹת קָשִׁים וַאֲכְזָרִיִּים. יֵשׁ הֲרוּגִים וְיֵשׁ פְּצוּעִים. הַנָּשִׁים נָשְׁכוּ אֶת הַשְּׂפָתַיִם וְחָזְרוּ אֶל הַיְלָדִים. בַּלַּיְלָה, כַּאֲשֶׁר נִרְדְּמוּ כּוּלָם, יָצְאוּ אַחַת־אַחַת הַחוּצָה, הִתְרַחֲקוּ מֵעַט מִן הַבָּתִּים וְהִתְיַפְּחוּ בְּלִי קוֹל.

הַיְלָדִים יָדְעוּ כִּי יֵשׁ הֲרוּגִים בְּיַד־מָרְדְּכַי. מִנַּיִן נוֹדַע הַדָּבָר לַיְלָדִים? הֲרֵי כּוּלָם הִשְׁתַּדְּלוּ לִשְׁמוֹר עַל הַסּוֹד הַנּוֹרָא! הַקְּטַנִּים הִסְתּוֹבְבוּ לְיַד בַּחוּרֵי הַפַּלְמַ"ח וּבִיקְשׁוּ שֶׁיִּתְּנוּ לָהֶם לְצַחְצֵחַ אֶת כַּדּוּרֵי הָרוֹבֶה, "כִּי אַבָּא שֶׁלִּי גִּיבּוֹר. וְהוּא נוֹרָא חוֹלֶה. וַאֲנִי צָרִיךְ לַעֲזוֹר לוֹ".

* אנשי חיל־המשמר היו שומרים על היישובים בהם גרו, על כפרים וערים בכל חלקי הארץ.

לְאַחַר יָמִים מִסְפָּר הֶעֱבִירוּ אֶת הַיְלָדִים לְתַל־אָבִיב. עוֹבְרִים וְשָׁבִים, שָׂרְאוּ נָשִׁים וִילָדִים וַחֲבִילוֹת בִּידֵיהֶם, הִתְאַסְפוּ סְבִיבָם וְהִתְחִילוּ לִשְׁאוֹל: "מִי אַתֶּן? וּמֵאַיִן בָּאתֶן? מַה קָּרָה?"

הַנָּשִׁים עָמְדוּ, וְלֹא יָכְלוּ לַעֲנוֹת. הֵן הִרְגִּישׁוּ שֶׁאִם יִפְתְּחוּ אֶת הַפֶּה וְיֹאמְרוּ אֶת הַמִּלִּים "יַד־מָרְדְּכַי" – יִפְרְצוּ בְּכִי וּבְצָעָקוֹת, כָּאן, בְּאֶמְצַע הָרְחוֹב, לְעֵינֵי הַיְלָדִים.

הַיּוֹם הַחֲמִישִׁי
23 בְּמַאי

יוֹם א' הָיָה בּוֹקֶר נָאֶה. הַשָּׁרָב נֶעֱלַם. רוּחַ קְרִירָה נָשְׁבָה מִן הַיָּם. הַשָּׁמַיִם הָיוּ בְּהִירִים. אַךְ מִתַּחַת לָהֶם הָיְתָה יַד־מָרְדְּכַי, פְּצוּעָה, שְׂרוּפָה וַהֲרוּסָה. רֵיחַ פְּנָרִים מַגְעִיל מִילֵּא אֶת הָאֲוִיר. הָאֲנָשִׁים לֹא יָכְלוּ לֶאֱכוֹל, בִּגְלַל הָרֵיחַ הַנּוֹרָא. גַּם לִשְׁתּוֹת לֹא יָכְלוּ – כִּי הַמַּיִם אָזְלוּ כִּמְעַט. בַּבּוֹקֶר קִיבֵּל כָּל לוֹחֵם חֲצִי סֵפֶל מַיִם יְרוּקִים. יוֹתֵר לֹא הָיוּ.

חֲצִי הַיּוֹם חָלַף – וְהַמְצָרִים יָרוּ רַק מְעַט. בְּשָׁעָה 2 הִתְחִילָה הַהַרְעָשָׁה. זוֹ הָיְתָה הַהַרְעָשָׁה הַכְּבֵדָה בְּיוֹתֵר מֵאָז הִתְחִיל הַמָּצוֹר. וּבְכָל־זֹאת לֹא חִיכָּה אִישׁ לְהַתְקָפַת חֵיל־רַגְלִים. הַמְצָרִים לֹא נָהֲגוּ לְתָקוֹף בְּשָׁעָה מְאוּחֶרֶת כָּל־כָּךְ. הֵם לֹא אָהֲבוּ לְהִילָּחֵם בַּחוֹשֶׁךְ.

בְּשָׁעָה 3, הִגִּיעַ רַץ אֶל הַמְפַקֵּד וְצָעַק בְּלִי נְשִׁימָה: טַנְקִים מִתְקַדְּמִים לְתוֹךְ הֶחָצֵר. "כּוּלָּם לְשָׁם", צָעַק הַמְפַקֵּד. הוּא עָצְמוֹ רָץ לְעֶמְדָה מִסְפָּר 2, לְהָבִיא אֶת הַפִּיאַט וְאֶת הַצָּוֹת שֶׁל הַפִּיאַט.

גֶּשֶׁם שֶׁל רְסִיסִים יָרַד עֲלֵיהֶם בַּחֲפִירוֹת. פָּנוּ הִתְפּוֹצֵץ מַמָּשׁ עַל־יָדָם. בַּחוּרֵי הַפִּיאַט נִצְמְדוּ

הקשר — מרכז העצבים של השיירה

מטבח שדה — מרכז העצבים של החטיבה

ב־10 בינואר 1948 תקפו 800 לוחמים של „צבא התצלה" את כפר־סולד — ונהדפו. ב־16 בפברואר תקפו את טירת־צבי ונהדפו, לאחר ש־סבלו אבדות כבדות.

„מכונות תופת"

בחודשים אלה מנסים הערבים להביא את המלחמה אל תוך ה־יישוב העברי. הם מכניסים „מכונות תופת" למרכזים יהודיים בירושלים ובחיפה — וגורמים לאבדות קשות בין האוכלוסיה האזרחית. הערבים מצליחים לנתק את השכונות הקי־צוניות של ירושלים מלב העיר.

אך עיקר המלחמה מתנהל ב־עורקי־החיים של היישוב: בכבישים. מלחמה זו מתנהלת באכזריות רבה. ליהודים יש אבדות כבדות מאוד. למעשה זוכים הערבים לנצחונות רבי־רושם • בכבישים: הם הצליחו להפסיק לגמרי את התחבורה ל־יישובי הנגב בכביש־החוף. שיירה שחזרה מגוש־עציון נלכדה ליד נבי־דניאל. כל הרכב עלה באש, 14 איש נהרגו, ו־108 מלווי השיירה ניהלו קרב נואש במשך יום ולילה ויום מול אלפי ערבים. הם הצליחו לצאת בחיים רק לאחר שהבריטים חילצו אותם.

שיירה שיצאה מנחריה ליחיעם — עלתה על מארב (אמנוש) ונשמדה.

למעשה נפסקה כמעט גם התח־בורה לירושלים. רק שיירות מעטות הצליחו לחמוק • ולהיכנס לתוך ה־עיר.

יותר אנשים, יותר נשק

ובכל־זאת, הצליח היישוב היהודי להתחזק בחודשים קשים אלה: קודם־כל הקים היישוב ממשלה זמנית ופרלמנט זמני. הממשלה קר־אה לניוס כללי של כל הגברים ה־צעירים בגיל 17 — 35 (בסוף מארס כבר היו ל„הגנה" 21,000 אנשים מגויסים). האנשים עברו אימונים קרביים.

כמו־כן הצליחה „ההגנה" להת־

לְאַדָמָה וְלֹא רָצוּ לְהַמשִׁיך. "אִפשָׁר לָמוּת גַם כָּאן" – צָעַק הַמְפַקֵד וְכִיוֵן אֶת הָרוֹבֶה אֶל הַשָׁנַיִם, וְהֵם הִמשִׁיכוּ לָרוּץ לְ־כִיוּן הַטַנָקִים.

"כַּוֵן הֵיטֵב" – צָעַק הַמְפַקֵד. "יֵש לָנוּ רַק שְׁלוֹשָׁה פִגזִים לַפִּיאַט".

הַפִּיאַט יָרָה פִגז רִאשׁוֹן וְלֹא פָגַע. פִגז שֵׁנִי לֹא פָגַע. הַפִגז הַשְׁלִישִׁי פָגַע וְלֹא הִתפּוֹצֵץ.

בְּרֶגַע זֶה יָצְאוּ שְׁנֵי חַיָלִים מִצרִיִים מִן הַטַנק, קָפְצוּ לְתוֹך הַחֲפִירוֹת, וְרָצוּ בְּכִיוּוֹן לָעֲמָדוֹת.

הַמְפַקֵד שָׁלַח רָצִים לְכָל הָעֲ־מָדוֹת: "טַנק נָכנַס לַמַשָׁק בְּעֶזרַת מְסַך־עָשָׁן – הַטַנק נִמצָא לְיַד עֲמָדָה 1. כּוּלָם אֶל הַטַנק".

מִכָּל הָעֲמָדוֹת רָצוּ אֲנָשִׁים וְהִתרַכְּזוּ לְיַד הַלוּלִים. הֵם הִכִינוּ רִימוֹנֵי־כְּפוֹלִים • וְזָרקוּ עַל הַטַנק. הָרִימוֹנִים הִתפּוֹצְצוּ עַל־גַבֵּי הַמַנק, אַך הַשִׁריוֹן הֶעָבֶה לֹא נִפגַע.

"אֵיפֹה בַּקְבּוּקֵי־הַמוֹלוֹטוֹב?" צָעַק אֶחָד הַצְעִירִים, מִן הַנוֹעָר.

אִיש לֹא יָדַע הֵיכָן הֵם.

"שִׁימוּ לֵב! מִצרִים!"

אַרבָּעָה סוֹדָנִים הִתחַבְּאוּ מֵ־אֲחוֹרֵי הַטַנק.

"יָדַיִם לְמַעלָה" – צָעַק הַ־מוֹרֶה שֶׁל הַמַשָׁק בְּעַרבִית וְרָץ לְכִיוּוֹן הַסוֹדָנִים. הֵם לֹא זָזוּ. הוּא כִיוֵן אֶת הָרוֹבֶה שֶׁלוֹ וְיָרָה. הַכַּ־דוּר פָּגַע בֶּחָזֶה שֶׁל אֶחָד הַסוֹדָנִים. הַחוּלצָה נִצבְּעָה בְּצֶבַע אָדוֹם – וְהַסוֹדָנִי נָפַל. הוּא כִיוֵן שֵׁנִית, לְחַן עַל הַהֶדֶק – הַכַּדוּר לֹא נִפלַט. הַסוֹדָנִים עֲדַיִן יָשְׁבוּ קְפוּאִים וְלֹא הֵשִׁיבוּ אֵש. הַמוֹרֶה תָקַף זַעַם. הוּא רָץ כְּמוֹ מְשׁוּגָע לְהַכּוֹת אֶת הַסוֹדָנִים בְּקַת הָרוֹבֶה. מַשֶׁהוּ הִתפּוֹצֵץ מֵעַל לְרֹאשׁוֹ, וְהוּא נָפַל עַל הָאָרֶץ. בָּה נִזרַק הַצִידָה. הַמוֹרֶה יָדַע שֶׁהוּא חַיָב לָקוּם מִיָד. לְברוֹחַ. לְהִת־גַלגֵל הַצִידָה. לַעֲשׂוֹת מַשֶׁהוּ. אַך רַגלָיו הָיוּ מְשׁוּתָקוֹת. הוּא לֹא יָכוֹל לָזוּז מִן הַמָקוֹם. עַכשָׁיו חִיכָּה לַיְרִיָה. לַסוֹף. אַך הַסוֹדָנִים לֹא יָרוּ. גַם הֵם נִתקְפוּ פִּתאוֹם כַּעַס, תָפְסוּ בָּרוֹבִים וְרָצוּ לְהַכּוֹת אוֹתוֹ בַּקָתוֹת. פִּתאוֹם הִתעוֹרְרוּ רַגלָיו שֶׁל הַמוֹרֶה, וְהוּא בָּעַט בְּפַרצוּפָם שֶׁל הַסוֹדָנִים, שֶׁבָּאוּ לְהַכּוֹת אוֹתוֹ מַכַּת מָוֶת – וּבָרַח.

עַכשָׁיו נִכנַס פִּתאוֹם עוֹד טַנק לַמַשָׁק, וְיָרָה אֵש בְּכָל הַמַקלֵעִים שֶׁלוֹ.

"מוּכרָחִים לַעֲצוֹר אוֹתוֹ. מוּכרָחִים" – צָעַק הַנַהָג שֶׁל הַמַשָׁק, שֶׁכְּבָר הָיָה פָּצוּעַ בְּרַגלוֹ. הוּא לָקַח שְׁנֵי "רִימוֹנִים כְּפוּלִים" וְצָעַק: "אֲנִי יוֹצֵא לַעֲצוֹר אוֹתוֹ".

הוּא רָץ יָשָׁר בְּכִיוּוֹן לַטַנק. הַמַקלְעָן הַמִצרִי רָאָה אוֹתוֹ, כִּוֵן אֶת הַמַקלַע כְּדֵי שֶׁיוּכַל לִפגוֹעַ בּוֹ. הוּא הִספִּיק לִפגוֹעַ בַּטַנק, מַמָש בְּאוֹתוֹ רֶגַע שֶׁצרוֹר• פִּגזִים בְּבִטנוֹ. שְׁלוֹשָׁה מִצרִים קָפְצוּ מִן הַטַנק הַחוּצָה וְהִתחַבְּאוּ מֵאֲ־חוֹרָיו. הַנַהָג שָׁכַב עַל הָאָרֶץ, צוֹעֵק מִכְּאֵבִים.

דֶרֶך הַפִּרצָה (חור) שֶׁבַּגֶדֶר פָּרְצָה שׁוּרָה שֶׁל חַיָלִים מִצרִיִים. צְרוֹר פִּגזִים בְּשׁנַיִם מֵהֶם, וְהֵם נָפְלוּ. הָאֲחֵרִים נָסוֹגוּ.

"הֵם נָסוֹגִים! הֵם נָסוֹגִים!", צָעַק הַמַקלְעָן.

"הֵם יָשׁוּבוּ" – אָמַר חֲבֵרוֹ. צְרוֹר פִּגזִים בְּמִצחוֹ וְהוּא מֵת.

"הִרגוּ אוֹתִי. הִרגוּ אוֹתִי", הִתחַנֵן הַנַהָג הַפָּצוּעַ. חֲבֵרָיו יָדְעוּ שֶׁלֹא יִחיֶה. אַך אִיש לֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת זֹאת.

גַּם בַּעֲמָדוֹת אֲחֹרוֹת הִתְנַהֲלוּ קְרָבוֹת פָּנִים־אֶל־פָּנִים בֵּין אַנְשֵׁי יַד־מָרְדְּכַי לְבֵין סוֹדָנִים. כְּשֶׁיָּרַד הַלַּיְלָה נָסוֹגוּ הַטַּנְקִים.

אַנְשֵׁי יַד־מָרְדְּכַי חָפְרוּ קֶבֶר־חָדָשׁ לִ־9 הָאֲנָשִׁים שֶׁמֹּתוּ בַּקְּרָב. מִסְפַּר הַפְּצוּעִים מִכָּל הַקְּרָבוֹת כְּבָר הִגִּיעַ לִ־40.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָצְאוּ הַנָּשִׁים לְאוֹתָת בְּפָנָס אֶת הַמִּבְרָק הָ־אַחֲרוֹן: "הַגְּעוּ לָאֶפְסַת־כּוֹחוֹת גְּמוּרָה. הַתַּחְמוֹשֶׁת אָזְלָה. אֲנַחְנוּ מְבַקְּשִׁים רְשׁוּת לְשַׁחְרֵר אֶת הָ־אֲנָשִׁים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בַּחַיִּים".

הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהָאַחֲרוֹן

24 בְּמַאי

בְּשָׁעָה 10 בַּלַּיְלָה הִתְקַבֵּל מִבְרָק. מַטֵּה הַהַגָּנָה הוֹדִיעַ: תְּגֻבּוֹרֶת הַפַּלְמַ"ח יוֹצֵאת סוֹף־סוֹף לַדֶּרֶךְ. שׁוֹלְחִים גַּם מַשָּׂאִיּוֹת כְּדֵי לְפַנּוֹת אֶת הַפְּצוּעִים.

שְׁנֵי סַיָּרִים יָצְאוּ בַּסֵּתֶר מִן הַמֶּשֶׁק, לְמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר לְצֵפּוֹת אֶל הַדֶּרֶךְ הָרָאשִׁית. הֵם הֶחְבִּיאוּ פָּנָס בְּתוֹךְ הַשְּׁרוּוָל, כְּדֵי לְאוֹתֵת לָאַנְשֵׁי הַפַּלְמַ"ח. עָבְרָה שָׁעָה. שָׁעָתַיִם. הַפַּלְמַ"ח לֹא הִגִּיעַ עֲדַיִן. פִּתְאוֹם יָרוּ הַמִּצְרִים אֶל הַדֶּרֶךְ. "הֵם גִּילּוּ אֶת הַפַּלְמַ"ח", אָמְרוּ הַסַּיָּרִים. "עַכְשָׁיו יִצְטָרְכוּ הַבַּחוּרִים לְפָרוֹץ לָהֶם דֶּרֶךְ בְּכוֹחַ".

וְשׁוּב עָבְרָה שָׁעָה. הַפַּלְמַ"ח עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ. שְׁנֵי הַסַּיָּרִים הָיוּ עַיֵּפִים עַד מָוֶת. הֵם הִשְׁתַּטְּחוּ בְּקֶרֶב נֶגֶד הַטַּנְקִים וּבְקִרְבוֹת פָּנִים־אֶל־פָּנִים. קָשֶׁה הָיָה לָהֶם לִהְיוֹת עֲרִים. סוֹף־סוֹף הִגִּיעוּ אַנְשֵׁי הַפַּלְמַ"ח. "חָשַׁבְנוּ שֶׁכּוּלְכֶם מֵתִים" – אָמְרוּ.

בְּמִקְלַט הַמַּטֶּה נֶעֶרְכָה פְּגִישָׁה בֵּין מְפַקֵּד יַד־מָרְדְּכַי לְבֵין מְפַקֵּד הַכּוֹחַ שֶׁהִגִּיעַ זֶה עַתָּה. הוּא סִפֵּר: תֵּשַׁע מַשָּׂאִיּוֹת יָצְאוּ לַדֶּרֶךְ, אַרְבַּע בְּשִׁבְיל הַפְּצוּעִים וְעוֹד חָמֵשׁ וְכֻלָּן אַנְשֵׁי הַתְּגבּוֹרֶת. אַרְבַּע הִגִּיעוּ. חָמֵשׁ לֹא הִצְלִיחוּ לַעֲבוֹר.

"כַּמָּה זְמַן תּוּכְלוּ לְהַחְזִיק מַעֲמָד?" – שָׁאַל.

"שָׁעָתַיִם".

"שָׁעָתַיִם?"

"כֵּן. הָיוּ לָנוּ 23 הֲרוּגִים. 40 פְּצוּעִים. יֵשׁ לָנוּ רַק 60 לוֹחֲמִים בְּעֶשֶׂר עֲמָדוֹת. כּוּלָּם עַיֵּפִים עַד מָוֶת. אֵין תַּחְמוֹשֶׁת וְאֵין מַיִם. וְאֵין גַּם פְּרִימוּסִים כְּדֵי לְהָכִין מָשְׁקֶה חַם לַלּוֹחֲמִים, אוֹ כְּדֵי לְהַרְתִּיחַ אֶת כְּלֵי־הַנִּיתּוּחַ. הָרוֹפֵא הַזָּקֵן עָיֵף גַּם הוּא, וְצָרִיךְ לְהַחֲלִיף אוֹתוֹ. בְּלִי עֶזְרָה – אִי־אֶפְשָׁר לְהַחְזִיק מַעֲמָד".

"אֶמְסוֹר אֶת דְּבָרֶיךָ" – אָמַר מְפַקֵּד הַשַּׁיָּרָה. "אֲנִי יוֹצֵא עִם הַפְּצוּעִים".

"וְהַנָּשִׁים? מַה יִּהְיֶה עִם הַנָּשִׁים?"

"קִבַּלְתִּי פְּקוּדָה לְקַחַת פְּצוּעִים בִּלְבַד".

"וּמָתַי תָּבוֹא הַתְּגבּוֹרֶת? אִם לֹא תַּגִּיעַ תְּגבּוֹרֶת עַד שָׁעָה 3 לִפְנוֹת־בּוֹקֶר – נִיסּוֹג".

בְּשָׁעָה שֶׁהַמְּפַקְּדִים עָמְדוּ וְהִתְוַכְּחוּ בַּמִּקְלָט, הֶעֱבִירוּ הַחֲבָרִים אֶת הַפְּצוּעִים לַמַּשָּׂאִיּוֹת. הָיוּ רַק 7 אַלּוּנְקוֹת. מִסְפַּר הַפְּצוּעִים שֶׁלֹּא יָכְלוּ לָלֶכֶת הִגִּיעַ לִ־16.

הָיָה לַיִל יֶרַח מָלֵא. פְּצוּעִים קַל הָלְכוּ בְּכוֹחוֹת עַצְמָם לַמַּשָּׂאִיּוֹת. אֶת הַפְּצוּעִים קָשֶׁה הֵבִיאוּ לַמַּשָּׂאִיּוֹת, וְחָזְרוּ עִם הָאַלּוּנְקוֹת הָרֵיקוֹת לְהָבִיא אֲחֵרִים. הַמִּצְרִים הִרְגִּישׁוּ בַּתְּנוּעָה וְהִתְחִילוּ לִירוֹת. שְׁתֵּי מַשָּׂאִיּוֹת כְּבָר הָיוּ מְלֵאוֹת – וְיָצְאוּ לַדֶּרֶךְ. הַמַּשָּׂאִית הַשְּׁלִישִׁית הִתְחִילָה לִנְסוֹעַ. "חַכֵּה, חַכֵּה" צָעֲקוּ נוֹשְׂאֵי הָאַלּוּנְקָה, "יֵשׁ לָנוּ עוֹד שְׁנֵי פְּצוּעִים".

"אִי־אֶפְשָׁר לְחַכּוֹת. מְסוּכָּן מְדֵי. יִפָּגְעוּ בְּכָל הַפְּצוּעִים".

"חַכֵּה" – הִתְחַנְּנוּ נוֹשְׂאֵי הָאַלּוּנְקָה.

"יִשְׁלְחוּ לָכֶם אַמְבּוּלַנְס" – אָמַר הַנֶּהָג וְהִסְתַּלֵּק. כַּעֲבוֹר דַּקּוֹת מִסְפָּר הִגִּיעוּ עוֹד שְׁתֵּי אַלּוּנְקוֹת. אָמְרוּ לָהֶם שֶׁהַנֶּהָג הִבְטִיחַ אַמְבּוּלַנְס, וְהֵם יָשְׁבוּ בַּשָּׂדֶה וְחִכּוּ לוֹ.

בֵּינְתַיִם אָסְפוּ חַבְרֵי הַמֶּשֶׁק אֶת כָּל הַנֶּשֶׁק וְהַתַּחְמוֹשֶׁת. אִם יִשָּׁאֲרוּ כָּאן – יִהְיֶה צוֹרֶךְ בְּכָל כַּדּוּר; אִם יִסּוֹגוּ – אָסוּר לְהַשְׁאִיר נֶשֶׁק לַמִּצְרִים.

בַּחֲדַר הַמַּזְכִּירוּת הָהֲרוּסָה נִפְגְּשׁוּ שְׁנַיִם. חָבֵר וַחֲבֵרָה. הֵם בָּאוּ לְקַחַת אֶת הַדֶּגֶל שֶׁל הַמֶּשֶׁק, סֶמֶל חַיֵּיהֶם הַמְּשׁוּתָּפִים. עַכְשָׁיו, כַּאֲשֶׁר חַיִּים אֵלֶּה בָּאוּ אֶל סוֹפָם, רָצוּ לְהַצִּיל אֶת הַסֶּמֶל. מִי יוֹדֵעַ, אוּלַי יָבוֹא יוֹם וְיָזכּוּ לָשׁוּב.

ב־3 בַּלַּיְלָה הִגִּיעָה יְדִיעָה מְנִיר־עַם: הַתְּגבּוֹרֶת לֹא תַּגִּיעַ. מְפַקֵּד יַד־מָרְדְּכַי נָתַן פְּקוּדַת נְסִיגָה.

„חִזַּרְנוּ"

כַּעֲבוֹר חוֹדָשִׁים מִסְפָּר חָזְרוּ אַנְשֵׁי יַד־מָרְדְּכַי שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בַּחַיִּים לַמֶּשֶׁק. הַדֶּגֶל, סֶמֶל הַחַיִּים הַמְּשׁוּתָּפִים חָזַר גַּם הוּא וְהִתְנוֹפֵף בְּרוּחַ.

לוֹחֲמִים, אַלְמָנוֹת וְיתוֹמִים עָמְדוּ מְסָבִיב לְקֶבֶר־הָאַחִים.

"חִזַּרְנוּ" – אָמְרָה אִשָּׁה שֶׁבַּעֲלָהּ נָח מִתַּחַת לֶעָפָר.

"וְנִבְנָה הַכֹּל מֵחָדָשׁ" – אָמְרָה אַלְמָנָה אַחֶרֶת.

כּוּלָּם הֵנִיעוּ אֶת רֹאשָׁם בְּשִׁתִּיקָה מִתַּחַת לַדֶּגֶל הַיָּשָׁן.

מעטים

קדם בייצור נשק: סדנאות „ההגנה" ייצרו נשק אַנטי־טנקי, תת־מקלעים, חומרי־נפץ. „ההגנה" קנתה גם כ־מויות גדולות של נשק בצ'כיה. נשק זה היה עכשיו בדרכו לאָרץ. כמו־כן רכשה „ההגנה" 30 מטוסים קלים. מטוסים אַלה מילאו תפקידים ח־יוניים: קשר, סיור ואַספקה חיונית ליישובים מנותקים.

הפינוי הבריטי מתחיל

בחודש מארס 1948 התחיל ה־פינוי הבריטי. הפינוי עמד להסתיים ב־15 במאי 1948. היה ברור שמיד עם הפינוי יפלשו לאָרץ הצבאות של מדינות־ערב.

עכשיו התחיל מאמץ גדול של „ה־הגנה" לתפוס מיד את השטחים שמפנים הבריטים (ושהיו בתוך אי־זורי התיישבות יהודיים), לפני ש־הערבים יצליחו לתפוס אותם. לבצר את המקומות האַלה, ולהכין אותם לקראת ההתמודדות עם צבאות־ערב.

אַחת הפעולות הגדולות של „ה־הגנה" בימים אַלה היתה „מיבצע נחשון" — שבא לפרוץ את הדרך לירושלים. 1500 לוחמים, ולהם נשק צ'כי חדש, יצאו למיבצע. הם שיחררו משלטים חשובים ליד צריפין, חול־דה, והרי־ירושלים. בקאסטל הת־נהלה מלחמה קשה מאוד. פעמים מספר עבר ההר מיד ליד. ב־10 ב־אפריל נהרג בקרב מפקד הכוחות הערביים באֵיזור, עבדול קאדר אַל־חוסייני — והערבים פינו את הכפר.

שלוש שיירות עברו לירושלים — והדרך נסגרה שנית. בימים שכוחות גדולים היו עסוקים ב„מיבצע נח־שון" בהרי־ירושלים — התחילה אוֹפנסיבה ערבית בעמק־יזרעאל.

קאוקג'י תקף את משמר־העמק, בעזרת אַלפי לוחמים ותותחים. ל־אַחר כמה ימי קרב — סבל אבדות כבדות ונסוג לג'נין. (תותחיו של ק־אוקג'י עברו לירושלים, והתחילו להרעיש את השכונות היהודית של העיר בחודש מאי).

— המשך בעמ' 52 —

שַׁיָּרוֹת פָּרְצוּ בְּדֶרֶךְ אֶל הָעִיר

יְרוּשָׁלַיִם הָיְתָה רְעֵבָה. צָפַת הָיְתָה רְעֵבָה. יְחִיעָם הָיְתָה מְנוּ־תָּקֶת. יִישׁוּבֵי הַנֶּגֶב הָיוּ מְנוּתָּקִים.

הַדֶּרֶךְ לְיִישׁוּבִים אֵלֶּה עָבְרָה בֵּין עֶשְׂרוֹת יִישׁוּבִים עֲרָבִיִּים. וְהֵם תָּקְפוּ אֶת הַתַּחְבּוּרָה הַיְהוּדִית. לֹא הָיָה זֶה מִקְרֶה שֶׁהַקּוֹרְבָּנוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל מִלְחֶמֶת־הַשִּׁחְרוּר נָפְלוּ דַּוְקָא עַל הַכְּבִישׁ.

הַכְּבִישִׁים הָיוּ עוֹרְקֵי־הַחַיִּים שֶׁל הַיִּישׁוּב הָעִבְרִי. בַּכְּבִישִׁים זָרְמָה אַסְפָּקָה חַקְלָאִית מִן הַכְּ־פָרִים הָעֵירָה, וְדֶלֶק וּמִצְרָכִים מִן הָעִיר לַכְּפָרִים. הַיְהוּדִים יָדְעוּ, וְגַם הָעֲרָבִים יָדְעוּ: מִי שֶׁיְּשַׁלּוֹט בַּדְּרָכִים – יְשַׁלּוֹט בָּאָרֶץ.

וְכָךְ הִתְחִילָה מִלְחָמָה אַכְזָרִית עַל הַשְׁלִיטָה בַּכְּבִישִׁים.

מִלְחָמָה עַל כָּל שַׁק־קֶמַח, עַל כָּל פַּח־שֶׁמֶן, עַל כָּל חֲבִית־דֶּלֶק, עַל כָּל כַּד־חָלָב וְקוּפְסַת־גַּפְרוּרִים.

הַצְּעִירִים שֶׁנִּסְעוּ בַּשַּׁיָּרוֹת הָיוּ מְעֻטִּים מְאוֹד, בּוֹדְדִים מְאוֹד. הָעֲרָבִים הָיוּ מַנִּיחִים מוֹקְשִׁים, שֶׁהִתְפּוֹצְצוּ מִתַּחַת לַמְּכוֹנִיוֹת, סוֹ־תְּמִים אֶת הַכְּבִישִׁים בְּמַחְסוֹמִים גְּבוֹהִים. וְכָךְ, הָיוּ הַמְּכוֹנִיוֹת נִכְ־נָסוֹת לְתוֹךְ מַלְכּוֹדֶת־מָוֶת, וְהָ־עֲרָבִים הָיוּ הוֹרְגִים וְהוֹרְסִים וְשׁוֹרְפִים.

הַמְּכוֹנִיוֹת הַכְּבֵדוֹת הָיוּ מַטָּרָה נוֹחָה מְאוֹד. רֻבּוֹת־רַבּוֹת מֵהֶן נִשְׂרְפוּ בִּכְבִישֵׁי הָאָרֶץ. רַבִּים־רַבִּים מִמַּלְווֵי הַשַּׁיָּרוֹת מֵתוּ בְּדֶ־רֶךְ – יוֹתֵר מֵאֶלֶף אִישׁ. וּבְכָל־זֹאת הָיוּ תָּמִיד מִתְנַדְּבִים. הֵם יָדְעוּ שֶׁמִּדְרָךְ זוֹ מְעַטִּים מְאוֹד הַחוֹזְרִים – וּבְכָל־זֹאת הָלְכוּ. עַד הַיּוֹם מוּנָחִים בְּשַׁעַר הַגַּיְא, בַּדֶּרֶךְ לִירוּשָׁלַיִם, שְׁלָדִים שֶׁל מְכוֹנִיוֹת שֶׁנִּשְׂרְפוּ בִּימֵי מִלְחֶמֶת־הַשִּׁחְרוּר. זִכָּרוֹן דּוֹמֵם (שקט) לָאֵלֶּה שֶׁהָלְכוּ וְנָפְלוּ, הָלְכוּ וְלֹא חָזְרוּ.

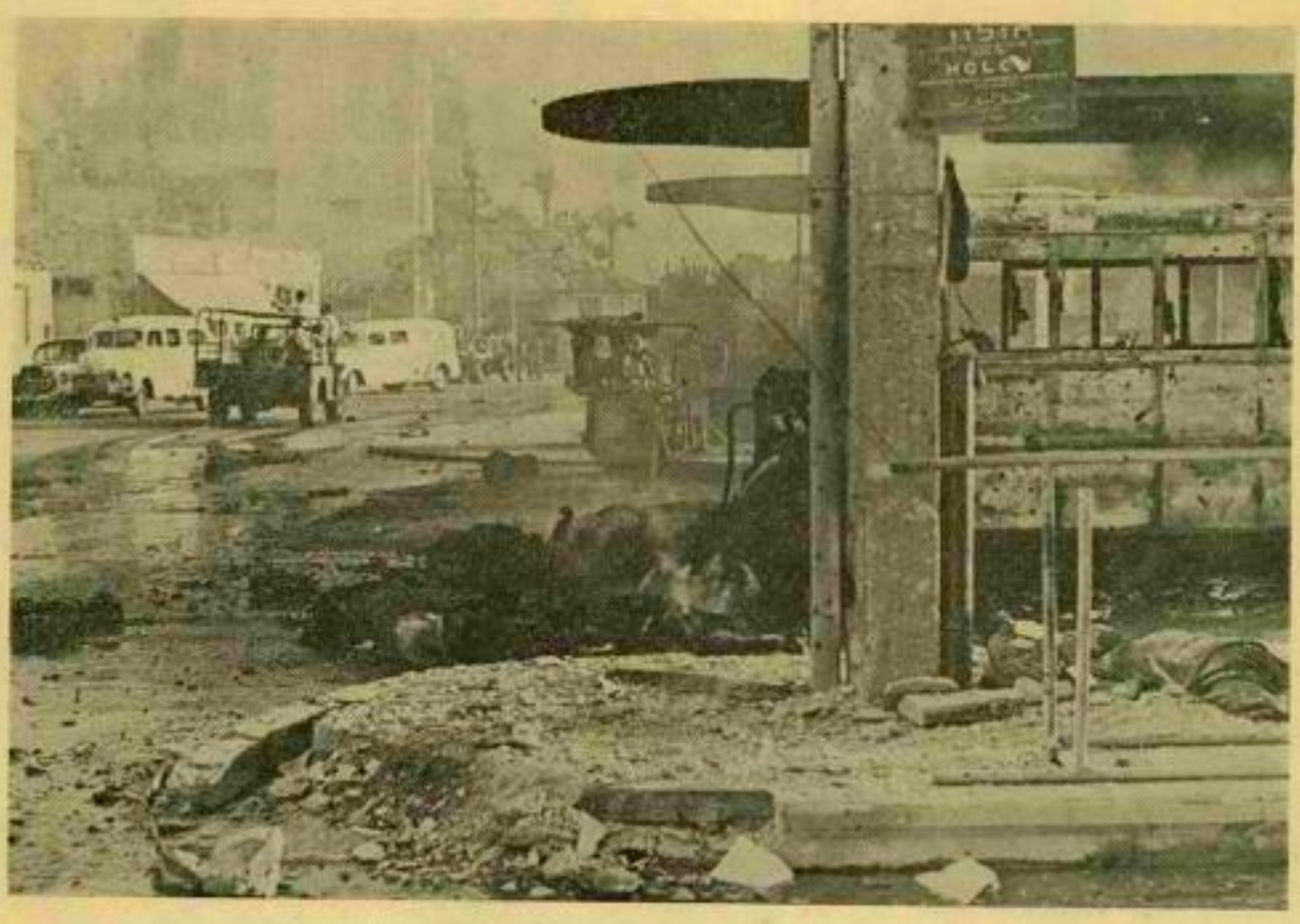
הַמְּשׁוּרְיָנִים

"נָשָׁק סוֹדִי" הָיָה אָז לַ"הַגָּנָה": מְכוֹנִיוֹת מְשׁוּרְיָנוֹת. כַּאֲשֶׁר הִת־חִילוּ הָעֲרָבִים לִתְקוֹף אֶת

לא חסרו גם לוחמות חביבות שנלחמו שכם אחד עם הגברים

הַתַּחְבּוּרָה, מִיהֲרָה "הַהַגָּנָה" לָשִׂים לוֹחוֹת־פְּלָדָה מְסָבִיב לַקַּ־בִּינָה שֶׁל הַנַּהֶג. אוּמְנָם לֹא תָּמִיד

התחנה המרכזית בתל־אביב אחרי שהופצצה מן האוויר ביומי מלחמת השחרור

עִצְרָה הַפְּלָדָה אֶת הַכַּדּוּרִים, וּבְכֹל־זֹאת, נָעִים יוֹתֵר לִנְסוֹעַ בְּתוֹךְ אֵשׁ בְּתָא־פְּלָדָה.

מִי נָסַע בַּמְּשׂוּרְיָנִים? צְעִירִים וּצְעִירוֹת, מִכָּל חֶלְקֵי הָאָרֶץ, שֶׁהָיוּ בַּפַּלְמַ״ח וּבַ״הַגָּנָה״ וְיָדְעוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּנֶשֶׁק. הֵם הֶחְבִּיאוּ אֶת הַנֶּשֶׁק עַל גּוּפָם, כְּדֵי שֶׁהָאַנְגְּלִים ״הַנֵּייטְרָאלִיִּים״ לֹא יָגְלוּ אוֹתוֹ, וְלֹא יִקְחוּ אוֹתוֹ מֵהֶם. כַּאֲשֶׁר תָּקְפוּ הָעַרָבִים – הָיוּ מְשִׁיבִים אֵשׁ.

מָה הָיָה הַנֶּשֶׁק? אֶקְדָּחִים יְשָׁנִים, כַּמָּה רִימּוֹנִים, ו...זֶה הַכֹּל.

בְּבֹקֶר שַׁבָּת, בְּאֶחָד מִימֵי יָנוּאָר, עָמְדָה לָצֵאת שַׁיֶּרֶת־מָזוֹן לִירוּשָׁלַיִם. הָיָה זֶה בֹּקֶר קַר. גֶּשֶׁם דַּק טִיפְטֵף. בְּמִשְׂרְדֵי הַתַּחֲנָה הַמֶּרְכָּזִית בְּתֵל־אָבִיב יָשְׁבוּ וְשָׁכְבוּ עַל סַפְסָלִים נָהָגִים וּמַלְוֵי שַׁיָּרוֹת. הָיוּ שָׁם הַרְבֵּה חֲבִילוֹת וּשְׁמִיכוֹת. בְּכָל רֶגַע עָמְדָה הַשַּׁיֶּרֶת לָצֵאת. וּבֵינְתַיִם אֶפְשָׁר הָיָה לִישׁוֹן מְעַט.

וְהִנֵּה נִכְנֶסֶת נַעֲרָה לַמִּשְׂרָד. קַר לָהּ. הִיא רוֹעֶדֶת בְּתוֹךְ שְׁנֵי הַסְוֶודֶרִים וְהַמְעִיל הָאָרוֹךְ־אָרוֹךְ שֶׁהִיא לוֹבֶשֶׁת.

״אָמְרוּ לִי שֶׁצְּרִיכִים אֲנָשִׁים בְּשְׁבִיל לִיווּי שַׁיָּרוֹת״ – הִיא אוֹמֶרֶת.

הַחֶבְרָ׳ה מְרִימִים עֵינַיִם, מַבִּיטִים בָּהּ, וְאֵינָם זָזִים מִן הַמָּקוֹם. אֶחָד בַּעַל שָׂפָם גָּדוֹל מַבִּיט בָּהּ יָפֶה־יָפֶה וְשׁוֹאֵל:

״בַּת כַּמָּה אַתְּ?״

״בַּת שֶׁבַע־עֶשְׂרֵה וְחֵצִי״ (הִיא שִׁקְּרָה – וְכוּלָּם יָדְעוּ שֶׁהִיא מְשַׁקֶּרֶת. עַל־כֵּן אָמְרָה מַהֵר־מַהֵר:) ״אֲנִי יוֹדַעַת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּנֶשֶׁק״.

״בְּסֵדֶר. תִּכְּנְסִי כָּאן״.

הִיא יָשְׁבָה לְיַד הַדֶּלֶת וְהִצִּיצָה הַחוּצָה. בַּחוּץ עָבְדוּ פּוֹעֲלִים. הֵם הֶעֱמִיסוּ (שָׂמוּ) שַׂקֵּי קֶמַח, אוֹרֶז וְסוּכָּר עַל מַשָּׂאִיּוֹת; אֲחֵרִים הֶעֱמִיסוּ כַּדֵּי־חֶלֶב, בֵּיצִים, וְשִׁקֵּי מוֹרִים. בְּקָצֵה הַשּׁוּרָה עָמַד מְשׂוּרְיָן וְהִבְרִיק בְּנֶשֶׁם.

הַשַּׁיֶּרֶת יָצְאָה לַדֶּרֶךְ. בְּרֹאשׁ הַשַּׁיֶּרֶת נָסְעוּ מְשׂוּרְיָנִים. בְּאֶמְצַע מַשָּׂאִיּוֹת מְלֵאוֹת מָזוֹן. וּבְמֶרְכָּז – אוֹטוֹבּוּס שֶׁל ״אֶגֶד״ מָלֵא נוֹסְעִים.

לְאַחַר שָׁעָה קַלָּה זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ. הַנּוֹסְעִים בַּשַּׁיֶּרֶת קִילְלוּ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ. כּוּלָּם יָדְעוּ שֶׁהָעַרָבִים עוֹבְבִים אֶת הָעַמְדוֹת שֶׁלָּהֶם בָּגֶשֶׁם וְחוֹוְרִים לָשֶׁם כַּאֲשֶׁר הַשֶּׁמֶשׁ מְחַמֶּמֶת.

מַגִּיעִים לְיַאזוּר. יְרִיוֹת. מְמַהֲרִים לִנְסוֹעַ. כָּאן כְּבָר נִפְלוּ בַּחוּרִים רַבִּים. ״לְהוֹרִיד אֶת הָרֹאשׁ״, צוֹעֵק מְפַקֵּד הַשַּׁיֶּרֶת. נוֹסְעֵי הָאוֹטוֹבּוּס שׁוֹכְבִים עַל קַרְקָעִית הַמְּכוֹנִית – עוֹד לִפְנֵי שֶׁשָּׁמְעוּ אֶת הַפְּקוּדָה. ״אֵשׁ״, צוֹעֵק הַמְפַקֵּד. מִלְּוֵי הַשַּׁיֶּרֶת יוֹרִים מֵאֲחוֹרֵי שַׂקֵּי הָאוֹרֶז וְהַסּוּכָּר.

הַקְּשָׁרִית ״צִיפּוֹר 2״, מִתְקַשֶּׁרֶת אֶל הַמֶּרְכָּז ״צִיפּוֹר 1״

מעטים

● **12-14 באפריל.** גדוד שכירים דרוזים משפרעם תוקף את רמת־יוחנן. חדרוזים נסוגים לאחר שסבלו אבדות קשות.

● **14 באפריל.** הפלמ"ח יוצא ל־„מיבצע יפתח", כובש את משטרת ראש־פינה, ומבטיח את התחבורה לצפת ולישובי הגליל העליון.

● **18 באפריל.** כוחות חטיבת „גולני" ופלמ"ח תוקפים עמדות ערביות בטבריה. אזרחי העיר הערבים בורחים מן העיר. טבריה הופכת לעיר הראשונה שיש בה שלטון עברי מלא.

● **21 באפריל.** הבריטים מפנים את העיר חיפה. כל כוחותיהם מרוכזים עכשיו באזור הנמל, לקראת היציאה מן הארץ. יהודים וערבים נלחמים על השליטה בעיר. הקרב נמשך 24 שעות, ומסתיים בניצחון יהודי. תושבי חיפה הערבים בורחים מן העיר.

● **1 במאי.** תותחים וחיל־רגלים מלבנון תוקפים את רמות־נפתלי הנמצאת במצור. מטוסי ה„פייפר" מביאים עזרה ליישוב הקטן, והוא ממשיך ללחום.

● **3 במאי.** גדוד פלמ"ח הגיע לצפת.

● **6 במאי.** היהודים מסתערים על העמדות הערביות בצפת — ונכשלים. הערבים מביאים תותחים ותגבורת. הם מפגיזים את בתי היהודים.

● **10 במאי.** הפלמ"ח תוקף שוב בצפת. לאחר יום מצליח הפלמ"ח לכבוש את העמדות הערביות. 10,000 הערבים התושבים של צפת בורחים מן העיר ומן הכפרים הסמוכים. עכשיו יש יישוב יהודי רצוף מטבריה ועד צפת. דבר זה חשוב ביותר כיוון שמתקרב יום הפלישה של מדינות־ערב.

עמק הירדן, עמק בית־שאן והגליל המזרחי

גם בעמק־הירדן היו נצחונות ל„הגנה". בסוף אפריל נכבשו משטרת גשר ומשטרת צמח. נכבשו גם עמק בית־שאן, כפרים רבים בסביבת ה־

— המשך בעמ' 34 —

משה דיין בימי מלחמת העצמאות

וּמוֹדִיעָה: "הֵלוֹ צִיפּוֹר 1, צִיפּוֹר 1, צִפּוֹר 1, כָּאן צִיפּוֹר 2, צִיפּוֹר 2, צִיפּוֹר 2, לְיַד הַשְׁבָּעָה (יאזור) 'פּוּרִים קָטָן' (התקפה קטנה). הֵלוֹ, צִיפּוֹר 1, עָבַרנוּ בְּשָׁלוֹם. הַכֹּל בְּסֵדֶר. אֲנַחנוּ מַמשִׁיכִים".

הַשַׁיֶּרֶת מַמשִׁיכָה. עוֹבְרִים בְּרחוֹבוֹת. עוֹבְרִים בְּחוּלדָה. נְבֶרִים וְנָשִׁים מְנַפנְפִים בַּיָד. מְאַחֲלִים: "דֶּרֶך צְלָחָה".

מִישֶׁהוּ קוֹרֵא אֶת הַכְּתוֹבוֹת הָרְשׁוּמוֹת עַל הַמְשׁוּרְיָנִים: "נִיצָחוֹן אוֹ מָוֶת". "אֵין כְּמוֹנוּ". "מְחַפְּשִׂים צָרוֹת".

מְחַפְּשִׂים צָרוֹת וְגַם מוֹצְאִים אוֹתָן.

בְּשַׁעַר־הַגַיְא מוּנַחַת גְבָלָה שֶׁל כֶּלֶב מֵת עַל הַכְּבִיש.

"כֶּלֶב מֵת" – אוֹמֵר אֶחָד הַבַּחוּרִים.

"כֶּלֶב מֵת אֵינוֹ נוֹשֵׁך" – עוֹנֶה הַבַּחוּרָה וְצוֹחֶקֶת.

בְּרֶגַע זֶה נִשמַעַת הִתפּוֹצְצוּת נוֹרָאָה. בְּתוֹך הַבֶּטֶן שֶׁל הַכֶּלֶב הַמֵת הָיָה מוֹקֵש. הַמְשׁוּרְיָן שֶׁעָלָה עַל הַמוֹקֵש הִתגַלגֵל וְשָׁכַב עַל הַצַד. כֹּל הַטוּר נֶעֱצַר וְלֹא יָכוֹל לְהַמשִׁיך.

בְּרֶגַע זֶה מַמָש נִפתְחָה אֵש עַל הַשַׁיֶּרָה. מִשנֵי צִדֵי הַכְּבִיש יָרוּ. גֶשֶם שֶׁל כַּדוּרִים יָרַד עַל הַשַׁיֶּרָה וְהַשַׁיֶּרָה לֹא יְכֹלָה לָזוּז. אֲנָשִׁים נִפצְעוּ וְלָזוּז אִי־אֶפשָׁר.

הַקַשָׁרִית פָּתְחָה אֶת מַכשִׁיר־הַקֶשֶר. "צִפּוֹר 2" הוֹדִיעָה לְ־"צִיפּוֹר 1": "פּוּרִים גָדוֹל (התקפה גדולה) בַּקִילוֹמֶטֶר הַ־16".

לִבָּה שֶׁל הַקַשָׁרִית בְּ"צִיפּוֹר 1" דוֹפֵק. מוֹסֶקָה נוֹסַעַ בְּ"צִיפּוֹר 2". אֶתמוֹל רָקְדוּ יַחַד בְּבֵית־הַקָפֶה. הוּא אָמַר לָהּ: "שְׁמַע, מָחָר, כְּשֶׁאָשוּב, אֲנִי רוֹצֶה לִרקוֹד אִתָך שוּב". וְהִיא אָמְרָה: "שְׁמַע נָא, אַל תַחשׁוֹב לְךָ שֶׁאֲנִי בָּאָה דַווקָא בִּשבִילֶךָ". אֲבָל אַחַר־כָּך אָמְרָה לוֹ: "שְׁמוֹר עַל עַצמְךָ. אַל תוֹצִיא אֶת הָרֹאש מֵהַמְשׁוּרְיָן". וַעֲכשָׁיו, "פּוּרִים גָדוֹל"...

בְּקֵצֶה הַשַׁיֶּרָה הָיָה עוֹד מְשׁוּרְיָן. הוּא יָצָא מִמְקוֹמוֹ וְעָקַף אֶת הַשַׁיֶּרָה הָאֲרוּכָה, עַד שֶׁהִגִיעַ אֶל הַמְשׁוּרְיָן הָרִאשׁוֹן, הַפָּגוּעַ. שְׁנֵי הַנֶהָגִים שֶׁל שְׁנֵי הַמְשׁוּרְיָנִים הֵרִימוּ בְּבַת־אַחַת אֶת רִצפּוֹת הַפְּלָדָה שֶׁל הַמְשׁוּרְיָנִים. שְׁנֵיהֶם זָחֲלוּ הַחוּצָה תַחַת אֵש, חִיבְּרוּ אֶת הַמְשׁוּרְיָנִים שֶׁלָהֶם בְּשַׁרשֶׁרֶת עֲבָה, וְהַשַׁיֶּרָה יָצְאָה שוּב לַדֶּרֶך.

בָּעֶרֶב הִגִיעָה הַשַׁיֶּרָה לִירוּשָׁלַיִם. הָעִיר הָרְעֵבָה קִיבְּלָה מָזוֹן לְעוֹד עֲשָׂרָה יָמִים. הַבַּחוּרִים הָעֲיֵפִים הָלְכוּ לִשתוֹת קָפֶה וּל־

סֵפֶר צִ׳וּבָּטִים בְּקָפֶה "פִּינָתִי". שְׁלוֹשָׁה בַּחוּרִים שָׁכְבוּ עַל אֲלוֹנְקוֹת בְּבֵית־חוֹלִים. אֶחָד שָׁכַב בַּחֲדַר־הַמִּתִים.

בְּאוֹתוֹ עֶרֶב, לְאַחַר יוֹם־עֲבוֹדָה לְיַד מַכְשִׁיר הַקָּשֶׁר, קָמָה "צִיפּוֹר 1" הִסְתָּרְקָה, לָבְשָׁה חוּלְצַת שַׁבָּת, וְהָלְכָה לְפַגֵּשׁ אֶת הַחֶבְרָ׳ה בְּבֵית־הַקָּפֶה. פְּסַנְתְּרָן נִינֵן טַנְגוֹ. מִישֶׁהוּ הֵבִיא שִׁיר חָדָשׁ מִן הַגֶּטוֹ. זוֹגוֹת רָקְדוּ. אַחַר־כָּךְ שָׁרוּ כּוּלָּם יַחַד:

"כְּשֶׁנְּמוּת יִקְבְּרוּ אוֹתָנוּ / בְּהָרֵי בָּאבּ־אֶל־וַאד".

"שָׁמַעְתְּ?" אוֹמֵר לָהּ אִיצִ׳יק – "מוֹטְקָה נַהֲרָג".

לִבָּהּ שֶׁל שׁוּשׁ, "צִיפּוֹר 1", רוֹעֵד.

"בֶּאֱמֶת? לֹא שָׁמַעְתִּי. מָתַי?"

"הַיּוֹם, בְּבָאבּ־אֶל־וַאד".

"אָמַרְתִּי לוֹ שֶׁלֹּא יוֹצִיא אֶת הָרֹאשׁ. חֶבֶל. הָיָה בַּחוּר טוֹב".

מוֹטְקָה. הָיָה בָּחוּר טוֹב. הָיָה וְאֵינֶנּוּ. בַּבּוֹקֶר הָיָה – וְעַכְשָׁיו אֵינֶנּוּ. כֹּל מַה שֶּׁהָיָה לוֹ נָתַן. אֶת חַיָּיו נָתַן. וְעַכְשָׁיו הוּא מֵת. חֶבֶל. הָיָה בַּחוּר טוֹב. חֶבֶל. רָצָה לֶאֱהוֹב אֶת הַצִּיפּוֹר שֶׁלּוֹ. חֶבֶל. אֲפִילּוּ לְנַשֵּׁק לָהּ לֹא הִסְפִּיק. הָיָה וְאֵינֶנּוּ. פַּעַם יָשִׁירוּ שִׁירִים עַל מוֹטְקָה שֶׁהָיָה וְאֵינֶנּוּ. נְעָרוֹת אוֹהֲבוֹת עוֹד יוֹרִידוּ דְּמָעוֹת עַל מוֹטְקָה שֶׁהָיָה וְאֵינֶנּוּ. אֲבָל הַיּוֹם לֹא בּוֹכִים. לֹא שָׁרִים. לֹא מוֹרִידִים דְּמָעוֹת. בְּכָל יוֹם וְיוֹם מֵתִים בַּחוּרִים וּבַחוּרוֹת. נִשְׂרָפִים בְּתוֹךְ הַמְּכוֹנִיּוֹת הַמְשׁוּרְיָינוֹת שֶׁלָּהֶם. כָּכָה זֶה. הַיּוֹם הֵם, מָחָר אֲנַחְנוּ.

הַשִּׁיָּרָה הַגִּיעָה בְּשַׁבָּת

שִׁיָּרוֹת רַבּוֹת יָצְאוּ לַדֶּרֶךְ וְלֹא הִגִּיעוּ. עֶשְׂרוֹת בַּחוּרִים נֶהֱרְגוּ יוֹם־יוֹם. וּבִירוּשָׁלַיִם רָעָב. אֵין בָּשָׂר. אֵין דָּגִים. אֵין חָלָב וּבֵיצִים. אֵין פֵּירוֹת וְיְרָקוֹת. לֶחֶם יֵשׁ מְעַט, אֵין נַפְט וְאֵין חַשְׁמַל.

"הַהַגָּנָה" הֶחְלִיטָה לִתְפּוֹס אֶת רָאשֵׁי הָהָרִים, כְּדֵי לִפְתּוֹחַ אֶת הַדֶּרֶךְ לִירוּשָׁלַיִם.

1500 לוֹחֲמִים הִשְׁתַּתְּפוּ בְּ־"מִבְצָע נַחְשׁוֹן", לִפְתִיחַת הַדֶּרֶךְ לִירוּשָׁלַיִם. הַקְּרָב הִתְחִיל בְּ־3 בְּאַפְּרִיל וְנִמְשַׁךְ יָמִים אֲחָדִים. קְרָבוֹת מָרִים נָעֲרכוּ בְּהָרֵי־יְרוּשָׁלַיִם. לְבַסּוֹף נִסְתַּיֵּם הַקְּרָב בְּנִיצָּחוֹן שֶׁלָּנוּ: רָאשֵׁי הָהָרִים נִכְבְּשׁוּ. הַדֶּרֶךְ הָיְתָה פְּתוּחָה.

ד"ר דב יוֹסֵף, מוֹשֵׁל יְרוּשָׁלַיִם, נָסַע מִיָּד לְתֵל־אָבִיב לִישִׁיבָה שֶׁל מַטֵּה "הַהַגָּנָה". הוּא הִסְבִּיר: אִם לֹא יִשְׁלְחוּ מִיָּד שַׁיָּרָה גְּדוֹלָה וּבָהּ מָזוֹן רַב לִירוּשָׁלַיִם – תִּיכָּנַע הָעִיר.

הָיְתָה שָׁעַת לַיְלָה מְאוּחֶרֶת. בֶּן־גּוּרְיוֹן אָמַר: "תְּכִינוּ אֶת הַשַּׁיָּרָה".

"מָתַי אֲנִי מַתְחִיל?" – שָׁאַל דב יוֹסֵף.

"מִיָּד" – עָנָה בֶּן־גּוּרְיוֹן.

דב יוֹסֵף יָשַׁב וְעָרַךְ רְשִׁימָה שֶׁל הַמָּזוֹן הַדָּרוּשׁ לִירוּשָׁלַיִם. הוּא בִּיקֵר גַּם בְּכָל הַמַּחְסָנִים שֶׁל תֵּל־אָבִיב וְרָאָה מַה יֵּשׁ שָׁם. בְּאוֹתוֹ לַיְלָה נִיֵּיס מֵאָה נְהָגִים עִם הַמְּכוֹנִיּוֹת שֶׁלָּהֶם.

הַשָּׁעָה הָיְתָה שְׁתַּיִם אַחֲרֵי חֲצוֹת. דב יוֹסֵף עָמַד לְסַיֵּם אֶת הָעֲבוֹדָה. "מַה בְּנוֹגֵעַ לְסִיָּרִיוֹת?" שָׁאַל אַחַד הַחֲבֵרִים.

"סִיָּרִיוֹת?" אָמַר דב יוֹסֵף, "אָנוּ צְרִיכִים מָזוֹן! אָסוּר לְבַזְבֵּז מָקוֹם בְּשֶׁבִיל סִיָּרִיוֹת".

"ד"ר יוֹסֵף, לוּ הָיִיתָ מְעַשֵּׁן – לֹא הָיִיתָ מְדַבֵּר כָּךְ" – אָמַר הָאִישׁ.

חָשַׁב ד"ר יוֹסֵף וְחָשַׁב: "אֲנִי אוֹמְנָם לֹא מְעַשֵּׁן, אֲבָל רוֹב תּוֹשָׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם מְעַשְּׁנִים. מֶה עָלַי לַעֲשׂוֹת?"

יָצָא ד"ר יוֹסֵף הַחוּצָה, קָרָא לַחֲמִישָׁה אֲנָשִׁים מְעַשְּׁנִים, וְשָׁאַל: "הַאִם מוּתָּר לָנוּ לְבַזְבֵּז מָקוֹם בַּשַּׁיָּרָה, וּלְסַכֵּן חַיֵּי אָדָם, כְּדֵי לְשַׁלּוֹחַ סִיָּרִיוֹת לִירוּשָׁלַיִם?"

תושבי ירושלים יוצאים לרחוב לקבל את פני השיירה.

מעטים

תבור, וכן גם כל היישובים הערביים בדרך חיפה — יחיעם (עכו עצמה נכבשה ב־17 במאי).

„ביעור חמץ"

בערב פסח תש"ח התחילה „ח־הגנה" במיבצע „ביעור חמץ", בסביבות תל־אביב. כל הכפרים הערביים שמסביב לעיר נכבשו. גם יפו נכבשה. 70 אלף תושבי העיר ברחו דרומה, לעזה.

בחזית ירושלים היה המצב קשה. הדרך היתה שוב מנותקת. השכונות הצפוניות של העיר (הר־הצופים, נ־וה־יעקב ועטרות) היו מנותקות. גם העיר העתיקה היתה מנותקת.

הפלמ"ח החליט על „מיבצע יבו־סי". מטרת המיבצע: איחוד השכונות הצפוניות עם מרכז העיר.

- **22 באפריל.** הפלמ"ח תוקף את נבי־סמואל — ונכשל.
- **26 באפריל.** הפלמ"ח כובש את שייך ג'ראח — בדרך להר־הצופים אך נאלץ לפנות את השכונה, בגלל

— המשך בעמ' 36 —

הַחֲמִישָׁה עָנוּ מִיָּד: "בְּבַקָּשָׁה, שְׁלַח מְעַט סִיגָרִיּוֹת".

דב יוֹסֵף שָׁלַח סִיגָרִיּוֹת. (בִּימֵי הַמָּצוֹר רָאָה דב יוֹסֵף אֶזְרָחִים חֲשׁוּבִים מְחַפְּשִׂים "זְנָבוֹת" שֶׁל סִיגָרִיּוֹת בְּרְחוֹב. אָז הַבִּין שֶׁהַהַח־לָטָה שֶׁלּוֹ הָיְתָה נְכוֹנָה).

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הִגִּיעוּ לִירוּשָׁלַיִם 131 מַשָּׂאִיּוֹת וּבָהֶן 505 טוֹן מָזוֹן. בָּעֲבוֹר יוֹמַיִם הִגִּיעוּ לִירוּשָׁלַיִם עוֹד 300 מְכוֹנִיּוֹת וּבָהֶן 1000 טוֹן מָזוֹן. הַשַּׁיָּרוֹת הָיוּ אֲרוּכוֹת מְאוֹד: הֵן נָסְעוּ לְאוֹרֶךְ עֲשָׂרָה קִילוֹ־מֶטְרִים וְיוֹתֵר. הָעַרְבִים תָּקְפוּ אֶת הַשַּׁיָּרוֹת כַּמָּה פְּעָמִים. מַשָּׂאִיּוֹת נִפְגְּעוּ. בַּחוּרִים נֶהֶרְגוּ וְנִפְצְעוּ. אֲבָל רוּבָּן הִגִּיעוּ.

הַשַּׁיָּרָה הָאַחֲרוֹנָה הִגִּיעָה לָעִיר בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. רַב זָקֵן יָצָא מִבֵּית־הַכְּנֶסֶת וְטַלִּית עַל רֹאשׁוֹ. הוּא בֵּירַךְ אֶת "הַבַּחוּרִים הַ־מְקֻדָּשִׁים שֶׁם שָׁמַיִם". יְהוּדִים דָּתִיִּים יָצְאוּ מִבָּתֵּי־הַכְּנֶסֶת וְעָזְרוּ לְפָרוֹק אֶת הַמַּשָּׂאִיּוֹת.

הָיְתָה זוֹ שַׁבָּת נִפְלָאָה.

אַךְ הָעַרְבִים הִצְלִיחוּ שׁוּב לִסְגּוֹר אֶת הַדֶּרֶךְ. לְיָמִים רַבִּים.

אֶבֶן מֵאַבְנֵי הָהָרִים

יְרוּשָׁלַיִם בְּמָצוֹר.

הָאוֹיֵב סוֹגֵר עַל הָעִיר, סָבִיב־סָבִיב.

עֶטְרוֹת וּוַוה־יַעֲקֹב, בְּצִפּוֹן יְרוּשָׁלַיִם, נָפְלוּ בִּידֵי הָאוֹיֵב.

רַק בַּדָּרוֹם, בַּדֶּרֶךְ לְחֶבְרוֹן, עֲדַיִן נִמְשָׁכִים קְרָבוֹת. יִשּׁוּבֵי גּוּשׁ־עֶצְיוֹן עֲדַיִן נִלְחָמִים. אַרְבָּ־עָה קִיבּוּצִים – כְּפַר־עֶצְיוֹן, מַשְׁאוֹת־יִצְחָק, עֵין־צוּרִים וּר־בָּדִים – נִלְחָמִים לְבַדָּם נֶגֶד עֲשָׂרוֹת כְּפָרִים וְעָרִים עַרְבִיִּים – מֵאָה־מָאתַיִם מוּל אֲלָפִים וּרְבָבוֹת.

„אף על פי" — כל פלמחניק שכיבד את עצמו היה מצייר כתובת על המשוריין שלו.

הָאוֹיֵב תּוֹקֵף שׁוּב וְשׁוּב אֶת הַקִּיבּוּצִים. לוֹחֲמִים נוֹפְלִים וְנִפְצָעִים. הַלּוֹחֲמִים עֲיֵפִים. אֵין מָזוֹן. אֵין תְּרוּפוֹת. אֵין נֶשֶׁק. אִם לֹא תָּבוֹא עֶזְרָה – יִפּוֹל הַגּוּשׁ.

עֶזְרָה? מִי יַעֲזוֹר? גַּם בִּירוּשָׁלַיִם לוֹחֲמִים עֲיֵפִים. גַּם שָׁם אֵין מַיִם, אֵין מָזוֹן, אֵין תְּרוּפוֹת, אֵין נֶשֶׁק. וְגֹרֶשׁ מִכֹּל: בְּאֵיזוֹ דֶּרֶךְ תַּגִּיעַ הָעֶזְרָה? הֲרֵי הַדֶּרֶךְ לְגוּשׁ־עֶצְיוֹן סְגוּרָה וּמסוּגֶרֶת. לוֹחֲמִים רַבִּים כְּבָר נָפְלוּ, כַּאֲשֶׁר נִיסּוּ לִפְרוֹץ לְגוּשׁ.

מַטֵּה הַפַּלְמַ״ח הֶחְלִיט לִשְׁלוֹחַ תִּגְבֹּרֶת לְגוּשׁ – לְמֵרוֹת הַכֹּל. שׁוֹלְחִים לְשָׁם קְבוּצָה שֶׁל 38 סְטוּדֶנְטִים. בְּרֹאשָׁם עוֹמֵד דָּנִי מַס, מְפַקֵּד גּוּשׁ־עֶצְיוֹן.

״מַחְלֶקֶת הָהָר״ שֶׁל הַפַּלְמַ״ח יוֹצֵאת לַדֶּרֶךְ, בְּלֵיל חוֹרֶף חָשׁוּךְ. הַבַּחוּרִים נוֹשְׂאִים תַּרְמִילִים גְּדוֹלִים מְלֵאִים מָזוֹן, נֶשֶׁק, תְּרוּפוֹת. 38 בַּחוּרִים הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ־לֹא־דֶּרֶךְ לְגוּשׁ־עֶצְיוֹן.

הַדֶּרֶךְ קָשָׁה, מְלֵאָה סְלָעִים וּבוֹרוֹת. צָעִיר אֶחָד שׁוֹבֵר אֶת הָרֶגֶל וְאֵינוֹ יָכוֹל לָלֶכֶת. דָּנִי שׁוֹלֵחַ אוֹתוֹ בַּחֲזָרָה לִירוּשָׁלַיִם. שְׁנֵי בַּחוּרִים מְלַוִּים אוֹתוֹ.

35 בַּחוּרִים מַמְשִׁיכִים לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ־לֹא־דֶּרֶךְ. עַל הַגַּב נוֹשְׂאִים הֵם מֵאוֹת רִימוֹנִים, בַּקְבּוּקֵי דָּם, תַּחְבּוֹשׁוֹת, מְנוֹת־קְרָב.

הַבּוֹקֶר אוֹר – וְהַשִּׁיָּרָה לֹא הִגִּיעָה. כְּעָבוּר יוֹמַיִם עוֹצֶרֶת מַשָּׂאִית בְּרִיטִית לְיַד הַשַּׁעַר שֶׁל כְּפַר־עֶצְיוֹן. קְצִין בְּרִיטִי מוֹסֵר לְחַבְרֵי הַמֶּשֶׁק 35 גְּוִיּוֹת קָרוֹת, מְכוּסוֹת דָּם וּנְקוּבוֹת כְּדוּרִים.

כֵּיצַד מֵתוּ הַ־35? מָה עָבַר עֲלֵיהֶם בְּשָׁעוֹת חַיֵּיהֶם הָאַחֲרוֹנוֹת? אִישׁ מִבֵּין הַ־35 לֹא נִשְׁאַר בַּחַיִּים, כְּדֵי לְסַפֵּר עַל הַקֶּרֶב הָאַחֲרוֹן. אֲבָל הַסִּיפּוּר יָדוּעַ. הָעֲרָבִים

ארוחה במקלט. במקומות שונים הפך המקלט לבית. בו ישנו, בילו ואכלו

מֵהָרֵי־חֶבְרוֹן שָׁרָצְחוּ אֶת הַ־35 סִיְּפְרוּ אוֹתוֹ. וְעַד הַיּוֹם נִשְׁמָע הַסִּיפּוּר כְּאַגָּדָה:

לַיְלָה שָׁלֵם הָלְכוּ הַלּוֹחֲמִים בְּשְׁבִילֵי הָרִים. כַּאֲשֶׁר עָלָה הַשַּׁחַר, הִתְבָּרֵר לָהֶם שֶׁאֵינָם רְחוֹקִים עוֹד מִן הַגּוּשׁ. לֹא יוֹתֵר מִשָּׁעָתַיִם הַלֵּיכָה. אֲבָל לְאוֹר הַשַּׁחַר הַחִיוֵּר גִּילָה אוֹתָם רוֹעֶה עַרְבִי זָקֵן. כַּמָּה בַּחוּרִים רָצוּ לַהֲרוֹג אוֹתוֹ. דָּנִי הַמְפַקֵּד רִיחֵם עַל הַזָּקֵן וְנָתַן לוֹ לָלֶכֶת. הַזָּקֵן לֹא רִיחֵם עַל הַבַּחוּרִים. הוּא מִיהֵר וְסִיפֵּר לַכַּפָּרִים בְּבֵית־צוּרִיף כִּי יְהוּדִים מִסְתּוֹבְבִים כָּאן, לְיַד הַכְּפָר. לֹא עָבַר זְמַן רַב, וּ״מַחְלֶקֶת הָהָר״ הוּתְקְפָה. עֲשָׂרָה בַּחוּרִים נֶהֶרְגוּ. חֲמִישָׁה נִפְצְעוּ.

״מַחְלֶקֶת הָהָר״ כְּבָשָׁה לִזְמַן־מָה אֶת בֵּית־צוּרִיף. אֲבָל לֹא הָיְתָה כֹּל תִּקְוָה לְהַחֲזִיק בַּכְּפָר. לַחֲזוֹר לֹא יָכְלוּ. אַלְפֵי עַרְבִים הִתְאַסְּפוּ מֵאָחוֹר. הֵם הָלְכוּ קְדִימָה – אֲבָל הֵם יָדְעוּ: לֹא תַּעֲבוֹר שָׁעָה אֲרוּכָה וְאַלְפֵי עַרְבִים יִסְגְּרוּ אֶת דַּרְכָּם.

עֲשָׂרִים הַבַּחוּרִים הִתְחִילוּ לָלֶכֶת אֶל רֹאשׁ הַר תָּלוּל, כְּשֶׁהֵם נוֹשְׂאִים אִתָּם חֲמִישָׁה פְּצוּעִים בַּאֲלוֹנְקוֹת. הֵם הָלְכוּ מַהֵר. מַהֵר מְאוֹד. אֲבָל הָאוֹיֵב הִקְדִּים אוֹתָם וְהִקִּיף אֶת הָהָר.

מעטים

איום של הצבא הבריטי.

● **28 באפריל.** הפלמ"ח מנסה לכבוש את „אוגוסטה ויקטוריה", המשולטת על כביש ירושלים (משם עתיד לבוא הלגיון) — ונכשל.

● **29 באפריל.** הפלמ"ח תוקף את מנזר סאן־סימון בקטמון. הקרב קשה. היהודים והערבים מגיעים לאפיסת־כוחות. אין הכרעה.

● **30 באפריל.** תגבורת יהודית מגיעה לקטמון. המנזר נכבש. שכונת מקור־חיים, שהיתה במצור ממושך, מקבלת תגבורת.

● **2 במאי.** ב„מיבצע מכבי" — נכבשים בית־מחסיר ומחנה־המעצר בלאטרון. כמה מכוניות־אספקה מצליחות להגיע לירושלים.

● **14 במאי.** הכוחות הבריטיים האחרונים עוזבים את העיר. מתחיל מיבצע „קלשון": מנסים להיכנס לכל האזורים שהבריטים יצאו מהם ומצליחים לתפוס את מחנה־אלנבי, דיר־אבו־תור עילית, ובית־הספר לשוטרים, על גבעת שייך־ג'ראח. כל השכונות היהודיות (מלבד הרובע היהודי בעיר העתיקה) נמצאות עכשיו בשטח רצוף.

● **19 במאי.** טורים ראשונים של הלגיון הירדני באים מצפון וממזרח. טור מצרי עולה מדרום. הם מגיעים לשערי העיר לפני ש„ההגנה" מצליחה להתחבר אל הרובע היהודי בעיר־העתיקה ואל שכונות הצפון — עטרות ונווה־יעקב. בהרי חברון ובצפון ירושלים.

● **4 במאי.** הלגיון פותח בהתקפת תותחים ורגלים על גוש־עציון. הרבה מלוחמי הגוש נופלים. אין אפשרות להביא תגבורת.

● **12 במאי.** הלגיון הצליח לבתר („לחתוך") את יישובי הגוש.

● **13 במאי.** הלגיון כבש את „משלט הסלעים", שבין כפר־עציון ומשואות־יצחק. כוחות שריון ירדניים פרצו לכפר־עציון. תושבי כפר־עציון נכנעו לירדנים. תושבי הכפרים ש־

— המשך בעמ' 36 —

לוֹ הָיוּ מַשְׁאִירִים אֶת הַפְּצוּעִים יְכֻלוּ אוּלַי לְהַצִּיל אֶת עַצְמָם. אוּלַי הָיוּ יְכוֹלִים לְהִסְתַּנֵּן אֶחָד־אֶחָד לְמֶשֶׁק רַבְדִּים, שֶׁהָיָה בְּמֶרְחַק אַרְבָּעָה קִילוֹמֶטְרִים.

אֲבָל הֵם לֹא הִשְׁאִירוּ אֶת הַפְּצוּעִים. אִם אִי־אֶפְשָׁר לְחַיּוֹת כּוּלָּם יַחַד – אֶפְשָׁר לָמוּת בְּיַחַד.

הֵם הָלְכוּ וְהָלְכוּ. הָלְכוּ תַּחַת אֵשׁ. עֶשְׂרִים בַּחוּרִים וְחָמֵשׁ אֲלוֹנְקוֹת, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְמַעְרָה. שָׁם רָצוּ לְהִתְחַבֵּא עַד שֶׁיֵּרֵד הַלַּיְלָה. אֲבָל הָעַרְבִים גִּילוּ אוֹתָם.

בְּמֶרְחַק חֲמִשָּׁה קִילוֹמֶטְרִים חִכּוּ לוֹחֲמֵי גוּשׁ־עֶצְיוֹן הָעֲיֵפִים לְתִגְבּוּרֶת, לְנֶשֶׁק, לְתְרוּפוֹת, לְמָזוֹן. וּבַמַּעֲרָה לָחֲמוּ עֶשְׂרִים לוֹחֲמִים נֶגֶד אַלְפֵי עַרְבִים. נִלְחֲמוּ וְנָפְלוּ בָּזֶה אַחַר זֶה.

כַּאֲשֶׁר הִגִּיעוּ לְשָׁם הָעַרְבִים, מָצְאוּ אֶת כֹּל הַיְּהוּדִים מֵתִים.

בְּכַף יָדוֹ שֶׁל אַחַד הַלּוֹחֲמִים מָצְאוּ הָעַרְבִים נְשֶׁק אֲחֵרוֹן: אֶבֶן מֵאַבְנֵי הָהָרִים.

הַגְּנֵרָאל: „אֵין בְּרֵרָה"

הַחוֹרֶף שֶׁל שְׁנַת 1948 הָיָה חוֹרֶף קָשֶׁה לְתוֹשָׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם. הַכִּבּוּשׁ לְתֵל־אָבִיב הָיָה סָגוּר רוֹב הַזְּמַן. מָזוֹן – כְּמַעַט שֶׁלֹּא הָיָה בָּעִיר. וְגַם מַיִם לֹא הָיוּ. אֲנָשִׁים קִיבְּלוּ מְנוֹת־מָזוֹן דַּלּוֹת וּדְלִי מַיִם לְמִשְׁפָּחָה. דָּלָק לְחִימוּם וּבִישׁוּל לֹא הָיָה. בְּקוֹשִׁי רַב הִצְלִיחוּ לְמָצוֹא מַעַט דָּלָק כְּדֵי לְאֶפּוֹת לֶחֶם לְתוֹשָׁבֵי הָעִיר.

קַר הָיָה בְּבָתֵּי־הָאָבֶן שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם. בְּלִי חִימוּם, בְּלִי אוֹר, בְּלִי אֲרוּחָה חַמָּה. בְּכַמָּה בָּתִּים הָיוּ מְעַט יְרָקוֹת: הֵם אָסְפוּ עֲלֵי חַלְמִיּוֹת (חוּבְזָה. עֲשָׂכ־בָּר. שֶׁהָעֲלִים שֶׁלּוֹ טוֹבִים לַאֲכִילָה) וּבִישְּׁלוּ אוֹתָם עַל מְדוּרוֹת שֶׁהִדְלִיקוּ בֶּחָצֵר. כָּל הַיּוֹם עָלָה רֵיחַ מְדוּרוֹת בָּעִיר, וְהֶעָשָׁן כִּיסָּה אֶת פְּנֵי הַשָּׁמַיִם.

צעירה „ממשמר העם" שומרת על משרדי הממשלה.

חוֹדֶשׁ אַפְּרִיל הִגִּיעַ. עֲצִים פָּרְחוּ. שֶׁמֶשׁ אָבִיב חִמֵּמָה. אֲבָל בִּירוּשָׁלַיִם הָיָה זֶה חוֹדֶשׁ שֶׁל אֵימָה (פֶּסַח). הָעַרָבִים הֵבִיאוּ תוֹתָחִים לְהָרֵי־יְרוּשָׁלַיִם, וְהִפְגִּיזוּ אֶת לֵב הָעִיר. יוֹם וָלַיְלָה שָׁרְקוּ הַפְּגָזִים. בְּכָל שְׁתֵּי דַּקּוֹת הִתְפּוֹצֵץ פָּגָז. אֲנָשִׁים יָשְׁבוּ בַּמְּקָלָטִים הַקָּרִים – וְלֹא יָצְאוּ הַחוּצָה. רַק פַּעַם בְּיוֹם הָיָה מִתְעוֹרֵר הָרְחוֹב לְחַיִּים. הָיָה זֶה כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ טַנְקֵי־הַמַּיִם לָרְחוֹב. מִיָּד הָיוּ רָצוֹת הַנָּשִׁים וּדְלָיִים בִּידֵיהֶן, לְקַבֵּל אֶת מְנַת הַמַּיִם לַמִּשְׁפָּחָה. לֹא־פַּעַם הִתְעָרְבְבוּ מַיִם וְדָם בָּרְחוֹב.

הַמִּסְעָדוֹת וּבָתֵּי־הַקוֹלְנוֹעַ הָיוּ סְגוּרִים. עִיתּוֹנִים לֹא הָיוּ. מִשְׂרָדִים, בָּתֵּי־חֲרוֹשֶׁת, בָּתֵּי־סֵפֶר וַחֲנֻיּוֹת – הָיוּ סְגוּרִים. רַק חֲנֻיּוֹת הַמַּכּוֹלֶת הָיוּ נִפְתָּחוֹת לְשָׁעָה אַחַת בַּיּוֹם. הַחֲנוָנִים עָמְדוּ וּמָכְרוּ תַּחַת אֵשׁ. וְעַקְרוֹת־הַבַּיִת רָצוּ כְּפוּפוֹת לְהָבִיא כִּיכַּר־לֶחֶם לַמִּשְׁפָּחָה.

בִּירוּשָׁלַיִם נִלְחֲמוּ כּוּלָם – גְּבָרִים וְנָשִׁים, זְקֵנִים וִילָדִים. וְאֵין פְּלָא בְּכָךְ: כּוּלָם הִרְגִּישׁוּ שֶׁאֹתָהּ הִיא מִלְחָמָה לְחַיִּים וּלְמָוֶת. הַיְלָדִים הִתְנַיְּסוּ לְתַפְקִידֵי קֶשֶׁר. נָשִׁים וּגְבָרִים צְעִירִים יָצְאוּ לַקְּרָב. גְּבָרִים קְשִׁישִׁים עָבְדוּ בְּבִיצוּרִים. אֲחֵרִים עָבְדוּ כְּסַבָּלִים. לַיְלָה־לַיְלָה הָיוּ הוֹלְכִים לְסַחֹב מַשָּׂאוֹת מִן הַמַּשָּׂאִיוֹת אֶל הַחֲנֻיּוֹת.

מַה יִּהְיֶה הַסּוֹף? הַאִם תִּיפּוֹל הָעִיר בִּידֵי הָעַרָבִים?

תּוֹשָׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם הֶאֱמִינוּ שֶׁהֵם יַצְלִיחוּ לְהַחֲזִיק־מַעֲמָד. הֵם אָמְרוּ: "הַגְּנֶרַאל 'אֵין בְּרֵירָה' מְנַצֵּחַ תָּמִיד".

אֲנָשִׁים הָיוּ רְעֵבִים. וּבְכָל־זֹאת תָּרְמוּ רַבִּים מֵהֶם דָּם. מֵעוֹלָם לֹא קָרָה שֶׁפְּצוּעַ הָיָה זָקוּק לְדָם – וְלֹא קִיבֵּל אוֹתוֹ.

יוֹם אֶחָד, הִגִּיעָה אִשָּׁה לֹא־צְעִירָה לְתַחֲנַת "מָגֵן־דָּוִיד־אָדוֹם" לִתְרוֹם דָּם. הִיא הָיְתָה הַתּוֹרֶמֶת מִסְפָּר אֶלֶף. "מָגֵן־דָּוִיד אָדוֹם" הִכִּין מַתָּנָה יְקָרָה מְאוֹד לַתּוֹרֵם מִסְפָּר אֶלֶף: בַּקְבּוּק נֶפְט וּבִיצָה. אַךְ הַגְּבֶרֶת נִפְגְּעָה מְאוֹד וְלֹא רָצְתָה לְקַבֵּל אֶת הַמַּתָּנָה. "מָה אַתֶּם חוֹשְׁבִים", אָמְרָה – "אֲנָשִׁים נוֹתְנִים חַיִּים בְּלִי תְּמוּרָה, וְאֲנִי אֲקַבֵּל תְּמוּרָה בְּעַד מְעַט דָּם?"

יֶלֶד קָטָן, בֶּן 9, הָיָה הַקָּשֶׁר שֶׁל מוֹשַׁל יְרוּשָׁלַיִם, דֹּב יוֹסֵף. גְּבֶרֶת יוֹסֵף דָּרְשָׁה מִמֶּנּוּ לְהִיכָּנֵס לַמִּקְלָט בְּשָׁעַת הַהַפְגָּזָה. אַךְ הוּא סֵרֵב. "יֵשׁ לִי עוֹד אַרְבַּע שָׁנִים לְבַר־מִצְוָה" – אָמַר – "אֲנִי כָּל־כָּךְ קָטָן, שֶׁהַפְּגָזִים לֹא רוֹאִים אוֹתִי כְּשֶׁאֲנִי זוֹחֵל עַל הַבֶּטֶן".

תּוֹתְחֵי הַלְּגִיוֹן יָרוּ יוֹמָם וָלַיְלָה. אֲבָל הֵם לֹא יָכְלוּ לְכַבּוֹשׁ אֶת יְרוּשָׁלַיִם. עִם זֹאת לֹא הִצְלִיחָה "הַהַגָּנָה" לִפְתּוֹחַ אֶת הַדֶּרֶךְ לִירוּשָׁלַיִם. קְרָבוֹת מָרִים הִתְנַהֲלוּ עַל הַדֶּרֶךְ. מִפַּעַם לְפַעַם נִפְתְּחָה הַדֶּרֶךְ לְמִסְפָּר יָמִים – וּמִיָּד נִסְגְּרָה שׁוּב. הָיְתָה סַכָּנָה שֶׁהָעִיר תִּיפּוֹל דַּווְקָא בָּרָעָב.

הָיָה בְּרוּר שֶׁמּוּכְרָחִים לִמְצוֹא דֶּרֶךְ חֲדָשָׁה לִירוּשָׁלַיִם, כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת הָעִיר.

לֵילוֹת עַל לֵילוֹת הִסְתּוֹבְבוּ סַיָּרֵי פַּלְמַ"ח וְחִיפְּשׂוּ אֶת הַדֶּרֶךְ. וּבֵינְתַיִם פָּחֲתוּ הַמָּזוֹן בְּמַחְסָנֵי הָעִיר מִיּוֹם לְיוֹם.

דֹּב יוֹסֵף, מוֹשֵׁל יְרוּשָׁלַיִם בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה, שָׁלַח שִׁדּוּרִים שֶׁל יַאוּשׁ לְבֶן־גּוּרְיוֹן.

אֲבָל הַקָּמַח הִגִּיעַ. הוּא הִגִּיעַ בְּ"דֶּרֶךְ בּוּרְמָה".

מַהִי "דֶּרֶךְ בּוּרְמָה"? "דֶּרֶךְ בּוּרְמָה" הָיְתָה שְׁבִיל־הָרִים צַר וּמְסוּכָּן, בְּאַחַד הָהָרִים מִמַּעֲרָב לְשַׁעַר־הַגַּיְא. בְּשְׁבִיל זֶה יָכְלוּ לַעֲבוֹר רַק פְּרָדִים חֲזָקִים וְסוּסִים. "הַהַגָּנָה" הֶחְלִיטָה לְהַרְחִיב אֶת הַשְּׁבִיל, כְּדֵי שֶׁתִּפָּתַח דֶּרֶךְ חֲדָשָׁה לִירוּשָׁלַיִם, בְּמָקוֹם דֶּרֶךְ שַׁעַר־הַגַּיְא.

בירושלים נלחמו כולם – תלמידי ישיבות מתאמנים בנשק

מעטים

מסביב שחטו אותם.

● **14 במאי.** כל נוש־עציון נכבש. הלוחמים שנשארו בחיים הולכים לשבי לעבר־הירדן.

● **15 במאי.** מגיני עטרות כבשו את שדה־התעופה קלנדיה. אך הם לא יכלו להחזיק בו, ונסוגו לנווה־יעקב.

● **16 במאי.** מפקד נווה־יעקב מחליט לפנות את היישוב. החיילים ו־האזרחים — וביניהם פצועים רבים — יצאו ברגל להר־הצופים, והגיעו לשם עם שחר.

עכשיו היתה הדרך לירושלים פתוחה לפני הלגיון.

מדינות־ערב פולשות לישראל

בששת השבועות של הפינוי הבריטי, איבדה „ההגנה" מאות לוחמים, אך היא הצליחה לגייס צבא של 30,000 איש. ספינת־נשק ראשונה הגיעה מצ'כיה והביאה רובים לחיילים. כמו כן הגיעו גם תותחים קלים נגד טנקים, ועוד מטוסים קלים. לצבא החדש לא היו עדיין מטוסי־קרב. גם ארטילריה של שדה

— המשך בעמ' 40 —

דַּחפור (בולדוזר) וּפוֹעֲלִים עָבְדוּ שְׁבוּעַיִם יָמִים – וְהַדֶּרֶךְ עֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה. הַאִם תִּגָּמֵר הַדֶּרֶךְ מֵאוּחָר מִדַּי? הַאִם תִּיפּוֹל יְרוּשָׁלַיִם בָּרָעָב?

הִצִּיעוּ אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם: שִׁלְחוּ אֶת הָאַסְפָּקָה עַד לִשְׁבִיל הֶהָרִים. אֲנַחְנוּ נִשְׁלַח מְכוֹנִיּוֹת לְקָצֶה הַשֵּׁנִי שֶׁל הַשְּׁבִיל. וְאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם עַצְמָם יִקְחוּ אֶת הַמָּזוֹן עַל הַגַּב, וְיַעֲבִירוּ אוֹתוֹ בְּשְׁבִיל הֶהָרִים.

וְכָךְ עָשׂוּ.

לַיְלָה־לַיְלָה יָצְאוּ הָאֲנָשִׁים, שָׁהָיוּ בְּנֵי חֲמִשִּׁים וְיוֹתֵר, לַדֶּרֶךְ. כֹּל אֶחָד מֵהֶם הֵרִים שַׁקִּים שֶׁל 20 קִילוֹגְרַמִּים, וְטִיפֵּס אִתָּם בְּמַעֲלֵה הָהָר, לְמֶרְחָק שֶׁל 5 קִילוֹמֶטְרִים. כָּךְ עָבְרוּ אֶת הַשְּׁבִיל פַּעַם, פַּעֲמַיִם וְגַם שָׁלוֹשׁ.

הַיַּרְדְּנִים הִרְגִּישׁוּ שֶׁמַּשֶּׁהוּ קוֹרֶה שָׁם, בַּשְּׁבִיל, וְיָרוּ בְּמַרְגֵּמוֹת וּבְתּוֹתָחִים. אֲבָל הַיְרוּשַׁלְמִים לֹא נִבְהֲלוּ. הֵם הֶחֱזִיקוּ אִישׁ־אִישׁ בְּקָצֵה הַמְּעִיל שֶׁל חֲבֵרוֹ הַהוֹלֵךְ לְפָנָיו, וְהֵבִיאוּ מָזוֹן לָעִיר. פְּרוֹסַת לֶחֶם לָאִשָּׁה, כַּפִּית אַבְקַת־חָלָב לַבֵּן אוֹ לַנֶּכֶד.

בַּ־10 בְּיוּנִי נִגְמְרָה „הַדֶּרֶךְ־בּוּרְמָה". מַשָּׂאִיּוֹת מְלֵאוֹת מָזוֹן נָסְעוּ בָּהּ לִירוּשָׁלַיִם וּמִמֶּנָּה. שׁוּב הָיָה קֶשֶׁר עִם הַשְּׁפֵלָה. יְרוּשָׁלַיִם נִיצְּלָה.

בְּ־11 בְּיוּנִי הִתְחִילָה הַהֲפוּגָה הָרִאשׁוֹנָה. פִּתְאוֹם נִפְסְקוּ יְרִיּוֹת הַתּוֹתָחִים וְהָרוֹבִים. שֶׁקֶט מוּזָר בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר. הָרְחוֹבוֹת מְלֵאִים חֲתִיכוֹת זְכוּכִית, אֲבָנִים, טִיחַ, גּוּשֵׁי עֵצִים, חוּטֵי חַשְׁמַל וְטֶלֶפוֹן. הַכְּבִישִׁים מְלֵאִים חוֹרִים מִפְּגָזִים, תְּרִיסִים שְׁבוּרִים, רָהִיטִים הֲרוּסִים.

בַּחוּץ עָמְדוּ יְלָדִים וְאָסְפוּ רְסִיסֵי פְּגָזִים. נָשִׁים תָּלוּ כְּבִיסָה וְהוֹצִיאוּ שְׁמִיכוֹת לַמִּרְפֶּסֶת.

בְּאַחַד הָרְחוֹבוֹת טִיֵּל חַיָּל עִם הַנַּעֲרָה שֶׁלּוֹ. נַעַר כָּבֶן 12 הוֹצִיא אֶת הַחֲצוֹצְרָה שֶׁלּוֹ וְנִגֵּן סֶרֶנָדָה שֶׁל שׁוּבֶּרט.

אָבִיב בָּאָרֶץ. חוֹפֶשׁ. נִיצָּחוֹן. יְרוּשָׁלַיִם הִיא לֵב הָעָם הַיְּהוּדִי.

אנשי גוש־עציון מתפללים עמדה

לֵב הָעָם הַיְהוּדִי

הָעִיר הָעַתִּיקָה הִיא לֵב יְרוּשָׁלַיִם.

הַכּוֹתֶל הַמַּעֲרָבִי הוּא לֵב הָעִיר הָעַתִּיקָה.

מֵאֲחוֹרֵי חוֹמַת־אֶבֶן עָבָה וּגְבוֹהָה מִסְתַּתֶּרֶת הָעִיר הָעַתִּיקָה: סִימְטָאוֹת צְפוּפוֹת וְצָרוֹת, שֶׁאוֹר־שֶׁמֶשׁ אֵינוֹ מַגִּיעַ אֲלֵיהֶן לְעוֹלָם, מִתְפַּתְּלוֹת בֵּין בָּתֵּי־אֶבֶן צְפוּפִים, חֲנֻיּוֹת קְטַנּוֹת, בָּתֵּי־כְּנֶסֶת, מִסְגָּדִים, כְּנֵסִיּוֹת.

אַלְפֵי אֲנָשִׁים בְּנֵי עַמִּים שׁוֹנִים וְדָתוֹת שׁוֹנוֹת חָיוּ כָּאן זֶה לְיַד זֶה דוֹרוֹת עַל דוֹרוֹת. עוֹלֵי־רֶגֶל מִכָּל הָעוֹלָם הָיוּ בָּאִים לְכָאן כְּדֵי לְהִתְפַּלֵּל בַּמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים לְכָל הַדָּתוֹת.

לַיְהוּדִים הָיְתָה עִיר זוֹ קְדוֹשָׁה מִכֹּל. לִפְנֵי אַלְפַּיִם שָׁנָה הָרְסוּ הָרוֹמָאִים אֶת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, חֻרְבְּנוּ אֶת הָעִיר, וְגֵרְשׁוּ אֶת הָעָם לַגּוֹלָה. הַיְהוּדִים נִשְׁבְּעוּ: "אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַיִם – תִּשְׁכַּח יְמִינִי"

וְהֵם לֹא שָׁכְחוּ אוֹתָהּ. בִּירוּשָׁלַיִם, בְּהַר־הַבַּיִת, עָמַד הַכּוֹתֶל הַמַּעֲרָבִי – קִיר־אֶבֶן רָחָב וְגָבוֹהַּ שֶׁנִּשְׁאַר מֵחוֹמַת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. יְהוּדִים הָיוּ מוּכָנִים לַחְיוֹת בְּעוֹנִי וּבִסְכָּנָה כְּדֵי לְנַשֵּׁק אֶת אַבְנֵי הַכּוֹתֶל.

דּוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא. עַמִּים רַבִּים כּוֹבְשִׁים אֶת הָעִיר – וּמְגוֹרָשִׁים מִמֶּנָּה. אֲבָל בְּכָל הַדּוֹרוֹת הָיוּ יְהוּדִים שֶׁהֵיכוּ שׁוֹרֶשׁ בֵּין סַלְעֵי יְרוּשָׁלַיִם. שָׁם חִיכּוּ בִּתְפִלָּה וּבְצוֹם לַמָּשִׁיחַ.

וְכָךְ בָּנוּ בַּיִת וְעוֹד בַּיִת, חָצֵר וְעוֹד חָצֵר לְיַד הַכּוֹתֶל – עַד שֶׁקָּמָה שְׁכוּנָה שְׁלֵמָה, שְׁכוּנַת הַיְהוּדִים.

בְּרוֹבַע זֶה חָיוּ יְהוּדִים מִכָּל אַרְצוֹת הָעוֹלָם: סְפָרַד, צְפוֹן־אַפְרִיקָה, פָּרַס, בּוּכָרָה, כּוּר־דִיסְטָן, תֵּימָן, יְוָן, תּוּרְכִיָּה, פּוֹלִין רוּמַנְיָה, רוּסְיָה וְלִיטָא. הַיְהוּדִים דִּיבְּרוּ בְּשָׂפוֹת שׁוֹנוֹת וְהִתְפַּלְּלוּ בְּבָתֵּי־כְּנֶסֶת רַבִּים. אֲבָל כּוּלָּם הִתְפַּלְּלוּ לְדָבָר אֶחָד: לַמָּשִׁיחַ.

יְהוּדִים אֵלֶּה הָיוּ עֲנִיִּים מְאוֹד, וְלֹא הָיְתָה לָהֶם פַּרְנָסָה בִּירוּשָׁלַיִם. הֵם קִבְּלוּ עֶזְרָה מִיְּהוּדֵי הַגּוֹלָה. כָּל קְהִילָה יְהוּדִית בַּגּוֹלָה שָׁלְחָה כֶּסֶף כְּדֵי לְחַלֵּק בֵּין בְּנֵי הַקְּהִילָה בִּירוּשָׁלַיִם.

לִפְנֵי 80 שָׁנָה, כַּאֲשֶׁר הִתְחִילָה הַהִתְיַשְּׁבוּת הַצִּיּוֹנִית בָּאָרֶץ, קָמוּ גַּם צְעִירֵי הָעִיר הָעַתִּיקָה וְהֵקִימוּ כְּפָרִים וּשְׁכוּנוֹת מוֹדֶרְנִיּוֹת מִחוּץ לַחוֹמוֹת. בְּתוֹךְ הַחוֹמוֹת נִשְׁאֲרוּ רַק בַּעֲלֵי־מְלָאכָה קְטַנִּים, זְקֵנִים וַעֲנִיִּים.

הֵם לֹא הִתְעַנְיְנוּ בְּפוֹלִיטִיקָה. הֵם לֹא הִתְעַנְיְנוּ מִי מוֹשֵׁל בָּעִיר: תּוּרְכִי, מוּסְלְמִי אוֹ אַנְגְלִי. הֵם הֶאֱמִינוּ רַק בְּשִׁלְטוֹן אֶחָד – שִׁלְטוֹן הָאֵל, וּבְמֶלֶךְ אֶחָד – מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ.

מְסָבִיב לִשְׁכוּנַת הַיְהוּדִים חָיוּ 20 אֶלֶף מוּסְלְמִים פָּנָאטִיִּים. הָיוּ אֵלֶּה הָעֲרָבִים הַלְּאוּמָנִיִּים בְּיוֹתֵר בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. הַדֶּרֶךְ מִירוּשָׁלַיִם הַחֲדָשָׁה לְרוֹבַע הַיְהוּדִים עָבְרָה דֶּרֶךְ הַשְּׁכוּנוֹת הַמּוּסְלְמִיּוֹת.

כַּאֲשֶׁר פָּרְצָה הַמִּלְחָמָה, סָגְרוּ הָעֲרָבִים אֶת כָּל הַדְּרָכִים לָעִיר הָעַתִּיקָה. הָאַנְגְלִים הָיוּ מְבִיאִים בַּהַתְחָלָה מָזוֹן לְתוֹשְׁבֵי הָעִיר הָעַתִּיקָה. אֲבָל הֵם הָיוּ "נִיטְרָאלִים". וְהֵם שָׁמְרוּ בְּשֶׁבַע עֵינַיִם שֶׁחֲלִילָה לֹא יִהְיֶה אֶקְדָּח אוֹ רִימּוֹן אוֹ פִּצָּצָה בְּתוֹךְ חֲבִילוֹת הַמָּזוֹן.

מְסָבִיב לִשְׁכוּנָה הַיְהוּדִית הָיוּ הַרְבֵּה עַמְדוֹת שֶׁל חַיָּלִים אַנְגְלִים. הַחַיָּלִים הָאַנְגְלִים לֹא שָׁמְרוּ עַל חַיֵּי הַזְּקֵנִים הַיְהוּדִים. לְהֶפֶךְ: הֵם מָסְרוּ אִינְפוֹרְמַאצְיָה לָעֲרָבִים עַל הַמַּצָּב שֶׁל הַיְהוּדִים. לִפְעָמִים הָיוּ פּוֹרְצִים לִרְחוֹב הַיְהוּדִים, יוֹרִים וּמַכִּים אֶת הַתּוֹשָׁבִים.

לֹא עָבַר זְמַן רַב – וְגַם הָעִיר

— מעשים מול רבים (המשך) —

לא היתה. ובכל־זאת החליטו מוסדות היישוב להכריז על הקמת המדינה בח' אייר תש"ח, 14 במאי 1948. באותו יום פלשו צבאות־ערב לישראל.

מה היתה התוכנית הערבית?

באמצע אפריל נפגשו הרמטכ"לים של צבאות־ערב והחליטו על האיסטראטגיה שלהם. וזאת היתה התוכנית הערבית.

(א) לכבוש במהירות־הבזק את שטח החוף, כולל חיפה, הנמל ובתי־הזיקוק לנפט, ולמתק את היישובים היהודיים האחרים מן החוף. (צבאות סוריה, לבנון, עיראק וירדן עמדו לבצע מטרה זו).

(ב) לעלות על תל־אביב ולהכריח את היהודים לרתק (להשאיר) כוחות גדולים כדי להגן על העיר הגדולה ביותר. (תפקיד זה היה מוטל על המצרים).

למעשה לא פעלו צבאות־ערב על־פי התוכנית שקיבלו. ירדן היתה צריכה לתקוף בכוחות גדולים בחזית צמח־גשר — אך היה ריכוז את רוב הכוחות שלה בחזיתות אחרות: בירושלים, באיזור ההר הצפוני ובאיזור לוד ורמלה.

הקרבות בצפון

● **16 במאי.** הסורים מרעישים בתותחים את עין־גב, מסדה ושער־הגולן. מטוסים מפציצים את כל יישובי עמק־הירדן. טור רגלים מסתער על צמח — ונהדף. טורים אחרים מסתערים על מסדה ושער־הגולן — ונהדפים.

● **18 במאי.** שריון ורגלים סוריים תוקפים את צמח. צמח נכבשת בידי הסורים, לאחר קרב עז. הדרך לשער־הגולן ומסדה פתוחה בפני הסורים — והתושבים מפנים אותן.

20 במאי. התקפת אוויר, שריון ורגלים על דגניה א' ודגניה ב'. טנקים סוריים פורצים לתוך המשק, ונהדפים בעזרת בקבוקי מולוטוב. בסוף היום — הפתעה: טנקים קלים של היהודים הגיעו לשדה־הקרב. הם מפגיזים את ריכוזי האויב בצמח. האויב נסוג מדגניה, מצמח, ממסדה ומשער־הגולן.

— המשך בעמ' 42 —

הָעַתִּיקָה נִשְׁאֲרָה בְּלִי לֶחֶם וּמַיִם, בְּלִי נֶשֶׁק וְתַחְמוּשֶׁת, וּכְמַעַט בְּלִי לוֹחֲמִים. הַדֶּרֶךְ בֵּין שְׁנֵי חֶלְקֵי הָעִיר הָיְתָה סְגוּרָה.

ב־13 בְּמַאי עָזְבוּ הָאַנְגְּלִים אֶת יְרוּשָׁלַיִם. אֲבָל הַלִּגְיוֹן הָעַרְבִי נִכְנַס לְשָׁם. תּוֹתָחִים וּמַרְגְּמוֹת יָרוּ עַל הַשְּׁכוּנָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה. הָעֲרָבִים הָיוּ כְּבָר עֶמְדָה וְעוֹד עֶמְדָה. הַשֶּׁטַח שֶׁבִּידֵי הַיְּהוּדִים פָּחַת וְהָלַךְ מִשָּׁעָה לְשָׁעָה.

מִן הָעִיר הַחֲדָשָׁה נִיסוּ כָּל הַזְּמַן לְפָרֵץ לְתוֹךְ הָעִיר הָעַתִּיקָה, לְעֶזְרַת הַיְּהוּדִים. בְּ־14 בְּמַאי הִצְלִיחוּ לְפָרֵץ לְשָׁם שְׁתֵּי מַחְלְקוֹת פַּלְמַ"ח. הֵן הֵבִיאוּ מְעַט נֶשֶׁק וְתַחְמוּשֶׁת לָעִיר הָעַתִּיקָה וְחָזְרוּ הָעִירָה. אַחֲרֵי שֶׁחָזְרוּ — כָּבְשׁוּ הָעַרְבִים שׁוּב אֶת שַׁעַר־צִיּוֹן. הָעִיר הָעַתִּיקָה הָיְתָה שׁוּב בָּמָצוֹר.

ב־20 בְּמַאי הִתְחִילָה הַהַתְקָפָה הָאַחֲרוֹנָה עַל הָעִיר הָעַתִּיקָה. שְׁמוֹנָה יָמִים נִמְשְׁכָה הַהַתְקָפָה. שְׁמוֹנָה יָמִים יָרוּ הַתּוֹתָחִים. כָּל הַלּוֹחֲמִים — עַד הָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶם — הָיוּ פְּצוּעִים. כָּל הַתַּחְמוּשֶׁת נִגְמְרָה.

כָּל הַמָּזוֹן אָזַל. וּבֵין הָעֲמָדוֹת הָיוּ זְקֵנִים, נָשִׁים וִילָדִים. לֹא הָיְתָה בְּרֵירָה אֶלָּא לְסַגֵּת צַעַד אַחֲרֵי צַעַד, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאַר עוֹד לְאָן לְסַגֵּת.

לְאַחַר קְרָב שֶׁנִּמְשַׁךְ 15 יָמִים, נִכְנְעוּ הַיְּהוּדִים בָּעִיר הָעַתִּיקָה. 85 אִישׁ נָפְלוּ בַּקְּרָב. 480 נִפְצְעוּ. 340 מֵהֶם הָלְכוּ לַשֶּׁבִי לָעֲבַר־הַיַּרְדֵּן. 1300 יְלָדִים, נָשִׁים וּזְקֵנִים קִיבְּלוּ רְשׁוּת לָצֵאת מִשַּׁעַר־צִיּוֹן לִירוּשָׁלַיִם הַחֲדָשָׁה.

לֵב הָעָם הַיְּהוּדִי נָפַל בִּידֵי זָרִים.

ירושלים העתיקה מופגזת — ההפגזות נערכו ביום ובלילה

לָתֵת אֶת הַכֹּל
הַקְּרָב עַל הַדָּגָנִיּוֹת

15 בְּמַאי 1948. חֲבֵרִים הִפְסִיקוּ אֶת עֲבוֹדוֹת הַחֲפִירָה וְלָבְשׁוּ חוּלְצוֹת צְחוֹרוֹת (לִכְבוֹת מְאוּד). הֵם עָמְדוּ צְפוּפִים מִסָּבִיב לָרַדְיוֹ וְהִקְשִׁיבוּ: בְּמוּזֵיאוֹן תֵּל־אָבִיב הִכְרִיזוּ עַל הָקָמַת מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל. הַפָּנִים הַשְּׁווּפוֹת וְהַמְקוּמָטוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי־הָאֲדָמָה – זָרְחוּ מִשִּׂמְחָה. הַמְּדִינָה קָמָה. הַמְּדִינָה שֶׁעָלֶיהָ חָלְמוּ לִפְנֵי 30 שָׁנָה בְּרוֹסִיָה – קָמָה. עַכְשָׁיו יֵשׁ טַעַם לַחַיִּים, אִם רַק נִשָּׁאֵר בַּחַיִּים.

מִישֶׁהוּ מוֹרִיד דְּמָעָה. מִתְגַּלְגֶּלֶת הַדְּמָעָה, וְהָאִישׁ אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ בָּהּ. הוּא זוֹכֵר אֶת הַיּוֹם הַהוּא, יוֹם שֶׁלֶג וּכְפוֹר, שֶׁבּוֹ עָזַב אֶת בֵּית־הַהוֹרִים בְּרוֹסִיָה. אָז בָּכוּ הֵם, הָאֵם, הָאַחְיוֹת וְהָאַחִים. הָאָב לֹא בָּכָה. הוּא נִפְרַד מִן הַבֵּן בְּשִׁתִּיקָה וּבְלִי בְּרָכָה.

שְׁלוֹשִׁים שָׁנָה עָבְרוּ מֵאָז. שָׁנִים שֶׁל נְדוּדִים. שָׁנִים שֶׁל עֲבוֹדַת־פֶּרֶךְ וְרָעָב. שָׁנִים שֶׁל עִוֹנִי, מַחֲלוֹת וּבְדִידוּת. שָׁנִים שֶׁל גְּנֵיבוֹת וּפִרְעוֹת וְאֵשׁ. שְׁלוֹשִׁים שָׁנָה... לְאַט־לְאַט קָמָה דְּגַנְיָה. קִבּוּצָה פּוֹרַחַת בְּתוֹךְ עֵמֶק־הַיַּרְדֵּן הַפּוֹרֵחַ. סוֹף־סוֹף יֵשׁ פְּרִי בַּעֲנָפִים, חִיטָה בַּשָּׂדֶה, חָלָב בָּרֶפֶת וּבֵיצִים בַּלּוּל. וְיֵשׁ מַיִם חַיִּים. וְיֵשׁ בָּתִּים יָפִים. וְהַבָּתִּים מְלֵאִים יְלָדִים חֲזָקִים כְּאֲרָזִים. וְעַכְשָׁיו תִּהְיֶה גַּם מְדִינָה עַצְמָאִית.

מִתְגַּלְגֶּלֶת הַדְּמָעָה. יוֹרֶדֶת בֵּין הַקְּמָטִים הָעֲמוּקִים. הַיּוֹם חַג, וּמוּתָּר לִבְכּוֹת מֵאוּשָׁר. מוּתָּר.

יוֹם שְׁלִישִׁי, 18 בְּמַאי. הַשַּׁחַר הָעוֹלֶה מוֹצֵא אֶת חַבְרֵי דְּגַנְיָה עוֹמְדִים וְחוֹפְרִים תְּעָלוֹת־הַגָּנָה. צִיפּוֹרִים מְצַפְצְפוֹת בֵּין עֲצֵי הַ־קְזוּאָרִינָה הַגְּבוֹהִים. אוֹזִים מְגַעֲגְּעִים. תַּרְנְגוֹלוֹת מְקַרְקְרוֹת. פָּרוֹת גּוֹעוֹת בָּרֶפֶת – וְרַפְתָנִים בְּמַגָּפַיִם גְּבוֹהִים מְמַהֲרִים לַחֲלוֹב אוֹתָן.

פִּתְאוֹם – רַעַשׁ נוֹרָא: מְטוֹסִים צוֹלְלִים מֵעַל לַמֶּשֶׁק וְזוֹרְקִים פְּצָצוֹת. חֲבֵרִים רָצִים לָעֲמָדוֹת. יְלָדִים וְנָשִׁים יוֹרְדִים לַמַּקְלָט. הַמִּלְחָמָה בָּאָה לִקְבוּצַת דְּגַנְיָה.

הַחֲבֵרִים רוֹאִים שׁוּרוֹת שֶׁל חַיָּלִים סוּרִים יוֹרְדִים מֵהָרֵי הַגּוֹלָן וְתוֹפְסִים עֲמָדוֹת עַל גִּבְעַת תֵּל־קַאסֵר (הַיּוֹם: תֵּל־קָצִיר). הֵם מְשַׁפְשְׁפִים אֶת הָעֵינַיִם. אוּלַי יֵשׁ עֲלֵיהֶם הַחֲלוֹם הָרַע. אַךְ הַחֲלוֹם הָרַע אֵינוֹ נֶעֱלָם. לְהֵיפֶךְ. תּוֹתָחִים סוּרִיִּים מְסַתְּדְרִים עַל הַגִּבְעָה, וּמְכַוְּנִים אֶת הַלּוּעִים יָשָׁר אֶל תּוֹךְ הַמֶּשֶׁק.

"צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מַשֶּׁהוּ" –

מעמ"ס — המשך מעמוד 46

ב„אֶצבַּע הַגָּלִיל"

● **6 ביוני.** הלבנונים כובשים את מלכיה. קאוקג'י חוזר לארץ, וכו־חותיו פונים לגליל התחתון.

● **5 ביוני.** הסורים תוקפים את משמר־הירדן. לאחר שישה ימי קרב נכבשה המושבה.

● **6-11 ביוני.** נערכים קרבות על שלטים מסביב לעיר ג'נין.

בַּחֲזִית יְרוּשָׁלַיִם

● **18 במאי.** טור של הלגיון הירדני נע דרך הגשרים של המשולש • — ללטרון. טור שני נע דרך פביש יריחו — לירושלים. הטור מגיע לעיר, פו־בש את שייד־ג'ראח, (וכך מנותק הר־הצופים).

● **19 במאי.** לפנות־בוקר. פלוגת פלמ"ח כובשת את שער ציון, פו־רצת לרובע היהודי בעיר העתיקה ומביאה תגבורת ונשק. הקשר מנו־תק באותו יום.

● **19 במאי.** כוחות הלגיון מרעי־שים את העיר. מנסים ללא הצלחה לפרוץ לעיר החדשה, ליד בית מנדל־באום ונוטרדאם. ההפגזה נמשכת עד להפוגה הראשונה ב־11 ביוני. 170 אזרחים נהרגים 1000 נפצעים.

● **22 במאי.** כוחות מצריים תוק־פים את רמת־רחל. היישוב עובר מיד ליד מספר פעמים. לבסוף מגרשים היהודים את הפולשים מחצר המשק.

● **25 במאי.** חטיבה שלנו מנסה לכבוש את לטרון ולפתוח את הדרך לירושלים הסובלת מרעב — התת־קפה נכשלת.

● **28 במאי.** הירדנים כובשים את הרובע היהודי בעיר העתיקה. ה־לוחמים הולכים לשבי. הנשים ו־הילדים עוברים לעיר החדשה.

● **29 במאי.** הפלמ"ח מנסה לכבוש את „הראדר" ליד מעלה־החמישה — ונכשל. אך הוא כובש את הכפרים בית ג'יז ובית־סוסין. דבר זה מאפ־שר לפתוח דרך חדשה לירושלים, „דרך בורמה". חיילים ואספקה ו־מספר תותחי־שדה קלים מגיעים לעיר בדרך זו, עוד לפני התחלת ה־הפוגה.

אוֹמְרִים הָאֲנָשִׁים בְּלִבָּם. מַה יִּהְיֶה כַּאֲשֶׁר יֵרְדוּ לָעֵמֶק וְיִפְרְצוּ אֶל תּוֹךְ הַמֶּשֶׁק?

הַיְלָדִים! צָרִיךְ לְהוֹצִיא מִכָּאן אֶת הַיְלָדִים. מְפַקֵּד דֲגָנְיָה מְשַׁדֵּר קְרִיאוֹת "אֶס.אוֹ.אֶס". הוּא מְקַבֵּל פְּקוּדָה לְהוֹצִיא מִדֲגָנְיָה אֶת הַיְלָדִים וְאֶת הַנָּשִׁים וְהַגְּבָרִים שֶׁאֵינָם לוֹחֲמִים. הֵם יוֹצְאִים בָּרֶגֶל לְכִיוּוֹן יַבְנְאֵל. שׁוּב בָּאִים הַמְּטוֹסִים וְזוֹרְקִים פְּצָצוֹת. הֵם רוֹדְפִים אַחֲרֵי הַנָּשִׁים וְהַיְלָדִים. בְּדֲגָנְיָה רוֹאִים אֶת עַנְנֵי הָאָבָק הָעוֹלִים בְּעִקְבוֹת הַשַּׁיָּרָה. בְּ־8.30 בַּבֹּקֶר מַגִּיעָה סוֹף־סוֹף יְדִיעָה, כִּי כּוּלָּם הִגִּיעוּ בְּשָׁלוֹם לְיַבְנְאֵל. מִשָּׁם יְקָחוּ אוֹתָם לְחֵיפָה. הַתּוֹתָחִים מַמְשִׁיכִים לְהַפְגִּיז.

חוֹם כָּבֵד מְאוֹד. רוּחַ לוֹהֶטֶת. בַּעֲלֵי־הַחַיִּים צְמֵאִים וְרֵעֵבִים. מוּכְרָחִים לְטַפֵּל בָּהֶם – לַמְרוֹת שֶׁנּוֹפְלוֹת פְּצָצוֹת. וְצָרִיךְ לְהַשְׁקוֹת אֶת שְׁתֵּילֵי הָעֲנָבְנִיּוֹת בְּגַן־הַיָּרָק. אִם לֹא – יִהְיֶה רָעָב בְּקֵץ. וְצָרִיךְ, אוּלַי, לְהַשְׁקוֹת גַּם אֶת הַפְּרָחִים בְּגִנּוֹת הַקִּיבּוּץ. אוּלַי.

10.30. רוֹאִים אֶת הַטַּנְקִים הַ־סוֹרִיִּים דּוֹהֲרִים לְתַחֲנַת־הָרַכֶּבֶת שֶׁל צֶמַח. אֶחָד מֵהֶם נִכְנָס לְתוֹךְ חֲצַר הַמִּשְׁטָרָה. שָׁם נִמְצְאִים הַבְּ־נִים. עוֹד שְׁנֵי טַנְקִים, אֶחָד מִצָּפוֹן וְאֶחָד מִדָּרוֹם, עוֹלִים עַל הַמִּשְׁ־טָרָה. קְרָב חָזָק מִתְחוֹלֵל שָׁם. וְשֶׁקֶט. צֶמַח וְהַמִּשְׁטָרָה נָפְלוּ בִּידֵי הָאוֹיֵב. יְלִדֵי הָעֵמֶק שָׁם. יַלְדֵי דֲגָנְיָה שָׁם. מְטוֹסִים יוֹרִים, תּוֹתְ־חִים יוֹרִים. הָאוֹיֵב מֵבִיא עוֹד וְעוֹד חַיָּלִים וְשִׁרְיוֹן לָעֵמֶק.

"מָתַי סוֹף־סוֹף יִתְּנוּ פְּקוּדָה לִירוֹת?" – שׁוֹאֵל אַחַד הַחֲבֵרִים בְּחוֹסֶר־סַבְלָנוּת.

"כַּאֲשֶׁר יִפְרְצוּ הַמְּשׁוּרְיָנִים שֶׁלָּהֶם פְּנִימָה" – עוֹנֶה חֲבֵרוֹ – "אֲנַחְנוּ נַהֲרוֹג כַּמָּה מֵהֶם. רַק לָזֶה מַסְפִּיק כּוֹחֵנוּ. זֶה יִהְיֶה הַתַּפְקִיד הָאַחֲרוֹן שֶׁלָּנוּ".

בַּחֲפִירָה יָשַׁב ח'. יוֹם לִפְנֵי כֵּן פָּגַע פָּגָז בְּבִתּוֹ הַחֲמוּדָה לְיַד שַׁעַר הַמֶּשֶׁק. רַק צַמָּה אֲרוּכָּה וְעָבָה נִשְׂאֲרָה בַּבּוֹר הֶרִיק הַמָּלֵא דָּם. ח' הֵבִיט בַּשְּׁנַיִם, וְאָמַר בְּקוֹל שָׁקֵט: "הַכֹּל אָבוּד! הַכֹּל! יִקַּח כֹּל אִישׁ אֶת הָרוֹבֶה שֶׁלּוֹ וְיַעֲשֶׂה בּוֹ נִפְלָאוֹת, כַּמָּה שֶׁרַק יוּכַל".

פְּגָזִים וּפְצָצוֹת. הַפָּרוֹת גּוֹעוֹת בְּקוֹל נוֹרָא. רַבּוֹת מֵהֶן נֶהֱרְגוּ. וְהַפְּצוּעוֹת – אֵין יְכוֹלוֹת לְהֵרָגַע. הַחֲבֵרוֹת רָצוֹת בַּחֲפִירוֹת־הַקֶּשֶׁר. הֵן מְבִיאוֹת שׁוֹקוֹלָד, קוֹנְיאַק וּבְשָׂר לַחֲפִירוֹת. וְגַם בַּקְבּוּקֵי־מוֹלוֹטוֹב.

לִפְנוֹת עֶרֶב מַגִּיעַ אֶחָד מִבְּנֵי דֲגָנְיָה מִצֶּמַח. הוּא זָחַל חָמֵשׁ וְחֲצִי שָׁעוֹת. הַאִם הוּא הַיָּחִיד שֶׁנִּשְׁאַר בַּחַיִּים?

יוֹם רְבִיעִי, 19 בְּמַאי.

אַחֲרֵי חֲצוֹת הַלַּיְלָה■תָּקְפוּ אַנְשֵׁי עֵמֶק־הַיַּרְדֵּן אֶת צֶמַח. הַהַתְקָפָה לֹא הִצְלִיחָה. הַסּוּרִים יוֹשְׁבִים בַּמִּשְׁטָרָה, וְהַתּוֹתָחִים שֶׁלָּהֶם מַפְגִּיזִים אֶת כָּל יִשּׁוּבֵי הָאֵזוֹר. חַבְרֵי מַסָּדָה וְשַׁעַר־הַגּוֹלָן עָמְדוּ בְּהַרְעָשָׁה כְּבֵדָה מְאוֹד וְהָיוּ מוּכְרָחִים לָסֶגֶת. עַכְשָׁיו נִכְנְסוּ לְשָׁם הַסּוּרִים, וְהַ־מְשָׁקִים עוֹלִים בְּלֶהָבוֹת.

עִם בּוֹקֶר חָזְרוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים מִצֶּמַח. הֵם זָחֲלוּ מִסְפָּר שָׁעוֹת. הֵם הַיְחִידִים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בַּחַיִּים. הַשְּׁאָר נֶהֱרְגוּ.

תּוֹתָחִים וּפְצָצוֹת וּמְטוֹסִים. אַנְשֵׁי דֲגָנְיָה רוֹאִים אֶת הַסּוּרִים לוֹקְחִים אֶת הַפָּרוֹת שֶׁל שַׁעַר־הַגּוֹלָן מִזְרָחָה. מַשָּׂאִיּוֹת רַבּוֹת נִכְנָסוֹת לְחָצֵר שֶׁל קְבוּצַת מַסָּדָה וְשׁוֹדְדוֹת אוֹתוֹ.

עִם חוֹשֶׁךְ יָצְאוּ יַלְדֵי עֲלִיַּת־הַנּוֹעַר לְכָל הָעַמְדוֹת וְהֵבִיאוּ רִימוֹנִים וּבַקְבּוּקֵי־מוּלוֹטוֹב. מַרְאֶה הַיְלָדִים שֶׁנִּיצְלוּ מִמַּחֲנוֹת־הַמָּוֶת צָבַט בַּלֵּב. הַאִם לְשֵׁם כָּךְ נִשְׁאֲרוּ בַּחַיִּים?

"יְלָדִים! אֲנַחְנוּ נָמוּת מָוֶת יָפֶה!" – אוֹמֵר אֶחָד מֵהֶם בְּקוֹל חָנִיגִי. "מָוֶת כָּזֶה שֶׁעָלָיו שָׁרִים שִׁירִים. שֶׁעָלָיו בּוֹכוֹת נְעָרוֹת יָפוֹת. שָׁם, אֵצֶל הַיִּסְלָר, לֹא יָכוֹלְנוּ לָמוּת כָּךְ".

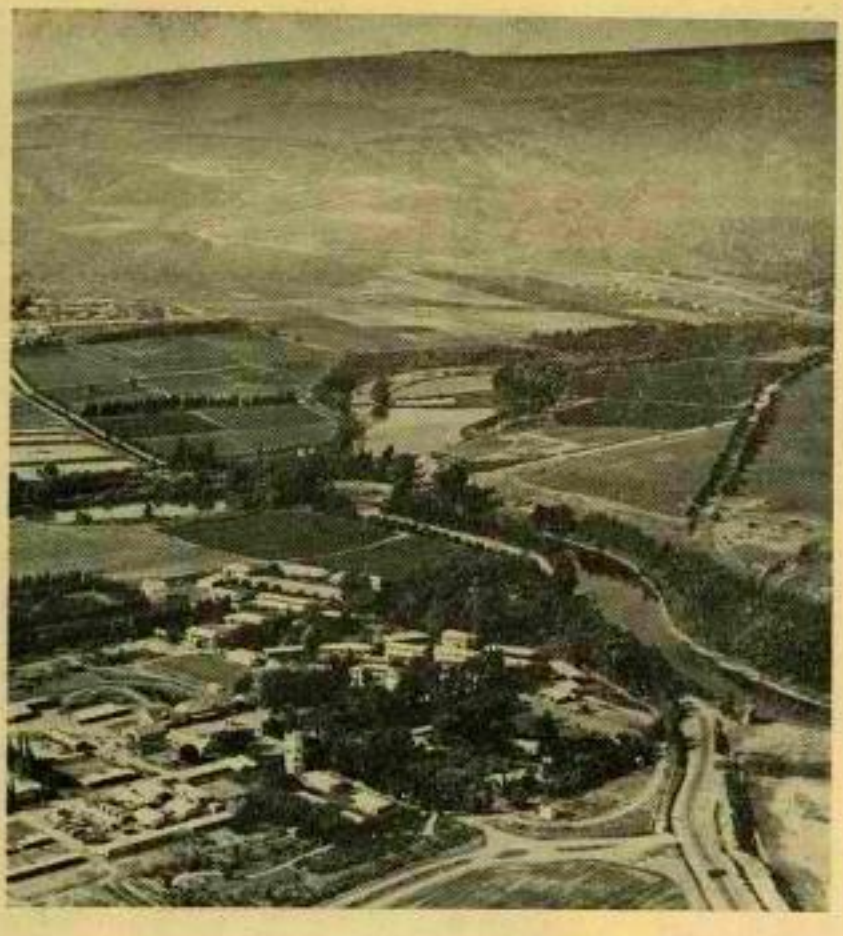
וּמִיָּד רָץ לָרֶפֶת. שָׁם הִתְאַסְפוּ חֲבֵרִים רַבִּים לַחֲלִיבַת־לַיְלָה. כָּל מִי שֶׁחָלַב אֵי־פַּעַם פָּרָה הִתְגַּיֵּס לָרֶפֶת. הַפָּרוֹת גָּעוּ בְּקוֹל נוֹרָא. תִּשְׁעִים וְחָמֵשׁ פָּרוֹת כְּבָר נֶהֱרגוּ. אֲלֶה שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בַּחַיִּים הָיוּ רְעֵבוֹת וְצְמֵאוֹת וְנִפּוּחוֹת מֵחָלָב. לֹא הָיָה פְּנַאי לְהָבִיא לָהֶן מָזוֹן מִן הַמַּחְסָן, וְעַל־כֵּן נָתְנוּ לָהֶן לִשְׁתּוֹת אֶת הֶחָלָב שֶׁל עַצְמָן.

פִּתְאוֹם נָפְלוּ שׁוּב פְּצָצוֹת בְּתוֹךְ הָרֶפֶת. שׁוּב נֶהֱרגוּ פָּרוֹת. לַמְרוֹת שֶׁחֲבֵרִים רַבִּים נֶהֱרגוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם, לֹא יָכְלוּ עוֹבְדֵי הָרֶפֶת לְהִתְעַלֵּם מֵהַסֵּבֶל שֶׁל הַפָּרוֹת הַפְּצוּעוֹת.

20 במאי.

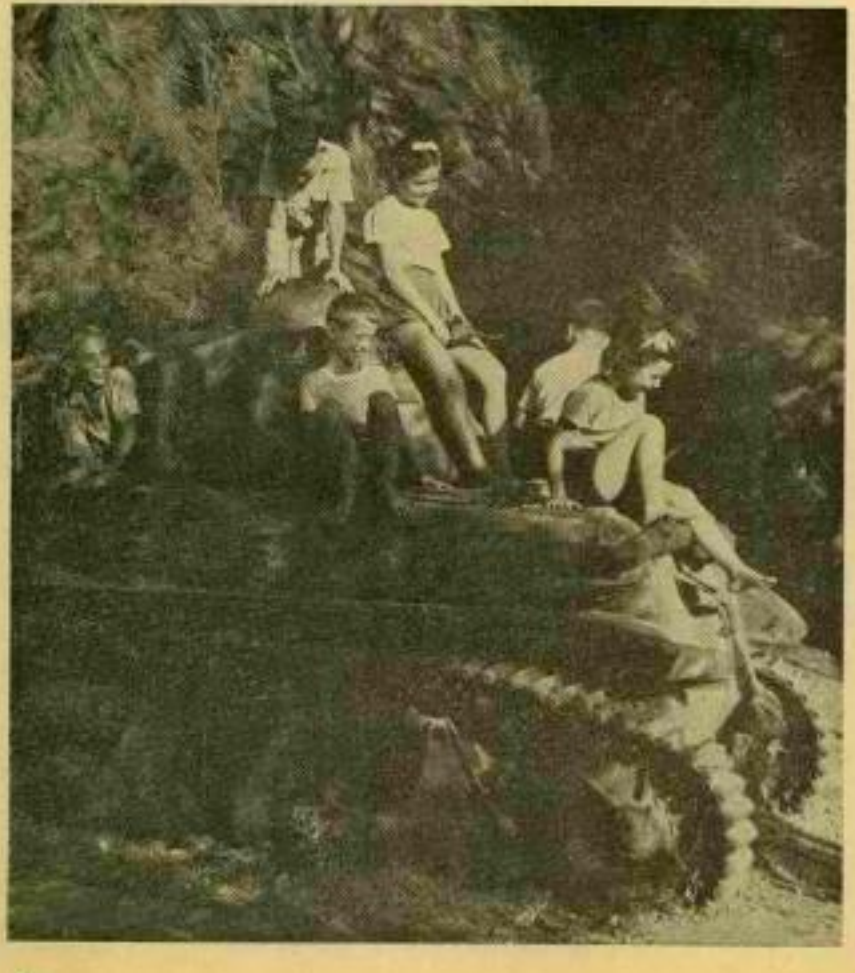
כָּל הַלַּיְלָה עָלוּ לָהָבוֹת מִמַּסָּדָה וְשַׁעַר־הַגּוֹלָן. עֲבוֹדוֹת הַחֲפִירָה בְּדַגָּנְיָה נִמְשְׁכוּ. בְּ־4 עָלָה הַשַּׁחַר וְהַסּוּרִים תָּקְפוּ אֶת הַחוֹפְרִים בְּאֵשׁ תּוֹתָחִים וּמְכוֹנוֹת־יְרִיָּה כְּבֵדוֹת. בְּשָׁעָה 5 פָּנַע פָּגָז בְּעַמְדָה קִיצוֹנִית. הַלּוֹחֲמִים נִפְצְעוּ וְעָזְבוּ אוֹתָהּ.

5.10: שְׁמוֹנָה טַנְקִים יָצְאוּ מֵאֲחוֹרֵי בֵּית שֶׁמַּצָּפוֹן לְדַגָּנְיָה וְנִסְעוּ לְכִיוּוּן הַמֶּשֶׁק. בְּמֶרְחַק 400 מֶטְרִים מִן הַגָּדֵר נֶעֶצְרוּ וְהִתְחִילוּ לְהַרְעִישׁ אֶת כָּל הָאֵזוֹר. חֵיל־רַגְלִים בָּא בְּעִקְבוֹת הַטַּנְקִים וְתָפַס

דגניה — הקבוצה הראשונה בעמק הירדן

לממה: ילדי דגניה משחקים בחוף הירדן

בנגב ובדרום

הכוחות המצריים פלשו לאֶרץ ב־שני צירים: לאורך כביש החוף, ו־בכביש ניצנה — באר־שבע.

● **15 במאי.** המצרים תוקפים את כפר־דרום ונירים — ונהדפים.

● **23 במאי.** המצרים תוקפים את יד־מרדכי בתותחים, טנקים ומטו־סים. הכפר נופל בידיהם לאחר ח־מישה ימי מלחמה.

● **29 במאי.** הכוח המצרי מגיע לאֶשדוד, במרחק של 35 קילומט־רים מתל־אביב. אך המצרים אינם יכולים להתקדם: הם מרותקים ומוטרדים על־ידי מטוסי־קרב יש־ראלים ראשונים שהגיעו מצ'כיה, ועל־ידי יחידת הקומנדו הנעה על ג'יפים, הידועה בשם „שועלי שמ־שון".

● **2 ביוני.** המצרים תוקפים את נגבה בטנקים, תותחים ומטוסים. ההתקפה נהדפת.

● **3 ביוני.** „חטיבת הנגב" תוקפת את המצרים באֶשדוד ועוצרת אותם שם. המצרים כובשים את ניצנים. חטיבת גבעתי יוצאת להתקפת־נגד, אך אֵינה מצליחה לשחרר את ני־צנים. המצרים כובשים עוד כמה עמ־דות בכביש־החוף.

ההפוגה הראשונה התחילה ב־11 ביוני בשעה 6 בבוקר ונמשכה 28 ימים.

קרבות „עשרת הימים"

ב־9.7 נגמרה ההפוגה הראשונה. יחידות של צה"ל פתחו באופנסי־בה גדולה, כדי לסלק את הצבאות הערביים מן האֶרץ. קרבות שנמשכו 10 ימים. בגליל התחתון כבשו כו־חותינו את שפרעם, ציפורי ונצרת. אך באיזור הגלבוע נסוגו כוחותינו מעמק דותן.

במרכז נכבשו לוד ורמלה, בן־שמן וראש־העין. כוח שיצא מירושלים כבש את צרעה וחרטוב. אך לטרון לא נכבשה.

בירושלים

עין־כרם, מלחה, הר „מיס קרי", נכבשו. נערך ניסיון לפרוץ לעיר ה־עתיקה. הניסיון נכשל.

— המשך בעמוד 46 —

פגישת מפקדים בשעת חגיגות. מימין קצין צעיר ואמיץ בשם משה דיין (היום שר הביטחון)

עֲמָדוֹת. הֵם יָרוּ בְּנֶשֶׁק אוֹטוֹמָטִי וְרִיתְּקוּ אֶת אַנְשֵׁי דְּגָנְיָה לַתְּעָלוֹת.

5.40: הָרַגְלִים הִפְסִיקוּ לִירוֹת. הַטַּנְקִים וְהַמְשׁוּרְיָנִים חִיזְקוּ אֶת הָאֵשׁ. חֵיל־הָרַגְלִים מִתְקַדֵּם בְּ־קְפִיצוֹת קְצָרוֹת. הָעֲמָדוֹת שֶׁל דְּגָנְיָה שׁוֹתְקוֹת. הֵם מַגִּיעִים לְמֶרְ־חָק שֶׁל 250 מֶטְרִים מִן הַגָּדֵר. 35 הָרוֹבִים שֶׁל דְּגָנְיָה יוֹרִים וּפוֹגְעִים, יוֹרִים וּפוֹגְעִים. הָרַגְלִים וְהַטַּנְקִים נְסוֹגִים. אֲבָל הַהַרְעָשָׁה נִמְשֶׁכֶת.

6.30: טַנְקִים וּמְשׁוּרְיָנִים וְחֵיל־רַגְלִים עוֹרְכִים תִּמְרוֹנִים שׁוֹנִים בְּמֶרְחָק 600 מֶטְרִים מִן הַגָּדֵר. בְּכַמָּה עֲמָדוֹת אֵין מַיִם וְאוֹכֶל. הָרְצִים מַסְפִּיקִים בְּקוֹשִׁי לְהָבִיא אֶת הַתַּחְמוֹשֶׁת.

8.30: טַנְקִים וְרַגְלִים שׁוּב מִת־קָרְבִים לַגָּדֵר. הֵם נֶהְדָּפִים מֵמֶרְחָק שֶׁל 250 מֶטְרִים. הֵם מְמַשִּׁיכִים לְהַרְעִישׁ אֶת הָאֵיזוֹר. יֵשׁ פְּצוּעִים וַהֲרוּגִים. חֲדַר־הָאוֹכֶל נִשְׂרָף. הָרְצִים מְבִיאִים מַיִם לָעֲמָדוֹת.

11.15: הַתְקָפָה שְׁלִישִׁית שֶׁל טַנְקִים וְרַגְלִים. הֵם תּוֹקְפִים מִ־מֶרְחָק שֶׁל 500 מֶטְרִים. הָעֲמָדוֹת שֶׁל דְּגָנְיָה אֵינָן עוֹנוֹת אֵשׁ.

11.40: מַגִּיעָה תִּגְבּוֹרֶת לַמֶּשֶׁק. אַךְ כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי הַתִּגְבּוֹרֶת נִפְצְעוּ וְנֶהֱרְגוּ בַּדֶּרֶךְ לָעֲמָדוֹת. הֵם הֵבִי־אוּ מַרְגֵּמוֹת שְׁנֵי־אִינְץ'. הַמַּרְגֵּמוֹת הִגִּיעוּ בְּשָׁלוֹם.

12.00: כַּמָּה טַנְקִים פָּנוּ צָפוֹנָה. אֶחָד מֵהֶם הִתְקָרֵב עַד 20 מֶטְרִים מִן הַשַּׁעַר וְהֵרִיעַ אֶת הָעֲמָדוֹת. הַמַּרְגֵּמוֹת פָּגְעוּ כַּמָּה פְּגִיעוֹת יְשִׁ־רוֹת בְּרִיכּוּזֵי הָרַגְלִים שֶׁמֵּאֲחוֹרֵי הַטַּנְקִים. כֹּל הַטַּנְקִים נָסוֹגוּ, חוּץ מִן הַטַּנְק שֶׁלְּיַד הַשַּׁעַר.

13.00: סוּרִים הִתְקָרְמוּ מִמִּזְרָח בְּתוֹךְ תְּעָלוֹת־הַהַשְׁקָאָה. הַצְּעִ־רִים זָרְקוּ כַּמָּה בַּקְבּוּקֵי־מוֹלוֹטוֹב כְּדֵי לְהַדְלִיק אֶת הַקּוֹצִים. הַבַּק־בּוּקִים הִתְנַפְּצוּ אֲבָל הַקּוֹצִים לֹא נִדְלְקוּ. הַלּוֹחֲמִים זָרְקוּ רִימוֹנִים. שְׁלוֹשָׁה הֲרוּגִים סוּרִיִּים נִשְׁאֲרוּ

בְּמֶרְחַק 30 מֶטְרִים מִן הָעֲמָדָה הַשְּׁאָר בָּרְחוּ.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִסְתָּעֲרוּ הַסּוּרִים בְּטַנְקִים וּבְחֵיל־רַגְלִים לְחָצֵר שֶׁל דַּנְגָּיָה א'. שְׁנֵי טַנְקִים נָסְעוּ בָּרֹאשׁ וְאַחֲרֵיהֶם עוֹד אַרְבָּעָה טַנְקִים וּמְשׁוּרְיָנִים. הַטַּנְק הָרִאשׁוֹן הִתְקַבֵּל בְּשֵׁנִי בַּקְבּוּקֵי־מוֹלוֹטוֹב. הוּא נִדְלַק אַךְ הִמְשִׁיךְ לִירוֹת. אֶחָד הַחַבְרִים הָלַךְ גָּלוּי לְאֵשׁ עַד לְשַׁרְשֶׁרֶת הַטַּנְק וְנִיפֵּץ אֶת הַבַּקְבּוּק. הַפַּעַם שׁוּתַּק הַטַּנְק.

"יַלְדֵי טֶהֶרַן" זִנְקוּ מִן הָעֲמָדוֹת וּבַקְבּוּקֵי־מוֹלוֹטוֹב בִּידֵיהֶם, כְּשֶׁהֵם קוֹרְאִים: "זְרוֹק, חָבֵר, זְרוֹק!"

עוֹד שְׁלוֹשָׁה טַנְקִים הִתְחִילוּ לִבְעוֹר.

הַסּוּרִים נָסוֹגוּ.

אֶחָד הַטַּנְקִים נִשְׁאַר שָׁלֵם בַּחֲצַר־הַמֶּשֶׁק.

14.00: הִגִּיעוּ תּוֹתָחִים יִשְׂרְאֵלִיִּים קַלִּים לַדַּנְגִיּוֹת. נִפְתַּח דּוּ־שִׂיחַ תּוֹתָחִים בֵּין דַּנְגָּיָה לְבֵין הַסּוּרִים שֶׁהִתְבַּצְּרוּ בְּבִנְיַן הַמִּשְׁטָרָה בְּצֶמַח.

הַסּוּרִים נָסוֹגוּ גַּם מִצֶּמַח.

בְּאוֹתוֹ לַיְלָה יָצְאוּ כַּמָּה עֲגָלוֹת מִמִּשְׁקֵי עֵמֶק־הַיַּרְדֵּן לְצֶמַח. הֵן הָלְכוּ לֶאֱסוֹף אֶת הַמֵּתִים.

שֶׁקֶט מוּזָר כָּל־כָּךְ. פְּרוֹת אֵינָן גּוֹעוֹת. תַּרְנְגוֹלוֹת אֵינָן מְקַרְקְרוֹת. סַרְקְטוֹרִים אֵינָם מְטַרְטְרִים. יְלָדִים אֵינָם צוֹהֲלִים. הַצִּיפּוֹרִים שׁוֹתְקוֹת גַּם הֵן.

עַל הָאֲדָמָה – שׁוּרָה שֶׁל גּוּפוֹת מֵתוֹת. הַפְּרָאִים הַסּוּרִים הִתְעַלְּלוּ בָּהֶן. אִי־אֶפְשָׁר לְהַכִּיר אֶת הַמֵּתִים. הַסּוּרִים לֹא הִשְׁאִירוּ צֶלֶם אָדָם. רַק לְפִי מִסְפְּרֵי הַבְּגָדִים אֶפְשָׁר לְזַהוֹת אֶת הַמֵּתִים.

שׁוֹכְבִים הַמֵּתִים בְּשׁוּרָה, וּלְיָדָם אַחַד הַמְיַיְסְּדִים. מַבִּיט הָאִישׁ בַּמֵּתִים, וּמַבִּיט בַּמֶּשֶׁק הַדּוֹמֵם. "אֶרֶץ אוֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ", הוּא אוֹמֵר. הַאִם הוּא זוֹכֵר אֶת הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, כְּשֶׁבָּא לָעֵמֶק הַזֶּה? הַאִם הוּא זוֹכֵר אֶת הַחוֹם הַלּוֹהֵט שֶׁהָיְתָה בְּפָנֵיהֶם? הַאִם הוּא זוֹכֵר אֶת הַשְּׁדוֹת הָרֵיקִים, בְּלִי אָדָם, חַיָּה וְצִיפּוֹר?

"אֶרֶץ אוֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ", אָמַר אָז, וּבָא אֶל הָעֵמֶק. חָרַשׁ וְזָרַע, הַזִּיעַ וּבָנָה, קָדַח וְרָעַב וְהֵקִים יִישׁוּב פּוֹרֵחַ וּפוֹרֶה, שֶׁשְּׁמוֹ יָצָא לְתִהְיֻלָּה בְּכָל הָעוֹלָם.

עַכְשָׁיו צָרִיךְ לְהַתְחִיל הַכֹּל מֵחָדָשׁ. וְצָרִיךְ לְהַבְטִיחַ זֹאת גַּם לְאֵלֶּה שֶׁנָּפְלוּ. וְהוּא פּוֹנֶה אֶל שׁוּרוֹת הַגּוּפוֹת וְאוֹמֵר:

"חֲבֵרִים יְקָרִים, לֹא נוֹכַל לְהָשִׁיב אֶתְכֶם לַחַיִּים. לֹא נוֹכַל לְהָשִׁיב אֶתְכֶם לַהוֹרִים שֶׁלָּכֶם. לַיְלָדִים שֶׁלָּכֶם. לַחֲבֵרוֹת שֶׁלָּכֶם. אֲבָל אֲנַחְנוּ נַמְשִׁיךְ לְהִילָּחֵם – וְנַצַּחַ. אֲנַחְנוּ נִבְנֶה אֶת הַבַּיִת שֶׁלָּכֶם. אֶת הַבַּיִת שֶׁל עַם־יִשְׂרָאֵל".

לחמי תשיח — צוערים ברחוב תל־אביב, עם סיום המלחמה

— מעמים מול רבים (המשך) —

במשך „עשרת הימים" התנהלו קרבות קשים מאוד בנגב. בלילה היו החיילים שלנו מסתערים על המשלטים וכובשים אותם. וביום היו המצרים עורכים התקפות־נגד וכובשים אותם בחזרה.

האו"ם החליט על עוד „הפוגה". מאשר התחילה ההפוגה השנייה — היה הנגב מנותק. בהפוגה זו הצליחה ישראל להשיג נשק, ולאמן חטיבות צבא.

צה"ל החליט לפתוח במבצע „עשר המכות" לשיחרור הנגב. צה"ל תקף לאורך כל קוי חזית המצרית. באר־שבע וכמה עיירות לאורך החוף נכבשו. חטיבה מצרית מצאה את עצמה מכותרת בתוך „כיס פלוג'ה".

מועצת־הביטחון החליטה על הפסקת־אש ב־20.10.

בדצמבר נחתם הסכם שביתת־נשק עם הירדנים — ונגמרו פעולות המלחמה בירושלים. בצפון כבשו כוחות קאוקג'י משלט בדרך למנרה. צה"ל יצא להתקפת־נגד וגירש את הצבא של קאוקג'י מן הגליל עד לגבול הבין־לאומי של לבנון.

בתחילת דצמבר תפסו המצרים שורה של משלטים באיזור הנשור. הם התפוננו לכבוש את באר־שבע.

ישראל פתחה במבצע „עין". מטרת המבצע: גירוש הצבא המצרי מן הנגב הדרומי ומגיזרת עזה־רפיח.

המבצע התחיל בשחר 22.12.48, שריון ישראלי כבש את ניצנה, אבו־עגילה ואל־עריש.

במרס 1949 נערכה הפעולה המלחמתית האחרונה: חטיבות ישראליות כבשו את אילת ליד ים־סוף ואת עין־גדי ומצדה ליד ים־המלח.

סוף־סוף החליטו מדינות ערב לחתום על הסכמים של שביתת־נשק עם ישראל. מלחמת העצמאות נגמרה.

המלחמה נגמרה — אך השלום לא בא.

מילון

אֲהָלָן וְסַהְלָן – „ברוך הבא" בערבית אוכלוסיה – כל האנשים החיים בְּמָקוֹם מסוים

אָזְלָה – נגמרה

אחוות־עמים – יחסי ידידות בין עמים

אֲלוּנְקָה – „מיטה" להעברת פצועים

אָסָם – מחסן תבואה

אֲפִיסַת־כּוֹחוֹת – עייפות גדולה מאוד

אֶפּוֹל – אמות בקרב

אָרוּר – מקולל

בַּחֹשֶׁךְ – באי־אימון

בִּיצוּרִים – מיבנים חזקים להגנה

גוֹסֶס – עומד למות

דֶּרֶךְ (את הרובה) – הכין אותו לירייה

הַגבָּלָה – להגביל – לשים גבול, בלי הגבלה – בלי לשים גבול

הֲדָפָה – גירשנו

הַמרָאָה – עלייה של מטוס מן האדמה

הֲפוּגָה – הפסקה. כאן, הפסקה בַּמִּלחָמָה

הֲצָצָה – הסתכלות דרך סרק („חור")

חֹבֵר־הַלְאוּמִים – אירגון־עמים עולמי, אחרי מלחמת־העולם הראשונה

טַעַם – סיבה, הצדקה

טְפַח – נתן מכה

יִתעַלְלוּ – יפגעו, ישפילו

כְּנוּפיוֹת – קבוצות גנגסטרים

לְהַחזִיק מַעֲמָד – לא ליפול

לַהַק – קבוצה מאורגנת

לְהָקִיא – להוציא בחזרה (דרך הפה) מה שאכלו

לְהִתחַפֵּר – לחפור חפירות

לְהִתעַלֵם – לא לראות, לא לשים לב

לַחמוֹק – לעבור בלי שירגישו

מַחפֵּר – מכונת חפירה

מַטֶּה – קבוצת מפקדים, מקום של קבוצת־פיקוד

מִינִיקוֹת – אמהות לתינוקות יונקים

מַכרִיעַ – קובע

מַלכּוֹדֶת – מצב קשה

מצפֶּה – מקום גבוה, ממנו רואים את הסביבה

מְעוֹרֶבֶת – מסוגים שונים

מַרגֵּמָה – „מורטר"

מֶרי (אזרחי) – התנגדות פוליטית של אזרחים

מְרֻחֶקֶת – מושכת, קושרת

מְשוּלָשׁ – שם של איזור בארץ

מְשוּרייֶנֶת – שיש לה שריון

פְּלֻגָּה נֶגֶד כּדוּרִים

מְשֻלַּחַת – דלגאציה

מתניעים – מוליכים, מכניסים לתנועה

נְחִיתָה – ירידה של מטוס לאדמה

נְקוּבוֹת – שיש בהן חורים

נִרדָּף – שרודפים אותו, עושים לו צרות

סַבָּלִים – אנשים המריחים משאות כבדים

עוֹבְרִים וְשָׁבִים – אנשים שהולכים ברחוב

עֲטִינִים – אבר החלב של בעל־חיים

עֲלֵיהוּם! – קריאת־קרב בערבית

פִּיתוּלִים – סיבובים

פְּרוּעוֹת – פראיות, בלי דיסציפלינה

פָּקדוּ (אותם) – באו עליהם

צְרוֹר – שורה של כדורים

קַרחַת – שם של מחלה, כאן: אפס, לא כלום

קוֹדֶשׁ ל... – שייך למטרה חשובה

קָלַטתִי (שירור) – שמעתי

רַבֵּי רושֶׁם – שעושים רושם גדול

רְדוּדִים – לא עמוקים

רְדִיפוֹת – צרות

רִימוֹנִים כְּפוּלִים – שני רימונים קשורים זה לזה

רוֹתֵחַ – חם מאוד

תוֹפֶת – גיהינום. מכונת־תופת – מכונת־מוות

תָּלוּל – גבוה וזקוף

תִּתאַבְּלִי – להתאבל: לבכות על מת

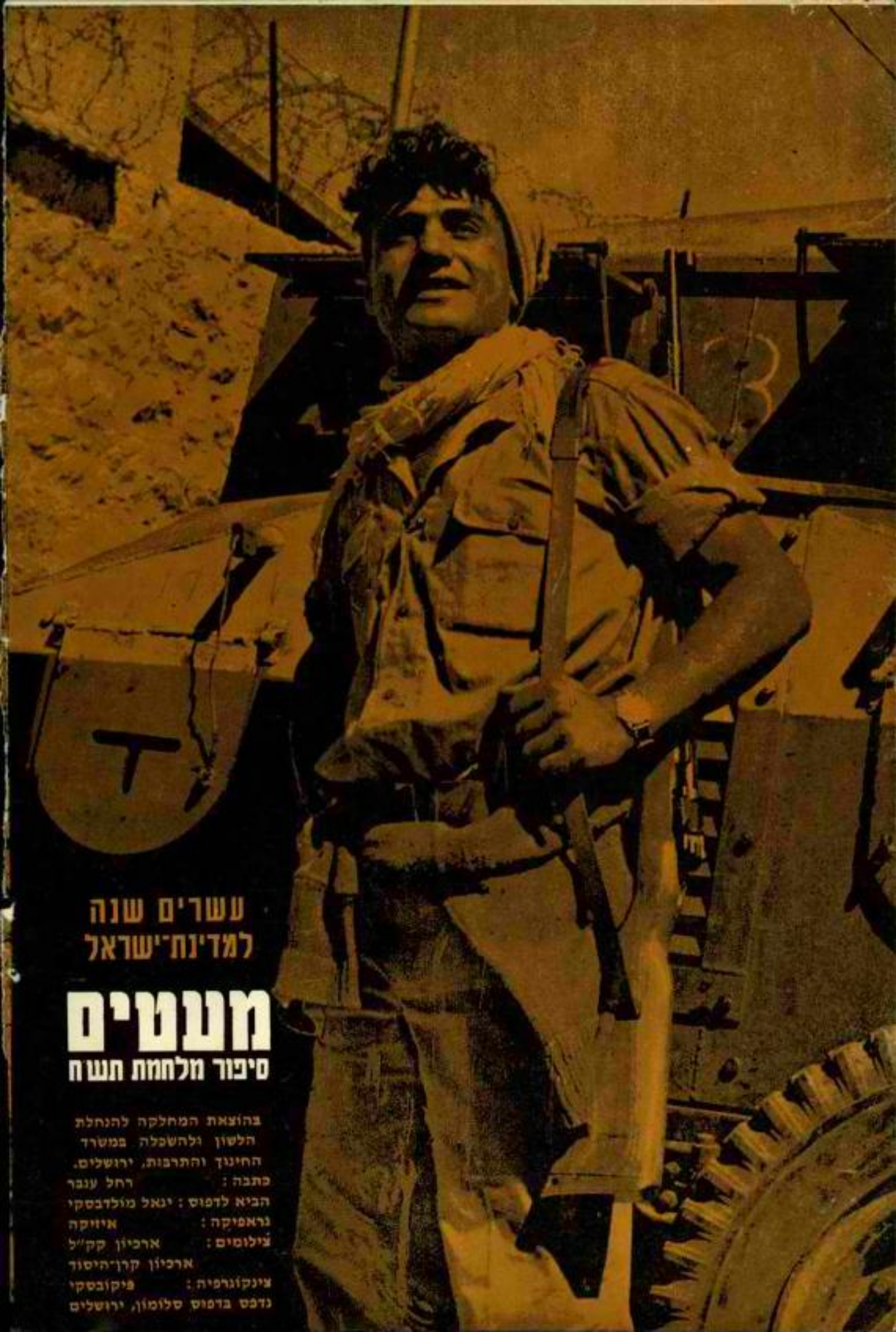

מפת החלוקה של האומות המאוחדות

שטח יהודי

שטח ערבי

תמונת השער:
אחד ממגיני הנגב, מחכה לאויב בחפירה אנטי טנקית.
הנשק: בקבוקי מולוטוב.
שער האחורי:
מלווה שיירות.

עשרים שנה
למדינת־ישראל

מעטים

סיפור מלחמת תש"ח

בהוצאת המחלקה להנחלת
הלשון ולהשכלה ממשרד
החינוך והתרבות, ירושלים.
כתבה: רחל עזר
הביא לדפוס: יגאל מולדבסקי
גראפיקה: איזיקה
צילומים: ארכיון קק"ל
ארכיון קרן־היסוד
צינקוגרפיה: פיקובסקי
נדפס בדפוס סלומון, ירושלים

אין זו אגדה

בנימין זאב הרצל

נתן פבזנר

אֵין זוֹ אַגָּדָה

בִּנְיָמִין זְאֵב הֶרְצֶל

כְּתַב: נָתָן בַּכְרָך

העורכת: רחל ענבר

בהוצאת המחלקה להנחלת הלשון ולהשכלה במשרד החינוך והתרבות, ירושלים, תשכ"ט.

אֶל הַקּוֹרֵא הַיָּקָר,

על הרצל מדברים כמו על אגדה, וזה לא נכון. אין בעולם שמות מציאותיים (ריאליים) יותר מאשר שמו של ד"ר בנימין זאב הרצל.

מדינת היהודים עומדת על תילה. שמה בעולם — „ישראל". הכל מדברים עליה — מי בקנאה, מי בהתפעלות. ד"ר הרצל היה האדריכל שלה.

העם היהודי יצא יציאת־מצרים שנייה, כפי שחזה אותה הרצל לפני כמאה שנה. כמה כואב הדבר, שהפרעונים הרשעים בימינו הצליחו להשמיד שליש מעמנו, לפני „יציאת־מצרים" זו. אבל העם בדרבותיו קם ועלה לארץ־הבחירה.

„אלטנוילנד" — חלומו־חזונו של הרצל — נבנתה ונבנית בקצב (טמפו) מהיר, כפי שחזה אותו הרצל. במקומות רבים נבנתה מדינת ישראל כמעט לפי התרשים שלו. כך בחיפה, כך בירושלים, כך במקומות אחרים.

„במדינת היהודים תקום חברה יהודית מודרנית, בני המעמדים, זקופי־קומה ואנושיים מאוד". כך ראה הרצל את עמו הנדכא והמושפל בארץ עתידו.

הנה גם חלום זה התגשם. כזהו העם בישראל — העם שחזר לארצו ובונה מחדש את החברה היהודית החופשית.

והעם זוכר את הרצל, ושמו נזכר בכל פינה במדינת היהודים — מדינת ישראל. שמו נקרא על מקומות יישוב ורחובות, על מוסדות חינוך ותרבות ומפעלים כלכליים. מאות ואלפי יהודים ויהודיות צעירים בארץ ובגולה נושאים בגאווה את השם הזה.

אולם, סיפור חייו של הרצל נשמע כאגדה. אגדת פלאים של נפש גדולה, שהכל בה: יפי־התואר, אומץ־לב, תבונת־אדם, דמיון נועז ואהבה רבה. אין כמעט תכונה אנושית יפה, שאינה מקשטת את גופו ורוחו של חוזה־המדינה.

את הסיפור המקסים הזה הננו מוסרים לידך, הקורא היקר, לקריאה והנאה.

שלך בברכה,

ד"ר ש. קודש
מנהל המחלקה להנחלת הלשון
במשרד החינוך והתרבות

פֶּרֶק א׳

הַמָּשִׁיחַ וִיצִיאַת מִצרַיִם

אִשָּׁה גְבוֹהָה וְיָפָה הוֹבִילָה יֶלֶד קָטָן לְבֵית־הַסֵּפֶר. הַשְּׁנַיִם פָּסְעוּ (הָלְכוּ) לְאַט עַל אַבְנֵי הָרְחוֹב. אֲנָשִׁים שֶׁעָבְרוּ בָּרְחוֹב הִבִּיטוּ בָּהֶם בְּחִיבָּה. מִפַּעַם לְפַעַם נִיגַּשׁ מִישֶׁהוּ לַיֶּלֶד, צָבַט בְּלֶחְיוֹ וְאָמַר:

״אֵיזֶה יֶלֶד יָפֶה״...

״אִילוּ עֵינַיִם גְּדוֹלוֹת וּשְׁחוֹרוֹת. מַמָּשׁ כְּמוֹ הָעֵינַיִם שֶׁל אִמָּא שֶׁלּוֹ״...

״אֵין סָפֵק שֶׁזֶּהוּ הַיֶּלֶד הַיָּפֶה בְּיוֹתֵר בְּבּוּדַפֶּסְט״...

לֹא רָחוֹק מִבִּנְיַן בֵּית־הַסֵּפֶר – נִמְצָא בֵּית־הַכְּנֶסֶת שֶׁל הַקְּהִילָה הַיְּהוּדִית. זֶה הָיָה בִּנְיָן מוֹנוּמֶנְטָאלִי, בְּנוּי בְּסִגְנוֹן מִזְרָחִי מְיוּחָד בְּמִינוֹ.

״כָּאן תָּחוֹג בְּקָרוֹב אֶת חֲגִיגַת הַבַּר־מִצְוָה שֶׁלְּךָ״... לוֹחֶשֶׁת הָאֵם עַל אׇזְנוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד.

הַיֶּלֶד מֵרִים אֶת עֵינָיו הַחוֹלְמוֹת אֶל חַלּוֹנוֹת הַבִּנְיָן הַגְּדוֹלִים. אַף בְּשָׁעָה זוֹ מְצַלְצֵל הַפַּעֲמוֹן בְּבֵית־הַסֵּפֶר. הִגִּיעָה שָׁעַת הַפְּרִידָה. הַיֶּלֶד נִפְרָד מֵאִמּוֹ וְנִכְנָס לַכִּיתָה.

הַיּוֹם לוֹמְדִים עַל יְצִיאַת־מִצְרַיִם. הַמּוֹרֶה קוֹרֵא מִתּוֹךְ סֵפֶר הַתַּנַ״ךְ בְּקוֹל מוֹנוֹטוֹנִי וְיָבֵשׁ. אַךְ הַסִּיפּוּר הַדְרַאמַאטִי מְעוֹרֵר אֶת דְּמְיוֹנוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד: עֲבָדִים מוֹרָדִים בְּפַרְעֹה, הַשַּׁלִּיט הָאַכְזָר. פַּרְעֹה מְתַאכְזֵר אֲלֵיהֶם, אַךְ אֱלוֹקִים עוֹשֶׂה לָהֶם נֵס, וְנוֹתֵן לָהֶם מַנְהִיג. בְּדֶרֶךְ נֵס זוֹכִים הָעֲבָדִים לְהִשְׁתַּחְרֵר מִן הָעַבְדוּת וְהֵם הוֹפְכִים לִבְנֵי־חוֹרִין. הִנֵּה הֵם בּוֹרְחִים לַמִּדְבָּר... תְּנֵה

הרצל בן ארבע

בית־הכנסת ברודי הסמוך בבודפסט, שבו נולד הרצל

הֵם חוֹזְרִים לָאָרֶץ שֶׁמִּמֶּנָּה בָּאוּ אֲבוֹתֵיהֶם לְמִצְרַיִם. הָאָבוֹת הַגְּדוֹלִים, שֶׁחָיוּ חַיֵּי חוֹפֶשׁ, עוֹשֶׁר וְכָבוֹד...

הַיֶּלֶד מָלֵא הִתְרַגְּשׁוּת. אַךְ קוֹלוֹ שֶׁל הַמּוֹרֶה נִשְׁאָר קַר, מְנוּטְרָל וְחָסֵר עָנְיָן. הַיֶּלֶד "מֵבִין": כֹּל זֶה לֹא הָיָה אֶלָּא אַגָּדַת כָּזָב (שֶׁקֶר). שֶׁמְּסַפְּרִים לִילָדִים קְטַנִּים וְטִיפְּשִׁים. וְהוּא – הוּא "גָּדוֹל" וְנָבוֹן. הוּא אֵינוֹ מַאֲמִין בְּסִיפּוּרִים כָּאֵלֶּה...

לְמָחֳרַת מְבַקֵּשׁ הַמּוֹרֶה מִן הַיֶּלֶד לַחֲזוֹר עַל סִיפּוּר יְצִיאַת־מִצְרַיִם. הַיֶּלֶד "אֵינוֹ יוֹדֵעַ" אֶת הַסִּיפּוּר. הוּא מְסָרֵב לְזַכּוֹר סִיפּוּר "טִיפְּשִׁי" שֶׁכָּזֶה. בְּבֵית־הַסֵּפֶר

רח' המצב בבודפסט
— הרחוב שבו
נולד הרצל

נוֹהֲגִים לְהַעֲנִישׁ אֶת הַיְלָדִים שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים אֶת הַשִּׁעוּר. וְהַיֶּלֶד שֶׁלָּנוּ מְקַבֵּל אֶת הָעוֹנֶשׁ: מַלְקִים (מַכִּים) אוֹתוֹ. אַךְ הוּא שׁוֹתֵק. מַלְקִים – וְעֵינָיו נִשְׁאָרוֹת יְבֵשׁוֹת. הוּא מְסָרֵב לִזְכּוֹר. וְהוּא מְסָרֵב לְהוֹרִיד דְּמָעוֹת.

אַךְ הַיֶּלֶד לֹא שָׁכַח אֶת אֲשֶׁר לָמַד. שְׁלוֹשִׁים שָׁנָה לְאַחַר אוֹתָן מַלְקוֹת, כּוֹתֵב הַיֶּלֶד שֶׁלָּנוּ – הַיְדוּעַ כְּעִיתּוֹנַאי תֵּיאוֹדוֹר הֶרְצֶל – בְּיוֹמָן שֶׁלּוֹ: "הַיּוֹם יֵשׁ הַרְבֵּה 'מוֹרִים' שֶׁהָיוּ מוּכָנִים לָשׁוּב וּלְהַלְקוֹת אוֹתִי, בְּגַלַּל אוֹתוֹ סִיפּוּר יְצִיאַת־מִצְרַיִם. אֶלָּא שֶׁהַיּוֹם הֵם רוֹצִים לְהַלְקוֹת אוֹתִי, מִפְּנֵי שֶׁאֲנִי זוֹכֵר אֶת הַסִּיפּוּר יוֹתֵר מִכְּפִי שֶׁהָיוּ רוֹצִים".

תֵּאוֹדוֹר הֶרצל, אוֹ כְּפִי שֶׁהוּא יָדוּעַ בִּשְׁמוֹ הָעִבְרִי, בִּנְיָמִין־זְאֵב בֶּן יַעֲקֹב הֶרצל, נוֹלַד בָּעִיר בּוּדַאפֶּסט, בְּי׳ בְּאִיָּר תר״כ (2 בְּמַאי 1860). הוּא הָיָה בֵּן לְמִשְׁפָּחָה אֲמִידָה וּמְיוּחֶסֶת. אָבִיו הָיָה בַּנְקַאי וְאִישׁ־עֲסָקִים מַצְלִיחַ שֶׁהִתְיַחֵס לְמִשְׁפָּחָה שֶׁל יְהוּדִים יוֹצְאֵי סְפָרַד, מִצֶּאֱצָאֵי הָאֲנוּסִים. אִמּוֹ הָיְתָה מְפוּרְסֶמֶת כְּיַפְיָפָה, עֲדִינָה, טוֹבַת לֵב וּבַעֲלַת נֶפֶשׁ פְּיוּטִית (פּוֹאֶטִית).

הרצל בן 13

בֵּיתוֹ שֶׁל הֶרצל הָיָה בַּיִת אֵירוֹפִּי לִיבֶּרַאלִי, שֶׁשָּׁמַר בְּמִידַּת־מָה עַל מָסוֹרֶת יְהוּדִית.

יַלדוּתוֹ עָבְרָה עָלָיו בְּבַיִת מָלֵא אוֹר. הַהוֹרִים נִישְּׂאוּ מִתּוֹךְ אַהֲבָה וְהֵקִימוּ מִשְׁפָּחָה חַמָּה, מְסוּרָה, מְלֵאַת חִיבָּה וַהֲבָנָה. אֲחוֹתוֹ פָּאוּלִינָה, שֶׁהָיְתָה גְּדוֹלָה מִמֶּנּוּ בְּשָׁנָה וְדִמְתָה לְאִמָּהּ, הָיְתָה חֲבֶרֶת יַלדוּתוֹ. אִתָּהּ גָּדַל, שִׂחֵק, קָרָא שִׁירִים וְסִפְּרִים. הַרבֵּה שִׁירִים וְסִפְּרִים.

פַּעַם קָרָא הַיֶּלֶד סִיפּוּר עַל מֶלֶך הַמָּשִׁיחַ. יוֹם אֶחָד – כָּךְ אָמַר הַסִּיפּוּר – יִתְגַּלֶּה מֶלֶך יִשְׂרָאֵל. הוּא יוֹפִיעַ כְּעָנִי וְיִרכַּב עַל חֲמוֹר לָבָן. יִגאַל אֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַסּוֹבְלִים בְּכָל תְּפוּצוֹת הַגּוֹלָה, וְיַחֲזִיר אוֹתָם לְאֶרֶץ־הָאָבוֹת.

כַּעֲבוֹר לֵילוֹת אֲחָדִים, חָלַם הַיֶּלֶד חֲלוֹם: מֶלֶך הַמָּשִׁיחַ בָּא אֶל מִיטָתוֹ. זֶהוּ מֶלֶך זָקֵן, יָפֶה וּבַעַל פָּנִים אֲצִילִיוֹת. הַמֶּלֶך לוֹקֵחַ אוֹתוֹ בְּזרוֹעוֹתָיו וְטָס אִתּוֹ אֶל הַשָּׁמַיִם. בַּדֶּרֶך, עַל־פְּנֵי אַחַד הָעַנָנִים, פָּגְשׁוּ בְּעוֹד אָדָם נִפלָא, מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. מִיָּד הִכִּיר אֶת מֹשֶׁה, הַיּוֹשֵׁב בֶּעָנָן. כִּי הוּא נִרְאָה מַמָּש כְּמוֹ שֶׁרָאָה אוֹתוֹ בַּפֶּסֶל "מֹשֶׁה" שֶׁל מִיכֶלאַנג׳לוֹ... הַמָּשִׁיחַ פָּנָה אֶל מֹשֶׁה, הִצבִּיעַ עַל הַיֶּלֶד שֶׁהוּא מַחֲזִיק בְּזרוֹעוֹתָיו וְאָמַר: "רוֹאֶה אַתָּה, לַיֶּלֶד הַזֶּה הִתפַּלַּלתִּי".

וְאֶל הַיֶּלֶד אָמַר הַמָּשִׁיחַ: "לֵך וּבַשֵּׂר לַיְּהוּדִים, כִּי

קָרוֹב הַיּוֹם וַאֲנִי אוֹפִיעַ. בְּקָרוֹב אָבוֹא לְהַרְאוֹת מַעֲשִׂים גְּדוֹלִים וְנִפְלָאִים לְעַמִּי וּלְכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ״.

נִפְעָמִי וְנִרְעָשׁ הִתְעוֹרֵר הַיֶּלֶד מִשְּׁנָתוֹ. הַמָּשִׁיחַ בָּחַר בּוֹ. מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בֵּירַךְ אוֹתוֹ... אַךְ עָבְרוּ שָׁנִים רַבּוֹת, עַד אֲשֶׁר שָׁב הַיֶּלֶד, שֶׁנִּגְדַּל וְהָיָה לְאִישׁ, לְהַרְהֵר בַּחֲלוֹם שֶׁחָלַם בְּאוֹתוֹ לַיְלָה.

בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה – הָיוּ הַיָּמִים סוֹעֲרִים וּמַלְהִיבִים לְאַ־פְּחוֹת מֵחֲלוֹמוֹת הַלַּיְלָה. הַטֶּכְנִיקָה הִתְפַּתְּחָה בִּמְהִירוּת מְסַחְרֶרֶת. הַמַּדָּע פָּתַח לָאָדָם פֶּתַח אֶל סוֹדוֹת הַיְקוּם (אוּנִיבֶרְס). יוֹם־יוֹם הָיוּ שׁוֹמְעִים עַל הַמְצָאוֹת וְתַגְלִיּוֹת נִפְלָאוֹת. יוֹם־יוֹם בִּיצְעוּ אֲנָשִׁים מִבְצָעִים נוֹעָזִים: סְפִינַת־הַקִיטוֹר הַמְהִירָה וְהַבָּטוּחָה כָּבְשָׁה אֶת הַיָּם וְהֶחֱלִיפָה אֶת סְפִינוֹת־הַמִּפְרָשׂ. רַכָּבוֹת דּוֹהֲרוֹת (רַצּוֹת מַהֵר) בָּאוּ בְּמָקוֹם עֲגָלוֹת וְסוּסֵי־מַשָּׂא. תְּעָלַת־סוּאֵץ נֶחְפְּרָה וְקִיצְּרָה אֶת הַדֶּרֶךְ מֵאֵירוֹפָּה לְאַרְצוֹת הָאוֹקְיָאנוֹס הַהוֹדִי.

דְּמִיּוֹנוֹ הֶעָשִׁיר שֶׁל הַיֶּלֶד הָיָה מְבוּדָאפֶּסְט נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי הָעוֹלָם הַמִּתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם. עַתָּה מְקוֹמָהּ הוּא לְהַפְלִיג בְּיַמִּים רְחוֹקִים... לַחְפּוֹר אֶת תְּעָלַת פָּנָמָה... אַךְ דְּמִיּוֹנוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד הוּא דְּמִיּוֹן שֶׁל סוֹפֵר יוֹצֵר – וְלֹא דְּמִיּוֹן שֶׁל מַמְצִיא. דָּבָר זֶה נַעֲשָׂה בָּרוּר יוֹתֵר כְּכָל שֶׁהַיֶּלֶד מִתְבַּגֵּר. הוּא מַתְחִיל לִכְתּוֹב. הוּא כּוֹתֵב עַל הַקוֹנְפְלִיקְט אָדָם־עוֹלָם; עַל הַטֶּבַע הַמִּתְעוֹרֵר, עַל הַדַּאנוּבָּה הַיָּפָה.

וְהַמָּשִׁיחַ? וִיצִיאַת־מִצְרַיִם? מֵעִנְיָן זֶה, מִן הַהֲדוּת, הוּא מִתְרַחֵק יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

תַּמּוּנָה מִימֵי נְעוּרָיו

פֶּרֶק ב׳

עֲלִיצוּת וְיָגְאוּת

כְּשֶׁהָיָה הֶרצל בֶּן 18, מֵתָה עָלָיו אֲחוֹתוֹ הָאֲהוּבָה פָּאוּלִינָה. זוֹ הָיְתָה מַכָּה קָשָׁה לְכָל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה. בּוּדַאפֶּסט הָפְכָה לְעִיר שֶׁל זִכרונות עֲצוּבִים, וְהַמִּשְׁפָּחָה הֶחלִיטָה לַעֲבוֹר לְוִינָה.

וִינָה שֶׁלִּפְנֵי 100 שָׁנָה עָשְׂתָה רוֹשֶׁם רַב עַל הָעוֹלָם הַצָּעִיר. יָמִים אֲרוּכִים הִסתוֹבֵב בִּרחוֹבוֹת הָעִיר. עֵינָיו לֹא שָׂבְעוּ מִמַּרְאֵה הַבִּנְיָנִים הַמְּפוֹאָרִים, הַבְּנוּיִים בְּסִגנון הַבָּארוֹק. הוּא הוּשפַּע מִתּוֹשָׁבֵי הָעִיר, שֶׁהָיוּ מְאוֹהָבִים בְּתֵיאַטרון, בְּמוּסִיקָה וּבשִׁירָה. הוּא הִתלַהֵב מִן הָאֶלֶגַנטִיּוּת וְהַקַּלִילוּת שֶׁל הַוִּינָאִים וּמֵחוּשׁ־הַהוּמוֹר שֶׁלָּהֶם, הַדַּק וְהַשָּׁנון (אַה, חָרִיף), שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בָּרָק פִילוֹסוֹפִי.

הֶרצל גִּרשֵׁם לָאוּנִיבֶרסִיטָה שֶׁל וִינָה, לַפָּאקוּלטָה לְמִשׁפָּטִים, וְהִתשַׁלֵּב מִיָּד בַּחֶברָה הָעַלִּיזָה וְהַסְּגוּרָה שֶׁל הַסטוּדֶנטִים. הוּא הִשתַּתֵּף בְּוִיכּוּחִים פּוֹלִיטִיִּים וְכָתַב שִׁירִים הִיתוּלִיִּים. (בְּכַמָּה מִן הַשִּׁירִים צָחַק גַּם לַחֲבֵרָיו הַיְּהוּדִים...). הַסטוּדֶנט תֵּיאוֹדוֹר הֶרצל הִרגִּיש כְּמוֹ דָּג בַּמַּיִם. לֹא הָיוּ לוֹ שׁוּם קְשָׁיִים שֶׁל הִסתַּגְלוּת לְחֶברַת הַסטוּדֶנטִים. לַבַּחוּר בַּעַל הַקוֹמָה הַגְּבוֹהָה וְהַיָּפָה הָיָה הֵילוּך (צוּרַת חַלִּיכָה) זָקוּף וּמיוּחָד. הוּא הִתלַבֵּשׁ תָּמִיד בְּהִידוּר. מַצַּב־רוּחוֹ הָיָה תָּמִיד עַלִּיז, וְתָמִיד הָיָה מוּכָן לְהִשתַּעֲשֵׁעַ. בְּקִיצוּר: סֵמֶל שֶׁל סטוּדֶנט צָעִיר, מְאוּשָׁר וַחֲסַר־דְּאָגוֹת.

הֶרצל חִיפֵּשׂ אִתָּנָר מַתְאִים לְצָעִיר מוֹדֶרנִי. וְהוּא מָצָא אֶת הָאִתָּנָר בַּאֲגוּדַת הַסטוּדֶנטִים "אַלבְּיָה". חַבְרֵי "אַלבְּיָה" הָיוּ מְפוּרסָמִים כְּבַחוּרִים אֲמִיצֵי־לֵב, חֲזָקִים

וְאֶלֶגאַנטִים. הֵם שָׁלְטוּ יָפֶה בְּאֶמְנוּת הַדוּ־קְרָב, בְּסַיִף וּבְחֶרֶב, וְנָהֲגוּ לַעֲרוֹךְ דוּ־קְרָב כְּדֵי לְפתוֹר סִכסוּכִים שׁוֹנִים בְּדֶרֶךְ שֶׁל כָּבוֹד. הֶרצל הִתקַבֵּל כְּ־שׁוּעָל־לָאֲגוּדָה. בְּגַאֲוָה חָבַשׁ אֶת הַמִּגבַּעַת הַכְּחוּלָה וְסָרַט הַזָּהָב – סְמלַי הָאַגוּדָה. כְּמוֹ כוּלָם – בִּיקֵר בְּנִשפֵי־בִּירָה, שָׁר שִׁירֵי סטוּדֶנטִים, שִׂיחֵק בְּקלָפִים וְשַׁחמָט, הִתנַהֵג כְּצִינִיקָן חָבִיב. יוֹתֵר מִכּוּלָם – הִשתַּמֵּשׁ בְּסִפרִיַּית הָאַגוּדָה.

בְּסִפרִיַּית הָאַגוּדָה נִתקַל בְּסִפרֵי הָאִידֵיאוֹלוֹג הָאַנ־טִישְׁמִי דֵיהרִינג. הַסטוּדֶנט הַנָּאֶה וְהָעַלִיז לֹא רָצָה

דיוקנו של הרצל כסטודנט צעיר

וינה — מראה כללי

הרצל הסטודנט למשפטים

לְהַאֲמִין, שֶׁגַּם בִּתְקוּפָה זוֹ מוֹפִיעִים עֲדַיִן סְפָרִים הַמְתָאֲרִים אֶת הַיְהוּדִים כַּעֲלוּקוֹת, הַמוֹצְצוֹת אֶת דַּם הַנוֹצְרִים. הֶרצל, שֶׁנּוֹלַד יְהוּדִי וְחָלַם עַל יְצִיאַת־מִצְרַיִם חֲדָשָׁה, הֶאֱמִין זֶה זְמַן רַב כִּי בְּעֶיַת הַיְהוּדִים נִפְתְּרָה, בְּעוֹלָם שֶׁבּוֹ שׁוֹלְטִים הַלִּיבֶּרַאלִיזְם, הַהוּמַאנִיוּת, הַמַּדָּע וְהַטֶּכנִיקָה.

לֹא עָבַר זְמַן רַב, וְהֶרצל נִפְגַּשׁ שׁוּב בְּמִפְלֶצֶת הָאַנטִישֶׁמִיוּת. אֲגוּדַת הַסטוּדֶנטִים עָרְכָה נֶשֶׁף לִכבוֹד הַקוֹמפוֹזִיטוֹר הַגֶרמָנִי וַאגנֶר. בְּאוֹתוֹ נֶשֶׁף קָם סטוּדֶנט, חֶבֶר אֲגוּדַת "אַלבְיָה", וְהִשמִיעַ הֶעָרוֹת אַנטִישֶׁמִיוֹת. הַקָהָל קִיבֵּל אֶת הַדְבָרִים בִּתשוּאוֹת. הֶרצל, שֶׁלֹא הִשתַתֵף בַּנֶשֶׁף, כָּתַב מִכתַב־מְחָאָה חָרִיף אֶל הַנָהֶלֶת הָאֲגוּדָה. הוּא כָּתַב: "אֲנִי יְהוּדִי. אַך גַם אִילוּ לֹא הָיִיתִי יְהוּדִי – הָיִיתִי מְגַנֶה אֶת הַתוֹפָעָה, בְּגלַל אַהֲבַת הָאֱמֶת וְהַחוֹפֶש". הוּא דָרַש מִן הָאֲגוּדָה לְהַסתַיֵג[1] מִדְבְרֵי הַסטוּדֶנט הַמַשמִיץ[2]. הָאֲגוּדָה לֹא הִסתַיְגָה. הֶרצל הִתפַטֵר מִן הָאֲגוּדָה.

אֵין זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁהַבְּעָיָה הַיְהוּדִית הִתחִילָה לְהַעֲסִיק אֶת הֶרצל. לֹא. הוּא חוֹלֵם לִהיוֹת סוֹפֵר. וְהוּא מְתַמֵסֵר עֲכשָׁיו כּוּלוֹ לְעִנְיָן זֶה.

פֶּרֶק ג׳

לִהיוֹת סוֹפֵר

הֶרצל כָּבָר סִיֵם אֶת לִימוּדָיו בְּהַצלָחָה. בְּיָדוֹ – תוֹאַר שֶׁל דוֹקטוֹר לְמִשפָּטִים. אַך עֲבוֹדָתוֹ בְּבֵית־הַמִשפָּט גוֹרֶמֶת לוֹ רַק שִׁיעֲמוּם וְרוֹגֶז.

מִסְבִיבוֹ פּוֹרְחִים חַיֵי־הָרוּחַ בַּמַמלָכָה הָאוֹסטרוֹ־הוּנגָרִית. וְגַם הוּא רוֹצֶה לִכתוֹב. כְּתִיבָה וּמַחשָׁבָה. רַק

נוֹשְׂאִים אֵלֶּה מְעַנְיְנִים אוֹתוֹ עַכְשָׁיו. רַק הֵם יְכוֹלִים לִגְרוֹם לוֹ סִיפּוּק. הוּא רוֹצֶה לִכְתוֹב מַחֲזוֹת. לְהִתְפָּרְסֵם. לִהְיוֹת יָדוּעַ. וְהוּא כּוֹתֵב מַחֲזֶה אַחַר מַחֲזֶה. אַךְ הַהַצְלָחָה עֲדַיִן רְחוֹקָה.

הוֹרָיו, וּבְיִחוּד אִמּוֹ, מְעוֹדְדִים אוֹתוֹ. הֶרצל עוֹזֵב אֶת עֲבוֹדָתוֹ הַמִּשְׂפָּטִית, וּמִתְמַסֵּר כּוּלוֹ לִכְתִיבָה. הוּא עוֹזֵב אֶת וִינָה וְנוֹסֵעַ לְבֶּרְלִין, בִּירַת הַתֵּיאַטְרוֹן. הוּא מְנַסֶּה לְעַנְיֵן מְנַהֲלֵי תֵּיאַטְרוֹן בְּמַחֲזוֹת שֶׁלּוֹ. הַצְּעִיר בַּעַל הַהוֹפָעָה הַנָּאָה וְהָאִישִׁיוּת הַמַּקְסִימָה מַצְלִיחַ לְהִתְחַבֵּב עַל כּוּלָם. הוּא מִתְקַבֵּל בְּרָצוֹן בְּכָל הַסָּלוֹנִים הַסְּפּוֹרוּתְיִים. הוּא מַצְלִיחַ גַּם לְפַרְסֵם כַּמָּה רְשִׁימוֹת בְּעִיתוֹנִים שׁוֹנִים. אַךְ שַׁעֲרֵי הַתֵּיאַטְרוֹן נִשְׁאָרִים סְגוּרִים בְּפָנָיו.

יָדִיד יְהוּדִי מְגַלֶּה לְהֶרצל אֶת "סוֹד" הַכִּישָׁלוֹן: "הַשֵּׁם שֶׁלְּךָ יְהוּדִי מְדַי... מַדּוּעַ אֵינְךָ עוֹשֶׂה מַה שֶּׁעָשׂוּ רַבִּים לְפָנֶיךָ? מַדּוּעַ אֵינְךָ מַחֲלִיף אֶת שִׁמְךָ בְּשֵׁם בַּעַל צְלְצוּל גֶּרְמָנִי?"

הֶרצל מְסָרֵב. הָעוּבְדָה שֶׁנּוֹלַד יְהוּדִי – אֵינָהּ מַטְרִידָה אוֹתוֹ. מֵעוֹלָם לֹא הִרְגִּישׁ אַפְלָיָה. לְהִתְבַּחֵשׁ לְמוֹצָאוֹ, וְאַפִּילוּ לִשְׁמוֹ? לֹא. זֹאת אֵין הוּא מוּכָן לַעֲשׂוֹת. "שֵׁם בַּעַל צְלְצוּל גֶּרְמָנִי לֹא יַשְׁפִּיעַ עַל הַהַצְלָחָה שֶׁלִּי" – הוּא אוֹמֵר לִידִידוֹ – "רַק הַכְּתִיבָה שֶׁלִּי תַּשְׁפִּיעַ. אִם אֶהְיֶה רָאוּי" – יְקַבְּלוּ אוֹתִי".

וְאוֹמְנָם מַצְלִיחַ הֶרצל כְּעִיתוֹנַאי, עַל־אַף שְׁמוֹ הַיְהוּדִי. הַפֶּלְיֶיטוֹנִים שֶׁלּוֹ מִתְחַבְּבִים עַל צִיבּוּר הַקּוֹרְאִים. בְּפֶלְיֶיטוֹנִים אֵלֶּה דָּן הֶרצל בַּמּוֹסָר הַחֶבְרָתִי.

בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה עָמְדוּ לְהָקִים בְּגֶרְמַנְיָה מַצֶּבֶת־זִכָּרוֹן לַמְשׁוֹרֵר הַגֶּרְמָנִי מִמּוֹצָא יְהוּדִי הַיינְרִיךְ הַיינֶה. גֶּרְמָנִים רַבִּים הִתְנַגְּדוּ לְכָךְ. גַּם הֶרצל הִבִּיעַ אֶת דַּעְתּוֹ בְּ"טַאג בּלַאט" – הָעִיתוֹן הֶחָשׁוּב שֶׁל בֶּרְלִין. כָּתַב

הֶרצל: "הָאוֹרְחִים הַמִּתְנַגְּדִים לְהַנְצִיחַ״ אֶת זִכְרוֹ שֶׁל הַיֶּינֶה – צוֹדְקִים. הַיֶּינֶה עֲדַיִן לֹא מֵת. הוּא עוֹמֵד בְּמִרְוַח מַצֵּבָה דְּמִיּוֹנִית, וּמִתְבּוֹנֵן בָּנוּ, אוֹרְחֵי הַזְּמַנִּים הַמּוֹדֶרְנִיִּים. הוּא מַבִּיט בַּתּוֹתָחִים הַגְּדוֹלִים שֶׁלָּנוּ וּבְשֹׁאֶר יְצִירוֹת הַקִּדְמָה וְהַטֶּכְנִיקָה וְשׁוֹאֵל: הַמַּדָּע עָזַר לָכֶם לְחוֹלֵל פְּלָאִים״; אַך מָה עֲשִׂיתֶם בְּקֶשֶׁר לְאוֹתוֹ דָּבָר שֶׁאֲנַחְנוּ הָיִינוּ מְכַנִּים אוֹתוֹ בְּשֵׁם הוּמַאנִיוּת?

מַה יָּכוֹל לְהָשִׁיב עַל כָּךְ הַצִּיבּוּר הַגֶּרְמָנִי? וְעַל־כֵּן מַצִּיעַ הֶרצל לְוַותֵּר עַל הַמַּצֵּבָה לְזִכְרוֹ שֶׁל הַיֶּינֶה. בִּמְקוֹם זֹאת מַצִּיעַ הוּא לְהָקִים מַצֵּבָה לַצָּבוּעַ (הִיפּוֹקְרִיט), שֶׁהוּא דְּמוּת אֱנוֹשִׁית נִצְחִית.

סוֹף־סוֹף מְאִירָה הַהַצְלָחָה פָּנִים גַּם לְהֶרצל הַמַּחֲזַאי. הַבּוּרג־תֵּיאַטר, הַתֵּיאַטרוֹן הַמַּלְכוּתִי שֶׁל וִינָה, עוֹמֵד לְהַצִּיג מַחֲזֶה שֶׁל הֶרצל. חֲבֵרוֹ שֶׁל הֶרצל, הַסּוֹפֵר הַמְּפוּרְסָם אַרתוּר שְׁנִיצְלֶר, שׁוֹלֵחַ מִבְרַק־בְּרָכָה לְהֶרצל. הוּא מַזְכִּיר לוֹ עֶרֶב סְתָיו מְאוּחָר, כַּאֲשֶׁר טִיְּלוּ שְׁנֵיהֶם לְפְנֵי גֶּדֶר הַקְּרָשִׁים שֶׁל הַבּוּרג־תֵּיאַטר... אוֹתוֹ עֶרֶב הֵעִיף הֶרצל מַבָּט צָטוּעַ אַך תָּקִיף עַל קִירוֹת הַתֵּיאַטרוֹן, וְאָמַר: "פַּעַם אַנִּיעַ לְכָאן". "וְהִנֵּה״ – מְסַיֵּם שְׁנִיצְלֶר – "הִנַּעְתָּ! הָעַקְבִיוֹת״ שֶׁבָּהּ שָׁאַפְתָּ לַמַּטָּרָה הִיא מַמָּשׁ נִפְלָאָה!״

פֶּרֶק ד׳

בְּעוֹל מִשְׁפָּחָה

בְּכָל שְׁנוֹת הַמַּאֲבָק עַל הַכָּרָה וּפִירסוּם הִשְׁתּוֹקֵק״ הֶרצל לְאִשָּׁה, שֶׁתִּהְיֶה חֲבֶרְתּוֹ בַּחַיִּים. אַך רַק עַכְשָׁיו, כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְמַעֲמָד מְכוּבָּד בָּעִיתוֹנוּת וּבַתֵּיאַטרוֹן, הֵעֵז

הרצל עם ילדיו
בחדר־עבודתו

הֶרצל לְהָקִים מִשפָּחָה. אַך הֶרצל לא זָכָה לַחֲוָיָה שֶׁל אַהֲבַת אֵמָּת, אֶלָא בְּיַלדוּתוֹ.

אֵין סָפֵק שֶׁהָאִיש הַמַזהִיר זָכָה לְהַצלָחָה רַבָּה אֵצֶל נָשִים. אַך הַצלָחוֹת אֵלֶה לא סִיפְּקוּ אוֹתוֹ. הוּא הָיָה יוֹתֵר מִדַי רוֹמַאנטִי, יוֹתֵר מִדַי בַּעַל־מוּסָר, מִכְּדֵי שֶׁיַהֲנֶה מִפְּרִי זָר, מִכֹּל הַבָּא לַיָד. בְּתוֹך לִבּוֹ הָיָה הָאִיש הַמַצלִיחַ בַּייִשָן וּמסתַגֵר. הוּא בִּיקֵש אֶת הָאַהֲבָה הָאֲמִיתִית, כְּמוֹ אוֹתוֹ עוֹלָם רוֹמַאנטִי שֶׁחִיפֵּש אֶת פֶּרַח הָאַגָדָה הַכָּחוֹל. הוּא חִיפֵּש אִשָה, שֶׁתִהיֶה לוֹ רַעיָה אוֹהֶבֶת, כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה אִמוֹ לְאָבִיו.

אַך נִישׂוּאָיו לא עָלוּ יָפֶה. לַמרוֹת שֶׁנוֹלְדוּ לוֹ שְׁלוֹשָה יְלָדִים – לא הִצלִיחַ לְהָקִים קֵן־מִשפָּחָה חַם. מְרִיבוֹת וְסִכסוּכִים הֵם עִנְיָן שֶׁל יוֹם־יוֹם בְּבֵיתוֹ שֶׁל הֶרצל.

בְּאֶחָד מִסִיפּוּרָיו הַפִילוֹסוֹפִיִים מְסַפֵּר הֶרצל עַל אָדָם אֶחָד, שֶׁאִשתּוֹ מֵרָה (שְׁתֵּי מֵרִים) אֶת חַיָיו. עַד שֶׁיוֹם אֶחָד בָּרַח הָאִיש מִפָּנֶיהָ לְאַפרִיקָה, וְנַעֲשָׂה שָׁם

חוֹקֵר וְאִישׁ־מַדָּע מְפוּרְסָם. "הַמַּדָּע חַיָּב תּוֹדָה לְאִשָּׁה זוֹ" – כּוֹתֵב הֶרצל. אֶחָד מִן הַבִּיוֹגְרַאפִים שֶׁל הֶרצל מֵעִיר: "מִי יוֹדֵעַ כַּמָּה חַיָּב הָעוֹלָם, וְכַמָּה חַיָּבִים הַיְּהוּדִים, לְנִישׂוּאִים אוּמְלָלִים אֵלּוּ"...

פֶּרֶק ה׳

שְׁנָאַת יִשְׂרָאֵל

הֶרצל זָכָה לְהַגִּיעַ לְשִׂיא הָאוֹשֶׁר: הָעִיתּוֹן הַוִּינָאִי בַּעַל הַשֵּׁם הָעוֹלָמִי "נוֹיֶה פְרַאיֶה פְרֶסֶה" הִצִּיעַ לוֹ לִהְיוֹת כָּתָב בְּפָארִיז. (בְּעָבָר נִיסָּה הֶרצל לְהִתְקַבֵּל לַעֲבוֹדָה קְבוּעָה בְּעִיתּוֹן זֶה פְּעָמִים מִסְפָּר – לְלֹא הַצְלָחָה). מָלֵא אוֹשֶׁר, כָּתַב לְהוֹרָיו: "מִשְׂרָה שֶׁל כָּתָב פָּארִיזִי – הֲרֵי זֶה קֶרֶשׁ־קְפִיצָה, מִמֶּנּוּ אֶקְפּוֹץ וְאֶתְרוֹמֵם לַמְּרוֹמִים, לְשִׂמְחַת לִבְּכֶם, הוֹרַי הַיְּקָרִים וְהָאֲהוּבִים".

הֶרצל יוֹצֵא לְפָארִיז. הוּא מָלֵא עֲדַיִן אַמְבִּיצִיוֹת אִישִׁיוֹת לְהַצְלָחָה בְּשׂדֵה הַסִּפְרוּת, הָעִיתּוֹנוּת וְהַתֵּיאַטְרוֹן. אֲבָל בְּפָארִיז מְחַכָּה לַגֶּבֶר הַצָּעִיר, בֶּן ה־31, פְּגִישָׁה עִם הַגּוֹרָל שֶׁעָלָיו רָמְזוּ לוֹ חֲלוֹמוֹת הַיַּלְדוּת.

בְּצָרְפַת הִתְחִילָה בְּאוֹתָם יָמִים פְּרִיחָה שֶׁל תְּנוּעָה אַנְטִישֵׁמִית. "תּוֹרַת הַנֶּגַע", פְּרִי רוּחָם שֶׁל אַנְטִישֵׁמִים גֶּרְמָנִים, מַכָּה שׁוֹרֶשׁ בְּצָרְפַת וּמַשְׁפִּיעָה עַל "פִילוֹסוֹפִים" צָרְפָתִים. דְּרִימוֹן מְחַבֵּר סֵפֶר בְּשֵׁם "צָרְפַת הַמְיוּהֶדֶת". הַסֵּפֶר נִמְכָּר בְּ־100,000 עוֹתָקִים (זוֹ אַחַת הַהַצְלָחוֹת הַסֶּנְסַאצְיוֹנִיּוֹת בַּמֵּאָה ה־19). כֹּל הַהִיסְטוֹרְיָה הָאֱנוֹשִׁית מִשְׁתַּקֶּפֶת בְּסֵפֶר זֶה בְּרַאי הָאַנְטִישֵׁמִיוּת.

דְּרִימוֹן טוֹעַן כִּי הָאֶמַנְסִיפַּאצְיָה שֶׁל יְהוּדֵי צָרְפַת בְּ־1791 הָיְתָה שְׁגִיאָה. הַיְּהוּדִים אֵינָם צָרְפָתִים, וְעַל־כֵּן אֵין הֵם רְאוּיִים לִזְכוּיוֹת אֶזְרָח. הֵם אוֹרְחִים הַמְנַצְּלִים

אֶת הַכְנָסַת־הָאוֹרְחִים שֶׁל הָעַמִּים הַמְאָרְחִים אוֹתָם כְּדֵי לְהִשְׁתַּלֵּט עֲלֵיהֶם. הֵם הוֹרְסִים אֶת הַמַּעֲמָד הַבֵּינוֹנִי הַנוֹצְרִי, וּמְרַכְּזִים בְּיָדֵיהֶם אֶת כֹּל הָרְכוּשׁ. לְדוּגְמָה: רוֹטְשִׁילְד.

לַיְהוּדִים יֵשׁ אוֹפִי שֶׁל גֶּזַע נָמוּךְ, וְהֵם מְקַלְקְלִים אֶת הָעֶרְכִים שֶׁל הַגֶּזַע הַצָּרְפָתִי הַגָּבוֹהַּ. הֵם אֲשֵׁמִים בַּנִּיוּוּן שֶׁל צָרְפַת. לְעוֹלָם לֹא יִתְבּוֹלְלוּ בְּתוֹךְ הָעָם שֶׁבּוֹ הֵם חַיִּים. תָּמִיד יִהְיוּ אֶלֶמֶנְט זָר, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַהִי אַהֲבַת מוֹלֶדֶת אֲמִיתִית. לְעוֹלָם יִהְיוּ הַיְהוּדִים מְדִינָה בְּתוֹךְ מְדִינָה. וְעַל־כֵּן: יֵשׁ לְבַטֵּל אֶת זְכוּיוֹת הַיְהוּדִים וּלְהַחֲרִים אֶת רְכוּשָׁם.

הרצל בשנת 1866

הֶרְצֶל הֵכִיר אֶת הַתְּנוּעוֹת הָאַנְטִישֶׁמִיּוֹת. אַךְ הֵן לֹא הִטְרִידוּ אוֹתוֹ בְּמִיוּחָד, כִּי הָיוּ אֵלֶּה תְּנוּעוֹת פְּרִימִיטִיבִיּוֹת, לְלֹא תְּפִיסַת־עוֹלָם אִינְטֶלֶקְטוּאָלִית. אַךְ בַּסֵּפֶר שֶׁל דְּרִימוֹן מָצָא הֶרְצֶל תְּפִיסַת־עוֹלָם שְׁלֵמָה, הַמְבוּסֶּסֶת עַל שִׂנְאַת יְהוּדִים. "אֲנִי חַיָּב הַרְבֵּה לְדְרִימוֹן עַל שִׁינּוּי הַהַשְׁקָפוֹת שֶׁלִּי", כָּתַב הֶרְצֶל מְאוּחָר יוֹתֵר.

כָּכָתַב הָעִיתוֹן הָיָה עַל הֶרְצֶל לִכְתּוֹב עַל מְאוֹרָעוֹת מְדִינִיִּים, חֶבְרָתִיִּים, אֱמָנוּתִיִּים וְכַלְכָּלִיִּים בְּבִירַת צָרְפַת. הֶרְצֶל הִצְלִיחַ תּוֹךְ זְמַן קָצָר לִקְשׁוֹר קְשָׁרִים בַּחוּגִים הַפּוֹלִיטִיִּים וְהַתַּרְבוּתִיִּים. הַכְּתָבוֹת שֶׁלּוֹ מִפָּארִיז הֵן מְלָאכֶת מַחְשֶׁבֶת מַמָּשׁ. אֵין אֲפִילוּ יְדִיעָה יְבֵשָׁה אַחַת. כֹּל כַּתָּבָה הִיא תְּמוּנָה חַיָּה וּמְלֵאָה.

מִפַּעַם לְפַעַם נִתְקָל הֶרְצֶל גַּם בִּבְעָיַת הָאַנְטִישֶׁמִיּוּת וְשִׂנְאַת הַיְהוּדִים. בְּמַאֲמָרִים וּבְכַתָּבוֹת שֶׁלּוֹ מְגַלֶּגֶל הֶרְצֶל עַל הָאַנְטִישֶׁמִים וְעַל הַטַּעֲנוֹת שֶׁלָּהֶם. אַךְ הָאַנְטִישֶׁמִיּוּת מַתְחִילָה לְהַטְרִיד אוֹתוֹ, וְלוּ גַּם בְּתַת־הַהַכָּרָה". הוּא מַתְחִיל לְהַרְגִּישׁ כִּי חַיֶּבֶת לִהְיוֹת אַלְטֶרְנָטִיבָה לַיְהוּדִים,

שֶׁהַגּוֹיִים אֵינָם רוֹצִים בָּהֶם. אַך מַהִי אוֹתָהּ אַלטֶרנָטִיבָה? עַל כָּך אֵין לוֹ תְשוּבָה.

בְּאוֹתָהּ תְקוּפָה נֶעֶרְכִים בְּפַאריז כַּמָה מִפגְשֵׁי דוּ־קְרָב בֵּין יְהוּדִים, רוּבָּם קְצִינֵי־צָבָא, וּבֵין נוֹצְרִים אַנטִישֶׁמִים. בְּאֶחָד מֵהֶם נֶהֱרָג קָצִין יְהוּדִי בֶּן 34. הֶרצל מַרגִישׁ הִזדַהוּת עִם הַקְצִינִים הַלוֹחֲמִים אֶת מִלחֶמֶת עַמָם. הַגֶבֶר הַמְבוּגָר, בֶּן הַשָלוֹשִׁים, מוֹצֵא אֶת עַצמוֹ מִתמַסֵר לַחֲלוֹמוֹת גְבוּרָה וְאוֹמֶץ בַּעֲלֵי אוֹפִי מוּזָר. הוּא רוֹצֶה לְהַכרִיחַ אֶת אֶחָד מֵרָאשֵׁי הַמַנהִיגִים הָאַנטִישֶׁמִיִים שֶׁל אוֹסטַרְיָה לְהִיפָגֵשׁ אִתּוֹ בִּדוּ־קְרָב.

הֶרצל חוֹשֵׁב גַם עַל הַתוֹצָאוֹת: אִם יְנַצֵחַ הָאַנטִישֶׁמִי וְהֶרצל יָמוּת – יִלמַד הָעוֹלָם מִן הַמִכתָבִים שֶׁיִשאֵיר, כִּי הוּא נָפַל קוֹרבָּן לִתנוּעָה שֶׁאֵין כְּמוֹהָ לְכִיעוּר וְאִי־צֶדֶק. מוֹתוֹ צָרִיך יִהיֶה לְזַעזֵעַ אֶת הַמוֹחוֹת וְהַלְבָבוֹת שֶׁל בְּנֵי־הָאָדָם.

אַך אִם יְנַצֵחַ הוּא, הֶרצל, וְיָרִיבוֹ יָמוּת – הֲרֵי שֶׁיִנָאֵם נְאוּם גָדוֹל בְּפנֵי בֵּית־הַמִשפָּט. הוּא יְסַפֵּר בְּפרוֹטרוֹט עַל מַצַב אֶחָיו הַיְהוּדִים, וְיַזעִיק אֶת חֶבֶר הַמוּשבָּעִים. הוּא יַאֲלִיץ (כִּרִיתִי) אֶת בֵּית־הַמִשפָּט לְהוֹצִיא אוֹתוֹ זַכַּאי.

הֶרצל מַאֲמִין כִּי 5–10 מַעֲרכוֹת דוּ־קְרָב יוּכלוּ לְשַנוֹת בְּאוֹפֶן מַהפְּכָנִי אֶת מַצַב הַיְהוּדִים... מִכָּאן שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא שוּם קֶשֶׁר בֵּין חֲלוֹם הַיְלדוּת עַל הַמְשִׁיחַ וּבֵין חֲלוֹמוֹת־פַּאריז...

בַּחוֹרֶף נוֹסֵעַ הֶרצל לְבַלוֹת חוּפשָׁה בְּעִיר־מַרפֵּא לְיַד וִינָה. שָׁם פּוֹגֵשׁ הוּא עִיתוֹנַאי מְפוּרסָם. הַשְנַיִים מְשׂוֹחֲחִים עַל עִנְיְנֵי אֱמָנוּת, תֵיאַטרוֹן וְסִפרוּת. וּלבַסוֹף מִתגַלגֶלֶת הַשִׂיחָה לַשְאֵלָה הַיְהוּדִית.

אוֹמֵר הֶרצל: שָׁנִים הִתעַיְמנוּ בְּגֶטוֹ, כְּגוּף זָר בְּתוֹך עַמִים שוֹנִים. אוּלַי אֵין זוֹ אַשמָתֵנוּ – אַך בְּתנַאֵי הַגֶטוֹ

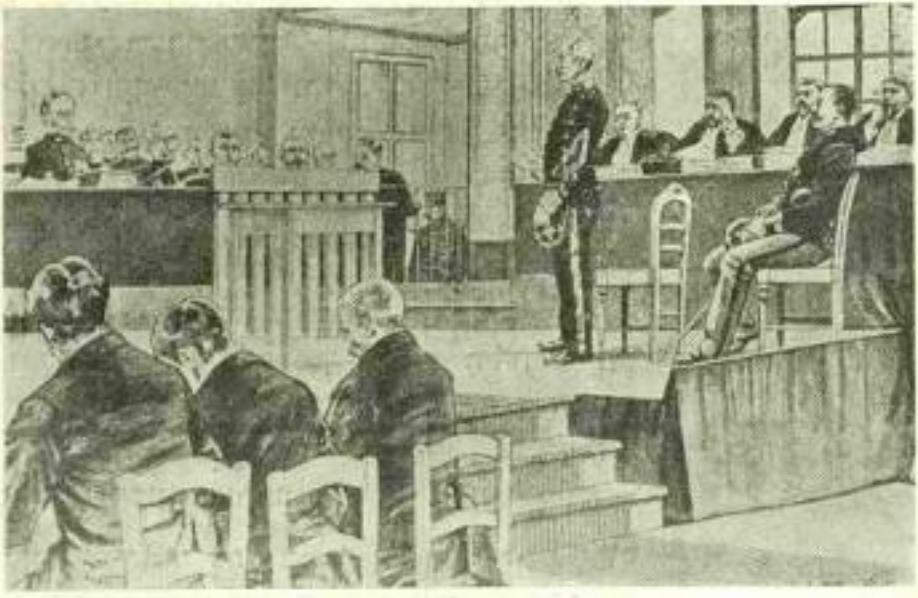
דָּבְקוּ בָּנוּ כַּמָּה תְּכוּנוֹת שֶׁאֵינָן אֲהוּבוֹת עַל הַחֶבְרָה. בִּגְלַל הַסֵּבֶל שֶׁעָבַר עָלֵינוּ – נַעֲשֵׂינוּ מְכוֹעָרִים. וַהֲרֵי בִּימֵי־קֶדֶם הָיִינוּ עַם גֵּא וְנֶהְדָּר. אָז יָדַעְנוּ לְהָגֵן עַל עַצְמֵנוּ בִּגְבוּרָה נִפְלָאָה. אֵין סָפֵק שֶׁאָנוּ עַם מוּכְשָׁר מְאוֹד. הֲרֵי בְּמֶשֶׁךְ 2000 שָׁנָה נִיסּוּ לְהַשְׁמִיד אוֹתָנוּ וְלֹא הִצְלִיחוּ. אֶבָל יִיתָּכֵן שֶׁדַּוְוקָא הָאַנְטִישֶׁמִיּוּת תַּצְלִיחַ לְהַחֲזִיר לָנוּ אֶת הַתְּכוּנוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁאָבְדוּ לָנוּ. אֵין מִתְנַכְּרִים עַם אֶלָּא בְּעֲזֶרֶת קְשָׁיִים. וְהַקְּשָׁיִים יַכְרִיחוּ אוֹתָנוּ לַחֲשׁוֹב, לִמְצוֹא פִּתְרוֹן לַבְּעָיָה. הַיְּהוּדִים יִהְיוּ מוּכְרָחִים לְהִסְתַּגֵּל לַסְּבִיבָה שֶׁלָּהֶם. הֵם יִהְיוּ לְאֻזְרָחִים כְּמוֹ כּוּלָּם. בְּאוֹסְטְרִיָה יִהְיוּ אוֹסְטְרִים, בְּצָרְפַת – צָרְפָתִים, בְּגֶרְמַנְיָה – גֶּרְמָנִים.

חֲבֵרוֹ הָעִיתוֹנַאי שָׁתַק בְּמֶשֶׁךְ זְמַן רַב. וְרַק לְבַסּוֹף הֵעִיר הֶעָרָה קְצָרָה: "אוֹ, כֵּן, אֲבָל זוֹהִי תְּפִיסָה הִיסְטוֹרִית עוֹלָמִית".

בָּעֶרֶב יָצָא הֶרְצֶל לְטַיֵּל בְּכִכָּרָה. הוּא הִרְהֵר עֲדַיִן בַּשִּׂיחָה שֶׁהָיְתָה לוֹ בַּבּוֹקֶר עִם יְדִידוֹ הָעִיתוֹנַאי. הוּא הֵמְשִׁיךְ לְפַתֵּחַ אֶת הָרַעְיוֹן שֶׁל הִסְתַּגְּלוּת לַסְּבִיבָה, וְאָז שָׁמַע פִּתְאוֹם אָדָם קוֹרֵא אַחֲרָיו בְּרָחוֹב: "יְהוּדִי חָזִיר!"

בְּרַגַּע הָרִאשׁוֹן רָצָה לְקַפֵּץ מִן הַמֶּרְכָּבָה וּלְהַכּוֹת אֶת הָאִישׁ. אֲבָל מִיָּד הִתְחָרֵט.

"נִדְמֶה לִי שֶׁהַתְּפִיסָה הַהִיסְטוֹרִית־עוֹלָמִית – לֹא תַּעֲזוֹר כָּאן" – הִרְהֵר בְּקוֹל רָם.

אלפרד דרייפוס
לפני שופטיו

פֶּרֶק ו׳

מִשְׁפַּט דְרֵיפוּס

הֶרצל הַצָּעִיר כְּבָר בָּשֵׁל לְשִׁנּוּי־עֲרָכִים׳. וְהִנֵּה בָּא הַגּוֹרָל, בְּדמוּת מִשְׁפַּט דְרֵייפוּס – וְהֶחֱזִיר אֶת הֶרצל אֶל עַמּוֹ, וְלָעָם נָתַן אֶת הַמַּנהִיג אֲשֶׁר עָלָיו חָלַם.

צָרְפַת הָיְתָה כְּמֶרקָחָה׳. תְּעוּדוֹת צְבָאִיוֹת סוֹדִיוֹת בְּיוֹתֵר שֶׁל הַמַּטכ״ל (הַמַּטֶּה הַכְּלָלִי) – נִמכְּרוּ עַל־יְדֵי מְרַגֵּל לַצִּירוּת הַגֶּרמָנִית בְּפָארִיז. בָּרוּר שֶׁרַק קָצִין גָּבוֹהַ יָכוֹל הָיָה לְהַשִּׂיג אוֹתָן הַתְּעוּדוֹת. מִיהוּ אוֹתוֹ קָצִין בּוֹגֵד?

לִקצִינֵי הַמַּטכ״ל הַצָּרְפָתִי הָיָה בָּרוּר: הַקָּצִין אַלפְרֶד דְרֵייפוּס, אוֹתוֹ יְהוּדִי בַּעַל שֵׁם גֶּרמָנִי – הוּא־הוּא הַבּוֹגֵד, וְהוּא מָכַר אֶת הַתְּעוּדוֹת. אוּמְנָם לֹא הָיוּ מִסמָכִים שֶׁהִצבִּיעוּ עַל אַשמָתוֹ שֶׁל דְרֵייפוּס. דָּבָר זֶה

לא הפריע ל־"פטריוטים" הצרפתים. הם זיפו מסמכים.

בית־דין צבאי מצא את דרייפוס אשם. דרייפוס הוכרז כבוגד במולדת. הדרגות הצבאיות וכל אותות הכבוד – נשללו (לקחו אותן) ממנו. הוא נידון לגירוש לאי נידח לכל ימי חייו.

זה היה משפט שעורר סערה בעולם כולו. הרבה נחשים אנטישמיים השתמשו בהזדמנות כדי להרעיל את העולם בשנאה הארסית שלהם. במשך 50 ימי המשפט הם הציגו את היהודים כזרים ובוגדים, שיש לשלול מהם את כל הזכויות הפוליטיות, האנושיות והאזרחיות.

מצד שני עורר המשפט גם את כל אנשי המצפון בעולם. הם לא יכלו להשלים עם ההליכים (הפרוצדורה) של המשפט, שלא נתן לדרייפוס אפשרות להגן על עצמו. היה ברור שמשפט זה אינו משפט צדק, וכי דרייפוס אשם רק מפני שנולד יהודי.

הרצל, שהיה כתב העיתון "נויה פראיה פרסה" בפאריז, סיקר את המשפט מתחילתו ועד סופו. הוא כתב על המשפט בכשרון ובסנגון מברזיק, כרניל. אך שלא כרניל, הזדהה עם גיבור הטרגדיה היהודי, אלפרד דרייפוס, כאילו היה הוא עצמו ובשרו.

ביום שבו נשללו אותות־הכבוד מהקפיטן דרייפוס כתב הרצל בעיתונו:

הרבה סקרנים באו בבוקר חורפי מעורפל זה, לחצר בית־הסוהר הצבאי. רבים מהם היו קצינים. ורבים באו עם הגבירות שלהם. מחוץ לחצר בית־הסוהר חיכה המון רב. זהו אותו המון הנוהג לבוא ולראות כאשר מוציאים אדם להורג. בשעה תשע

הִתמַלְאָה הֶחָצֵר הָעֲנָקִית בְּפלוּגוֹת צָבָא. הֵם הִסתַדְּרוּ בְּטוּר מְרוּבָּע. חֲמֵשֶׁת־אֲלָפִים חַיָּלִים עָמְדוּ בַּסַּך. בָּאֶמצַע רָכַב גֶּנֶרָאל עַל סוּסוֹ. הוֹצִיאוּ אֶת אַלפְרֶד דרַייפוּס לֶחָצֵר. הוּא הָיָה לָבוּשׁ בְּמַדֵּי סֶרֶן. אַרבָּעָה אַנשֵׁי־צָבָא הוֹלִיכוּ אוֹתוֹ עַד לַגֶּנֶרָאל. הַגֶּנֶרָאל הִזדַקֵּף וְאָמַר: "אַלפְרֶד דרַייפוּס, אֵינְךָ רָאוּי לָשֵׂאת נֶשֶׁק. בְּשֵׁם הָעָם הַצָּרְפָתִי, אֲנִי שׁוֹלֵל מִמְּךָ אֶת הַכָּבוֹד! יְבוּצַע פְּסַק־הַדִּין!"

בְּרֶגַע זֶה הֵרִים דרַייפוּס אֶת יְמִינוֹ וְקָרָא:

"אֲנִי נִשבָּע וּמַצהִיר: אַתָּה שׁוֹלֵל אֶת כְּבוֹדוֹ שֶׁל אָדָם חָף מִפֶּשַׁע. תְּחִי צָרְפַת!"

בְּאוֹתוֹ רֶגַע נִשמַע רַעַשׁ תוֹפִים. חַיִל הַתחִיל לְתלוֹשׁ (לִקרוֹעַ) אֶת הַכַּפתוֹרִים וְהַסָּרָטִים מֵעַל מַדָּיוֹ שֶׁל דרַייפוּס. דרַייפוּס שָׁמַר עַל עֲמִידָה מְכוּבֶּדֶת. קְבוּצָה שֶׁל קְצִינִים צָעֲקָה לְעֶברוֹ: "יוּדַאס!" "בּוֹגֵד!"

דרַייפוּס עָנָה לָהֶם: "אֲנִי אוֹסֵר עֲלֵיכֶם לְגַדֵּף (לְקַלֵּל) אוֹתִי! אֲנִי חָף־מִפֶּשַׁע!"

הֶהָמוֹן בַּחוּץ צָעַק "מָוֶת לַבּוֹגֵד! מָוֶת לַיְהוּדִים!"

"מָוֶת לַיְהוּדִים! מָוֶת לַיְהוּדִים!"

הֶרצל הָיָה נִסעָר. קְרִיאָה זוֹ, שֶׁאוֹתָהּ שָׁמַע מֵאוֹת פְּעָמִים בְּאוֹתוֹ יוֹם, לֹא נָתְנָה לוֹ מָנוֹחַ. בְּגַלַּל יְהוּדִי אֶחָד – הַטוֹעֵן שֶׁהוּא חָף־מִפֶּשַׁע – רוֹצִים לְהָרוֹג אֶת כֹּל הַיְהוּדִים! וְאֵיפֹה? דַּווקָא בְּצָרְפַת הַתַּרבוּתִית, מֵאָה שָׁנָה לְאַחַר הַהַכרָזָה עַל זְכוּיוֹת־הָאָדָם! הֶרצל הֵבִין כִּי עָמוֹק־עָמוֹק בְּלֵב הָעָם חָיָה וְקַיֶּמֶת שִׂנאַת הַיְהוּדִים; וְאֵין כֹּל תְּקוָוה שֶׁהַשִּׂנאָה תֵּעָלֵם מִן הָעוֹלָם, לְמרוֹת הַהַשׂכָּלָה, הַטֶּכנִיקָה וְהַמַּדָּע.

בְּיוֹמָנוֹ כּוֹתֵב הֶרצל: "שְׁאֵלַת הַיְהוּדִים לֹא תִיפָּתֵר עַל־יְדֵי הִסתַגְּלוּת (שֶׁל הַיְהוּדִים לַשְּׁכֵנִים שֶׁלָּהֶם) אוֹ סוֹבְלָנוּת (טוֹלֶראַנְטִיוּת). מַה נַּקווָה מֵעַמִּים אֲחֵרִים?

פֶּרֶק ז׳

אַבְזָרֵהּ מִמִּילְיוֹנֶרִים

בְּעָיַת הַיְהוּדִים – מְמַלֵּאת עַתָּה אֶת לִבּוֹ שֶׁל הֶרְצֶל. הוּא מְחַפֵּשׂ פִּתְרוֹן לִבְעָיָה זוֹ בְּכָל הַלַּהַט־נֶפֶשׁ שֶׁלּוֹ, הַהִתְלַהֲבוּת, הַמֶּרֶץ וְהַכִּשְׁרוֹן.

בְּשָׁלָב רִאשׁוֹן חוֹשֵׁב הֶרְצֶל עַל תּוֹכְנִית שֶׁל עֶזְרָה לִבְנֵי הָעָם הֶעָנִיִּים, חַסְרֵי הַהַשְׂכָּלָה וְהַזְּכוּיוֹת. הוּא מַאֲמִין כִּי הָעֲשִׁירִים הַיְהוּדִים חַיָּבִים לַעֲזוֹר לִבְנֵי עַמָּם הֶעָנִיִּים.

בְּשָׁלָב שֵׁנִי חוֹשֵׁב הֶרְצֶל עַל אֶפְשָׁרוּת לִפְתּוֹר אֶת בְּעָיַת הַיְהוּדִים בְּאֶמְצָעוּת פְּעוּלָה פּוֹלִיטִית עוֹלָמִית. (הַשָּׁנָה הִיא 1895. מִלְחֶמֶת סִין־יַפָּאן מְסַתַּיֶּמֶת בְּ״שָׁלוֹם שִׁימוֹנְסְקִי״, שֶׁכּוֹפוֹת״ הַמַּעֲצָמוֹת עַל יַפָּאן, הַמְדַכְּאוֹת אֶת סִין. פְּעוּלָה זוֹ שֶׁל הַמַּעֲצָמוֹת הַגְּדוֹלוֹת מְעוֹרֶרֶת אֶת הֶרְצֶל לְהַאֲמִין שֶׁיִּתָּכֵן לִפְתּוֹר גַּם אֶת בְּעָיַת הַיְהוּדִים בְּעֶזְרַת הַמַּעֲצָמוֹת הָעוֹלָמִיּוֹת).

הברון מורים הירש

הֶרְצֶל, כְּמוֹ מֹשֶׁה, יוֹצֵא אֶל אֶחָיו. הַחֲלוֹמוֹת מִימֵי הַיַּלְדוּת, עַל הַשְּׁלִיחוּת שֶׁהֻטְּלוּ עָלָיו מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, הוֹפְכִים לְעִנְיָן קוֹנְקְרֶטִי יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

בְּמַאי 1895, כּוֹתֵב הֶרְצֶל תַּזְכִּיר (מֶמוֹרַאנְדוּם) לַבָּרוֹן הִירְשׁ, אוֹתוֹ תַּזְכִּיר שֶׁהַבְּיוֹגְרַאפִים שֶׁלּוֹ רוֹאִים בּוֹ אֶת פְּעוּלָתוֹ הַצִּיּוֹנִית הָרִאשׁוֹנָה.

הַבָּרוֹן הַיְהוּדִי מוֹרִיס הִירְשׁ נֶחְשָׁב בְּאוֹתָם הַיָּמִים לְאַחַד הָאֲנָשִׁים הָעֲשִׁירִים בְּיוֹתֵר בָּעוֹלָם וּלְפִילַאנְטְרוֹפּ יְהוּדִי גָּדוֹל. הוּא תָּמַךְ בְּסִכּוּמִים גְּדוֹלִים בְּמוֹסְדוֹת הַחִינּוּךְ שֶׁל כִּי״חַ (חֶבְרַת כָּל יִשְׂרָאֵל חֲבֵרִים) בְּאַרְצוֹת הָאִיסְלָאם. כְּמוֹ־כֵן עָזַר לִיהוּדִים עֲנִיִּים בְּרוּסְיָה. בְּשָׁנַת

1891 יָסַד הַבָּרוֹן אֶת חֶבְרַת יק״א (אִירגוּן לְהִתְיַשְׁבוּת יְהוּדִים). חֶבְרָה זוֹ עוֹדְדָה הַגִּירָה (אֶמִיגְרַאצְיָה) שֶׁל יְהוּדִים עֲנִיִּים מֵרוּסְיָה לְאַרְגֶּנְטִינָה. הַבָּרוֹן רָכַשׁ שִׁטְחֵי קַרְקַע עֲצוּמִים בְּאַרְגֶּנְטִינָה, וְקִיְּוָה לְהוֹצִיא שְׁלוֹשָׁה מִילְיוֹן יְהוּדִים חַסְרֵי־כֹּל מֵרוּסְיָה וְלַהֲפוֹךְ אוֹתָם לְעַם שֶׁל אִיכָּרִים וְעוֹבְדֵי־כַּפַּיִם. הָיוּ יְהוּדִים שֶׁנִּיסּוּ לְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו לִרְכּוֹשׁ קַרְקָעוֹת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. אַךְ הַבָּרוֹן הִירֵשׁ חָשַׁב שֶׁאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל אֵינָהּ מַתְאִימָה לְתַפְקִיד זֶה מִבְּחִינָה כַּלְכָּלִית וּפּוֹלִיטִית.

הֶרְצֶל לֹא יָדַע דָּבָר עַל פְּעוּלוֹת הַהִתְיַשְּׁבוּת הַגְּרַאנְדִיוֹזִיּוֹת שֶׁל הַבָּרוֹן הִירֵשׁ. הוּא שָׁמַע רַק שְׁמוּעוֹת כְּלָלִיּוֹת, כִּי לִבּוֹ שֶׁל הַבָּרוֹן פָּתוּחַ לְאָחָיו הַיְּהוּדִים.

הֶרְצֶל פָּנָה וּבִיקֵשׁ רַאְיוֹן עִם הַבָּרוֹן. הַפִּילַאנְטְרוֹפּ הַיָּדוּעַ נִיסָּה לְהִתְחַמֵּק[יט] מִן הַפְּגִישָׁה. אַךְ הֶרְצֶל עָמַד עַל שֶׁלּוֹ, וְהַפְּגִישָׁה הִתְקַיְּמָה. לִקְרַאת הַפְּגִישָׁה הִתְלַבֵּשׁ הֶרְצֶל בִּצְנִיעוּת וּבְקַפְּדָנוּת[כ]. אֶת הַכְּפָפוֹת הַלְּבָנוֹת, שֶׁקָּנָה לְכְבוֹד הַפְּגִישָׁה, לָבַשׁ בְּכַוָּונָה יוֹם שָׁלֵם לִפְנֵי כֵּן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכִּירוּ בָּהֶן שֶׁהֵן חֲדָשׁוֹת. ״אֵין לְהַרְאוֹת לָעֲשִׁירִים שֶׁמִּתְבַּטְלִים[כא] בִּפְנֵיהֶם״ – הִסְבִּיר. הוּא הִתְכּוֹנֵן יָפֶה לַפְּגִישָׁה, וְהֵכִין תַּזְכִּיר לְאוֹרֶךְ 22 עַמּוּדִים. אַךְ הַבָּרוֹן הָיָה קְצַר־רוּחַ.

הֶרְצֶל פָּתַח וְאָמַר: ״הַדְּבָרִים שֶׁאֲנִי עוֹמֵד לוֹמַר לְךָ יֵרָאוּ פְּשׁוּטִים מְדַי, וְאוּלַי דְּמְיוֹנִיִּים מְדַי. אַךְ אֲנָשִׁים הוֹלְכִים דַּווְקָא אַחֲרֵי רַעְיוֹנוֹת פְּשׁוּטִים וְדִמְיוֹנִיִּים. וּבְכֵן: כְּדֵי לְפַמֵּר אֶת בְּעָיַת הַיְּהוּדִים חַיָּבִים אָנוּ לְהָקִים, רֹאשִׁית לַכֹּל, מֶרְכָּז מְדִינִי. אַלְפַּיִם שָׁנָה חָיִינוּ בְּלִי הַנְהָגָה אַחִידָה לָעָם הַיְּהוּדִי. שֵׁנִית: יֵשׁ לְבַטֵּל אֶת הַפִּילַאנְטְרוֹפְיָה. אָסוּר לְגַדֵּל ״שׁוֹעֲרִים״[כב]. הַשְׁוֹעֲרוּת מְנַוְּלָת[כג] אֶת הָאָדָם״...

הֶרצל הִמשִׁיך לְהַרצוֹת אֶת הָרַעיוֹנוֹת שֶׁלוֹ. כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ לָעֲמוּד הַשִּׁשִּׁי וְדִיבֵּר עַל הַהֶכרַח לְהַעֲלוֹת אֶת רָמַת הַהַשׂכָּלָה שֶׁל הַיְהוּדִים, הִפסִיק אוֹתוֹ הַבָּרוֹן.

"לֹא... לֹא... לֹא... זֹאת הַצָּרָה שֶׁלָּנוּ... הַיְהוּדִים רוֹצִים תָּמִיד לִהיוֹת לְמַעלָה... יֵשׁ לָנוּ יוֹתֵר מִדַּי אִינטֶ־לִיגֶנטִים. אֲבָל אֵין לָנוּ אִיכָּרִים יְהוּדִים. אֵין אָנוּ אֲנָשִׁים הַמּוֹצִיאִים לֶחֶם מִן הָאָרֶץ... הַדֶּרֶך הַנְּכוֹנָה לְפִתרוֹן בְּעָיַת הַיְהוּדִים הִיא הַגִּירָה וְהִתיַשְׁבוּת עַל הַקַּרקַע".

הֶרצל לֹא יָכוֹל הָיָה לְהִתאַפֵּק, וְהִפסִיק אֶת הַבָּרוֹן הִירש: "אֲבָל גַּם אֲנִי מִתכַּוֵּן לַהַגִּירָה וּלהִתיַשְׁבוּת. אֵלֶך לַקֵּיסָר הַגֶּרמָנִי וְאוֹמַר לוֹ: אָנוּ זָרִים בְּאַרצְךָ. לֹא נוֹתְנִים לָנוּ לְהִיטָמַע[יט]. וְאָנוּ גַּם לֹא יְכוֹלִים לְהִיטָמַע. תֵּן לָנוּ לָצֵאת".

הַבָּרוֹן הִירש חִיֵּך לְעַצמוֹ. "וּמֵעַיִן תִּקַּח כֶּסֶף?" – שָׁאַל – "אִם אַתָּה תְּקַוֶּה לְעֶזרָתוֹ שֶׁל הַבָּרוֹן רוֹטשִׁילד – הוּא לֹא יַחתוֹם לְךָ אֲפִילוּ עַל הַמְּאָה שֶׁל 500 פרַאנק".

הֶרצל לֹא שָׁמַע אֶת הַמִּלִּים הָאַחֲרוֹנוֹת. כְּאִילוּ מִתּוֹך חֲלוֹם קָרָא: "אֲנִי אַכרִיז מִלווָה יְהוּדִי בֵּין־לְאוּמִי. אֲנִי אַגִּיַּס עֲשָׂרָה מִילִיוֹן פרַאנק"...

"פַּנטַסיָה" – אָמַר הַבָּרוֹן הִירש. "הַיְהוּדִים הָעֲשִׁ־רִים אֲגוֹאִיסטִים. אֵינָם נוֹתְנִים דָּבָר... הֵם אֵינָם מִתעַנְיְנִים בְּסֵבֶל שֶׁל הָאַחִים הָעֲנִיִּים".

לְאַחַר הַפְּגִישָׁה, שָׁב הֶרצל וְכָתַב לַבָּרוֹן הִירש: "כֶּסֶף יְהוּדִי נִמצָא בְּשֶׁפַע – כַּאֲשֶׁר מְדוּבָּר עַל מִלווָה לְסִין, אוֹ בְּנִיַּת מְסִילַת־בַּרזֶל בְּאַפרִיקָה, אוֹ בְּשִׁבִּיל כָּל תּוֹכנִית הַרפַּתקָנִית שֶׁבָּעוֹלָם. הָאוּמָנָם לֹא נוּכַל לְהַשִּׂיג כֶּסֶף לְמַעַן הַדָּבָר הֶעָמוֹק בְּיוֹתֵר, הַקָּרוֹב בְּיוֹתֵר, וְהַמְּעַנֶּה[יט] בְּיוֹתֵר, לְמַעַן פִּתרוֹן בְּעָיַת הַיְהוּדִים?

פֶּרֶק ח׳

צִירֵי לֵידָה

הַיָּמִים שֶׁאַחֲרֵי הַפְּגִישָׁה עִם הַבָּרוֹן הִירש הֵם יְמֵי קַדַּחַת שֶׁל כְּתִיבָה. הֶרצל כּוֹתֵב וְכוֹתֵב. הוּא כּוֹתֵב בַּהֲלִיכָה, בִּשכִיבָה, בָּרְחוֹב, בִּשעַת הָאֲרוּחוֹת וּבַמִּיטָה. הוּא כּוֹתֵב עַל־גַּבֵּי פְּתָקִים וְעַל־גַּבֵּי דַּפִּים.

אֵין זֶה סוֹג הַכְּתִיבָה שֶׁהֶרצל הָיָה רָגִיל בָּהּ. לֹא אַמבִּיצִיָּה סִפרוּתִית דוֹחֶפֶת אוֹתוֹ לִכתִיבָה. הוּא כּוֹתֵב מִתּוֹך דַּחַף (אִימפּוּלס) עָמוֹק אֶת עִיקָּרֵי הַתּוֹכנִית שֶׁלּוֹ לְפִתרוֹן בְּעָיַת הַיְּהוּדִים. הָעֲבוֹדָה הַבִּלתִּי פּוֹסֶקֶת אֵינָהּ מְעַיֶּפֶת אוֹתוֹ. לְהֵפֶךְ: הִיא גּוֹרֶמֶת לוֹ הָקָלָה. אַגַּב כְּתִיבָה מִשתַּחרְרוֹת הַמַּחשָׁבוֹת הַמַּסעִירוֹת אוֹתוֹ. הוּא אֵינוֹ מְעַבֵּד תוֹכנִית לְפִתרוֹן. הַתּוֹכנִית כְּאִילוּ מְעַבֶּדֶת אוֹתוֹ. הוּא כּוֹתֵב מִתּוֹך כּוֹרַח. כְּמוֹ מִתּוֹך הֶזַיַת טֵירוּף.

הַהִתנַהֲגוּת שֶׁל הֶרצל, בְּאוֹתָם יָמִים, מַפלִיאָה״י אֶת מַכָּרָיו וִידִידָיו. מַה קָּרָה לְאִישׁ־הַחֶברָה הַמַּברִיק? מַה קָּרָה לַצִּינִיקָן הֶחָבִיב, הַמּוּכָן תָּמִיד לִשמוֹעַ וּלסַפֵּר בְּדִיחָה טוֹבָה וּשנוֹנָה? מַה זֶּה נִתפַּס פִּתאוֹם לְמִין עִנְיָן כְּמוֹ שְׁאֵלַת הַיְּהוּדִים? אוּלַי מַתאִימָה הִתנַהֲגוּת כָּזוֹאת לְמִין יְהוּדִי עָלוּב מִמִּזרַח־אֵירוֹפָּה; אֲבָל מַה לְּעִנְיָן זֶה וּלהֶרצל־שֶׁלָּהֶם?

יָדִיד קָרוֹב שֶׁל הֶרצל סִיפֵּר:

הָיינוּ נִפגָּשִׁים יוֹם־יוֹם. פִּתאוֹם נֶעֱלַם. בְּמֶשֶׁך שְׁבוּעַיִם לֹא הִצלַחתִּי לִפגוֹש בּוֹ. הָיִיתִי בָּטוּחַ שֶׁעָזַב אֶת פָּאריז וְנָסַע לְחוּפשָׁה. יוֹם אֶחָד אֲנִי מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ מִכתָּב: הוּא מְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי לָסוּר (לְהִיכָּנֵס) לְבֵיתוֹ בְּעִנְיָן דָּחוּף. דָּאַגתִּי. חָשַׁשתִּי שֶׁקָּרָה אָסוֹן. מִיהַרתִּי לְבֵיתוֹ. דָּפַקתִּי עַל הַדֶּלֶת.

וְהֶרצל עַצמוֹ פָּתַח אוֹתָהּ לְפָנַי. הָיָה לוֹ מַראֶה מַבהִיל. הַלְחַיִים הָיוּ שְׁקוּעוֹת״. הַפָּנִים חִיוּרוֹת כְּפנֵי חוֹלֶה. בְּעֵינָיו הָיָה בָּרָק מוּזָר. שְׂעָרוֹ הָיָה פָּרוּעַ, כְּאִילוּ לֹא הִסתָּרֵק זֶה זְמַן רַב, וּבגָדָיו הָיוּ תְּלוּיִים עָלָיו בְּרִישׁוּל״. זֶה הָיָה מְשוּנֶה מְאוֹד לִראוֹת בְּמַצָּב כָּזֶה אֶת הֶרצל הֶהָדוּר וְהַמַּקפִּיד עַל הַהוֹפָעָה שֶׁלוֹ.

יָשַׁבתִּי בְּחַדרוֹ, לְיַד שוּלחַן־הַכְּתִיבָה הַגָּדוֹל. הֶרצל פָּנָה אֵלַי בְּלַחַשׁ, וּבקוֹל מָלֵא מִיסתוֹרִין: ״שְׁמַע נָא, יְדִידִי... כְּבָר שְׁבוּעַיִים אֲנִי ׳מִתחַבֵּא׳ כָּאן, בַּחֲדַר־הָעֲבוֹדָה שֶׁלִּי. אֵינִי יָשֵׁן. אֵינִי יָכוֹל לֶאֱכוֹל. מַהפֶּכָה עוֹבֶרֶת עָלַי״.

הֶרצל הֵנִיף יָדוֹ לְעֵבֶר שוּלחַן הַכְּתִיבָה הֶעָמוּס נְיָרוֹת – ״כֹּל הַדַּפִּים שֶׁאַתָּה רוֹאֶה כָּאן עַל הַשּׁוּלחָן, הֵם סֵפֶר חָדָשׁ. כָּתַבתִּי אוֹתוֹ יוֹם וָלַיְלָה. זֶה סֵפֶר הַמַּה־

חדר־עבודתו של הרצל (נמצא היום במוזיאון הרצל בירושלים)

פֶּכָה שֶׁלִּי״... הוּא נָעַץ בִּי עֵינַיִם חוֹדְרוֹת וְהִדְגִּישׁ: ״הַמַּהֲפֵכָה שֶׁלָּנוּ, שֶׁל הַיְּהוּדִים״...

לֹא יָדַעְתִּי מַה לוֹמַר. הַמַּרְאֶה הֶעָלוּב שֶׁל הֶרְצֶל, גַּל הַנְּיָרוֹת הַמְּפוּזָר מִסָּבִיב וְהַדְּבָרִים שֶׁאָמַר, גָּרְמוּ לִי מְבוּכָה. לְבַסּוֹף הִתְחַזַּקְתִּי וְאָמַרְתִּי בַּעֲדִינוּת: ״נִדְמֶה לִי שֶׁאַתָּה חוֹלֶה, יַקִּירִי. כְּדַאי שֶׁתִּגַּשׁ לְרוֹפֵא. אַתָּה זָקוּק לִמְנוּחָה״.

״לֹא״ – עָנָה לִי הֶרְצֶל – ״לֹא אֵלֵךְ לָרוֹפֵא. אֲנִי אֵלֵךְ לְרוֹטְשִׁילְד. אֲנִי אוֹכִיחַ לוֹ... כָּל הַמִּילְיוֹנִים שֶׁהוּא נוֹתֵן לִצְדָקָה אֵינָם שָׁווִים דָּבָר – אִם לֹא תָּקוּם מְדִינַת הַיְּהוּדִים״.

הַבָּרוֹן הִירְשׁ צָדַק. אָסוּר לִסְמוֹךְ עַל מִילְיוֹנֶרִים. אוּמְנָם פָּתַח הַבָּרוֹן רוֹטְשִׁילְד אֶת לִבּוֹ וְכִיסָיו לְמַפְעֲלֵי עֲזָרָה רַבִּים לְמַעַן אֶחָיו הַיְּהוּדִים. גַּם לְאִיכָּרִים שֶׁעָלוּ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל עָזַר. אַךְ הַתּוֹכְנִית לְהָקִים מְדִינָה יְהוּדִית בְּעֶזְרַת הַמַּעֲצָמוֹת נִרְאֲתָה פַּנְטַאסְטִית מְדַי. גַּם הָאִישׁ הֶרְצֶל עָשָׂה רוֹשֶׁם מוּזָר.

הַבָּרוֹן אֶדְמוֹנְד דֶה־רוֹטְשִׁילְד

וְהֶרְצֶל מֵבִין לְבַסּוֹף כִּי אֶת עַם־יִשְׂרָאֵל יִגְאֲלוּ רַק בְּנֵי הָעָם הַזֶּה. וְהָעֲשִׁירִים יִהְיוּ מוּכָנִים לַעֲזוֹר לָעָם לָזוּז – רַק אִם הָעָם עַצְמוֹ יַתְחִיל לָזוּז.

בְּקַיִץ 1895 עוֹזֵב הֶרְצֶל אֶת פָּאריז, שֶׁאֵלֶיהָ בָּא כְּאֶל קֶרֶשׁ־קְפִיצָה. וְאוּמְנָם, הַקְּפִיצָה אוֹתוֹ פָּאריז... בַּחֲזָרָה אֶל עַמּוֹ הַיְּהוּדִי. אֲבָל עַתָּה זָקוּק הוּא לְזְמַן־מָה לִסְבִיבָה חַמָּה, לָעִיר שֶׁבָּהּ נִמְצְאִים הוֹרָיו.

פֶּרֶק ט׳

מְדִינַת הַיְהוּדִים

שער הספר
„מדינת היהודים"

לְהֶרצל יֵש תוֹכנית. אַך עֲדַיִן אֵין לוֹ חֲסִידִים. מַתחִילָה שִׂיחָה אֲרוּכָה שֶׁל פְּגִישׁוֹת עִם אִישִׁים שׁוֹנִים. הֶרצל מִתכּוֹנֵן לִפגִישָׁה עִם רוֹטשִׁילד. הוּא רוֹשֵׁם טְיוּטוֹת לִקרַאת הַפְּגִישָׁה. לִפנֵי־כֵן הוּא רוֹצֶה לִבדוֹק אֵיזֶה רוֹשֶׁם עוֹשָׂה הַתוֹכנִית שֶׁלוֹ. הוּא נוֹסֵעַ לְמִינכֶן כְּדֵי לִפגוֹש אֶת הָרַב הַלִיבֶּראלִי גִידֶמַן. הֵם נִפגָשִׁים בְּחֶדֶר קָטָן בָּמָלוֹן. הֶ״רצל יוֹשֵׁב עַל הַכִּיסֵא הַיָחִיד הַנִמצָא בַּחֶדֶר וְקוֹרֵא אֶת הַתַזכִּיר:

״הָרַעָיוֹן שֶׁלִי, רַעָיוֹן הַקָמַת מְדִינָה לַיְהוּדִים בְּאֶרֶץ־יִשׂרָאֵל – רַעָיוֹן יָשָׁן הוּא. שְׁאֵלַת הַיְהוּדִים הִיא שְׁאֵלָה בּוֹעֶרֶת. עַמֵי הַתַרבּוּת אֵינָם מַצלִיחִים לִפתוֹר אוֹתָהּ. הַיְהוּדִים נִיסוּ בְּתוֹם־לֵב לְהִתעָרֵב בָּעַמִים שֶׁבָּהֶם יָשָׁבוּ– אֲבָל הָעַמִים אֵינָם רוֹצִים בָּנוּ. אֲנַחנוּ נֶחשָׁבִים לְזָרִים גַם בָּאֲרָצוֹת שֶׁבָּהֶן יָשַׁבנוּ 100 שָׁנִים, וְהַבֹּאנוּ לָהֶם עוֹשֶׁר וְשִׂגשׂוּג. יֵש מִי שֶׁנִיסָה ״לִפתוֹר״ אֶת הַבְּעָיָה הַיְהוּדִית בְּעֶזרַת רְדִיפוֹת, פּוֹרעָנוּיוֹת וּגזֵרוֹת – אַך אֵלֶה לֹא יָכלוּ לָנוּ. כַּמָה שֶׁנִיסוּ לַעֲקוֹר אֶת עֵץ הַיְהָדוּת – הָעֵץ חַי וְקַיָם. גַם עַתָה, לְאַחַר הָאֶמַאנסִיפַּאצִיָה – קָמָה אַנטִי־שֵׂמִיוּת חֲדָשָׁה, וְהִיא גוֹבֶרֶת מִיוֹם לְיוֹם וּמִשָׁעָה לְשָׁעָה. נוֹסָף עַל הַשׂוֹנֵי הַדָתִי בֵּין הַיְהוּדִים וְהַשְׁכֵנִים שֶׁלָהֶם, הַגוֹרֵם לְאַנטִישֵׂמִיוּת, יֵש גַם סִיבּוֹת כַּלכָּלִיוֹת. הַיְהוּדִים חַסרֵי הַקַרקַע וְהַמִקצוֹעַ מִתחָרִים בְּהַצלָחָה בַּמַעֲמָד הַבֵּינוֹנִי. מַצָב זֶה מוּכרָח לְהָבִיא לִידֵי הִתפּוֹצְצוּת. הַיְשׁוּת״ הַלְאוּמִית הַיְהוּדִית בְּנוּיָה עַל שְׁלוֹשָׁה יְסוֹדוֹת: הִיא אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַפסִיק אֶת קִיוּמָהּ. הִיא אֵינָהּ רוֹצָה

לְהַפְסִיק אֶת קִיּוּמָהּ, וְאֵינָהּ מוּכְרָחָה לְהַפְסִיק אֶת קִיּוּמָהּ.

אֵינָהּ יְכוֹלָה – כִּי לַחַץ הָאַנְטִישֶׁמִים אֵינוֹ נוֹתֵן לַיְהוּדִים לְהִתְבּוֹלֵל.

אֵינָהּ רוֹצָה – הִיסְטוֹרְיָה שֶׁל סֵבֶל בְּאַלְפַּיִם שָׁנוֹת גּוֹלָה מוֹכִיחָה זֹאת.

אֵינָהּ מוּכְרָחָה – מִשּׁוּם שֶׁקַּיֶּמֶת אַלְטֶרְנָאטִיבָה, הֲלֹא הִיא מְדִינַת הַיְּהוּדִים.

הֶרְצֶל הִפְסִיק לְרַגַּע אֶת הַקְּרִיאָה הַנִּרְגֶּשֶׁת, הִבִּיט בְּעֵינֵי הָרַב גִּידֶמַן, וְקָרָא בְּקוֹל דְּרַאמַאטִי: מְדִינַת הַיְּהוּדִים הִיא צוֹרֶךְ לָעוֹלָם – וְעַל כֵּן קוֹם תָּקוּם. יִתָּכֵן שֶׁהָרִאשׁוֹנִים שֶׁיַּתְחִילוּ לְהָקִים אוֹתָהּ לֹא יִזְכּוּ לְהַגִּיעַ לְסוֹף הַדֶּרֶךְ. אֲבָל לְהַתְחִיל צָרִיךְ. הַהַתְחָלָה הִיא עַצְמָהּ חֲשׁוּבָה.

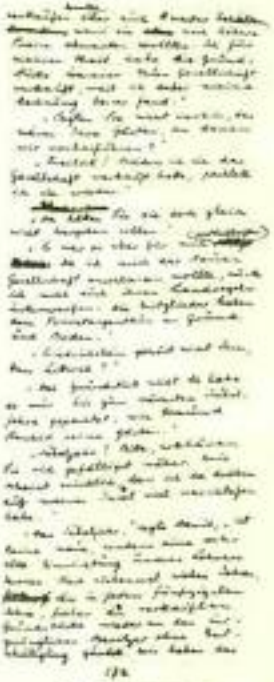
הָרַב גִּידֶמַן הֶאֱזִין שָׁעָה אֲרוּכָּה. אַחַר־כָּךְ הִפְסִיק אוֹתוֹ וְשָׁאַל: "וְהַתּוֹכְנִית, מַהִי הַתּוֹכְנִית?"

הֶרְצֶל הֵנִיחַ אֶת הַדַּפִּים מִיָּדָיו. אֶת הַתּוֹכְנִית יָדַע בְּעַל־פֶּה. אֲפִילּוּ בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה מְסוּגָל הָיָה לָקוּם וּלְהַרְצוֹת עָלֶיהָ:

"דְּרוּשָׁה לָנוּ אֶרֶץ... טֶרִיטוֹרְיָה... הַשְּׁאָר יָבוֹא מֵעַצְמוֹ. רַק שְׁתֵּי אֲרָצוֹת בָּאוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן: אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְאַרְגֶּנְטִינָה. אַרְגֶּנְטִינָה הִיא גְּדוֹלָה וַעֲשִׁירָה, וְיֵשׁ בָּהּ אֲדָמוֹת רְחָבוֹת־יָדַיִם, אַךְ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הִיא אֶרֶץ אֲבוֹתֵינוּ, אוֹתָהּ לֹא שָׁכַחְנוּ וְלֹא נִשְׁכַּח לְעוֹלָם... טֶרִיטוֹרְיָה וְאִירְגּוּן פּוֹלִיטִי וְכַלְכָּלִי – אֵלֶּה הֵם הַדְּבָרִים הַדְּרוּשִׁים לָנוּ", סִיְּמָם הֶרְצֶל בְּתוֹקֶף.

הָרַב גִּידֶמַן הָיָה מָלֵא הִתְפַּעֲלוּת. "עַד לַפְּגִישָׁה שֶׁלָּנוּ חָשַׁבְתִּי כִּי אֵין אָנוּ הַיְּהוּדִים עַם" – אָמַר.

בָּעֶרֶב הָלְכוּ לִסְעוֹד. פִּתְאוֹם הִבִּיט הָרַב בְּהֶרְצֶל וּמִלְמֵל: "בְּעֵינַי אַתָּה נִרְאֶה כְּמוֹ מֹשֶׁה"...

דף מתוך הספר
"מדינת היהודים"
בכתב־ידו של הרצל

לְאַחַר הָאֲרוּחָה דִּיבְּרוּ הַשָּׁנִים עַל מַהוּת הָאֱלוֹהִים.

אָמַר הֶרצל: "בִּשְׁבִילִי 'אֱלוֹהִים' הוּא מִלָּה עַתִּיקָה, יָפָה וַחֲבִיבָה, שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לִשְׁמוֹר עָלֶיהָ. זֶהוּ קִיצוּר נִפְלָא שֶׁל מוּשָׂגִים שֶׁאֵין מוֹחַ מוּגְבָּל אוֹ יַלְדוּתִי יָכוֹל לְתַפּוֹס. בַּמִּלָּה אֱלוֹהִים – מֵבִין אֲנִי אֶת הַשְׁאִיפָה לְטוֹב. שְׁאִיפָה הַנִּמְצֵאת בְּכֹל. לֹא תָּמִיד הַשְׁאִיפָה לְטוֹב מְנַצַּחַת מִיָּד. אַךְ לְבַסּוֹף – הִיא מְנַצַּחַת. גַּם הָרַע מֵכִיל אֶת (יש בו) הָרָצוֹן הָאֱלוֹהִי. וְנִרְאֶה שֶׁגַּם הָאַנְטִישֶׁמִיּוּת, שְׂנֵאַת הַיְהוּדִים, יֵשׁ בָּהּ הָרָצוֹן הָאֱלוֹהִי, הַשְׁאִיפָה לְטוֹב. מְשׁוּם שֶׁשְּׂנֵאָה זוֹ מְלַכֶּדֶת אוֹתָנוּ. הַצָּרוֹת וְהָאֲבִידוֹת עוֹשׂוֹת אוֹתָנוּ חֲזָקִים וְחוֹפְשִׁים"...

מפם נורדאו

לְבַסּוֹף נִפְרַד הֶרצל מִן הָרַב גִּידֶמַן. "אוּלַי אַתָּה הָאִישׁ שֶׁבּוֹ בָּחַר הָאֱלוֹהִים", בֵּירַךְ אוֹתוֹ הָרַב גִּידֶמַן.

הֶרצל הַמְשִׁיךְ בְּמַסַּע־הַהַסְבָּרָה שֶׁלּוֹ. הוּא נִפְגַּשׁ עִם אִישִׁים שׁוֹנִים, וְנוֹכַח לָדַעַת כִּי יֵשׁ בּוֹ כּוֹחַ לְהַשְׁפִּיעַ וּלְהַלְהִיב אֲנָשִׁים.

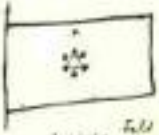
בְּאוֹתָם יָמִים פָּגַשׁ בְּמֶכֶס נוֹרְדָאוּ, רוֹפֵא וְסוֹפֵר יְלִיד בּוּדָפֶּשְׁט, שֶׁהָיָה גָּדוֹל מֵהֶרצל בְּ־11 שָׁנָה. נוֹרְדָאוּ הִתְרַחֵק מִן הַיַּהֲדוּת. אֶת שְׁמוֹ הַיְהוּדִי נְדָפֶלְד – זָנַח (שָׁנַס). הוּא נָשָׂא לוֹ אִשָּׁה נוֹצְרִיָּה, וְקָנָה לוֹ שֵׁם בָּעוֹלָם כְּסוֹפֵר מְצוּיָן, הוֹגֵה־דֵּעוֹת (פִילוֹסוֹף) חוֹפְשִׁי, קַנַאי (סַאנַאטִי) לָאֱמֶת, בִּלְתִּי־תָלוּי, וּמִתְנַגֵּד לְדֵעוֹת קְדוּמוֹת.

הֶרצל הָלַךְ לִפְגּוֹשׁ בְּנוֹרְדָאוּ וּלְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו שֶׁיִּתְמוֹךְ בְּרַעְיוֹן "מְדִינַת הַיְהוּדִים" שֶׁלּוֹ, אִם־כִּי הוּא לֹא הֶאֱמִין שֶׁיִּצְלִיחַ בְּכָךְ. אַךְ הַהַצְלָחָה הָיְתָה גְּדוֹלָה. שְׁנֵי הָאִישִׁים שׂוֹחֲחוּ זְמַן רַב, וְהִתְוַדּוּ זֶה בִּפְנֵי זֶה כִּי הָאַנְטִישֶׁמִיּוּת דָּחֲפָה אוֹתָם בַּחֲזָרָה לַיַּהֲדוּת. הֶרצל הֵרְאָה לְנוֹרְדָאוּ אֶת הָרְשִׁימוֹת שֶׁלּוֹ.

"כְּדֵי לְהַגְשִׁים אֶת הַתּוֹכְנִיּוֹת – זְקוּקִים אָנוּ לְאִירְגּוּן

חָזָק״ – אוֹמֵר הֶרצל. ״יֵשׁ צוֹרֶךְ בְּהַנהָגָה מְדִינִית – שֶׁתַּקִּיִּם מַגָּעִים״ עִם אוּמוֹת הָעוֹלָם, עִם רָאשֵׁי מְדִינוֹת וּמלָכִים, וְתָכִין אֶת הָרֶקַע הַפּוֹלִיטִי. יֵשׁ צוֹרֶךְ בְּמוֹסָד כַּלכָּלִי עֶליוֹן, שֶׁיַּגִּיס כְּסָפִים וְיִדאַג לְהַשקָעוֹת וּלפִי־תוֹחַ שֶׁל אֶרֶץ הַיְהוּדִים.

אֵיפֹה תָּקוּם מְדִינַת הַיְהוּדִים? בְּשָׁלָב זֶה אֵין הֶרצל קוֹבֵעַ בְּאֵיזֶה מָקוֹם בְּדִיוּק תָּקוּם הַמְּדִינָה. לְעוּמַת זֹאת הוּא מְתָאֵר בְּפְנֵי נוֹרדָאוּ אֶת דֶּגֶל הַיְהוּדִים. הֶרצל יוֹדֵעַ כִּי דֶּגֶל אֵינֶנוּ סְתָם פִּיסַת־בַּד. (בִּפְגִישָׁתוֹ עִם הַבָּרוֹן הִירש אָמַר: דֶּגֶל – הוּא הַדָּבָר שֶׁלְּמַעֲנוֹ מוּכָנִים הֲמוֹנֵי אֲנָשִׁים לָמוּת). וְהוּא מְתָאֵר לְנוֹרדָאוּ אֶת הַדֶּגֶל הָעוֹלֶה בְּדִמיוֹנוֹ: זֶה יִהיֶה דֶּגֶל לָבָן, וְעָלָיו שִׁבעָה כּוֹכבֵי־זָהָב. הָרֶקַע הַלָּבָן – הוּא סֶמֶל לְחַיֵּינוּ הַחָדָשִׁים וְהַטָּהוֹרִים. הַכּוֹכָבִים הֵם שָׁעוֹת הָעֲבוֹדָה. יוֹם־הָעֲבוֹדָה בְּאַרצֵנוּ יִהיֶה בֶּן שֶׁבַע שָׁעוֹת*. בְּסִימַן הָעֲבוֹדָה אָנוּ הוֹלְכִים אֶל הָאָרֶץ הַמּוּבטָחַת. זוֹ תִּהיֶה אַרצֵנוּ. כָּאן ״מוּתָר״ שֶׁיִּהיֶה לָנוּ חוֹטֶם (אף) עָקוֹם, זָקָן שָׁחוֹר אוֹ אָדוֹם וְרֶגֶל כְּפוּפָה – וְאִישׁ לֹא יוּכַל לְלעוֹג לָנוּ. יוֹתֵר מִזֶּה: קְרִיאַת הַלַּעַג ״יְהוּדִי״ – תַּהֲפוֹךְ לְמִלַּת כָּבוֹד, כְּמוֹ גֶרמָנִי... אַנגלִי... צָרפָתִי... כְּמוֹ כֹּל הָעַמִּים...

הצעה לדגל הציוני — ציור בכתב־ידו של הרצל

בְּרֶגַע שֶׁל אֱמֶת, מְגַלֶּה הֶרצל ״סוֹד״ לְנוֹרדָאוּ: הָאַף שֶׁלוֹ עַצמוֹ – יֵשׁ לוֹ תְּכוּנָה מוּזָרָה: מִצַּד אֶחָד יָשָׁר הוּא לְגַמרֵי, אַך מִן הַצַּד הַשֵּׁנִי – הוּא עָקוֹם מְעַט. בֶּעָבָר, לִפנֵי שֶׁהִתחִיל לַעֲסוֹק בְּעִנְיַן הַיְהוּדִי, הָיָה נוֹהֵג לְהַפנוֹת לַמַּצלֵמָה אֶת צִדּוֹ הַיָּשָׁר שֶׁל הָאַף. אַך מֵאָז הִתמַסֵּר לָעִנְיַן הַיְהוּדִי – מְצטַלֵּם הוּא דַווקָא בְּצִדּוֹ הָעָקוֹם... נוֹרדָאוּ ״הַכּוֹפֵר בַּכֹּל״ וְהֶרצל ה״צִינִיקָן״ מִתלַחֲ־

---

* זֹאת אָמַר הֶרצל לִפנֵי 90 שָׁנָה. כַּאֲשֶׁר יוֹם עֲבוֹדָה נִמשָׁךְ מִזְרִיחָה עַד שְׁקִיעָה, וְיוֹם עֲבוֹדָה בֶּן שֶׁבַע שָׁעוֹת הָיָה חֲלוֹם דִּמיוֹנִי וּמטוּרָף!

שִׁים בְּהִתְרַגְשׁוּת רַבָּה. הֵם מַרְגִּישִׁים כִּי אַחֲרָיוּת כְּבֵדָה לָקְחוּ עַל עַצְמָם.

– הַאִם הִגִּיעָה הַשָּׁעָה לְפַרְסֵם אֶת הַתּוֹכְנִית? הַאִם הִגִּיעָה כְּבָר הַשָּׁעָה לְהָקִים אֶת הַתְּנוּעָה לְמַעַן מְדִינָה יְהוּדִית?

"אֲנִי אִתְּךָ" – אוֹמֵר נוֹרְדָאוּ.

בְּ־14 בְּמַאי יָצְאוּ לָאוֹר רִשְׁמוֹתָיו שֶׁל הֶרְצֶל, בְּשֵׁם "מְדִינַת הַיְּהוּדִים". הָרִשְׁמוֹת נִדְפְּסוּ בְּ־3000 עוֹתָקִים.

קְרִיאַת תִּיגָר" נִשְׁלְחָה לִיהוּדֵי הָעוֹלָם.

הַאִם יְקַבְּלוּ אֶת הַקְּרִיאָה?

פֶּרֶק י'

מְשִׁיחַ־שֶׁקֶר

הַתְּגוּבוֹת עַל "מְדִינַת הַיְּהוּדִים" שֶׁל הֶרְצֶל הָיוּ שׁוֹנוֹת וְקִיצוֹנִיוֹת. עִיתּוֹנֵי וִינָה כִּינוּ אוֹתוֹ בְּלַעַג "זְאֵב וִוֶרְן הַיְּהוּדִי", "מְטוֹרָף", "רוֹדֵף־כָּבוֹד", "הָאִישׁ הָרוֹצֶה לִהְיוֹת מֶלֶךְ הַיְּהוּדִים"... הַ"נְּוִיָּה פַּרְאִיָּה פְּרָסָה", עִיתּוֹנוֹ שֶׁל הֶרְצֶל, הִתְעַלֵּם" לְגַמְרֵי מִן הַסֵּפֶר "מְדִינַת הַיְּהוּדִים".

עִיתּוֹנַאי יְהוּדִי מִתְבּוֹלֵל מִמִּינְכֶן לִיגְלֵג עַל הַתּוֹכְנִית, שֶׁהִיא דַּלָּה (עֲנִיָּה) בְּמַחֲשָׁבוֹת וַעֲשִׁירָה בְּשִׁטּוּיוֹת... מִן חֲלוֹם פּוּרִים שֶׁל פֶּלִיטוֹנִיסְט עָיֵף... הָעִיתּוֹנַאי הוֹסִיף: בְּתוֹר יְהוּדִי, קָשׁוּר אֲנִי לַמּוֹלֶדֶת הַגֶּרְמָנִית, לַשָּׂפָה הַגֶּרְמָנִית, לַחֲבֵרִים הַגֶּרְמָנִים. בְּעֵינַי – "מְדִינַת הַיְּהוּדִים" הִיא דָּבָר נִרְוָע יוֹתֵר מֵהַצְהָרָה אַנְטִישֶׁמִית...

עִיתּוֹן יְהוּדִי חֲרֵדִי בְּמַעֲנָצָה כָּתַב: בְּכָל דּוֹר וָדוֹר קָמוּ מְשִׁיחֵי־שֶׁקֶר בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁהוֹלִיכוּ אֶת הָעָם שׁוֹלֶל".

גַּם הָעִיתוֹנִים בַּשָּׂפָה הָעִבְרִית הֵגִיבוּ בְּהִירוּת עַל הַתּוֹכְנִית שֶׁל הֶרצל. הֵם הִסְכִּימוּ כִּי מְדִינַת הַיְהוּדִים חַיֶּבֶת לָקוּם אִי־פַּעַם בֶּעָתִיד הָרָחוֹק. אֲבָל הֵם חָשְׁשׁוּ כִּי הָרַעַשׁ מְסָבִיב לַתּוֹכְנִית שֶׁל הֶרצל יָזִיק לַעֲבוֹדַת הַהִתְנַחֲלוּת הַצְּנוּעָה שֶׁהִתְחִילָה בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. חֵלֶק מֵחוֹבְבֵי־צִיּוֹן הַוָּתִיקִים מִמִּזְרַח־אֵירוֹפָּה טָעֲנוּ כִּי אֵין כֹּל חָדָשׁ בַּסֵּפֶר שֶׁל הֶרצל. כֹּל הַדְּבָרִים כְּבָר נֶאֶמְרוּ עַל־יְדֵי מֹשֶׁה הֶס, פִּינְסְקֶר וְלִילְיֶנבלוּם. מְעַנְיֵן שֶׁגַּם הֶרצל, שֶׁקָּרָא אֶת הָ"אוֹטוֹאֶמַאנְסִיפַּאצְיָה" שֶׁל פִּינְסְקֶר לְאַחַר שֶׁכָּתַב אֶת "מְדִינַת הַיְהוּדִים", מָצָא כִּי קַיָּם דִּמְיוֹן רַב בְּרַעְיוֹנוֹת הָעִיקָּרִיִּים בִּשְׁנֵי הַסְּפָרִים. בְּצִנְעוּת רַבָּה אָמַר, כִּי לוּ הִכִּיר אֶת הַ"אוֹטוֹאֶמַאנְסִיפַּאצְיָה" לִפְנֵי שֶׁכָּתַב אֶת "מְדִינַת הַיְהוּדִים" – לֹא הָיָה כּוֹתֵב אֶת סִפְרוֹ. וְאוּמְנָם: חֲלוֹמוֹ שֶׁל הֶרצל עַל הָקָמַת מְדִינַת הַיְהוּדִים לֹא נוֹלַד בְּחָלָל רֵיק.

צבי הירש קאלישר

הַמֵּאָה הַ־19 הָיְתָה מֵאָה שֶׁל הִתְעוֹרְרוּת לְאוּמִית לְעַמֵּי אֵירוֹפָּה. בִּתְקוּפָה זוֹ נִשְׁמְעוּ קוֹלוֹת רַבִּים שֶׁקָּרְאוּ לְשִׁיבַת־צִיּוֹן שְׁנִיָּה. וְקוֹלוֹת אֵלֶּה זָכוּ לְהֵד גָּדוֹל בְּלֵב הַיְהוּדִים שֶׁנִּרְדְּפוּ בְּאַרְצוֹת מִזְרַח־אֵירוֹפָּה.

דויד אלקלעי

בְּאוֹתוֹ זְמַן נִכְתַּב הָרוֹמָאן הַצִּיּוֹנִי הַמְּדִינִי הָרִאשׁוֹן "טַאנְקְרֶד", עַל־יְדֵי בֶּנְיָמִין דִּיזְרַעְאֵלִי, יְהוּדִי מוּמָר שֶׁהָיָה אַף רֹאשׁ מֶמְשֶׁלֶת אַנְגְלִיָּה. סֵפֶר אַחֵר, "דָּנִיאֵל דִּירוֹנְדָה" שֶׁל ג'וֹרג' אֶלִיוֹט, עָשָׂה גַּם הוּא רוֹשֶׁם רַב.

פֶּרְדִינַאנְד לַאסַאל, מַנְהִיג פּוֹעֲלִים יְדוּעַ, חָלַם בְּהִיוֹתוֹ־נַעַר בִּזְמַן עֲלִילוֹת־הַדָּם בְּדַמֶּשֶׂק (1840), כִּי הוּא עוֹמֵד בְּרֹאשׁ צָבָא יְהוּדִי שֶׁיָּצָא לִכְבּוֹשׁ אֶת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.

הָרַבָּנִים קַאלִישֶׁר וְאַלְקַלַעי יָצְאוּ בִּקְרִיאָה לְהַתְחִיל בְּהִתְיַשְּׁבוּת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.

קארל נטר, מייסד מקווה־ישראל

בַּסֵּפֶר "רוּמִי וִירוּשָׁלַיִם" מְנַתֵּחַ מֹשֶׁה הֶס בְּהִיגָיוֹן רַב וּבְעִקְבִיוּת אֶת בָּעָיַת הַיְהוּדִים.

בְּ־1870 מְיַסֵּד קַארל נֶטֶר בֵּית־סֵפֶר חַקְלָאִי בְּמִקְוֵה יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שֶׁיִּתְחַנֵּךְ בּוֹ דּוֹר שֶׁל חַקְלָאִים יְהוּדִים צְעִירִים.

בְּרוּסְיָה הַצָּארִית חָיוּ אוֹ חֲמִישָׁה מִילְיוֹן יְהוּדִים – מַחֲצִית מִמִּסְפַּר הַיְהוּדִים בָּעוֹלָם כּוּלוֹ, שֶׁהָיָה אָז 10 מִילְיוֹן.

הָאִינְטֶלִיגֶנְצְיָה חוֹלֶמֶת עַל הַשְׂכָּלָה וְהִתְבּוֹלְלוּת. אַך לְאַחַר כַּמָּה פּוֹגְרוֹמִים אֲכְזָרִיִּים הֵם חוֹזְרִים וּמְבִינִים כִּי הַהִתְבּוֹלְלוּת יְכוֹלָה לִפְתּוֹר אֶת הַבְּעָיוֹת שֶׁל פְּרָטִים בּוֹדְדִים; אַך לָעָם הַיְהוּדִי אֵין תִּקְוָה לְהִתְבּוֹלֵל וְאֵין לוֹ כֹּל עָתִיד בֵּין הַגּוֹיִם.

בְּשָׁנוֹת הַ־80 שֶׁל הַמֵּאָה הַ־19 נוֹסְדוֹת אֲגוּדוֹת "חוֹבְבֵי צִיּוֹן", הַקּוֹרְאוֹת לַעֲלִיָּה לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. מַתְחִילִים גַּלֵּי עֲלִיָּה רִאשׁוֹנִים לָאָרֶץ. הַבִּילוּיִים מַקִּימִים מוֹשָׁבוֹת חַקְלָאִיוֹת רִאשׁוֹנוֹת.

בְּ־1892 מְפַרְסֵם פִּינְסְקֶר אֶת הַ"אוֹטוֹאֶמַנְסִיפַּאצְיָה". זוֹהִי הוֹדָאָה בְּכִשְׁלוֹן תְּנוּעַת הַהַשְׂכָּלָה וְהַהִתְבּוֹלְלוּת, וְקְרִיאָה לְהָקִים אֶרֶץ לָעָם הַיְהוּדִי. פִּינְסְקֶר מְנַסֶּה לִפְעוֹל בְּמִסְגֶּרֶת אֲגוּדוֹת חוֹבְבֵי־צִיּוֹן, אַך אֲגוּדוֹת אֵלֶּה עוֹסְקוֹת רַק בְּאִיסוּף כְּסָפִים לְמַעַן הַמִּתְיַשְּׁבִים בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.

בֵּינְתַיִם כּוֹתֵב אַחַד־הָעָם עַל צָרַת הַיְהוּדִים. מִדֵּי פַּעַם קָמוֹת אֲגוּדוֹת חֲדָשׁוֹת וְיוֹצְאִים כְּתְבֵי־עֵת הָעוֹסְקִים בְּבֵירוּרִים עַל מַצַּב הַיְהוּדִים. הַתְּסִיסָה רַבָּה – אַך הַמַּעֲשִׂים דַּלִּים. בְּסוֹף הַמֵּאָה, בְּ־1896 – קַיָּמוֹת בָּאָרֶץ רַק 18 מוֹשָׁבוֹת חַקְלָאִיוֹת. רוּבָּן נִתְמָכוֹת וּמְחֻזָּקוֹת עַל־יְדֵי הַבָּרוֹן אֶדְמוֹנְד־דֶה־רוֹטְשִׁילְד.

לְתוֹךְ אֲוִירָה זוֹ שֶׁל עֲצַלְתַּיִם" – פּוֹרֵץ כְּבָרָק הַסֵּפֶר "מְדִינַת הַיְּהוּדִים". הַמּוֹנֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַפְּשׁוּטִים וְהַמְסוּרִים לְעַמָּם רָצוּ לָצֵאת מִתּוֹךְ הָעֲצַלְתַּיִם, וְ"יוֹם קְטַנּוֹת"י. הֵם חָלְמוּ עַל גְּאוּלָה וּמַעֲשִׂים גְּדוֹלִים. הֵם הִתְנַעְנְעוּ לְשִׁינּוּי. כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ עַל הַתּוֹכְנִית שֶׁל הֶרְצֶל – הִתְלַהֲבוּ וְהַגִּיבוּ בְּשִׂמְחָה. מִכְתָּבִים רַבִּים נִשְׁלְחוּ אֶל הֶרְצֶל מֵאֲרָצוֹת רַבּוֹת. בְּכוּלָּם הָיְתָה הַבַּקָּשָׁה: קוּם וַתַּנְהִיג אֶת הָעָם הַזֶּה.

"אַתָּה כְּמוֹ מֹשֶׁה מִמִּדְיָן" – כָּתַב יְהוּדִי אֶחָד.

"אַתָּה נוֹשֵׂא־הַדֶּגֶל שֶׁל עַם־יִשְׂרָאֵל" – כָּתַב שֵׁנִי.

"הֱיֵה נָא אַתָּה הַנָּוָט" שֶׁל סְפִינַת יִשְׂרָאֵל הַתּוֹעָה בַּיָּמִים".

"עַכְשָׁיו אָנוּ יוֹדְעִים מַה חוֹבָתֵנוּ וּמָה רְצוֹנֵנוּ".

הַפַּאתוֹס הַנְּבוּאִי שֶׁל הֶרְצֶל עָשָׂה רוֹשֶׁם עַל הַנּוֹעַר הַיְּהוּדִי. מִשְׁלָחוֹת שֶׁל סטוּדֶנְטִים יְהוּדִים מִוִּינָה בָּאוּ לְבַקֵּר אֶת הֶרְצֶל. הֵם הִזְמִינוּ אוֹתוֹ לְנָאוֹם בַּנְּשָׁפִים שֶׁלָּהֶם וְעָרְכוּ לוֹ קַבָּלוֹת־פָּנִים נִלְהָבוֹת.

הרצל בשנת 1896

הַמְשׁוֹרֵר רִיכַארד בֶּר הוֹפְמַאן, שֶׁגַּם הוּא הִתְרַחֵק מְאוֹד מִן הַיַּהֲדוּת, כָּתַב: "אֲנִי מַעֲרִיךְ אֶת הָאִישׁ שֶׁכָּתַב אֶת 'מְדִינַת הַיְּהוּדִים', אֲפִילּוּ יוֹתֵר מִן הַסֵּפֶר שֶׁכָּתַב. סוֹף־סוֹף הוֹפִיעַ אָדָם שֶׁאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת הַיַּהֲדוּת כְּמַשָּׂא כָּבֵד אוֹ אָסוֹן, אֶלָּא כְּיוֹרֵשׁ גֵּאֶה שֶׁל תַּרְבּוּת עַתִּיקָה".

הֶרְצֶל עַצְמוֹ הִרְגִּישׁ כִּי הוּא וְתוֹרָתוֹ שַׁיָּכִים לַהִיס־טוֹרְיָה שֶׁל עַם־יִשְׂרָאֵל. לְעִיתּוֹנַאי שֶׁרָאָה בּוֹ מְטוֹרָף, כָּתַב: "אוּמְנָם נָכוֹן כִּי לֹא כֹּל מְשׁוּגָּע יִהְיֶה צוֹדֵק בְּעוֹד 30 שָׁנָה. אַךְ כְּדֵי שֶׁמִּישֶׁהוּ יִהְיֶה צוֹדֵק בְּעוֹד 30 שָׁנָה – נָגוּר עָלָיו כַּנִּרְאֶה שֶׁיֶּחְשַׁב הַיּוֹם לְמְשׁוּגָּע".

פֶּרֶק י״א

צִיּוֹן

בְּמִשְׁפַּט תֵּיאֹרֶה

הֶרצל אֵינוֹ נִרְתָּע מִלַּעֲג. לְאַחַר שֶׁבָּנָה אֶת הַצַּד הַתֵּיאוֹרֶטִי שֶׁל מְדִינַת הַיְּהוּדִים, יֵשׁ לְהַתְחִיל בַּצַּד הַמַּעֲשִׂי. מִתּוֹךְ הַמַּגָּע עִם יְהוּדִים פְּשׁוּטִים הִרְגִּישׁ הֶרצל, כִּי יֵשׁ רַק אֶרֶץ אַחַת שֶׁאֵלֶיהָ מוּכָן הָעָם לָלֶכֶת בְּרָצוֹן, הֲלוֹא הִיא אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. אַרְגֶּנְטִינָה הַפּוֹרִיָּה וְהָעֲשִׁירָה יְרֻדָּה אִיפוֹא מִן הַפֶּרֶק. הֶרצל הִגִּיעַ עַתָּה לַתְּפִיסָה הַצִּיּוֹנִית הַמְלֵאָה: לֹא סְתָם מְדִינָה דְּרוּשָׁה לַיְּהוּדִים, אֶלָּא מְדִינָה בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. אַךְ הַהַכְרָזָה עַל כָּךְ אֵינֶנָּה מַסְפִּיקָה עוֹד.

כֵּיצַד מַשִּׂיגִים אֶת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל בִּשְׁבִיל עַם־יִשְׂרָאֵל?

לְהֶרצל יֵשׁ תְּשׁוּבָה. צָרִיךְ לְרַכֵּז אֶת כֹּל הַמַּאֲמָצִים הַפּוֹלִיטִיִּים, וְלִדְרוֹשׁ אֶת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לְפִי מִשְׁפַּט הָעַמִּים. הֶרצל מַאֲמִין כִּי אֶפְשָׁר לְשַׁכְנֵעַ אֶת הַמַּעֲצָמוֹת הַגְּדוֹלוֹת, אוֹ אַחַת מֵהֶן לְפָחוֹת, לְהַצְהִיר כִּי הָעָם הַיְּהוּדִי זַכַּאי לַחֲזוֹר לְאַרְצוֹ. עַל רַעְיוֹן זֶה חוֹזֵר הֶרצל בְּכֹל הַקּוֹנְגְּרֵסִים הַצִּיּוֹנִיִּים, וְהוּא הַיְסוֹד לְמַה שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁם ״הַצִּיּוֹנוּת הַמְּדִינִית״.

הֶרצל אֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת דַּעְתָּם שֶׁל ״הַצִּיּוֹנִים הַמַּעֲשִׂיִּים״, שֶׁל אֵלֶּה הָאוֹמְרִים: ״נִסְתַּנֵּן״ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. נַעֲרִים״ עַל הַתּוֹרְכִים הַשּׁוֹלְטִים בָּאָרֶץ. נִבְנֶה מוֹשָׁבוֹת. נִזְרַע שָׂדוֹת. נִיטַּע פַּרְדֵּסִים וּכְרָמִים. נִפָּתֵחַ תַּעֲשִׂיָּה וְנִבְנֶה עָרִים. וְכֹל זֶה בְּשֶׁקֶט, בְּאִיטִיוּת, בְּלִי לְעוֹרֵר תְּשׂוּמֶת־לֵב. וְרַק כַּאֲשֶׁר נַצְלִיחַ לְהַוּוֹת (לְהִוְיוֹת) כּוֹחַ

בָּאָרֶץ – תָּבוֹא הַשָּׁעָה לִדרוֹשׁ הַקָּמַת מְדִינָה יְהוּדִית.

הֶרצל אָמַר: לא זוֹ הַדֶּרֶך! יְהוּדִים צְרִיכִים לַעֲלוֹת לָאָרֶץ בְּנַאֲוָה וּבְכָבוֹד, וְלא בְּגֵיבָה. וְעוֹד: יֵשׁ לִפתוֹחַ בִּפעוּלוֹת גְּדוֹלוֹת. עוֹד מוֹשָׁבָה אוֹ שְׁתַּיִים – לא יַשנוּ אֶת מַצַּב הַיְּהוּדִים בָּעוֹלָם. יֵשׁ לְהָקִים אִירגוֹן עוֹלָמִי שֶׁל יְהוּדִים, בַּעַל כּוֹחַ פּוֹלִיטִי וְכַלכָּלִי, שֶׁיַּעֲסוֹק בְּאִירגוּן עֲלִייָה וְהִתיַישְׁבוּת. רַק זוֹ הַדֶּרֶך לִתנוּעָה לְאוּמִית הַמְכַבֶּדֶת אֶת עַצמָהּ.

מוּבָן שֶׁהֶרצל יוֹדֵעַ כִּי מְכשוֹלִים רַבִּים יַעַמדוּ בְּדַרכּוֹ. הַקוֹשִׁי הָעִיקָרִי הוּא לְהַשִּׂיג צַ׳ארטֶר מִן הַמַּעֲצָמוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁל אוֹתוֹ זְמַן – גֶּרמַנְיָה, אַנגלְיָה, רוּסיָה, וְגַם תוּרכְיָה, שֶׁאֶרֶץ־יִשׂרָאֵל הִיא חֵלֶק מִן הַקֵּיסָרוּת שֶׁלָּהּ.

יְרִידִים וְאוֹהֲדִים מְסַדְּרִים לְהֶרצל פְּגִישָׁה עִם רָאשֵׁי הַשִּׁלטוֹן בְּקוֹשטָא. הַמַּצָב הַכַּספִּי שֶׁל תוּרכְיָה הָיָה אָז קָשֶׁה מְאוֹד. הָיוּ לָהּ חוֹבוֹת עֲצוּמִים, וְהַמֶּמשָׁלָה הִתקַשׁתָה לְשַׁלֵּם אֲפִילוּ אֶת הָרִיבִּית שֶׁל אוֹתָם חוֹבוֹת. בְּאֵירוֹפָּה כִּינוּ אָז אֶת תוּרכְיָה בַּכִּינוּי "הָאָדָם הַחוֹלֶה", שֶׁהַיוֹרְשִׁים כְּבָר מְחַלְּקִים אֶת רְכוּשוֹ... הֶרצל מַצִּיעַ לַשׁוּלטָן, שֶׁהַיְּהוּדִים יַעֲזוֹרוּ לוֹ לְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹבוֹת שֶׁל תוּרכְיָה – אִם יִמסוֹר אֶת אֶרֶץ־יִשׂרָאֵל לַיְּהוּדִים. הַשׁוּלטָן מוּכָן לַעֲשׂוֹת עֵסֶק, אַך הוּא מַצִּיעַ לְהֶרצל טֶרִיטוֹרְיָה אַחֶרֶת בְּקֵיסָרוּת הַתּוּרכִית. הֶרצל מְסָרֵב.

השולטן התורכי
עבדול חמיד השני

הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן נִמשָׁך. מִצַּד אֶחָד אֵין הֶרצל מַשִּׂיג כֹּל תוֹצָאוֹת מַמָּשִׁיוֹת. אַך מִצַּד שֵׁנִי אֵין הַתּוּרכִים רוֹצִים לְנַתֵּק אֶת הַקֶּשֶׁר, וְהֵם נוֹתְנִים לְהֶרצל הַבטָחוֹת שוֹנוֹת.

הֶרצל אוֹפּטִימִי. וְהוּא מְנַסֶּה לְהִתקַשֵּׁר עִם רוֹטשִׁילד. שֶׁכֵּן, אִם יַסכִּים סוֹף־סוֹף הַשׁוּלטָן לִמסוֹר אֶת אֶרֶץ־יִשׂרָאֵל לַיְּהוּדִים – יִהיֶה צוֹרֶך לְגַייֵס כְּסָפִים רַבִּים. אַך הַפְּגִישָׁה עִם רוֹטשִׁילד מִסתַיֶּמֶת לְלא תוֹצָאוֹת.

הֶרצל מַרגִיש שֶהגִיעַ לִנקוּדַת־מִפנֶה״. אֵין אֶפשָרוּת לִסמוֹך עַל עֶשִׂרִים וּנדִיבִים. יֵש לִפנוֹת אֶל הָעָם עַצמוֹ. יֵש לְאַרגֵן אוֹתוֹ. לָתֵת לוֹ בִּיטוּי. יָקוּם הָעָם וְיֹאמַר אֶת דְבָרוֹ בִּפנֵי הָעוֹלָם כּוּלוֹ.

הרצל נואם בקונגרס הציוני

צירים מקווקז ליד ציון הקונגרס

פֶּרֶק י״ב

נוֹשֵׂא הַדֶגֶל

כְדַי שֶהָעָם הַיְהוּדִי יוּכַל לְדַבֵּר – צָרִיךְ לִיצוֹר בָּמָה פּוּמְבִּית. יֵש לְהָקִים פַּרלָמֶנט לָעָם הַמְפוּזָר בֵּין שִבעִים עַמִים וְאַרצוֹ נִמצֵאת תַחַת שִלטוֹן זָר, וְעַתָה הוּא קָם וְדוֹרֵש אוֹתָה שוּב לְעַצמוֹ.

כָך קָם רַעְיוֹן הַקוֹנגרֶס הַצִיוֹנִי. הֶרצל פוֹנֶה לְחוּגִים יְהוּדִיִים בְּכָל רַחֲבֵי הָעוֹלָם, וּמְבַקֵש מֵהֶם לִשלוֹחַ צִירִים

לַקוֹנגרֶס. הוּא מוֹצִיא לְאוֹר (עַל חֶשבּוֹנוֹ הַפְּרָטִי) עִיתוֹן בְּשֵׁם "דִי וֶולט" – הָעוֹלָם. הָעַמוּד הָרִאשׁוֹן שֶׁל הָעִיתוֹן הוּא בְּצֶבַע צָהוֹב – הֲלוֹא הוּא צֶבַע טַלְאֵי הַקָּלוֹן הַצָּהוֹב, שֶׁלָּבְשׁוּ הַיְהוּדִים בִּימֵי־הַבֵּינַיִם. בְּאֶמצַע הָעַמוּד, בְּתוֹךְ שֵׁם הָעִיתוֹן, מְצוּיָרִים מָגֵן־דָּוִיד וּמַפָּה שֶׁל אֶרֶץ־יִשׂרָאֵל. בְּשַׁעַר הָעִיתוֹן כּוֹתֵב הֶרצל: "עִיתוֹנֵנוּ הוּא עִיתוֹן שֶׁל יְהוּדִים. אָנוּ לוֹקְחִים עַתָּה מוֹשָׁג זֶה, 'יְהוּדִים' – שֶׁהוּא מוֹשָׁג שֶׁל חֶרפָּה (בּוּשָׁה) – וְרוֹצִים לַהֲפוֹךְ אוֹתוֹ לְמוֹשָׁג שֶׁל כָּבוֹד".

יְהוּדִים רַבִּים פּוֹחֲדִים מִן הַכָּבוֹד הַזֶּה, שֶׁמַּציַע הֶרצל. הֵם מִתנַגְּדִים לְכִינוּס הַקוֹנגרֶס הַציוֹנִי.

גַּם הָרַב גִּידֶמַן, שֶׁעוֹדֵד אוֹתוֹ בִּתחִילַת הַדֶּרֶך, מִתנַגֵּד לוֹ עַכשָׁיו. אֲפִילוּ חוֹבְבֵי־צִיוֹן חוֹשְׁשִׁים מִן הַתוֹצָאוֹת שֶׁל הַכִּינוּס הַהַפגָּנתִי: הַמֶּמשָׁלָה הַתוּרכִית עֲלוּלָה לְהָגִיב בְּזַעַם... הַבָּרוֹן רוֹטשִׁילד עָלוּל לְהַפסִיק אֶת הַתָּמִיכָה שֶׁלוֹ בַּמוֹשָׁבוֹת. הַציוֹנִים־הַמְּדִינִיִּים הַחֲדָשִׁים, מִמַּעֲרַב־אֵירוֹפָּה, שֶׁהֶרצל שִׁיכנֵעַ אוֹתָם לָשׁוּב אֶל עַמָּם, מְפַקפְּקִים גַּם הֵם.

הֶרצל מוֹצֵא אֶת עַצמוֹ נָאֱבָק בְּכֹל הַכִּיווּנִים. הוּא נוֹאֵם, הוּא כּוֹתֵב מַאֲמָרִים וּמכתָבִים, הוּא שׁוֹלֵחַ שְׁלִיחִים. הוּא יוֹדֵעַ: כִּינוּס הַקוֹנגרֶס הוּא צַעַד הֶכרֵחִי. הַכִּינוּס יִשבּוֹר אֶת הַקֶּרַח מֵעַל הַפְּעוּלוֹת הַציוֹנִיוֹת.

הַקוֹנגרֶס הָרִאשׁוֹן עָמַד לְהִתקַיֵּם בְּבַאזֶל שֶׁבְּשׁוויֵיצַרְיָה. 197 צִירִים מֵאֲרָצוֹת שׁוֹנוֹת בָּאוּ לְבַאזֶל. רוּבָּם בָּאוּ מֵרוּסיָה. אַך הָיוּ גַּם שְׁלִיחִים מֵאַלגִ'יר וּמֵאַרצוֹת אַמֶרִיקָה. גַּם אוֹרְחִים רַבִּים בָּאוּ לְבַאזֶל, וְעִיתוֹנָאִים שֶׁייָצגוּ אֶת הָעִיתוֹנִים הַחֲשׁוּבִים בָּעוֹלָם.

עַל כַּרטִיסֵי הַהַזמָנָה הָיָה צִיוּר שֶׁסִּימֵל אֶת הַקֶּשֶׁר שֶׁבֵּין אֶרֶץ־יִשׂרָאֵל הָעַתִּיקָה וְהַחֲדָשָׁה: מִצַּד אֶחָד צִיוּר

הרצל יוצא
מבית־הכנסת בבאזל

שֶׁל הַכּוֹתֶל הַמַּעֲרָבִי, וּמִצַּד שֵׁנִי אִיכָּר זוֹרֵעַ שָׂדֶה. בְּאוּלַם הַקּוֹנְגְּרֶס הִתְנוֹסְסוּ דֶּגֶל כָּחוֹל־לָבָן – וּבָאֶמְצַע מָגֵן־דָּוִיד.

אַרְבָּעָה יָמִים לִפְנֵי הַקּוֹנְגְּרֶס, הִגִּיעַ הֶרְצֶל לְבָאזֶל. הוּא בָּא לְבַדּוֹק בְּאוֹפֶן אִישִׁי אֶת הַסִּידּוּרִים שֶׁל הַקּוֹנְגְּרֶס. הֶרְצֶל יוֹדֵעַ כִּי יֵשׁ חֲשִׁיבוּת רַבָּה לְכָל פֶּרֶט וּפֶרֶט. זוֹהִי הַהוֹפָעָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הָעָם הַיְּהוּדִי הַמְאוּרְגָּן בִּפְנֵי הָעוֹלָם, וְיֵשׁ לְדַאוֹג שֶׁהוֹפָעָה זוֹ תִּתְנַהֵל לְפִי כָּל כְּלָלֵי הַטֶּקֶס וְתִהְיֶה מַחֲזֶה מַרְשִׁים!

הֶרְצֶל הִתְעַנְיֵן בְּכָל פֶּרֶט. הוּא הִשְׁגִּיחַ בְּשֶׁבַע עֵינַיִם עַל כָּל הַהֲכָנוֹת, וְדָאַג שֶׁכָּל דָּבָר יִתְבַּצַּע בְּדִיּוּק עַל־פִּי הַתּוֹכְנִית. הָאוּלָם... שׁוּלְחַן הַנְּשִׂיאוּת... הַבָּמָה... כָּל אֶחָד מֵהֶם סוּדַּר כָּךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה רוֹשֶׁם עָמוֹק.

אִיזִידוֹר שַׁלִּיט, מַזְכִּירוֹ שֶׁל הֶרְצֶל, עָסַק בַּהֲקָמַת בִּימַת הַנְּשִׂיאוּת. הוּא הֶעֱמִיד שׁוּלְחָן אָרוֹךְ, כִּיסָּה אוֹתוֹ בְּמַפָּה, וְהֶעֱמִיד עָלָיו פַּעֲמוֹן־יָד קָטָן. כַּאֲשֶׁר עָבַר הֶרְצֶל לְבַדּוֹק אֶת הַבָּמָה, רָאָה אֶת הַפַּעֲמוֹן וּפָרַץ בִּצְחוֹק. "בָּזֶה, שַׁלִּיט" – אָמַר הֶרְצֶל – "יָכוֹל אַתָּה לִקְרוֹא לַטַּבָּחִית שֶׁלָּךְ, בַּבַּיִת. אֲבָל בָּזֶה אֵינֶנִּי יָכוֹל לְנַהֵל אֲסֵיפָה".

"וּמָה" – שָׁאַל שַׁלִּיט – "הַאִם עָלַי לְהַשִּׂיג פַּעֲמוֹן גָּדוֹל, שֶׁקּוֹשְׁרִים לַצַּוָּאר שֶׁל פָּרוֹת?"

"הַשֵּׂג לִי פַּטִּישׁ עֵץ. יְשִׁיבוֹת הַפַּרְלָמֶנְט בְּאַנְגְלִיָּה וּבַאֲמֶרִיקָה נִפְתָּחוֹת ע"י הַנָּשִׂיא בְּשָׁלוֹשׁ נְקִישׁוֹת (פְּעָמִים) בְּפַטִּישׁ עֵץ".

הֶרְצֶל רָצָה כִּי פְּתִיחַת הַקּוֹנְגְּרֶס תִּהְיֶה מְאוֹרָע חֲגִיגִי וּמְלֵא כָּבוֹד. הוּא בִּיקֵּשׁ מִן הַצִּירִים וְהָאוֹרְחִים לָבוֹא לְטֶקֶס־הַפְּתִיחָה בִּתְלבּוֹשֶׁת פְּרַאק וּבַעֲנִיבַת־צַוָּאר לְבָנָה. וְהַלְּבוּשׁ הֶחֲגִיגִי הַכְּנִיס לָאוּלָם אֲוִירָה שֶׁל כָּבוֹד וְנִימוּסִים.

שני צירים רבנים

נוֹרְדָאוּ בָּא בְּתִלְבּוֹשֶׁת רְגִילָה. הֶרְצל בִּיקֵשׁ מִמֶּנּוּ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ וּלְהַחֲלִיף אֶת בְּגָדָיו. "אֲנָשִׁים צְרִיכִים לְהִתְרַגֵּל לִרְאוֹת בַּקוֹנגְרֶס הַזֶּה אֶת הַכֶּנֶס הַנַּעֲלֶה וְהַחֲגִיגִי בְּיוֹתֵר" – הִסְבִּיר לִידִידוֹ.

הֶרְצל "בִּיֵּם" אֶת גִּינְגֶ'י: הַבָּמָה כְּפִי שֶׁנָּהֲגוּ לְבַיֵּם אֶת כֹּל הַפְּרָטִים בְּמַחֲוֹוֹת הַנָּאִיבִיִּים שֶׁכָּתַב; אֲבָל מֵאֲחוֹרֵי הַטִּיפּוּל בְּכֹל הַפְּרָטִים הַקְּטַנִּים הָיְתָה כַּוָּנָה עֲמוּקָה: לַהֲפוֹךְ אֶת הַמְּאוֹרָע לַחֲוֶיָה יָפָה, חֲגִיגִית וּמְרוֹמֶמֶת. וּלְמַעֲשֶׂה רָצוּ בְּכָךְ רַבִּים מִן הַמִּשְׁתַּתְּפִים, שֶׁבָּאוּ לַקוֹנגְרֶס מִתְּנָאִים שֶׁל עוֹנִי וּמְצוּקָה.

לְאַחַר טֶקֶס הַפְּתִיחָה, עָלָה הֶרְצל לַבָּמָה. שָׁקַט, זָקוּף וּמְרוּכָּז עָמַד וְנָשָׂא אֶת דְּבָרוֹ.

"אֲבָל אֵין זֶה הָאִישׁ שֶׁהִכַּרְתִּי, שֶׁאִתּוֹ שׂוֹחַחְתִּי רַק אֶתְמוֹל בַּלַּיְלָה" – סִיפֵּר הַסוֹפֵר בֶּן־עַמִּי, שֶׁנָּכַח

הרצל נואם בקונגרס

בָּאוּלָם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. "לְפָנֵינוּ עָמְדָה דְּמוּת נִפְלָאָה שֶׁל בֶּן־מְלָכִים, בַּעַל מַבָּט עָמוֹק וּמְרוּכָּז, נָאֶה מְאוֹד וְנוּגֶה (צָפוּי) מְעַט. שׁוּב לֹא הָיָה זֶה ד"ר הֶרְצל הֶהָדוּר מִדַּי, אֶלָּא אֶחָד מִמַּלְכֵי בֵּית דָּוִד שֶׁקָּם פִּתְאוֹם מִקִּבְרוֹ. זֶה הָיָה פְּלָא הִיסְטוֹרִי מַמָּשׁ. רְגָעִים אֲרוּכִּים רָעַד הָאוּלָם מִקּוֹלוֹת הַשִּׂמְחָה, מִתְּרוּעוֹת־הַכַּפַּיִם וּקְרִיאוֹת הַהִתְרַגְּשׁוּת. נִדְמֶה הָיָה כְּאִילוּ נִתְגַּשֵּׁם פִּתְאוֹם הַחֲלוֹם הַגָּדוֹל שֶׁחָלַם עַמֵּנוּ בְּמֶשֶׁךְ 2000 שָׁנָה, וּלְפָנֵינוּ עוֹמֵד מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. פִּתְאוֹם נֵעוֹר (הִתְעוֹרֵר) בִּי רָצוֹן עַז לָקוּם וְלִקְרוֹא בְּקוֹל רַב לְתוֹךְ הַיָּם הַסּוֹעֵר וְהַצּוֹהֵל: יְחִי הַמֶּלֶךְ! יְחִי הַמֶּלֶךְ!"

הַקּוֹנְגְּרֶס הִתְרַשֵּׁם מִגִּינּוּנֵי־הַמַּלְכוּת שֶׁל הֶרְצל וְקִיבֵּל אֶת קַו־הַפְּעוּלָה שֶׁהִצִּיעַ. הַקּוֹנְגְּרֶס נִסַּח אֶת שְׁאִיפוֹת הָעָם הַיְּהוּדִי בְּ"תּוֹכְנִית בַּאזֶל", הָאוֹמֶרֶת:

"הַצִּיּוֹנוּת שׁוֹאֶפֶת לִרְכּוֹשׁ מְקוֹם מוֹשָׁב בָּטוּחַ, עַל־יְדֵי מִשְׁפָּט (חוֹק) גָּלוּי, לְעַם־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל".

אַךְ לֹא רַק הַהַחְלָטוֹת שֶׁל קוֹנְגְּרֶס בַּאזֶל הָיוּ חֲשׁוּבוֹת. הָיְתָה זוֹ הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּצְּגֵי הָעָם הַיְּהוּדִי מִכָּל הָעוֹלָם הִצְהִירוּ בְּגָלוּי, שֶׁהַיְּהוּדִים לֹא פָּסְקוּ לִהְיוֹת עַם, וְשֶׁהֵם מַכְרִיזִים וְאוֹמְרִים כִּי לֹא יִוַּתְּרוּ עַל קִיּוּמָם כְּעַם וְעַל אֶרֶץ אֲבוֹתֵיהֶם.

הַקּוֹנְגְּרֶס הִסְתַּיֵּם. הַצִּירִים חָזְרוּ לְבָתֵּיהֶם. בְּשָׁעָה מְאוּחֶרֶת בַּלַּיְלָה חָזַר גַּם הֶרְצל לְבֵיתוֹ. נְשִׂיא מָוֹזֶר שֶׁל עַם מוּזָר. הֶרְצל נוֹכֵר פִּתְאוֹם בַּחֲלוֹמוֹת הַיַּלְדוּת, בַּשִּׁיעוּר עַל יְצִיאַת מִצְרַיִם... בְּדַהַף (אִימְפּוּלְס) פִּתְאוֹמִי הוּא לוֹקֵחַ עִיפָּרוֹן וְרוֹשֵׁם בְּיוֹמָנוֹ:

"בְּבַאזֶל יִסַּדְתִּי אֶת מְדִינַת הַיְּהוּדִים. אִילּוּ אָמַרְתִּי זֹאת הַיּוֹם בְּקוֹל – הָיִיתִי מְקַבֵּל צְחוֹק כְּלָלִי כִּתְשׁוּבָה. אַךְ בְּעוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים, אוּלַי, וּבְכָל־אוֹפֶן בְּעוֹד 50 שָׁנָה – יַכִּירוּ בָּזֹאת הַכֹּל".

הרצל בדרך
לקונגרס הציוני

חֲמִישִׁים שָׁנָה לְאַחַר הַקוֹנְגְרֶס הַצִּיּוֹנִי הָרִאשׁוֹן בְּבָאזֶל, בְּכ״ט בְּנוֹבֶמְבֶּר 1947, הִכְרִיזָה עֲצֶרֶת הָאוּמוֹת הַמְאוּחָדוֹת עַל הֲקָמַת מְדִינָה יְהוּדִית בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.

פֶּרֶק י״ג

פְּעוּלוֹת מְדִינִיּוֹת

כְּדֵי שֶׁנָּבִין אֶת הַפְּעִילוּת הַמְּדִינִית שֶׁל הֶרְצֶל עָלֵינוּ לִזְכּוֹר, כִּי בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה הֶאֱמִינוּ הַכֹּל כִּי הַמַּעֲצְמוֹת הַגְּדוֹלוֹת מְסוּגָלוֹת וְרוֹצוֹת לְפִתְרוֹן פִּתְרוֹן צוֹדֵק אֶת הַבְּעָיוֹת שֶׁל כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם. אִישׁ לֹא תִיאֵר לְעַצְמוֹ אָז, כִּי עַם קָטָן מְסוּגָל לִפְעוֹל בְּאוֹפֶן עַצְמָאִי, לְלֹא הַסְכָּמַת הַמַּעֲצְמוֹת הַגְּדוֹלוֹת. מִכָּאן נָבִין אֶת שַׁרְשֶׁרֶת הַחִיפּוּשִׂים שֶׁל הֶרְצֶל, שֶׁבִּיקֵשׁ לִמְצוֹא אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְרַעְיוֹן הַצִּיּוֹנִי.

הָאוֹפְּטִימִיּוּת שֶׁל הֶרְצֶל נִרְאֵית לָנוּ הַיּוֹם נְאִיבִית. כִּי הַמַּעֲצְמוֹת, שֶׁאֶת עֶזְרָתָן הוּא מְבַקֵּשׁ, אֵינָן עוֹסְקוֹת כְּמוּבָן בְּהַשְׁלָטַת הַמּוּסָר וְהַצֶּדֶק בָּעוֹלָם. לַשּׁוֹלְטָן הַתּוּרְכִּי, לַקֵּיסָר הַגֶּרְמָנִי וּלְרֹאשׁ מֶמְשֶׁלֶת אַנְגְלִיָּה יֵשׁ אִינְטֶרְסִים מְשֻׁלָּהֲם. וְכִיּוָן שֶׁהֶרְצֶל אֵינוֹ יָכוֹל לְהַצִּיעַ לָהֶם שֵׁרוּתִים קוֹלוֹנִיאָלִיִּים, שֶׁבָּהֶם הֵם אוּלַי מְעוּנְיָנִים – הֲרֵי שֶׁהֵם מִסְתַּפְּקִים בְּכָךְ שֶׁהֵם מְנַלִּים לוֹ סִימְפַּאטְיָה מִתּוֹךְ נִימוּס.

אַךְ הֶרְצֶל מַאֲמִין שֶׁיּוּכַל לְקַבֵּל אֶת עֶזְרַת הַמַּעֲצְמוֹת. בַּתְּחִילָה מַצִּיעַ הוּא לַוְזִיר הַגָּדוֹל בְּקוֹשְׁטָא לָתֵת לַיְהוּדִים אֶת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל – וְהֵם יַעְזְרוּ לְתוּרְכְיָה לְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹבוֹת הַכְּסָפִיִּים שֶׁלָּהּ. אַחַר־כָּךְ, מוּכָן הוּא ״לְהוֹרִיד אֶת הַמְּחִיר״. הוּא מְבַקֵּשׁ צַ׳ארְטֶר לְהִתְיַשְּׁבוּת יְהוּדִים בְּא״י, שִׁלְטוֹן עַצְמִי וּזְכוּת לַהֲגָנָה עַצְמִית.

הַתּוּרְכִים אֵינָם מוּכָנִים לְהַבטִיחַ. לָכֵן מְנַסֶּה הֶרצל לְהַשפִּיעַ עֲלֵיהֶם בְּאֶמצָעוּת גֶרמַנְיָה.

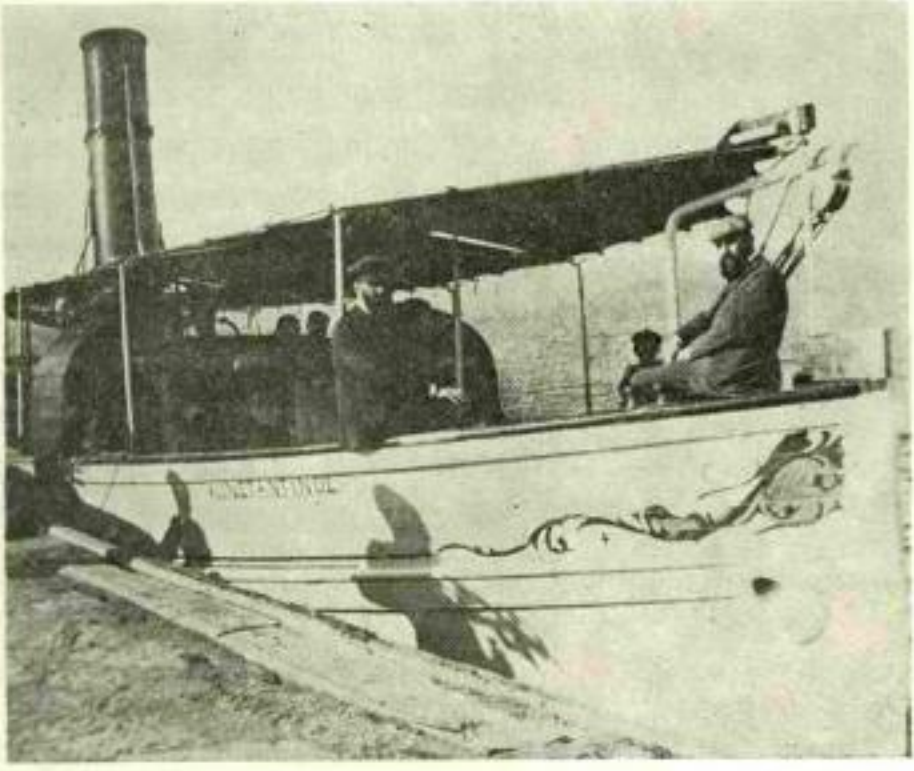
הֶרצל נִפגָּש עִם הַקֵיסָר הַגֶרמָנִי בְּקוּשטָא, בְּמַקוֵה־יִשׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלַיִם. הַקֵיסָר מִתרַשֵׁם מְאוֹד מִן הָאִישִׁיוּת הַמַקסִימָה שֶׁל הֶרצל. אַך הַתְשוּבָה הַסוֹפִית סְתָמִית וּקרִירָה.

הֶרצל אֵינוֹ מִתיָאֵש. בִּשנַת 1901 הוּא נִפגָּש עִם הַשׁוּלטָן עַבדוּל תָמִיד. הֶרצל הָאוֹפטִימִי מַשווֶה אֶת הַשׁוּלטָן הַתּוּרכִי לְאַרִיֵה, וְאֶת עַצמוֹ לְאַנדרוֹקוֹלוּס הַמוֹצִיא אֶת הַקוֹץ מִכַּף רַגלוֹ. הַשׁוּלטָן מְבַקֵש מִמֶנוּ הַצָעוֹת מַעֲשִׂיוֹת לְפִתרוֹן הַמַצָב הַכַּספִּי הֶחָמוּר שֶׁל תּוּרכִיָה. אֶלָא שֶׁהָעֲשִׁירִים הַיְהוּדִים מְסָרְבִים לָתֵת כְּסָפִים. הַקוֹץ נִשאָר תָקוּעַ בְּכַפּוֹ שֶׁל הָאַרִיֵה, וְאַנדרוֹקוֹלוּס מַמשִׁיך לְחַפֵּשׂ פִּתרוֹן...

הַשׁוּלטָן מַצִיעַ לְהֶרצל מִספָּר טֶרִיטוֹרִיוֹת בְּאִימפֶּרִיָה. הֶרצל מְסָרֵב. אוֹ אֶרֶץ־יִשׂרָאֵל – אוֹ לא־כְלוּם. הַמַשָׂא־וּמַתָן נִפסָק.

פֶּרֶק י"ד
בִּיקוּר
בְּאֶרֶץ־יִשׂרָאֵל

הַקֵיסָר הַגֶרמָנִי נָסַע לְאֶרֶץ־הַקוֹדֶש, כְּדֵי לַחֲנוֹך כְּנֵסִיָה גֶרמָנִית בִּירוּשָׁלַיִם הָעַתִיקָה. הֶרצל הֶחלִיט לִפגוֹש בּוֹ שָׁם.

ד"ר הרצל
ודויד וולפסון
בקושטא, 1898

הֶרצל הפליג בספינה קטנה מתורכיה לאלכסנדריה של מצרים, ומשם ליפו. כאשר התקרבה הספינה הקטנה לחוף יפו, חלה (היתה) פתאום התרגשות רבה בין נוסעי הספינה.

הרצל כותב ביומנו:

"מפליא הדבר איזו התרגשות מעוררת אדמת שממה או בלב רוב בני־האדם: בכומר הנרמני הזקן, במוז'יק הרוסי הנוסע במחלקה השלישית המסריחה, בערבים הנוסעים אתנו מקושטא, וכמובן שבנו, הציונים. לכל אחד הזכרונות שלו. זכרונות היסטוריים, לאומיים דתיים, אישיים".

הֶרצל נִיצֵל אֶת הַהִזדַמְנוּת, וְעָרַך בִּיקוּר בַּמוֹשָׁבוֹת הַיְהוּדִיוֹת בָּאָרֶץ. הַבִּיקוּר עוֹרֵר בּוֹ רְגָשׁוֹת מְעוֹרָבִים. הַשְׁמָמָה הַגְדוֹלָה, הַמוֹשָׁבוֹת הָעֲנִיוֹת וְהַמַצָב הַקָשֶׁה שֶׁל הַיִישוּב הַיָשָׁן – עָשׂוּ עָלָיו רוֹשֶׁם מְדַכֵּא. אַך מִצַד שֵׁנִי הִתרַגֵש מְאוֹד מִן הַהִתלַהֲבוּת הָעֲצוּמָה שֶׁבָּהּ קִיבְּלוּ אוֹתוֹ אִיכָּרֵי הַמוֹשָׁבוֹת. פָּרָשִׁים (רוֹכְבֵי־סוּסִים) צְעִירִים עָרְכוּ לִכבוֹדוֹ "פַּנטָוִיָה", וְשָׁרוּ לוֹ שִׁירִים בַּשָׂפָה הָעִברִית. בְּיוֹמָנוֹ הוּא כּוֹתֵב:

"רָאִיתִי אֶת הַפָּרָשִׁים הַזָרִיזִים וְהָאֲמִיצִים... כְּאֵלֶה יָכְלוּ לִהיוֹת גַם מוֹכְרֵי הַמִכנָסַיִם בַּעֲיָירוֹת אֵירוֹפָּה. עֵינַי מָלְאוּ דְמָעוֹת".

לִירוּשָׁלַיִם הִגִיעַ הֶרצל בַּלַיְלָה. הָעִיר עָשְׂתָה עָלָיו רוֹשֶׁם נֶהדָר. אַך לְאוֹר הַיוֹם בָּלְטוּ הַלִיכלוּך וְהָעֲזוּבָה,

הרצל באוניה — בדרך לארץ

וְנִרְמוּ לוֹ אַכְזָבָה. גַּם הַקַּנָּאוּת הַדָּתִית שֶׁל יְהוּדֵי הָעִיר עָשְׂתָה עָלָיו רוֹשֶׁם קָשֶׁה. בְּיוֹמָנוֹ הוּא כּוֹתֵב:

"כַּאֲשֶׁר יְרוּשָׁלַיִם תִּהְיֶה שֶׁלָּנוּ – נַהֲפוֹךְ אוֹתָהּ לְאַחַת הֶעָרִים הַיָּפוֹת בָּעוֹלָם. אֲנִי מַאֲמִין בְּכָל לֵב שֶׁאֶפְשָׁר לִבְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם חֲדָשָׁה וּמְפוֹאֶרֶת מִחוּץ לַחוֹמוֹת. וְגַם אֶת הָעִיר הָעַתִּיקָה צָרִיךְ לְנַקּוֹת וּלְשַׁפֵּץ, וּלְהַקְדִּישׁ אוֹתָהּ כְּסֶמֶל לְכָל הַדָּתוֹת".

רוֹשֶׁם עַז מַשְׁאִירָה עָלָיו הַמּוֹשָׁבָה מוֹצָא. הַנְּסִיעָה

הרצל נפגש
עם הקיסר וילהלם,
במקווה־ישראל,
בשנת ביקורו בארץ

הרצל על הספינה
שבה חזר
מארץ־ישראל

מירוּשָׁלַיִם לְמוֹצָא, בְּדֶרֶךְ הֶהָרִים. מַזְכִּירָה לְהֶרצל אֶת מַעֲבַר הַפִּירֵנָאִים. הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת סִיפּוּרָיו שֶׁל הָאִיכָּר בְּרוּיֶזָה, עַל קְשָׁיֵי הַהִתְנַחֲלוּת בַּמָּקוֹם וְעַל הַמַּאֲבָקִים בְּעֲבֵי לַיְלָה וּבַחַיּוֹת הָרָעוֹת הַבָּאוֹת לְהַשְׁמִיד אֶת הַיְבוּל. "מָתַי נִכְבְּשָׁה אַדְמָה בִּגְבוּרָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר?" רוֹשֵׁם הֶרצל בְּיוֹמָנוֹ.

הֶרצל נוֹטֵעַ אֶרֶז צָעִיר בְּאַדְמָתוֹ שֶׁל בְּרוּיֶזָה. עֵץ זֶה (שֶׁהָיָה לְמַעֲשֶׂה בְּרוֹשׁ) נִקְרָא אַחַר־כָּךְ בְּשֵׁם "אֶרֶז הֶרצל", וְהוּא הָפַךְ לְמָקוֹם שֶׁבּוֹ הִתְכַּנְּסוּ הַצִּיּוֹנִים בְּכ׳ תַּמּוּז, יוֹם־הַזִּכָּרוֹן לְהֶרצל, עַד שֶׁהָעֵץ נִגְדַּע (עֵיתַן) בִּימֵי מִלְחֶמֶת־הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה.

פֶּרֶק ט״ו

אַלטנוילַנד

שָׁנָה אַחַת לִפְנֵי הַקוֹנגרֶס הַשִּׁישִׁי, פִּירסֵם הֶרצל אֶת הַסֵּפֶר ״אַלטנוֹילַנד״. נִראֶה שֶׁאֶת הַדְּחִיפָה לִכתִיבַת הַסֵּפֶר קִיבֵּל בִּשעַת הַבִּיקוּר בָּאָרֶץ בְּ־1898. תְּחִילָה חָשַׁב לִקרוֹא לַסֵּפֶר בְּשֵׁם ״צִיוֹן הַחֲדָשָׁה״. אוּלָם הוּא נִזכַּר בַּשֵּׁם הַסמלִי שֶׁל בֵּית־הַכְּנֶסֶת הָעַתִּיק בְּפְּרַאג, ״אַלטנוֹישוּל״, וְהֶחלִיט לִקרוֹא לְסִפרוֹ הֶחָדָשׁ בְּשֵׁם ״אַלטנוֹילַנד״*.

שער המהדורה הראשונה של ״אלטנוילנד״ בגרמנית

שָׁלוֹש שָׁנִים כָּתַב הֶרצל אֶת הַסֵּפֶר. זֶהוּ רוֹמַאן אוּטוֹפִּי, הַמְנַסֶּה לְהוֹכִיחַ כִּי הַנְּשָׁמַת הַצִּיוֹנוּת תָּבִיא אוֹשֶׁר לֹא רַק לָעָם הַיְהוּדִי, אֶלָּא לָאֱנוֹשוּת כּוּלָהּ. בְּשַׁעַר הַסֵּפֶר הָאוּטוֹפִּי, כָּתַב הֶרצל אֶת הַסִּיסמָה שֶׁבָּהּ הֶאֱמִין בְּכָל לִבּוֹ: אִם תִּרצוּ – אֵין זוֹ אַגָּדָה.

בְּרוֹמַאן ״אַלטנוֹילַנד״ מְתָאֵר הֶרצל אֶת אֶרֶץ־יִשׂרָאֵל 20 שָׁנָה לְאַחַר קַבָּלַת הַצְּ׳ארטֶר: הָאָרֶץ הַנִּידַחַת וְהַשּׁוֹמֵמֶת – הוֹפֶכֶת לְגַן פּוֹרֵחַ. כּוּלָהּ מְלֵאָה מִשְׁקִים חַקְלָאִיִּים וּבָתֵּי־חֲרוֹשֶׁת. כֹּל מְקוֹרוֹת־הַמַּיִם מְנוּצָּלִים לִיצִירַת אֶנֶרגִיָה חַשמַלִית. תְּעָלָה מְחַבֶּרֶת אֶת יַם־הַמֶּלַח עִם הַתִּיכוֹן. הֶבדֵלֵי הַטֶּמפֶּרָטוּרָה שֶׁבֵּין הַחֶרמוֹן, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצְאִים מְקוֹרוֹת הַיַּרדֵן, לְבֵין יַם־הַמֶּלַח –

דף מכתב־היד של ״אלטנוילנד״

---

* נַחוּם סוֹקוֹלוֹב, שֶׁתִּירגֵם אֶת הָרוֹמַאן לָעִברִית, נִיסָּה לְחַקּוֹת אֶת הַצִּירוּף שֶׁל הַמִּלִּים ״אַלטנוֹילַנד״ (אֶרֶץ עַתִּיקָה־חֲדָשָׁה), וּבָחַר בַּצִּירוּף ״תֵּל־אָבִיב״. הַנּוֹשֵׂא בְּסֵפֶר יְחֶזקֵאל. תֵּל – גִּבעָה עַל חוּרבוֹת יִישוּב עַתִּיק. אָבִיב – סֶמֶל הַפְּרִיחָה וְהַהִתחַדְּשׁוּת. וְאָנֵב: זֶהוּ מְקוֹר הַשֵּׁם שֶׁל הָעִיר תֵּל־אָבִיב.

נוֹתְנִים אֶפְשָׁרוּת לָהָקִים תַּחֲנַת־כּוֹחַ אֲדִירָה, הַמְסַפֶּקֶת כּוֹחַ וְאוֹר זוֹל לְכָל הֶעָרִים וְהַכְּפָרִים.

קַוֵּי רַכֶּבֶת חוֹצִים אֶת הָאָרֶץ לְאוֹרְכָּהּ וּלְרוֹחְבָּהּ, וּמְקַשְּׁרִים אוֹתָהּ לְכָל הַקַּוִּים הָעוֹלְמִיִּים. יַם־הַמֶּלַח מַעֲשִׁיר אֶת הַכַּלְכָּלָה שֶׁל הָאָרֶץ, בַּחוֹמָרִים הַכִּימְיִים שֶׁהוּא מַפִּיק. וּמִמֶּנּוּ מְפִיקִים אֶת הָאַסְפַּלְט הַטּוֹב בְּיוֹתֵר בָּעוֹלָם.

הֶעָרִים בָּאָרֶץ הַחֲדָשָׁה־יְשָׁנָה בְּנוּיוֹת בְּצוּרָה מוֹדֶרְנִית. הַבָּתִּים נוֹחִים וּמְלֻאִים אוֹר. חֵיפָה הִיא עִיר־מִסְחָר בֵּין־לְאוּמִית, וְהַנָּמָל שֶׁלָּהּ הוּא הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר בַּמִּזְרָח־הַתִּיכוֹן. טְבֶרְיָה הִיא עִיר־מַרְפֵּא מוֹדֶרְנִית, וִירִיחוֹ הִיא עִיר־מַרְפֵּא חוֹרְפִית.

תל־אביב

שבר התרגום העברי
של „אלמנזינגד",
שנעשה בידי
נחום סוקולוב

המשלחת הציונית
שנסעה להיפגש עם
הקיסר וילהלם השני
בארץ־ישראל, ליד
תעלת־סואץ

הרצל וחברי
המשלחת הציונית —
ליד הפּיראמידות בגיזה

יְרוּשָׁלַיִם בְּנוּיָה עִיר בְּתוֹךְ עִיר. הָעִיר הָעַתִּיקָה כּוֹלָהּ קוֹדֶשׁ לְמוֹסְדוֹת תַּרְבּוּת וּלְבָתֵּי־תְּפִילָה לִבְנֵי כָּל הַדָּתוֹת. מְסָבִיב לָהּ הָעִיר הַחֲדָשָׁה, הַבְּנוּיָה פְּרָבָרִים (שְׁכוּנוֹת־גַּ) מוֹדֶרְנִיִּים. רְחוֹבוֹת רְחָבִים, שְׂדֵרוֹת צֵל, גַּנֵּי־נוֹי מַפְרִידִים בֵּין גּוּשֵׁי הַבָּתִּים, וּלְכָל פַּרְבָּר מוֹסְדוֹת חִינּוּךְ, בָּנְיָנֵי מִסְחָר וְשֵׁרוּתִים.

חַיֵּי הַכַּלְכָּלָה בָּאָרֶץ הַחֲדָשָׁה מְאוּרְגָּנִים ע״י קוֹאוֹפֶּרָטִיבִים. כֹּל אֶזְרָח מַקְדִּישׁ שָׁנָתַיִם מַחַיָּיו לְשֵׁרוּת צִיבּוּרִי. אַךְ לֹא קַיֶּמֶת חוֹבָה לְשָׁרַת בַּצָּבָא.

הַחִינּוּךְ חִנָּם — מִגַּן הַיְלָדִים וְעַד לְאוּנִיבֶרְסִיטָה.

עִנְיְנֵי דָת וֶאֱמוּנָה אֵינָם קְשׁוּרִים בַּפּוֹלִיטִיקָה. אַךְ הַשַּׁבָּת הִיא יוֹם חַג כְּלָלִי לַיְהוּדִים. לְאֶזְרְחֵי הָאָרֶץ יֵשׁ

חוֹפֶשׁ דָּתִי מָלֵא. עַרָבִים וִיהוּדִים חַיִים בְּשָׁלוֹם וּבִידִידוּת. הָעַרָבִים לָמְדוּ מֵהַיְהוּדִים שִׁיטוֹת מֶשֶׁק וְכַלְכָּלָה מוֹדֶר־נִיים. הַכְּפָרִים שֶׁלָּהֶם פּוֹרְחִים לֹא פָּחוֹת מִן הַכְּפָרִים הַיְהוּדִיִים.

הַמְּדִינִיוּת שֶׁל הַמְּדִינָה הַחֲדָשָׁה הִיא מְדִינִיוּת שֶׁל שָׁלוֹם. בִּירוּשָׁלַיִם קָם "הֵיכַל שָׁלוֹם" מְפוֹאָר, בּוֹ מִת־כַּנְסִים קוֹנְגְרֶסִים בֵּין־לְאוּמִיִים שׁוֹנִים לְשָׁלוֹם, וּבוֹ נִמְצָא מֶרְכַּז עֵזְרָה בֵּין־לְאוּמִי שֶׁל אֲגוּדוֹת עֵזְרָה לְמִקְרֵי אָסוֹן.

שָׁלוֹשׁ שָׁנִים כָּתַב הֶרְצֶל אֶת סִפְרוֹ הָאוֹטוֹפִי. בְּאוֹתוֹ זְמַן הָיְתָה אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל פִּינָה שׁוֹמֶמֶת, מְפֻגֶּרֶת וְנִידַחַת, אֵי־שָׁם בְּאַסְיָה, חֵלֶק מְקֻסָּרוֹת תּוּרְכְיָה הַמְּתְמוֹטֶטֶת.

מְעַנְיֵן וְגַם מַפְתִּיעַ לִרְאוֹת עַד כַּמָּה הִתְגַּשֵּׁם אוֹתוֹ חֲלוֹם אוֹטוֹפִי, שֶׁנִּרְאָה הָיָה כְּאִילוּ אֵין לוֹ שׁוּם בָּסִיס רֵיאָלִי.

בְּאֶחָד מִפְּרָקֵי הָרוֹמָאן, מַצִּיג אֶחָד מִגִּיבּוֹרֵי הַסֵּפֶר שְׁאֵלָה:

מִי יָצַר אֶת הַמְּדִינָה הַזֹּאת? מִי חִידֵּשׁ אֶת הַחַיִים בָּאָרֶץ עַתִּיקָה זוֹ?

כֹּל אֶחָד מִן הַנִּשְׁאָלִים מֵשִׁיב תְּשׁוּבָה אַחֶרֶת.

יְהוּדִי זָקֵן: הַמְּצוּקָה.

אַדְרִיכָל יְהוּדִי: אֲמַצְעֵי־הַחִבּוּרָה הֲחָדִישִׁים.

פִּילוֹסוֹף: הַמַּדָּע.

אִישׁ עֲלִיָּה וּבְנְיָן: הָרָצוֹן.

פְּרוֹפֶסוֹר: כּוֹחוֹת־הַטֶּבַע.

עַרְבִי: הָאֱמוּן שֶׁל הָאָדָם בְּכוֹחוֹת עַצְמוֹ.

אִישׁ־הָאָרֶץ: הָאַהֲבָה וְהַסֵּבֶל.

רַבִּי שְׁמוּאֵל: הָאֱלוֹקִים.

הקונגרס הציוני
השישי, 1903.
הרצל בקרב צירי
הקונגרס מאנגליה

פֶּרֶק ט״ז

אוּגַנְדָה

הֶרצל מְנַסֶּה שוּב אֶת מַזָּלוֹ, וְהַפַּעַם בְּבְרִיטַנְיָה. לְבְרִיטַנְיָה יֵשׁ מוֹשָׁבוֹת בְּקִרבַת אֶרֶץ־יִשׂרָאֵל, כְּמוֹ קַפְרִיסִין וְאֶל־עָרִישׁ. הוּא מְנַסֶּה לְהַשִּׂיג צַ׳ארְטֶר לְהַת־יַישְׁבוּת בְּמקוֹמוֹת אֵלֶּה, מִתּוֹך תִּקוָה לְהַשׁפִּיעַ עַל הַשׁוּלטָן. וַעֲדוֹת־חֲקִירָה יוֹצְאוֹת לִבדוֹק אִם מַתאִימָה אֶל־עָרִישׁ לְהִתיַישְׁבוּת הַמוֹנִית. הַתְשוּבָה הִיא שְׁלִילִית. בְּמקוֹם קַפְרִיסִין מַצִיעַ שַׂר־הַחוּץ הָאַנגלִי אֶת אוּגַנְדָה.

שֵׁשׁ שָׁנִים לְאַחַר הַקוֹנגרֶס הַצִיוֹנִי הָרִאשׁוֹן, הִתכַּנֵס הַקוֹנגרֶס הַשִּׁישִׁי, הַיָדוּעַ כְּ״קוֹנגרֶס אוּגַנְדָה״.

בְּמֶשֶׁך הַשָּׁנִים שֶׁחָלְפוּ נַעֲשׂתָה פְּעוּלָה אִירגוּנִית עֲצוּמָה. אוֹתָהּ תְנוּעָה, שֶׁנִראֲתָה כִּתנוּעָה שֶׁל חוֹלְמִים בּוֹדְדִים וּמטוֹרָפִים, כָּבָר הִקִיפָה מֵאוֹת־אַלפֵי יְהוּדִים

בְּכָל רַחֲבֵי הָעוֹלָם. לְאַט־לְאַט צָמְחוּ הַמוֹסָדוֹת שֶׁל הַתְּנוּעָה הַצִּיּוֹנִית. בַּקוֹנְגְרֶס הַשֵּׁנִי נוֹסַד הַבַּנְק הַלְאוּמִי לְהִתְיַשְׁבוּת. בַּקוֹנְגְרֶס הַחֲמִישִׁי נוֹסְדָה הַקֶּרֶן הַקַּיֶּמֶת לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁתַּפְקִידָהּ הָיָה לִקְנוֹת אֲדָמוֹת בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. שָׁנָה־שָׁנָה קָמוּ סְנִיפִים חֲדָשִׁים לַתְּנוּעָה הַצִּיּוֹנִית בְּכָל רַחֲבֵי הָעוֹלָם. כְּבָר הִתְחִילוּ לְהָכִין תּוֹכְנִיּוֹת לְאוּנִי־בֶרְסִיטָה עִבְרִית, וְהַקוֹנְגְרֶס הָפַךְ לְגוֹף מְדִינִי מוּכָּר, שֶׁיֵּצֵג אֶת הַשְׁאִיפוֹת הַלְאוּמִיּוֹת שֶׁל הָעָם הַיְּהוּדִי.

בַּמֶּה הָיְתָה כּוֹחָהּ הַגָּדוֹל שֶׁל הַתְּנוּעָה הַצִּיּוֹנִית?

הָרַעְיוֹן שֶׁל מוֹלֶדֶת לָעָם הַיְּהוּדִי בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הָיָה רַעְיוֹן יָשָׁן־נוֹשָׁן. הוּא עוֹרֵר אֶת הַנַּעֲנוּעִים הַנִּרְדָּמִים בְּלֵב הָעָם, שֶׁלֹּא רָצָה וְלֹא יָכוֹל לְהַפְסִיק לְהִתְקַיֵּם. בְּרֹאשׁ הַתְּנוּעָה עָמַד מַנְהִיג בַּעַל קֶסֶם רַב, שֶׁנְּהֶנָה מֵאֲמוּן כְּלָלִי.

הרצל בשנת 1903

וְהִנֵּה, כַּעֲבוֹר שֵׁשׁ שָׁנִים עוֹלֶה שׁוּב אוֹתוֹ מַנְהִיג, עַל בָּמַת הַקוֹנְגְרֶס. וְהוּא עַצְמוֹ, שֶׁהֵעִיר חֲלוֹמוֹת קְסוּמִים, מַצִּיעַ לָעָם לְהַחֲלִיף אֶת מִלַּת־הַקֶּסֶם "אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל" בְּמִלָּה אַחֶרֶת "אוּגַנְדָה".

הֶרְצֶל יָדַע כִּי הָעָם לֹא יַסְכִּים לַשִּׁינּוּי, וְכִי יִהְיֶה עָלָיו לְהֵיאָבֵק קָשֶׁה. אַךְ נִדְמֶה הָיָה לוֹ שֶׁאֵין בְּרֵירָה אַחֶרֶת. הוּא עָשָׂה מַאֲמָצִים עַל־אֱנוֹשִׁיִּים לְהַשִּׂיג אֶת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל בִּשְׁבִיל הָעָם. אַךְ כּוּלָּם נִגְמְרוּ בְּכִשָּׁלוֹן. בִּשְׁנַת 1903 פָּרַץ פּוֹגְרוֹם אַכְזָרִי בִּיהוּדֵי קִישִׁינוֹב. הַבְּעָיָה שֶׁל אֶרֶץ־מִקְלָט לַיְּהוּדִים שֶׁחַיֵּיהֶם בְּסַכָּנָה – הָיְתָה בְּעָיָה בּוֹעֶרֶת, וּמִסִּיבָּה זוֹ הִסְכִּים לְקַבֵּל אֶת הַצָּעַת בְּרִיטַנְיָה לְיַשֵּׁב יְהוּדִים בְּאוּגַנְדָה.

הוּא גִּיֵּס אֶת כָּל הַקֶּסֶם שֶׁלּוֹ, אֶת כָּל הַכִּשְׁרוֹנוֹת שֶׁלּוֹ, כְּדֵי לְהַשְׁפִּיעַ עַל צִירֵי הַקוֹנְגְרֶס שֶׁיַּסְכִּימוּ לְתוֹכְנִית אוּגַנְדָה. "אֲנַחְנוּ לֹא מְוַתְּרִים עַל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל" –

ד"ר הרצל בחברת
ציונים רוסים,
בקונגרס השישי

אָמַר – "וִיתוּר כָּזֶה לֹא יִהְיֶה לְעוֹלָם. אָנוּ מְחַפְּשִׂים רַק מִקְלָט זְמַנִּי לַיְהוּדִים הַנִּרְדָּפִים בְּרוּסְיָה, שֶׁחַיֵּיהֶם בְּסַכָּנָה. אוּגַנְדָה הִיא רַק תַּחֲנָה לְשַׁעַת־חֵירוּם".

בְּגִילוּי־לֵב סִפֵּר הֶרצל עַל הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן שֶׁנִּיהֵל עִם הַשׁוּלטָן, וְעַל הָאַכזָבוֹת הָרַבּוֹת. "הַאִם יִהְיֶה זֶה נָכוֹן" – שָׁאַל הֶרצל – "לְוַתֵּר עַל אוּגַנְדָה וּלסַכֵּן אַלפֵי יְהוּדִים בְּרוּסְיָה, הַצָּפוּיִים לִרדִיפוֹת וּלפוֹגרוֹמִים?"

הֶרצל הִצִּיעַ דָּבָר אֶחָד בִּלבַד: לִשלוֹחַ מִשלַחַת חֲקִירָה לְאוּגַנְדָה.

אַף־עַל־פִּי שֶׁהַצִּירִים קִיבְּלוּ אֶת הֶרצל בְּהִתלַהֲבוּת וּבחִיבָּה, לֹא הִסכִּימוּ לַתוֹכנִית שֶׁלוֹ. בַּקוֹנגרֶס הִתאַרגְּנָה אוֹפּוֹזִיצִיָה חֲזָקָה, וּבראשָׁהּ עָמְדוּ הַצִּירִים מֵרוּסְיָה.

הֵם טָעֲנוּ כִּי הַמִּשלַחַת לְאוּגַנדָה עוֹמֶדֶת בְּנִינוּד לְתוֹכנִית בַּאזֶל, וְכִי קַיֶּמֶת סַכָּנָה שֶׁתִּהיֶה תְנוּעָה צִיוֹנִית בְּלִי צִיוֹן.

הֶרצל, נוֹרדָאוּ וּמַנהִיגִים אֲחֵרִים נִיסוּ לְהַרגִיעַ אוֹתָם וְהִבטִיחוּ כִּי אוּגַנדָה הִיא רַק תַּחֲנָה בַּדֶּרֶך, "מִקלַט לַיְלָה".

הִתפַּתֵחַ וִיכּוּחַ סוֹעֵר. בִּוִיכּוּחַ זֶה בָּאוּ לִידֵי בִּיטוּי עֲמדוֹת־הַיְסוֹד שֶׁל הַתְנוּעָה הַצִיוֹנִית. צִירִים מֵרוּסיָה אָמְרוּ: מַטֶרֶת הַצִיוֹנוּת לְהָקִים מְדִינָה יְהוּדִית בְּאֶרֶץ־יִשׂרָאֵל. מַעֲצָמָה הָרוֹצָה לַעֲזוֹר לָנוּ – תְבוֹרַך. אַך מַעֲצָמָה הָרוֹצָה שֶׁאָנוּ נַעֲזוֹר לָהּ וּנוֹתֵר עַל שְׁאִיפָתֵנוּ – טוֹעָה.

לְאַחַר וִיכּוּחִים אֲרוּכִים הִתקַיְמָה הַצבָּעָה אִישִׁית. 500 צִירִים נִתבַּקשׁוּ לְהַצבִּיעַ, הַאִם הֵם מַסכִּימִים שֶׁתֵּצֵא מִשלַחַת חֲקִירָה לְאוּגַנדָה. רוֹב הַצִירִים הִצבִּיעוּ בְּעַד. רַק 185 הִתנַגדוּ. הַחלָטַת הָרוֹב עָשׂתָה רוֹשֶׁם מְזַעזֵעַ עַל הָאוֹפּוֹזִיצִיָה, שֶׁקָרְאָה לְעַצמָה, בְּאוֹפֶן הַפגָנָתִי, "צִיוֹנֵי צִיוֹן". כֹּל חֲבֵרֶיהָ עָזבוּ אֶת הָאוּלָם בְּכַעַס וְהַת־אַסְפוּ בְּאוּלָם קָטָן אַחֵר. צִירִים אֲחָדִים פָּרְצוּ בְּבֶכִי. רַבִּים יָשְׁבוּ עַל הָאָרֶץ וּבָכוּ עַל הַחוּרבָּן הֶחָדָש שֶׁל חֲלוֹם יְרוּשָׁלַיִם.

הֶרצל בָּא לְדַבֵּר אִתָּם, אַך הֵם קִיבּלוּ אוֹתוֹ בְּקִרִי־רוּת. רַק בְּמַאֲמָץ עֶלְיוֹן הִצלִיחַ לְשַׁכנֵעַ אֶת הַ"בּוֹכִים" לָשׁוּב לְאוּלָם הַקוֹנגרֶס, וְלֹא לִגרוֹם לְפִילוּג.

הֶרצל הֵבִין שֶׁהָעָם לֹא יְקַבֵּל אֶת רַעְיוֹן אוּגַנדָה. בְּנאוּם הַנְעִילָה חָזַר וְהִצהִיר כִּי הוּא נִשאָר נֶאֱמָן לְצִיוֹן. וּבקוֹל נִרגָּש חָזַר עַל הַשְׁבוּעָה: "אִם אֶשׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַיִם – תִּשׁכַּח יְמִינִי"...

הֶרצל יָצָא מִן הַקוֹנגרֶס בְּלֵב כּוֹאֵב. כַּעֲבוֹר זְמַן קָצָר נִפטַר, וְהוּא בֶּן 44 בִּלבַד.

עַד יוֹם מוֹתוֹ זָכַר הֶרצל אֶת הַמַּראֶה שֶׁל צִיוֹנֵי רוּסיָה, שֶׁבָּכוּ כִּילָדִים עַל אוֹבדַן הַתִקוָה לִגאוּלָה. רַק אָז הֵבִין עַד מַה קָשוּר הָעָם לַמוֹלֶדֶת הָעַתִיקָה. הוּא הֵבִין כִּי רַעָיוֹן אוּמָדָה הָיָה מִשנֶה (שָׁוְא).

מוֹתוֹ שֶׁל הֶרצל הִכָּה בְּתַדהֵמָה אֶת הָעָם. גַּם הַיְרִיבִים שֶׁלוֹ הֵבִינוּ עַד כַּמָה פָּגַע עָנִין אוּמָדָה בְּהֶרצל. הַמַּנהִיג הַתמוֹטֵט, כִּי הָעָם שֶׁאוֹתוֹ רָצָה לְשַׁחרֵר – לֹא תָמִיד יָדַע לְנַהוֹג בּוֹ בְּיַחַס הַנָכוֹן.

רַק אַחֲרֵי מוֹתוֹ חָל הַשִׁינוּי הַכַּבִּיר: הֶרצל הָפַך לְאַגָדָה. לְסֵמֶל. תוֹרָתוֹ הָפכָה לְאִידֵיאָל שֶׁאוֹתוֹ יֵש לְהַגשִים (לְהַפוֹך לְמַציאוּת).

הקונגרס הציוני החמישי, 1901. הרצל בקרב אנשי האופוזיציה

בֵּינָתַיִם הִסְתַּלְּקָה גַּם מֶמְשֶׁלֶת בְּרִיטַנְיָה מֵהַצָּעַת אוּגַנְדָה. עַתָּה נִיצְחָה הַהַשְׁקָפָה, שֶׁהֶרְצֶל הוֹדָה בָּהּ לְבַסּוֹף, כִּי אֵין לְהַפְרִיד בֵּין הַתְּנוּעָה הַצִּיּוֹנִית לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְכִי אֵין הַצִּיּוֹנוּת מְחַפֶּשֶׂת סְתָם טֶרִיטוֹרְיָה עֲבוּר הַיְּהוּדִים, אֶלָּא הִיא שׁוֹאֶפֶת לָשׁוּב לַמּוֹלֶדֶת וּלְחַדֵּשׁ שָׁם אֶת חַיֶּיהָ.

פֶּרֶק י"ז

מַנְהִיג מוּצָא עַם

הֶרְצֶל צָמַח מִתּוֹךְ יַהֲדוּת מַעֲרַב־אֵירוֹפָּה (גֶּרְמַנְיָה, אוֹסְטַרְיָה וְצָרְפַת). אֵלֶּה הָיוּ יְהוּדִים שֶׁיָּשְׁבוּ עַל "סִיר־הַבָּשָׂר". הֵם שָׁאֲפוּ לִהְיוֹת כְּמוֹ הַגּוֹיִם שֶׁבֵּינֵיהֶם יָשְׁבוּ. לְדַעְתָּם הָיוּ הֵם "גֶּרְמָנִים בְּנֵי דַת מֹשֶׁה", אוֹ "צָרְפָתִים בְּנֵי דַת מֹשֶׁה".

הֶרְצֶל הָיָה בֶּן נֶאֱמָן לְיַהֲדוּת זוֹ. וּכְמוֹהֶם שָׁאַף לְהַתְבּוֹלְלוּת מְלֵאָה. אַךְ כַּאֲשֶׁר הִרְגִּישׁ כִּי הַהַשְׁכָּלָה לֹא תְּפַתֵּר אֶת בְּעָיַת הַיְּהוּדִים, הָיָה לוֹ הָאוֹמֶץ לְהוֹצִיא אֶת הַמַּסְקָנוֹת.

הֶרְצֶל הָפַךְ לְחוֹזֵה הַמְּדִינָה הַיְּהוּדִית. אַךְ הֶרְצֶל הָיָה חוֹזֶה – בְּלִי עַם. יְהוּדֵי הַמַּעֲרָב לֹא הָיוּ מוּכָנִים לִשְׁמוֹעַ עַל לְאוּמִיּוּת יְהוּדִית. הֵם פָּחֲדוּ מִכָּל דָּבָר שֶׁזִּהָה אוֹתָם עִם לְאוּמִיּוּת "זָרָה"... רַק כַּמָּה אִינְטֶלֶקְטוּאָלִים הִצְטָרְפוּ אֵלָיו, אוֹתָם אֲנָשִׁים שֶׁהִרְגִּישׁוּ כִּי הַקַּרְקַע בּוֹעֵר מִתַּחַת לְרַגְלֵי בְּנֵי־עַמָּם בְּמִזְרַח־אֵירוֹפָּה.

בְּמִזְרַח־אֵירוֹפָּה – בְּרוּסְיָה, פּוֹלַנְיָה וְרוּמַנְיָה – חָיוּ מִילְיוֹנֵי יְהוּדִים בְּתְנָאִים שֶׁל עוֹנִי וּמְצוּקָה. רוֹבָּם חָיוּ בְּ"תְּחוּם הַמוֹשָׁב" הַיְּהוּדִי, בַּעֲיָרוֹת קְטַנּוֹת וּבִכְפָרִים נִידָחִים. הֵם הִתְפַּרְנְסוּ מֵרוֹכְלוּת, מִפּוּנְדָּקָאוּת, מִמִּסְחָר־

שֶׁל־כְּלוּם וּמְמַלְאכָה זְעִירָה. הֵם חָיוּ חַיִּים עֲלוּבִים בְּתוֹךְ סְבִיבָה שֶׁשָּׂנְאָה אוֹתָם שִׂנְאַת־מָוֶת, לְלֹא בִּיטָחוֹן כַּלְכָּלִי וּפִיזִי בְּיוֹם הַמָּחָר. זוֹהִי אוֹתָהּ סְבִיבָה קוֹדֶרֶת, שֶׁאוֹתָהּ תֵּיאֲרוּ בְּשִׁירִים וּבְסִיפּוּרִים ח״נ בְּיַאלִיק, מֶנְדֶלִי

הרצל בביקורו ברוסיה

מוֹכֵר־סְפָרִים וְשָׁלוֹם עֲלֵיכֶם. מִדֵּי פַּעַם הָיוּ פּוֹרְצִים פּוֹגְרוֹמִים. יְהוּדִים נִרְצְחוּ בְּעִידּוּד הַשִּׁלְטוֹנוֹת.

אַךְ יְהוּדִים אֵלֶּה, שֶׁהַקַּרְקַע רָעֲדָה מִתַּחַת לְרַגְלֵיהֶם, הָיוּ קְשׁוּרִים לַתַּרְבּוּת וְלַמָּסוֹרֶת הַיְּהוּדִית. הֵם הָיוּ סְפוּגֵי נַעֲנוּעִים לְחִידּוּשׁ הַחַיִּים הַלְּאוּמִיִּים. וְשׁוּם פּוּרְעָנוּת וְשׁוּם צָרָה לֹא הִצְלִיחוּ לְהָזִיז אוֹתָם מִיַּהֲדוּתָם.

מִדֵּי פַּעַם קָמוּ אֲגוּדוֹת וְאִרְגּוּנִים שֶׁקָּרְאוּ לַעֲלִיָּה. מַאֲמָרִים וְסְפָרִים נִכְתְּבוּ.

לְתוֹךְ הָעָם הַזֶּה נָפַל הֶחָזוֹן שֶׁל הֶרְצֶל כְּמוֹ כּוֹכַב־שָׁבִיט. הָאִישׁ הַנָּבוֹהַּ, הַיָּפֶה, הַזָּר – זֶה הָאִישׁ שֶׁחִיכּוּ לוֹ. אִישׁ זֶה, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חָזוֹן וְגַם כּוֹשֶׁר פְּעוּלָה; אִישׁ זֶה, הַיּוֹדֵעַ לְדַבֵּר עִם מְלָכִים וְרוֹזְנִים, אַךְ הָאוֹהֵב אֶת אֶחָיו – זֶה הָאִישׁ שֶׁיִּגְאַל אֶת עַמּוֹ. הָעָם מָצָא אֶת הַמַּנְהִיג, וְהַמַּנְהִיג מָצָא אֶת הָעָם, שֶׁאוֹתוֹ לֹא הִכִּיר.

מָעַנְיֵן שֶׁדַּוְוקָא ״חוֹבְבֵי־צִיּוֹן״ לֹא הִתְלַהֲבוּ מֵהֶרְצֶל.

הֵם הִתְיַחֲסוּ אֵלָיו בְּחֲשָׁד. הֵם לֹא הֶאֱמִינוּ שֶׁהַפּוּמְבִּיוּת יָפָה לְעִנְיָן זֶה. הֵם חָשְׁבוּ שֶׁיֵּשׁ יוֹתֵר מִדַּי שׁוֹנְאִים לָעָם הַיְּהוּדִי, וְעַל־כֵּן יֵשׁ לִפְעוֹל בְּשֶׁקֶט וּבַחֲשַׁאי... גַּם הָרַ־בָּנִים חָשְׁשׁוּ מִפְּנֵי "הַזָּר" שֶׁהִתְחַנֵּךְ עַל בִּרְכֵּי תַּרְבּוּת זָרָה, רָחוֹק מֵחַיֵּי הַדָּת.

אַךְ הָעָם, "הָרְחוֹב הַיְּהוּדִי" – נִכְבַּשׁ לְהֶרְצֶל בִּסְעָ־רָה. הֶרְצֶל בִּיקֵר בְּרוּסְיָה אַחֲרֵי הַפּוֹגְרוֹם הָאָיוֹם בְּקִישִׁינֶב, שֶׁזִּעְזֵעַ אֶת הָעוֹלָם מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה בְּעִידּוּד הַשִּׁלְטוֹנוֹת שֶׁל רוּסְיָה. הַיְּהוּדִים קִבְּלוּ אוֹתוֹ בְּהִתְרַגְּשׁוּת דָּתִית מַמָּשׁ. בַּפְּגִישׁוֹת הַסּוֹעֲרוֹת בִּיטְאוּ אֶת הַצַּעַר, הַסֵּבֶל וְהַכְּאֵב שֶׁל יְהוּדֵי רוּסְיָה, וְאֶת גַּאֲוָתָם עַל שֶׁקָּם לָהֶם מַנְהִיג.

אֲנָשִׁים הָיוּ הוֹלְכִים בְּרֶגֶל לְאוֹרֶךְ קִילוֹמֶטְרִים, כְּדֵי לְבָרֵךְ אוֹתוֹ בְּתַחֲנוֹת־הָרַכֶּבֶת שֶׁבָּהֶן עָבַר הַקָּרוֹן שֶׁלּוֹ. הָרְחוֹבוֹת שֶׁבָּהֶם עָבַר – הָיוּ מְלֵאִים אֲנָשִׁים נִרְגָּשִׁים, שֶׁבָּאוּ לִרְאוֹת אֶת "הַבֵּן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁל הָאוּמָּה הָעִבְרִית".

הַפְּרִידָה מֵהֶרְצֶל – הָפְכָה לְהַפְגָּנָה יְהוּדִית אֲדִירָה. שִׁלְטוֹנוֹת רוּסְיָה נִדְהֲמוּ, וְהֵגִיבוּ בְּחֶרְיפוּת. חַיָּלִים פָּרְצוּ לְתוֹךְ הֲמוֹן הַיְּהוּדִי וּפִיזְרוּ אוֹתוֹ בַּחֲרָבוֹת שְׁלוּפוֹת.

הֶרְצֶל לֹא שָׂכַח אֶת הָעָם. וְכַאֲשֶׁר חָשַׁב עַל תּוֹכְנִית אוּגַנְדָה, הֲרֵי שֶׁעָשָׂה זֹאת מִפְּנֵי שֶׁהָעָם הַזֶּה הָיָה כֹּה יָקָר לְלִבּוֹ.

אַךְ הַגּוֹרָל הַיְּהוּדִי לֹא רָצָה בַּיִּתּוּר הַזֶּה. דַּוְקָא יְהוּדֵי רוּסְיָה, שֶׁאִימְצוּ אֶת הֶרְצֶל אֶל לִבָּם – הָיוּ הַמַּת־נַגְּדִים הַחֲרִיפִים בְּיוֹתֵר שֶׁל תּוֹכְנִית אוּגַנְדָה. דַּוְקָא תּוֹכְנִית זוֹ, שֶׁבָּאָה כְּדֵי לַעֲזוֹר לָהֶם – הִרְחִיקָה אֶת הָעָם מִמַּנְהִיגוֹ הָאָהוּב.

הָעָם הָיָה מוּכָן לְהוֹסִיף וְלִסְבּוֹל אֶת יִסּוּרֵי הַגּוֹלָה

הַמָּרִים. אַך הָעָם לא הָיָה מוּכָן לְוַתֵּר עַל הַחֲלוֹם שֶׁל נְאוּלָה בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.

פֶּרֶק י״ח

מִמֹּשֶׁה וְעַד הֶרְצֶל

מִזֶּה הַדָּבָר, כַּמָּה דְּמִיּוֹן יֵשׁ בֵּין דְּמוּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הַמִּקְרָאִי, שֶׁעָלָיו חָלַם הֶרְצֶל בְּיַלְדוּתוֹ, וּבֵין דְּמוּתוֹ שֶׁל הֶרְצֶל עַצְמוֹ.

מֹשֶׁה, נִיבּוֹר הַסִּיפּוּר הַמִּקְרָאִי, מְנוּתָק מֵאֵז יְמֵי יַלְדוּתוֹ הָרִאשׁוֹנִים מֵעַמּוֹ. הוּא גָּדֵל בְּבֵית מֶלֶךְ זָר, וְהוּא רוֹכֵשׁ לוֹ מִנְהָגִים, שָׂפָה וַתַּרְבּוּת שֶׁל הָאָרֶץ שֶׁבָּהּ חַיִּים אֶחָיו חַיֵּי עֲבָדִים.

הִתְרַחֲקוּתוֹ שֶׁל הֶרְצֶל מֵעַמּוֹ בָּאָה אוּלַם בְּגִיל מְאוּחָר יוֹתֵר. אַך כָּל אִישִׁיוּתוֹ, חֲלוֹמוֹתָיו, שְׁאִיפוֹתָיו וְעֶרְכֵי־הַתַּרְבּוּת שֶׁלּוֹ – הֵם פְּרִי עֵץ זָר, וְאֵין בָּהֶם דָּבָר מִשֶּׁל עַמּוֹ.

גַּם מֹשֶׁה וְגַם הֶרְצֶל אֵינָם מוּטָרָדִים בְּאוֹפֶן אִישִׁי מִן הַבְּעָיָה הַיְּהוּדִית. שְׁנֵיהֶם נִפְנָשִׁים בָּהּ בְּמִקְרֶה: מֹשֶׁה – כַּאֲשֶׁר רָאָה אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ יְהוּדִי, וּבְאוֹפֶן טִבְעִי וְסְפוֹנְטָאנִי הוּא קָם לְהָגֵן עַל הָאִישׁ שֶׁמַּכִּים אוֹתוֹ לְלֹא חֵטְא בְּכַפּוֹ. וְתוֹךְ־כְּדֵי־כָּךְ מִתְגַּלֶּה לוֹ הַגּוֹרָל שֶׁל עַמּוֹ.

גַּם הֶרְצֶל קָם לְהָגֵן עַל הַצֶּדֶק הַגָּרְמָס, בְּפָרָשַׁת דְּרֵייפוּס. וְאָז מִתְבָּרֵר לוֹ כִּי גּוֹרָלוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי בְּכָל־הָעוֹלָם, הוּא גּוֹרָל הָאִישׁ הַמּוּכֶּה...

מֹשֶׁה וְגַם הֶרְצֶל מוֹצִיאִים אֶת הַמַּסְקָנָה. הֵם עוֹזְבִים קָארְיֶרָה מַזְהִירָה, וּמִתְמַסְּרִים לָעָם הַנִּרְדָּף שֶׁלָּהֶם.

מֹשֶׁה וְהֶרְצֶל – שְׁנֵיהֶם קִיבְּלוּ "הַכְשָׁרָה" לְמַנְהִיגוּת בַּחֲצֵרוֹת זָרוֹת. שְׁנֵיהֶם מוּמְחִים לְ"יַחֲסֵי־צִיבּוּר" שֶׁל

הָעַמִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁל זַמָּנָם. שְׁנֵיהֶם מַרְגִּישִׁים "בַּבַּיִת" בְּחוּגֵי הַחֶבְרָה הַגְּבוֹהָה.

שְׁנֵיהֶם מַנְהִיגִים כָּרִיזְמָאטִיִּים, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם תְּכוּנוֹת מַנְהִיגוּת מְלֵידָה. שְׁנֵיהֶם מְסוּגָלִים, בְּנֹגַהּ הַחִינּוּךְ, הַהַשְׂכָּלָה וְהַקְּשָׁרִים שֶׁלָּהֶם, לְיַצֵּג אֶת הָאִינְטֶרֶסִים הַלְאוּמִיִּים שֶׁל עַמָּם בְּקוֹמָה זְקוּפָה, בְּנַאֲוָה, כְּשָׁוִים בֵּין שָׁוִים.

מֹשֶׁה עוֹמֵד לִפְנֵי פַּרְעֹה וְדוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ לְהַרְשׁוֹת לְעַמּוֹ לַעֲזוֹב אֶת מִצְרַיִם. הֶרְצֶל מִתְיַצֵּב לִפְנֵי מְלָכִים וְדוֹרֵשׁ זְכוּיוֹת לְעַמּוֹ לָשׁוּב לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל.

גַּם מֹשֶׁה וְגַם הֶרְצֶל עוֹרְרוּ מִצַּד אֶחָד הִתְלַהֲבוּת אֵצֶל בְּנֵי־עַמָּם, וּמִצַּד שֵׁנִי הִסְתַּיְּגוּת וְחוֹסֶר־אֵמוּן. מֹשֶׁה

הלוויתו של הרצל בווינה, ב־7 ביולי 1904

נֶאֱלַץ לִברוֹחַ לְמִדְיָן בִּגלַל הַלשָׁנָה שֶׁל יְהוּדִי. וְהֶרצל נֶאֱלַץ "לִבלוֹע" הַרבֵּה לַעַג, צְחוֹק וּבִיטוּל, וַאֲפִילוּ עֲצוֹת לְאִישפּוּז בְּבֵית־חוֹלֵי־רוּחַ...

שְׁנֵיהֶם, מֹשֶׁה וְהֶרצל, מַנהִיגִים אֶת עַמָּם מֵאֶרֶץ עֲבָדִים לָאָרֶץ הַהִיסטוֹרִית. אַך שְׁנֵיהֶם לא זוֹכִים לִראוֹת אֶת עַמָּם חוֹזֵר לָאָרֶץ הַמובטַחַת. אוּלַי זֶהוּ גוֹרָלָם שֶׁל מַנהִיגִים גְדוֹלִים שֶׁל תְנוּעוֹת שִׁחרוּר...

בֵּיאוּרֵי מִלִּים

1. מִתְאַכְזֵר – מִתְיַחֵס בְּאַכְזָרִיּוּת, בְּלֵב קָשֶׁה, בְּלִי רַחֲמִים.
2. הִתְיַחֵשׂ לְ... – הָיָה שַׁיָּךְ לְ... (מִשְׁפָּחָה, עַם וְכוּ').
3. צֶאֱצָאִים – בָּנִים, בְּנֵי־בָּנִים, בְּנֵי־בְּנֵי־בָּנִים, וְכוּ'.
4. אֲנוּסִים – מְאֻלָּצִים; יְהוּדֵי סְפָרַד שֶׁהָיוּ מוּכְרָחִים לְהִתְנַצֵּר.
5. נִפְעָם וְנִרְגָּשׁ – בְּיִטּוּי הַמְבַטֵּא הִתְרַגְּשׁוּת גְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר. (נִפְעָם – מָלֵא הִתְרַגְּשׁוּת; נִרְגָּשׁ – מִי שֶׁעָבַר עָלָיו וַעֲוַע, "שׁוֹק").
6. מְהִירוּת מְסֻחְרֶרֶת – מְהִירוּת גְּדוֹלָה מְאוֹד.
7. נוֹעָז – שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אוֹמֶץ־לֵב.
8. הִשְׁתַּלֵּב בְּ... – הִתְחַבֵּר, נַעֲשָׂה חֵלֶק מִ...
9. אֶתְגָּר – תַּפְקִיד קָשֶׁה; נוֹשֵׂא שֶׁאָדָם מִתְמוֹדֵד אִתּוֹ כְּדֵי לְהוֹכִיחַ אֶת כֹּחוֹ.
10. לְהַסְתַּיֵּג מִ... – לְהַבִּיעַ אִי־הַסְכָּמָה.
11. לְהַשְׁמִיץ – לוֹמַר דְּבָרִים רָעִים וּמְכוֹעָרִים עַל מִישֶׁהוּ.
12. מַטְרִידָה אוֹתוֹ – מַפְרִיעָה לוֹ, גּוֹרֶמֶת לוֹ אִי־נְעִימוּת.
13. לְהִתְבַּחֵשׂ (לְמוֹצָאוֹ) – לְשַׁקֵּר וְלוֹמַר כִּי אֵינוֹ שַׁיָּךְ לָעָם שֶׁלּוֹ.
14. אִם אֶהְיֶה רָאוּי – "אִם יִגִּיעַ לִי"...
15. לְהַכְצִיחַ – לְהָקִים מִסְעַל־וִיכּוּחַ לְזִכְרוֹ שֶׁל...
16. לְחוֹלֵל פְּלָאִים – לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂי פֶּלֶא, נֵס.
17. עַקְבִיּוּת; לִהְיוֹת עַקְבִי – לִפְעוֹל עַל־פִּי שִׁיטָה קְבוּעָה.
18. לְהִשְׁתּוֹקֵק לְ... – לִרְצוֹת מְאוֹד־מְאוֹד.
19. תַּת־הַהַכָּרָה – הַלֹּא־מוּדָּע; חֲיֵי הָרֶגֶשׁ הַפְּנִימִיִּים, שֶׁאֵינָם יְדוּעִים אֲפִילוּ לְאָדָם עַצְמוֹ.
20. שִׁינּוּי עֲרָכִים – שִׁינּוּי יְסוֹדִי בְּהַשְׁקָפַת הָעוֹלָם.
21. הָיָה בְּמֶרְקָחָה – רַתַּח וְהִתְנַעֵשׁ; הָיָה כְּמוֹ בְּמִרְפֶּכָה.
22. סִיֵּעַ – תִּיאֵר (נִיאוּר עִיתּוֹנָאִי אֶת הַמָּאוֹרָע.
23. לְהָם – "חוֹם", הִתְלַהֲבוּת.
24. לִכְפּוֹת – לְהַכְרִיחַ.
25. לְהַתְמִיק מִ... – לְנַסּוֹת לֹא לַעֲשׂוֹת מַשֶּׁהוּ שֶׁיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת.
26. לְכַהוֹג בְּקַפְדָנוּת – לְשִׂים־לֵב לִפְרָטִים קְטַנִּים.

27. לְהִתְבַּטֵּל בְּפָנַי... – לְנַהֵג בְּלִי כָּבוֹד עַצְמִי.

28. "שְׁכוֹרָה" (אִידִישׁ) – קְפֵּדָן, מְכֻעָּס נְמָהָה.

29. מְנוּוָל – מְשֻׁחָת, מְקֻלְקָל (אֶת הָאָדָם).

30. לְהִיסָּמַע – לְהִתְעָרֵב, לִהְיוֹת כְּמוֹ כָּל הָאֲחֵרִים.

31. מְעָנָה – גּוֹרֵם עִיכּוּבִים, סַכָּל.

31. מַפְלִיאָה – מְעוֹרֶרֶת פֶּלֶא, תְּמֵהוֹן.

33. שְׁקוּעוֹת – בְּאֵילוּ נִכְנָסוֹת פְּנִימָה.

34. בְּרִישׁוּל – בְּאֵי־סֵדֶר.

35. יְשׁוּת (לְאוּמִית) – מְצִיאוּת, קִיּוּם.

36. מְהוּת – הַסִּיב שֶׁל... הַתְּכוּנָה שֶׁל...

37. מוֹחַ מוּגְבָּל – מוֹחַ חֲסַר דִּמְיוֹן.

38. מְלַבֵּד – מְחַבֵּר, מְאַחֵר.

39. בְּלְתִּי־תָּלוּי – חוֹפְשִׁי, אֵינוֹ חַיָּב דָּבָר לְאִישׁ.

40. לְשַׂיֵּם מַבָּטִים – לִקְשׁוֹר קְשָׁרִים.

41. קְרִיאַת תִּיגָר – קְרִיאָה שֶׁל הִתְנַגְּדוּת (פְּרוֹבוֹקַאצְיָה).

42. לְהִתְעַלֵּם מִ... – לֹא לָשִׂים־לֵב; לְהִתְנַהֵג כְּאִילוּ אֵינוֹ קַיָּם.

43. לְהוֹלִיךְ שׁוֹלָל – לְעוֹרֵר תַּקְוֹת שָׁוְא.

44. הִוָּרְאָה; לְהוֹרוֹת בְּ... – לוֹמַר שֶׁמַּשֶּׁהוּ בְּאֱמֶת קָרָה.

45. תְּסִיסָה – הִתְעוֹרְרוּת רַבָּה, סַעַר רוּחוֹת, הִתְרַגְּשׁוּת יְתֵרָה.

46. צְלָתַיִם – עֲצֵלוּת, אֲפָאתְיָה.

47. "יוֹם קָטָנוֹת" – בִּיטּוּי שֶׁפֵּרוּשׁוֹ: עֲבוֹדָה שִׁגְרָתִית, רָגִילָה, יוֹם־יוֹמִית, בְּלִי הַשְׁרָאָה.

48. נוּם – הַנָּהָב, הָאִישׁ הַקּוֹבֵעַ אֶת כִּיוּוּן הַכְּסִיעָה.

49. אֵינוֹ נִרְתָּע מִ...– אֵינוֹ נָסוֹג, אֵינוֹ מְוַתֵּר עַל שֶׁלּוֹ.

50. לְהַעֲרִים עַל... – לְהִתְנַהֵג בְּעוֹרְמָה, כְּדֵי "לְסַדֵּר" מִישֶׁהוּ.

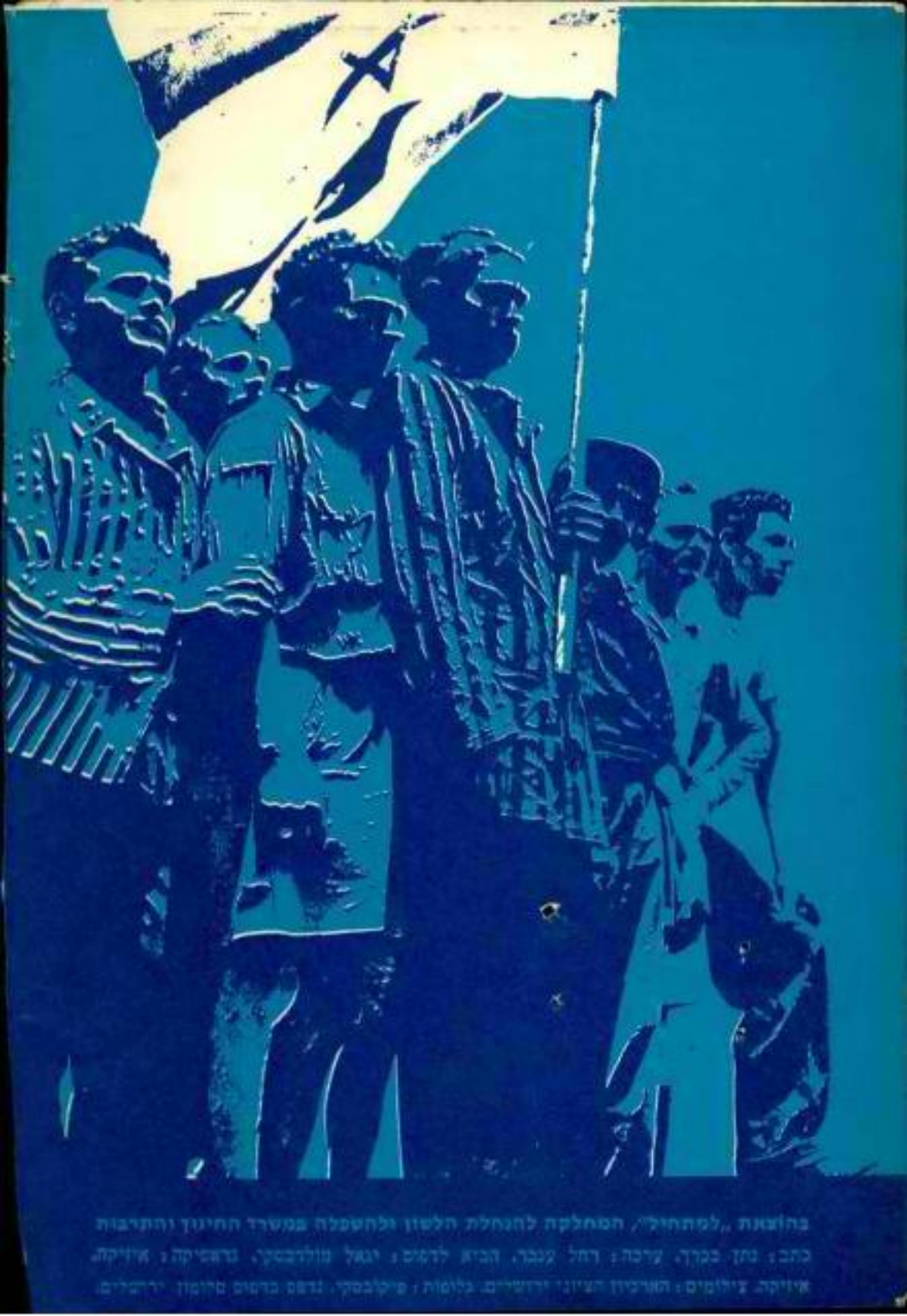
51. נְקִיטַת מִיפְגָּה – נָגַע קָרְסִי, שֶׁבּוֹ צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת אֶת הָאוֹרִיֵּנְטַאצְיָה.

52. קָלוֹן – בּוּשָׁה.

53. הִתְנוֹסְסוּת; גַּס – רָגָל. רָגָל מִתְנוֹסֶסֶת – רָגָל מוּצָּב בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ.

54. גִּינוּנִים – פְּלָלִים שֶׁל עֶקֶס.

55. אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס – אַחְרַאי בְּאוֹפֶן רִשְׁמִי עַל...

בהוצאת „למתחילים", המחלקה להנחלת הלשון ולהשכלה ממשרד החינוך והתרבות
כתבו: נתן בנרך, עריכה: רחל קעכר, הביאו לדפוס: יגאל עולרבסקי, גרפיקה: איזיקה,
איזיקה צילומים: הארכיון הציוני הירושלים, גלויות: פיקבסקי, נדפס בדפוס מרמון, ירושלים.

לַמַּתְחִיל לִילָד

וְהַבָּנִי־הַנְּעוּרִים

כ״ז בְּנִיסָן תשל״ב, 11 באפריל 1972

תַּאֲרִיךְ הַקְּמָטָה

ה׳ בְּאִיָּר תש״ח – 14 בְּמַאי 1948

כָּךְ קָמָה מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל

חוֹדֶשׁ אִיָּר שְׁנַת תש״ח (מַאי 1948). הַבְּרִיטִים שָׁלְטוּ אָז בָּאָרֶץ. וְהֵם הִכְטִיחוּ: בַּ־15 בְּמַאי (ו׳ בְּאִיָּר) נַעֲזוֹב אֶת הָאָרֶץ. בָּאָרֶץ יָקוּמוּ שְׁתֵּי מְדִי־נוֹת – מְדִינָה יְהוּדִית וּמְדִינָה עַרְבִית.

אֲבָל הָעַרָבִים לֹא הִסְכִּימוּ. „לֹא נִיתֵּן לְהָקִים כָּאן מְדִינָה יְהוּדִית״ – אָמְרוּ וְהִתְחִילוּ לִי־רוֹת וְלִרְצוֹחַ יְהוּדִים. וּמָה יַעֲשׂוּ הַבְּרִיטִים? הַאִם יְקַיְּמוּ אֶת אֲשֶׁר הִבְטִיחוּ? הַאִם יַעַזְבוּ אֶת הָאָרֶץ?

בֵּינְתַיִם הֵם עוֹזְרִים לָעַרָבִים. וְהָעַרָבִים חֲזָקִים גַּם בְּלִי עֶזְרָה. יֵשׁ לָהֶם הַרְבֵּה כֶּסֶף וְנֶשֶׁק, וְשֶׁבַע מְדִינוֹת עַרְבִיּוֹת מְסָבִיב. וְהֵן אוֹמְרוֹת: אִם תָּקוּם כָּאן מְדִינָה יְהוּדִית – נִשְׁלַח צָבָא גָּדוֹל לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְנַהֲרוֹס אֶת כָּל הַכְּפָרִים וְכָל הֶעָרִים שֶׁל הַיְּהוּדִים.

חוֹדֶשׁ מַאי קָרֵב וָרוֹב. מַה יִּהְיֶה? הַאִם יֵצְאוּ הַבְּרִיטִים? הַאִם יִלָּחֲמוּ מְדִינוֹת־עֲרָב? הַאִם נוּכַל לְנַצֵּחַ בַּמִּלְחָמָה נֶגֶד שֶׁבַע מְדִינוֹת גְּדוֹלוֹת?

וּבֵינְתַיִם מִתְכּוֹנְנִים הַיְּהוּדִים בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לִקְרַאת הַיּוֹם הַגָּדוֹל, הַיּוֹם שֶׁתָּקוּם בּוֹ מְדִי־נַת־יִשְׂרָאֵל. 650 אֶלֶף יְהוּדִים חַיּוּ אָז בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְהֵם מְפוּזָרִים בְּעֶשְׂרוֹת כְּפָרִים וָ־עָרִים, מִדָּן וְעַד בְּאֵר־שֶׁבַע.

דויד בן־גוריון מכריז על הקמת מדינת־ישראל

כֹּל הָאָרֶץ דְּגָלִים

המלים: ר׳ ספורטה

כֹּל הָאָרֶץ דְּגָלִים־דְּגָלִים
עִם רוֹקֵד גַּלִּים־גַּלִּים.
עִם שְׁמֵחַ, טַף צוֹהֲל*
חַג הַיּוֹם לְיִשְׂרָאֵל!

* טַף צוֹהֵל־יְלָדִים שְׂמֵחִים.

— כל הזכויות שמורות למחבר —

בְּצִיּוּרִים שֶׁלְפָנֶיךָ – סְמָלִים הַקְּשׁוּרִים בְּמִדִינַת־יִשְׂרָאֵל הָעַצְמָאִית. הַאִם אַתָּה מַכִּיר אֶת הַסְּמָלִים?

כּוּלָם עָמְדוּ עַל רַגְלֵיהֶם, וְהִקְשִׁיבוּ לְדָוִיד בֶּן־גוּרְיוֹן הַ־קּוֹרֵא אֶת מְגִילַת הָעַצְמָאוּת. דְּמָעוֹת יָרְדוּ מֵעֵינֵיהֶם, כַּאֲשֶׁר הִכְרִיז עַל הַקָּמַת מְדִינַת יִשְׂ־רָאֵל.

יוֹם זֶה, ה׳ בְּאִיָּר, נִקְבַּע כְּיוֹם חַג לְדוֹרוֹת, חַג הָעַצְמָאוּת.

הַקֶּרֶב עַל הַדֶּרֶךְ לִירוּשָׁלַיִם

וְהַדֶּרֶךְ מִיִּשּׁוּב לְיִשּׁוּב עוֹבֶרֶת בֵּין כְּפָרִים וְעָרִים עַרְבִיּוֹת. צָרִיךְ לְהִתְכּוֹנֵן לְמִלְחָמָה... צָ־רִיךְ לַחְפּוֹר מְקִלָּטִים וְעֲמָדוֹת. לֶאֱסוֹף אוֹכֶל וְנֶשֶׁק. לְבַחוֹר מֶמְשָׁלָה. לְהָקִים צָבָא...

וְהִנֵּה הִגִּיעַ יוֹם ו׳ בְּאִיָּר תש״ח – 15 בְּמַאי 1948. וְהַ־בְּרִיטִים עוֹזְבִים. כֵּן, הֵם יוֹצְ־אִים מִן הָאָרֶץ! מֵאוֹת מְכוֹנִיוֹת, וְכֵן אַלְפֵי חַיָּלִים אַנְגְּלִים, נוֹסְעוֹת לְנָמֵל־חֵיפָה.

הַחַיָּלִים עוֹלִים עַל הָאוֹנִיוֹת. הָאוֹנִיוֹת מְצַפְצְפוֹת – וְיוֹצְאוֹת אֶל הַיָּם הַפָּתוּחַ. הַבְּרִיטִים עָזְבוּ!

כַּאֲשֶׁר יָצָא הַחַיָּל הָאַנְגְּלִי הָאַחֲרוֹן מִן הַנָּמָל – לָקַח אִתּוֹ אֶת הַדֶּגֶל הַבְּרִיטִי, שֶׁהָיָה שָׁם. בִּמְקוֹם הַדֶּגֶל הַבְּרִיטִי – הִת־נוֹסֵף עַכְשָׁיו דֶּגֶל חָדָשׁ, דֶּגֶל מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל.

מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל? כֵּן. מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל! הַמְּדִינָה קָמָה לִפְנֵי יוֹם, בְּה׳ בְּאִיָּר.

בְּמוּזֵיאוֹן תֵּל־אָבִיב הִתְאַסְּפוּ מַנְהִיגֵי הַיְּהוּדִים בָּאָרֶץ, וּבְ־רֹאשָׁם דָּוִיד בֶּן־גוּרְיוֹן.

כֹּל מִי שֶׁנּוֹסֵעַ מֵתֵּל־אָבִיב לִירוּשָׁלַיִם, רוֹאֶה בְּצַד הַדֶּרֶךְ מְכוֹנִיוֹת שְׁבוּרוֹת, מְכוֹסוֹת חֲלוּדָה.

עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁנִים מוּנָּחוֹת הַמְּכוֹנִיוֹת הַשְּׁבוּרוֹת בְּצַד הַ־דֶּרֶךְ.

מִנַּיִן בָּאוּ לְכָאן הַמְּכוֹנִיוֹת? וּמַדּוּעַ הֵן מוּנָּחוֹת כָּאן? וּמִי שָׂם זֶר פְּרָחִים לְיָדָן?

לִפְנֵי עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁנִים,

כַּאֲשֶׁר קָמָה מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל, סָגְ־רוּ הָעַרָבִים אֶת הַדֶּרֶךְ לִ־יְרוּשָׁלַיִם. הֵם לֹא נָתְנוּ אַף לִ־מְכוֹנִית אַחַת לְהִיכָּנֵס לָעִיר.

וְהָעִיר יְרוּשָׁלַיִם הָיְתָה רָעֵב גָּדוֹל מְאוֹד. לֹא הָיָה לֶחֶם. לֹא הָיוּ מַיִם. לֹא הָיָה נֶשֶׁק. הַ־צְּעִירִים נִלְחֲמוּ. וְהַזְּקֵנִים וְהַ־יְלָדִים יָשְׁבוּ בַּמְּקְלָטִים וְהָיוּ רְעֵבִים.

מָה לַעֲשׂוֹת? כַּמָּה זְמַן אֶפְשָׁר לְהִילָּחֵם בְּלִי אוֹכֶל? מִפִּקּוּד „הַ־הַגָּנָה״* הֶחְלִיט לִשְׁלוֹחַ שַׁיָּרָה** גְּדוֹלָה לִירוּשָׁלַיִם. מֵאוֹת מְ־כוֹנִיוֹת מְלֵאוֹת קֶמַח, אוֹכֶל, רְפוּאוֹת וְנֶשֶׁק יָצְאָה לַדֶּרֶךְ.

עַל־יַד שַׁעַר הַגַּיְא חִיכּוּ עֲר־בִים לַמְּכוֹנִיוֹת. הֵם בָּנוּ מַחְסוֹם (קִיר אֲבָנִים) בְּפִּבְּיש. הַשַּׁיָּרָה נֶעֱצְרָה. הָעַרָבִים יָרוּ מִכָּל הַ־צְּדָדִים. הַרְבֵּה בַּחוּרִים נֶהֶרְגוּ. כַּמָּה מְכוֹנִיוֹת נִפְגְּעוּ וְהִתְחִילוּ לִבְעוֹר בָּאֵשׁ.

הַמִּלְחָמָה בְּשַׁעַר־הַגַּיְא נִמְשְׁכָה שָׁעוֹת רַבּוֹת. לְבַסּוֹף הִצְלִיחָה הַשַּׁיָּרָה לַעֲבוֹר בַּדֶּרֶךְ וְלָהֲבִיא אוֹכֶל לִירוּשָׁלַיִם.

רַק הַמְּכוֹנִיוֹת שֶׁנִּפְגְּעוּ וְנִשְׂרְפוּ נִשְׁאֲרוּ בְּצַד הַדֶּרֶךְ. וְהֵן מְסַפְּרוֹת לָנוּ אֶת סִיפּוּר הַמִּלְחָמָה וְהַגְּבוּרָה שֶׁל מִלְחֶמֶת־הָעַצְמָאוּת.

* „הַהַגָּנָה״ – כָּךְ קָרְאוּ לְ־צָבָא הַיְּהוּדִי לִפְנֵי שֶׁקָּמָה מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל.

** שַׁיָּרָה – שׁוּרָה שֶׁל מְכוֹנִיוֹת.

„רַבֵּר כִּי שׁוֹמֵעַ עַבְדֶּךָ"...

מִן הַתַּנַ"ךְ

יָמִים רַבִּים הִתְפַּלְלָה חַנָּה לְבֵן – וּבֵן לֹא נוֹלַד לָהּ.

יוֹם אֶחָד הָלְכָה חַנָּה לְהִתְפַּלֵּל בְּאוֹהֶל־מוֹעֵד בְּשִׁילֹה. וְהִיא הִב־טִיחָה לַה': אִם יִהְיֶה לִי בֵּן, אֶתֵּן אוֹתוֹ לַה'. כָּל הַיָּמִים יַעֲבוֹד בְּנִי אֶת ה' בְּאוֹהֶל־מוֹעֵד.

עֵבְרָה שָׁנָה. לַחֲנָה נוֹלַד בֵּן, וְהִיא קָרְאָה לוֹ שְׁמוּאֵל.

כַּאֲשֶׁר גָּדַל שְׁמוּאֵל, תָּפְרָה לוֹ אִמּוֹ מְעִיל קָטָן וְלָקְחָה אוֹתוֹ לְ־שִׁילֹה, לְאוֹהֶל־מוֹעֵד.

„יְלָד זֶה יֵישָׁאֵר כָּאן וְיִשְׁרֵת אֶת ה'" – אָמְרָה חַנָּה לְעֵלִי הַ־כֹּהֵן – וְחָזְרָה הַבַּיְתָה.

וּשְׁמוּאֵל נִשְׁאַר בְּשִׁילֹה. עָבְרוּ שָׁנִים. הַנַּעַר גָּדַל. כּוּלָּם אָהֲבוּ אוֹתוֹ. הוּא הָיָה טוֹב בְּעֵינֵי ה' וּבְעֵינֵי אֲנָשִׁים.

לַיְלָה אֶחָד שָׁכַב שְׁמוּאֵל לִישׁוֹן בְּהֵיכַל ה'. פִּתְאוֹם שָׁמַע קוֹל קוֹרֵא בְּשִׁמּוֹ:

אוֹהֶל־מוֹעֵד – הָאוֹהֶל הַ־קָּדוֹשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ אֲרוֹן־הַבְּרִית, לִפְנֵי שֶׁבָּנוּ אֶת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ.

„שְׁמוּאֵל, שְׁמוּאֵל!"

„הִנֵּנִי" – אָמַר שְׁמוּאֵל – „כִּי קָרָאת לִי" – וָרָץ אֶל עֵלִי הַכֹּהֵן.

„לֹא קָרָאתִי לָךְ" – אָמַר עֵלִי, „לֵךְ לִישׁוֹן".

„שְׁמוּאֵל, שְׁמוּאֵל!" – שָׁמַע שׁוּב שְׁמוּאֵל קוֹל קוֹרֵא.

„הִנֵּנִי כִּי קָרָאתָ לִי" – אָמַר וָרָץ שׁוּב אֶל עֵלִי הַכֹּהֵן.

„לֵךְ, שְׁכַב, בְּנִי" – אָמַר עֵלִי. „לֹא אֲנִי קָרָאתִי לָךְ. וְאִם תִּשְׁמַע שׁוּב קוֹל קוֹרֵא, שְׁמוּאֵל! – עָנָה: דַּבֵּר אֲדוֹנִי, כִּי שׁוֹמֵעַ עַבְדֶּךָ".

שְׁמוּאֵל שָׁב לִישׁוֹן. וְהִנֵּה שָׁמַע שׁוּב אֶת הַקּוֹל קוֹרֵא בְּשִׁמּוֹ: „שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל!"

„דַּבֵּר אֲדוֹנִי, כִּי שׁוֹמֵעַ עַבְדֶּךָ", עָנָה הַנַּעַר וְהִקְשִׁיב.

וְהַקּוֹל הַמְשִׁיךְ: „הִנְנִים שֶׁל עֵלִי הַכֹּהֵן חוֹטְאִים וְאֵינָם שׁוֹמְ־עִים בְּקוֹלִי. וְעֵלִי יוֹדֵעַ כִּי הֵם חוֹטְאִים וְאֵינוֹ מְעַנִּישׁ אוֹתָם. עַל כֵּן אֲבִיא עוֹנֶשׁ גָּדוֹל עַל עֵלִי הַכֹּהֵן".

הַקּוֹל נָדַם (נִפְסַק). וּשְׁמוּאֵל יָדַע כִּי ה' דִּבֵּר אֵלָיו.

(לְפִי שְׁמוּאֵל א', פֶּרֶק א', ג')

„נִלָּחֵם עַד הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן"...

הַקְּרָב עַל הַנֶּגֶב בְּמִלְחֶמֶת־הָעַצְמָאוּת

כָּל הַלַּיְלָה יָרוּ הַתּוֹתָחִים. כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה יָרוּ הַמַּצְרִים עַל קִיבּוּץ יַד־מָרְדְּכַי בַּנֶּגֶב. כְּבָר שְׁלוֹשָׁה יָמִים יָשְׁבוּ הַבַּחוּרִים בָּעֲמָדוֹת, וְלֹא עָצְמוּ (סָגְרוּ) עַיִן. כָּל הַזְּמַן יוֹרִים עֲלֵיהֶם בְּ־תוֹתָחִים, וְהֵם יוֹרִים בְּרוֹבִים. הֵם יוֹרִים רַק מְעַט. רַק מְעַט מְאוֹד בַּדּוּרִים נִשְׁאֲרוּ בָּעֲמָדוֹת. עוֹד מְעַט לֹא יִהְיוּ עוֹד בַּדּוּרִים.

מִפְקַד הַקִּיבּוּץ דִּבֵּר עִם מִפְקַד הַנֶּגֶב בְּמַכְשִׁיר הָאַלְחוּט (הָרַדְיוֹ): „יֵשׁ לָנוּ הַרְבֵּה הֲרוּגִים וּפְצוּעִים. יֵשׁ לָנוּ רַק מְעַט מְאוֹד בַּדּוּרִים. שְׁלַח עֶזְרָה! מַהֵר! עוֹד מְעַט יִהְיֶה מְאוּחָר מִדַּי!"

מִפְקַד הַנֶּגֶב שָׁמַע. וְהוּא עָנָה: „לֹא לָסַגַת! הַחֲזִיקוּ מַעֲמָד! אַל תִּתְּנוּ לַמַּצְרִים לַעֲבוֹר!"

חברי הקיבוץ מגינים על הקיבוץ מתוך עמדה

מִפְקַד הַקִּיבּוּץ יָדַע: הַמַּצְרִים יוֹרִים עַל כָּל הַקִּיבּוּצִים בַּנֶּגֶב. בְּ־כָל מָקוֹם יֵשׁ הֲרוּגִים וְיֵשׁ פְּצוּעִים. בְּכָל מָקוֹם עֲמָדוֹת, וּבָעֲמָדוֹת אֲנ־שִׁים עֲיֵפִים מְאוֹד, שֶׁלֹּא יָשְׁנוּ שְׁלוֹשָׁה יָמִים וּשְׁלוֹשָׁה לֵילוֹת. בְּ־כָל מָקוֹם אֵין כַּדּוּרִים... וְהַמַּצְרִים — רַבִּים־רַבִּים. וְלָהֶם מְטוֹסִים וְ־תּוֹתָחִים וְרוֹבִים וְכַדּוּרִים. וְהֵם יוֹרִים כָּל הַזְּמַן...

מָה לַעֲשׂוֹת? לְעַזֹּב אֶת הַקִּי־בּוּץ? לְהִילָּחֵם עַד הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן?

הוּא קָרָא לְמִפְקְדֵי הָעֲמָדוֹת. „חֲבֵרִים... פְּבַר שְׁלוֹשָׁה יָמִים לֹא עָצַמְתֶּם עַיִן. יֵשׁ לָנוּ הֲרוּגִים וּפְצוּ־עִים. וְעוֹד מְעַט לֹא יִישָׁאֲרוּ לָנוּ כַּדּוּרִים. עַכְשָׁיו אָמַר לִי מִפְקַד הַ־נֶּגֶב: לֹא נִקְבַּל עֶזְרָה... זֶה הַמַּצָּב".

„אֲנַחְנוּ לֹא נַעֲזֹב אֶת הַקִּיבּוּץ" — אָמַר מִפְקָד אֶחָד.

„נִילָּחֵם עַד הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן" — אָמַר מִפְקָד שֵׁנִי.

וּמִפְקַד הַקִּיבּוּץ הִמְשִׁיךְ: „לֹא נוּכַל לְהִילָּחֵם בְּלִי כַּדּוּרִים. אֲנַחְנוּ מוּכְרָחִים לִפְרֹץ אֶת (לִפְתֹּחַ, לְ־עָבֵר דֶּרֶךְ) קוֹי הַמַּצָּרִים. אֲנַחְנוּ נַעֲבֹר בֵּין הַחַיָּלִים הַמִּצְרִיִּים... אֲנַחְנוּ נִפְתַּח דֶּרֶךְ אֶל הַצָּפוֹן, וְשָׁם נְקַבֵּל נֶשֶׁק וְגַם מָזוֹן".

„אֲנַחְנוּ נִפְרֹץ אֶת קוֹי הַמַּצ־רִים? אֵיךְ? הֵם רַבִּים כָּל־כָּךְ — וַאֲנַחְנוּ מְעַטִּים!"

הַמִּפְקָד פָּתַח מַפָּה. עַל הַמַּפָּה הָיוּ צִיּוּרִים שֶׁל קוֹיִם וּנְקוּדוֹת.

„חֲבֵרִים" — אָמַר — „הַקּוֹיִם הָאֵלֶּה — הֵם דֶּרֶךְ עָפָר. זוֹהִי דֶּרֶךְ קָשָׁה. צָרִיךְ לִטְפֹּס וְלַעֲלוֹת לְהַר... אֲבָל בְּדֶרֶךְ זוֹ אֵין שְׁמִירָה שֶׁל חַיָּלִים מִצְרִיִּים. הֵם לֹא חוֹשְׁבִים שֶׁאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בָּהּ"...

הַבַּחוּרִים יָשְׁבוּ בְּשֶׁקֶט וְהִקְשִׁיבוּ. הֵם הֵבִיטוּ פַּעַם בְּמַפָּה, וּפַעַם בְּמִפְקָד. הַאִם בֶּאֱמֶת אֶפְשָׁר לִ־עְבֹר בְּדֶרֶךְ הַזּוֹ? הַאִם לֹא יִתְפְּסוּ אוֹתָם הַמַּצָּרִים וְיַהֲרְגוּ אֶת כֻּלָּם?

מִי יוֹדֵעַ. אֲבָל אֵין דֶּרֶךְ אַחֶרֶת... וְצָרִיךְ לְעַצֵּר אֶת הַמַּצָּרִים. מוּכְ־רָחִים! אֵיךְ? הֵם רַבִּים כָּל־כָּךְ — וַאֲנַחְנוּ מְעַטִּים!"

הַמִּפְקָד פָּתַח מַפָּה. עַל הַמַּפָּה הָיוּ צִיּוּרִים שֶׁל קוֹיִם וּנְקוּדוֹת.

„חֲבֵרִים" — אָמַר — „הַקּוֹיִם הָאֵלֶּה — הֵם דֶּרֶךְ עָפָר. זוֹהִי דֶּרֶךְ קָשָׁה. צָרִיךְ לִטְפֹּס וְלַעֲלוֹת לְהַר... אֲבָל בְּדֶרֶךְ זוֹ אֵין שְׁמִירָה שֶׁל חַיָּלִים מִצְרִיִּים. הֵם לֹא חוֹשְׁבִים שֶׁאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בָּהּ"...

הַבַּחוּרִים יָשְׁבוּ בְּשֶׁקֶט וְהִקְשִׁיבוּ. הֵם הֵבִיטוּ פַּעַם בְּמַפָּה, וּפַעַם בְּמִפְקָד. הַאִם בֶּאֱמֶת אֶפְשָׁר לִ־עְבֹר בְּדֶרֶךְ הַזּוֹ? הַאִם לֹא יִתְפְּסוּ אוֹתָם הַמַּצָּרִים וְיַהֲרְגוּ אֶת כֻּלָּם?

מִי יוֹדֵעַ. אֲבָל אֵין דֶּרֶךְ אַחֶרֶת... וְצָרִיךְ לְעַצֵּר אֶת הַמַּצָּרִים. מוּכְ־רָחִים לְדֶרֶךְ. וּבֵינְתַיִם יֵשׁ הַר־בֵּה עֲבוֹדָה בְּקִיבּוּץ. וְגַם הַמַּצָּרִים יוֹרִים כָּל הַזְּמַן.

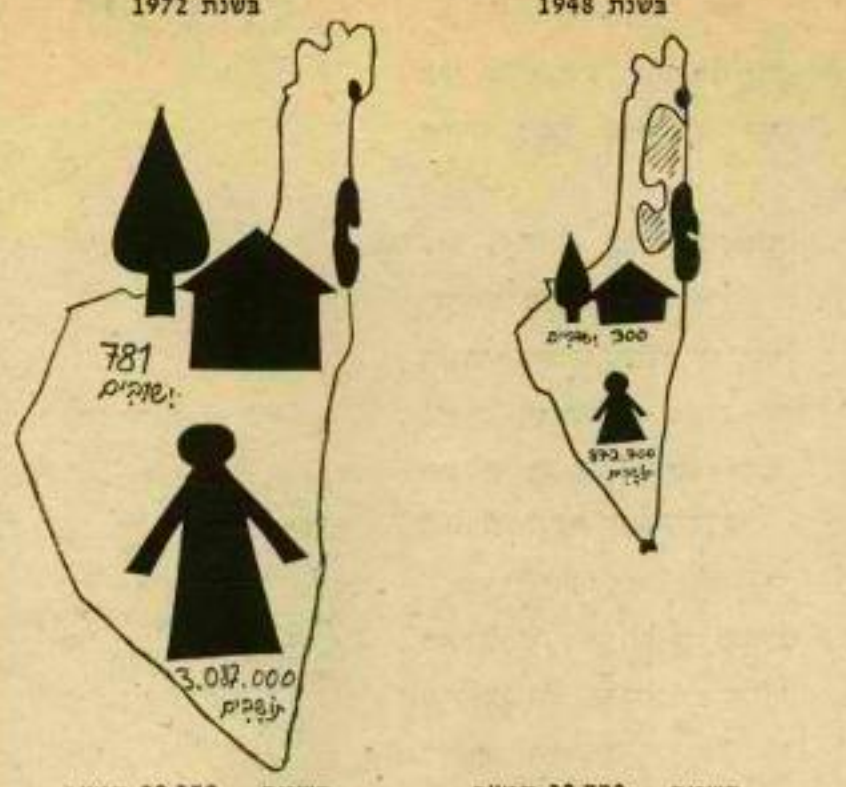
חֲצוֹת הַלַּיְלָה. הַמִּפְקָד שָׁרַק בְּשֶׁקֶט. הַבַּחוּרִים יָצְאוּ לְדֶרֶךְ, אֶל הַצָּפוֹן, לְהָבִיא נֶשֶׁק וּמָזוֹן לַחֲבֵרִים, דֶּרֶךְ קוֹי הָאוֹיֵב...

עוֹד לִפְנֵי אוֹר הַשַּׁחַר (בּוֹקֶר) חָזְרוּ הַבַּחוּרִים. הֵם הֵבִיאוּ נֶשֶׁק וּמָזוֹן.

וְכָךְ הָיוּ הַמַּצָּרִים מוּכְרָחִים לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַמִּלְחָמָה בַּנֶּגֶב, וְלֹא יָכְלוּ לַעֲלוֹת וְלִכְבּוֹשׁ אֶת יְרוּשָׁלַיִם וְאֶת תֵּל־אָבִיב.

לֹא עָבְרוּ יָמִים רַבִּים. הַמְּדִינָה הִתְחַזְּקָה. וְצָה"ל יָרַד לַנֶּגֶב וְגֵירֵשׁ מִשָּׁם אֶת הַמַּצָּרִים.

אַרְצֵנוּ אָז — וְעַתָּה

השטח — 20,770 קמ"ר | השטח — 89,359 קמ"ר

מְצָא אֶת הַיּוֹצֵא מִן הַכְּלָל

(וְהַסְבֵּר מַדּוּעַ)

1) „הַחַגָּנָה", „נִיל"י", „אַצ"ל", „לח"י".

2) מִבְצָע נַחְשׁוֹן, מִבְצָע חִירָם, מִבְצָע דָּנִי, מִבְצָע סִינַי.

3) בְּאֵר־שֶׁבַע, לְטְרוֹן, גּוּשׁ־עֲצִיּוֹן, יְרוּשָׁלַיִם הָעַתִּיקָה.

4) מִלְחֶמֶת הַשִּׁחְרוּר, מִלְחֶמֶת הַהִתְנַשְּׁה, מִבְצָע סִינַי, מִלְחֶמֶת שֵׁשֶׁת־הַיָּמִים.

5) יִצְחָק בֶּן־צְבִי, דָּוִיד בֶּן־גּוּרְיוֹן, זַלְמָן שָׁזָר, חַיִּים וַייצְמָן.

6) יָפוֹ, עַכּוֹ, רָמְלָה, נְתַנְיָה, לוֹד.

7) יְחִיעָם, טִירַת־צְבִי, דְּגָנְיָה, אַרְגָּמָן.

8) ה' בְּאִייר, כ"ח בְּאִייר, כ"ט בְּנוֹבֶמְבֶּר, א' בְּתִשְׁרֵי.

„לְמַתְחִיל", גִּילְיוֹן 822, עַמּוּד 8

קטעים מתוך

בַּאבּ־אֶל־וַאד

שיר מימי מלחמת־העצמאות, שנכתב לזכר הקרב על הדרך לירושלים

המלים: חיים גורי

פֹּה אֲנִי עוֹמֵד, נִיצָב לְיַד הָאֶבֶן,
בְּבִישׁ אַסְפַלְט שָׁחוֹר, סְלָעִים וּרְכָסִים;
עֶרֶב אִם יוֹרֵד, רוּחַ יָם נוֹשֶׁבֶת,
אוֹר פּוֹכָב רִאשׁוֹן מֵעֵבֶר בֵּית־מַחְסִיר.

פִּזְמוֹן:

בַּאבּ־אֶל־וַאד, לָמָּה זָכוֹר נָא אֶת שְׁמוֹתֵינוּ.
שִׁיָּרוֹת פָּרְצוּ דַּרְכָּךְ אֶל הָעִיר.
בְּצִידֵי הַדֶּרֶךְ מוּטָלִים מַחֲצֵנוּ,
שֶׁלָּךְ הַבָּרְזֶל שׁוֹתֵק כְּמוֹ רָעַי.
בַּאבּ־אֶל־וַאד, לָמָּה זָכוֹר נָא אֶת שְׁמוֹתֵינוּ,
בַּאבּ־אֶל־וַאד, דַּרְכָּךְ אֶל הָעִיר.

וַאֲנִי הוֹלֵךְ, עוֹבֵר כָּאן חֶרֶשׁ־חֶרֶשׁ,
וַאֲנִי זוֹכֵר אוֹתָם אֶחָד־אֶחָד.
כָּאן לָחֲמנוּ יַחַד, עַל צוּקִים וְטֶרֶשׁ,
כָּאן הָיִינוּ יַחַד מִשְׁפָּחָה אַחַת.

פִּזְמוֹן: בַּאבּ־אֶל־וַאד...

יוֹם אָבִיב יָבוֹא, רַקָּפוֹת תִּפְרַחְנָה.
אוֹרֶם פְּלָגִית פֶּרַח וּבְמוֹרָד.
זֶה אֲשֶׁר יֵלֵךְ דַּרְכָּךְ שֶׁהָלַכְנוּ –
אַל יִשְׁכַּח אוֹתָנוּ, אוֹתָנוּ בַּאבּ־אֶל־וַאד.

פִּזְמוֹן: בַּאבּ־אֶל־וַאד...

— כל הזכויות שמורות למחבר —

ביאורי מלים: **באבּ־אל־ואד** — היום: שער הגיא, בדרך לירושלים. **ניצב** — עומד. **רכסים** — הרים, סל־עים. **מעבר** — מכיוון. **בית־מחסיר** — כפר ערבי (היום: בית־מאיר). **לנצח** — לתמיד, לעולם. **מוטלים** — שוכ־בים. **שלד הברזל** — „הגוף המת" של המכוניות המשוריינות. **רעי** — חברי, ידידי שנפל בקרב. **חרש־חרש** — בשקט. **טרש** — אדמת סלעים.

עוֹלֶה עֶשְׂרֵה

הַשָּׁבוּעַ

אֵין יָם - בְּלִי סֵבֶל וְקוֹרְבָּנוֹת

אָמְרוּ חַז"ל: "צְדָקָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא הִכְנִיסָם לָאָרֶץ־יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הַקְּצָרָה. שֶׁאִם לֹא כֵן (אִם לֹא הָיוּ הוֹלְכִים בְּמִדְבָּר 40 שָׁנָה) – לֹא הָיוּ נִגְאָלִים".

צְדָקָה? אֵיזוֹ מִין צְדָקָה הִיא זוֹ? הֲרֵי הַחַיִּים בְּמִדְבָּר קָשִׁים וְצָחִיחִים? וְהַמָּוֶת בְּמִדְבָּר הָיָה מַר וְנוֹרָא.

אַךְ זוֹהִי הַפִּילוֹסוֹפְיָה שֶׁל הַיַּהֲדוּת: הַדֶּרֶךְ לְחוֹפֶשׁ אֲרוּכָּה וְקָשָׁה. וְלִפְנֵי שֶׁזּוֹכִים לְהַגִּיעַ לִגְאוּלָה – יֵשׁ לַעֲבוֹר נְהָרוֹת שֶׁל צַעַר וְסֵבֶל. וְאֵין נֵס – בְּלִי קוֹרְבָּנוֹת.

כִּי רַק סֵבֶל וְצַעַר מְזַקְּקִים (מְסַהֲרִים, מְנַקִּים) אֶת לִבּוֹ שֶׁל הָאָדָם וְעוֹשִׂים אוֹתוֹ מוּכָן לְנֵס, מוּכָן לִגְאוּלָה. רַק סֵבֶל, רַק צַעַר מְבִיאִים אֶת הָאָדָם לִידֵי כָּךְ שֶׁיָּבִין כִּי הוּא זָקוּק לִגְאוּלָה, וְכִי הִיא חֲשׁוּבָה לוֹ אֲפִילוּ יוֹתֵר מֵחַיָּיו.

בַּהִיסְטוֹרְיָה שֶׁלָּנוּ יֵשׁ סִיפּוּרִים רַבִּים שֶׁל הַסֵּבֶל שֶׁלִּפְנֵי הַגְּאוּלָה. 210 שָׁנִים הָיוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים בְּמִצְרַיִם, לִפְנֵי שֶׁזָּכוּ לְהִיגָּאֵל.

אַרְבָּעִים שָׁנָה נָדְדוּ בַּמִּדְבָּר לִפְנֵי שֶׁקִּיבְּלוּ אֶרֶץ. אַלְפַּיִם שָׁנָה סָבְלוּ אֲבוֹתֵינוּ גָּלוּת, וְשִׁישָׁה מִילְיוֹן יְהוּדִים נִרְצְחוּ – לִפְנֵי שֶׁזָּכִינוּ לְהָקִים שׁוּב אֶת מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל.

וְגַם כָּאן, כַּמָּה חֲלוּצִים מֵתוּ בְּשָׁעַת הָעֲלִיָּה וּבְמַחֲלוֹת קָשׁוֹת!

כַּמָּה צְעִירִים נָפְלוּ בְּכָל מִלְחֲמוֹת יִשְׂרָאֵל – מִלְחֶמֶת "הַהַגָּנָה" – הַמַּחְתֶּרֶת, מִלְחֶמֶת הַשִּׁחְרוּר, מִלְחֶמֶת סִינַי, מִלְחֶמֶת שֵׁשֶׁת הַיָּמִים וּ"מִלְחֶמֶת הַהַתָּשָׁה". וְכַמָּה נָפְלוּ בְּמִלְחָמוֹת שֶׁאֵין לָהֶן שֵׁם?

אִישׁ אֵינוֹ יָכוֹל לְנַחֵם אֵם שֶׁבְּנָהּ נָפַל. אִישׁ לֹא יוּכַל לָתֵת שְׁמְחָה לְיֶלֶד שֶׁאִיבֵּד אֶת אָבִיו. אֲבָל כּוּלָּנוּ יְכוֹלִים לְנַסּוֹת, כּוּלָּנוּ חַיָּבִים לְנַסּוֹת לְהָפוֹךְ אֶת חַיֵּינוּ לְחַיִּים יָפִים. חַיִּים שֶׁל טַעַם. חַיִּים שֶׁחָלַמְנוּ עֲלֵיהֶם. חַיִּים שֶׁהֵם גַּם וּגְאוּלָה.

הָרוֹשֵׁם הָרִאשׁוֹן שֶׁלִּי מִיִּשְׂרָאֵל

כַּתָּבַת "עוֹלֶה עֶשְׂרֵה" שׁוֹאֶלֶת – נְעָרִים עוֹלִים עוֹנִים

שְׁאֵלָה: מַה חִדַּשׁ הָרִאשׁוֹן בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁעָשָׂה עֲלֵיכֶם רוֹשֶׁם?

לֹא אוֹהֲבִים "דְּגָרְנִים"*

אוֹמֶרֶת יוֹלְיָה: הָרוֹשֶׁם שֶׁלִּי הוּא, שֶׁהַיִּשְׂרְאֵלִים אֵינָם אוֹהֲבִים "דְּגָרְנִים". בָּאתִי לְבֵית־סֵפֶר תִּיכוֹן בִּירוּשָׁלַיִם – בְּלִי שֶׁיָּדַעְתִּי אֲפִילוּ מִלָּה אַחַת עִבְרִית. אֲפִילוּ מִלָּה. מוּבָן שֶׁהָיִיתִי מוּכְרָחָה לִלְמוֹד בְּמֶרְחָב רַב יוֹתֵר מֵאֲחֵרִים. רָאִיתִי שֶׁהַחֲבֵרָה בְּפִיתָה אֵינָם אוֹהֲבִים זֹאת. הֵם אוֹהֲבִים אוֹתָךְ אִם אַתְּ שׁוֹקֶדֶת עַל עַצְמֵךְ, וּפָעִיל יוֹתֵר בְּחַיֵּי הַחֶבְרָה. זֶה עָשָׂה עָלַי רוֹשֶׁם רַב. כִּי בָּאָרֶץ שֶׁבָּאתִי מִמֶּנָּה הַמַּצָּב הָפוּךְ. שָׁם: כָּל הַכָּבוֹד לַחֲרוּצִים!

קְשָׁרִים בְּעֶזְרַת סְפָרִים

יְהוּדָה (יִשְׂרְאֵלִי חוֹזֵר): אֲנִי לֹא הִרְגַּשְׁתִּי אַף פַּעַם צוֹרֶךְ לְשָׁקוֹד. בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁנִּדַּדְתִּי בָּהֶם – בְּמֶרְץ וּבְהִתְמַדָּה.

קִיבְּלוּ אוֹתִי תָּמִיד יָפֶה. מִיָּד כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי לְכִיתָה – הִזְמִינוּ אוֹתִי חֲבֵרִים לָבוֹא אֲלֵיהֶם אַחֲרֵי שָׁעוֹת הַלִּימוּדִים. הֵם הִצִּיעוּ לְעָזוֹר לִי וְלִלְמֹד אוֹתִי. אֲנִי יָצַרְתִּי ("עֶשְׂרֵה־תֵּי") קְשָׁרִים חֲבֵרָתִיִּים דַּוְקָא בְּעֶזְרַת הַסְּפָרִים.

בְּכָל בֹּקֶר – שִׁירֵי צָבָא

אֶלִי (צְרְפָתִי): לִפְנֵי שֶׁהִתְקַבַּלְתִּי לְבֵית־הַסֵּפֶר בּוֹיֶיר – לָמַדְתִּי בְּבֵית־סֵפֶר אַחֵר. וּמַה עָשָׂה עָלַי רוֹשֶׁם? בְּכָל בֹּקֶר, לִפְנֵי הַתְחָלַת הַלִּימוּדִים, הִתְאַסְּפוּ כָּל הַחֲבֵרָה בָּאוּלָם וְשָׁרוּ יַחַד שִׁירֵי צָבָא וּמִלְחָמָה. זֶה עָשָׂה עָלַי רוֹשֶׁם קָשֶׁה מְאוֹד. אֲנִי הִגַּעְתִּי לְכָאן זְמַן קָצָר אַחֲרֵי מֶרְד הַסְּטוּדֶנְטִים בְּפָאריז. הַנּוֹעַר בְּצָרְפַת הָלַךְ אַחֲרֵי הַשְּׂמאל הַקִּיצוֹנִי. וּפֹה, כָּךְ חָשַׁבְתִּי, מִין מִילִיטָארִיזְם, שׁוֹבִינִיזְם, וְעוֹד כָּל מִינֵי "אִיזְמִים"...

וְהַיּוֹם, אֶלִי? הַאִם אַתָּה עֲדַיִן חוֹשֵׁב שֶׁהַנּוֹעַר הַיִּשְׂרְאֵלִי הוּא "אִיזְם"?... וּמַה דַּעְתְּךָ עַל הַגִּיּוּס לְצָבָא, לְמָשָׁל?

הַיּוֹם? אֲנִי מֵבִין שֶׁהַנּוֹעַר הַיִּשְׂרְאֵלִי הוּא כְּמוֹ כָּל נוֹעַר בָּעוֹלָם. לֹא מַלְאָכִים וְלֹא בְּנֵי־שָׂטָן. בְּכָל אוֹפָן, דָּבָר אֶחָד בָּרוּר לִי: אַחֲרֵי הַתִּיכוֹן אֲנִי מִתְגַּיֵּיס לְצָבָא בְּלִי בְּעָיוֹת. אוּלַי אֶקְפֹּל דַּחְיָיה – כְּדֵי לְשָׁרֵת בְּעִתּוֹדָה אֲקָדֶמְאִית. בְּכָל אוֹפָן, אֲנִי מִתְגַּיֵּיס, וְלֹא לְחֵיל שֶׁל "גִּ'וֹבְּנִיקִים". אֲנִי אֲלַךְ לְחֵיל קְרָבִי. אִם כְּבָר מוֹכְרָחִים לִתֵּת כַּמָּה שָׁנִים לְצָבָא – אֲנִי רוֹצֶה לָדַעַת שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה מַשֶּׁהוּ.

אֵין כְּמוֹ טִיּוּל וּמַסָּע

מִישֶׁל: לִי הָיָה מַזָּל. זְמַן קָצָר לְאַחַר שֶׁהִגַּעְתִּי לָאָרֶץ – נָסַעְתִּי לְמַחֲנֶה גַּדְנָ"ע בְּשָׂדֵה־בּוֹקֶר. הַכֹּל הָיָה יָפֶה וְחָדָשׁ וּמָלֵא עִנְיָין. זוֹ הָיְתָה הִזְדַּמְנוּת נִפְלָאָה לְהַכִּיר מִיָּד אֶת חַבְרֵי הַחֲדָשִׁים וּלְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם. אֵין כְּמוֹ טִיּוּל, מַסָּע אוֹ מַחֲנֶה כְּדֵי לְקָרֵב לִבָּבוֹת. אֲנִי בְּטוּחַ שֶׁהַמַּחֲנֶה הַזֶּה הִקְפִּיץ אוֹתִי כַּמָּה שְׁלָבִים (מַדְרֵגוֹת) בְּסוּלָּם הַקְּלִיטָה. אֲנִי מַצִּיעַ לְמִשְׂרַד־הַחִינּוּךְ וְלַמִּשְׂרַד הַקְּלִיטָה "לִקְנוֹת" אֶת הַפָּטֶנְט הַזֶּה.

מַה דַּעְתְּכֶם?

* "דְּגָרְנִי" – סְלֶנְג שֶׁבָּא מִן הַמִּלָּה דוֹגְרֵת – תַּרְנְגוֹלֶת הַיּוֹשֶׁבֶת עַל הַבֵּיצִים. וְהַפֵּרוּשׁ: מִי שֶׁיּוֹשֵׁב וְלוֹמֵד שָׁעוֹת רַבּוֹת.

** שׁוֹקֵד – לוֹמֵד בְּשִׁקְדָה – בְּמֶרְץ וּבְהִתְמַדָּה.

צַהַ"ל הַטַּיָּס הַפָּצִיץ בְּ...בַּקְבּוּקֵי סוֹדָה

חֵיל־הָאֲוִויר הוּא הַחֵיל הָאָהוּב בְּיוֹתֵר בְּיִשְׂרָאֵל. מַדּוּעַ? – קָשֶׁה. קָשֶׁה?

לֹא בְּרִיּוֹק. צָעִיר הָרוֹצֶה לִהְיוֹת טַיָּס צָרִיךְ לִהְיוֹת לֹא רַק צָעִיר מוּכְשָׁר, מֻשְׂכָּל, וּבַעַל אוֹפִי חָזָק וּמְיוּחָד. הוּא חַיָּב גַּם לַעֲבוֹר שׁוּרָה אֲרוּכָּה שֶׁל מִבְחָנִים פִּסִיִּים, פְּסִיכּוֹטֶכְנִיִּים וּפְסִיכּוֹלוֹגִיִּים, לִפְנֵי שֶׁהוּא מִתְקַבֵּל לְקוּרְס־הַטַּיָּס. וְ־אַחַר־כָּךְ עוֹבֵר הַצָּעִיר שׁוּרָה שֶׁל לִימּוּדִים וְאִימּוּנִים קָשִׁים וּמְיַגְּ־עִים. אִימּוּנִים אֵלֶּה יְקָרִים מְאוֹד (הָאִימּוּן שֶׁל טַיָּס־קְרָב אֶחָד עוֹלֶה כְּמַעַט מִילְיוֹן דוֹלָאר). וּלְכַסּוֹף בָּא הַמִּבְחָן הַמַּמָּשִׁי, כַּאֲשֶׁר הַ־טַּיָּס מְקַבֵּל כְּלֵי־טַיִס יָקָר (מִילְיוֹנֵי דוֹלָארִים) וּמְתוּחְכָּם*. עַכְשָׁיו חַיָּב הַטַּיָּס לְהוֹכִיחַ (לְהוֹרוֹת) כִּי הוּא מְסוּגָּל לִשְׁלוֹם בּוֹ, לְבַדּוֹ, בְּגוֹבַהּ אַלְפֵי רֶגֶל. כָּאן, לְבַד וּבְגוֹבַהּ אַלְפֵי רֶגֶל חַיָּב הַטַּיָּס לְהוֹכִיחַ כִּי הוּא מְסוּגָּל לְהַחוֹת וּלְנַצֵּחַ אֶת הָאוֹיֵב, לִשְׁמוֹר עַל חַיָּיו, עַל הַ־מְּטוֹס הַיָּקָר, עַל מִשְׁפַּחְתּוֹ, חֲבֵרָיו וְהַמְּדִינָה כּוּלָּהּ.

הַטַּיָּסִים שֶׁלָּנוּ הֵבֵר הֵפִיכוּ מִזְּמַן לְאַגָּדָה. בְּכָל הָעוֹלָם מְדַבְּרִים עֲלֵיהֶם בְּצַל "סוּפֶרְמֶנִים". וְאוּמְנָם, בְּ־מִלְחֶמֶת שֵׁשֶׁת־הַיָּמִים הוֹכִיחַ חֵיל־הָאֲוִויר שֶׁלָּנוּ כִּי הוּא חֵיל מוּכְ־שָׁר וּמְיוּחָד בְּמִינוֹ. שָׁעוֹת אֲחָדוֹת לִפְנֵי שֶׁהַתְּחִילָה הַמִּלְחָמָה – יָצְאוּ "צִיפּוֹרֵי הַפְּלָדָה" לְמִצְרַיִם, וְאָמְרוּ "בּוֹקֶר טוֹב" לְחֵיל־הָאֲוִויר הַמִּצְרִי... גַּם בְּ"מִלְחֶמֶת הַהַתָּשָׁה" הוֹכִירוּ הַטַּיָּסִים שֶׁלָּנוּ לְנַאצֶר כִּי לְכָל מִלְחָמָה יֵשׁ שְׁנֵי צְדָדִים... וְהַיּוֹם – אֵין בְּמַצַּב מִבְצָע שֶׁל צַהַ"ל שֶׁ־חֵיל־הָאֲוִויר אֵינוֹ מִשְׁתַּתֵּף בּוֹ: מֵר־דָּפִים, פְּשִׁיטוֹת, עֲזוֹרָה לְמִבְצָעִים.

הַיּוֹם, בְּעֶרֶב חַג־הָעַצְמָאוּת, בְּדַאי לִזְכּוֹר אֵיךְ הִתְחִילָה הַהִיס־טוֹרְיָה שֶׁל חֵיל־הָאֲוִויר. בְּשָׁנַת 1948 הָיָה בְּחֵיל רַק כְּמָה מְטוֹסִים קַלִּים מְתוֹצֶרֶת צֶ'כְיָה (לְמַעֲשֶׂה הָיוּ אֵלֶּה גְּרוֹטָאוֹת** שֶׁנִּזְרְקוּ לְאַחַר מִלְחֶמֶת־הָעוֹלָם הַשֵּׁנִיָּה).

אַתֶּם תַּחְשְׁבוּ שֶׁאֲנַחְנוּ מְסַפְּ־רִים לָכֶם בְּדִיחָה, אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת הַשִּׁחְרוּר הָיָה מִקְרֶה שֶׁטַּיָּס שֶׁ־לָּנוּ הִפְצִיץ עִיר עֲרָבִית בְּדַרוֹם הָאָרֶץ בְּ...בַּקְבּוּקֵי סוֹדָה. בֵּן! בֵּן! בַּקְבּוּקֵי סוֹדָה!

וְכָךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה: צַהַ"ל רָצָה לְהַפְחִיד אֶת תּוֹשָׁבֵי אוֹתָהּ הָעִיר. אֲבָל לֹא הָיוּ פְּצָצוֹת־הַפְּחָדָה. מָה עוֹשִׂים? סָסִים לְתֵל־אָבִיב. קוֹנִים כַּמָּה בַּקְבּוּקֵי "סִיפּוֹן" (נְאוֹתָם הַ־יָּמִים נִקְרְאוּ כָּךְ בַּקְבּוּקֵי סוֹדָה בְּצַלְּי בֶּרֶז פָּטֶנְטִי) וּ...מְפַגִּיזִים אֶת הָעִיר בְּסוֹדָה. תִּתְפַּלְאוּ לִשְׁמוֹעַ: הַ"פָּטֶנְט" הִצְלִיחַ... הָעֲרָבִים חָשְׁבוּ שֶׁמְּפַגִּיזִים אוֹתָם בְּגָזִים מַרְעִילִים – וְהֵם בָּרְחוּ.

בְּדֶרֶךְ לְהַזְכִּיר גַּם אֶת הַ"פִּיי־פֶּרִים". הַיּוֹם מְשַׁתְּמְשִׁים בְּמִסּוֹסִים קַלִּים אֵלֶּה לְרִיסּוּס חַקְלָאִי. אֲבָל בְּ־1948 הָיוּ הֵם הַ"מַּלְאָכִים" שֶׁ־יָּרְדוּ מִן הַשָּׁמַיִם וְהֵבִיאוּ תְּרוּפוֹת וְתַחְמוֹשֶׁת לְיִישׁוּבִים מְבוּדָּדִים.

וּמִי הָיוּ אָז הַטַּיָּסִים? רוּבָּם הָיוּ עוֹלִים חֲדָשִׁים, שֶׁהִתְנַדְּבוּ לַ־עֲזוֹר לְיִשְׂרָאֵל. הֵם לָמְדוּ לָטוּס בְּצִבְאוֹת זָרִים, וְרַק בְּקוֹשִׁי הֵבִינוּ אֶת הַפְּקוּדוֹת שֶׁקִּיבְּלוּ בְּעִבְרִית...

אַחַד הַמְּסוֹקִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל חֵיל־הָאֲוִויר הַיִּשְׂרְאֵלִי

מִלְחֶמֶת יִשְׂרָאֵל – חֵלֶק מִן הַסֵּבֶל וְהַקּוֹרְבָּנוֹת שֶׁלִּפְנֵי הַגְּאוּלָה

מִי יִכְתּוֹב לִי?

● רָמִי אַלְדַּד (רח' יַד לְבָנִים 5, פְּתַח־תִּקְוָה), נֹעַר בֶּן 17, מְעוֹנְיָין לְהִתְכַּתֵּב עִם בָּנוֹת מֵאֵיזוֹר פְּתַח־תִּקְוָה וְתֵל־אָבִיב, לְמִטְרַת הֵיכָּרוּת ("עִם אַחַת מִהֶן, כְּמוּבָן", מוֹסִיף רָמִי).

● אוֹרְלִי אֶלּוּשׁ (רח' אַיְינְשְׁטַיְין 13, בְּאֵר־שֶׁבַע), בַּת 11, מְעוֹנְיֶנֶת לְהִתְ־כַּתֵּב עִם בָּנִים וּבָנוֹת בְּנֵי 10־12.

תִּיקוּן טָעוּת

מַתַּת לְשִׁיר "אַבְשָׁלוֹם", שֶׁפּוּרְסַם בְּגִלְיוֹן שֶׁעָבַר, צ"ל: כָּל הַזְּכוּיוֹת שְׁמוּרוֹת לְהוֹצָאַת אַפְּרִיל מוּזִיקָה בַּע"מ, בְּמָקוֹם הַשּׁוּרָה שֶׁנִּדְפְּסָה בְּטָעוּת.

בְּכָל הַדּוֹרוֹת חָיוּ יְהוּדִים בַּכְּפָר פְּקִיעִין שֶׁבַּגָּלִיל

הַכְּפָר פְּקִיעִין נִמְצָא בְּלֵב גּוּשׁ (בלוק) הָהָרִים הַגָּבוֹהַ שֶׁל הַגָּלִיל הַמַּעֲרָבִי, לְיַד קְבִישׁ נַהֲרִיָּה־עַאסָא.

הַיּוֹם חַיִּים בַּכְּפָר זֶה דרוּזִים

בית־הכנסת העתיק בפקיעין

חֲבַע עֵשֶׂף

נִשְׁאֲרָה בְּפְקִיעִין רַק אֵם הַ־מִּשְׁפָּחָה. הִיא דוֹאֶגֶת לְבֵית־הַכְּנֶסֶת הַיְּהוּדִי, וְהִיא מְקַבֶּלֶת בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת אוֹרְחִים וְ־תַיָּרִים הַבָּאִים לְבִיקוּר בַּכְּפָר.

לְפִי הַמָּסוֹרֶת, לֹא עָזְבוּ בְּנֵי מִשְׁפַּחַת זִינָתִי אֶת הַכְּפָר מֵעוֹלָם. וְהֵם יוֹשְׁבִים כָּאן מֵאָז יְמֵי הַבַּיִת הַשֵּׁנִי וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה. כְּלוֹמַר: בְּנֵי מִשְׁפַּחַת זִינָתִי חָיוּ בִּכְפָר זֶה כְּאַלְפַּיִם שָׁנָה.

הַאִם כָּךְ הָיָה? אֲנוּ יוֹדְעִים כִּי בִּכְפָר פְּקִיעִין חָיוּ יְהוּדִים בְּמֶשֶׁךְ מֵאוֹת הַשָּׁנִים הָאַחֲרוֹ־נוֹת. עוֹד בְּתְחִילַת הַמֵּאָה הַ־קּוֹדֶמֶת חָיוּ בְּפְקִיעִין כ־300 יְהוּדִים, וְעַד לְמִלְחֶמֶת הָעַצְמָאוּת וּמוּסְלְמִים. עַד לִפְנֵי שָׁנִים מִסְפָּר חָיְתָה כָּאן גַּם מִשְׁפָּחָה יְהוּדִית, מִשְׁפַּחַת זִינָתִי. הַיּוֹם

בֵּית־הַכְּנֶסֶת שֶׁל הַכְּפָר נִבְנָה בִּשְׁנַת 1873, עַל יְסוֹדוֹת שֶׁל בֵּית־כְּנֶסֶת קָדוֹם. בְּאֶחָד מִקִּירוֹת בֵּית־הַכְּנֶסֶת נִמְצְאוֹת שְׁתֵּי אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת וַעֲתִיקוֹת. הַמָּסוֹרֶת אוֹ־מֶרֶת כִּי שְׁתֵּי הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה הָיוּ פַּעַם בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ. עַל אַחַת הָאֲבָנִים חֲרוּתִים סְמָלִים מוּזָרִים מִימֵי הַבַּיִת הַשֵּׁנִי:

מַרְאֶה כְּלָלִי שֶׁל הַכְּפָר פְּקִיעִין

מְנוֹרָה, לוּלָב, אֶתְרוֹג וְשׁוֹפָר.

בְּכְפָר פְּקִיעִין נִמְצֵאת מְעָרָה עֲתִיקָה. לְפִי הַמָּסוֹרֶת הִתְחַבְּאוּ בְּמְעָרָה זוֹ שִׁמְעוֹן בַּר־יוֹחַאי וּבְנוֹ אֶלְעָזָר, שֶׁבָּרְחוּ מִפְּנֵי הָ־רוֹמָאִים. 13 שָׁנָה יָשְׁבוּ הָ־שְּׁנַיִם בַּמְּעָרָה – וְחִיבְּרוּ אֶת סֵפֶר הַ„זוֹהַר". לְיַד הַמְּעָרָה יֵשׁ חוּרְשַׁת חֲרוּבִים. לְפִי הָ־מָסוֹרֶת אָכְלוּ הַשְּׁנַיִם חֲרוּבִים בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנִים, וְשָׁתוּ מַיִם מִמַּעְיָן.

הַיּוֹם מְתְפַּרְנְסִים תּוֹשָׁבֵי הַ־כְּפָר מֵחַקְלָאוּת, מִטְּעִים וּ־מִעֲדְנֵי־צָאן. בְּשָׁעוֹת הַפְּנַאי עוֹסְקוֹת הַנָּשִׁים בִּקְלִיעָה שֶׁל סַלִּים וְסַלְסָלוֹת.

א. רן

אִשָּׁה עֲרָבִיָּה מִפְּקִיעִין מוֹבִילָה עֲצִים לְהִסָּקָה

עַד עַמּוּד הַתְּלִיָּיה

מֵאֵת יְהוּדָה אָטְלָס

עֲלִילוֹת הַמַּחְתֶּרֶת בְּעִירַאק*

פֶּרֶק אַרְבָּעָה־עָשָׂר: מְדִינַת יִשְׂרָאֵל קָמָה

— המשך מהשבוע שעבר —

יוֹם ה־14 בְּמַאי – יוֹם הַכְרָזַת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל – הָלַךְ וְהִתְקָרֵב. הַיְדִיעוֹת סִיפְּרוּ כִּי „צָבָא הַהַצָּלָה" שֶׁל קָאוּקְגִ'י – וּבְתוֹכוֹ יְחִידוֹת שֶׁל „מוּג'אהִידִין" עִירַא־קִיוֹת – נָסוֹג וְנֶחָל מַפָּלָה כְּבֵדָה. זוֹ הָיְתָה מַכָּה קָשָׁה לַנָּאצְרִיָּה וְלַבְּרִיתָה שֶׁל הַמּוֹנִים בְּעִירַאק. עַכְשָׁיו נַעֲשׂוּ הַכֹּחוֹת לְשׁוֹחַ צָבָא סָדִיר לְפָלֶסְתִּין. וְשׁוּב הִתְעוֹרְרוּ תְּקוּוֹת לְנַקּוֹם אֶת נִקְמַת הַבָּבוּד הָעַרְבִי שֶׁחוֹלֵל. גַּלִּים שֶׁל שִׂנְאָה הוּפְנוּ גַּם אֶל יְהוּדֵי עִירַאק.

הִתְחִילוּ הֲסָתוֹת פְּרוּעוֹת לְטֶבַח בַּיְהוּדִים. הַהֲכָנוֹת לַפּוֹגְרוֹם נַעֲשׂוּ בָּגָלוּי. הַהַמּוֹנִים רַק חִיכּוּ לְאוֹת (לְסִימָן). נִדְמֶה הָיָה כִּי הַפּוֹגְרוֹם בִּימֵי רַאשִׁיד־עֲלִי יִהְיֶה רַק „פְּעוּלָה שֶׁל חוֹבְבִים", לְעוּמַת מַה שֶׁיִּקָּרֶה עַכְשָׁיו.

הַיְהוּדִים נִסְגְּרוּ בְּתוֹךְ בָּתֵּיהֶם. הַפַּחַד נַעֲשָׂה כָּבֵד יוֹתֵר וְיוֹתֵר. שׁוּב לֹא הָיוּ אֲשְׁלָיוֹת (אִילוּזִיוֹת). עַכְשָׁיו יָדְעוּ הַכֹּל כִּי רַק הַמַּחְתֶּרֶת הַצִּיּוֹנִית תּוּכַל לְהָגֵן עַל הַצִּיבּוּר הַיְהוּדִי בְּמַאֲבָקוֹ לְחַיִּים – אוֹ לְמָוֶת שֶׁל כָּבוֹד.

הָאִוְירָה הִתְחַמְּמָה. הַמַּחְתֶּרֶת הָיְתָה מוּכָנָה. בְּכָל לַיְלָה הָיוּ הַמַּגִּינִים תּוֹקְסִים אֶת מְקוֹמָם בָּעֲמָדוֹת וּבַמַּפְקֵדוֹת. נֶשֶׁק וְתַחְמוֹשֶׁת הוּעֲלוּ מִמְּקוֹמוֹת־הַמַּחֲבוֹא. רוֹפְאִים, סַנִיטָרִים לְרִפּוּאָה, חוֹבְשִׁים, אָחָיוֹת וְאַחִים עָמְדוּ מוּכָנִים לְכָל קְרִיאָה.

הִגִּיעַ יוֹם ה־14 בְּמַאי. עוֹד בַּבֹּקֶר נִפְוְצוּ שְׁמוּעוֹת מְשׁוּנוֹת בַּשְּׁכוּנוֹת הָעַרְבִיּוֹת. מִפֶּה לְאוֹזֶן סִיפְּרוּ, כִּי שְׁנֵי מְטוֹסִים מִלְּאִים צַנְחָנִים שֶׁל „הַהַגָּנָה" הִגִּיעוּ לְ־עִירַאק, וְהַצַּנְחָנִים נָפְלוּ עַל אַדְמַת עִירַאק, כְּדֵי לְהָגֵן עַל הַיְהוּדִים. סִיפְּרוּ כִּי הַיְהוּדִים עוֹמְדִים לִפְוֹצֵץ אֶת הַשְּׁכוּנוֹת הָעַרְבִיּוֹת.

בַּשְּׁכוּנוֹת הַיְהוּדִיּוֹת הָיְתָה דְּמָמָה. בְּכָל לֵב הָיָה שִׁמְחָה וּפַחַד: שִׂמְחָה עַל הַמְּדִינָה הַיְהוּדִית, שֶׁעָלֶיהָ מַכְרִיזִים הַיּוֹם, וּפַחַד מִפְּנֵי הַגּוֹרָל שֶׁל הַמְּדִינָה וּמִפְּנֵי הַגּוֹרָל שֶׁלָּהֶם. הֵם יָדְעוּ כִּי בְּשָׁעָה שְׁמוֹנָה בָּעֶרֶב, עִם מַהֲדוּרַת הַחֲדָשׁוֹת שֶׁל רַדְיוֹ בַּגְדָאד, יִנָּתֵן הָאוֹת.

רוֹכֶלֶת יְהוּדִיָּה בָּאָה וְסִיפְּרָה, כִּי רָאֲתָה הַמּוֹן מְזוּיָּן מִתְאַסֵּף לְיַד הַשְּׁכוּנָה הַיְהוּדִית. הַמַּחְתֶּרֶת נָתְנָה אֶת הַהֲכָנוֹת: אִסְפוּ אֲבָנִים וּבַקְבּוּקִים; הִרְתִּיחוּ מַיִם; הֲכִינוּ „בַּקְבּוּקֵי־מוֹלוֹטוֹב"; הֶעֱמִידוּ תַּצְפִּיוֹת עַל הַגַּגוֹת.

כַּאֲשֶׁר יָרַד הָעֶרֶב, הָיוּ כָּל חַבְרֵי הַמַּחְתֶּרֶת בָּעֲמָדוֹת שֶׁלָּהֶם. בִּרְשׁוּתָם הָיוּ אֲקְדָּחִים, סְטֶנִים, טוֹמִיגַנִים, רִימוֹנִים וּבַקְבּוּקֵי־מוֹלוֹטוֹב. מְכוֹנִיּוֹת הַהַגָּנָה־הַבַּיְתִית עָמְדוּ מוּכָנוֹת לְכָל קְרִיאָה. גַּם הַבָּנוֹת הָיוּ מוּכָנוֹת בָּעֲמָדוֹת, בְּמַחְסָנֵי־הַנֶּשֶׁק, בְּתַחֲנוֹת הָעֶזְרָה „הָרִאשׁוֹנָה".

רַבּוֹת יְהוּדִים יָשְׁבוּ לְיַד מַקְלְטֵי־הָרַדְיוֹ. מְמֻרְחָקִים הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם קוֹלוֹ שֶׁל דָּוִיד בֶּן־גּוּרִיוֹן, שֶׁהִכְרִיז עַל הֲקָמַת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל. בְּכָל לֵב הָיְתָה הִרְגָּשָׁה „שֶׁל קְדוּשָׁה", הִרְגָּשָׁה שֶׁל מַעֲמָד הִיסְטוֹרִי. כַּאֲשֶׁר חָתַם הָרַב פִּישְׁמָן עַל מְגִילַת־הָעַצְמָאוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְקָרָא „שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה" – עָנוּ אַחֲרָיו רִבְבוֹת יְהוּדִים בְּכָל רְחֲבֵי עִירַאק: „אָמֵן!"

הִרְגָּשָׁה אַחֶרֶת הָיְתָה לַיְהוּדִים, כַּאֲשֶׁר סוֹבְבוּ אֶת הַכַּפְתּוֹר לְתַחֲנַת בַּגְדָאד, וְשָׁמְעוּ אֶת הַהַכְרָזָה: „הַלַּיְלָה יִיכָּנְסוּ צְבָאוֹת־עֲרָב לְפָלֶסְתִּין! כְּדֵי לִשְׁמוֹר עַל הַסֵּדֶר וְעַל הַמִּשְׁמַעַת בְּעוֹרְפֵנוּ – מוּכְרָז מַצָּב־צְבָאִי בְּכָל עִירַאק. אָסוּר לְשׁוּם נֶפֶשׁ וְאָסוּר לְהִתְאַסֵּף!"...

הַפֵּירוּשׁ שֶׁל הַהַכְרָזָה הָיָה: הַמֶּמְשָׁלָה לֹא רַק שֶׁלֹּא תַּעֲזוֹר לַפּוֹרְעִים – אֶלָּא אַף תִּדְכָּא אוֹתָם בְּכוֹחַ. וְ־אוּמְנָם, בְּכָל מָקוֹם נִרְאוּ טַנְקִים, שְׁרִיוֹנִיּוֹת וּמִשְׁמָרוֹת צְבָא. וּבְכָל זֹאת, מִי יוֹדֵעַ...

הַלַּיְלָה עָבַר בְּשֶׁקֶט. אַף יְרִיָּה לֹא נוֹרְתָה. דָּבָר לֹא קָרָה. הֶהָמוֹן נֶעֱצַר עוֹד לִפְנֵי שֶׁיָּצָא לַעֲרוֹךְ פְּרָעוֹת. כָּךְ הָיָה בְּבַגְדָאד, וְכָךְ בְּשְׁאָר הֶעָרִים וְהָעֲיָרוֹת. גַּם בְּ־לֵילוֹת הַבָּאִים הָיָה שֶׁקֶט.

וְיִתָּכֵן מְאוֹד, כִּי הַשֶּׁקֶט בָּא כְּיוֹן שֶׁהֶהָמוֹן יָדַע אֵיזוֹ „קַבָּלַת פָּנִים" מְחַכָּה לוֹ... הַבְּשׂוֹרָה הַתְּמָהּ הָיְתָה מוּכָנָה לְבַעוֹט בְּזָאבִים – וְאֶלָּה קִיפְּלוּ אֶת הַזָּנָב. אַחֲרֵי הַכֹּל, הַבּוֹחֵשׁ שֶׁל הַ„זְּאבִים" הָיָה רַב יוֹתֵר בְּלֵילָה מֵאֲשֶׁר בְּשִׁנְיַים חֲרוֹת...

בְּזֹאת אֲנִי מְסַיֵּם לְפַרְסֵם אֶת הַפְּרָקִים הַנִּבְחָרִים מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר „עַד עַמּוּד הַתְּלִיָּיה". בְּאַרְבָּעָה־עָשָׂר הַפְּרָקִים שֶׁפִּירְסַמְנוּ בַּמִּשְׁכִּים, יְכוֹלִנוּ לְהָבִיא רַק טִיפַּת מַיִם הַסְּ־פוּרִים הַדְּרָאמָאטִיִּים וּמַעֲשֵׂי־הַגְּבוּרָה הַנִּפְלָאִים שֶׁל יְהוּדֵי עִירַאק, שֶׁהִקִּימוּ — בְּעֶזְרַת שְׁלִיחִים מִיִּשְׂרָאֵל — מַחְתֶּרֶת צִיּוֹנִית מְפוֹאֶרֶת, תַּחַל מִשְּׁנַת 1942 וְעַד לַעֲלִיַּת כָּל יְהוּדֵי עִירַאק לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל — בִּשְׁנַת 1951.

מִי שִׁירְצֶה לִקְרוֹא אֶת הַסִּיפּוּר הַדְּרָאמָאטִי כּוּלּוֹ — יִמְצָא אוֹתוֹ בְּסֵפֶר „עַד עַמּוּד הַתְּלִיָּיה", שֶׁיָּצָא בְּהוֹצָאַת „מַעֲרָכוֹת" — הוֹצָאַת הַסְּפָרִים שֶׁל צה"ל. מַעֲרֶכֶת „לְמַתְחִיל" מוֹדָה שׁוּב לְהוֹצָאַת „מַעֲרָכוֹת" עַל הָרְשׁוּת לְהַדְפִּיס פְּרָקִים מִן הַסֵּפֶר בְּעִיבּוּד לְעִבְרִית קְלָה.

לַמַּתְחִיל לִילָד

וְלִבְנֵי־הַנְּעוּרִים

כ"ז בְּנִיסָן תשל"ב, 11 בְּאַפְּרִיל 1972

תַּאֲרִיךְ הַיּוֹם ה' בְּאִיָּר תש"ח – 14 בְּמַאי 1948

כָּךְ קָמָה מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל

חוֹדֶשׁ אִיָּר שְׁנַת תש"ח (מַאי 1948). הַבְּרִיטִים שָׁלְטוּ אָז בָּאָרֶץ. וְהֵם הִבְטִיחוּ: בַּ־15 בְּמַאי (ו' בְּאִיָּר) נַעֲזוֹב אֶת הָאָרֶץ. בָּאָרֶץ יָקוּמוּ שְׁתֵּי מְדִינוֹת – מְדִינָה יְהוּדִית וּמְדִינָה עֲרָבִית.

אֲבָל הָעֲרָבִים לֹא הִסְכִּימוּ. „לֹא נִתֵּן לָהֶקִים כָּאן מְדִינָה יְהוּדִית" – אָמְרוּ וְהִתְחִילוּ לִי־רוֹת וְלִרְצוֹחַ יְהוּדִים. וּמָה יַעֲשׂוּ הַבְּרִיטִים? הַאִם יְקַיְּמוּ אֶת אֲשֶׁר הִבְטִיחוּ? הַאִם יַעַזְבוּ אֶת הָאָרֶץ?

בֵּינְתַיִם הֵם עוֹזְרִים לָעֲרָבִים. וְהָעֲרָבִים חֲזָקִים גַּם בְּלִי עֶזְרָה. יֵשׁ לָהֶם הַרְבֵּה כֶּסֶף וְנֶשֶׁק. וְשֶׁבַע מְדִינוֹת עֲרָבִיּוֹת מְסָבִיב. וְהֵן אוֹמְרוֹת: אִם תָּקוּם כָּאן מְדִינָה יְהוּדִית – נִשְׁלַח צְבָא גָּדוֹל לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְנַהֲרוֹס אֶת כָּל הַכְּפָרִים וְכָל הֶעָרִים שֶׁל הַיְּהוּדִים.

חוֹדֶשׁ מַאי כְּבָר קָרוֹב. מַה יִּהְיֶה? הַאִם יַצְאוּ הַבְּרִיטִים? הַאִם יִלָּחֲמוּ מְדִינוֹת־עֲרָב? הַאִם נוּכַל לְנַצֵּחַ בְּמִלְחָמָה נֶגֶד שֶׁבַע מְדִינוֹת גְּדוֹלוֹת?

וּבֵינְתַיִם מִתְכּוֹנְנִים הַיְּהוּדִים בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל לִקְרַאת הַיּוֹם הַגָּדוֹל, הַיּוֹם שֶׁתָּקוּם בּוֹ מְדִי־נַת־יִשְׂרָאֵל. 650 אֶלֶף יְהוּדִים חַיּוּ אָז בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וְהֵם מְפוּזָרִים בְּעֶשְׂרוֹת כְּפָרִים וָ־עָרִים, מִדָּן וְעַד בְּאֵר־שֶׁבַע.

דויד בן־גוריון מכריז על הקמת מדינת־ישראל

וְהַדֶּרֶךְ מִיְּשׁוּב לְיִשּׁוּב עוֹבֶרֶת בֵּין כְּפָרִים וְעָרִים עֲרָבִיּוֹת. צָרִיךְ לְהִתְכּוֹנֵן לְמִלְחָמָה... צָ־רִיךְ לַחְפּוֹר מִקְלָטִים וְעַמָּדוֹת. לֶאֱסוֹף אוֹכֶל וְנֶשֶׁק. לִבְחוֹר מֶמְשָׁלָה. לְהָקִים צָבָא...

וְהִנֵּה הִגִּיעַ יוֹם ו' בְּאִיָּר תש"ח – 15 בְּמַאי 1948. וְהַ־בְּרִיטִים עוֹזְבִים. כֵּן, הֵם יוֹצְ־אִים מִן הָאָרֶץ! מֵאוֹת מְכוֹנִיוֹת, וְגַם אַלְפֵי חַיָּלִים אַנְגְּלִים, נוֹסְעוֹת לְנָמַל־חֵיפָה.

הַחַיָּלִים עוֹלִים עַל הָאוֹנִיוֹת. הָאוֹנִיוֹת מְצַפְצְפוֹת – וְיוֹצְאוֹת אֶל הַיָּם הַפָּתוּחַ. הַבְּרִיטִים עָזְבוּ!

כַּאֲשֶׁר יֵצֵא הַחַיָּל הָאַנְגְּלִי הָאַחֲרוֹן מִן הַנָּמָל – לָקַח אִתּוֹ אֶת הַדֶּגֶל הַבְּרִיטִי, שֶׁהָיָה שָׁם. בִּמְקוֹם הַדֶּגֶל הַבְּרִיטִי – הִ־נּוֹפֵף עַכְשָׁיו דֶּגֶל חָדָשׁ, דֶּגֶל מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל.

מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל? כֵּן. מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל! הַמְּדִינָה קָמָה לִפְנֵי יוֹם, בְּה' בְּאִיָּר.

בְּמוּזֵיאוֹן תֵּל־אָבִיב הִתְאַסְּפוּ מַנְהִיגֵי הַיְּהוּדִים בָּאָרֶץ, וּבְ־רֹאשָׁם דָּוִיד בֶּן־גּוּרְיוֹן.

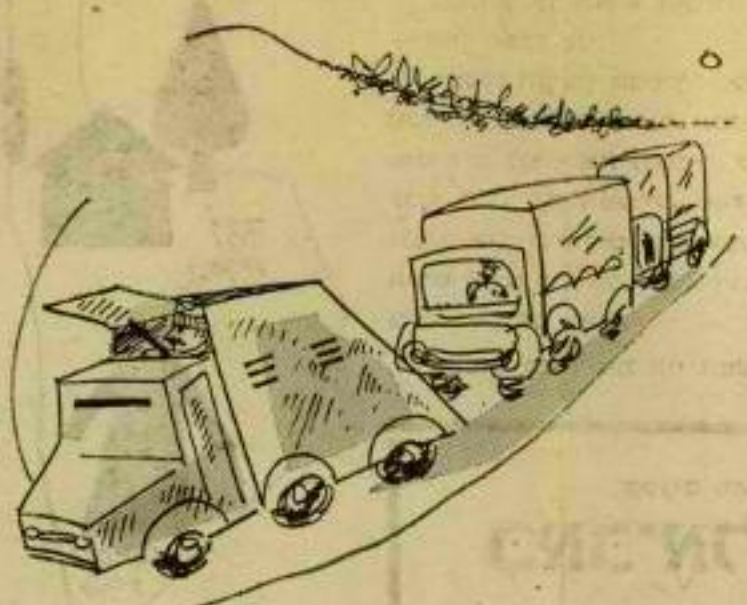
כּוּלָם עָמְדוּ עַל רַגְלֵיהֶם, וְהִקְשִׁיבוּ לְדָוִיד בֶּן־גּוּרְיוֹן הַ־קּוֹרֵא אֶת מְגִילַת הָעַצְמָאוּת. דְּמָעוֹת יָרְדוּ מֵעֵינֵיהֶם, כַּאֲשֶׁר הִכְרִיז עַל הַקָּמַת מְדִינַת יִשְׂ־רָאֵל.

יוֹם זֶה, ה' בְּאִיָּר, נִקְבַּע כְּיוֹם חַג לְדוֹרוֹת, חַג הָעַצְמָאוּת.

בְּצִיּוּרִים שֶׁלְפָנֶיךָ – סְמָלִים הַקְּשׁוּרִים בְּמִדִינַת־יִשְׂרָאֵל הָעַצְמָאִית. הַאִם אַתָּה מַכִּיר אֶת הַסְּמָלִים?

הַקְּרָב עַל הַדֶּרֶךְ לִירוּשָׁלַיִם

כָּל מִי שֶׁנּוֹסֵעַ מִתֵּל־אָבִיב לִירוּשָׁלַיִם, רוֹאֶה בְּצַד הַדֶּרֶךְ מְכוֹנִיוֹת שְׁבוּרוֹת, מְכוּסּוֹת חֲלוּדָה.

עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁנִים מוּנָּחוֹת הַמְּכוֹנִיוֹת הַשְּׁבוּרוֹת בְּצַד הַ־דֶּרֶךְ.

מַנַּיִן בָּאוּ לְכָאן הַמְּכוֹנִיוֹת? וּמִדּוּעַ הֵן מוּנָּחוֹת כָּאן? וּמִי שָׂם זֶר פְּרָחִים לְיָדָן?

לִפְנֵי עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁנִים, כַּאֲשֶׁר קָמָה מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל, סָגְ־רוּ הָעֲרָבִים אֶת הַדֶּרֶךְ לִ־ירוּשָׁלַיִם. הֵם לֹא נָתְנוּ אַף לְ־מְכוֹנִית אַחַת לְהִכָּנֵס לָעִיר.

וְהָעִיר יְרוּשָׁלַיִם הָיְתָה רָעֵב גָּדוֹל מְאוֹד. לֹא הָיָה לֶחֶם. לֹא הָיוּ מַיִם. לֹא הָיָה נֶשֶׁק. הַ־צְּעִירִים נִלְחֲמוּ. וְהַזְּקֵנִים וְהַ־יְּלָדִים יָשְׁבוּ בַּמִּקְלָטִים וְהָיוּ רְעֵבִים.

מַה לַּעֲשׂוֹת? כַּמָּה זְמַן אֶפְשָׁר לְהִילָּחֵם בְּלִי אוֹכֶל? מִפִּקּד „הַ־הַגָּנָה"* הֻחְלִיט לְשַׁלּוֹחַ שַׁיָּרָה** גְּדוֹלָה לִירוּשָׁלַיִם. מֵאוֹת מְ־כוֹנִיוֹת מְלֵאוֹת קֶמַח, אוֹכֶל, רְפוּאוֹת וְנֶשֶׁק יִצְאוּ לַדֶּרֶךְ.

עַל־יַד שַׁעַר הַגַּיְא חִכּוּ עַר־בִּים לַמְּכוֹנִיוֹת. הֵם בָּנוּ מַחְסוֹם (קִיר אֲבָנִים) בַּקְּבִיש. הַשַּׁיָּרָה נֶעֱצְרָה. הָעֲרָבִים יָרוּ מִכָּל הַ־צְּדָדִים. הַרְבֵּה בַּחוּרִים נֶהֶרְגוּ. כַּמָּה מְכוֹנִיוֹת נִפְגְּעוּ וְהִתְחִילוּ לִבְעֹר בָּאֵשׁ.

הַמִּלְחָמָה בְּשַׁעַר־הַגַּיְא נִמְשְׁכָה שָׁעוֹת רַבּוֹת. לְבַסּוֹף הִצְלִיחָה הַשַּׁיָּרָה לַעֲבוֹר בַּדֶּרֶךְ וְלַהֲבִיא אוֹכֶל לִירוּשָׁלַיִם.

רַק הַמְּכוֹנִיוֹת שֶׁנִּפְגְּעוּ וְנִשְׂרְפוּ נִשְׁאֲרוּ בְּצַד הַדֶּרֶךְ. וְהֵן מְסַפְּרוֹת לָנוּ אֶת סִפּוּר הַמִּלְחָמָה וְהַגְּבוּרָה שֶׁל מִלְחֶמֶת־הָעַצְמָאוּת.

* „הַהַגָּנָה" – כָּךְ קָרְאוּ לְ־צָבָא הַיְּהוּדִי לִפְנֵי שֶׁקָּמָה מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל.

** שַׁיָּרָה – שׁוּרָה שֶׁל מְכוֹנִיוֹת.

כֹּל הָאָרֶץ דְּגָלִים

הַמְּלִים: ר' סְפּוּרְטָה

כֹּל הָאָרֶץ דְּגָלִים־דְּגָלִים
עִם רוֹקֵד גַּלִּים־גַּלִּים.
עִם שֶׁמֶשׁ, סַף צוֹהַל*
גַּם הַיּוֹם לְיִשְׂרָאֵל!

* סַף צוֹהֵל־יְלָדִים שְׂמֵחִים.

— כָּל הַזְּכֻיּוֹת שְׁמוּרוֹת לַמְּחַבֵּר —

„נִלְחַם עַד הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן"...

הַקְּרָב עַל הַנֶּגֶב בְּמִלְחֶמֶת־הָעַצְמָאוּת

כָּל הַלַּיְלָה יָרוּ הַתּוֹתָחִים. כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה יָרוּ הַמִּצְרִים עַל קִיבּוּץ יַד־מָרְדְּכַי בַּנֶּגֶב. כְּבָר שְׁלוֹשָׁה יָמִים יָשְׁבוּ הַבַּחוּרִים בָּעֲמָדוֹת, וְלֹא עָצְמוּ (סְגְרוּ) עַיִן. כָּל הַזְּמַן יוֹרִים עֲלֵיהֶם בְּתּוֹתָחִים, וְהֵם יוֹרִים בְּרוֹבִים. הֵם יוֹרִים רַק מְעַט. רַק מְעַט מְאוֹד בַּדּוּרִים נִשְׁאֲרוּ בָּעֲמָדוֹת. עוֹד מְעַט לֹא יִהְיוּ עוֹד בַּדּוּרִים.

מִפְקַד הַקִּיבּוּץ דִּבֵּר עִם מִפְקַד הַנֶּגֶב בְּמַכְשִׁיר הָאַלְחוּט (הָרַדְיוֹ): „יֵשׁ לָנוּ הַרְבֵּה הֲרוּגִים וּפְצוּעִים. יֵשׁ לָנוּ רַק מְעַט מְאוֹד בַּדּוּרִים. שְׁלַח עֶזְרָה! מַהֵר! עוֹד מְעַט יִהְיֶה מְאוּחָר מִדַּי!"

מִפְקַד הַנֶּגֶב שָׁמַע. וְהוּא עָנָה: „לֹא לָסֶגֶת! הַחֲזִיקוּ מַעֲמָד! אַל תִּתְּנוּ לַמִּצְרִים לַעֲבוֹר!"

חברי הקיבוץ מגינים על הקיבוץ מתוך עמדה

מִפְקַד הַקִּיבּוּץ יָדַע: הַמִּצְרִים יוֹרִים עַל כָּל הַקִּיבּוּצִים בַּנֶּגֶב. בְּכָל מָקוֹם יֵשׁ הֲרוּגִים וְיֵשׁ פְּצוּעִים. בְּכָל מָקוֹם עֲמָדוֹת, וּבָעֲמָדוֹת אֲנָשִׁים עַיֵּפִים מְאוֹד, שֶׁלֹּא יָשְׁנוּ שְׁלוֹשָׁה יָמִים וּשְׁלוֹשָׁה לֵילוֹת. בְּכָל מָקוֹם אֵין פְּדוּרִים... וְהַמִּצְרִים — רַבִּים־רַבִּים. וְלָהֶם מְטוֹסִים וּתּוֹתָחִים וְרוֹבִים וְכַדּוּרִים. וְהֵם יוֹרִים כָּל הַזְּמַן...

מָה לַעֲשׂוֹת? לְעַזֹּב אֶת הַקִּיבּוּץ? לְהִילָּחֵם עַד הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן?

הוּא קָרָא לְמִפְקְדֵי הָעֲמָדוֹת. „חֲבָרִים... כְּבָר שְׁלוֹשָׁה יָמִים לֹא עָצַמְתֶּם עַיִן. יֵשׁ לָנוּ הֲרוּגִים וּפְצוּעִים. וְעוֹד מְעַט לֹא יִשָּׁאֲרוּ לָנוּ בַּדּוּרִים. עַכְשָׁיו אָמַר לִי מִפְקַד הַנֶּגֶב: לֹא נִקְבַּל עֶזְרָה... זֶה הַמַּצָּב".

„אֲנַחְנוּ לֹא נַעֲזֹב אֶת הַקִּיבּוּץ" — אָמַר מִפְקַד אֶחָד.

„נִלָּחֵם עַד הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן" — אָמַר מִפְקַד שֵׁנִי.

וּמִפְקַד הַקִּיבּוּץ הַמְשִׁיךְ: „לֹא נוּכַל לְהִילָּחֵם בְּלִי פְּדוּרִים. אֲנַחְנוּ מוּכְרָחִים לִפְרֹץ אֶת (לִפְתֹּחַ, לְ־עִבּוֹר דֶּרֶךְ) קַוֵּי הַמִּצְרִים. אֲנַחְנוּ נַעֲבוֹר בֵּין הַחַיָּלִים הַמִּצְרִים... אֲנַחְנוּ נִפְתַּח דֶּרֶךְ אֶל הַצָּפוֹן, וְשָׁם נְקַבֵּל נֶשֶׁק וְגַם מָזוֹן".

„אֲנַחְנוּ נִפְרֹץ אֶת קַוֵּי הַמִּצְ־רִים? אֵיךְ? הֵם רַבִּים כָּל־כָּךְ — וַאֲנַחְנוּ מְעַטִּים!"

הַמִּפְקָד פָּתַח מַפָּה. עַל הַמַּפָּה הָיוּ צִיּוּרִים שֶׁל קוֹיִם וּנְקוּדוֹת.

„הַבִּיטוּ" — אָמַר — „הַקּוֹיִם הָאֵלֶּה — הֵם דֶּרֶךְ עֲפָר. זוֹהִי דֶּרֶךְ קָשָׁה. צָרִיךְ לִטְפֹּס וְלַעֲלוֹת לְהַר... אֲבָל בְּדֶרֶךְ זוֹ אֵין שְׁמִירָה שֶׁל חַיָּלִים מִצְרִים. הֵם לֹא חוֹשְׁבִים שֶׁאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בָּהּ"...

הַבַּחוּרִים יָשְׁבוּ בְּשֶׁקֶט וְהִקְשִׁיבוּ. הֵם הִבִּיטוּ פַּעַם בְּמַפָּה, וּפַעַם בַּמִּפְקָד. הַאִם בְּאֶמֶת אֶפְשָׁר לַ־עֲבוֹר בְּדֶרֶךְ הַזֹּאת? הַאִם לֹא יִתְפְּסוּ אוֹתָם הַמִּצְרִים וְיַהַרְגוּ אֶת כֻּלָּם?

מִי יוֹדֵעַ. אֲבָל אֵין דֶּרֶךְ אַחֶרֶת... וְצָרִיךְ לַעֲזֹר אֶת הַמִּצְרִים. מוּכְ־רָחִים. עוֹד יוֹם... עוֹד יוֹם... כָּל יוֹם חָשׁוּב לַמְּדִינָה הַחֲדָשָׁה... כָּל שָׁעָה חֲשׁוּבָה... בֵּינְתַיִם בָּאוֹת אוֹנִיּוֹת מְלֵאוֹת נֶשֶׁק. וּבֵינְתַיִם בָּאִים עוֹלִים צְעִירִים מֵאֵירוֹפָּה, וְהֵם הוֹלְכִים לְצָבָא. מוּכְרָחִים לְנַסּוֹת.

„הַלַּיְלָה" — אָמַר הַמִּפְקָד — „הַלַּיְלָה נִפְרֹץ אֶת קַוֵּי הַמִּצְרִים".

הַבַּחוּרִים חָזְרוּ לָעֲמָדוֹת. הַשָּׁעָה הָיְתָה שָׁעַת צָהֳרַיִם. בַּלַּיְלָה יֵצְאוּ הַבַּחוּרִים לַדֶּרֶךְ. וּבֵינְתַיִם יֵשׁ הַר־בֵּה עֲבוֹדָה בַּקִּיבּוּץ. וְגַם הַמִּצְרִים יוֹרִים כָּל הַזְּמַן.

חֲצוֹת הַלַּיְלָה. הַמִּפְקָד שָׁרַק בְּשֶׁקֶט. הַבַּחוּרִים יָצְאוּ לַדֶּרֶךְ, אֶל הַצָּפוֹן, לְהָבִיא נֶשֶׁק וּמָזוֹן לַחֲבֵרִים, דֶּרֶךְ קַוֵּי הָאוֹיֵב...

עוֹד לִפְנֵי אוֹר הַשַּׁחַר (בּוֹקֶר) חָזְרוּ הַבַּחוּרִים. הֵם הֵבִיאוּ נֶשֶׁק וּמָזוֹן.

וְכָךְ הָיוּ הַמִּצְרִים מוּכְרָחִים לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַמִּלְחָמָה בַּנֶּגֶב, וְלֹא יָכְלוּ לַעֲלוֹת וְלִכְבּוֹשׁ אֶת יְרוּשָׁלַיִם וְאֶת תֵּל־אָבִיב.

לֹא עָבְרוּ יָמִים רַבִּים. הַמְּדִינָה הִתְחַזְּקָה. וְצָה"ל יָרַד לַנֶּגֶב וְגֵרַשׁ מִשָּׁם אֶת הַמִּצְרִים.

„רַבֵּר כִּי שׁוֹמֵעַ עַבְדֶּךָ"...

מִן הַתַּנַ"ךְ

יָמִים רַבִּים הִתְפַּלְּלָה חַנָּה לְבַן־וּבֵן לֹא נוֹלַד לָהּ.

יוֹם אֶחָד הָלְכָה חַנָּה לְהִתְפַּלֵּל בְּאוֹהֶל־מוֹעֵד בְּשִׁילֹה. וְהֵיא הִבְ־טִיחָה לַה': אִם יִהְיֶה לִי בֵּן, אֶתֵּן אוֹתוֹ לָהּ. כָּל הַיָּמִים יַעֲבוֹד בְּנִי אֶת ה' בְּאוֹהֶל־מוֹעֵד.

עָבְרָה שָׁנָה. לְחַנָּה נוֹלַד בֵּן, וְהֵיא קָרְאָה לוֹ שְׁמוּאֵל.

כַּאֲשֶׁר גָּדַל שְׁמוּאֵל, תִּפְרָה לוֹ אִמּוֹ מְעִיל קָטָן וְלָקְחָה אוֹתוֹ לְ־שִׁילֹה, לְאוֹהֶל־מוֹעֵד.

„לָךְ זֶה יִישָׁאֵר כָּאן וְיִשְׁרֵת אֶת ה'" — אָמְרָה חַנָּה לְעֵלִי הַ־כֹּהֵן — וְחָזְרָה הַבַּיְתָה.

וּשְׁמוּאֵל נִשְׁאַר בְּשִׁילֹה. עָבְרוּ שָׁנִים. הַנַּעַר גָּדַל. כּוּלָּם אֲהֲבוּ אוֹתוֹ. הוּא הָיָה סוֹב בְּעֵינֵי ה' וּבְעֵינֵי אֲנָשִׁים.

לַיְלָה אֶחָד שָׁכַב שְׁמוּאֵל לִישׁוֹן בְּהֵיכַל ה'. פִּתְאוֹם שָׁמַע קוֹל קוֹרֵא בְּשִׁמּוֹ:

אוֹהֶל־מוֹעֵד – הָאוֹהֶל הַ־קָּדוֹשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ אֲרוֹן־הַבְּרִית, לִפְנֵי שֶׁבָּנוּ אֶת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ.

„שְׁמוּאֵל, שְׁמוּאֵל!"

„הִנֵּנִי" – אָמַר שְׁמוּאֵל – „כִּי קָרָאת לִי" – וְרָץ אֶל עֵלִי הַכֹּהֵן.

„לֹא קָרָאתִי לָךְ" – אָמַר עֵלִי, „לֵךְ לִישׁוֹן".

„שְׁמוּאֵל, שְׁמוּאֵל!" – שָׁמַע שׁוּב שְׁמוּאֵל קוֹל קוֹרֵא.

„הִנֵּנִי כִּי קָרָאתָ לִי" – אָמַר וְרָץ שׁוּב אֶל עֵלִי הַכֹּהֵן.

„לֹא, שָׁכַב, בְּנִי" – אָמַר עֵלִי. „לֹא אֲנִי קָרָאתִי לָךְ. וְאִם תִּשְׁמַע שׁוּב קוֹל קוֹרֵא, שְׁמוּאֵל! – עֲנֵה: דַּבֵּר אֲדוֹנִי, כִּי שׁוֹמֵעַ עַבְדֶּךָ".

שְׁמוּאֵל שָׁב לִישׁוֹן. וְהִנֵּה שָׁמַע שׁוּב אֶת הַקּוֹל קוֹרֵא בְּשִׁמּוֹ: „שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל!"

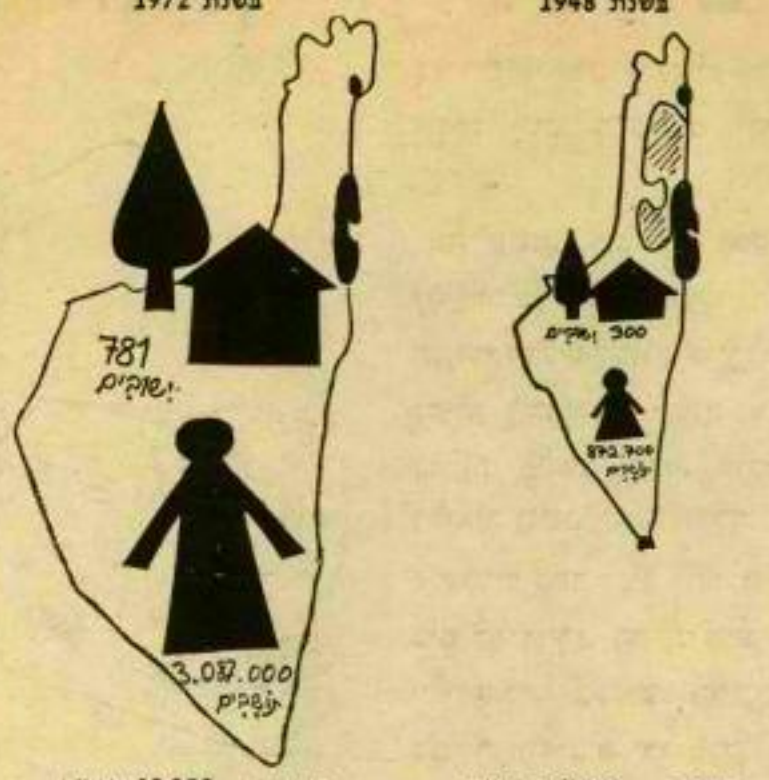
„דַּבֵּר אֲדוֹנִי, כִּי שׁוֹמֵעַ עַבְדֶּךָ", עָנָה הַנַּעַר וְהִקְשִׁיב.

וְהַקּוֹל הַמְשִׁיךְ: „הִנְנִים שֶׁל עֲלֵי הַכֹּהֵן חוֹטְאִים וְאֵינָם שׁוֹמְ־עִים בְּקוֹלִי. וְעֲלֵי יוֹדֵעַ כִּי הֵם חוֹטְאִים וְאֵינוֹ מְעַנִּישׁ אוֹתָם. עַל כֵּן אֲבִיא עוֹנֶשׁ גָּדוֹל עַל עֲלֵי הַכֹּהֵן".

הַקּוֹל נָדַם (נִפְסַק). וּשְׁמוּאֵל יָדַע כִּי ה' דִּבֵּר אֵלָיו.

(לְפִי שְׁמוּאֵל א', פֶּרֶק א', ג')

אַרְצֵנוּ אָז — וְעַתָּה

מְצָא אֶת הַיּוֹצֵא מִן הַכְּלָל

(וְהַסְבֵּר מַדּוּעַ)

1) „ההגנה", „ניל"י", „אצ"ל", „לח"י".

2) מיבצע נחשון, מיבצע חירם, מיבצע דני, מיבצע סיני.

3) בְּאֵר־שבע, לטרון, גוש־עציון, ירושלים העתיקה.

4) מלחמת השיחרור, מלחמת ההתשה, מיבצע סיני, מלחמת ששת־הימים.

5) יצחק בן־צבי, דויד בן־גוריון, זלמן שזר, חיים וייצמן.

6) יפו, עפו, רמלה, נתניה, לוד.

7) יחיעם, טירת־צבי, דגניה, אַרגמן.

8) ה' באייר, כ"ח באייר, כ"ט בנובמבר, א' בתשרי.

קטעים מתוך
בַּאב־אֶל־וַאד

שיר מימי מלחמת־העצמאות, שנכתב לזכר הקרב על הדרך לירושלים

המלים: חיים גורי

פֹּה אֲנִי עוֹמֵד, נִיצָב לְיַד הָאָבָן.
בְּכִיס אֲסַפְלָט שָׁחוֹר, סְלָעִים וּרְכָסִים;
עֶרֶב אַט יוֹרֵד, רוּחַ יָם נוֹשֶׁבֶת,
אוֹר כּוֹכָב רִאשׁוֹן מֵעֵבֶר גִּבְעַת־מַחְסִיר.

פִּזְמוֹן:

בַּאב־אֶל־וַאד, לָנֶצַח זָכוֹר נָא אֶת שְׁמוֹתֵינוּ.
שִׁיְרוֹת פָּרְצוּ בְּרָכֶךָ אֶל הָעִיר.
בְּצִידֶיךָ הָרָכֶךָ מוּסָלִים מַחֲצֵינוּ,
שֶׁלָּךְ הַגְּרוֹל שׁוֹתֵק כְּמוֹ רֶעִי.
בַּאב־אֶל־וַאד, לָנֶצַח זָכוֹר נָא אֶת שְׁמוֹתֵינוּ.
בַּאב־אֶל־וַאד, בְּרָכֶךָ אֶל הָעִיר.

וַאֲנִי הוֹלֵךְ, עוֹבֵר כָּאן חֶרֶשׁ־חֶרֶשׁ,
וַאֲנִי זוֹכֵר אוֹתָם אֶחָד־אֶחָד.
כָּאן לָחֲמנוּ יַחַד, עַל צוּקִים וְחֶרֶשׁ,
כָּאן הָיִינוּ יַחַד מִשְׁפָּחָה אַחַת.

פִּזְמוֹן: בַּאב־אֶל־וַאד...

יוֹם אָבִיב יָבוֹא, רַקָּפוֹת תְּפַרְחֶנָּה.
אוֹתָם כַּלָּנִית בָּהָר וּבְמוֹרָד.
זֶה אֲשֶׁר יֵלֵךְ בְּדַרְכֶךָ שֶׁהָלַכְנוּ –
אַל יִשְׁפַּח אוֹתָנוּ, אוֹתָנוּ בַּאב־אֶל־וַאד.

פִּזְמוֹן: בַּאב־אֶל־וַאד...

— כָּל הַזְּכוּיוֹת שְׁמוּרוֹת לַמְּחַבֵּר —

בֵּיאוּרֵי מִלִּים: **בַּאב־אֶל־וַאד** — הַיּוֹם: שַׁעַר הַגַּיְא. בְּדֶרֶךְ לִירוּשָׁלַיִם. **נִיצָב** — עוֹמֵד. **רְכָסִים** — הָרִים, סְלָ־עִים. **מַעְבָּר** — מְכִישׁוֹל. **בֵּית־מַחְסִיר** — כְּפָר עַרְבִּי (הַיּוֹם: בֵּית־מַאיר). **לָנֶצַח** — לְתָמִיד, לָעוֹלָם. **מוּטָלִים** — שְׁכוּ־בִים. **שֶׁלְּךָ הַגְּרוֹל** — „הַגּוֹף הַמַּתְּ" שֶׁל הַמְּכוֹנִיּוֹת הַמְּשׁוּרְיָינוֹת. **רֵעִי** — חֲבֵרִי, יְדִידִי שֶׁנָּפַל בְּקֶרֶב. **חֶרֶשׁ** — בְּשֶׁקֶט. **סֶרֶשׁ** — אֲדָמוֹת סְלָעִים.

עוֹלֶה עֲשָׂרָה

הֶחָבוּץ

אֵין נֵס - בְּלִי סֶבֶל וְקוֹרְבָּנוֹת

אָמְרוּ חֲזַ"ל: "צְדָקָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא הִכְנִיסָם לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הַקְּצָרָה. שֶׁאִם לֹא כֵן (אִם לֹא הָיוּ הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר 40 שָׁנָה) – לֹא הָיוּ נִגְאָלִים".

צְדָקָה? אֵיזוֹ מִין צְדָקָה הִיא זוֹ? הֲרֵי הַחַיִּים בַּמִּדְבָּר קָשִׁים וְצָחִיחִים? וְהַמָּוֶת בַּמִּדְבָּר הָיָה מַר וְנוֹרָא.

אַךְ זוֹהִי הַפִּילוֹסוֹפְיָה שֶׁל הַיַּהֲדוּת: הַדֶּרֶךְ לְחוֹפֶשׁ אֲרוּכָּה וְקָשָׁה. וְלִפְנֵי שֶׁזּוֹכִים לְהַגִּיעַ לִגְאוּלָה – יֵשׁ לַעֲבוֹר נְהָרוֹת שֶׁל צַעַר וְסֵבֶל. וְאֵין נֵס – בְּלִי קוֹרְבָּנוֹת.

כִּי רַק סֵבֶל וְצַעַר מְזַכְּכִים (מְסַהֲרִים, מְנַקִּים) אֶת לִבּוֹ שֶׁל הָאָדָם וְעוֹשִׂים אוֹתוֹ מוּכָן לְגַס, מוּכָן לִגְאוּלָה. רַק סֵבֶל, רַק צַעַר מְבִיאִים אֶת הָאָדָם לִידֵי כָּךְ שֶׁיָּבִין כִּי הוּא זָקוּק לִגְאוּלָה, וְכִי הִיא חֲשׁוּבָה לוֹ אֲפִילוּ יוֹתֵר מֵחַיָּיו.

וּבַהִיסטוֹרְיָה שֶׁלָּנוּ יֵשׁ סִיפּוּרִים רַבִּים שֶׁל הַסֵּבֶל שֶׁלִּפְנֵי הַגְּאוּלָה. 210 שָׁנִים הָיוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים בְּמִצְרַיִם, לִפְנֵי שֶׁזָּכוּ לְהִיגָּאֵל.

אַרְבָּעִים שָׁנָה נָדְדוּ בַּמִּדְבָּר לִפְנֵי שֶׁקִּבְּלוּ אֶרֶץ. אַלְפַּיִם שָׁנָה סָבְלוּ אֲבוֹתֵינוּ גָּלוּת, וְשִׁשָּׁה מִילְיוֹן יְהוּדִים נִרְצְחוּ – לִפְנֵי שֶׁזָּכִינוּ לָקוּם שׁוּב אֶת מְדִינַת־יִשְׂרָאֵל.

וְגַם כָּאן, כַּמָּה חֲלוּצִים מֵתוּ בְּשַׁעַת הָעֲלִיָּה וּבַמִּלְחָמוֹת קָשׁוֹת! כַּמָּה צְעִירִים נָפְלוּ בְּכָל מִלְחֲמוֹת יִשְׂרָאֵל – מִלְחֶמֶת "הַהַגָּנָה" וְ־הַמַּחְתֶּרֶת, מִלְחֶמֶת הַשִּׁחְרוּר, מִלְחֶמֶת סִינַי, מִלְחֶמֶת שֵׁשֶׁת הַיָּמִים וּ"מִלְחֶמֶת הַהַתָּשָׁה". וְ־כַּמָּה נָפְלוּ בְּמִלְחֲמוֹת שֶׁאֵין לָהֶן שֵׁם?

אִישׁ אֵינוֹ יָכוֹל לָנַחֵם אֵם שֶׁבְּנָהּ נָפַל. אִישׁ לֹא יוּכַל לָתֵת שְׁמִחָה לְיֶלֶד שֶׁאִיבֵּד אֶת אָבִיו. אֲבָל כּוּלָּנוּ יְכוֹלִים לְנַסּוֹת, כּוּלָּנוּ חַיָּבִים לְנַסּוֹת לְהַפּוֹךְ אֶת חַיֵּינוּ לְחַיִּים יָפִים. חַיִּים שֶׁל טַעַם. חַיִּים שֶׁחָלַמְנוּ עֲלֵיהֶם. חַיִּים שֶׁהֵם נֵס וּגְאוּלָה.

הָרוֹשֵׁם הָרִאשׁוֹן שֶׁלִּי מִיִּשְׂרָאֵל

כְּתָבַת "עוֹלֶה עֲשָׂרָה" שׁוֹאֶלֶת – נְעָרִים עוֹלִים עוֹנִים

שְׁאֵלָה: מַה הָיָה הָרִאשׁוֹן בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁעָשָׂה עֲלֵיכֶם רוֹשֶׁם?

לֹא אוֹהֲבִים "דְּגָרְנִים"*

אוֹמֶרֶת יוֹלִית: רוֹשֶׁם שֶׁלִּי הוּא, שֶׁהַיִּשְׂרְאֵלִים אֵינָם אוֹהֲבִים "דְּגָרְנִים". בָּאתִי לְבֵית־סֵפֶר תִּיכוֹן בִּירוּשָׁלַיִם – בְּלִי שֶׁיָּדַעְתִּי אֲפִילוּ מִלָּה אַחַת עִבְרִית. אֲפִילוּ מִלָּה. מוּבָן שֶׁ־הָיִיתִי מוּכְרָחָה לִלְמוֹד בְּמֶרְצ רַב יוֹתֵר מֵאֲחֵרִים. רָאִיתִי שֶׁהַחֲבֵרָה בְּכִיתָה אֵינָם אוֹהֲבִים זֹאת. הֵם אוֹהֲבִים אוֹתָךְ אִם אַתְּ שׁוֹקֵד פָּחוֹת, וּפָעִיל יוֹתֵר בְּחַיֵּי הַחֲבֵרָה. זֶה עָשָׂה עָלַי רוֹשֶׁם רַב. כִּי בָּאָרֶץ שֶׁבָּאתִי מִמֶּנָּה הַמַּצָּב הָפוּךְ. שָׁם: כֹּל הַכָּבוֹד לַחֲרוּצִים!

קְשָׁרִים בְּעֶזְרַת סְפָרִים

יְהוּדָה (יִשְׂרְאֵלִי חוֹזֵר): אֲנִי לֹא הִרְגַּשְׁתִּי אַף פַּעַם צוֹרֶךְ לְשָׁקוֹד. בְּכָל הַמְקוֹמוֹת שֶׁנִּדַּדְתִּי בָּהֶם – סְלַנְג שָׁבָא מִן הַמִּלָּה דוֹגְרִית – תַּרְגּוּלֶת הַיּוֹשֶׁבֶת עַל הַבְּרָכַיִם. וְהַפֵּרוּשׁ: מִי שֶׁיּוֹשֵׁב וְלוֹמֵד שָׁעוֹת רַבּוֹת.

** שׁוֹקֵד – לוֹמֵד בְּשַׁקִּידָה – בְּמֶרֶץ וּבְהִתְמַדָה.

קִבְּלוּ אוֹתִי תָּמִיד יָפֶה. מִיָּד כְּ־שֶׁנִּכְנַסְתִּי לְכִיתָה – הִזְמִינוּ אוֹתִי חֲבֵרִים לָבוֹא אֲלֵיהֶם אַחֲרֵי שָׁעוֹת הַלִּימוּדִים. הֵם הִצִּיעוּ לַעְזוֹר לִי וּלְלַמֵּד אוֹתִי. אֲנִי יָצָרְתִּי ("עָשִׂ־תִּי") קְשָׁרִים חֲבְרָתִיִּים דַּוְקָא בְּעֶזְרַת הַסְּפָרִים.

בְּכָל בֹּקֶר – שִׁירֵי צָבָא

אֲלִי (צְרְפָתִי): לִפְנֵי שֶׁהִתְקַבַּלְתִּי לְבֵית־הַסֵּפֶר בְּוַיְיר – לָמַדְתִּי בְּ־בֵּית־סֵפֶר אַחֵר. וּמַה עָשָׂה עָלַי רוֹשֶׁם? בְּכָל בֹּקֶר, לִפְנֵי הַתְחָלַת הַלִּימוּדִים, הִתְאַסְּפוּ כָּל הַחֲבֵרָה בָּאוּלָם וְשָׁרוּ יַחַד שִׁירֵי צָבָא וּמַל־חָמָה. זֶה עָשָׂה עָלַי רוֹשֶׁם קָשֶׁה מְאוֹד. אֲנִי הִגַּעְתִּי לְכָאן זְמַן קָצָר אַחֲרֵי מִרְדּ הַסְּטוּדֶנְטִים בְּפָאריז. הַנּוֹעַר בְּצָרְפַת הָלַךְ אַחֲרֵי הַשְּׂמֹאל הַקִּיצוֹנִי. וּפֶה, כָּךְ חָשַׁבְתִּי, מִין מִילִיטָארִיזְם, שׁוֹבִינִיזְם, וְעוֹד כָּל מִינֵי "אִיזְמִים"...

וְהַיּוֹם, אֲלִי? הַאִם אַתָּה עֲדַיִן חוֹשֵׁב שֶׁהַנּוֹעַר הַיִּשְׂרְאֵלִי הוּא "אִיזְם"?... וּמַה דַּעְתְּךָ עַל הַגִּיּוּס לְצָבָא, לְמָשָׁל?

הַיּוֹם? אֲנִי מֵבִין שֶׁהַנּוֹעַר הַ־יִּשְׂרְאֵלִי הוּא כְּמוֹ כָּל נוֹעַר בָּעוֹלָם. לֹא מַלְאָכִים וְלֹא בְּנֵי־שָׂטָן. בְּכָל אוֹפֶן, דָּבָר אֶחָד בָּרוּר לִי: אַחֲרֵי הַתִּיכוֹן אֲנִי מִתְגַּיֵּס לְצָבָא בְּלִי בְּעָיוֹת. אוּלַי אֶקְבַּל דְּחִיָּיה – כְּדֵי לְשָׁרֵת בְּעִתּוֹדָה הָאֲקָדֶמְאִית. בְּכָל אוֹפֶן, אֲנִי מִתְגַּיֵּס, וְלֹא לְחֵיל שֶׁל "גִּ'וּבְּנִיקִים". אֲנִי אֵלֵךְ לְחֵיל קְרָבִי. אִם כְּבָר מוּכְרָחִים לָתֵת כַּמָּה שָׁנִים לְצָבָא – אֲנִי רוֹצֶה לָדַעַת שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה מַשֶּׁהוּ.

אֵין כְּמוֹ טִיּוּל וּמַסָּע

מִישֶׁל: לִי הָיָה מַזָּל. זְמַן קָצָר לְאַחַר שֶׁהִגַּעְתִּי לָאָרֶץ – נָסַעְתִּי לְמַחֲנֵה גַּדְנָ"ע בְּשָׂדֵה־בּוֹקֶר. הַכֹּל הָיָה יָפֶה וְחָדָשׁ וּמָלֵא עְנְיָן. זוֹ הָיְתָה הַזְּדַמְּנוּת נִפְלָאָה לְהַכִּיר מִיָּד אֶת חַבְרֵי הַחֲדָשִׁים וּלְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם. אֵין כְּמוֹ טִיּוּל, מַסָּע אוֹ מַחֲנֶה כְּדֵי לְקָרֵב לִבָּבוֹת. אֲנִי בְּטוּחַ שֶׁהַמַּחֲנֶה הַזֶּה הִקְפִּיץ אוֹתִי כַּמָּה שְׁלָבִים (מַדְרֵגוֹת) בְּסוּלָּם הַקְּלִיטָה. אֲנִי מַצִּיעַ לְמִשְׂרַד־הַחִינּוּךְ וּלְמִשְׂרַד הַקְּלִיטָה "לִקְ־נוֹת" אֶת הַפַּטֶנְט הַזֶּה.

מַה דַּעְתְּכֶם?

צַהַ"ל הַטַּיָּס הַפְּצִיעַ בְּ...בַּקְבּוּקֵי סוֹדָה

חֵיל־הָאֲוִויר הוּא הַחַיִל הָאָהוּב בְּיוֹתֵר בְּיִשְׂרָאֵל. מַדּוּעַ? – קָשֶׁה. קָשֶׁה?

לֹא בְּדִיּוּק. צָעִיר הָרוֹצֶה לִהְיוֹת טַיָּס צָרִיךְ לִהְיוֹת לֹא רַק צָעִיר מוּכְשָׁר, מְשׁכִּיל, וּבַעַל אוֹפִי חָזָק וּמְיוּחָד. הוּא חַיָּב גַּם לַעֲבוֹר שׁוּרָה אֲרוּכָּה שֶׁל מִבְחָנִים פִּיסִיִּים, פְּסִיכּוֹטֶכְנִיִּים וּפְסִיכּוֹלוֹגִיִּים, לִפְנֵי שֶׁהוּא מִתְקַבֵּל לְקוּרְס־הַטַּיָּס. וְ־אַחַר־כָּךְ עוֹבֵר הַצָּעִיר שׁוּרָה שֶׁל לִימוּדִים וְאִימּוּנִים קָשִׁים וּמְיַגְּ־עִים. אִימּוּנִים אֵלֶּה יְקָרִים מְאוֹד (הָאִימּוּן שֶׁל טַיָּס־קְרָב אֶחָד עוֹלֶה כְּמַעַט מִילְיוֹן דוֹלַאר). וּלְבַסּוֹף בָּא הַמִּבְחָן הַמַּכְרִיעַ, כַּאֲשֶׁר הַ־טַּיָּס מְקַבֵּל כְּלֵי־טַיִס יָקָר (מִילְיוֹנֵי דוֹלָארִים) וּמְתוּחְכָּמִים. עַכְשָׁיו חַיָּב הַטַּיָּס לְהוֹכִיחַ (לְהַרְאוֹת) כִּי הוּא מְסוּגָל לִשְׁלוֹט בּוֹ, לְבַדּוֹ, בְּטִיסָה אֲמִתִּי רֶגֶל. כָּאן, לְבַד וּבְטִיסָה אֲמִתִּי רֶגֶל חַיָּב הַטַּיָּס לְהוֹכִיחַ כִּי הוּא מְסוּגָל לִלְחֹם וּלְנַצֵּחַ אֶת הָאוֹיֵב, לִשְׁמוֹר עַל חַיָּיו, עַל הַ־מְסוֹס הַיָּקָר, עַל מִשְׁפַּחְתּוֹ, חֲבֵרָיו וְהַמְּדִינָה כּוּלָּהּ.

הַטַּיָּסִים שֶׁלָּנוּ נָבְרָ הָפְכוּ מְזֻמָּן לְאַגָּדָה. בְּכָל הָעוֹלָם מְדַבְּרִים עֲלֵיהֶם בְּצַל "סוּפֶרְמֶנִים". וְאוּמְנָם, בְּ־מִלְחֶמֶת שֵׁשֶׁת־הַיָּמִים הוֹכִיחַ חֵיל־הָאֲוִויר שֶׁלָּנוּ כִּי הוּא חֵיל מוּכְ־שָׁר וּמְיוּחָד בְּמִינוֹ. שָׁעוֹת אֲחָרוֹת לִפְנֵי שֶׁהַתְּחִילָה הַמִּלְחָמָה – יָצְאוּ "צִיפּוֹרֵי הַפְּלָדָה" לְמִצְרַיִם, וְאָמְרוּ "בּוֹקֶר טוֹב" לְחֵיל־הָאֲוִויר הַמִּצְרִי...

גַּם בְּ"מִלְחֶמֶת הַהַתָּשָׁה" הוֹכִירוּ הַטַּיָּסִים שֶׁלָּנוּ לְנַאצֶרְ"כִּי לְכָל מִלְחָמָה יֵשׁ שְׁנֵי צְדָדִים... וְהַיּוֹם – אֵין כְּמַעַט מִבְצָע שֶׁל צַהַ"ל שֶׁ־חֵיל־הָאֲוִויר אֵינוֹ מִשְׁתַּתֵּף בּוֹ: מִר־דָּפִים, פְּשִׁיטוֹת, עֲזָרָה לְפָצוּעִים.

הַיּוֹם, בְּעֶרֶב חַג־הָעַצְמָאוּת, קָרָאי לְזַכּוֹר אֵיךְ הַתְּחִילָה הַהִיס־טוֹרְיָה שֶׁל חֵיל־הָאֲוִויר. בְּשָׁנַת 1948 הָיוּ בְּחֵיל רַק כַּמָּה מְטוֹסִים קַלִּים מְתוֹצֶרֶת צֶ'כְיָה (לְמַעֲשֶׂה הָיוּ אֵלֶּה גְּרוֹטָאוֹת** שֶׁנִּזְרְקוּ לְאַחַר מִלְחֶמֶת־הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה).

אַתֶּם תַּחְשְׁבוּ שֶׁאֲנַחְנוּ מְסַפְּ־רִים לָכֶם בְּדִיחָה, אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת הַשִּׁחְרוּר הָיָה מִקְרֶה שֶׁטַּיָּס שֶׁ־לָנוּ הִפְצִיץ עִיר עֲרָבִית גְּדוֹלָה בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל בְּ...בַּקְבּוּקֵי סוֹדָה. כֵּן! כֵּן! בַּקְבּוּקֵי סוֹדָה!

וְכָךְ הָיְתָה הַמַּעֲשֶׂה: צַהַ"ל רָצָה לְהַפְחִיד אֶת תּוֹשָׁבֵי אוֹתָהּ הָעִיר. אֲבָל לֹא הָיוּ פִּצְצוֹת־הַפְּחָדָה. מָה עוֹשִׂים? סָסִים לְתֵל־אָבִיב. קוֹנִים כַּמָּה בַּקְבּוּקֵי "סִיפוֹן" (בְּאוֹתָם הַ־יָּמִים נִקְרְאוּ כָּךְ בַּקְבּוּקֵי סוֹדָה בַּעֲלֵי בֶּרֶז פַּטֶנְטִי) וּ...מַפְגִּיזִים אֶת הָעִיר בְּסוֹדָה. תִּתְפַּלְאוּ לִשְׁמוֹעַ: הַ"פַּטֶנְט" הִצְלִיחַ... הָעֲרָבִים חָשְׁבוּ שֶׁמַּפְגִּיזִים אוֹתָם בְּגָזִים מַרְעִילִים – וְהֵם בָּרְחוּ.

בְּדֵאי לְהַזְכִּיר גַּם אֶת הַ"פִּיי־פֶּרִים". הַיּוֹם מְשַׁתְּמְשִׁים בְּמְטוֹסִים קַלִּים אֵלֶּה לְרִיסּוּס חַקְלָאִי. אֲבָל בְּ־1948 הָיוּ הֵם הַ"מַלְאָכִים" שֶׁ־יָּרְדוּ מִן הַשָּׁמַיִם וְהֵבִיאוּ תְּרוּפוֹת וַתַּחְמוֹשֶׁת לַיְּישׁוּבִים מְבוּדָּדִים.

וּמִי הָיוּ אֵלּוּ הַטַּיָּסִים? רוֹבָּם הָיוּ עוֹלִים חֲדָשִׁים, שֶׁהִתְנַדְּבוּ לַ־עֲזוֹר לְיִשְׂרָאֵל. הֵם לָמְדוּ לָטוּס בְּצִבְאוֹת זָרִים, וְרַק בְּקוֹשִׁי הֵבִינוּ אֶת הַפְּקוּדוֹת שֶׁקִּבְּלוּ בְּעִבְרִית...

אַחַד הַמְטוֹסִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל חֵיל־הָאֲוִויר הַיִּשְׂרְאֵלִי

מִלְחֶמֶת יִשְׂרָאֵל – חֵלֶק מִן הַסֵּבֶל וְהַקּוֹרְבָּנוֹת שֶׁלִּפְנֵי הַגְּאוּלָה

מִי יִכְתּוֹב לִי?

● רָמִי אַלְדַּד (רְחוֹב יַד לַבָּנִים 5, פְּתַח־תִּקְוָה), נַעַר בֶּן 17, מְעוֹנְיָן לְהִתְכַּתֵּב עִם בָּנוֹת מֵאֵיזוֹר פְּתַח־תִּקְוָה וְתֵל־אָבִיב, לְמַטָּרַת הֵיכָּרוּת ("עִם אֹתוֹת מְהֵן, בְּמוּבָן", מוֹסִיף רָמִי).

● אוֹרְלִי אַלּוּשׁ (רְחוֹב אַיְינְשְׁטַיְין 13, בְּאֵר־שֶׁבַע), בַּת 11, מְעוֹנְיֶינֶת לְהִתְ־כַּתֵּב עִם בָּנִים וּבָנוֹת בְּנֵי 10–12.

תִּיקוּן טָעוּת

מְתוֹךְ לְשִׁיר "אַבְשָׁלוֹם", שְׁפוּרְסַם בְּגִלָּיוֹן שֶׁעָבַר, צַהַ"ל: כָּל הַזְּכוּיוֹת שְׁמוּרוֹת לְהוֹצָאַת אַפְּרִיל מוּסִיקָה בַּע"מ, בְּמָקוֹם הַשּׁוּרָה שֶׁנִּדְפְּסָה בְּטָעוּת.

"לְמַתְחִיל", גִּלָּיוֹן 822, עַמּוּד 9

מְתוּחְכָּם – בְּאַנְגְּלִית: Sophisticated.

** גְּרוֹטָאוֹת – פְּסוֹלֶת שֶׁזּוֹרְקִים לָאַשְׁפָּה.

בְּכָל הַדּוֹרוֹת חָיוּ יְהוּדִים בַּכְּפָר פְּקִיעִין שֶׁבַּגָּלִיל

הַכְּפָר פְּקִיעִין נִמְצָא בְּלֵב גּוּשׁ (בלוק) הָהָרִים הַגָּבוֹהַ שֶׁל הַגָּלִיל הַמַּעֲרָבִי, לְיַד כְּבִישׁ נַצְרַת־עַכּוֹ.

הַיּוֹם חַיִּים בַּכְּפָר זֶה דְּרוּזִים

בית־הכנסת העתיק בפקיעין

מראה כללי של הכפר פקיעין

ומוסלמים. עַד לִפְנֵי שָׁנִים מִסְפָּר הָיְתָה כָּאן גַּם מִשְׁפָּחָה יְהוּדִית, מִשְׁפַּחַת זֵינָתִי. הַיּוֹם

חֲבָל עֲלָף

נִשְׁאֲרָה בְּפְקִיעִין רַק אֵם הַ־מִּשְׁפָּחָה. הִיא דוֹאֶגֶת לְבֵית־הַכְּנֶסֶת הַיְּהוּדִי, וְהִיא מְקַבֶּלֶת בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת אוֹרְחִים וְ־תַיָּרִים הַבָּאִים לְבִיקוּר בַּכְּפָר.

לְפִי הַמָּסוֹרֶת, לֹא עָזְבוּ בְּנֵי מִשְׁפַּחַת זֵינָתִי אֶת הַכְּפָר מֵעוֹלָם. וְהֵם יוֹשְׁבִים כָּאן מֵאָז יְמֵי הַבַּיִת הַשֵּׁנִי וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה. כְּלוֹמַר: בְּנֵי מִשְׁפַּחַת זֵינָתִי חָיוּ בַּכְּפָר זֶה כְּאַלְפַּיִם שָׁנָה.

הַאִם כָּךְ הָיָה? אֲנוּ יוֹדְעִים כִּי בַּכְּפָר פְּקִיעִין חָיוּ יְהוּדִים בְּמֶשֶׁךְ מֵאוֹת הַשָּׁנִים הָאַחֲרוֹ־נוֹת. עוֹד בְּתְחִילַת הַמֵּאָה הַ־קּוֹדֶמֶת חָיוּ בְּפְקִיעִין כ־300 יְהוּדִים, וְעַד לְמִלְחֶמֶת הָעַצְמָאוּת חָיוּ שָׁלוֹשׁ מִשְׁפָּחוֹת יְהוּדִיּוֹת בַּכְּפָר.

בֵּית־הַכְּנֶסֶת שֶׁל הַכְּפָר נִבְנָה בִּשְׁנַת 1873, עַל יְסוֹדוֹת שֶׁל בֵּית־כְּנֶסֶת קָדוֹם. בְּאֶחָד מִקִּירוֹת בֵּית־הַכְּנֶסֶת נִמְצְאוֹת שְׁתֵּי אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת וְצַחִיקוֹת. הַמָּסוֹרֶת אוֹ־מֶרֶת כִּי שְׁתֵּי הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה הָיוּ פַּעַם בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ. עַל אַחַת הָאֲבָנִים חֲרוּתִים סְמָלִים מוּזָרִים מִימֵי הַבַּיִת הַשֵּׁנִי:

אשה ערביה מפקיעין מוכיחה עצים להסקה

מְנוֹרָה, לוּלָב, אֶתְרוֹג וְשׁוֹפָר.

בַּכְּפָר פְּקִיעִין נִמְצֵאת מְעָרָה עַתִּיקָה. לְפִי הַמָּסוֹרֶת הִתְחַבְּאוּ בְּמְעָרָה זוֹ שִׁמְעוֹן בַּר־יוֹחַאי וּבְנוֹ אֶלְיעֶזֶר, שֶׁבָּרְחוּ מִפְּנֵי הָ־רוֹמָאִים. 13 שָׁנָה יָשְׁבוּ הַ־שְּׁנַיִם בְּמְעָרָה – וְחִבְּרוּ אֶת סֵפֶר "הַזֹּהַר". לְיַד הַמְּעָרָה יֵשׁ חוּרְשַׁת חָרוּבִים. לְפִי הָ־מָסוֹרֶת אָכְלוּ הַשְּׁנַיִם חָרוּבִים בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנִים, וְשָׁתוּ מַיִם מִמַּעְיָן.

הַיּוֹם מִתְפַּרְנְסִים תּוֹשָׁבֵי הַ־כְּפָר מֵחַקְלָאוּת, מִמַּטְעִים וּ־מֵעִדְרֵי־צֹאן. בְּשָׁעוֹת הַפְּנַאי עוֹסְקוֹת הַנָּשִׁים בִּקְלִיעָה שֶׁל סַלִּים וְסַלְסָלוֹת.

א. רן

עַד עַמּוּד הַתְּלִיָּיה

מאת: יהודה אטלס

עֲלִילוֹת הַמַּחְתֶּרֶת בְּעִירַאק*

פֶּרֶק אַרְבָּעָה־עָשָׂר: מְדִינַת יִשְׂרָאֵל קָמָה

— המשך מהשבוע שעבר —

יוֹם ה־14 בְּמַאי – יוֹם הַכְרָזַת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל – הָלַךְ וְהִתְקָרֵב. הַיְּדִיעוֹת סִיפְּרוּ כִּי „צָבָא הַהַצָּלָה" שֶׁל קָאוּקְג'י – וּבְתוֹכוֹ יְחִידוֹת שֶׁל „מוּג'אהִידִין" עִירַא־קִיוֹת – נָסוֹג וְנֶחָל מַפָּלָה כְּבֵדָה. זוֹ הָיְתָה מַכָּה קָשָׁה לִבְאֻוָּה וְלִגְבוּרָה שֶׁל הַהֲמוֹנִים בְּעִירַאק. עַכְשָׁיו נַעֲשׂוּ הַכֹּל לְשׁוֹחֵחַ צָבָא סָדִיר לְפַלֶּסְתִּין. וְשׁוּב הִתְעוֹרְרוּ תְּקוֹת לִנְקוֹם אֶת נִקְמַת הַבָּבוּד הָעַרְבִי שֶׁחוּלַל. גַּלִּים שֶׁל שִׂנְאָה הוּפְנוּ גַּם אֶל יְהוּדֵי עִירַאק.

הִתְחִילוּ הֶמְתוֹת פְּרוּעוֹת לְטֶבַח בַּיְּהוּדִים. הַהֲכָנוֹת לְפוֹגְרוֹם נַעֲשׂוּ בַּגָּלוּי. הַהֲמוֹנִים רַק חִיכּוּ לְאוֹת (לְסִימָן), כְּדֵמֶה הָיָה כִּי הַפּוֹגְרוֹם בִּימֵי רָאשִׁית־עַלִּי יִהְיֶה רַק „פְּעוּלָה שֶׁל חוֹבְבִים", לְעוּמַת מַה שֶׁיִּקָּרֶה עַכְשָׁיו.

הַיְּהוּדִים נִסְגְּרוּ בְּתוֹךְ בָּתֵּיהֶם. הַפַּחַד נַעֲשָׂה כָּבֵד יוֹתֵר וְיוֹתֵר. שׁוּב לֹא הָיוּ אַשְׁלָיוֹת (אֵילוּזִיוֹת). עַכְשָׁיו יָדְעוּ הַכֹּל כִּי רַק הַמַּחְתֶּרֶת הַצִּיּוֹנִית תּוּכַל לְהָגֵן עַל הַצִּיבּוּר הַיְּהוּדִי בְּמַאֲבָקוֹ לְחַיִּים – אוֹ לְמָוֶת שֶׁל כָּבוֹד.

הָאוֹיְרָה הִתְחַמְּמָה. הַמַּחְתֶּרֶת הָיְתָה מוּכָנָה. בְּכָל לַיְלָה הָיוּ הַמְּנִינִים תּוֹקְסִים אֶת מְקוֹמָם בָּעֲמָדוֹת וּבְמַפְקֵדוֹת. נֶשֶׁק וְתַחְמוֹשֶׁת הוּעְלוּ מִמְּקוֹמוֹת־הַמַּחֲבוֹא. רוֹפְאִים, סְטוּדֶנְטִים לִרְפוּאָה, חוֹבְשִׁים, אָחְיוֹת וְאַחִים עָמְדוּ מוּכָנִים לְכָל קְרִיאָה.

הִגִּיעַ יוֹם ה־14 בְּמַאי. עוֹד בַּבּוֹקֶר נָפוֹצוּ שְׁמוּעוֹת מְשׁוּנוֹת בַּשְּׁכוּנוֹת הָעַרְבִיּוֹת. מִפֶּה לְאוֹזֶן סִיפְּרוּ, כִּי שְׁנֵי מְטוֹסִים מִלְּאִים צַנְחָנִים שֶׁל „הַהֲגָנָה" הִגִּיעוּ לְ־עִירַאק, וְהַצַּנְחָנִים צָנְחוּ עַל אַרְמַת עִירַאק, כְּדֵי לְהָגֵן עַל הַיְּהוּדִים. סִיפְּרוּ כִּי הַיְּהוּדִים עוֹמְדִים לְפוֹצֵץ אֶת הַשְּׁכוּנוֹת הָעַרְבִיּוֹת.

בַּשְּׁכוּנוֹת הַיְּהוּדִיּוֹת הָיְתָה דְּמָמָה. בְּכָל לֵב הָיוּ שְׁמֵחָה וּפַחַד: שְׂמֵחָה עַל הַמְּדִינָה הַיְּהוּדִית, שֶׁעָלֶיהָ מַכְרִיזִים הַיּוֹם, וּפַחַד מִפְּנֵי הַגּוֹרָל שֶׁל הַמְּדִינָה וּמִפְּנֵי הַגּוֹרָל שֶׁלָּהֶם. הֵם יָדְעוּ כִּי בְּשָׁעָה שְׁמוֹנֶה בָּעֶרֶב, עִם מַהֲרוּרַת הַחֲרָשׁוֹת שֶׁל רַדְיוֹ בְּגְדָאד, יִנָּתֵן הָאוֹת.

רוֹכֶלֶת יְהוּדִיָּה בָּאָה וְסִיפְּרָה, כִּי רָאֲתָה הֶמוֹן מְזוּיָּן מִתְאַסֵּף לְיַד הַשְּׁכוּנָה הַיְּהוּדִית. הַמַּחְתֶּרֶת נָמְרָה אֶת הַהֲכָנוֹת: אִסְפוּ אֲבָנִים וּבַקְבּוּקִים; הִרְתִּיחוּ מַיִם; הֵכִינוּ „בַּקְבּוּקֵי־מוֹלוֹטוֹב"; הֶעֱמִידוּ תַּצְפִּיּוֹת עַל הַגַּגוֹת.

כַּאֲשֶׁר יָרַד הָעֶרֶב, הָיוּ כָּל חַבְרֵי הַמַּחְתֶּרֶת בָּעֲמָדוֹת שֶׁלָּהֶם. נִרְשׁוּתָם הָיוּ אֶקְדָּחִים, סְטֶנִים, טוֹמִיגַנִים, רִימוֹנִים וּבַקְבּוּקֵי־מוֹלוֹטוֹב. מְכוֹנִיּוֹת הַהֲגָנָה־הַיְּיָרָת עָמְדוּ מוּכָנוֹת לְכָל קְרִיאָה. גַּם הַבָּנוֹת הָיוּ מוּכָנוֹת בָּעֲמָדוֹת, בְּמַחְסֵנֵי־הַנֶּשֶׁק, בְּתַחֲנוֹת הָעָזְרָה הָרִאשׁוֹנָה.

רִבְּנוּת יְהוּדִים יָשְׁבוּ לְיַד מַקְלְטֵי־הָרַדְיוֹ. מִמְּרַחֲקִים הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם קוֹלוֹ שֶׁל דָּוִיד בֶּן־גּוּרְיוֹן, שֶׁהִכְרִיז עַל הֲקָמַת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל. בְּכָל לֵב הָיְתָה הַרְגָּשָׁה שֶׁל רְגִישָׁה, הַרְגָּשָׁה שֶׁל מַעֲמָד הִיסְטוֹרִי. כַּאֲשֶׁר חָתַם הָרַב פִּישְׁמַן עַל מְגִילַת־הָעַצְמָאוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְקָרָא „שֶׁהֶחֱיָינוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה" – עָנוּ אַחֲרָיו רִבְבוֹת יְהוּדִים בְּכָל רַחֲבֵי עִירַאק: „אָמֵן!"

הַרְגָּשָׁה אַחֶרֶת הָיְתָה לַיְּהוּדִים, כַּאֲשֶׁר סוֹבְבוּ אֶת הַפַּפְתּוֹר לַתַּחֲנַת בַּגְדָאד, וְשָׁמְעוּ אֶת הַהַכְרָזָה: „הַלַּיְלָה יִיכָּנְסוּ צְבָאוֹת־עֲרָב לְפַלֶּסְתִּין! כְּדֵי לִשְׁמוֹר עַל הַמֶּדֶר וְעַל הַמִּשְׁמַעַת בְּעוֹרְפֵי – מוּכְרָז מַצָּב־צָבָאִי בְּכָל עִירַאק. אָסוּר לִשְׁאֵת נֶשֶׁק וְאָסוּר לְהִתְאַסֵּף!"...

הַפִּירוּשׁ שֶׁל הַהַכְרָזָה הָיָה: הַמֶּמְשָׁלָה לֹא רַק שֶׁלֹּא תַּעֲזוֹר לַפּוֹרְעִים – אֶלָּא אַף תַּדְגִּיא אוֹתָם בְּכוֹחַ. וְ־אוֹמְנָם, בְּכָל מָקוֹם נִרְאוּ סַנְקִים, שְׁרִיוֹנִיּוֹת וּמִשְׁמְרוֹת צָבָא. וּבְכָל זֹאת, מִי יוֹדֵעַ...

הַלַּיְלָה עָבַר בְּשֶׁקֶט. אַף יְרִיָּה לֹא נוֹרְתָה. דָּבָר לֹא קָרָה. הֶהָמוֹן נֶעֱצַר עוֹד לִפְנֵי שֶׁיִּנָּצֵא לַעֲרוֹךְ פְּרָעוֹת. כָּךְ הָיָה בְּבַגְדָאד, וְכָךְ בְּשְׁאָר הֶעָרִים וְהָעֲיָרוֹת. גַּם בְּ־לֵילוֹת הַבָּאִים הָיָה שֶׁקֶט.

וְיִתָּכֵן מְאוֹד, כִּי הַשֶּׁקֶט בָּא בְּיוֹן שֶׁהֶהָמוֹן יָדַע אֵיזוֹ „קְבָלַת פָּנִים" מְחַכָּה לוֹ... הַכִּבּשָׁה הַמָּמָה הָיְתָה מוּכָנָה לִבְעוֹס בְּזְאֵבִים – וְאֶלָּה קִיפְּלוּ אֶת הַזָּנָב. אַחֲרֵי הַכֹּל, הַכּוֹחַ שֶׁל ה„זְּאֵבִים" הָיָה רַב יוֹתֵר בְּיוֹם מֵאֲשֶׁר בְּשִׁנְיִים חֲרוֹת...

---

* בזאת אנו מפסיקים לפרסם את הפרקים הנבחרים מתוך הספר „עד עמוד התלייה". בארבעה־עשר הפרקים שפירסמנו בהמשכים, יכולנו להביא רק טיפה־מים הטי־פורים הדראמאטיים ומעשי־הגבורה הנפלאים של יהודי עיראק, שהקימו — בעזרת שליחים מישראל — מחתרת ציונית מסוגרת, החל משנת 1942 ועד לעליית כל יהודי עיראק לארץ־ישראל — בשנת 1951.

מי שירצה לקרוא את הסיפור הדראמאטי כולו — ימצא אותו בספר „עד עמוד התלייה", שיצא בהוצאת „מערכות" — הוצאת הספרים של צה"ל. מערכת „למתחיל" מודה שוב להוצאת „מערכות" על הרשות להדפסת פרקים מן הספר בעיבוד לעברית קלה.

מזכירות הממשלה

ירושלים, ד' באייר תשל"ב
18 באפריל 1972

(264)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר ועדת השרים לעניני כספים ומקסים

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם החלטה מס. ס/27 של ועדת השרים לעניני כספים ומקסים, בישיבתה מיום ג' באייר תשל"ב (17.4.72):

"ס/27. <u>הענקת עיסורים לאזרחי המדינה מטעם גורמים זרים</u>

מ ח ל י ט י ם , בהמשך להחלטה מס. 412 של הממשלה מיום ט"ז באדר ב' תשכ"ז (28.3.67):

א) הכללים הקבועים בהחלטה זו יחולו גם על עיסורים זרים המוענקים על-ידי גורמים חיצוניים.

ב) קבלת עיסורים מטעם גורמים זרים בארץ על-ידי אנשים הנמצאים בשירות המדינה, כולל אנשי צבא, טעונה אישור ועדת השרים לעניני כספים ומקסים."

ב ר כ ה

ליפשקי

מזכירות הממשלה

ירושלים, ג' באייר תשל"ב
17 באפריל 1972
(263)

אל : חברי הממשלה

מאת: ממלא-מקום מזכיר הממשלה

הנדון: מינוי חבר לועדה הבינמשרדית לייעול משרדי הממשלה

על-פי סעיף 18 בתקנון לעבודת הממשלה, אני מתכבד להביא להחלטתכם הצעה בדבר מינוי חבר לועדה הבינמשרדית לייעול משרדי הממשלה:

"ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ט י ם : בהמשך להחלטת הממשלה מס. 450 מיום כ"ד באדר תשל"א (21.3.71), לצרף את מר חיים שטסל, החשב הכללי, כחבר נוסף בועדה הבינמשרדית לייעול משרדי הממשלה.

ד ב ר י ה ס ב ר

בהחלטת הממשלה מס. 450 מיום כ"ד באדר תשל"א (21.3.71), אושר הרכבה של הועדה הבינמשרדית לייעול משרדי הממשלה.

מוצע עתה לצרף לועדה את מר ח. שטסל, החשב הכללי.

מוגש ע"י שר האוצר "

אם לא יוגש ערר תוך שבועיים מהיום תצורף ההצעה לפרוטוקול החלטות הממשלה ותקבל תוקף של החלטת ממשלה.

ב ב ר כ ה

מיכאל בר

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ו בניסן תשל"ב
10 באפריל 1972
(262)

אל : חברי הממשלה

מאת: סגן מזכיר הממשלה

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם החלטה מס. כל/88 של ועדת השרים לענייני כלכלה, בישיבתה מיום כ"ה בניסן תשל"ב (9.4.72):

"כל/88. <u>הודעת שר המסחר והתעשיה בדבר הדיונים עם הארגונים הכלכליים בענייני מחירים ושכר</u>

שר המסחר והתעשיה מודיע על הדיונים הנערכים עם הארגונים הכלכליים בעניני מחירים ושכר.

לאור הודעתו זו מתבקשים השרים להקפיד על-כך שבהסכמי-השכר אשר ייחתמו במשרדיהם או על-ידי גופים הכפופים להם, לא תהיה כל חריגה מן ההסכם בין ההסתדרות והארגונים הכלכליים."

ב ב ר כ ה

מיכאל גיר

מזכירות הממשלה

ירושלים, ז' בניסן תשל"ב
22 במארס 1972

ס ו ד י
(260)

עותק מס. 22 מתוך 30

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: קליטת העליה

השר לקליטת העליה עומד לסקור בממשלה את עניני קליטת העליה.

... אני מעביר לכם, מצורף בזה, לבקשת השר, חומר לקראת סקירה זו.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

סוד!

סודי 22 מתוך 55 עותקים

המשרד לקליטת העליה

סכומי עליה - 1971 לפי

ארצות מוצא

ניסן תשל"ב
מרץ 1972

טוד׳

עולים ועולים בכוח לפי ארץ מגורים *

1971

ארץ המגורים	סך כולל	עולים		עולים בכח			מזה:
		סה"כ	נכנסו באשרת עולה	שינו מתייר לעולה	סה"כ	נכנסו באשרת עולה בכח	שינו מתייר לעולה בכח	לא יהודים
סך הכל	41.930	26.138	24.642	1.496	15.792	11.563	4.229	692
א ס י ה	5.778	3.889	3.679	210	1.889	1.425	464	20
תורכיה	2.031	640	543	97	1.391	1.138	253	5
סוריה, לבנון	131	103	83	20	28	19	10	-
איראן	1.827	1.452	1.390	62	375	221	154	5
הודו	1.276	1.226	1.216	10	50	36	14	4
עיראק	444	414	400	14	30	8	22	2
יתר הארצות	69	54	47	7	15	4	11	4
אפריקה	2.354	1.632	1.535	97	722	524	198	16
צפון אפריקה	1.682	1.573	1.531	42	109	63	46	2
מרוקו	1.127	1.060	1.031	29	67	36	31	2
אלג׳יריה	9	8	7	1	1	1	-	-
טוניסיה	456	432	423	9	24	17	7	-
לוב	52	39	37	2	13	7	6	-
מצרים	38	34	33	1	4	2	2	-
שאר אפריקה	672	59	4	55	613	461	152	14
דרום אפריקה	647	48	1	47	598	459	140	12
יתר הארצות	25	11	3	8	14	2	12	2
אירופה	20.888	17.342	16.820	522	3.546	2.319	1.227	582
מזרח אירופה	14.681	14.631	14.570	61	50	15	35	354
ברית המועצות	12.839	12.830	12.825	5	9	5	4	38
פולין	88	80	79	1	8	2	6	14
רומניה	1.651	1.630	1.603	35	13	4	9	198
בולגריה	9	8	4	4	1	-	1	1
יוגוסלביה	13	6	4	2	7	1	6	2
הונגריה	62	53	47	6	9	2	7	1
צ׳כוסלובקיה	19	16	8	8	3	1	2	-

*הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד לקליטת העליה והסוכנות היהודית.

עולים ועולים בכוח לפי ארץ מגורים (המשך)

1971

	סך כולל	עולים			עולים בכוח		
		סה"כ	נכנסו באשרת עולה	שינו מתייר לעולה	סה"כ	נכנסו באשרת עולה בכוח	שינו מתייר לעולה בכוח	מזה- לא יהודים
שאר אירופה	6.207	2.711	2.250	461	3.496	2.304	1.192	228
אוסטריה	68	29	18	11	39	17	22	7
גרמניה	188	62	24	38	126	47	79	20
שוויץ	181	45	22	23	136	87	49	23
הממלכה המאוחדת	1.381	243	138	105	1.138	847	291	28
הולנד	248	49	23	26	199	122	77	15
בלגיה	240	69	47	22	171	88	83	3
צרפת	3.281	1.943	1.778	165	1.338	873	465	91
ספרד	39	18	15	3	21	16	5	2
איטליה	309	162	132	30	147	100	47	11
יוון	37	13	7	6	24	13	11	1
ארצות סקנדינביה	201	69	40	29	132	79	53	23
יתר ארצות	34	9	6	3	25	15	10	4
אמריקה	12.548	3.229	2.590	639	9.319	7.069	2.250	70
צפון אמריקה	8.122	1.114	664	450	7.008	5.265	1.743	50
ארצות הברית	7.364	1.049	633	413	6.315	4.750	1.565	47
קנדה	758	65	28	37	693	515	178	3
אמריקה הלטינית	4.426	2.115	1.926	189	2.311	1.804	507	20
מקסיקו	196	12	6	6	184	158	26	1
קולומביה	87	39	32	7	48	29	19	-
ונצואלה	99	9	5	4	90	68	22	-
פרו	94	19	18	1	75	63	12	1
ארגנטינה	2.107	1.154	1.080	74	953	754	199	2
ברזיל	594	226	193	33	368	273	95	2
אורוגוואי	422	249	233	16	173	137	36	3
צ'ילה	693	342	312	30	351	282	69	4
יתר ארצות	134	65	47	18	69	40	29	7
אוקיאנה	347	44	11	23	303	224	79	2
לא ידוע	25	12	7	5	13	2	11	2

המשרד לקליטת העליה

תדפיס מתוך קליטת העליה 1971

ניסן תשל"ב

מרץ 1972

סיכום ומסקנות

1. העליה

הגידול בעליה מאז מלחמת ששת הימים, קיבל תנופה חדשה בשנת 1971 כאשר מספר העולים גדל ב - 14 אחוז בהשוואה לשנה הקודמת והגיע ל-42.000. בעוד שבשנים קודמות ניזון הגידול בעליה בעיקר מארצות המערב, הרי בשנת 1971 חל גידול בעליה בעיקר תודות להתרחבות העליה מברה"מ. הגידול החל בחודש מרץ של שנת 1971, אך הוא התעצם בהרבה בחדשים האחרונים של השנה ואם יתמיד שינוי זה, הרי שבשנת 1972 צפויה עליה של 65.000 איש.

מפנה דרמטי במימדי העליה חל ב-1971 רק בעליה מברה"מ, אולם יש לציין שנמשך גם הגידול בעליה מצפון אמריקה ומדרומה, בכ-14 אחוז ולעומת זאת חל צימצום ב-24 אחוזים בעליה מארצות אסיה ואפריקה וכן פחתה במאוד העליה מאירופה המערבית. עיקר הצימצום חל בעליה מצרפת. בהיות צרפת אחד המאגרים הפוטנציאליים החשובים של העליה ומאז 1967 ועד סוף 1971 הגיעו משם כ-12 אלף עולים, הרי שיש במפנה זה מקור מיוחד לדאגה. כן יצויין שעל אף הגידול הניכר בתנועת התיירות הכללית לארץ, קטן בכ-16 אחוז מספר התיירים שהשתקעו בארץ אם כעולים ואם כעולים בכח. יחסית למספר היהודים בתפוצה, היתה עדיין העליה הגדולה ביותר מארצות אסיה ואפריקה, כ-5 אחוז מהיהודים שנותרו שם, וקטנה ביותר מצפון אמריקה, כ-0.1 אחוז, בזמן שמאירופה המערבית ומדרום אמריקה עלו ב-0.6 אחוז מן היהודים במקום.

בשנת 1971 חל בהשוואה לשנה הקודמת, גידול של למעלה מ-50 אחוז במספר העולים בכח ששינו מעמדם לעולים ומספרם הגיע ל-3056 איש. מאז קיץ 1969 בו הונהג מעמד של עולה בכח (1), קיבלו מעמד זה 45061 (2) מבין הבאים, ומהם 4.498 (3) כלומר כ-10 אחוזים שינו מעמדם לעולים, וזאת על אף שלגבי רובם המכריע טרם חלפה התקופה של שלש שנים בה הם זכאים להנות ממעמד של עולה בכח.

2. הקליטה

לקליטתם והסתגלותם של עולים לחיים בישראל, הבטים שונים: הקליטה בתעסוקה, בדיור, בלימודים, בחברה. בקנה מידה למדידת הסתגלות של העולה בכל אחד מן התחומים יכולים לשמש מדדים שונים ובמיוחד השוואה למצב האוכלוסיה הותיקה והתנהגותו והרגשתו הסובייקטיבית של עולה. ידיעותינו על כל אלה, כפי שיסוכמו להלן, באות בעיקר מתוך המחקרים המבוצעים ע"י המשרד, לרבות בשיתוף פעולה עם מוסדות מחקר אחרים.

---

(1) קודם לכך היה קיים מעמד פחות מוגדר של תושב ארעי.

(2) כולל תושבים ארעיים ששינו מעמדם לעולים בכח.

(3) נוסף לאלה היו 2.345 תושבים ארעיים אשר שינו את מעמדם לעולים בתקופה 71-1969.

2.1 הירידה

מבחן חד משמעי לאי היקלטות של עולים בארץ, היא מידת הירידה. מבין העולים שבמשך 1971 (4) מלאה שנה לעליתם ארצה, ירדו כ-9 אחוזים. הירידה היתה מרוכזת בעיקר בין עולים בכח שבאו כיחידים, והיוו כ-50 אחוז מכל היורדים על אף שחלקם בין כלל העולים הגיע לכ-10 אחוז בלבד. מקבוצה זאת ירדו תוך שנה מהעליה למעלה מ-30 אחוז; הואיל וקבוצה זאת באה בעיקרה מארצות דוברות אנגלית, ומהוות גם חלק ניכר מעולים אלה, הרי שגם הירידה מבין עולי ארצות אלה גבוהה במיוחד. ממצאי מחקרינו מצביעים על כך שכבר חדשיים אחרי עליתם, מסופקים עולים בכח צעירים אלה האם ישארו בארץ וחלקם אף בטוח שלא ישאר. יש לשער שלפחות חלק מהם לא באו מתוך כוונה רצינית להשתקע. אולם על חלק מהם היקשו אולי במיוחד תנאי הקליטה בתחום הדיור, הבלתי מספקים לעולים יחידים צעירים שעבורם (פרט לסטודנטים) לא היו בעבר אפשרויות דיור סבירות בערים הגדולות ובמרכז הארץ.

2.2 הקליטה בדיור

בשנת 1971, עד לקראת סופה, הורגשה הקלה ניכרת באיכלוס עולים בדיור. היתה זאת תוצאה מפעילות בנייה מוגברת עליה החלט בשנים קודמות מתוך הינוי לעליה גוברת. אולם מאחר והמתחים הפנימיים בחברה הישראלית סביב בעיות הדיור לא אפשרו צבירת מלאי של דירות לצרכי עליה, הרי שעם הגדלת קצב העליה בטוף השנה, מקצב שנתי של כ-40,000 עולים לקצב שנתי של 65,000 עולים הורגש שוב מחסור בדירות.

הרווחה היחסית במספר הדירות שעמדו לרשות משרד הקליטה משך תקופת מה אפשרה בנואה לחסל במידה ניכרת את בעית המשפחות שלפניו כן מצאו רק פתרונות זמניים. על כן גדל מספר פתרונות הדיור בשנת 1971 ב-28 אחוז (בעת שהעליה גדלה ב-14 אחוז בלבד) והגיע ליותר מ-11,000 פתרונות (5). הגידול חל בעיקר בדירות העולים המוכנות, בו בזמן שמנמת הגידול במספר המשכנתאות נעצרה.

לעובדה שמספר המשכנתאות לא גדל בשנת 1971 היו שתי סיבות: לא חל גידול בעליה מארצות המערב, אשר נזקקה בעיקר לפתרון דיור זה, וערכה הריאלי של המשכנתא (6) המשיך לקטון במהירות לרגל עליית מחירי הדירות. מאז נקבע גובה המשכנתא בשנת 1969 ועד סוף 1971, עלו מחירי הדירות בכ-45 אחוז ומשכנתא שנועדה לכסות 75 אחוז מערך הדירה כולה, לא כיסתה ב-1971 בממוצע יותר מאשר 50 אחוז מערך הדירה. עובדה זאת עלולה להקשות במיוחד על עולים ממזרח אירופה למצוא לפתרון דיור זה, מאפשר לעולה את מירב הבחירה וגם נחשב לזול יחסית מנקודת ראות התקציבית הציבורית.

---

(4) לגבי התקופה המדוייקת אליה מתייחסים הנתונים, ראה הפירוט.

(5) בלי לכלול הלוואות לצרכי דמי משתה, מענקים למשפחות קולטות ודיור בהתיישבות

(6) עד 40 אלף לי באזור החוף ועד 50,000 לי בירושלים.

3/..

ביחס למגמות שיזור הדיור בין האזורים השונים בארץ לא חלו שינויים מהותיים בשנת 1971; 70 אחוז מן העולים השתקעו באזור המרכז, כ-20 אחוז השתקעו באזור פיתוח וכ-10 אחוז בירושלים. אולם מבחינה גיאוגרפית - עברה נקודת הכובד של האיכלוס לצפון הארץ, בו עלה מספר פתרונות ב-60 אחוז.

בשנת 1971 בתום שנה לעלייתם נמצאו כ-92 אחוז ממשפחות כלל העולים בדירות קבע. לא כך המצב לגבי יחידים, מהם נמצאו בתום שנה רק 45 אחוז בדיור קבע. במיוחד גבוה היה חלקם של היחידים, העולים בכח, שגרו בדיור ארעי (76%) וזאת בעיקר במעונות סטודנטים ובדיור שכור מרוהט. כדי להקל על בעית הדיור ליחידים יזם משרד הקליטה הבנת דירות ל-2-3 יחידים במרכז הארץ כולל הערים הגדולות. דירות ראשונות מסוג זה היו מוכנות לאיכלום לקראת סוף השנה. יש לציין שמבין העולים שבשנת 1971 מלאה שנה לשהותם בארץ לא היו כבר כלל עולים שהמשיכו לגור אצל קרוביהם, על אף שעם בואם גרו כ-12 אחוז אצל קרוביהם.

הקליטה בדיור של עולים שהגיעו במשך שנת 1971, התנהלה גם היא בקצב משביע רצון, וכמו בין העולים שבאו בשנה הקודמת, היו חודשיים אחרי עליתם כ-35 אחוז מכלל משפחות העולים והיחידים בדיור קבע. כמחציתם של כל העולים החלו את דרכם בארץ בשנת 1971 במסגרות מעבר ובמרכזי קליטה, באולפנים, באולפני קיבוץ ובמעונות, אשר מתפקידם לאפשר לעולה תקופת לימודים מרוכזת של השפה העברית וחיפוש אחרי עבודה ודיור מתאימים. מופנים למסגרות המעבר בעיקר בעלי השכלה על תיכונית וצעירים (אולפני קיבוץ).

בין כלל העולים גבוה אחוז (למעלה מ80%) השבעים רצון מדירתם בכלל, מגדלה, ממיקומה ומישוב המגורים בו הם גרים כעבור שנה. הבלתי שבעי רצון מרוכזים במיוחד בקרב היחידים. כמחצית העולים מעדיפים לגור בקרבת יוצאי ארצם, ובקרבת משפחותיהם. ישנו הבדל ניכר בנדון בין עולים מאירופה, ובעיקר ממזרחה, והעולים מאסיה-אפריקה לבין העולים בכח מאירופה המערבית ומאמריקה, שביניהם למעלה מ-30 אחוז במשורש מתנגדים לגור בקרבת קרוביהם

2.3 הקליטה בתעסוקה

בשנת 1971 עמד המשק הישראלי בסימן של עודף התעסוקה: מספר המועסקים עלה במידה ניכרת, חלקם של מחפשי העבודה קטן ומספר מקומות העבודה שאין מצליחים לאיישם, גדל.

בתנאים כלליים נוחים אלה לקליטה נקלטו גם העולים בעבודה בקצב משביע רצון: מבין כלל העולים בגיל 18 ומעלה ששהו בשנת 1971 שנה אחת בארץ השתייכו 55 אחוז לכח העבודה בדומה לאחוז המשתתפים בכח האדם באוכלוסיה היהודית בגילים אלה בישראל. מבין השייכים 12 אחוז חיפשו עדיין עבודה, בתום שנה לשהותם, וזאת בהשוואה ל-3 אחוז בלבד בין היהודים בישראל השייכים לכח העבודה.

4/..

לא נראה כי קצב קליטתם של העולים שהגיעו ב-1971 בעבודה, מפגר בהשוואה לקצב הקליטה בעבודה של אלה שהגיעו ב-1970. יש לציין, אמנם, שחלק ניכר מן העולים שהגיעו בשנת 1971, ובמיוחד מבין עולי בריה"מ, שרו עדיין, בתום שנת 1971, במסגרות מעבר.

יחד עם זאת ישנם סימנים המצביעים על קשיים גוברים בקליטת העולים בתעסוקה. במיוחד יש לציין שמספר העולים שנזקקו לסיוע כלשהו לקליטתם בעבודה מקרנות של משרד הקליטה עלה בשנת 1971 ב-25 אחוז (הגידול בעליה היה 14 אחוז בלבד) והגיע לכ-3500. הואיל ולפי אומדנינו נקלטו בשנה זאת בתעסוקה כ-13.000 עולים, הרי שכ-27 אחוז מהם נעזרו ע"י קרנות לקידום התעסוקה. במיוחד ניכר הגידול בהיזקקות לקרנות להסבה מקצועית ולקידום פרוייקטים (7), אשר גדלו ביותר מ-50 אחוז. לקשיים הגוברים בקליטה נראה שתי סיבות עיקריות: במשק הישראלי הבנוי על פי המתכונות של ארצות מערביות, יש לעתים צורך בהשלמה או בהסבה מקצועית לעולים מבריה"מ; ישנם מקצועות שבהם נסתמות והולכות אפשרויות הקליטה, עקב מספר העולים המגיע לישראל, זה מספר שנים רצופות.

אולם כ-2/3 מן העולים שלפי משלח היד שלהם בחו"ל היו אקדמאים ובעלי מקצועות חפשיים, עבדו ב-1971 בעבור שנה לשהותם בארץ במקצעות אלה.

על אף שחלק ניכר מיהודי התפוצות עובדים עדיין בעצמאיים וכבעלי חנויות, בתי מלאכה וכדומה, הרב המכריע של העולים מועסק בעבור שנה בשכירים ורק 7 אחוז עובדים בעצמאיים (בהשוואה ל-17% בין המועסקים היהודיים בישראל). יתכן אמנם שפתיחת עסקים חדשים היא תהליך שקשה להשלימו תוך שנה, ועל כן אחוז העצמאיים עוד עשוי לגדול.

שכרם הממוצע ברוטו של העולים השכירים מגיע בתום שנה לשהותם בארץ בערך לשכרם הממוצע של כל העובדים השכירים בישראל. לאור ההרכב המקצועי של העולים, שבינהם אחוז גבוה בהרבה של אקדמאיים בהשוואה לאוכלוסיה הישראלית, הרי פרוש הדבר ששכרם ברוטו נמוך יותר יחסית לישראלים. יש אמנם לזכור שבשנה הראשונה לשהותם בארץ נהנים העולים מהקלות ניכרות במס הכנסה ולכן שכרם ברוטו משקף לרב גם את שכרם נטו.

בעוד שאחוז שבעי הרצון מעבודתם בין העולים הוא גבוה (74%) הרי שביעות רצונם ממשכורתם נמוכה משביעות הרצון בכל תחום אחר, ומגיעה ל-52 אחוז בלבד.

---

(7) הסבר לקרנות, ראה עמ' 17 בדו"ח.

2.4 הקליטה החברתית

בתחום הקליטה החברתית עמדה השנה בצל התעוררות של רגשי קיפוח בשכבות מסויימות של הציבור הישראלי ובמיוחד בין שכבות מעוטי היכולת והזוגות הצעירים. מבחינה ענייניות התמקדו הטענות בעיקר בדיור ובהטבות במכס ובמסים אחרים להן זוכים העולים. הלך רוח זה בחלק מן הציבור הישראלי, אשר מצא גם ביטוי בכלי התקשורת ההמוניים, היתה השפעה שלילית על טיב קליטתם החברתית של העולים. על כן לא מעט מפעילות ההסברה של משרד הקליטה היתה מכוונת להסביר את מהותם האמיתית של זכויות העולים, את חשיבות תרומת העליה למדינה ולמשק ולעצם קידומן של שכבות מעוטי היכולת. יחד עם זאת הודגש גם שלבעיות של אוכלוסיה ותיקה מסויימות יש צורך דחוף למצוא פתרונות, אך יש לעשות זאת על חשבון יעדים ופעולות משקיות אחרות ולאו דווקא על חשבון קליטת העליה. עבודת הסברה זאת התנהלה בכל שכבות האוכלוסיה , בכלי התקשורת ובאמצעות הועדה הציבורית המייעצת לשר הקליטה. על אף הקשיים המיוחדים בשנת 1971, הריהעולים הביעו שביעות רצון ניכרת מקליטתם החברתית (65 אחוז שבעי רצון כעבור שנה).

יחד עם זאת יש להדגיש שדווקא מבחינת שביעות רצון מחיי חברה חלה משך שנה הראשונה הרעה כלשהי, כי חדשיים אחרי עלייתם הגיע חלקם של שבעי הרצון מקליטתם החברתית ל-74 אחוז. הקליטה החברתית של עולים חדשים נעשית בראש וראשונה באמצעות יוצאי ארצם ומכאן גם חשיבותם הגדולה של התאחדויות עולים. העולים החדשים גם מעוניינים במיוחד בחברת יוציא ארצם, אם כי דבר זה נכון בעיקר לגבי עולים (ובמיוחד יוצאי מזרח אירופה) בזמן שבין עולים בכח, נטיה זאת מורגשת פחות.

2.5 עברית

56 אחוז מהעולים למדו בשנת השהות הראשונה בארץ עברית; למעלה ממחציתם למדו בצורה אינטנסיבית במסגרות מעבר. מבין אלה שלא למדו, נראה שלפי טענתם הסיבה העיקרית היא חוסר זמן, ורק מעטים טענו למחסור באולפנים. על כן נראה שקידום לימוד העברית יהיה קשור במידה ניכרת בקידום תודעת חשיבות ידיעת השפה וביצירת אפשרויות לימוד במקומות עבודה, ובחלקם גם על חשבון העבודה. יש גם להעמיק ולחקור אילו הם העולים שאינם לומדים את השפה ומהן אפשרויות הרחבת חוג הלומדים. הבעיה קיימת במיוחד בין עולים רגילים,בעוד שעולים בכח ברובם המכריע לומדים עברית או ידעו את השפה בטרם בואם ארצה.

במשך השנה הראשונה בישראל ישנה התקדמות ניכרת בידיעת השפה העברית בין כל העולים. בזמן שכעבור חדשיים למעלה מ-75 אחוז אינם משוחחים עברית כלל, הרי כעבור שנה קטן אחוז זה ל-32 אחוז. חלקם של העולים בכח המדברים עברית טובה, גדול בהרבה מאשר של העולים.

2.6. סטודנטים

בשנת 1971 טיפל מינהל הסטודנטים בכ-6000 סטודנטים, 1.500 תלמידי ישיבות וכ-350 תלמידים הלומדים לקראת בחינות בגרות, בדומה לשנה הקודמת. בין 2.100 הסטודנטים שהחלו לימודיהם בשנת תשל"א והיו זכאים לטיפול במינהל הסטודנטים, 24 אחוז באו מצפון אמריקה, (כולל דרום אפריקה ואוסטרליה) 21 אחוז מאמריקה הלטינית, 31 אחוז ממערב ומזרח אירופה ו-24 אחוז מארצות אסיה-אפריקה.

מתוך בדיקה שנערכה לגבי סטודנטים לאחר שנתיים שהות בארץ מסתברים כמה נושאים רלבנטיים לטיפול באוכלוסיה זו:

א. מרבית הסטודנטים אשר הגיעו אחרי לימודים קודמים אינם זוכים להכרה מלאה של לימודיהם בחו"ל במסגרות האקדמיות.

ב. קיימים הבדלים בשביעות הרצון מרמת הלימודים מהמוסדות השונים בארץ.

ג. לא מעט סטודנטים משנים את תוגי הלימוד מהשנה הראשונה לשניה, ובמיוחד יוצאי אסיה אפריקה ומזרח אירופה.

ד. מידת ההצלחה בלימודים של סטודנטים אלו דומה למידת ההצלחה של הסטודנטים הישראלים, לפי בדיקה שנערכה באוניברסיטה העברית לגבי הסטודנטים שהחלו לימודיהם בשנת תש"ל

ה. מחקר נוסף על האוכלוסיה שהחלה לימודיה במכינות בשנת תשל"א הראה, שרמת האינטליגנציה של הסטודנטים האלו דומה לזאת של בוגרי בתי ספר תיכוניים בארץ (8). אותו מחקר מציין, שבהשוואה לנוער הישראלי נראים העולים שהינם צעירים במיוחד (9), פחות מבוגרים, פחות עצמאיים ופחות נכונים להתמודד באופן שעיל עם בעיות. יחד עם זאת הם בעלי אידיאלים חברתיים ומשתוקקים להשתלב "בחברה טובה וצודקת". אכן, ניתן לשער שלא מעט מבעיות הקליטה, ובמיוחד הקליטה החברתית של הסטודנטים העולים, קשור בתכונותיהם אלה המקשות עליהם, ודאי, מציאת שפה משותפת עם עמיתיהם הישראלים.

2.7 שביעות רצון כללית

בסיכום, מן הראוי לציין ששנת 1971 בתום שנה לשהותם בארץ היו 72 אחוז מכלל העולים שבעי רצון ממצבם הכללי בארץ. גם העולים שהגיעו במשך שנת 1971 מראים בעבור חדשיים לשהותם, את אותה מידת שביעות הרצון ממצבם הכללי.

---

(8) המחקר נערך ע"י האגף לתכנון ומחקר והמחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטה העברית.

(9) ראה הערה לפרק בדו"ח זה. (הסתגלות נפשית של סטודנטים עולים.)

3. קליטת העליה בכח האדם במשק הישראלי

לפי אומדנינו נוספו במשק הישראלי בשנת 1971 כ-13,000 מועסקים מבין העולים (10), אשר היוו תוספת של 1.3 אחוז לכח האדם בישראל. באותה תקופה נוספו למשק הישראלי בכללי כ-35 אלף מועסקים (11), כלומר חלקם של העולים בתוספת כח האדם למשק היה כ-37 אחוז.

העולים הצטרפו בעיקר לשני ענפים: תעשיה ושרותים. מבין העולים המועסקים ששהו ב-1971 שנה בארץ, עבדו 39 אחוז בענפי התעשיה וזאת בהשוואה ל-25 אחוז מבין המועסקים היהודים בישראל בענף זה. רובה של תוספת כח העבודה בענף התעשיה באה מבין העולים החדשים.

עוד 50 אחוז מן העולים הנ"ל הצטרפו לענפי השרותים: אחוז זה דומה לאחוז המועסקים היהודים בישראל בענפים אלה.

לעומת זאת מועטה הצטרפות לענפי הבניה והחקלאות, שלכל אחד מהם הצטרפו פחות מ-3 אחוז מן העולים.

---

(10) חושב ע"י אגף לתכנון ומחקר מתוך סקרי קליטת עולים

(11) התקציב הלאומי 1972.

מזכירות הממשלה

ירושלים, ו' בניסן תשל"ב
21 במרץ 1972

(258)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: פניות לתושבי מזרח ירושלים בשפה הערבית

שר המשפטים ביקשני להפנות את תשומת לבכם להעתק המכתב המצורף בזה מאת ראש עיריית ירושלים בקשר לנ"ל. ...

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

העתק: ראש העיריה

העתק

ר א ש ה ע י ר

ירושלים, ה' אדר תשל"ב
20.2.72

לכבוד
מר י.מ. שפירא,
שר המשפטים,
משרד המשפטים,
ירושלים.

אדוני השר,

עריין לאחר חמש שנים מגיעות תלונות רבות על כך שמסרדי הממשלה כותבים ופונים בהודעות לתושבי מזרח ירושלים בשפה העברית ומקשים על ידי כך על התושבים.

עור לפני שלוש שנים גרמת פעם להחלטה מתאימה בענין זה.
מאד הייתי מודה לך לו דאגת לתזכורת שתצא ממזכירות הממשלה לכל משרדי הממשלה.

בתודה ובברכה,

(-)
שדי קולק

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ב באדר תשל"ב
8 במארס 1972

ס ו ד

(257)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר ועדת השרים לעניני כלכלה

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם החלטה מס. כל/83 של ועדת השרים לעניני כלכלה, בישיבתה מיום כ"אבאדר תשל"ב (7.3.72):

"כל/83. מדיניות השכר והמחירים

מ ח ל י ט י ם :

א) משרדי הממשלה יבדקו, כל-אחד במסגרת תחום פעולתו, יחד עם רשות הצרכנות של ההסתדרות הכללית והמוסדות המסקיים שלה, את הדרכים להבטחת השמירה על יציבות המחירים של מצרכי היסוד הבאים: לחם אחיד, שמן, סוכר, חלב, אורז, בשר קפוא, קמח, ביצים, קרפיונים ומרגריגה.

כן יפעלו למניעת עליות בלתי-מוצדקות במחיריהם של מוצרים ושירותים אחרים.

ב) משרדי הממשלה יבדקו את אפשרויות הביצוע של ההצעות אשר הועלו בעת הדיון, לפישום ולזירוז בוהלי עבודתם, על-מנת להקל על ציבור הצרכנים.

מזכיר הועדה יעביר לחברי הממשלה את הדברים אשר נאמרו על-ידי המשתתפים בעת הדיון בועדת השרים והמתייחסים לתחום פעולות משרדיהם.

השרים ידווחו לממשלה תוך תודש ימים על תוצאות הבירורים, כאמור לעיל.

ג) משרדי הפנים והשיכון ומינהל מקרקעי ישראל, יחד עם הרשויות המקומיות, יבדקו את הדרכים לזירוז הליכי האישור והרישוי לבנייה ולשיכון, במיוחד לצרכי עלייה, לזוגות צעירים ולמעוטי היכולת.

2/.

ש מ ו ר

ד) לקיים ישיבה נוספת של ועדת השרים לענייני כלכלה בהשתתפות נציגי ההסתדרות, לאחר חג הפסח."

ב ב ר כ ה

מיכאל ניר

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ' באדר התשל"ב
6 במארס 1972
(256)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: Jerusalem: Issues and Perspectives

... לבקשת שר התוץ הריני להעביר לכם, מצורף בזה, עותק של החוברת הנ"ל, כפי שפורסמה על-ידי משרד התוץ.

שר התוץ מוסיף את ההערות הבאות:

"לגבי פירסום זה ואחרים, אני וחברי המטפלים בהסברה בחו"ל נעריך מאוד כל הערה או הצעה המתעוררת מעיון בפירסומים.

כפי שאתם רואים הוקדש מאמץ לשיפור צורתם וסגנונם של פירסומי הסברה."

ב ב ר כ ה

מיכאל ארגוב

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ' באדר תשל"ב
6 במארס 1972
(255)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: דו"ח שנתי של הנאמנות לפיתוח
כלכלי ושיקום פליטים לשנת 1971

... לבקשת השר ש. פרס הריני להעביר לכם, מצורף בזה, את הדו"ח השנתי של הנאמנות לפיתוח כלכלי ושיקום פליטים לשנת 1971.

מאזן הנאמנות אושר ביום י"ז בשבט תשל"ב (2.2.72) על-ידי מועצת המנהלים שלה.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

הנאמנות לפתוח כלכלי ושיקום פליטים

- דין וחשבון שנתי 1971

השר הממונה מטעם ממשלת ישראל

השר שמעון פרס

חברי מועצת המנהלים של הנאמנות

אבידן שמעון

אבריאל אהוד

אלון ישראל

ארצי יצחק

גולן דוד

זנבר (זנדברג) משה

חיימוביץ יששכר

יקותיאלי ברוך

כהן מולה

כוכב דוד

לימון מרדכי (מוקה)

מנור עמוס

ניצן יהודה

נחמיאס יוסף

סולומון יעקב

פלדמן מיכאל

פלג תמיר

קשתי משה

נושאי התפקידים בנאמנות

משה זנבר — יו"ר מועצת המנהלים

מיכה לינדנשטראוס — מזכיר

עוזי י' נדיבי — גזבר

דן בבלי — רואה חשבון

דגם רובעי ריור חדשים לפליטים
ברצועת עזה במימון הנאמנות

בשער
איזור יהודה ושומרון
מחנה ג'נין
תאורת רחוב

דו"ח זה הינו הדו"ח הכספי השני של הנאמנות שנוסדה ביום 31.5.70 ביוזמת ממשלת ישראל.

בשנת 1971 לא גייסה הנאמנות כספים חדשים. בעקבות החלטה ממלכתית לרכז את המאמצים והמשאבים לשיפור מחנות הפליטים הגדולים ברצועת עזה, החליטה מועצת המנהלים של הנאמנות, מתוך רצון למנוע כפילות, שלא להיכנס להתחיבויות כספיות חדשות ולעסוק בשלב זה בהשלמת התכניות הקיימות שאושרו על ידה. לגבי עודפי המשאבים הכספיים שבידי הנאמנות, מתנהלים בעת כתיבת שורות אלה, דיונים מתקדמים בדבר מימון שירותי בריאות וו־ווחה לפליטים בהיקף של כמיליון ל"י.

בשנת 1971 סיימה הנאמנות חלק ניכר מהעבודות בהן הוחל מיד לאחר הקמתה. בין השאר הושלמה בניתם של 1200 חדרי מגורים משופרים ברובעים חדשים ומסודרים במחנות הפליטים ברצועת עזה, נפרצו ונס־ללו עשרות ק"מ של כבישים מצופים באספלט באותם מחנות וכן תרמה הנאמנות לשיפור שירותי הבריאות עם סיום העבודות מטעמה לשיפוץ והרחבת בית חולים "שיפא" בעזה.

באזור יהודה ושומרון הושלמו העבודות לאספקת חשמל ומים לתושבי מחנה הפלי־טים בג'נין כאשר העבודות במחנה זה בוצעו בהשתתפותה הכספית של עיריית ג'נין. כן הושלמו העבודות לאספקת מים סדירה למ־חנות פליטים נוספים באזור יהודה ושומרון. במחנה הפליטים נור אל שמס שבשומרון הוקם ע"י הנאמנות מגרש משחקים לילדים ולנוער ונרכשו מתקני משחקים לילדי הפליטים.

עבודות בניה, פריצת כבישים וסלילה נוספות במחנות הרצועה שנועדו להיטיב את מצב הדיור של הפליטים נמצאות כיום בעיצומן.

מ. זנבר
יו"ר מועצת המנהלים

רצועת עזה
מחנה אלבוריג'
דיור חלוף

דין וחשבון מבקרי החשבונות

למועצת הנאמנות לפתוח כלכלי ושיקום פליטים

בדקנו את המאזן של הנאמנות לפתוח כלכלי ושיקום פליטים ליום 31 בדצמבר 1971, את דו"ח הכנסות והוצאות לתקופה מיום יסוד הנאמנות ועד ליום 31 בדצמבר 1971, ואת דו"ח תקבולים ותשלומים לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1971.

בדיקתנו נערכה לפי תקני בקורת מקובלים ובהתאם לכך נקטנו באותם נוהלי בקורת אשר חשבנום לדרושים בהתאם לנסיבות.

לדעתנו המאזן ודו"ח הכנסות והוצאות הנ"ל משקפים באופן נאות בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים את המצב הכספי של הנאמנות ליום 31 בדצמבר 1971 ואת תוצאות פעולותיה לתקופה מיום יסוד הנאמנות ועד ליום 31 בדצמבר 1971, ודו"ח תקבולים ותשלומים מבטא באופן נאות את מצב תנועת המשאבים של הנאמנות.

בבלי מילנר ושות'
רואי־חשבון

תל־אביב, 5 בינואר 1972.

אזור יהודה ושומרון
מחנה נור אל שמס
גדר בטחון

הנאמנות לפתוח כלכלי ושיקום פליטים
מאזן
ליום 31 בדצמבר 1971

		31-12-1970
רכוש	ל"י	ל"י
החשב הכללי — חשבון דולרים, נוסא רבית	3,412,324	3,664,679
החשב הכללי — פקדון בלירות ישראליות	500,000	500,000
פקדון בבנק	13,000	—
מזומנים בבנק	1,501	3,501
	3,926,825	4,168,180
עודפים והתחייבויות		
עודפים בלתי מיועדים, לפי דו"ח הכנסות והוצאות	451,325	78,180
פעולות שאושרו ועומדות לביצוע (ראה נספח)	880,0000	3,488,500
התחייבויות לתשלום	2,595,500	601,500
	3,926,825	4,168,180

משה זנבר
יו"ר מועצת המנהלים

מיכה לינדנשטראוס
מזכיר

עוזי י. נדיבי
גזבר

רצועת עזה
מחנה אלבוריג'
פריצת כבישים

הנאמנות לפתוח כלכלי ושיקום פליטים
דו"ח תקבולים ותשלומים
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1971

			פיום ישוד הנאמנות ועד 31-12-1970
תקבולים	ל"י	ל"י	ל"י
השתתפות ממשלת ישראל		—	500,000
תרומות		8,120	4,340,000
ריבית		216,232	124,180
הפרשי הצמדה על פקדונות בנטבע זר		601,667	—
		826,019	4,964,180
תשלומים			
שיפוץ 4 מחנות פליטים ברצועת עזה	522,000		478,000
שיפוץ 5 מחנות פליטים באזור יהודה ושומרון	220,000		130,000
שיפוץ בית חולים שיפא ברצועת עזה	300,000		—
מערכת השמל בג'נין	22,500		40,000
פיתוח מרכזי תעשיה באזור יהודה ושומרון	—		140,000
הכנת תכניות	3,000		8,000
	1,067,500		796,000
בנכוי : החזר מתכנית פיתוח מרכזי תעשיה	1,284		—
	1,066,216		796,000
צילומים והדפסות	1,158		—
		1,067,374	796,000
עודף תשלומים על תקבולים בשנת הדו"ח		(241,355)	4,168,180
מזומנים ליום 1 בינואר 1971		4,168,180	—
מזומנים ליום 31 בדצמבר 1971		3,926,825	4,168,180

אזור יהודה ושומרון
מחנה נור אל שמס
מגרש משחקים

הנאמנות לפיתוח כלכלי לשיקום פליטים
דו"ח הכנסות והוצאות
לתקופה המתחילה מיום יסוד הנאמנות
והמסתיימת ביום 31 בדצמבר 1971

הכנסות

	ל"י
השתתפות ממשלת ישראל	500,000
תרומות	4,348,120
ריבית	340,412
הפרשי הצמדה על פקדונות במטבע זר	601,667
	5,790,199

פרויקטים בביצוע

הוצאות והתחייבויות

	תשלומים שבוצעו	התחייבויות להוצאה	סה"כ	
	ל"י	ל"י	ל"י	
שיפוץ מחנות פליטים ברצועת עזה	1,000,000	2,250,000	3,250,000	
שיפוץ מחנות פליטים באזור יהודה ושומרון	350,000	220,000	570,000	
פיתוח מרכזי תעשיה באזור יהודה ושומרון	138,716	—	138,716	
הקמת מערכת חשמל בג'נין	62,500	—	62,500	
שיפוץ בית חולים שיפא בעזה	300,000	125,500	425,500	
הכנת תכניות	11,000	—	11,000	
	1,862,216	2,595,500	4,457,716	
צילומים והדפסות	1,158	—	1,158	
	1,863,374	2,595,500		4,458,874
עודף הכנסות על הוצאות				1,331,325
תקציב פעולות שאושרו ועומדות לביצוע (ראה נספח)				880,000
עודפים בלתי מיועדים				451,325

רצועת עזה
מחנה אלנוסיראת
תעלת ניקוז ליד המבנים החדשים

הנאמנות לפיתוח כלכלי ושיקום פליטים
נספח לדו"ח הכנסות והוצאות
לתקופה המתחילה ביום ייסוד הנאמנות
והמסתיימת ביום 31 בדצמבר 1971

תקציב פעולות שאושרו
ליום 31 בדצמבר 1971

	אושרו	בביצוע	יתרה
	ל"י	ל"י	ל"י
שיפוץ מחנות פליטים ברצועת עזה	3,250,000	3,250,000	—
שיפוץ מחנות פליטים באזור יהודה ושומרון	1,000,000	570,000	430,000
מרפאת שיפא בעזה	425,500	425,500	—
מערכת חשמל בג'נין	62,500	62,500	—
הרחבת בית חולים בשכם, והקמת מרכזים רפואיים כפריים	450,000	—	450,000
	5,188,000	4,308,000	880,000

סקירה על התקדמות עבודות הנאמנות

להלן סקירה על התקדמות העבודות שבוצעו בשטחים במימון הנאמנות לפיתוח כללי ושיקום פליטים. הסקירה נכונה ליום

31 דצמבר 1971.

רצועת עזה וצפון סיני

1. שיקום ושיפור מחנות הפליטים ברצועת עזה

התוכנית לשיקום מחנות הפליטים ברצועת עזה נועדה להקטין את הצפיפות בתנאי המגורים הקיימים, הגדלת השטח הכולל של הדירה בעיקר הגדלת שטח החצר שבין החומה המקיפה את הבית. הגדלה זו תאפשר תוספת בניה עצמית והתרחבות.

מכספי הנאמנות תוכננו והוקמו רובעים חדשים למגורים בפאתי המחנות הקיימים כשבכל יחידת דיור חדשה נבנה בית שימוש (עד כה היו בתי שימוש ציבוריים) מוסיפים טיח וצבע על המבנה כולו, חלון מעץ לכל חדר, מתקני מים ומתקן אשפה בכל רובע חדש וכן פריצת כבישי גישה לרובע.

ברובעים החדשים הוקמו ככרות הכוללים עמודי תאורה, ספסלי בטון, נקודות מים ובורות ספיגה. הככרות גם משמשים כמרכזי משחקים לילדים ולנוער.

במימון הנאמנות הוכנה תוכנית שיקום מפורטת ל־4 המחנות הבאים ברצועה

א. מחנה נוסיראת בו מתגוררים כ־16,700 נפש

ב. מחנה בוריג' בו מתגוררים כ־10,300 נפש

ג. מחנה דיר אל בלח בו מתגוררים כ־6,250 נפש

ד. מחנה שאטי בו מתגוררים כ־25,000 נפש

התוכנית לגבי מחנות אלו כללה צילום אוירי של השטח לצורך מיפוי וכן תוכנית מפורטת לכל מחנה ומחנה בנושאי פריצת דרכים, תכנון חשמל לתאורת רחוב, דיור חדש לפליטים, סלילת כבישים, תעול וניקוז, מגרשי משחקים, מרכזי חנויות, הנחת רשת צנורות למי שתיה ומתקנים לאיסוף אשפה.

להלן פרוט העבודות שבוצעו בכל מחנה ומחנה מכספי הנאמנות ובאמצעות מקדת רצועת עזה וצפון סיני: —

א. **מחנה נוסיראת**

עובדה תוכנית אב על שטח כולל של 1197 דונם ומהם הוכשרו לבניה 96 דונם. במחנה זה נבנו כבר **712 חדרים** ברובעי מגורים חדשים. ברובעים החדשים הוכנסה תאורה וכן בוצעו עבודות ניקוז. בביצוע כיום נמצאים במחנה זה פריצת וסלילת 15 ק"מ כבישים ברובעי הדיור החדשים והקמת ככרות מרכזיות בכל רובע.

ב. **מחנה בוריג'**

הוכנה תוכנית לביצוי המחנה על שטח כולל של 1140 דונם ומהם הוכשרו לבניה 85 דונם.

במחנה זה נבנו כבר **486 חדרים** ברובעי מגורים חדשים. בביצוע במחנה זה נמצאות עבודות פריצה וסלילת 11 ק"מ של כבישים כולל ציפוי אספלט, ככרות ברובעים החדשים ומרכז חנויות שישמש מרכז מסחרי חדש למחנה.

ג. **מחנה דיר אל בלח**

בוצע תכנון מפורט לפריצת דרכים ואתור שטחים לרובעי דיור חדשים לפליטים המתגוררים במחנה זה.

ד. **מחנה שאטי**

הושלמה פריצת 15 ק"מ דרכים במחנה זה והוכנסה תאורה לדרכים שנפרצו.

2. מרפאת בית החולים "שיפא" בעזה

הסתיימו כל עבודות שיפוץ מרפאת בית החולים "שיפא" במימון קרן הנאמנות כולל רכישת ציוד מעבדה למרפאה.

אזור יהודה ושומרון

שיפוץ מחנות הפליטים באזור יהודה ושומרון

פעולות השיפוץ במחנות הפליטים באזור יהודה ושומרון מבוצעות תוך הסכמה מוקדמת ובתאום מלא עם תושבי המחנות, מנגנון ממשלתי, העיריות והמועצות המקומיות הממונות. הפעולות הן צעד מכוון לשפר את צורת החיים של תושבי המחנות.

במימון הנאמנות בוצעו עבודות שיפוצים ושיפורים ב־3 מחנות פליטים באזור זה: —

א. מחנה הפליטים בג'נין בו מתגוררים כ־6000 נפש

ב. מחנה הפליטים בנור אשמס (ליד טול כרם) בו מתגוררים כ־3000 נפש

ג. מחנה הפליטים בג'לזון (בקרבת רמאללה) בו מתגוררים כ־2500 נפש

א. **מחנה הפליטים בג'נין**

במחנה הסתיימו כל העבודות שמומנו ע"י הנאמנות לאספקת חשמל ומים לתושבים.

אספקת חשמל: הותקן קו מתח גבוה באורך של 1500 מ' (36 עמודים) והותקנו 2 טרנספורמטורים. בתוך המחנה הוצבו 119 עמודי חשמל לאורך 4 ק"מ, וכן הותקנו עשרות פנסים ברחבי המחנה. בעיריה התקבלו מאות בקשות לחיבורי בתים לרשת החשמל החדשה במחנה.

אספקת מים: הורחבה רשת המים לכל הרחובות במחנה. הונחו 1810 מ' קוי מים חדשים.

כל העבודות במחנה בוצעו במימון משותף של הנאמנות ועיריית ג'נין.

ב. **מחנה נור אל שמס**

מגרש משחקים לילדים ולנוער: במחנה זה הוקם מגרש משחקים לילדי הפליטים בשטח 600 מ"ר. העבודה כללה יישור השטח, התקנת גדר, שער, מדרגות מתקני משחקים (נדנדות, קרוסלה, ארגז חול, מחלקה) ספסלים, גינון צבע ושילוט. מגרש משחקים שני נמצא במחנה זה בתכנון. על המגרש נתמנה שומר־משגיח, מתושבי המחנה, שמשכורתו משתלמת מתקציב החינוך של מפקדת יו"ש.

גדר בטחון: הוקם מעקה בטחון להולכי רגל באורך 500 מ' מצנורות ברזל (כמקובל בישראל מבחינת טובה הגדר ועובי הצנורות) בחזית המחנה הנובלת עם הכביש הראשי החופה מדרכה לחולכי רגל.

התקנת רשת מים: הוכנה תוכנית הכוללת התקנת רשת מים, הנחת קוי צנורות מטול כרם למחנה, התקנת רשת צנורות מיפית במחנה, חיבור צנורות לבריכת אגירה הקיימת במחנה והתקנת משאבה. עד כה נרכשו הצנורות והציוד ונחפרו תעלות להנחת הצנורות. הנחת הצנורות — באמצע הביצוע.

ג. **מחנה ג'לזון**

אספקת מים למחנה: במחנה זה הונדל קוטר ציטור המים שהונח על יד המחנה באופן שיאפשר חיבור לקו ראשי במועד מאוחר יותר. כל העבודות הסתיימו.

עבודות השיפוצים והשיפורים במחנות הפליטים נמשכות גם בעת כתיבת שורות אלו וכן נבדקות תוכניות לשיפור שירותי הבריאות וההכשרה המקצועית בשטחים.

מ. לינדנשטראוס, עו"ד
מזכיר הנאמנות

תוכנית בי"ס מקצועי לילדי פליטים

עיצוב גרפי: גבי נוימן
דפוס אריאלי בע"מ, תל-אביב

מזכירות הממשלה

ירושלים, מ"ו באדר תשל"ב
1 במארס 1972
(254)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: הצעת חוק יסוד: הממשלה (תיקון)
של חה"כ א. אבנרי

... מצורפת בזה הצעת חוק יסוד: הממשלה (תיקון) של חה"כ א. אבנרי והערות שר המשפטים להצעה.

אודה לכם אם תעבירו אליבו חוות-דעתכם לגבי ההצעה.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

העתק: היועץ המשפטי לממשלה

לשכת שר המשפטים

ירושלים, ג' באדר תשל"ב
13 בפברואר 1972

אל: מזכיר הממשלה

הנדון: חוק יסוד: הממשלה (תיקון)
של חבר הכנסת א. אבנרי

עיקרי הרעיונות המועלים בהצעה זו אינם חדשים והם כרוכים מידי פעם מחדש, כגון העלאת הנושא בפרלמנט הצרפתי ע"י נציגתם של לאקניואה ומרבן שרייבר.

שר המשפטים בדעה כי הצעה זו דורשת בירור עם כל שרי הממשלה עם סיעות הקואליציה בכנסת ועם סיעות האחרות בכנסת שהיו בעבר שותפות בממשלה.

על כן מבקש שר המשפטים שהממשלה תשתמש בזכותה לעכב את הדיון בהצעה לחדשיים יכים ולבקש משרי הממשלה להביע את דעתם לגביה בהקדם.

בהקשר להצעה זו רצוי להתייחס גם לשאלה באיזה מידה יש להחיל הוראות מגבילות, אם תתקבלנה גם על חברי הכנסת.

ב ב ר כ ה,

עוזי סיון
מנהל לשכת השר

23 II 1972

שר האוצר יוסף שפיר

הצעת חוק – ד"ב

חוק יסוד: הכנסת (תיקון)

איסור על שרים לעסוק במסחר ובעבודה מאיזה בתחום חפקידיו

1. אחרי סעיף 5 (ג) לחוק יסוד: הממשלה, יוסיפו ההוראות הבאות:

(ד) שר לא יהיה רשאי לעסוק בכל עבודה אחרת שהיא, תמורת שכר, יסיר או עקיף, וכן לא יעסוק שר במסחר ולא יהיה בעל בכל עסק שהוא.

"עסק" בפסקה זו – כל פעילות מסחרית, כלכלית ומקצועית, מאיזה בתחום תפקידיו של השר.

(ה) שר לא יקבל, נוסף על משכורתו והוצאותיו, כל הכנסה שהיא, להוציא הכנסה מרכוש, ובתנאי שעל כל הכנסה כזאת ידווח השר לחבר-המדינה, ודיווח זה יפורסם ברשומות אחת לשנה.

(ו) דיווחו של השר לגבי עסקה (ה) יכלול הכנסה שיש לאשתו או לבני ביתו הסמוכים על שולחנו מכל מקור שהוא.

ד ב ר י ה ס ב ר

בתשובה לשאילתה שלי ביום 19 בינואר 1972, הסיבה ראש הממשלה שאין איסור על שר לעסוק במסחר. תשובה זו ניתנה על רקע הנירטומי בדבר עיסוקו הפיסתי של שר הנסחון במסחר בעתיקות. בדברי ראש הממשלה עולה שבעת אין עסול חוקי בעיסוקו של חבר הממשלה במסחר.

אמנם, המסחר בעתיקות אסור על פי פקודת העתיקות, למי שלא קיבל היתר לכך, אך תשובת ראש הממשלה מענה את הטומנו לב הציבור לעובדה שאין איסור מהותי לשרים לעסוק במסחר או בעבודה אחרת בתחלום.

./.

מצב דברים זה סותר את הסדר הציבורי התקין, ועל כן מוצע לאסור על פרים לעסוק בכל עבודה אחרת שהיא תמורת שכר, וכן לאסור עליהם לעסוק בטסחר או בכל פעילות עסקית שהיא. מעידך מוצע לאפשר לשר לקבל הכנסה מרכוש, כגון שכר דירה, תמלוגים, הכנסה מניירות-ערך, בתנאי שעל כל הכנסה הזאת יימסר דיווח לציבור.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסבירים
ביום שני, ח' בשבט תשל"ב
24 בינואר 1972

מזכירות הממשלה

ירושלים, י"ד באדר תשל"ב
29 בפברואר 1972

(250)

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: דרישות ההסתדרות להעלאת השכר של פועלי האפיה

... מר הארצר, המפחר והתעשיה ביקשני להעביר לתשומת לבכם את הדף המצורף בזה, המסכם את דרישות ההסתדרות להעלאת השכר של פועלי האפיה.

ב ב ר כ ה

מיכאל אהרון

דרישה המסתמרות לחמצת חנאי העבודה לבעלי המשאיות

לשנים 1972 - 1973 החל מינואר 1972

1) קביעת שכר מינ' הדש לפועלים במוסמת של 6-1 ליות
לפי ממוצע נסיר = -.3 ל"י תוספת לפועל ליות -
X 25 ימי עבודה = תוספת -.75 ל"י לחודש

2) קבודה לילה-100% תוספת משלום לשעות לילה
בשנים 50% המשלם כיום = לפי ממוצע של 13 שעות לילה
המועל עבור במכוע, היה מקבל תשלום עבור 27 שעות.
הדרישה להעמיד את התשלום ל-36 שעות כתוספת הוספת
של 9 שעות למבוע לפי ממוצע של -.3 ל"י לשעה = 27 ל"י
תוספת למכוע = לחודש X 4/3 שבועות = -.81

3) העלת תוספת-המקום 3 ל"י לחודש עבור כל שנת עבודה
עד 15 שנה מקסימום, דרישה -.6 לחודש עד 20 שנה מקסימום
שנות במכוע לפי 10 שנים תוספת = -.30
(לפי 20 שנת מחנות הוספת זו -.75 ל"י לחודש)

4) הוספת 1 חודש בשנה למשנה הרשומה במקום כהשנת ה-16
מחנות לפי 10 שנים במכוע תוספת 1 שכוע בשנת = 12.50

5) מחיית הפרשת לפי המקסימום = -.40

6) תגדל עבודת המשלת = -.6

7) תוספת 10 ימים בשנה 7 + ביקור ימי הנופש = -.10

8) השלמת עבודה 2 ימי מלואים = במכוע 1 יום לשנה = -.2

9) קרן גמות 1% על המשכורת 6.50

10) מדינויות השכר 2% יסוד ב-83 תוספת יוקר -.2

סה"כ -.351 ל"י לחודש

לפי ממוצע של בעלי מאזיה דיזה כולל מרחיק במכוע + ובחק
10 שנות עבודה (לפי 47 שעות במכוע כלי תוספת לילה
כלי תוספת שעות נוספות, כלי תוספת משפחה) = -.650 ל"י לחודש.
תוספת של -.351 ל"י לחודש על המכוי הנ"ל = 54% תוספת שכר.

א. לנדנר
מזכיר הועד הארצי

מזכירות הממשלה

ירושלים, ל' בשבט תשל"ב
15 בפברואר 1972

(248)

אל: חברי הממשלה

מאת: מ"מ מזכיר הממשלה

הנדון: מינוי חבר במועצת ההגבלים העסקיים

על-פי סעיף 17 בתקנון לעבודת הממשלה אני מתכבד להביא להחלטתכם הצעה בדבר מינוי חבר במועצת ההגבלים העסקיים:

ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ט י ם, על-פי סעיף 13 לחוק ההגבלים העסקיים, תשי"ט-1959, למנות את המהנדס פייבל הדס להיות חבר במועצת ההגבלים העסקיים כנציג ציבור הצרכנים, במקום מר אפרים ליפשיץ.

ד ב ר י ה ס ב ר

על-פי סעיף 13 לחוק ההגבלים העסקיים, תשי"ט-1959, ממנה הממשלה את חברי מועצת ההגבלים העסקיים.

המינוי המוצע לעיל בא למנות נציג מקרב הציבור במקום אפרים ליפשיץ אשר חדל למלא תפקיד במועצה.

מוגש ע"י שר המסחר והתעשיה"

אם לא נקבל הסתייגות מההצעה הנ"ל תוך שבועיים מהיום, תצורף ההצעה לפרוטוקול החלטות הממשלה ותקבל תוקף של החלטת ממשלה.

ב ב ר כ ה

מיכאל בר

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ה בשבט תשל"א
10 בפברואר 1972

(247)

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: הפרק המזרח-תיכוני בדו"ח הנשיא ניקסון
<u>על מדיניות התוץ של ארצות-הברית</u>

... מצורף בזה הריני להעביר לכם, לידיעתכם, את נוסח הפרק המזרח-תיכוני מתוך הדו"ח הנ"ל, כפי שהוגש לקונגרס ב-כ"ד בשבט תשל"ב (9.2.72).

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

NEGOTIATIONS, IN TURN, WOULD PROVIDE VALUABLE ADDITIONAL INCENTIVE FOR CHOOSING POLITICAL INSTEAD OF MILITARY SOLUTIONS.

-- THE MILITARY BALANCE MUST NOT BE ALLOWED TO TEMPT ONE SIDE TO SEEK AN EASY VICTORY OR PANIC THE OTHER SIDE INTO A MOVE OF DESPERATION. AN END TO THE ARMS RACE, OF COURSE, WOULD BE THE BEST HOPE FOR A STABLE BALANCE OVER THE LONGER TERM.

-- MAINTAINING THE MILITARY BALANCE, HOWEVER, IS NOT BY ITSELF A POLICY WHICH CAN BRING PEACE. THE SEARCH FOR AN OVERALL ARAB-ISRAELI SETTLEMENT WILL CONTINUE UNDER AMBASSADOR JARRING'S AUSPICES. OUR EFFORTS TO HELP THE PARTIES ACHIEVE AN INTERIM AGREEMENT WILL ALSO CONTINUE, AS LONG AS THE PARTIES WISH. THE INTERIM APPROACH, IF IT IS TO SUCCEED, MUST FIND A WAY TO MAKE PROGRESS ON PRACTICAL AND PARTIAL ASPECTS OF THE SITUATION WITHOUT RAISING ALL THE CONTENTIOUS ISSUES THAT OBSTRUCT A COMPREHENSIVE SOLUTION.

-- THE U.S. AND THE USSR CAN CONTRIBUTE TO THE PROCESS OF SETTLEMENT BY ENCOURAGING ARABS AND ISRAELIS TO BEGIN SERIOUS NEGOTIATION. THE GREAT POWERS ALSO HAVE A RESPONSIBILITY TO ENHANCE, NOT UNDERMINE, THE BASIC CONDITIONS OF STABILITY IN THE AREA. INJECTING THE GLOBAL STRATEGIC RIVALRY INTO THE REGION IS INCOMPATIBLE WITH MIDDLE EAST PEACE AND WITH DETENTE IN U.S.-SOVIET RELATIONS.

PEACE WOULD FREE THE ENERGIES AND RESOURCES OF THE MIDDLE EAST FOR THE MORE FRUITFUL ENTERPRISES OF ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT. THE UNITED STATES LOOKS HOPEFULLY TOWARD A NEW ERA OF CONSTRUCTIVE AND MUTUALLY BENEFICIAL RELATIONS WITH ALL THE NATIONS AND PEOPLES OF THE AREA. THE REALIZATION OF THESE HOPES -- THEIRS AND OURS -- DEPENDS ON THE ACHIEVEMENT OF PEACE. ITEM.

HELPING LAUNCH A PROCESS OF NEGOTIATION. WE ENVISIONED THAT BOUNDARIES COULD BE DRAWN IN THE COURSE OF SUCH A PROCESS TO MAKE THEM MORE SECURE, THOUGH IT WAS OUR VIEW THAT CHANGES WOULD NOT BE SUBSTANTIAL. IN THE FALL OF 1969, WE REACHED AN UNDERSTANDING WITH THE USSR ON A POSSIBLE PROCEDURE FOR INDIRECT ARAB-ISRAELI TALKS. IN DECEMBER 1969, THE SOVIET UNION CHANGED ITS MIND ON THIS UNDERSTANDING.

-- THE SOVIET UNION APPLIED ITS ENERGIES IN EARLY 1970 TO A MAJOR MILITARY BUILDUP IN EGYPT, WHICH FURTHER DELAYED NEGOTIATION. EGYPT'S "WAR OF ATTRITION" ALONG THE SUEZ CANAL HAD GROWN IN INTENSITY AND ISRAEL HAD RESPONDED WITH AIR RAIDS DEEP INTO EGYPT. THE SOVIETS THEREUPON DEPLOYED IN EGYPT SOME 80 SURFACE-TO-AIR MISSILE INSTALLATIONS, SEVERAL SQUADRONS OF COMBAT AIRCRAFT WITH SOVIET PILOTS, 5,000 MISSILE CREW MEMBERS AND TECHNICIANS, AND ABOUT 11,000 OTHER ADVISERS. THIS BUILDUP CONTINUED THROUGH THE SUMMER OF 1970, AND SOVIET PERSONNEL WERE DIRECTLY INVOLVED IN VIOLATIONS OF THE STANDSTILL AGREEMENT OF AUGUST 7. ISRAEL REFUSED TO NEGOTIATE UNTIL THE VIOLATIONS WERE RECTIFIED. THE U.S. PROVIDED ISRAEL WITH MEANS TO COPE WITH THIS SITUATION. THE SOVIETS SINCE THAT TIME HAVE INTRODUCED INTO EGYPT SA-6 MOBILE SURFACE-TO-AIR MISSILES AND THE FOXBAT AND OTHER ADVANCED MIG AIRCRAFT. MOST RECENTLY THEY HAVE REINTRODUCED TU-16 BOMBERS EQUIPPED WITH LONG-RANGE AIR-TO-SURFACE MISSILES. MUCH OF THIS EQUIPMENT WAS OPERATED AND DEFENDED EXCLUSIVELY BY SOVIETS.

THE SOVIET UNION HAS AN INTEREST IN AVOIDING MAJOR CONFLICT IN THE MIDDLE EAST. WE HOPE THE SOVIET UNION UNDERSTANDS THAT IT CAN SERVE THIS INTEREST BEST BY RESTRAINT IN ITS ARMS SUPPLY, REFRAINING FROM THE USE OF THIS DISPUTE TO ENHANCE ITS OWN MILITARY POSITION, AND ENCOURAGING THE NEGOTIATION OF A PEACE.

ISSUES FOR THE FUTURE

THE URGENT NECESSITY, OF COURSE, IS TO FIND A WAY TO AN ARAB-ISRAELI SETTLEMENT.

-- AT A MINIMUM, THE CEASEFIRE MUST BE MAINTAINED IF THE CLIMATE FOR NEGOTIATION IS TO BE PRESERVED. PROGRESS IN

THE NEED FOR GREAT POWER RESTRAINT

THE ARAB-ISRAELI CONFLICT IS NOT IN THE FIRST INSTANCE A U.S.-SOVIET DISPUTE, NOR CAN IT BE SETTLED BY THE GLOBAL POWERS. BUT IT IS CLEAR THAT THE POSTURE OF THE MAJOR POWERS CAN FACILITATE OR INHIBIT AGREEMENT. THEIR ARMS CAN FUEL THE CONFLICT; THEIR DIPLOMATIC POSITIONS CAN MAKE IT MORE INTRACTABLE; THEIR EXPLOITATION OF TENSION FOR UNILATERAL GAIN CAN FOMENT NEW CRISES. HOPES FOR PEACE WILL BE UNDERMINED IF EITHER THE U.S. OR THE USSR FEELS THAT THE OTHER IS EITHER USING A NEGOTIATION OR DELAYING A SETTLEMENT TO IMPROVE ITS POLITICAL POSITCON AT THE EXPENSE OF THE OTHER.

IN THIS REGARD, THE SOVIET UNION'S EFFORT TO USE THE ARAB-ISRAELI CONFLICT TO PERPETUATE AND EXPAND ITS OWN MILITARY POSITION IN EGYPT HAS BEEN A MATTER OF CONCERN TO THE UNITED STATES. THE USSR HAS TAKEN ADVANTAGE OF EGYPT'S INCREASING DEPENDENCE ON SOVIET MILITARY SUPPLY TO GAIN THE USE OF NAVAL AND AIR FACILITIES IN EGYPT. THIS HAS SERIOUS IMPLICATIONS FOR THE STABILITY OF THE BALANCE OF POWER, LOCALLY, REGIONALLY IN THE EASTERN MEDITERRANEAN, AND GLOBALLY. THE ATLANTIC ALLIANCE CANNOT IGNORE THE POSSIBLE IMPLICATIONS OF THIS MOVE FOR THE STABILITY OF THE EAST-WEST RELATIONSHIP.

THIS IS BUT ONE EXAMPLE OF THE CONSEQUENCES OF THE FAILURE OF THE U.S. AND USSR TO REACH SOME GENERAL UNDERSTANDING ON THE BASIC CONDITIONS OF STABILITY IN THE MIDDLE EAST. FUNDAMENTAL INTERESTS OF THE MAJOR POWERS ARE INVOLVED AND SOME MEASURE OF DISAGREEMENT IS INEVITABLE. NEITHER GREAT POWER WOULD SUCCEED IN HELPING THE PARTIES REACH A SETTLEMENT IF ITS EFFORTS RAN COUNTER TO THE INTERESTS OF THE OTHER, OR IF THE OTHER REFUSED TO COOPERATE.

THIS WAS THE RATIONALE OF OUR DIALOGUE WITH THE USSR ON THE MIDDLE EAST IN 1969. THOSE TALKS UNFORTUNATELY FOUNDERED BECAUSE OF TWO DEVELOPMENTS:

-- THE SOVIET UNION TRIED TO DRAW A FINAL POLITICAL AND TERRITORIAL BLUEPRINT, INCLUDING FINAL BOUNDARIES, INSTEAD OF

AND THROUGH SUBSEQUENT DIPLOMATIC CONTACTS. BY AUTUMN WE HAD INDENTIFIED SIX PRINCIPAL ISSUES IN THIS NEGOTIATION:

--THE RELATIONSHIP BETWEEN AN INTERIM AGREEMENT AND AN OVERALL SETTLEMENT;

-- DURATION OF THE CEASEFIRE TO PRESERVE A TOLERABLE CLIMATE FOR ONGOING TALKS;

--THE EXTENT OF WITHDRAWAL OF MILITARY FORCES FROM THE CANAL;

-- THE NATURE OF SUPERVISORY ARRANGEMENTS;

-- THE NATURE OF THE EGYPTIAN PRESENCE EAST OF THE CANAL; AND

--THE USE OF THE CANAL BY ISRAEL DURING THE PERIOD OF AN INTERIM AGREEMENT.

THESE WERE NOT TECHNICAL QUESTIONS. TO THE PARTIES, THEY WENT TO THE HEART OF THE BASIC ISSUES OF SECURITY AND PEACE. AN INTERIM AGREEMENT, FOR EXAMPLE, IS ACCEPTABLE TO EGYPT ONLY TO THE EXTENT THAT IT IMPLIES OR IS LINKED TO FINAL RECOVERY OF ALL THE OCCUPIED TERRITORIES. BUT TO ISRAEL AN INTERIM AGREEMENT IS ACCEPTABLE ONLY IF IT DOES NOT CONFIRM THAT TERRITORIES WILL BE RESTORED WITHOUT NEGOTIATION ON SECURE BORDERS. THE INTERIM APPROACH, HOWEVER, OFFERS HOPE ONLY IF IT CAN MAKE PROGRESS ON CONCRETE STEPS. BUT IT CAN MAKE SUCH PROGRESS ONLY IF IT CAN SOMEHOW PUT ASIDE TEMPORARILY THE TWO SIDES' FUNDAMENTAL DIFFERENCES REGARDING THE FINAL SETTLEMENT. THE MORE AMBITIOUS THE PROPOSED FORMULA FOR AN INTERIM AGREEMENT, THE MORE IT RISKS FOUNDERING OVER THOSE VERY DIFFERENCES.

THROUGHOUT ALL THESE NEGOTIATIONS, EACH SIDE HAS SOUGHT TO INFLUENCE THE OTHER'S NEGOTIATING POSITION BY INCREASING ITS OWN MILITARY STRENGTH. I HAVE STATED ON SEVERAL OCCASIONS IN THE PAST YEAR THAT AN ARMS BALANCE IS ESSENTIAL TO STABILITY BUT THAT MILITARY EQUILIBRIUM ALONE CANNOT PRODUCE PEACE. THE U.S. HAS DEMONSTRATED ITS COMMITMENT TO MAINTAINING A MILITARY BALANCE THAT CAN SERVE AS A FOUNDATION FOR NEGOTIATION, BUT WE HAVE ALSO MADE INTENSIVE EFFORTS TO START PEACE NEGOTIATIONS. WE HAVE NO OTHER CHOICE. A SETTLEMENT IS IN THE BASIC INTEREST OF BOTH SIDES, OF THE UNITED STATES, AND OF WORLD PEACE.

IN THE SPRING OF 1970, WITH FREQUENT AND SERIOUS MILITARY CLASHES BETWEEN ISRAEL AND EGYPT AND STEPPED-UP ACTIVITY BY PALESTINIAN GUERRILLAS.

IN THE SECOND PHASE, IN RESPONSE TO THAT RENEWED TENSION AND TO THE SOVIET UNION'S APPARENT LOSS OF INTEREST IN FURTHER COOPERATIVE EFFORT, THE U.S. DECIDED BY JUNE 1970 THAT IT HAD NO RESPONSIBLE CHOICE BUT TO TRY ON ITS OWN TO BREAK THE SPIRAL OF VIOLENCE. WE COULD NOT STAND BY AND WATCH THE SITUATION DETERIORATE INTO WAR. WE THEREFORE, TOOK A MAJOR INITIATIVE. WE INVITED ISRAEL AND THE ARABS TO "STOP SHOOTING AND START TALKING." WE PROPOSED A CEASEFIRE AND MILITARY STANDSTILL, TO PAVE THE WAY FOR A RENEWED EFFORT AT NEGOTIATION. THE PARTIES ACCEPTED OUR PROPOSAL IN AUGUST. THE AUTUMN OF 1970, HOWEVER, WAS ABSORBED IN DEALING WITH NEW CONFLICTS -- THE SOVIET-EGYPTIAN VIOLATIONS OF THE STANDSTILL AGREEMENT, THE BREAKDOWN OF DOMESTIC ORDER IN JORDAN, AND THE INVASION OF JORDAN BY SYRIAN FORCES IN SEPTEMBER.

IN JANUARY 1971, AMBASSADOR JARRING FINALLY BEGAN DISCUSSIONS WITH BOTH ISRAEL AND EGYPT ON LAUNCHING NEGOTIATIONS. HE SOUGHT ASSURANCE FROM EGYPT AND ISRAEL THAT NEGOTIATIONS COULD PROCEED ON THE BASIS OF (A) AN ISRAELI "COMMITMENT TO WITHDRAW ITS FORCES FROM OCCUPIED UNITED ARAB REPUBLIC TERRITORY TO THE FORMER INTERNATIONAL BOUNDARY BETWEEN EGYPT AND THE BRITISH MANDATE OF PALESTINE," AND (B) AN EGYPTIAN "COMMITMENT TO ENTER INTO A PEACE AGREEMENT WITH ISRAEL".

EGYPT GAVE A QUALIFIED COMMITMENT TO THIS EFFECT. (ISRAEL IS) ISHFPNIBVNBH WILLING TO ENTER TALKS LOOKING TOWARD AGREEMENT ON SECURE AND RECOGNIZED BORDERS BUT NOT TO AGREE IN ADVANCE TO WITHDRAW TO THE FORMER INTERNATIONAL BORDER. AMBASSADOR JARRING'S EFFORT LOST MOMENTUM AT THE END OF FEBRUARY.

THE SEARCH FOR AN INTERIM AGREEMENT. ATTENTION THEN TURNED TO ANOTHER APPROACH -- AN INTERIM STEP TOWARD PEACE IN THE FORM OF AN AGREEMENT FOR REOPENING THE SUEZ CANAL AND A PARTIAL WITHDRAWAL OF ISRAELI TROOPS. THIS IDEA WHICH HAD BEEN SUGGESTED PUBLICLY BY BOTH ISRAELI AND EGYPTIAN OFFICIALS, WAS EXPLORED BY THE SECRETARY OF STATE IN MAY 1971 DURING HIS TRIP TO THE AREA

THIS SEEMINGLY VICIOUS CIRCLE IS THE OBJECTIVE DIFFICULTY WHICH HAS STOOD IN THE WAY OF A SETTLEMENT. TWO APPROACHES TO BREAK THIS IMPASSE HAVE BEEN TRIED.

-- ONE WAY HAS BEEN TO ATTEMPT TO GAIN ALL THE MAJOR MUTUAL ASSURANCES REQUIRED -- PEACE FOR ISRAEL, THE TERRITORIES FOR THE ARABS -- AS THE FIRST STAGE IN A NEGOTIATION. THIS APPROACH HAS CHARACTERIZED MOST OF THE PEACE EFFORTS SINCE 1967. SOME OUTSIDE PARTY OR GROUP -- AMBASSADOR JARRING, THE SPECIAL REPRESENTATIVE OF THE UN SECRETARY GENERAL; THE FOUR POWERS; OR THE U.S. AND USSR -- HAS TRIED TO DEVELOP FORMULAE CONTAINING SUFFICIENT COMMITMENTS BY EACH SIDE TO GIVE THE OTHER HOPE OF ACHIEVING WHAT IT WANTS IN A NEGOTIATION.

-- A SECOND ROUTE, TRIED FOR THE FIRST TIME IN 1971, IS TO BEGIN A PROCESS OF NEGOTIATION WITHOUT PRE-ARRANGED COMMITMENTS ON THE FUNDAMENTAL ISSUES. THE HOPE WOULD BE THAT AN NZAQNGWM INTERIM AGREEMENT, OR THE MOMENTUM OF THE BARGAINING PROCESS ITSELF, WOULD CREATE CONDITIONS FACILITATING THE MORE BASIC SETTLEMENT.

THE SEARCH FOR A COMPREHENSIVE SOLUTION. FROM 1969 TO EARLY 1971, THE QUEST FOR PEACE IN THE MIDDLE EAST WAS A SEARCH FOR A FORMULA FOR A COMPREHENSIVE POLITICAL SOLUTION. THE AGREED AND ACCEPTED FRAMEWORK WAS, AND REMAINS, UN SECURITY COUNCIL RESOLUTION 242 OF NOVEMBER 22, 1967. THE EFFORT WENT THROUGH TWO DISTINCT PHASES.

IN 1969 THE UNITED STATES FIRST UNDERTOOK TO ENGAGE OTHER POWERS IN THE NEGOTIATING EFFORT. WE DID NOT FEEL THAT THE U.S. ALONE SHOULD ASSUME EXCLUSIVE RESPONSIBILITY FOR MAKING AND KEEPING PEACE IN THE MIDDLE EAST. FIRST RESPONSIBILITY, OF COURSE, LAY WITH THE PARTIES TO THE CONFLICT. BUT IT WAS ALSO TRUE THAT THE SOVIET UNION AND OTHER POWERS WITH INTERESTS IN THE REGION WOULD HAVE TO ACCEPT SOME RESPONSIBILITY, OR ELSE NO STRUCTURE OF PEACE WOULD LAST. WE THEREFORE CONDUCTED TALKS BILATERALLY WITH THE USSR, AND AT THE UN TOGETHER WITH THE USSR, BRITAIN, AND FRANCE, SEARCHING FOR A FORMULA WHICH ALL SIDES COULD ACCEPT AS A STARTING POINT FOR NEGOTIATION. THE SOVIETS TURNED THAT EFFORT ASIDE AT THE END OF 1969. TENSIONS IN THE AREA INCREASED SHARPLY

IT IS ONE OF THE IRONIES OF HISTORY THAT THE 20TH CENTURY HAS THROWN TOGETHER INTO BITTER CONFLICT THESE TWO PEOPLES WHO HAD LIVED AND WORKED PEACEFULLY SIDE BY SIDE IN THE MIDDLE EAST FOR CENTURIES. IN THE LAST FIFTY YEARS, AND PARTICULARLY SINCE INDEPENDENCE, THEY HAVE BEEN LOCKED IN INCESSANT STRUGGLE. THE ARABS SAW THE NEW STATE OF ISRAEL AS AN UNWANTED INTRUDER IN AN ARAB WORLD AND THE PLIGHT OF THE PALESTINIAN REFUGEES AS AN HISTORIC INJUSTICE; TO THE ISRAELIS, REFUGEES OF A HOLOCAUST, SURVIVAL WAS MORE THAN A CLICHE OF POLITICAL RHETORIC. TO NEGOTIATE A PEACE BETWEEN THESE TWO PEOPLES REQUIRES OVERCOMING AN EXTRAORDINARY LEGACY OF MUTUAL FEAR AND MISTRUST.

THE ISRAELIS SEEK CONCRETE SECURITY. TO THEM THIS MEANS MORE THAN AN ARAB OFFER OF FORMAL PEACE; IT MEANS ARAB WILLINGNESS TO LET ISRAEL EXIST ON TERMS WHICH DO NOT LEAVE IT VULNERABLE TO FUTURE REVERSALS OF ARAB POLICY. TO ISRAEL, SECURITY WILL REQUIRE CHANGES IN ITS PRE-1967 BORDERS, AS WELL AS SUCH ADDITIONAL PROTECTION AS DEMILITARIZATION AND INTERNATIONAL GUARANTEES MIGHT PROVIDE. ISRAEL POINTS OUT -- AND CITES THE RECENT WAR IN SOUTH ASIA AS AN EXAMPLE -- THAT A FORMAL STATE OF PEACE DOES NOT BY ITSELF ASSURE SECURITY, AND THAT INTERNATIONAL GUARANTEES ARE NO SUBSTITUTE FOR THE PHYSICAL CONDITIONS AND MEANS FOR SECURITY. IN THE ABSENCE OF A SETTLEMENT NEGOTIATED BY THE PARTIES WITHOUT PRE-CONDITIONS, ISRAEL CONTINUES TO HOLD THE TERRITORIES CAPTURED IN THE 1967 WAR.

THE ARABS, ON THE OTHER HAND, WANT ADVANCE ASSURANCE THAT ALL THE CAPTURED TERRITORIES WILL BE RETURNED. THEY ALSO SEEK A JUST SETTLEMENT OF THE GRIEVANCES OF THE PALESTINIANS. SOME ARAB GOVERNMENTS HAVE SAID THAT THEY ARE PREPARED TO ACCEPT ISRAEL AS IT WAS BETWEEN 1949 AND 1967, BUT THAT ANY ENLARGEMENT OF ISRAEL BEYOND THAT IS INTOLERABLE AND IMPLIES ISRAELI EXPANIONIST DESIGNS. THUS THEY RESIST ANY CHANGES IN THE PRE-WAR BORDERS. IN THE MEANTIME, THE ARABS FEEL THEY CANNOT ALLOW THE SITUATION TO BECOME FROZEN; THEY STRESS THEIR DETERMINATION TO STRUGGLE AS LONG AS ISRAEL HOLDS ARAB LANDS.

AND POLICIES OF ARAB GOVERNMENTS, EXACERBATING TENSIONS WITHIN AND AMONG ARAB COUNTRIES AND WITH ISRAEL. STABLE AND MODERATE GOVERNMENTS ARE THREATENED BY SUBVERSIVE MOVEMENTS, SOME AIDED AND SUPPORTED FROM OUTSIDE.

THE COMPETITIVE INTERESTS OF THE GREAT POWERS ARE A FURTHER SOURCE OF TENSION, ADDING TO LOCAL INSTABILITIES AND POSING THE RISK OF WIDER AND MORE DANGEROUS CONFLICT. AS I WROTE IN FEBRUARY 1970: "ONE OF THE LESSONS OF 1967 WAS THAT LOCAL EVENTS AND FORCES HAVE A MOMENTUM OF THEIR OWN, AND THAT CONSCIOUS AND SERIOUS EFFORT IS REQUIRED FOR THE MAJOR POWERS TO RESIST BEING CAUGHT UP IN THEM." THERE MUST BE UNDERSTANDINGS ON THE PART OF THE GREAT POWERS, TACIT OR EXPLICIT, ON THE LIMITS OF ACCEPTABLE BEHAVIOR.

IN THE MIDDLE EAST, NEW RELATIONSHIPS WITH THE WORLD OUTSIDE ARE DEVELOPING. THERE ARE TEMPTATIONS FOR SOME GREAT POWERS TO EXPLOIT THESE RELATIONSHIPS, TO INCREASE THEIR MILITARY INVOLVEMENT OR TO OBSTRUCT PEACEMAKING EFFORTS IN THE QUEST FOR UNILATERAL POLITICAL ADVANTAGE IN THE REGION. THIS ONLY FUELS LOCAL TENSIONS WITH CONSEQUENCES TRANSCENDING THE ISSUES IN THE LOCAL DISPUTE. BUT THERE ARE ALSO OPPORTUNITIES FOR THE GREAT POWERS TO CONTRIBUTE COOPERATIVELY TO THE SEARCH FOR MIDDLE EAST PEACE, AND THEREBY TO FURTHER THE CONSTRUCTIVE TRENDS IN THEIR OWN GLOBAL RELATIONS.

A SECURE PEACE IN THE MIDDLE EAST REQUIRES STABLE RELATIONS ON BOTH LEVELS -- ACCOMMODATION WITHIN THE REGION AND A BALANCE AMONG THE POWERS OUTSIDE.

ARAB-ISRAELI SETTLEMENT

THE GREATEST THREAT TO PEACE AND STABILITY IN THE MIDDLE EAST REMAINS THE ARAB-ISRAELI CONFLICT. LAST YEAR SAW A NEW APPROACH TO BEGINNING NEGOTIATIONS. THIS NEGOTIATING PROCESS HAS NOT YET PRODUCED RESULTS. BUT THE UNITED STATES UNDERTOOK ITS MAJOR DIPLOMATIC EFFORT OF THE PAST THREE YEARS WITH NO ILLUSIONS ABOUT THE OBSTACLES IN THE WAY OF A SETTLEMENT.

IT HAS NOW LASTED 18 MONTHS. IT WAS IN THE INTEREST OF EACH SIDE TO MAINTAIN IT, AND TO MAKE IT POSSIBLE FOR THE OTHER SIDE TO DO SO.

--EFFORTS TO ACHIEVE AN OVERALL ARAB-ISRAELI SETTLEMENT LOST MOMENTUM. EGYPT AND ISRAEL, WITH OUR HELP, THEN EXPLORED THE POSSIBILITY OF AN INTERIM AGREEMENT -- A SET OF CONCRETE STEPS TOWARD PEACE WHICH DID NOT REQUIRE ADDRESSING ALL THE ISSUES OF A COMPREHENSIVE SETTLEMENT AT THE OUTSET.

-- DESPITE OUR RESTRAINT IN OUR MILITARY SUPPLY POLICY, SUBSTANTIAL NEW SOVIET PLEDGES AND SHIPMENTS OF ARMS TO EGYPT CONTINUED THE ARMS RACE. AT THE END OF THE YEAR ~~WE OBLIGED 92 TO 59~~ REITERATE THAT THE UNITED STATES WOULD NOT ALLOW THE MILITARY BALANCE TO BE UPSET.

-- THE USSR CONTINUED TO BUILD UP ITS OWN MILITARY FACILITIES IN EGYPT AND TO STATION INCREASINGLY SOPHISTICATED WEAPONRY THERE.

IN THE MIDDLE EASTN AS ELSEWHERE IN ASIA AND AFRICA, THE ESSENTIAL PROBLEM OF PEACE IN THE 20TH CENTURY HAS BEEN TO SHAPE NEW PATTERNS OF ORDER. THE POSTWAR PERIOD -- THE FIRST GENERATION OF INDEPENDENCE IN MOST OF THE MIDDLE EAST -- HAS SEEN CONTINUAL TURMOIL. IF THIS IS TO GIVE WAY TO A NEW ERA OF STABILITY, NEW RELATIONSHIPS MUST BE SHAPED -- ACCOMMODATING NATIONAL ASPIRATIONS, FULFILLING HOPES FOR SOCIAL PROGRESS AND PROVIDING A STRUCTURE OF SECURITY.

THE OBSTACLES TODAY ARE MANY.

LOCAL TENSIONS IN THE MIDDLE EAST PERIODICALLY THREATEN TO BREAK INTO OPEN CONFLICT. THE ARAB-ISRAELI CONFLICT IS FOREMOST AMONG THESE. BUT THERE ARE OTHERS. IN THE PERSIAN GULF, THE SPECIAL TREATY RELATIONSHIPS BETWEEN BRITAIN AND SOME OF THE SHEIKHDOMS ENDED IN 1971; THE STABILITY OF NEW POLITICAL ENTITIES AND STRUCTURES REMAINS TO BE CONSOLIDATED. ON CYPRUS, THE GREEK AND TURKISH CYPRIOT COMMUNITIES HAVE STILL NOT FOUND A DURABLE FORMULA OF RECONCILIATION. RIVALRIES -- PERSONAL, RELIGIOUS, ETHNIC, ECONOMIC, IDEOLOGICAL, AND OTHERWISE -- DIVIDE THE ISLAMIC WORLD. THE PALESTINIAN PEOPLE, DISPERSED THROUGHOUT THE ARAB WORLD, CONTINUE TO PRESS THEIR STRUGGLE FOR A HOMELAND ON THE CONSCIENCES

TEXT: SECTION ON MIDDLE EAST IN NIXON'S FOREIGN POLICY REPORT (3,000)

WASHINGTON, FEB. 9--FOLLOWING IS THE TEXT OF THE SECTION ON THE MIDDLE EAST IN PRESIDENT NIXON'S FOREIGN POLICY REPORT SENT TO CONGRESS FEBRUARY 9:

(BEGIN TEXT)

"WHAT I AM SAYING TO YOU TODAY IS NOT THAT I PREDICT A MIDEASTERN SETTLEMENT. I DO SAY THAT IT IS IN THE INTERESTS OF BOTH MAJOR POWERS, THE SOVIET UNION AND THE UNITED STATES, NOT TO ALLOW THAT VERY EXPLOSIVE PART OF THE WORLD TO DRIVE THEM INTO A CONFRONTATION THAT NEITHER OF THEM WANTS, ALTHOUGH OUR INTERESTS ARE VERY DIAMETRICALLY OPPOSED IN THAT PART OF THE WORLD -- EXCEPT OUR COMMON INTEREST IN NOT BECOMING INVOLVED IN A WAR." MEDIA BRIEFING

ROCHESTER, NEW YORK

JUNE 18, 1971

SOON AFTER TAKING OFFICE, I PLEDGED THAT WE WOULD "PURSUE EVERY POSSIBLE AVENUE TO PEACE IN THE MIDEAST THAT WE CAN."

AN END TO THE PERPETUAL STATE OF CRISIS IN THE MIDDLE EAST WOULD BE A MAJOR CONTRIBUTION TO THE STABILITY OF GLOBAL PEACE. IT WOULD FREE ENERGIES AND RESOURCES FOR THE BUILDING OF A BETTER LIFE FOR THE PEOPLE OF THE AREA. IT WOULD REDUCE THE DANGER OF A NEW CLASH AND SPREADING WAR. IT WOULD REMOVE A MAJOR OBSTACLE TO THE FULLER DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE TIES BETWEEN THE COUNTRIES OF THE REGION AND THE OUTSIDE WORLD.

I ALSO PLEDGED THAT THE UNITED STATES WOULD NOW ASSUME THE INITIATIVE. INACTION WAS UNLIKELY TO PROMOTE PEACE; IT WAS MORE LIKELY TO ALLOW THE SITUATION TO DETERIORATE ONCE AGAIN INTO WAR AS IT DID IN 1967. IT WAS OUR RESPONSIBILITY TO ENGAGE ACTIVELY IN THE SEARCH FOR A SETTLEMENT, IN FULL AWARENESS OF THE DIFFICULTIES WE WOULD FACE.

IN 1971, THE DANGER OF WAR WAS CONTAINED, ALTHOUGH THE RISK REMAINED HIGH. NEW APPROACHES TO A SETTLEMENT WERE EXPLORED, ALTHOUGH UP TO NOW WITHOUT RESULT.

--THE CEASEFIRE BETWEEN ISRAEL AND ITS NEIGHBORS, BROUGHT ABOUT BY OUR INITIATIVE THE PREVIOUS YEAR, ENDURED THROUGH 1971.

XVI LOOKS TO US FOR HELP IN THIS AREA, AND IT IS RIGHT THAT WE SHOULD RESPOND. I AM PREPARED TO WORK WITH THE CONGRESS TO THAT END.

-- WE NEED TO FINISH THE CONSTRUCTION WITH OUR PARTNERS OF A REFORMED TRADE AND MONETARY SYSTEM WHICH SUSTAINS OUR UNITY BY ENCOURAGING THE ECONOMIC WELL-BEING OF ALL.

-- WE NEED TO CONTINUE, WITH BOTH OUR FRIENDS AND OUR ADVERSARIES, TO BUILD AN INTERNATIONAL SYSTEM WHICH ALL WILL WORK TO PRESERVE BECAUSE ALL RECOGNIZE THEIR STAKE IN ITS PRESERVATION.

-- WE NEED TO DEAL REALISTICALLY WITH THE FACT THAT THE UNITED NATIONS IS FACING WHAT I CAN ONLY CALL A CRISIS OF CONFIDENCE. WHATEVER ITS CURRENT WEAKNESSES, THE UN MAKES AN ESSENTIAL CONTRIBUTION TO THE STRUCTURE OF WORLD PEACE AND THUS TO MANKIND'S FUTURE.

THIS REPORT IS, THEREFORE, PRESENTED WITH A VERY SOBER AWARENESS OF HOW GREAT A TASK STILL LIES BEFORE THE NATION. WE ARE STILL ENGAGED IN THE ESSENTIAL JOB OF REDEFINING OUR ROLE IN THE WORLD. IT MUST DO JUSTICE TO OUR CAPACITY AND OBLIGATION FOR LEADERSHIP. IT MUST ALSO RECOGNIZE OUR LIMITATIONS. ABOVE ALL, IT MUST BE BASED ON A SOLID CONSENSUS OF AMERICAN PUBLIC UNDERSTANDING AND SUPPORT. IT IS MY HOPE THAT THIS REPORT WILL HELP ENGENDER THAT SUPPORT AMONG THE PEOPLE OF THE NATION AND THE CONGRESS WHICH REPRESENTS THEM.

WE BELIEVE THE DIRECTION WE HAVE ESTABLISHED AND THE ACTIONS WE HAVE TAKEN COMMEND THEMSELVES TO SUCH SUPPORT.

(END TEXT) ITEM

WANT AND NEED.

-- IN THE UNITED NATIONS WE WERE UNABLE TO PRESERVE A PLACE FOR THE REPUBLIC OF CHINA. XV

UNFINISHED BUSINESS

IN 1971, WE PASSED A CRITICAL POINT IN CREATING A NEW WORLD ROLE FOR THE UNITED STATES. BUT WE ARE FAR FROM HAVING COMPLETED THE TASK. IN ALMOST EVERY CASE, A LISTING OF WHAT WE HAVE DONE SERVES AS AN ILLUSTRATION OF HOW FAR WE STILL HAVE TO GO. OUR ACCOMPLISHMENTS AS WELL AS OUR DISAPPOINTMENTS DEFINE THE AGENDA FOR THE FUTURE. IN ALL CANDOR, I MUST SAY THAT THE SALIENT FEATURE OF THE CURRENT STATE OF U.S. FOREIGN POLICY IS THE NEED FOR MORE PROGRESS ON A WHOLE SERIES OF PRESSING PROBLEMS:

-- WE NEED TO PROVE, THROUGH ADDITIONAL CONCRETE ACCOMPLISHMENTS, THE BENEFIT TO BOTH THE SOVIET UNION AND OURSELVES OF MUTUAL SELF-RESTRAINT AND WILLINGNESS TO ACCOMMODATE RATHER THAN MERELY ASSERT OUR RESPECTIVE NATIONAL INTERESTS.

-- WE NEED TO CONTINUE THE HOPEFUL BUT DELICATE PROCESS OF CREATING A BETTER RELATIONSHIP BETWEEN OURSELVES AND THE PEOPLES REPUBLIC OF CHINA.

-- WE NEED TO BRING THE ARMS RACE UNDER CONTROL. NOTHING WOULD DO MORE FOR OUR MATERIAL AND PSYCHOLOGICAL WELL-BEING THAN TO LIGHTEN THIS BURDEN. IT IS AXIOMATIC THAT IT CANNOT BE DONE AT THE SACRIFICE OF OUR NATIONAL SECURITY; BUT IF IT CAN BE DONE WITHOUT SUCH A SACRIFICE, NOTHING WOULD CONTRIBUTE MORE TO OUR NATIONAL SECURITY.

-- WE NEED TO FIND THE MOST EFFECTIVE WAY TO HELP THE POORER NATIONS. YET WE NOW FIND OURSELVES IN NATIONAL DISARRAY REGARDING OUR APPROACH TO ECONOMIC ASSISTANCE. OUR WEALTH, OUR HUMANITARIAN TRADITIONS, AND OUR INTERESTS DICTATE THAT WE HAVE AN ACTIVE FOREIGN ASSISTANCE PROGRAM. THE WORLD

XIV MODERATE THE CRISIS WITH A MASSIVE RELIEF EFFORT AND WITH AN INTENSE DIPLOMATIC CAMPAIGN TO PROMOTE A POLITICAL SOLUTION. BUT WAR HAD ITS OWN MOMENTUM. THE VIOLATION OF PEACE IN SOUTH ASIA HAD OMINOUS IMPLICATIONS FOR THE STABILITY OF OTHER AREAS OF TENSION IN THE WORLD AND FOR OUR EFFORTS TO ESTABLISH A MORE HOPEFUL RELATIONSHIP WITH OUR ADVERSARIES.

-- IN THE MIDDLE EAST, WE WERE UNABLE TO MAKE A BREAK-THROUGH TOWARD PEACE. ALTHOUGH THE CEASEFIRE RESULTING FROM OUR INITIATIVE IN 1970 WAS MAINTAINED, IT DID NOT PROVE POSSIBLE TO ENGAGE THE PARTIES IN NEGOTIATIONS, AND CONSEQUENTLY NO PROGRESS WAS MADE TOWARD THE ESSENTIAL REQUIREMENT OF MIDDLE-EASTERN PEACE: AN ARRANGEMENT WHICH RESTS THE SECURITY OF ALL ON SOMETHING MORE RELIABLE THAN THE GOOD WILL OF A NATION'S AVERSARIES.

-- IN LATIN AMERICA, WE HAVE YET TO WORK OUT WITH OUR FRIENDS A SOLUTION OF THE CONFLICT BETWEEN THEIR DESIRE FOR OUR HELP AND THEIR DETERMINATION TO BE FREE OF DEPENDENCE UPON US. THE THRUST FOR CHANGE IN LATIN AMERICA, AND OUR RESPONSE TO IT, HAVE YET TO SHAPE THEMSELVES INTO A PATTERN PERMITTING US TO MAKE AS FULL A CONTRIBUTION AS WE WISH AND OUR HEMISPHERE FRIENDS EXPECT.

-- IN AFRICA, WE HAVE WITNESSED THE GROWING MATURITY OF THE NEWLY INDEPENDENT STATES, AND THE INCREASING CONCENTRATION OF THEIR GOVERNMENTS ON THE HARD TASKS OF INTERNAL DEVELOPMENT. THIS IS A HEARTENING PROCESS, AND IT IS ONE WHICH DESERVES OUR ENCOURAGEMENT. IT IS, THEREFORE, A SHARP DISAPPOINTMENT, BOTH TO US AND TO OUR AFRICAN FRIENDS, THAT OUR SHRINKING AID APPROPRIATIONS MAY PREVENT US FROM MATCHING OUR EXPRESSIONS OF GOOD WILL WITH THE MATERIAL ASSISTANCE WHICH AFRICAN COUNTRIES

AMERICAN TROOP CEILING IN VIETNAM WAS 549,500, AND WE WERE SUFFERING AN AVERAGE OF MORE THAN 1,000 CASUALTIES A MONTH. AS I WRITE THIS REPORT, OUR TROOP LEVEL HAS DROPPED BELOW 139,000 -- AND WILL BE NO HIGHER THAN 69,000 BY THE FIRST DAY OF MAY. IN DECEMBER 1971 OUR COMBAT DEATHS WERE DOWN TO 17. AIR SORTIES, BUDGET COSTS, DRAFT CALLS -- ALL HAVE SHARPLY DECLINED.

THOSE FACTS REPRESENT THE TRANSFORMATION OF THE AMERICAN ROLE IN VIETNAM. WE HAVE DONE THIS, AS WE PROMISED TO DO, WITHOUT ABANDONING OUR COMMITMENTS TO OUR ALLIES. AS OUR ROLE HAS DIMINISHED, SOUTH VIETNAM HAS BEEN ABLE INCREASINGLY TO MEET ITS OWN DEFENSE NEEDS AND PROVIDE GROWING SECURITY TO ITS PEOPLE.

PROGRESS WAS TEMPERED BY DISAPPOINTMENTS

DURING THE YEAR THERE WERE SEVERAL SHARP DISAPPOINTMENTS:

-- THE GREATEST WAS THE FAILURE OF OUR INTENSE PUBLIC AND PRIVATE EFFORTS TO END THE VIETNAM WAR THROUGH A NEGOTIATED SETTLEMENT. SUCH A SETTLEMENT CONTINUES TO BE AVAILABLE TO OUR ENEMY WHENEVER HE IS PREPARED TO NEGOTIATE IN EARNEST. THE ONLY SERIOUS BARRIER TO A SETTLEMENT WHICH REMAINS IS THE ENEMY'S INSISTENCE THAT WE COOPERATE WITH HIM TO FORCE ON OUR ALLY AT THE NEGOTIATING TABLE A SOLUTION WHICH THE ENEMY CANNOT FORCE UPON HIM IN THE FIELD, AND IS UNWILLING TO ENTRUST TO A POLITICAL PROCESS. THAT WE ARE NOT WILLING TO DO.

WE ARE READY TO REACH AN AGREEMENT WHICH ALLOWS THE SOUTH VIETNAMESE TO DETERMINE THEIR OWN FUTURE WITHOUT OUTSIDE INTERFERENCE. THIS GOAL CAN BE REACHED WHENEVER HANOI DISTINGUISHES BETWEEN A SETTLEMENT AND A SURRENDER.

-- IN SOUTH ASIA, WE MADE A DETERMINED YEAR-LONG EFFORT TO PREVENT A WAR. WE DID NOT SUCCEED. OUR DEEP INTEREST IN THE WELL-BEING OF BOTH INDIA AND PAKISTAN COMPOUNDED OUR DISAPPOINTMENT. WE ATTEMPTED TO

XII

ON THE THREAT TO THE GLOBAL ENVIRONMENT.

-- WE HAVE CONSISTENTLY ASSERTED AND WORKED TO STIMULATE THE GENERAL WORLD INTEREST IN SPACE EXPLORATION AND GLOBAL COMMUNICATIONS.

-- WE HAVE PROVIDED LEADERSHIP IN THE EFFORTS OF THE WORLD COMMUNITY TO MEET THE CHALLENGE OF AIR PIRACY.

OUR BASIC NATIONAL PURPOSE - AND VIETNAM

EACH OF THE INITIATIVES DESCRIBED IS SIGNIFICANT IN ITSELF. BUT, THEIR TRUE SIGNIFICANCE LIES IN THE FACT THAT THEY ARE ALL PART OF A WHOLE, EACH CONTRIBUTING TO OUR BASIC PURPOSE OF BUILDING A STABLE PEACE.

DURING MUCH OF THE PREVIOUS DECADE, OUR NATIONAL EFFORT TO REACH THAT GOAL HAD BEEN DISRUPTED BY OUR CONCENTRATION ON THE WAR IN SOUTHEAST ASIA. WE THEREFORE FACED THE EXIGENT NEED TO RESHAPE THE AMERICAN ROLE IN VIETNAM SO THAT IT CONTRIBUTED TO, RATHER THAN INHIBITED, PROGRESS TOWARD THE NATIONAL GOAL OF SECURE WORLD PEACE.

WE PROMISED TO END THE CONFLICT, BUT IN A WAY THAT DID NOT MOCK OUR EFFORT TO BRING ABOUT A STABLE PEACE. ON JANUARY 25, 1972 I DESCRIBED OUR THIRTY-MONTH EFFORT TO REACH PEACE THROUGH SECRET NEGOTIATIONS. I ALSO PRESENTED OUR NEW PROPOSALS WHICH CLEARLY MAKE POSSIBLE A PEACEFUL SETTLEMENT WHICH ENTRUSTS THE POLITICAL FUTURE OF SOUTH VIETNAM TO THE SOUTH VIETNAMESE. ALTERNATIVELY, AS WE OFFERED TO DO OVER NINE MONTHS AGO, WE ARE READY TO CONCLUDE A SETTLEMENT OF MILITARY ISSUES ONLY. TO DATE, HOWEVER, OUR EARNEST EFFORTS TO END THE WAR FOR ALL PARTICIPANTS THROUGH NEGOTIATIONS HAVE FOUNDERED ON COMMUNIST OBSTINACY. THAT HAS LEFT US NO CHOICE BUT TO MOVE TOWARD ENDING THE WAR FOR AMERICA THROUGH VIETNAMIZATION OF THE CONFLICT.

WE HAVE COME A LONG WAY. IN VIETNAM, WE HAVE CHANGED THE VERY NATURE OF THE U.S. INVOLVEMENT. OUR GROUND COMBAT ROLE HAS EFFECTIVELY ENDED. WHEN I CAME INTO OFFICE, THE

AS A SUPPLEMENT TO THE APPLICATION OF MAJOR RESOURCES FROM THOSE PRIMARILY AT INTEREST. XL

LATIN AMERICA. WE HAVE LOOKED TO OUR LATIN AMERICAN NEIGHBORS FOR THEIR INITIATIVES AND LEADERSHIP. WE ARE ENCOURAGING THEM TO SHAPE THE POLITICAL AND ECONOMIC FRAMEWORK IN WHICH OUR OWN CONTRIBUTION TO COMMON AIMS CAN BE MOST EFFECTIVE.

ASIA. WE HAVE HELPED OUR ASIAN ALLIES CREATE A GREATER CAPABILITY TO MEET THEIR OWN DEFENSE NEEDS. THIS HAS ENABLED US TO REDUCE SUBSTANTIALLY OUR MILITARY PRESENCE THERE, WITHOUT ABANDONING OUR COMMITMENTS TO THOSE STEADFAST FRIENDS. INDEED, BY ADHERING TO THIS PATTERN OF BUILDING GREATER LOCAL CAPABILITY, WE HAVE IN THREE YEARS REDUCED THE AMERICAN MILITARY PRESENCE IN ASIA FROM ALMOST 800 THOUSAND TO LESS THAN 300 THOUSAND WITHOUT ENDANGERING THE STABILITY OF THE AREA OR ABANDONING OUR COMMITMENTS TO OUR FRIENDS.

AFRICA. WE HAVE FOLLOWED A DELIBERATE POLICY OF RESTRAINT IN INVOLVEMENT IN THE POLITICAL PROBLEMS OF (AFRICA), WHILE INCREASING OUR CONTRIBUTION TO WORTHY AFRICAN-INITIATED DEVELOPMENT ACTIVITIES.

NEW DIMENSION OF DIPLOMACY. WE HAVE TAKEN THE INITIATIVE IN STIMULATING INTERNATIONAL ACTION ON MANY OF THE ISSUES WHICH CONSTITUTE THE NEW DIMENSION OF DIPLOMACY:

-- WE ARE MAKING A MAJOR EFFORT TO REACH WORLD WIDE AGREEMENT IN 1973 ON A NEW LAW OF THE SEA. SUCH AN AGREEMENT IS NEEDED TO ENSURE THAT THE VAST POTENTIAL OF THE OCEAN AND ITS RESOURCES SERVES TO BENEFIT MANKIND RATHER THAN BECOMING A NEW SOURCE OF CONFLICT BETWEEN NATIONS.

-- WE HAVE TAKEN THE LEAD IN ORGANIZING A CONCERTED INTERNATIONAL EFFORT TO CONTROL NARCOTICS.

-- WE HAVE HELPED IN PERSUADING THE WORLD COMMUNITY TO RECOGNIZE THE DANGERS OF, AND TAKE EFFECTIVE MEASURES TO CONTROL, EXCESSIVE POPULATION GROWTH.

-- WE ARE PARTICIPATING IN A MAJOR EFFORT TO FOCUS THE WORLD'S ATTENTION AND RESOURCES CONSTRUCTIVELY

FOR OR INTERFERENCE IN OUR ROLE, BUT AS NATURAL, X
NECESSARY AND PROPER. WE CLARIFIED THE FACT THAT
OUR INITIATIVE TOWARD CHINA IS CONSISTENT WITH THE
CONTINUITY OF THE CLOSE U.S.-JAPANESE RELATIONSHIP.

THE PROBLEM OF TIMING

THESE WERE THE MOST DRAMATIC MANIFESTATIONS OF OUR NEW POLICY TOWARDS BOTH FRIENDS AND ADVERSARIES. IN THE NATURE OF THINGS, PROGRESS IN ALL AREAS COULD NOT BE ACHIEVED SIMULTANEOUSLY -- AND THIS LED FOR A TIME TO UNDERSTANDABLE CONCERN THAT OUR INTERESTS IN SOME AREAS WERE BEING SACRIFICED TO THE NEED FOR PROGRESS IN OTHERS. OUR APPROACH TO CHINA HAD AN IMPACT ON JAPAN, AS DID OUR NEGOTIATIONS WITH THE SOVIET UNION ON OUR FRIENDS IN WESTERN EUROPE. OUR UNILATERAL ECONOMIC MEASURES AFFECTED BOTH. AS A RESULT, OUR RELATIONS WITH OUR ALLIES APPEARED FOR A PERIOD OF SEVERAL MONTHS TO BE SOMEWHAT OUT OF PHASE WITH THE INNOVATIONS TAKEN IN OUR RELATIONS WITH OUR ADVERSARIES.

BY THE END OF THE YEAR, HOWEVER, IT WAS CLEAR THAT OUR INITIATIVES TOWARD BOTH OUR FRIENDS AND OUR ADVERSARIES WERE IN BASIC HARMONY. PROGRESS IN EACH CONTRIBUTED TO PROGRESS IN THE OTHER. IN PHASE, EACH REINFORCED AND GAVE ADDED MOMENTUM TO THE OTHER.

THE TOTAL EFFECT WAS AN INTEGRATED AND CONSISTENT ADJUSTMENT OF U.S. FOREIGN POLICY TO THE REQUIREMENTS OF A CHANGED WORLD.

OTHER AREAS OF PROGRESS

THERE WERE OTHER AREAS IN WHICH IMPORTANT, IF QUIETER, PROGRESS WAS MADE IN 1971 TOWARD SHAPING THE NEW AMERICAN ROLE IN THE WORLD.

IN OUR RELATIONS WITH ALL COUNTRIES WE PROCEEDED TO GIVE EFFECT TO OUR NEW POLICY OF INSISTING THAT THE UNITED STATES HAS NEITHER THE PRESCRIPTIONS NOR THE RESOURCES FOR THE SOLUTION OF PROBLEMS IN WHICH OURS IS NOT THE PRIME NATIONAL INTEREST. IT IS COMING TO BE WIDELY UNDERSTOOD THAT WE ARE IN EARNEST WHEN WE SAY THAT IT IS FOR OTHERS TO FORMULATE SOLUTIONS TO THESE PROBLEMS, AND THAT OUR CONTRIBUTION SHOULD BE VIEWED

-- WE WELCOMED THE BRITISH DECISION TO JOIN THE MOVEMENT OF EUROPEAN INTEGRATION. A STRONGER EUROPE AND MORE DYNAMIC BRITAIN ARE IN THE COMMON INTEREST OF THE WEST. I DISCUSSED WITH PRIME MINISTER HEATH AT BERMUDA THE IMPLICATIONS OF THAT DECISION FOR THE TRADITIONAL SPECIAL U.S.-U.K. RELATIONSHIP, AND WE REACHED AGREEMENT ON HOW TO HARMONIZE OUR CONTINUING FRIENDSHIP WITH BRITAIN'S NEW POLICIES.

-- WE RECOGNIZED FRANCE'S SPECIAL CONCERNS AS TO THE NATURE OF THE EXCHANGE RATE ADJUSTMENT. WE MET WITH PRESIDENT POMPIDOU IN THE AZORES AND AGREED TO A MUTUAL ADJUSTMENT THAT MADE POSSIBLE THE ASSOCIATION OF ALL MAJOR ALLIES IN THE ENSUING SOLUTION.

-- WE REAFFIRMED OUR ACCEPTANCE OF WEST GERMANY'S DESIRE FOR A MORE NORMAL RELATIONSHIP WITH HER EASTERN NEIGHBORS. AT KEY BISCAYNE, WE MET WITH CHANCELLOR BRANDT AND AGREED UPON THE CRUCIAL AND CENTRAL ROLE THAT GERMANY'S PARTICIPATION IN THE ATLANTIC ALLIANCE PLAYS IN GERMANY'S FUTURE, INCLUDING HER FUTURE HOPES FOR FURTHER IMPROVEMENT IN HER RELATIONS WITH EASTERN EUROPE.

-- WITH ALL OUR EUROPEAN ALLIES WE HAVE STRESSED THAT THE JUSTIFICATION FOR THE CONTINUED AMERICAN MILITARY PRESENCE IN EUROPE CAN ONLY COME FROM A CLEAR AND WELL-THOUGHT-OUT COMMON STRATEGY, AND A CONSENSUS ON HOW TO SHARE ITS RESPONSIBILITIES MORE EQUITABLY.

-- WE MET WITH PRIME MINISTER SATO AT SAN CLEMENTE, AND AGREED TO THE EXPEDITED RETURN OF OKINAWA TO JAPAN. THIS REMOVES FROM OUR AGENDA AN ISSUE OF VAST POTENTIAL FOR THE DISRUPTION OF THE U.S.-JAPANESE FRIENDSHIP. WE ALSO INDICATED THAT WE WOULD REGARD A LARGER JAPANESE ROLE IN THE ECONOMIC AND POLITICAL AFFAIRS OF ASIA NOT AS A SUBSTITUTE

CHANGE WAS TREMENDOUS. HARD STEPS WERE NECESSARY TO BRING HOME TO OTHER COUNTRIES THAT WE WERE SERIOUS, AND THAT REFORM OF THE INTERNATIONAL TRADE ENVIRONMENT AND A GENERAL REALIGNMENT OF CURRENCY VALUES COULD NO LONGER BE DELAYED.

WE, THEREFORE, TOOK DRASTIC UNILATERAL MEASURES ON AUGUST 15. PARADOXICALLY, THESE WERE TAKEN IN ORDER TO STIMULATE A MULTILATERAL SETTLEMENT OF THE PROBLEM. WE DID NOT IN THE PERIOD THAT FOLLOWED RESORT TO BILATERAL AGREEMENTS. WE SOUGHT INSTEAD A NEW INTERNATIONAL AGREEMENT WHICH ALL WOULD PARTICIPATE IN CREATING.

IN DECEMBER OF 1971, THE GENERAL REALIGNMENT OF CURRENCIES TOOK PLACE. THAT WAS THE NECESSARY FIRST STEP. WITH OUR PARTNERS WE WILL, OVER THE NEXT YEAR OR TWO, PURSUE A MORE BALANCED MONETARY SYSTEM AND A MORE EQUITABLE TRADING ENVIRONMENT. MOST IMPORTANT OF ALL, WE HAVE ACTED TOGETHER TO MEET OUR ECONOMIC PROBLEMS IN A WAY WHICH STRENGTHENS OUR UNITY AND GUARANTEES OUR CONTINUED COOPERATION. WE HAVE, THEREFORE, PUT BEHIND US THE IMMINENT DANGER THAT CONFLICTING ECONOMIC INTERESTS WOULD LEAD TO THE UNRAVELLING OF FREE WORLD COHESION.

2. THE EVOLUTION OF OUR POLITICAL AND DEFENSE RELATIONSHIPS. OUR PARTNERSHIPS TODAY COMPRISE A VARIED AND DYNAMIC COALITION OF SELF-ASSURED AND INDEPENDENT STATES. IN THIS ADMINISTRATION, THE UNITED STATES HAS SHIFTED FROM THE PREDOMINANT ROLE IT PLAYED IN THE POSTWAR PERIOD TO A NEW ROLE OF ACCEPTING AND ENCOURAGING INITIATIVE AND LEADERSHIP FROM OUR ALLIES. OUR BASIC COMMON INTERESTS ESTABLISH THE REQUIREMENT, AND MATURITY AND STATESMANSHIP FURNISH THE TOOLS FOR THE PRESERVATION OF THE BASIC HARMONY OF OUR POLICIES.

IN CONSONANCE WITH OUR NEW APPROACHES TO CHINA AND THE SOVIET UNION, WE SUPPORTED A SERIES OF MEASURES BY OUR ALLIES LOOKING TOWARD MORE AUTONOMOUS POLICIES. BOTH OUR INITIATIVES AND THEIRS WERE CONFIRMED AND COORDINATED AT THE END OF THE YEAR IN A SERIES OF MEETINGS WITH THE LEADERS OF OUR PRINCIPAL ALLIES.

CONTAINMENT OF THE SOVIET UNION AND CHINA BEHIND AN AMERICAN SHIELD. THEY ARE, INSTEAD, ADDRESSED TO THE CREATION WITH THOSE POWERS OF A STABLE WORLD PEACE. THAT TASK ABSOLUTELY REQUIRES THE MAINTENANCE OF THE ALLIED STRENGTH OF THE NON-COMMUNIST WORLD. VII

WITHIN THAT FRAMEWORK, WE EXPECT AND WELCOME A GREATER DIVERSITY OF POLICY. ALLIANCE DOES NOT REQUIRE THAT THOSE TENDENCIES BE STIFLED, BUT ONLY THAT THEY BE ACCOMMODATED AND COORDINATED WITHIN AN OVERALL FRAMEWORK OF UNITY AND COMMON PURPOSE.

IN 1971, IMPORTANT ACTIONS WERE TAKEN TO PUT THAT THEORY INTO FRUITFUL PRACTICE.

1. THE REMOVAL OF THE ECONOMIC THREAT TO ALLIED UNITY. THE OLD INTERNATIONAL MONETARY AND TRADING SYSTEM HAD BEGUN TO UNDERMINE OUR ALLIANCE SYSTEM. IT HAD BECOME UNFAIR, IN ONE ASPECT OR ANOTHER, BOTH FOR US AND OUR MAJOR TRADING PARTNERS AND ALLIES.

-- IT LED INEVITABLY TO RECURRENT INTERNATIONAL MONETARY CRISES.

-- ITS DEPENDENCE ON THE DOLLAR AS A RESERVE CURRENCY WAS SEEN BY OTHERS AS ENABLING US TO ESCAPE MONETARY AND FISCAL DISCIPLINE IN DOMESTIC POLICY.

-- ITS RIGIDITY LIMITED OUR ABILITY TO REDRESS OUR IMBALANCE OF PAYMENTS WHILE ENABLING OTHERS TO ALTER THEIR CURRENCIES TO IMPROVE THEIR OWN TRADING POSITION.

-- IT CONTRIBUTED TO A CHRONIC U.S. IMBALANCE OF PAYMENTS.

-- IT PLACED SEVERE STRAINS ON OUR POLITICAL RELATIONS WITH SOME OF OUR CLOSEST FRIENDS AND ALLIES.

BOTH POLITICAL AND ECONOMIC COMMON SENSE DICTATED VIGOROUS ACTION -- IN OUR OWN NATIONAL INTEREST, IN THAT OF OUR ALLIES, AND IN OUR SHARED INTEREST IN ALLIED UNITY. WHAT WE NEEDED WAS NOT A PATCH WORK ADJUSTMENT, BUT A MORE FUNDAMENTAL CHANGE IN THE MANNER IN WHICH THE NON-COMMUNIST WORLD'S ECONOMY IS MANAGED.

DESPITE THE GENERAL DISSATISFACTION, THE INERTIA OF THE EXISTING SYSTEM AND THE CONVENTIONAL OPPOSITION TO DRASTIC

VI

THESE STEPS CAN REPRESENT THE START OF A NEW RELAOIONSHIP WITH THE SOVIET UNION. THERE WERE, HOWEVER, OTHER DEVELOPMENTS IN 1971 WHICH MAKE IT UNCLEAR WHETHER WE ARE NOW WITNESSING A PERMANENT CHANGE IN SOVIET POLICY OR ONLY A PASSING PHASE CONCERNED MORE WITH TACTICS THAN WITH A FUNDAMENTAL COMMITMENT TO A STABLE INTERNATIONAL SYSTEM. SOVIET WEAPONS DEVELOPMENT AND DEPLOYMENT ACTIVITY, SOVIET ARMS POLICY IN THE MIDDLE EAST, SOVIET BEHAVIOR DURING THE INDIA-PAKISTAN CRISIS AND THE EXPANIONIST IMPLICATIONS OF SOVIET NAVAL ACTIVITIES, ALL RAISE SERIOUS QUESTIONS.

NONETHELESS, THE NUMBER AND SCOPE OF THE POSITIVE DEVELOPMENTS LED US TO CONCLUDE THAT A MEETING AT THE HIGHEST LEVEL WAS APPROPRIATE AND MIGHT PROVIDE THE STIMULUS FOR ADDITIONAL PROGRESS, PARTICULARLY IN THE FIELDS OF ARMS LIMITATION AND ECONOMIC COOPERATION. THUS, IN MAY, FOR THE FIRST TIME IN OUR HISTORY, THE PRESIDENT OF THE UNITED STATES WILL VISIT MOSCOW. WE GO TO THAT MEETING WITH HOPE AND DETERMINATION TO SUCCEED.

BREAKTHROUGH WITH OUR ALLIES. WITH OUR PRINCIPAL ALLIES IN WESTERN EUROPE AND JAPAN, THE NEED WAS TO SHAPE OUR RELATIONSHIP INTO A MORE MATURE POLITICAL PARTNERSHIP. OUR ALLIANCES MUST NOW BE FLEXIBLE ENOUGH TO PERMIT MEMBERS TO PURSUE AUTONOMOUS POLICIES WITHIN A COMMON FRAMEWORK OF STRATEGIC GOALS. OUR ALLIES ARE NO LONGER WILLING TO HAVE THE ALLIANCE REST ONLY ON AMERICAN PRESCRIPTIONS -- AND WE ARE NO LONGER WILLING TO HAVE OUR ALLIANCES DEPEND FOR THEIR POTENCY AND SUSTENANCE PRIMARILY ON AMERICAN CONTRIBUTIONS.

EUROPEAN UNITY, AND JAPAN'S STATUS AS THE THIRD GREATEST INDUSTRIAL POWER, LEAD INEVITABLY TO ECONOMIC COMPETITION BETWEEN US. WE RECOGNIZE ALSO THE NECESSITY AND RIGHT OF A REINVIGORATED EUROPE AND JAPAN TO PURSUE THEIR OWN POLITICAL INITIATIVES, JUST AS WE WISH TO PURSUE OURS.

OUR ALLIANCES, THEREFORE, CAN NO LONGER DRAW THEIR COHESION ONLY FROM OUR AGREEMENT ON WHAT WE ARE AGAINST. WE NEED INSTEAD A CLEARER FOCUS ON WHAT WE ARE FOR.

OUR ALLIANCES ARE NO LONGER ADDRESSED PRIMARILY TO THE

WAY OF OUR HOPES FOR THE FUTURE.

V

MY VISIT TO PEKING IN FEBRUARY WILL CERTAINLY NOT BRING A QUICK RESOLUTION OF THE DEEP DIFFERENCES WHICH DIVIDE US FROM THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. BUT IT WILL BE A BEGINNING, AND IT WILL SIGNAL THE END OF A STERILE AND BARREN INTERLUDE IN THE RELATIONSHIP BETWEEN TWO GREAT PEOPLES. FINALLY, IT WILL REPRESENT A NECESSARY AND GIANT STEP TOWARD THE CREATION OF A STABLE STRUCTURE OF WORLD PEACE.

2. THE SOVIET UNION. WE HAVE SUCCEEDED IN GIVING A NEW MOMENTUM TO THE PROSPECTS FOR MORE CONSTRUCTIVE RELATIONS THROUGH A SERIES OF CONCRETE AGREEMENTS WHICH GET AT THE CAUSE OF THE TENSION BETWEEN OUR TWO COUNTRIES. THE AGREEMENTS VARY IN IMPORTANCE, BUT TOGETHER PROVIDE SERIOUS GROUNDS FOR BELIEVING THAT A FUNDAMENTAL IMPROVEMENT IN THE U.S.-SOVIET RELATIONSHIP MAY BE POSSIBLE.

-- IN FEBRUARY, WE AGREED ON A TREATY BARRING WEAPONS OF MASS DESTRUCTION FROM THE OCEAN FLOOR.

-- IN MAY, WE BROKE THE DEADLOCK WHICH HAD DEVELOPED IN THE TALKS ON LIMITING STRATEGIC ARMS, AND AGREED ON A FRAMEWORK WHICH MADE IT POSSIBLE TO RESUME PROGRESS.

-- IN SEPTEMBER, WE AGREED ON A DRAFT TREATY PROHIBITING THE PRODUCTION OR POSSESSION OF BIOLOGICAL AND TOXIN WEAPONS.

-- IN SEPTEMBER, WE AND OUR BRITISH AND FRENCH ALLIES REACHED AN AGREEMENT WITH THE SOVIET UNION ON BERLIN TO END THE USE OF THE CITIZENS OF WEST BERLIN AS COLD WAR HOSTAGES, AND TO REDUCE THE DANGER OF BERLIN ONCE ARAIN BECOMING THE FOCUS OF A SHARP AND DANGEROUS INTERNATIONAL CONFRONTATION.

-- IN SEPTEMBER, WE AGREED ON A MORE RELIABLE "HOT LINE" COMMUNICATION BETWEEN WASHINGTON AND MOSCOW, AND ON MEASURES FOR NOTIFICATION AND CONSULTATION DESIGNED TO REDUCE THE RISK OF AN ACCIDENTAL NUCLEAR WAR.

-- IN NOVEMBER, THE VISIT OF THE AMERICAN SECRETARY OF COMMERCE TO MOSCOW AND THE BEGINNING OF CONVERSATIONS LOOKING TOWARD A GENERAL NORMALIZATION OF ECONOMIC RELATIONS.

-- WE MUST, THEREFORE, BE WILLING TO WORK WITH ALL COUNTRIES -- ADVERSARIES AS WELL AS FRIENDS -- TOWARD A STRUCTURE OF PEACE TO WHICH ALL NATIONS CONTRIBUTE AND IN WHICH ALL NATIONS HAVE A STAKE.

IV

THE BREAKTHROUGH -- ACTIONS WE HAVE TAKEN

THIS REPORT IS AN ACCOUNTING OF THE APPLICATION OF THAT PHILOSOPHY TO AMERICAN FOREIGN POLICY. IT IS BEYOND DISPUTE THAT WE HAVE MADE SIGNAL PROGRESS. TAKEN TOGETHER, THE INITIATIVES OF 1971 CONSTITUTE A PROFOUND CHANGE IN AMERICA'S WORLD ROLE.

THE HEART OF OUR NEW CONCEPTION OF THAT ROLE IS A MORE BALANCED ALLIANCE WITH OUR FRIENDS -- AND A MORE CREATIVE CONNECTION WITH OUR ADVERSARIES.

BREAKTHROUGHS WITH OUR ADVERSARIES. TOWARD OUR TWO PRINCIPAL ADVERSARIES, THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA AND THE SOVIET UNION, WE FACED DISSIMILAR PROBLEMS. WITH CHINA, THE TASK WAS TO ESTABLISH A CIVILIZED DISCOURSE ON HOW TO REPLACE ESTRANGEMENT WITH A DIALOGUE SERVING TO BENEFIT BOTH COUNTRIES. WITH THE SOVIET UNION, WE ALREADY HAD THE DISCOURSE. WE HAD EXAMINED AT GREAT LENGTH THE GENERAL PRINCIPLES UPON WHICH THE POLICIES OF BOTH COUNTRIES MUST BE BASED, IF WE WERE TO MOVE FROM THE MERE ASSERTION TO THE HARMONIZATION OF CONFLICTING NATIONAL INTERESTS. THE TASK WAS TO MAKE THIS DISCOURSE FRUITFUL BY MOVING TO THE ACHIEVEMENT OF CONCRETE ARRANGEMENTS OF BENEFIT BOTH TO THE SOVIET UNION AND OURSELVES.

WE HAVE, IN 1971, MADE STRIKING PROGRESS TOWARD BOTH GOALS:

1. THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. WE HAVE ENDED A 25 YEAR PERIOD OF IMPLACABLE HOSTILITY, MUTUALLY EMBRACED AS A CENTRAL FEATURE OF NATIONAL POLICY. FRAGILE AS IT IS, THE RAPPROCHEMENT BETWEEN THE MOST POPULOUS NATION AND THE MOST POWERFUL NATION OF THE WORLD COULD HAVE GREATER SIGNIFICANCE FOR FUTURE GENERATIONS THAN ANY OTHER MEASURE WE HAVE TAKEN THIS YEAR.

THIS INITIATIVE WAS THE FRUIT OF ALMOST THREE YEARS OF THE MOST PAINSTAKING, METICULOUS, AND NECESSARILY DISCREET PREPARATION. IT IS AN ESSENTIAL STEP IN TEMPERING ANIMOSITIES WHICH HAVE THEIR ROOTS IN THE PAST AND WHICH STAND IN THE

RESHAPE AMERICAN POLICIES TO THE REQUIREMENTS OF THE NEW REALITIES. THE CORE PRINCIPLES OF THIS PHILOSOPHY ARE:

-- A LEADING AMERICAN ROLE IN WORLD AFFAIRS CONTINUES TO BE INDISPENSABLE TO THE KIND OF WORLD OUR OWN WELL-BEING REQUIRES.

-- THE END OF THE BIPOLAR POSTWAR WORLD OPENS TO THIS GENERATION A UNIQUE OPPORTUNITY TO CREATE A NEW AND LASTING STRUCTURE OF PEACE.

-- THE END OF BI-POLARITY REQUIRES THAT THE STRUCTURE MUST BE BUILT WITH THE RESOURCES AND CONCEPTS OF MANY NATIONS -- FOR ONLY WHEN NATIONS PARTICIPATE IN CREATING AN INTERNATIONAL SYSTEM DO THEY CONTRIBUTE TO ITS VITALITY AND ACCEPT ITS VALIDITY.

-- OUR FRIENDSHIPS ARE CONSTANT, BUT THE MEANS BY WHICH THEY ARE MUTUALLY EXPRESSED MUST BE ADJUSTED AS WORLD CONDITIONS CHANGE. THE CONTINUITY AND VIGOR OF OUR ALLIANCES REQUIRE THAT OUR FRIENDS ASSUME GREATER RESPONSIBILITIES FOR OUR COMMON ENDEAVORS.

-- OUR ENMITIES ARE NOT IMMUTABLE, AND WE MUST BE PREPARED REALISTICALLY TO RECOGNIZE AND DEAL WITH THEIR CAUSE.

-- THIS REQUIRES MUTUAL SELF-RESTRAINT AND A WILLINGNESS TO ACCOMMODATE CONFLICTING NATIONAL INTERESTS THROUGH NEGOTIATION RATHER THAN CONFRONTATION.

-- AGREEMENTS ARE NOT, HOWEVER, AN END IN THEMSELVES. THEY HAVE PERMANENT SIGNIFICANCE ONLY WHEN THEY CONTRIBUTE TO A STABLE STRUCTURE OF PEACE WHICH ALL COUNTRIES WISH TO PRESERVE BECAUSE ALL COUNTRIES SHARE ITS BENEFITS.

-- THE UNPRECEDENTED ADVANCES IN SCIENCE AND TECHNOLOGY HAVE CREATED A NEW DIMENSION OF INTERNATIONAL LIFE. THE GLOBAL COMMUNITY FACES A SERIES OF URGENT PROBLEMS AND OPPORTUNITIES WHICH TRANSCEND ALL GEOGRAPHIC AND IDEOLOGICAL BORDERS. IT IS THE DISTINGUISHING CHARACTERISTIC OF THESE ISSUES THAT THEIR SOLUTION REQUIRES INTERNATIONAL COOPERATION ON THE BROADEST SCALE.

THOSE ACTIONS REST.

A CHANGED WORLD

II

IN THE FIRST TWO REPORTS, I STRESSED THE FACT THAT THE POSTWAR PERIOD OF INTERNATIONAL RELATIONS HAD ENDED, AND THAT IT WAS THE TASK OF THIS ADMINISTRATION TO SHAPE A NEW FOREIGN POLICY TO MEET THE REQUIREMENTS OF A NEW ERA. I SET FORTH AT SOME LENGTH THE CHANGES IN THE WORLD WHICH MADE A NEW POLICY NOT ONLY DESIRABLE, BUT NECESSARY.

1. THE RECOVERY OF ECONOMIC STRENGTH AND POLITICAL VITALITY BY WESTERN EUROPE AND JAPAN, WITH THE INEXORABLE RESULT THAT BOTH THEIR ROLE AND OURS IN THE WORLD MUST BE ADJUSTED TO REFLECT THEIR REGAINED VIGOR AND SELF-ASSURANCE.

2. THE INCREASING SELF-RELIANCE OF THE STATES CREATED BY THE DISSOLUTION OF THE COLONIAL EMPIRES, AND THE GROWTH OF BOTH THEIR ABILITY AND DETERMINATION TO SEE TO THEIR OWN SECURITY AND WELL-BEING.

3. THE BREAKDOWN IN THE UNITY OF THE COMMUNIST BLOC, WITH ALL THAT IMPLIES FOR THE SHIFT OF ENERGIES AND RESOURCES TO PURPOSES OTHER THAN A SINGLE-MINDED CHALLENGE TO THE UNITED STATES AND ITS FRIENDS, AND FOR A HIGHER PRIORITY IN AT LEAST SOME COMMUNIST COUNTRIES TO THE PURSUIT OF NATIONAL INTERESTS RATHER THAN THEIR SUBORDINATION TO THE REQUIREMENTS OF WORLD REVOLUTION.

4. THE END OF AN INDISPUTABLE U.S. SUPERIORITY IN STRATEGIC STRENGTH, AND ITS REPLACEMENT BY A STRATEGIC BALANCE IN WHICH THE U.S. AND SOVIET NUCLEAR FORCES ARE COMPARABLE.

5. THE GROWTH AMONG THE AMERICAN PEOPLE OF THE CONVICTION THAT THE TIME HAD COME FOR OTHER NATIONS TO SHARE A GREATER PORTION OF THE BURDEN OF WORLD LEADERSHIP; AND ITS COROLLARY THAT THE ASSURED CONTINUITY OF OUR LONGTERM INVOLVEMENT REQUIRED A RESPONSIBLE, BUT MORE RESTRAINED AMERICAN ROLE.

THE PHILOSOPHY OF A NEW AMERICAN FOREIGN POLICY

THE EARLIER REPORTS ALSO SET FORTH THE PHILOSOPHICAL CONVICTIONS UPON WHICH THIS ADMINISTRATION WAS PROCEEDING TO

TEXT, "THE WATERSHED YEAR -- AN OVERVIEW" SECTION, FOREIGN POLICY REPORT (5,000)

I

WASHINGTON, FEB. 9 -- FOLLOWING IS THE FULL TEXT OF "THE WATERSHED YEAR -- AN OVERVIEW" SECTION OF THE PRESIDENT'S FOREIGN POLICY REPORT:

(BEGIN TEXT)

THE WATERSHED YEAR--AN OVERVIEW

THIS IS THE THIRD REPORT OF THIS KIND WHICH I HAVE MADE TO THE CONGRESS. IT COMES AFTER A YEAR OF DRAMATIC DEVELOPMENTS. THE EARLIER REPORTS SET FORTH FULLY THIS ADMINISTRATION'S ANALYSIS OF THE WORLD SITUATION. THEY EXPRESSED THE CONVICTION THAT NEW CONDITIONS REQUIRED FUNDAMENTAL CHANGES IN AMERICA'S WORLD ROLE. THEY EXPOUNDED OUR CONCEPTION OF WHAT THAT ROLE SHOULD BE.

IN SHORT, THEY FORESHADOWED A TRANSFORMATION OF AMERICAN FOREIGN RELATIONS WITH BOTH OUR FRIENDS AND OUR ADVERSARIES.

FOR THREE YEARS, OUR POLICIES HAVE BEEN DESIGNED TO MOVE STEADILY, AND WITH INCREASING MOMENTUM, TOWARD THAT TRANSFORMATION.

1971 WAS THE WATERSHED YEAR. THE FOUNDATION LAID AND THE CUMULATIVE EFFECT OF THE ACTIONS TAKEN EARLIER ENABLED US TO ACHIEVE, DURING THE PAST YEAR, CHANGES IN OUR FOREIGN POLICY OF HISTORIC SCOPE AND SIGNIFICANCE:

-- AN OPENING TO THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA.

-- THE BEGINNING OF A NEW RELATIONSHIP WITH THE SOVIET UNION.

-- THE LAYING OF A FOUNDATION FOR A HEALTHIER AND MORE SUSTAINABLE RELATIONSHIP WITH OUR EUROPEAN ALLIES AND JAPAN.

-- THE CREATION OF A NEW ENVIRONMENT FOR THE WORLD'S MONETARY AND TRADE ACTIVITIES.

THIS REPORT IS ADDRESSED TO THOSE AND OTHER DEVELOPMENTS. IT IS, HOWEVER, A COMPANION PIECE TO THE TWO EARLIER REPORTS, FOR WITHOUT AN UNDERSTANDING OF THE PHILOSOPHICAL CONCEPTION UPON WHICH SPECIFIC ACTIONS WERE BASED, THE ACTIONS THEMSELVES CAN NEITHER BE ADEQUATELY UNDERSTOOD NOR FAIRLY JUDGED. THIS ACCOUNT OF A YEAR OF INTENSE ACTION, THEREFORE, PROPERLY BEGINS WITH A BRIEF REVIEW OF THE INTELLECTUAL FOUNDATION ON WHICH

'Special USIS Transmission'

U. S. INFORMATION SERVICE. AMERICAN EMBASSY

71, Hayarkon St., Tel-Aviv, Tel. 56171 Ext. 209

February 10, 1972

THE FULL TEXT OF A SUMMARY OF PRESIDENT NIXON'S FOREIGN POLICY REPORT OF FEBRUARY 9 AND THE TEXT OF THAT SECTION OF THE REPORT CONCERNING THE MIDDLE EAST.

מזכירות הממשלה

ירושלים, י"ז בשבט תשל"ב
2 בפברואר 1972

(243)

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: תמורות שרים להצעות לסדר היום בכנסת

בחוזרי מס. 171 מיום ח' באב תשל"א (30.7.71), הפניתי את תשומת לבכם לשינויים בתקנון הכנסת כפי שנתקבלו בכנסת ביום ה' באב תשל"א (27.7.71).

נתבקשתי להפנות את תשומת לבכם שוב לשני הסעיפים כדלקמן המתייחסים לתמורות שרים להצעות לסדר היום של חברי הכנסת:

"71 יד(ה) הציע חבר הממשלה שהנושא המוצע יידון בכנסת או יידון בוועדה של הכנסת ינמק הצעתו בשיעור זמן שלא יעלה על 15 דקות."

"71 טז(א) היו מספר הצעות בנושא אחד או הצעות שונות באותו עניין, רשאי חבר הממשלה לדבר במעמד אחד על ההצעות כולן או על חלק מהן, ולא יחול עליו הוראת סעיף 71 יד(ה)."

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

העתק: מר ח. ליאור,
מזכיר הכנסת

מזכירות הממשלה

ירושלים, ט"ז בשבט תשל"ב
1 בפברואר 1972

(241)

אל: חברי הממשלה

... שר האוצר, המסחר והתעשיה ביקשנו להביא לידיעתכם את התכנית המ"ב לקליטת 100 אלף עולים בערי הפיתוח.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

מדינת ישראל

משרד המסחר והתעשיה

התאריך:
יח' בשבת תשל"ב
5 בינואר 1972
המספר:

אל : השר

מאת: ע/השר לענייני אזורי פיתוח

הנדון: <u>תוכנית לקליטת 100 אלף עולים בערי הפיתוח</u>

1. רצ"ב תוכנית לקליטת 100 אלף עולים בערי הפיתוח (1972/3).

2. האומדנים נקבעו תוך כדי תאום עם ראשי ערי הפיתוח (משימת כלכלית וחברתית) וללא התייחסות לבעיות הדיור (משרד השכון). נראה לנו כי לא יהיה מנוס מיצירת פתרונות דיור זמניים בערי הפיתוח.

3. משרד הקליטה אינו מודע, די צורכו, לתמורות הכלכליות החיוביות שחלו בערי הפיתוח בשנות ה70. לפיכך נוסה המשרד ללכת "לפתרונות קלים" ומרכז מרבית מאמצי הקליטה במרכז הארץ.

4. בהתייחסנו לפעילות מרדנו, הרי שכיום חסרים למפעלים בערי הפיתוח כ-5 אלפים מועסקים, תופעה שבודאי תלך ותחמיר במחצית שנת 1972 וזאת לאחר הפעלתם של מספר פרויקטים גדולים במיוחד. בהתחשב בעובדה שכיום מועסקים בערי הפיתוח כ-10 עובדים מהמטחים ניתן לצפות לקליטה מהירה של כ-20-25 אלף מפפחות בתקופה הנדונה (בענפים שונים).

ב ב ר כ ה,

[illegible]
ד' תיכון

הוכנית מאה אלף לקליטת עליה בערי הפיתוח

ינואר 1972

	ה ש ם	סה"כ התושבים	קליטת משפחות עולים
1.	אופקים	10,000	500
2.	אילת	16,000	800
3.	אשקלון	43,000	1,000
4.	אשדוד	42,000	3,000
5.	בית שאן	12,500	300
6.	בית שמש	12,000	700
7.	דימונה	27,000	700
8.	חצור	5,500	300
9.	טבריה	26,000	1,000
10.	יבנה	11,000	1,000
11.	כרמיאל	5,000	1,000
12.	מגדל העמק	10,000	1,000
13.	מעלות	5,000	300
14.	מצפה רמון	1,600	100
15.	נצרת עלית	20,000	1,500
16.	עפולה	20,000	1,000
17.	נהריה	30,000	800
18.	נתיבות	7,000	800
19.	ע כ ו	35,000	800
20.	ע ר ד	7,500	1,000
21.	קריית גת	21,000	1,500
22.	קריית מלאכי	10,000	500
23.	קריית שמונה	18,000	1,000
24.	מנחמיה	800	100
25.	משולת	500	50
26.	שלומי	2,000	100
27.	באר שבע	90,000	2,000
28.	ירוחם	7,200	400
29.	שדרות	19,000	500
30.	יקנעם	4,000	100

מזכירות הממשלה

ירושלים, י"ד בשבט תשל"ב
30 בינואר 1972

(240)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: מינוי חבר לועדה המיוחדת לפי סעיף 29
לחוק נכסי נפקדים, תש"י-1950

לפי סעיף 17 בתקנון לעבודת הממשלה אני מתכבד להביא להחלטתכם הצעה בדבר מינוי חבר לועדה המיוחדת לפי סעיף 29 לחוק נכסי נפקדים, תש"י-1950:

"ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ט י ם , על-פי סעיף 29 לחוק נכסי נפקדים, תש"י-1950, למנות את מר דוד גלס להיות חבר הועדה המיוחדת לצורך הסעיפים 27(ב) ו-28 של החוק האמור, במקום מר סעדיה לופס.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 29 לחוק נכסי נפקדים, תש"י-1950, מסמיך את הממשלה למנות ועדה מיוחדת שתפקידה לייעץ לאפוטרופוס על נכסי נפקדים בהפעלת סמכויותיו לפי סעיף 27(ב) או סעיף 28 לחוק, לפיהם רשאי האפוטרופוס לתת תעודת אישור ללא נפקד או לשחרר נכסים מוקבים.

השינוי המוצע בא להחליף את נציג משרד הדתות בועדה והוא על דעת האפוטרופוס על נכסי נפקדים.

מוגש ע"י שר הדתות"

אם לא נקבל הסתייגות מההצעה הנ"ל תוך שבועיים מהיום, תצורף הצעת החוק לפרוטוקול החלטות הממשלה ותקבל תוקף של החלטת ממשלה.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

מזכירות הממשלה

ירושלים, י' בשבט תשל"ב
26 בינואר 1972

239

אל: חברי הממשלה

הנדון: דבריו של דר' נ. גולדמן בלונדון
על יהודי ברית-המועצות

להלן נוסח מכתב אותו קיבלתי מאת שר החוץ בקשר לנ"ל:

"השגריר קומיי שלח לי את הרישום המהימן של דברי הדר' גולדמן ב-24 בדצמבר על יהודי ברית-המועצות.

כמה חברי ממשלה ביקשו לדעת אם יש לי חומר כזה ואני מציע שהוא יועמד במיק החומר המוגש לידיעתם."

החומר במצא לעיונכם במזכירות הממשלה.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון
מזכיר הממשלה

מזכירות הממשלה

ירושלים, ח' בשבט תשל"ב
24 ביבואר 1972

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר ועדת השרים לענייני כלכלה

הנני מתכבד להביא לתשומת לבכם החלטה מס. כל/55 של ועדת השרים לענייני כלכלה, בישיבתה מיום ז' בשבט תשל"ב (23.1.72):

"כל/55. כיסוי מסים עקיפים החלים על מוסדות, ארגונים ויחידים

מ ח ל י ט י ם: כיסוי מיסים עקיפים החלים על מוסדות, ארגונים ויחידים לגבי טובין או שירותים יעשה באמצעות תקציב אותו משרד ממשלתי שבתחום סמכותו נמצא בדרך כלל הטיפול בגופים אלה. במקרים חריגים, כגון אחריות בינמשרדית לגבי הפונים, תובא הבקשה להירון בפני ועדה בינמשרדית. מר האוצר ימנה ועדה זו.

תוקף ההחלטה הוא מיום י"ז בניסן תשל"ב (1.4.72)."

ב ב ר כ ה

מיכאל בר

העתק: הממונה על התקציבים

מזכירות הממשלה

ירושלים, א' בשבט תשל"ב
17 בינואר 1972

(237)

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנני מתכבד להביא לתשומת לבכם החלטה מס. 261 של הממשלה בישיבתה מיום א' בשבט תשל"ב (17.1.72):

"261. מיפקד האוכלוסין והדיור 1972

מ ח ל י ט י ם לאשר את עריכת מיפקד האוכלוסין והדיור בשנת 1972 בהתאם לתוכניות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ההוצאה המשוערת של 3.5 מיליון ל"י תגוכה מתקציבי המשרדים ביחס מתאים לגובה תקציבם."

ב ב ר כ ה

מיכאל ארגון

העתק: הסמנה על התקציבים
ממלא-מקום הסטטיסטיקן הממשלתי
מר ס. שילה, סגן המנהל הכללי משרד ראש הממשלה

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ט בטבת תשל"ב
16 בינואר 1972

(236)

אל: חברי הממשלה

הנדון: <u>הגברת הפיקוח על החברות הממשלתיות</u>

בהחלטה מס. כל/42 של ועדת השרים לעניני כלכלה מיום י' בטבת תשל"ב (28.12.71), הוטל על שר המשפטים לבסס סופית את הוראות הפיקוח על חברות ממשלתיות אשר עיקריהן אושרו בועדת השרים.

... הריני להעביר לכם, מצורף בזה, את הנוסח של הוראות אלו כפי שאושרו ע"י שר המשפטים.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

העתק: מר י. סלמן, מנהל לשכת החברות הממשלתיות

בהמשך, ובנוסף להחלטות שהתקבלו ע"י הממשלה בנושא חברות ממשלתיות, מחליטים כדלקמן -

א. דירקטורים בחברות ממשלתיות

האחריות למינוי דירקטורים

1. השר הממונה על חברה ממשלתית אחראי למינוי הדירקטורים שלה, והוא ימנה אותם לאחר התייעצות בועדה שהוקמה לפי סעיף 3.

כשירות למינוי כדירקטור

2. דירקטור שימונה יהיה בעל כושר אישי, ידע ונסיון, כנדרש מדירקטור בחברה אליה עומדים למנותו, ובעל יכולת להקדיש הזמן הדרוש למילוי תפקידו, והודיע לשר כי אכן יקדיש את הזמן הדרוש למילוי תפקיד כחבר דירקטוריון.

ועדה מייעצת למינוי דירקטורים

3. ליד רשות החברות חוקם ועדה מייעצת לענין מינוי חברי דירקטוריון בחברות ממשלתיות.
הועדה תהיה בת 6 חברים ויהיו בה חברים 3 עובדי מדינה ו-3 אנשי ציבור. אחד מבין עובדי המדינה יכהן כיו"ר הועדה.

קבוצת קריטריונים לענין מינוי דירקטורים

4. הועדה תקבע קריטריונים לענין מינוי דירקטורים, בין קריטריונים אלה יהיו, בין היתר, מספר הדירקטוריונים שדירקטור רשאי להיות חבר בהם, מידת השתתפותו של מועמד לכהונת דירקטור בישיבות דירקטוריונים שהוא חבר בהם, תפקידו של המועמד לדירקטור כעובד המדינה, או באם אינו עובד מדינה - תחום עיסוקיו, וכן ענינים העשויים לגרום לניגוד אינטרסים בין המועמד ומילוי תפקידו כדירקטור.

פניה לועדה

5. כל שר המבקש למנות חברים לדירקטוריון של חברה שהוא הממונה עליה ושלדעתו הם בעלי הכשירויות שנמנו לעיל בפסקא 1 והעונים, לדעתו, על הקריטריונים שקבעה הועדה יביא את הצעתו לעיון הועדה. תפקיד הועדה יהיה לברוק אם אין המינוי עומד בסתירה לקריטריונים שנקבעו. הועדה תביא מסקנות הבדיקה בפני השר הממונה.

עיון מחדש במינוי הדירקטורים

6. על הועדה לבחון, תוך שנה מיום הקמתה, באיזו מידה חברי הדירקטוריונים בחברות הממשלתיות שהתמנו ממעם המדינה ממלאים אחר הקריטריונים שנקבעו, והיא תודיע על מסקנות הבחינה לשרים הנוגעים בדבר.

תקופת כהונה כדירקטור

7. כל חבר דירקטוריון לא ימונה במינוי אחר לתקופת כהונה העולה על שלוש שנים. דין הארכת מינוי כדין מינוי חדש.

נגוד אינטרסים

8. כל אדם המכהן בתפקיד או הנושא כהונה שאגב מילוים עשוי להווצר ניגוד אינטרסים על מילוי תפקיד דירקטור בחברה מסויימת, לא ימונה לכהונת דירקטור באותה חברה. מונה דירקטור לתפקיד או נבחר לכהונה שאגב מילויים נוצר או עשוי להווצר ניגוד אינטרסים למילוי התפקיד/כדירקטור יודיע על כך מיד לשר הממונה ולרשות החברות, ויציע למנות דירקטור אחר תחתיו, אם יש מקום לעשות כן השר רשאי להביא את ההודעה לדיון בועדה שמונתה לפי סעיף 3.

ב. טובות הנאה לדירקטור

טובת הנאה

9. (א) דירקטור אינו רשאי לקבל כל טובת הנאה מהחברה בשל תפקידו כדירקטור או בקשר לכך פרט לתגמול כספי, בהתאם לקריטריונים שתקבע הממשלה, על התחתפותו בפעולות הדירקטוריון.

(ב) אסור לכל דירקטור מטעם המדינה לקבל מאדם אחר כל טובת הנאה בקשר או כתוצאה מתפקידו בחברה.

(ג) דירקטור שעבר על הוראה זו יהא פסול מלכהן כדירקטור בחברה ממשלתית כלשהי.

איסור חוזים שיש לדירקטור ענין בהם

10. כל עסקה שלפי פקודת החברות (סעיף 75), חייב דירקטור, לדווח עליה למועצת המנהלים, לא תאושר ע"י דירקטוריון החברה אלא לאחר שיתקבל איסור על כך מאת השר הממונה ורשות החברות.

ג. פעולות הדירקטוריון

כינוס הדירקטוריון

11. הדירקטוריון יתכנס לעיתים מזומנות כנדרש לפי עסקי החברה ולפחות אחת לחדשיים, אלא אם רשות החברות התירה מועדים אחרים בהתחשב בעסקי החברה.

ענינים שהדירקטוריון חייב לדון בהם

12. הדירקטוריון ידון לפחות פעם בשנה בתכנית לטווח ארוך של החברה, במאזן, בחקציב החברה ובביצועו, במקורות ושימושם, בתוכנית עבודה ובכל נושא רלבנטי הנוגע לעסקי החברה. רשות החברות תקבע את המתכונת לדרך עבודת וסדרי הדיון של הדירקטוריון.

דיון בפגיעות בחוק או בליקויים חמורים

13. אין דירקטוריון של חברה או כל ועדה שלו, או המנהל הכללי רשאים לסכם דיון במקרה שבו נתגלו בחברה פגיעות בחוק או בטוהר המידות או ליקויים חמורים אחרים, אלא חייבת היא להעביר את הענין, מיד לאחר שנודע להם עליו, לרשויות המוסמכות, וכאשר מעורב בענין דירקטור, מנהל כללי, או עובד בתפקיד ניהול או בעמדה בכירה - אף לשר הממונה וליועץ המשפטי למשלה, ולהחליט בענין רק לאחר קבלת תגובות אלה שנמסרה להם ההודעה.

ה. מבקר פנימי

מינוי מבקר פנימי

14. בכל חברה ימונה מבקר פנימי שיהיה אחראי לפני יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל על גילוי ליקויים, דווח עליהם ומעקב אחרי תיקונם.

הפעלת מבקר

15. רשות החברות **רשאית** לפנות לדירקטוריון ולבקשו להפעיל את המבקר הפנימי בכל נושא שייראה לה.

ו. דיווח

דיווח לשר הממונה ולרשות החברות

16. כל חברה תעביר לשר הממונה ולרשות החברות, במועדים שייקבעו ע"י הרשות, דינים וחשבונות כספיים, ערוכים לפי כללי הדיווח שאושרו ע"י הממשלה, וכן תעביר את תקציבה ודו"חות בדבר ביצוע התקציב, ערוכים לפי כללים שיאושרו ע"י הממשלה ופרוטוקולים הכתובים בפרוט בדרך שתורה רשות החברות. לא יאוחר מחודש לאחר תום שנת הכספים של חברה תעביר החברה לשר הממונה ולרשות החברות סקירה עסקית עקיפה על התפתחות עסקי החברה, שתערך במתכונת אותה תקבע

4/.

רשות החברות.

דיווח ע"י יו"ר הדירקטוריון

17. יו"ר הדירקטוריון ידווח לשר הממונה ולרשות החברות אחת לשנה חדשים, או לעיתים תכופות יותר, אם הורה כך השר הממונה, על מסגרת פעולותיה של החברה, בהתחשב בהפקידים וביעדים שקבעה הממשלה לחברה, ועל חריגות מהפקידים ויעדים אלה וכן על עבודת הדירקטוריון.

ו. רשות החברות

מעקב ע"י רשות החברות

18. רשות החברות תעקוב באופן שוטף אחר הפעילות המהלך העסקי, המצב הפיננסי וביצוע המטרות של החברות הממשלתיות.

דיווח ע"י מנהל הרשות

19. בהגיע מנהל רשות החברות למסקנה, בהתאם למידע שבידו, כי ניהול החברה הינו לקוי או כי חרגה במסגרת פעילותה מהמטרות שהוצבו לה, ידווח על כך לשר האוצר ולשר הממונה, וימליץ על צעדים, כולל שינויים אישיים, שיש בהם צורך לאור המידע האמור.

מזוג וחסול חברות

20. (א) רשות החברות תבחן חברות הפעולות באותו ענף ותציע לשרים הממונים דרכים לרציונליות בחלוקת העבודה, הגברת שיתוף פעולה ואף מיזוג ביניהן. כמו-כן תבחן הרשות, מפעם לפעם, לגבי חברות בודדות, באם יש צורך והצדקה בהמשך הבעלות הממשלתית על חברות אלו.

(ב) הרשות תודיע בהקדם על מסקנות בחינותיה כאמור לעיל לשר האוצר ולשר הממונה והיא תהיה מוסמכת, לאחר איזור ועדת השרים לענייני כלכלה ובכפוף להחלטתה והוראות שר האוצר, לטפל בהגשמת פרוק, מזוג, עשרה, סדור וארגון מחדש ומכירת מניות בחברות הממשלתיות.

(ג) כל חוזים בענין זה יובאו לעיון היועץ המשפטי לממשלה לפני חתימתם, למתן חוות דעת משפטית בענין.

5/.

החלטות הממשלה בענין חברות ממשלתיות

21. (א) את כל החלטות הממשלה בעניינים הנוגעים לדרך פעולת החברות הממשלתיות ויש בהן ענין לכלל החברות הממשלתיות, או למרביתן, כגון שכר, תנאי עבודה, רכישת טובין ושירותים, וכיו"ב, תובאה על ידי רשות החברות הממשלתיות לידיעת החברות הממשלתיות והדירקטורים המכהנים בהם מטעם הממשלה, מיד לאחר קבלת ההחלטה ע"י הממשלה.

(ב) נציגי הממשלה בדירקטוריונים חייבים לגרום כי החברות בהם הם מכהנים יקבלו בהקדם האפשרי החלטות בהתאם לאמור ויו"ר הדירקטוריון ידווח לשר הממונה על הפעולות שנקטה החברה בעקבות ההחלטה לא יאוחר משבוע לאחר ישיבת הדירקטוריון הראשונה שנערכה לאחר קבלת הודעת הרשות. לא היה יו"ר הדירקטוריון דירקטור מטעם המדינה, יהיה חייב בדיווח דירקטור מטעם המדינה שנקבע לכך ע"י השר הממונה.

(ג) רשות החברות תדווח לשר הממונה ולשר האוצר ללא דיחוי על כל חריגה מהחלטות הממשלה ומהאמור לעיל.

דיווח על פגיעות בהוראות הדיווח

22. הרשות החברות תדווח לשר הממונה ולשר האוצר ללא דיחוי לשר הממונה ולשר האוצר בכל מקרה שחברה איננה מדווחת כנדרש ממנה או שהדו"חות שהיא מגישה אינם שלמים.

סמכות הרשות לדרוש ידיעות מרואי חשבון של חברות ממשלתיות

23. מנהל רשות החברות רשאי לפנות במישרין לרואי החשבון של החברות הממשלתיות ולקבל מהם כל הסבר בקשר לפעולותיהם בחברה וממצאיהם ובין היתר, העתקי התכתבות בינם לבין החברה, פרטים על מהלך הבקורת ותאריכי עשייתה ופרטים נוספים הכל כפי שימצא לדרוש.

דיווח על פעולות הרשות

24. מנהל רשות החברות ימסור מדי שנה, דו"ח בכתב /ולא פחות מאחת לששה חודשים. על עבודות הרשות ועל פעולות החברות הממשלתיות, לרבות תמצית הדינים וחשבונות שהוגשו לו לפי סעיף 10, לשר האוצר, אשר יעביר את העתק הדו"ח לועדת השרים לעניני כלכלה וועדת הכספים של הכנסת.

ז. תיקון תקנות החברות

תיקון תקנות החברות לביצוע החלטות ועדת השרים

25. (א) לביצוע החלטה ידרוש כל שר הממונה מהחברות הממשלתיות שהוא ממונה עליהם להציע לבעלי מניותיהן לתקן את תקנותיהן ע"י הוספת סעיפים מתאימים לביצוע החלטות דלעיל, ומי שמפעיל את זכות ההצבעה בכל חברה ממשלתית בגין מניות הממשלה יצביע בעד קבלת התיקון האמור.

(ב) השר הממונה יבקש מנציגיו בדירקטוריונים לדווח לו ולרשות החברות הממשלתיות על הדיון וההחלטה בענין ע"י החברות הזכות.

(ג) מנהל רשות החברות הממשלתיות יודיע לועדת השרים לענייני כלכלה על כל חברה אשר לא תקנה את התקנותיה בהתאם עד 15 במאי, או אשר לא הודיעה על הפעולה שנקטה.

(ד) משרד האוצר ומשרד המשפטים ינסחו דוגמא לתקנות מומלצות, וימציאו אותה באמצעות מנהל רשות החברות הממשלתיות לחברות הנוגעות בדבר.

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ה בטבת תשל"ב
12 בינואר 1972

ש מ ו ר

(235)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם החלטה מס. 242 של הממשלה, ביישיבתה מיום כ"ב בטבת תשל"ב (9.1.72):

"242. <u>הגברת הפיקוח על החברות הממשלתיות</u>

מ ח ל י ט י ם , בהמשך להחלטת ועדת השרים לעניני כלכלה מס. כל/42 מיום י' בטבת תשל"ב (28.12.71):

השרים אשר באחריות משרדיהם פועלות חברות ממשלתיות יקפידו על פיקוח שיטתי ויעיל על חברות אלה - בנוסף על הפיקוח מטעם לשכת החברות הממשלתיות."

נ ב ד כ ה

מיכאל ארנון

העתק: מנהל לשכת החברות הממשלתיות

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ה בשבט תשל"ב
12 בינואר 1972

(234)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: הצעת חוק הספנות (ימאים), תשל"א-1971

... מצורפת בזה הצעת חוק הספנות (ימאים), תשל"א-1971, אשר נוסחה על-פי תזכיר בטם זה שאושר על-ידי ועדת השרים לעניני חקיקה בישיבתה מיום כ"ח בסיון תשל"א (21.6.71) (החלטה מס. חק/59) וצורף לפרוטוקול החלטות הממשלה מיום י"א בתמוז תשל"א (4.7.71) (החלטה מס. 664).

אם לא יוגש ערר תוך שבועיים מהיום, תצורף הצעת החוק לפרוטוקול החלטות הממשלה, יראוה כמאושרת על-ידי הממשלה והיא תוגש לכנסת על-פי סעיף 33 בתקנון לעבודת הממשלה.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

העתק: היועץ המשפטי לממשלה
המסובה על החקיקה

הצעת החוק עמוד שמורה

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ה בטבת תשל"ב
12 בינואר 1972

(233)

אל : חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: תיאום פעולות תכנון וביצוע ההתיישבות
ברמת-הגולן

ראש הממשלה מיבתה את מר יעקב ארד מן המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית לתאם את פעולות תכנון וביצוע ההתיישבות ברמת-הגולן.

על דעת ראש הממשלה מתבקשים כל משרדי הממשלה השותפים לפעולות הפיתוח של רמת-הגולן, לקבוע בציג מיוחד שתפקידו יהיה לפעול ברמת-הגולן בשטחים המופקדים בידי משרדו, בתיאום עם מר ארד.

הפעולות תיעשינה כמובן בתיאום מלא עם מפקדת פיקוד צפון.

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון

העתק: תא"ל ש. גזית, מתאם הפעולה בשטחים

מזכירות הממשלה

ירושלים, י"ז בטבת תשל"ב
4 בינואר 1972

ש מ ו ר
(227)

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

בישיבת הממשלה ביום א' בטבת תשל"ב (19.12.71), שאל השר מ. חזני מה מספר החוזרים בעקבות החלטת הממשלה בדבר קריטריונים לאיחוד משפחות מיום ז' בתשרי תשל"ב (26.9.71).

לבקשת שר הבטחון הריני מעביר לכם את הפרטים הבאים בתשובה לשאלה זו:

"לאחר החלטת הממשלה אושרו במשך 3 חדשים (אוקטובר-דצמבר ת.ז.) 2579 בקשות לכניסה במסגרת איחוד משפחות, וזאת לעומת 1313 ב-3 החדשים שקדמו להחלטה.

צפוי כי ב-3 החדשים הבאים יהיה מספר האישורים קטן יחסית, כיון שבשלב ראשון בעשה מצוי מיידי של קריטריונים חדשים שלא נוצלו בעבר. מכל מקום הנחת העומדים בדבר היא שבמשך שנת החודשים הקרובים, מספר אלה שיוחזרו כתוצאה מהרחבת הקריטריונים של איחוד משפחות לא יעלה על 3000 נפש, כפי שנקבע."

ב ב ר כ ה

מיכאל ארנון